

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
8
8 H
53

Digitized by Google

Digitized by Google

Emptus pro Bibliotheca
S. Honuphrij Ano 1624.
fre Horatio Romano
Priore.

Digitized by Google

IOANNIS BVSTAMANTINI CAMÆRENSIS, APVD

Complutenſes Philoſophiæ & Medicinæ primariæ moderatoris publici,

DE ANIMANTIBVS Scripturæ ſacræ reptilibus verè dictis,

TOMVS SECVNDVS.

Opus eximiæ eruditionis, & vtilitatis, cùm Theologis, tam Scholaſticis, quàm concionatoribus ſacris, Scripturæque interpretibus, tum Medicis, Philoſophis, & iis qui de bella literarum ſupellectili bene ſentiunt.

Bibliothecæ S. Honorati Ano 1624.

LVGDVNI,

Sumptibus ANTONII PILLEHOTTE.

M. DC. XX.

Digitized by Google

Digitized by Google

PRÆFATIO.

CVM omnia quæ ſcripta ſunt ad noſtram doctrinam ſcripta ſint (docente Paulo ad Romanos 15.) in lege naturæ ſcripta, & gratiæ. Eorumque erudiamur, vel tropologia cum figuris, rebúſque naturæ, tùm ſacrificiis hominum & actis, dictíſque maiorum, vel præceptis, notitia & inſtructione, inſtitutíſque legum boni & æqui, conſiliorumque optimo & perfecto, poliamur doctrina, quibus vniuerſa Scriptura continetur, quibus illi conformamur. Sacerque omnis contextus, teſtamentum vtrumque, vltima noſtri conditoris voluntas, miraculis, oſtentis, teſtibus, ſignis firmata: qui (cauſa non ſolùm effectrix noſtrorum operum, verùm neceſſariò formalis humanorum actuum, vt quales debēt eſſe perfecti, ſint adepti ſubſtantiam) ſcriptum omne, omnis doctrina, & eruditiò ſcripti ſacri, aut finis eſt, aut eorum quæ ſunt ad fi-

nem;finis ſunt quibus ſuper naturam de Deo ipſo edocemur (finis legis, Paulus ad Romanos 10.)quantum ad eius ſubſtantiam attinet & eſſe, ſapientia, fide, ſpe, charitate, vnus, trinus, homo, fide exponitur, aliiſque eius eſſentiam ſpectantibus attributis, liberalis ſpe, charitate bonus, venturum quem obumbrarunt multa, conſignantque ſacrificia & ſigna in Eccleſia ſancta, præſentemque retinent, obiecere alia, acta verò, facinoraque rara & obſtupenda ipſius, miracula, & portenta, ſubiiciunt & exponunt finem ipſum Deum rationalis naturæ ſupra naturæ captum. Eorum quæ ſunt ad finem media, legibus, exemplis, præceptis ſcilicèt & conſiliis, ſcriptis ſacris, continentur. Legibus, ſanctionibus, conſiliis, æquo bonoque conſulitur, bonum virtute intenditur, ſcopus iuſti, legiſque meta, quibus & malum excutitur, reiicitúrque vnà cum iis, hæc ſit cùm eorum quæ ſunt ad finem ratio, boni proſequutio malíque auerſio, & vitij; ex quibus præmium, pœnáque impendent, in arbitrio libero, ſuíque conſilij actoribus, omnique reipublicæ probè morigeratæ, cum prȩmium pœnaque inſint, virtutis & vitij, exhortamur rhetore illo autore naturæ vniuerſæ, cuius eſt exordium, narratio, & compendium, demonſtratiuo in genere, deliberatiuo, & iudiciali rerum earum

omnium

Digitized by Google

omnium quæ in eſſe conſiſtunt, earumque actuum, reptilibus præcipuè, de vitij deformitate, fœditatéque, veneno tetro, & ſpurca natura eorundem depicta, ne illa ſectaremur deformia & ſpurca, labes vt & culpas haberemus odio, venenumque dirum recoctum viſceribus malitię noſtræ, illecti illecebris, blandimentíſque appetitus infecti ſerpentis virulagine, (Geneſeos 3.) progenies viperarum iam(Matthæi 3.) genitoris veſtigia inſequuti ſerpentis ludicri & voluptuoſi, qui interim dum plicabat ſpiris, blandiebaturque, & demulcet modò virus ore reiectat, reiicitque fatale, tartareum, aſpetrimo capite, cauda lubrica, & placida, plicatis orbibus, quæ genera vitiorum, cùm tot tantáque ſint, eſſéque poſſint, obliqua cùm infinita ſuccedant, vbi rectum vnum ſolum recipitur, variis hinc reptilium generibus hæc mala execratur, tot tantiſque vitiorum iconibus & fœditatibus animantium, vt alioqui negotij magnitudo, amplitudóque non expoſceret, iuréque ſibi vindicaret longam hanc ſeriem, prolixa foret hæc noſtra de reptilibus dicendi ratio. Hinc iam ergo iure ad quartum librum exarandum accingor.

Digitized by Google

LIBER QVARTVS.

De Dracone ſerpente.

CAPVT I.

1 PSALMO 90. *Super aſpidem, & baſiliſcum ambulabis, & conculcabis Leonem, & Draconem.* Venit de Dracone ſuo ordine pſalmi huius nunc ſermo: Draco nomen eſt græcum, δράκων dracon Græcis ἀπὸ τοῦ δέρκεσθαι, quod eſt acutè cernere: Hebræis תַּנִּין; quòd ſit ſerpens acutiſſimi viſus, non vt leones greſſiles, potentia virtutis viſiuæ, imò quòd ſupercilia, tumoréſque, qui oculos circumeunt, iuuent maximè oculorum aciem, videantque iis munimentis, quæ alioqui potentia debili natura non cernerent. Supereminent enim draconum oculis tubercula quædam & excreſcentiæ protuberant, quæ obumbrant viſus regionem, vt commoditatem oculis præſtent, commodiùs vt inſpectent velamine adacto, non ſecùs ac vident acutiùs & perſpicaciùs intuentur qui oculos ſubmiſſos & profundos poſſident, quàm qui emiſſitios & protuberantes, quòd lumine & coloribus, qui lumine videntur, ex luminéque & opaco reſultant, immutetur meliùs tenebroſum quoduis, quàm lucidū impensè, remiſſiori enim lumine alteratur tenebroſum ſpatium, & remiſſioribus coloribus immutatur, meliùs quàm lucidum iā, coloratū ve nimis, quòd lux magis in tenebris luceat, & quę in lumine nō ſplēderēt, in tenebris emicēt. Eſt maior

maior habitus oppoſiti potentia cum priuatione,aut
habitu cõtrario,vt poſſit immutari quouis,omni ca-
rẽs latitudine actus. Hinc qui habẽt oculos profun-
diores,acutiùs cernũt. Ideoque ſunt acutiſſimi viſus
dracones,quòd iis tuberculis oculi obũbrentur,non
aliter ac dũ manus oculis ſuperponimus,viſum obũ-
brantes,creſcit inſpectus.Hinc antiqui poëtæ & rhe-
tores theſaurorũ cuſtodes effinxere,præeſſeq; hortis
& pomariis acutie viſus.Ouidius poma aurea cuſto-
diſſe refert in Metamorphoſi. Suſpicor verò dictos
fuiſſe dracones à Draconæa ciuitate,cui ſunt frequẽ-
tiſſimi in Icaria inſula, & à Draconæa inſula Lybiæ;
refert Stephanus l.3.c.6.Solinus in Polihiſtoria mul-
ta docet de hoc animanti,præcipuè c.33.In Æthio- 2
pia enim verſus meridiẽ,ingentẽ montẽ eſſe,euomẽ-
tem ignẽ ſcimus , in quo magnã Draconũ copiã in-
ueniri teſtatur,veroſque dracones, quibus ora parua
nimis adeſſe ad morſum, nõ dehiſcentia, ſtrictiſſimo
enim ore cùm polleant, exponit, nequire dentibus
quidpiã arripere,arctaſq; fiſtulas nariũ loco poſſide-
re,quibus reſpirant, & cibum capeſſunt,ſuctu potiùs
quàm ore,quo exerunt longiſſimã linguã,porrigunt-
que,nõ ore,ſed cauda,nõ morſu,flagello imò noxios
& infectos,nõ rictu, ſed ictu caudæ inferẽtes mortẽ,
excrementorumque venenatorũ aſperſu,hoſque cõ-
tinere lapidem in capite pretioſiſſimum,perlucidum
nimis,illuſtriſque aſpectus,quẽ multi habent Orien-
tis Reges,illudque & geſtare incultum,ſine artificio
aliquo, natiuo ſolùm candore & luce contenti,
ſplendeſcentem, lenocinij & veneni impatientem,
quorum præſentia obſcuratur, nitoremque amittit,
tanto facinori intereſſe recuſans, lumen reprimen-
tem, tenebris malitiam conſignantem quam viuis
draconibus extrahendam prædicat, mortuis ſubitò

euanituram, bile enim calidiſſima mota in caput, interim dum pugna agitur, vt capiatur, vel intercipiatur animans liqueſcit, & per vias conſpicuas in cor dilabitur, ſenio verò, aut ſi obeant frigore, mortis compreſſione facta, in cor propulſum, calore euaneſcere, vt ſolùm ſuperſit remedium antequàm hæc fiant ſomno conſopitū draconem aggredi, vt repentè extincto, hunc poſſint educere lapillum inæſtimabilis pretij, & valoris immenſi, ſecùs aliter. Soſtachus hunc lapidē vidiſſe ſuſtinet lib. 2. c. 10. Plinius lib. 37. cap. 10. apud quos dicta extant omnia, non minùs quàm apud Solinum. Præſtantiſſimos audacia viros afferunt eius regionis incolas, vt hunc lapidem ſubſtrahant, draconum cauernas intrepidè ſubeuntes, quibuſdam ſoporiferis alimentis oblatis, acertimis viſu animantibus, priùs ſopire alioqui vigilantiſſimos, valeant vt ipſi occulti, & abditi in eorundem feralia, ſubterraneaque loca deſcendere, quibus conſopitos trucident dormientes, lapillumque extrahant. Nicander in Theriacis hæc de draconibus retulit, *Draco ab Æſculapio medicinæ Deo educatus eſt in Pelio monte, quem Phelcitronium appellant; ſunt colore virides, & nigri, pulcherrimæ omnino formæ, triplicem dentium obtinentes ſeriem, frontem & ſupercilia eminentiora aliis partibus multò, obeſo: oculos ſub ſuperciliis ornatos, mentum auratum, coloris bilis, ſpendeſcentis, nec plagam inferunt maiorem muris ictu, etiam ſi perciti ira inſanierint oris ſtructura:* hic pugnam atrocem init cum aquila, illa vnguibus, hic cauda, quòd pullos & oua aquilæ perdat antipathia naturali ille & diſſidio, extrahatque multoties hædos prædam de vnguibus aquilæ, reuolutus arboribus, lociſque occultus, vbi illa nidificat. Æſculapium medicinæ Deum, autoremve depinxere antiqui medio corpore draconem, vltimò medio

medio hominem ſupernè efformatum, vel quòd Draconem primus educauerit, domaueritque, vel vt daretur intelligi, medicum oportere eſſe acutiſſimi viſus, diligentiſſimum, nimiſque indagatorem; natura enim tales eſſe dracones, refert Rhodiginus libro 10. cap. 3. Ælianus libro 11. cap. 16. Plinius libro 9. cap. 27. Eſt vaſtiſſimum totius naturæ animal draco, magnitudinis miræ, vt animus tantæ moli inſufficiens eſſe videatur. Docet Oneſicritus libro 6. cap. 20. duos fuiſſe in India proceræ adeò magnitudinis, vt alter ſex & quadraginta cubitos faceret, octoginta alter, hoſque intrepidè expetiuiſſe videre Alexandrum magnum cognomine. Plinius libro 8. cap. 11. in India tantæ eſſe vaſtitatis, vt cum Elephantis gerant duellum, & pugnam, tricenum & ampliùs cubitorum, idem Artemidorus de Arabibus dixit libro 7. capite 10. auidiſſimos ouorum auium quos faciunt, quæ perdunt, vorant, dum poſſunt, quaſſant ſecùs, & confringunt inimicitia, & odio, cum volatilibus. Non minùs pullos deuaſtant, inter terreſtre animal, cæleſteſque aues diſſidium, & pugna. Cum aquila maior eſt contentio, quòd illa ſurripiat multoties & draconi prædam vnguibus validiſſimis, vt contrà draco aquilæ, colligatus cauda arboribus, poteſt cauda quod illa vnguibus; oua verò ſi maxillæ capiunt, integra abſorbet; ſi ſenior eſt draco, ſi maiora oua animantium, aut iunior, caudæ ſpiris, quaſi gladio circumcidit, & diſſecat, illaque ouum tenens ſecurè abſorbet & lingit, reiicit ouorum putamina ore, dum gliſcit integra, ſecùs ſi cauda obtineat, ingeratque putamina eglutit. Plinius libro 10. cap. 72. Edoardus libro 6. capite 118. reliqui, ſerpentium oua imò, & aliorum abſumit, ſi aues gliſcit aut animantia, plu-

mas & oſſa ore reiicit, vt putamina ouorum. Xāthus lib. 9. c. 6. antiquitatū refert, draconis catulum à venatoribus occiſum, parente adueniente ſubitò ad vitam reuocaſſe herba quadam, quam Balin nominat ille, hacque eadē Thylonem nomine quendam dracone læſum conualuiſſe. Ariſtoteles 9. de hiſtoria c. 6. Plinius lib. 8. c. 27. Pauſanias Syrus in Corinthiis. Ælianus libro 10. c. 49. & Auicenna lib. 4. fen. 6. tractatu 3. c. 21. Ætius tetrabiblio 4. ſermone 1. c. 34. Paulus, Dioſcorides, Galenus, docent, dracones pomis repleri vere, quorum ſunt auidiſſimi, nauſeam verò hanc vernā lactucis agreſtibus ingeſtis emēdare, corrigere, vomituque euacuare, quò Ouidius pomorum auratorum cuſtodes conſtituit, vt diximus, & alij. Auicenna duos draconum ordines ſtabilit loco allato, quoſdā ingentiſſimi oris: arctiſſimi & paruiſſimi quoſdam; vt Solinus loco adducto, hoſque veros vocat dracones, idem Pauſanias in Corinthiis, Dracones veri qui loco narium foramina tenent, & oris loco, fiſtulaſque oblongas, facillimè manſueſcunt, ſi armilla iniiciatur foraminibus dictis, ducunturque facili negotio hâc & illâc, non ſecùs ac fræno equi reguntur, gubernanturque. Manſueſcit enim quàm nimis draco terreſtris, vt & domos habitet, & ad manum venire diſcat vocatus; patet de Draconibus illis qui Romæ primò fuere in ludis Pompeianis adducti. Pauſanias teſtatur, maximam his ineſſe inimicitiam cum aquila. Vltra dictas cauſas addunt Ætius, Ariſtoteles, Plinius, locis ſuprà, quod aquila ſerpentes ſui generis abſumat, veſcaturque reptilibus, quorum genere continetur draco, Plinius lib. 8. cap. 13. Dracones Indicis pares generat Æthiopia, vicenum cubitorum criſtatos iuba, aurataque lanugine, Aſachæi vocantur Æthiopes, apud quos maximè

Digitized by Google

maximè naſcuntur. Narratur in maritimis eorum locis, quatuor & quinque eorum complicari caudis, vt flumina tranſnatent ſecuriùs, ne fluctibus rapidiſſimorum fluminum, vaſtiſſimave eorundem mole, ſuffocentur vndis, hocque modo ſecurè ad meliora pabula Arabiæ peruenire, tum vt vniti cum cetibus maximis bellum gerant, eis in fluminibus contentis, ne impetu fluminum ſubuertantur, medioque corpore complicari, dum pugnam aggrediuntur, vt caput & cauda ſuperſint libera, quibus & robur continent, & potentiam. Sic ſplendent veri dracones, ac ſi aurum variis coloribus ſuppoſitũ emicaret, non ſecus ac ſplendent aureis variiſque ſplendoribus columbæ dorſo, & pauones cauda, ij ſuperciliis, criſta, mento, cute dorſi, & ſcapulis, collo, iuba emicant. Hoc verò mirabile eſt nimis, huic generi animantium, tantæ eſſe molis quandoque magnitudinis adeò immenſæ, vt dorſo, tergoribuſque multoties, ſæpium inſtar, & riparum herbæ, arboreſque adnaſcantur, virentia plurima, quæ propria ſubſtantia alta, & nutrita, ſanguine irrigata animãtis, altas in hæc ipſa immiſſa radices, germinent, fructificent, conſita tergoribus vaſtæ molis, monſtroſæ, & grandis, per poros & venas, ſucto alimento proprio viuentis vaſtiſſimi, qui floridus ramis, abditus & latens, fruticibus plenus, & occultus, vireſcentibus variis, amœnitate & loci ficti deliciis, in animantia irruit illecta, cibo, eſcáq; decepta, vt miſerè deprædetur & diſcerpat. Hinc plurimi, lepidium, dracunculos herbas, ſic dici, quòd huic animãti inſint, orianturque ex eiuſdẽ ſubſtantia opinãtur. Imò dracontæam hinc eueniſſe virẽtẽ, quòd ſenectã draconũ, cutẽq; æmuletur colorib. vt magis huius plãtæ cortex coriũ draconis videatur, quã herbæ pars aliqua. Cũ enim hęc

primò

primò draconibus innaſcerentur, eis varietate & venenoſa ſubſtantia corroſiuâ non abſimiles, poſteà ſemine terræ commiſſo, pullularunt, eam ſemper obſeruantes naturam, qualitates eaſdem, ſemel draconum ac extitere genimina, genitorum malitiam referentes, hæredes relictæ virulaginis abditæ, & ſi ſpuria ſoboles, vt & terris naſcuntur adhuc illa, at primò draconibus. Scimus enim, & cornibus ceruorum adnaſci hederam frequenter. Refert Ariſt. 9. de hiſtoria animalium c. 5. oririque cornum arborem in hominum auribus oſſiculo intra ipſas elapſo experimur, loci vditate alto, animantiumque aliorum: animalcula imò animantibus procreari, pediculos, vermes, lũbricos, ſubtus cute, qui poſteà ſe exerunt, rupta cute ea parte, & lacerata, aut poris erumpentia. Arboribus adnaſci ſolent alia, quæ aluntur ſubſtãtia, ſuccis, expenſiſque illius cuius ſunt exorta; quorum extat exemplum Agaricum, fungique non minùs, muſcus dictus, herbæ aliæ non paucæ. Teſtatur experientia communis, multaque virentia, inſerta omnia quæ increſcunt trunco ſuppoſito, in quo aluntur, & viuunt. Spicas adactas vocatos ſurculos inditos intra ſuppoſitam arborem cui inſeruntur. Sues craſſiſſimos generare mures in natibus ſcimus, obeſis nimis, cùm loco moueri nequeunt, ignauos & deſides. Herba dicta draconis ſanguis hiſce debetur; eſt iis adnata primò, quæ ſuccum reddit ſimilem draconis ſanguini; hæc & plurima alia tergoribus draconum innaſci, quæ & naſcerentur ventre, ſi attritu & reptu terræ non abraderentur, reptili animantis motu, conſpicimus. Hinc tergoribus adnaſcuntur illa, non ſicco capiti, aut ventri, qui reptu hæc impedit, & compreſſu, pondere atterit. Plinius libro 25. cap. 2. Edoardus libro 6. cap. 118. Pauſanias, Ariſtoteles de

ceruis

ceruis ſuprà; Cum enim ſanguine nutriantur iſta, draconi dum inſunt, hunc ſuccum reddunt, ſanguis draconis dicta virentia, ſeruantque in poſterum radicum opere, ex terra nata virtutem illam adeptam ſemel. Foliis imò draconem ſculptum forma & effigie tenent exorta illa, dictu mirabile nimis, norunt Indi Hiſpaniæ nouæ, & nos vidimus, communiter plãtis aduectis, & 2. lib. 7. c. hiſtoriæ Indiarum occidentaliũ inuiſitur. Hæc enim plãta altiſſimas radices immittit pertingentes intima vaſa ſeminaria animantis huius, lumbis adnata, per quos ſeminis ductus decurrunt, ſemen vt trahere poſſint formatum, prolificum efficere potens draconem verum, formetque vt illum foliis primò; draconibus inſerta ortu accepta virtute, ſeruataque in poſterum, terræ commiſſa loco fruticis, quæ nullum alium fructum gerunt vnquã, quàm foliis draconem efformatum (mirabile ſatis.) Conſecrabantur antiquitùs dracones Palladi Deæ, Æſculapioque, vt videre eſt antiquis numiſmatibus, ſimulacris, iconibus antiquorum, & hieroglyphicis; Rhodiginus refert lib. 10. c. 3. & Edoardus vltrà, Pierius, alij. Palladi cùm quòd cautè inſpectarent, occultè, vigilanter; quibus Palladis pudicitiam ſignificabant, virginumque candorẽ commendabant, quarum eſt, cautè, modeſtè, vigilanter viuere; tũ quòd ſint virginum amatores, zelotypi natura, cuſtodeſque acerrimi, & inuiolabiles virginum, quas detegunt odio, & auerſione ſemel corruptas; Æſculapio, quòd debeat eſſe vigilantiſſimus, qui aliorum curæ præeſt, ſolicituſque, vimque in cauda obtinere medicos, in mortem, in vltimo, vt draco tenet: non ore, non verbis, opere imò, quod eſt ſcientiæ practicæ finis; mortem vitare, vltimum, caudam vitæ. Amittunt pellem, ſenectamque, bis anno quouis, vt ſer-

pentes

pentes reliqui; vere & autumno, anteà diximus, quam occultat maximè. Nullum excitat dolorem morſus huius ingentiſſimi animantis;eſt enim minimus illius morſus, muris inſtar, & cùm tamen nitatur ille nimis mordere,minimè mordet, debile, remiſſum nimis iis adeſt venenum,ictus. Quòd ſi quãdo obtinent,eſt Luna plena, inſtigantur enim tunc mucore adaucto,Edoardus, Ælianus, reliqui. Ineſt hoc magis ſubflauis draconibus dicatis Æſculapio; Venenatus morſus rabie actis.Eſt medici,venena retundere,& frænare,vt ij venenati illi dicarentur,non alij. Ælianus de hoc animanti hæc ſcripto mandauit lib.2.c.21.Æthiopia generat Dracones longitudinis triginta paſſuum,qui carent proprio nomine,ſolúmque interfectores appellantur Elephantorum: ij ad ſummã ſenectutẽ perueniũt, quibus duplicata cauda eſt.In Phrygia procreantur dracones decem paſſuum magnitudine, ij quotidie media æſtate, hora, cùm forum hominum conuentu plenũ eſſe ſolet, & prandendum eſt,ex cauernis procedunt, & ad nuncupatum circa pontum, fluuium Rhyndacum concurrunt, qui cauda terræ adacta, reliquo toto corporis erecto,celſo gutture, ore hianti, relaxato, & aperto, ſuperuolantes aues,tametſi ſublime, & perniciter ferantur,ſua inſpiratione, & ſuctu, tanquam amatorio quodam philtro ad ſe trahunt,& alliciunt, quæ ſpiritus ductibus diductæ, in illorum ventrem illabuntur,& decidunt. Hæc ad Occidentem verſus peragunt,qui poſteà ſeſe occultantes,dum greges ex paſtu in ſtabula redeunt,inſidias parant ſimplicibus animantibus, multamque inferunt perniciem, quò ſibi abunde prandium comparent, Phrygium hiſtoriæ. Idem lib.7.cap.10.& 13. Sunt non ſolùm viſus acutiſſimi, imò & auditus acerrimi dracones;

pater

Digitized by Google

patet locis adductis. Eorum adeps cum melle miſta albuginibus oculorum mirificè prodeſt, & viſus impedimenta, diſcuſſoria qua pollet virtute, deterſioraque extrahit, morbiſque craſſorum humorum medetur exactè. Refert Ætius locis ſuprà; Auicenna narrat, Ælianus lib. 11. c. 16. dracones Virginum oſſa, & integrarum, obſeruare, cuſtodire, abſcondere, imò & abdere, & terra humare ſemel inuenta, reſerare verò, corruptarum defodere, quod eſt cum formicis illis commune, eò loci inuenies. Sunt formicæ toto corpore ſerpentes, figura, & forma, longitudine & inſectione, & ſi pedes obtineant. At longiori corpori cùm non ſufficiant, ſerpunt, & reptant, quò iis ſerpentibus genere affinibus idem conceditur naturæ inſtinctus; conficiunt enim in fruſta oſſa integrarũ, & occulunt ſecretò, reſeruantque ſucco allectæ oſſium, quo pollent virgines copioſiori, illum quòd obſeruauerint, nonque reiectauerint integræ, ſecùs ac corruptæ, extenuatæ iã Veneris vſu. Imò antiquitus narrat, in Lauinio luco apud Italos tẽplum fuiſſe Iunonis Argolicæ dictæ, quòd Argos occiderit induſtria Mercurij, in quo antrum erat ampliſſimũ profundumq; ſatis, & draconis cubile, in quod certis diebus ſacræ virgines concurrebant, panis offam ferentes manibus, velatis oculis linteo puriſſimo, via recta in cubile diductæ, non ſecus ac ſi deuelatis, reſeratiſq; venirent ocellis, è quibus draco capeſſebat cibos caſtos; è corruptis, ſi quæ erant, ſecùs reſpuebat odio, quo ingenio examinabantur virgines, accuſabanturque corruptæ, vt ex lege ſuppliciis afficerẽtur. Sunt maximè puellarum, puerorumque virginũ amatores, Rhodiginus loco adducto, Plinius libro 10. cap. 74. Arcadia antiquior Plinio libro 6. cap. 3. Ælianus lib. 6. c. 16. Hieroſolymæ narrant, tempore Herodis

Digitized by Google

pentes reliqui; vere & autumno, anteà diximus, quam occultat maximè. Nullum excitat dolorem morſus huius ingentiſſimi animantis;eſt enim minimus illius morſus, muris inſtar, & cùm tamen nitatur ille nimis mordere,minimè mordet, debile, remiſſum nimis iis adeſt venenum,ictus. Quòd ſi quãdo obtinent,eſt Luna plena, inſtigantur enim tunc mucore adaucto,Edoardus, Ælianus, reliqui. Ineſt hoc magis ſubflauis draconibus dicatis Æſculapio; Venenatus morſus rabie actis.Eſt medici,venena retundere,& frænare,vt ij venenati illi dicarentur,non alij. Ælianus de hoc animanti hæc ſcripto mandauit lib.2.c.21.Æthiopia generat Dracones longitudinis triginta paſſuum,qui carent proprio nomine,ſolúmque interfectores appellantur Elephantorum: ij ad ſummã ſenectutẽ perueniũt, quibus duplicata cauda eſt.In Phrygia procreantur dracones decem paſſuum magnitudine, ij quotidie media æſtate, hora, cùm forum hominum conuentu plenũ eſſe ſolet, & prandendum eſt,ex cauernis procedunt, & ad nuncupatum circa pontum, fluuium Rhyndacum concurrunt, qui cauda terræ adacta, reliquo toto corporis erecto,celſo gutture, ore hianti, relaxato, & aperto, ſuperuolantes aues,tametſi ſublime, & perniciter ferantur,ſua inſpiratione, & ſuctu, tanquam amatorio quodam philtro ad ſe trahunt,& alliciunt, quæ ſpiritus ductibus diductæ, in illorum ventrem illabuntur,& decidunt. Hæc ad Occidentem verſus peragunt,qui poſteà ſeſe occultantes,dum greges ex paſtu in ſtabula redeunt,inſidias parant ſimplicibus animantibus, multamque inferunt perniciem, quò ſibi abunde prandium comparent, Phrygium hiſtoriæ. Idem lib.7.cap.10.& 13. Sunt non ſolùm viſus acutiſſimi, imò & auditus acerrimi dracones;

pater

patet locis adductis. Eorum adeps cum melle miſta albuginibus oculorum mirificè prodeſt, & viſus impedimenta, diſcuſſoria qua pollet virtute, deterſioraque extrahit, morbiſque craſſorum humorum medetur exactè. Refert Ætius locis ſuprà; Auicenna narrat, Ælianus lib. 11. c. 16. dracones Virginum oſſa, & integrarum, obſeruare, cuſtodire, abſcondere, imò & abdere, & terra humare ſemel inuenta, reſerare verò, corruptarum defodere, quod eſt cum formicis illis commune, eò loci inuenies. Sunt formicæ toto corpore ſerpentes, figura, & forma, longitudine & inſectione, & ſi pedes obtineant. At longiori corpori cùm non ſufficiant, ſerpunt, & reptant, quò iis ſerpentibus genere affinibus idem conceditur naturæ inſtinctus; conficiunt enim in fruſta oſſa integrarũ, & occulunt ſecretò, reſeruantque ſucco allectæ oſſium, quo pollent virgines copioſiori, illum quòd obſeruauerint, nonque reiectauerint integræ, ſecùs ac corruptæ, extenuatæ iã Veneris vſu. Imò antiquitus narrat, in Lauinio luco apud Italos tẽplum fuiſſe Iunonis Argolicæ dictæ, quòd Argos occiderit induſtria Mercurij, in quo antrum erat ampliſſimũ profundumq; ſatis, & draconis cubile, in quod certis diebus ſacræ virgines concurrebant, panis offam ferentes manibus, velatis oculis linteo puriſſimo, via recta in cubile diductæ, non ſecus ac ſi deuelatis, reſeratiſq; venirent ocellis, è quibus draco capeſſebat cibos caſtos; è corruptis, ſi quæ erant, ſecùs reſpuebat odio, quo ingenio examinabantur virgines, accuſabanturque corruptæ, vt ex lege ſuppliciis afficerẽtur. Sunt maximè puellarum, puerorumque virginũ amatores, Rhodiginus loco adducto, Plinius libro 10. cap. 74. Arcadia antiquior Plinio libro 6. cap. 3. Ælianus lib. 6. c. 16. Hieroſolymæ narrant, tempore Herodis

Herodis regis Iudæorum,draconem eximiæ magnitudinis, pulcherrimam deperiiſſe puellam, quam inuiſebat noctu, ſolicitabatque, dulciſſimis tenebat amplexibus, perditeque adamabat, quæ cùm exhorreſceret ſedulũ amatorem, pertimeſceretque de amico diſpari,ſubduxit ſe, abſuit menſis ſpatio; abſentia vt obliuiſceretur amor; hic verò cùm in dies augeretur abſentia,& zelotypia magis, adeò increuit,vt noctes,dieſque locũ repetens, vbi ſolitus erat cum illa verſari,abſumeret,acerrima oppreſſus anguſtiã,extenuatus,& exolutus fame, vſque dum illa rediit; inuenta caſu, quam mille oſculis, amplexibus mille tenebat,ſpiris,& orbibus obuolutam, lachrymans,elingens pedes ingratæ amicæ,& rigidæ,ſuſpicionum plenus,quã parcè & molliter cauda verberabat,ac ſi pœnas luere vellet delicti cõmiſſi.c.62.narrat hiſtoriã de puero Arcade, iis:Cũ paruulus draco in Arcadia ſimul cum puero natione Arcade educaretur, factus iam puer, natu grandior, dracoque cùm permagnus euaſiſſet,molis vaſtiſſimæ, & inuſitatæ,mutuóque inter ſe amore flagrarent, aſportati ſimul in ſyluam,decreto prætorum,ne vrbem vaſtaret immane monſtrum. Redit iuuenis, abditus draconem fugiens; pòſt tamẽ,cùm per deſertam regionẽ procederet,in latrones incidit Arcadius ille,percuſſus,& petitus gladiis,exclamauit,auxilium implorans,draco autem beſtia, & ad audiendum acerrima, & ad videndum acutiſſima,illicò ac puerum exaudiuit,cognouitque, ſibilo edito, ſuæ indignationis terrorem illis iniiciens,& ſignum exhibens,acerbiſſima morte ſceleratos affecit, veteriſque amici vulnera lingua expurgauit, priſtinæque reuocauit ſaluti; quo facto, & venatu alto iuuene draconis expenſis, ne moleſtus eſſet amatori, in ſyluam redit, amorem

Digitized by Google

amorem violentum recuſans, lib. 10. c. 49. Draconem, Pindum interfectum Regis Macedoniæ filium, fratrum inuidia, narrat eum non reliquiſſe, ſemel ſtrangulatis aggreſſoribus in ſylua, vſque dú cognati debita illum ſepultura exornarent, quod aliquando ex præda & venatione redeunte illi partem impertiiſſet ille. lib. 6. c. 20. Plinius lib. 8. c. 12. Maximam adeſſe inimicitiam Elephantis & Draconibus recenſet Ælianus ſic: Dracones non inſcij, aut imperiti, Elephantos ſolere exanimare, ex arboribus ramos decerpentes in paſtus ſuos, in eas arbores ſerpentes, reptanteſque dimidia ſui corporis parte, quæ ad caudam ſpectat, foliis arborum circumtecta parte alia, anteriori, funiculi inſtar appēſa, & demiſſa; quò cùm accedunt Elephantes, ad arborum cacumina colligēda, in oculos eorundem inſilientes, effodere & obcæcare, reiecto vomitu, illos conſtrictoſque tenere cauda circumligatos, laqueo quaſi, ſuffocare in poſterum, inuſitato quodam modo. Plinius hanc pugnam ſic fieri refert c. 11. lib. 8. Africa vltra Sirtycas ſolitudines & Mauritania, Elephantes habet, maximos verò India, bellantes cum Draconibus, tantæ magnitudinis, vt Elephantes circumflexu lberè & facilè ambiāt cauda, medio corpore, perſtringantque nexu nodi, vt ſuffocent, compreſſiſque viſceribus obruant, pondere verò Elephantorum occiſorum ſimul cum illis complicati rumpuntur caſu, vt victor & victus æquali victoria, triumphiſque æqualibus glorientur. Cap. 12. eiuſdem libri hæc. Draco itaque iter ad pabula ſpeculatus, arbori excelſæ plicatur, ſcit Elephans impares eſſe ſibi vires contra draconis nexus, quo cum pondere pollere cognoſcat, arbores quærit, aut rupes, vbi poſſit Dracones ſemel ſibi annexos collidere attritu molis & pondere. Cauent hoc Dracones,

Digitized by Google

nes, ne dum plicati Elephantos comprimant, rupes ſint quibus collidi poſſint, hinc pedes primò ne poſſint ad rupes accedere nexibus colligāt, reſoluunt verò Elephantes nare, paraboſcideque volubili, in narem caput illicò condunt, immittuntque dracones mentum & roſtrum, ſpiritum, reſpirationemque vt intercludant ſuctu potentiſſimo, quo pollent, inde oculos eruunt facillimo negotio, quo cæci, fameque confecti reperiuntur Elephantes eo duello. Cauſam verò inimicitiæ horum animantium aſſignat, quòd Elephantibus adſit frigidiſſimus ſanguis, dracones verò cùm æſtuent, & flagrent incēdio, fiſtulis arctiſſimis oris, & narium, quibus cordi refrigerium, tantæque moli impertitur parcè nimis, auidiſſimè ſanguinem eorum expetunt frigidum, ob refrigerium ſibi maximum, mediis illis æſtibus exuſti, propter quod bibentibus Elephātis inſidiantur, aquis immerſi, fluminibus & amnibus: vbi abditi (mirabile) in aurem ſolam morſum defigunt, quòd is locus nare & manu dicta Elephantis, defendi non poſſit ſolus in vniuerſa illius cōpage, è qua vniuerſum imbibunt ſanguinem animantis. Liuore & inuidia maxima vrgentur, vt & ſenectam occulant, & gemmā liquent, abdantque parci natura, Plinius ſenſit libro 37. c. 10. Ælianus libro 6. c. 4. qui gemmam capite cōtentam frequēter mortis tempore, angone, in lacrymas conuerſam oculis effundere dixit, qui cùm homini aut feræ internecium parant, venenatis radicibus virentiū ſe replēt, vt vomitu, eiectuque, & morſu inficiant, vt ſi & mortem ſubeant, nō impunè animantia victorioſa ipſis veſcantur, veneno imò ingeſtorum infecta, mortem ſibi illis vltionem conſciſcāt, cuius rei non ignarus Homerus Odyſſea λ. retulit; ibidē Ælianus dixit; vt draco manet circū cauer-

nas

nas complicatus,priùs refertus multis cibis venenatis,& pernicioſis,aliis venenum, & nutrimentum ſibi, ſic Vlyſſes captabat ira percitus tempus, lib. 28. c.4.Plinius caput draconis limini domus appenſum fortunatam , fœlicem illam reddere credidit, habitatores gratos, & fœlices,tum illos qui horum oculis cum melle tritis perungerentur, laruas,noctiumque phantaſmata non extimeſcere,adipeque perunctos victores euadere in duellis. Spondilium primũ vertebrarũ colli mulcere poteſtates,& iudices, gratiamque cum magnatibus conciliare, dẽtes idem huius efficere,ſi portentur alligati & ſuſpenſi, cauda & capite fœliciſſimas efficere domos.Hinc iis ſubducti antiqui,& vt alij vigilantiam domus commẽdarẽt, ſculptos dracones,depictoſque ſcutis , liminibuſque domorum infigebant , prudentiam,potentiamque oſtentantes,vt eſt modo videre frequentiſſimè iis locis. Ælianus libr.11. 16.c. diuinatores, præſenſores temporum , rerumque multarum conſtituit , illos tempeſtatum , beneficij memores,lunæ motus ſectatores. corporis temperie nimis variare, creſcere,decreſcere, malitia,motu,& actionibus , vt creſcit,decreſcitque luna.Horum quoſdam alatos eſſe natura recenſet Lucanus lib. 9. iis:*Vos quoque , qui cunctis innoxia numina terris Serpitis aurato nitidi fulgore dracones Peſtiferos ardens facit Africa,ducitis altum Aëra cum pẽnis , armentaque tota ſecuti , Rumpitis ingentes amplexi verbere tauros. Nec tutus ſpatio eſt Elephans , datis omnia letho. Nec vobis opus eſt ad noxia fata veneno.* Alatos conſtituit , vt paſſim antiquorum monumentis eſt videre , numiſmatibus , Deorum templis , ſimulacris , ſtatuis , ſtemmatibus , diuiſis, taxilis ; diximus ſuprà , ſerpentes alatos naſci , tum monſtroſum illud eſſe , vt & pedes obtinere, quod eſt viſum

quandoque, referunt Ælianus, Plinius locis adductis
10 c. de vipera dictum. Illud eſt potentiæ huius animantis, omni admiratione dignum, docet Ælianus libro 6. c. 4. & libro 16. cap. 39. & cum eo Chiorum Chronici lib. 7. cap. 60. in Valle Pellæa, proceriſſimis arboribus conſita, dracones eſſe inuſitatæ magnitudinis, hoſque proceras arbores tanto impetu & violẽtia concutere, & agitare caudæ nexibus, vt contritu, & attritione arbores ea violentia colliſæ ignem generent, flagrentque incendio, vt illæ ſimul & dracones inurantur igne communi iam ſenio confecti, vitam tædio habentes. Id verò illis arboribus contingere, quod abietes reſinoſæ ſint, ſuccenſu faciles, vt Sole ſolo radiis, lumineque multoties inuri videãtur; igniuntur enim plurima aliàs luce ſola, ſpecillis cryſtallinis, radiis ſolaribus viſitur id quotidie. Galenus refert, in Myſia domum quandam, ſtercore columbino inſperſam, vrenti Sole, ęſtate media conflagraſſe vndique, ſtercoris igne ſuccẽſa, abietinis ſtructam lignis reſinoſis expoſita, Sole vehementiſſimo; de cauſis morborum c. 4. 3. de temperamentis cap. 3. dracones omnes aquas expetunt, in quibus per tempus commorari cupiunt, æſtuanti natura ignea, parciſſima reſpiratione, non ſuffectura tantæ moli animantis, quo & monſtra huic inſunt naturæ maxima, humiditate locorum, quæ habitant. c. de Leuiathan longiùs infra hinc hydras, lacus, fontes, ſtagna, paludes, humentia & vda inhabitare norunt Pauſanias in Corinthiis, Homerus & alij. Sunt Hydræ Draconũ monſtra, vel multorum capitum, aut alata, pedeſtreſve Dracones, hi verò & hydræ adhuc diſtinguuntur à Dracone, piſce marino, qui eſt Graculo piſci perſimilis, moderatæ molis; refert Plinius libro 9. capite 27. Quem docet captum, atque in arenam emiſ

emiſſum, mira celeritate cauernam ſibi excauare, fugereque facillimè, euaneſcere ſubitò, non ſecus atque acus piſcis roſtro arenis adacto, lib. 32. c. 11. aculeos vſque ad caudam habere, & c. 7. dentibus huius ſcarificatis gingiuis, indolentia potiri afflictos, Ælianus lib. 14. c. 11. ſic Draco marinus aliis piſcibus ſimilis, reliquo corpore verò Draconi terreno, capite & oculorum magnitudine, magni enim ſunt & pulchri iis: maxillæ etiam formam quandam ſimilem habent cum terreſtribus, ſquammas habet duras, adeo vt tangenti non videantur longè abeſſe à pelle Draconis terreni, ſimul & aculeis armatus eſt grauibus, & venenatis, tāgentibus pernicioſæ, Ariſtoteles idem de hiſtoria animalium lib. 8. cap. 13. qui 9. de hiſtoria cap. 6. docet, expurgari lactucis ſylueſtribus, ſemel pomis refertos Dracones pomorum auidiſſimos cap. 1. eiuſdem pugnam cum aquila deſcribit, qui autores Draconis carnem aqua maceratam, contuſamque vulneri applicitam, maximum eſſe remedium, & mirabile ſatis tam marini, quàm terreſtris morſibus eorundem, locis adductis edocent.

Quo varia ſcripturæ loca deplicantur, abſtruſa natura Draconis obuoluta, ſpiriſque plicata.

CAPVT II.

IIs conſtant varia Scripturæ loca, cùm hiſtorico, tum tropologico ſenſu. Primò locus ille Exodi 7. c. vbi hæc continentur: *Dixitque Dominus ad Moyſen, & Aaron; cum dixerit vobis Pharao, oſtendite ſigna, dices ad Aaron, tolle virgam tuam, & proiice eam coram Pharao-*

Digitized by Google

ne, ac vertatur in colubrum. Et factum eſt ita, verſaque eſt in colubrum. Vocauit autem Pharao ſapientes & maleficos, & fecerunt ipſi per incantationes Ægyptiacas, & arcana quædam ſimiliter. Proieceruntque ſinguli virgas ſuas quæ verſæ ſunt in dracones, ſed deuorauit virga Aaron virgas eorum, & cùm iis Pharao non dimitteret populum Hebræorũ, ſubdit Deus: *Vade ad eum manè, ecce egredietur ad aquas, & ſtabis in occurſum eius ſuper ripam fluminis, & virgam quæ conuerſa eſt in draconem, tolles in manu tua, & percute aquam fluminis, & vertetur in ſanguinem*; & neque iis conuerſus eſt Pharao. Verſa eſt Aaronis virga in colubrum verum, natura talem ſubitò, & repente: Deo omni lege agendi ſoluto operante, qui nec expectat materiam vt agat, ex nihilo omnia quia vult ſolum educere, potens; nec cauſarum effectus, cùm quæ illæ poſſunt ab illo ſint, ſuſceperintque: poſſent & hæc mediis plurimis trãſmutationibus naturæ euenire, tardè longo temporis interuallo, at non ex tempore, & ſubitanea mutatione: Variæ formæ enim in materiã ſuccedunt, agentibus cauſis naturæ, tempore & motu, paſſique diſpoſitione aptata, vt fert paſſum, & poteſt agens, lõgiori breuiori tempore, interuallo facto, aut ſubitò in diſpoſitis iã vltimatè: at in diſſidẽtibus diuerſarũ ſpecierũ ſuppoſitis, ſeſe ad inuicẽ ſucceſſio formarum, hoc Dei eſt, non naturæ opus. Eſt virga Aaronis verſa in colubrũ verũ, poſteà in veram virgam, vel numeralem vnam, vel ſpecie vnam: ſuccedentibus ſibi ad inuicem formis in materiã eandem, Dei efficientia, cui nec præteriit tempus idem, nec eadem numero, vt pote omnia afferre, ſupplereque potens, infinita omnia tranſcendẽs virtute, quibus numero eadem, quæ fuere corrupta reddit. Dæmon verò & malefici, cùm ſolùm poſſint mediis naturalibus cauſis effectus moliri, quæ motu & tem

Digitized by Google

tempore, viciſſitudinibuſque ad inuicē factis egent, non ſubitò effectus veros excitant, apparentes imò & mētitos: virgæ enim maleficorum nō in dracones veros fuere commutatę, ſed in mentitos, & fictitios, ideo eſt dictum eo loci; fecerunt ipſi per incantationes Ægyptiacas, & arcana quædam ſimiliter: non vera, vt Aaron fecit Dei opere. Fuere in dracones cōuerſæ maleficorum virgæ, Aarō verò in colubrum anguem communem, ſerpētem dictum nomine generis, quòd communiùs & vulgariter magis ſerpat. Coluber genere dictus reptilia omnia continet venenata, nimis agiliſſimi motus, potentiſſimique capitis; motu & viribus, potentiaque veneni actiuiſſima, & ſi minima mole; imò quanto minora actiuiora; dracones contrà deformes capite impotentes nimis diximus cauda vim & robur obtinere, non rictu oris, ictu imò caudæ pollere, vaſtitate molis maximos, pōtētia veneni, & morſus imbelles, debiles. Facilius fuit dæmoni, molem cumulare indigeſtam & rudem cui corpora obediunt motu locali, quàm vires, potentiamque virtutum animantium imitari, quæ nequit facilè, cùm egeat ille, hæc vt æmuletur, cauſarū applicitu, eaſque agere expectet, ſi effectus edere velit, ſolū actiua paſſiuis cùm applicet in effectus omnes præterquàm loci motus (latè ſuprà.) Deus verò vires exeruit animātis, impertiitque animanti colubro vero ſuam potentiam præfigurās minimo colubro. Coluber enim appenſus & ligatus, ſerpenſque hic, cōtinuò caput mouet, permouetque ſuperiùs, celſius altiùſque reliquo omni tenet corpore, cui aſſidet, intueturque celſo capite. Figurabat Chriſtum cruci affixum, *ſicut Moyſes exaltauit ſerpentem in deſerto, ſic oportet exaltari filium hominis.* Ioannis 3. c. *Chriſti caput Deus*, diuinitas. Paulus

Digitized by Google

ne, ac vertatur in colubrum. Et factum eſt ita, verſaque eſt in colubrum. Vocauit autem Pharao ſapientes & maleficos, & fecerunt ipſi per incantationes Ægyptiacas, & arcana quædam ſimiliter. Proieceruntque ſinguli virgas ſuas quæ verſæ ſunt in dracones, ſed deuorauit virga Aaron virgas eorum, & cùm iis Pharao non dimitteret populum Hebræorũ, ſubdit Deus: *Vade ad eum manè, ecce egredietur ad aquas, & ſtabis in occurſum eius ſuper ripam fluminis, & virgam quæ conuerſa eſt in draconem, tolles in manu tua, & percute aquam fluminis, & vertetur in ſanguinem*; & neque iis conuerſus eſt Pharao. Verſa eſt Aaronis virga in colubrum verum, natura talem ſubitò, & repente: Deo omni lege agendi ſoluto operante, qui nec expectat materiam vt agat, ex nihilo omnia quia vult ſolum educere, potens; nec cauſarum effectus, cùm quæ illæ poſſunt ab illo ſint, ſuſceperintque: poſſent & hæc mediis plurimis trãſmutationibus naturæ euenire, tardè longo temporis interuallo, at non ex tempore, & ſubitanea mutatione: Variæ formæ enim in materiã ſuccedunt, agentibus cauſis naturæ, tempore & motu, paſſique diſpoſitione aptata, vt fert paſſum, & poteſt agens, lõgiori breuiori tempore, interuallo facto, aut ſubitò in diſpoſitis iã vltimatè: at in diſſidẽtibus diuerſarũ ſpecierũ ſuppoſitis, ſeſe ad inuicẽ ſucceſſio formarum, hoc Dei eſt, non naturæ opus. Eſt virga Aaronis verſa in colubrũ verũ, poſteà in veram virgam, vel numeralem vnam, vel ſpecie vnam: ſuccedentibus ſibi ad inuicem formis in materiã eandem, Dei efficientia, cui nec præteriit tempus idem, nec eadem numero, vt pote omnia afferre, ſupplereque potens, infinita omnia tranſcendẽs virtute, quibus numero eadem, quæ fuere corrupta reddit. Dæmon verò & malefici, cùm ſolùm poſſint mediis naturalibus cauſis effectus moliri, quæ motu & tem

tempore, viciſſitudinibuſque ad inuicē factis egent, non ſubitò effectus veros excitant, apparentes imò & mētitos: virgæ enim maleficorum nō in dracones veros fuere commutatę, ſed in mentitos, & fictitios, ideo eſt dictum eo loci; fecerunt ipſi per incantationes Ægyptiacas, & arcana quædam ſimiliter: non vera, vt Aaron fecit Dei opere. Fuere in dracones cōuerſæ maleficorum virgæ, Aarō verò in colubrum anguem communem, ſerpētem dictum nomine generis, quòd communiùs & vulgariter magis ſerpat. Coluber genere dictus reptilia omnia continet venenata, nimis agiliſſimi motus, potentiſſimique capitis; motu & viribus, potentiaque veneni actiuiſſima, & ſi minima mole; imò quanto minora actiuiora; dracones contrà deformes capite impotentes nimis diximus cauda vim & robur obtinere, non rictu oris, ictu imò caudæ pollere, vaſtitate molis maximos, pōtētia veneni, & morſus imbelles, debiles. Facilius fuit dæmoni, molem cumulare indigeſtam & rudem cui corpora obediunt motu locali, quàm vires, potentiamque virtutum animantium imitari, quæ nequit facilè, cùm egeat ille, hæc vt æmuletur, cauſarū applicitu, eaſque agere expectet, ſi effectus edere velit, ſolū actiua paſſiuis cùm applicet in effectus omnes præterquàm loci motus (latè ſuprà.) Deus verò vires exeruit animātis, impertiitque animanti colubro vero ſuam potentiam præfigurās minimo colubro. Coluber enim appenſus & ligatus, ſerpenſque hic, cōtinuò caput mouet, permouetque ſuperiùs, celſius altiúſque reliquo omni tenet corpore, cui aſſidet, intuēturque celſo capite. Figurabat Chriſtum cruci affixum, *ſicut Moyſes exaltauit ſerpentem in deſerto, ſic oportet exaltari filium hominis.* Ioannis 3. c. *Chriſti caput Deus*, diuinitas. Paulus

Digitized by Google

prima ad Corinthios 11. Chriſti caput aſſidens hu-
manitati, corporique myſtico Eccleſiæ fidelibus,
capite inſuperabili, quod eidem inſidet, vicit virgas
maleficorum, dracones apparentes, incantamenta,
philtra, carnis, mundi potentiam, dæmonis arma,
peccatum, ſuperauit coluber minimus vermiculus
ille paruulus mortem, infernum, peccatum, dæmo-
nem. Coluber hic ingentiſſimos dracones vaſtos &
12 molis ingentis vorauit, hos capere potuit, deglutire,
capitis virtute, ampliſſimo ore in capite conſito di-
uinitatis, doctrina, conſiliis, præceptis, vita, morte,
deitatis ore diſtento, vſque ad carnem paſſibilem,
virgis maleficorum verſis in dracones, mirabile, vt
illud mirabilius videretur, colubrum dracones in-
gerere & deglutire, reputatus paruulus alioqui gen-
tibus & minimus, capere molem ingentem, va-
ſtamque adeò, vt digitum Dei ibi adeſſe faterentur
rebelles, vt conuinceretur Pharao: in Chriſtoque
diuinitas vt notaretur. Retulimus ſuprà draconem
appenſum arboribus nimio pondere, graue caput
terræ committere; caudam capite ſuperiorem repo-
nere, inuolutum pendere cauda ſupernè, ventréque
capiti ſuperiore facto & toti, irruere vt poſſit in Ele-
phātes; quibus ſignificatur appetitus, ventriſque po-
tentia, non capitis, non diuinitatis, concupiſcentiæ
imò, ventris appetitus, caudæque & infimi vires. Di-
uinitatis cùm nihil opus Ægyptiorum contineret,
contineréque Aaronis acta ſunt faſſi, dicentes, *digi-
tus Dei eſt hic*; Chriſtus qui Patrem notificat digito
virtutis, & potentia. Quò mirari deſino gentes ad-
dubitaſſe, Ioannem, Chriſtus an eſſet, cùm digitum
Dei animaduertiſſent, quò illum deſignabat, poten-
tia miraculorū, & doctrina, vitæque integritate. Di-
gitus enim ille quo agnū indicabat, miracula obſtu-
penda

Digitized by Google

penda & rara; digitus ille Chriſtus erat, Deique digitus in quo ipſum manifeſtabat hominibus, Angelis, Doctor Angelorum & hominum, virtute digiti Chriſti. Si ergo in digito vno Chriſtus noſcebatur Ioãnis, quid de toto illo addubitarẽt homines cùm omnibus Chriſtum imitatus ſit ille, an digito Chriſto mortales à dubio nõ reuocaſſet: *aquel que con ſolo vn dedo, dio con Dios en la tierra, haziendole conocer a los hombres:* de quo verè dicitur, digitus Dei eſt hic. Hinc coluber virga hæc, illæ verò dracones extitere. Poſteà iuſſit Deus Aaroni ſumeret virgam in draconẽ conuerſam, quæ redierat in formã priſtinam Virgæ iam Maleficorum, quæ verè nõ fuere immutatæ; deſiere enim apparere tantùm, virgæ enim ſemper adfuere: aſſumeret aliorũ virgam iuſſit, quæ in draconẽ fuerat cõuerſa apparẽter, quæ enim fuerat Aaron fuit in colubrũ verum mutata, vt victoriæ ſignũ exiſteret ſemper, ſpoliis reſeruatis contra maleficos adeptæ, ideo virgã vnam ex aliis ſumere iuſſit, & ſeruari; Pharao vt eadem inſpectata in aliis portentis interuenienti, recordaretur figmentorum maleficorum, potentiæ Dei veri, vt conuerteretur ille. Quæ virga, dura, rigida, ſicca, intractabilis, dracoque, hæc inflexilis, iuſtitiæ virga, floruit in Virgine Deipara primò miſericordia cõditoris, blanda, & tractabilis, facilis, & ductilis, cõtra draconem rigoris, & peccatũ voraciſſimæ naturæ floribus amygdali exornata; Numerorũ 17. c. ver nunciauit ſoliſque acceſſum ad æquinoctium, & ſignũ agni Chriſti, ſoliſque iuſtitiæ, vernum gratiæ tempus, æquitatẽ iuſtitiæ, cum oſculis pacis & miſericordiæ, quibus iuſtitia & pax oſculatæ ſunt, floribus nunciat Amygdalus prima ver, efflòreſcit primò, rigore brumæ & ſiccitate tranſactis: ver, cõſtitutioque ſanguinea ſanguinis Chriſti,

Digitized by Google

ſanguinem enunciauit ipſa Virgo fæcundiſſima mater, & non ſecus atque Amygdalæ vulpeculis ſunt excidio & internecio, tenet Plinius lib. 22. c. 1. & Berceorius lib. 12. c. 2. Sacra Virgo fuit hæreticis horror, vaſtitas, & ruina; Eccleſia canit: *Tu ſola cunctas hæreſes interemiſti in vniuerſo mundo:* extirpaſti hæreſes, confudiſti, precibus & meritis tuis illuminatis fidelibus; ad te enim hoc munus ſpectabat, & ex officio impendebat, quòd eſſes mater Chriſti veri Dei, & hominis, ſimulque aduocata noſtra, quod ne faterentur hæretici in varias hæreſes inciderunt, cùm tamen iis honor tuus integretur, & conſtet, & cùm verè mater eſſes veri Dei & hominis, hocque daretut intelligi mortalibus, tu hæreſes eradicaſti opere tanto, extirpaſti omnes; vocat enim vulpeculas hæreſes Spiritus ſanctus Canticorum 2. c. *Capite nobis vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineas, nam vinea noſtra floruit:* vineas congregationes fidelium, & Eccleſiæ ſtatutos ordines, religionis, matrimonij, cœlibatus, aliorum, vineaque floruit noſtra Virgo Deipara. Herodem appellauit vulpem Lucæ 13. Ieremias 5. Threni: *Propterea mœſtum factum eſt cor noſtrum: ideo contenebrati ſunt oculi noſtri propter montem Sion, quia diſperiit, vulpes ambulauerunt in eo. Tu autem Domine in æternum permanebis, ſolium tuum in generatione, & generationem.* Vbi, montem Sion vocat Eccleſiam quæ iam diſperiit plurimis nationibus, propter vulpes & callidos hæreticos, qui caudis complicatis, æſtuãtis concupiſcentiæ, igne conflagrantibus, religionem vaſtare, & ſuccendere ſunt conati, appetitu & portione inferiori; cauda, vt vulpes, canes venatores cauda, ſeceſſu fœdiſſimo excrementorum inficiunt, fœtidiſſimiſque excrementis fœdant, non ſecùs ac vulpes ij colligatæ caudis, appetitu & amore proprio,

prio,vt tandem in Dei contemptum degenerent & prolabantur (Auguſtinus 1.de ciuitate Dei c.6.)fructuſque fidelium, vineæque floridæ Deiferæ Virginis floribus virgineis perpulchræ, omni ex parte integræ & perfectæ, incendio & malitia deuaſtare contendant: concupiſcentiæ æſtu, & malitia inquinantes reatu culpæ liberam Virginem omnino,Deique matrem illuſtrem Principis priuilegio, voluntate, & conceſſa gratia, vulpeculæ natura paruulæ deteriores vulpibus maioribus natu, & grandioribus, infeſtæ magis naturæ, cùm quòd minùs pertimeſcamus de iis, caueatque ideo minùs quilibet, tum propter artes quibus pollere experientia ediſcimus verſutiores,& deteriores. Retulit, vt ſuprà Plinius,& Ælianus libro ſeptimo, capite ſexto, vulpeculas deteriores vulpibus eſſe. Spiritus enim ignei, biliſque copia in iis quibus maiori abundant prouentu,vulpes aliis animantibus, veſicaque bilis amplior, capacior, animanti ſtimulant magis contenta puſillo collectaque,quàm ſi latiori diffuſa complecterentur viuenti, quò deteriores natura. Iudicum 15. hæc eadem virga Virgo ſacra hæreticorum, quæ in manu maleficorum (de vulpeculis cauda ligatis initur ſermo) draco credebatur, ſolumque Draconis conditiones ſubire, in manu Aaron & Moſis, iuſtitiæ & ſanctitatis, iis ſacerdotio & principatu inſignitis virga fuit, effloruit, & quæ obliqua, circumuoluta iudicabatur iis, dracoque ſerpens, virga recta iuſtitiæ, & miſericordiæ ſymbolum extitit in manu ſummi Sacerdotis Chriſti, Deifera Virgo directionis, & rectitudinis, imperij & iuriſdictionis noſtræ, virga in manu Iudicis, in qua viſitauit nos oriens ex alto, & cuius interuentu ſignatur cuilibet ius ſuum, miſericordiaque &

clementia

clementia notificatur hac ipſa, Iſaiæ 2. *Egredietur virga de radice Ieſſe, & flos de radice eius aſcendet, & requieſcet ſuper eum ſpiritus Domini.* Ex hac virga egredietur flos Chriſtus virgæ & Virginis huius filius; virga erit ipſe, ſi virgæ filius eſt. Virgo ſacra eſt virga virtutis Dei, in qua hæc omnia operatus eſt Dominus, virga iuſtitiæ in manu Domini, quæ aliàs, vt & omnes, draco eſſet, peccato originis priuilegio libèra, & immunis, nobilis extitit voluntate principis, gratia plena, ex qua ortus eſt Sol iuſtitiæ Chriſtus Deus noſter. Hac diuiſit Moſes mare rubrum; vtebantur enim eadem ad inuicem Moſes & Aaron, Numerorum 20. c. Fuit hæc virga in conſpectu Domini ſemper, & in arca fœderis, eo loci dicitur. Fuit ſacra virgo in conſpectu Domini, & in fœdere cum Patre æterno, cui ſatisfecimus per Chriſtum; fuit in pacto, in arca hac qua ſubterfugimus naufragium, diluuiúmque, non receſſit à conſpectu Domini, nulla interpoſita culpa: inter ſolem filium, & Lunam hanc plenam, quibus eclipſis Lunæ venire aliàs ſolet culpę opaci interpoſitione, ideo gratia plena, quæ eſt pulchra, vt Luna plena, cum manna filio alimento cœleſti, in arca fœderis teſtamenti gratiæ, & matris reſeruato. Rubrum mare diuiſit ſanguinis filij, vt ſecuri itarent mortales, diuiſit à filio ſanguinem fluore iugi, in bonum hominum, vt flueret, & mare vltionis noſtræ ruinæ & ſanguinis, diuiſit aquas ab aquis, & confirmauit, (ibidem dicitur,) ne fluerent aquæ, imò vt conſiſterent, muri inſtar, hac diuiſæ; ibi dicitur, ne nos obruerent & abſorberent, hac virga fuere compreſſæ, preſſæ imò, vt ſecuri poſſimus in terram promiſſionis venire. Tum locus ille Pſalmi 73. iis conſtat, vbi dicitur: *Tu confirmaſti in virtute tua mare, contribulaſti capita draconum in aquis: tu confregiſti capita*

14 *draco*

draconum, dediſti eos eſcam populis Æthiopum. Tu dirupiſti fontes, & torrentes: tu ſiccaſti fluuios Ethan. Confirmaſti virtute tua mare, detinuiſti diuiſas aquas, ſuſtinuiſti, firmaſti ne fluerent, & muri inſtar circumuallaſti. Numerorum 20. capite: *Et confregiſti capita draconum in aquis*, vbi maior videbatur eorum potentia. Diximus, dracones in aquis expectare Elephantos, quorum pondere ſolent collidi, animantia illa quæ aures obturare nequeunt, vt de Elephanto diximus; in aquis, in afflictionibus, eos qui audiunt verbum Dei, audientes adhuc, non ſolùm ſurdos, eos imò qui aures infarcire neſciunt, in aquis inſiliunt, quòd maiorem cognoſcant potentiam inibi, maiúſque robur ſibi adeſſe, mole vaſtiſſima ſupportata aquis, velociúſque huc & illuc vertantur, moueantúrque vt fugiant, & proſequantur hoſtes; hic vbi erant validiores in aquis, in deliciis, & voluptatibus, in vditate vitiorum, affluentia & copia, auſteritate, paupertate, pœnitentia promulgata, Chriſtus, aſperitatéque, contrà ac leges carnis ferebant, hic vbi concupiſcentia æſtuabat, mediíſque aquis, ea erat ignis potentia, conflagrabat, confregit eorum capita Chriſtus elephas ille, qui nulli tenetur flectere genua, vt non flectit elephas, *æqualis Patri ſecundùm diuinitatem, minor Patre ſecundùm humanitatem*; Elephas tum hic diuinitatis vi, eius virtute confregit capita draconum in aquis baptiſmatis ſancti, confregit peccatum, mortem, draconum capita, quibus feriunt mortales, in aquis vbi dæmon draco potentiam maiorem videbatur exerere, in aquis, in afflictionibus, in laboribus; *intrauerunt aquæ vſque ad animam meam*; de afflictionibus dicitur: fecit iugum ſuaue, & amaras aquas deſerti potabiles, dulces, ſalubres, in aquis, in laboribus, quos tulit

Chri

Chriſtus in morte. Capita draconũ peccati, inferni voraciſſimi, & dæmonis fregit, quaſſauit in aquis: vltrà ſcõfregit hac virga draconum capita, Virgine deifera, qua primò peccatum deſiit, infernus, culpa: in aquis illuuionis vniuerſalis diluuij, culpæ effluentis in poſteros Adæ origine, qui aut ſuppoſito diuino non coëxiſtunt, aut priuilegio non excipiuntur, epieichia Principis. Ipſa contriuit caput, vt dictum fuerat Geneſeos 3. aut ipſe contriuit, cùm ipſa contriuerit. Contribulaſti primò hæc capita draconum, promiſſionibus factis, ſpe data in lege ſcripta, confregiſti poſteà lege gratiæ, promiſſis acquieſcens, plenitudine ſcripturarum, te hominibus immiſſo Deo homine. Tum ad literam, Pharaonis & aliorum Principum duces, capita draconum, inſtrumenta & miniſtros confregiſti, contribulaſti in aquis, vbi priùs adhuc contribulaſti vt conuerterentur, quos, cùm duritie cordis obſiſterent, confregiſti poſteà. Capita verò draconum confregit mundi, peccati, mortis, vt gemmam Virginis ſacræ eliceret, non caudam Draconis, non vltimum, non mortem diſiecit, mori enim non recuſauit, nec draconis vltimo affligi, ſibi nec matri piiſſimæ inhibuit; nobis datus, vt morte vitam compararet, hominéſque vt ſummo amoris vinculo necteret, omnia in pretium eorum cùm erogaſſet, vt quantæ eſſent æſtimationis mortales ſciſcerent, & quæ Deus expetit ab eis, quanti eſſent, percallerent, Dei amicitiam & amorem vt intelligerent, Dei morte, vitáque digna; matrem verò mori voluit, cùm vt verus homo crederetur, veræ fœminæ proles mortalis, ipſa natura vt reliquæ, tum illi vt maius præmiũ adeſſet, & ſi peccato libera, voluit mori. Capite peccato omni immunis, percuſſitque in aquis dracones, eorúmq;

eorũq; capita ibidem confregit, vt eſſet draco vtilis ſuo morſui (patet ſuprà.) Eſt memoria peccati vtilis nimis, maceratúſque draco aquis lachrymarum, vulnera perſanat quæ infligit ille, *vt de peccato damnaret peccatum*: Paulus ad Romanos 8. capite, dediſti eum eſcam populis Æthiopum. Diximus, in Æthiopia frequentiſſimos eſſe dracones, & vaſtiſſimæ molis, inuſitatæ magnitudinis, his vtuntur Æthiopes in cibos, capite reſecto & cauda, tam è marinis, quàm è terreſtribus. Imò & in morſus eorundem, carnibus eorum veſci ſalubre iudicauit Solinus in Polihiſtoria capite 33. Galenus 11. de ſimplicium medicamentorum viribus, capite de dracone marino, & 3. de alimentorum facultatibus capite 4. Edoardus libro 6. capite 118. Bercorius libro 10. capite de Dracone, Oppianus, alij. Solinus, Æthiopas lingua extracta, cauda reſciſſa, impunè draconibus veſci legit, & in refrigerium æſtus, ſanguinis potu draconis marini vti, imò bile ſemota, & felle extracto edere quodcumque animal quod ſors obtulerit. Hos vocat Solinus Pamphagos, quos capite 34 docet veſci ſerpentibus, draconibus, aliíſque omnibus animantibus innoxiè, ob conditam eorum ipſo opifice peculiarem naturam ſummo. Miratur ergo vates ſacer eo loci ſummam Dei prouidentiam, Æthiopibus adhuc gentibus ferinis, & barbaris, ſine cultu & lege, ſine obſeruatione, non defeciſſe, illis imò in alimenta & cibos præparaſſe dracones, quibus veſcantur ſalubriter. Sunt ea in regione ſalubria & innoxia, venenata alioqui animantia, aut noxia minùs (eo loci eſt videre) conquaſſatis enim, reiectis extremis, medio ſalubri, inoleſcunt ibi eo victu reptilium degentium incolæ in aquis, quibus degunt, in illa prouincia, reptantia præcipuè & communiùs omnia,

Digitized by Google

omnia, æſtu nimio regionis, ſeſe vt temperent illis, remittántque ignem, vt Solinus eo loci vult, diluto veneno & remiſſo, loci vditate & refrigerio, quod etſi minimum adiit draconibus omnibus, eſt ea in parte minus adhuc: vt ſit populis Æthiopum eſca & alimentum, incultíſque illis & Barbaris, quibus nec defecit Deus alimento, aut doctrina, ſufficientiáque legis. *Confregiſti* ergo *capita draconum in aquis. & dediſti eum eſcam populis Æthiopum*, ad literam, potentiam Pharaonis, potentiúmque ſubuertiſti imperium, ſuperbiam, capita, dediſti eum eſcam populis Æthiopum, idololatriæ & apoſtaſiæ, quę iis enutriebantur, fouebantúrque draconibus. Tum in eſcam hos relegaſti populis Æthiopiæ, inferno nigro, obſcuro, fœdo, & horrido, vltra Æthiopiæ fœditatem denigratis, fœdatis, quòd eſſent qui ſicut cremium aruerũt, lumine fidei extincto, nigricantes, candore amiſſo iuſtitiæ, titiones facti carbonum inſtar, terra vallati, obducti terrenis, reſtincta fide, ſuffumigij & fœtore fidei extinctæ, graueolentis, moleſtiſſimo conſcientiæ morſu, non experrecti fumo graueolenti luminis obrutæ, denigrati ſuffumigio fidei ſine operibus, dicti eſca Æthiopum, fomentúmque idololatriæ, tum peccati capita, mortẽ, culpam, pœnam, eſcam inferni, & Æthiopiæ dæmonum ſubegiſti. Vocatur Pharao draco magnus ab ſpiritu Deo Ezechielis 29. c. iis; *In anno decimo, decimo menſe, decima die menſis, factum eſt verbum Domini ad me, dicens: Fili hominis, pone faciem tuam contra Pharaonem regem Ægypti, & prophetabis de eo, & de Ægypto vniuerſa, loquere, & dices; hæc dicit Deus Dominus: Ecce ego ad te Pharao rex Ægypti, draco magne, qui cubas in medio fluminum tuorum, & dicis, meus eſt fluuius, & ego feci memetipſum, & ponam frænum in maxillis tuis, & agglutinabo piſces fluminum tuorum ſquammis tuis,*

& extra

& extraham te de medio fluminum tuorum, & vniuerſi piſces tui ſquammis tuis adhærebunt, & proiiciam te in deſertum, & omnes piſces; ſuper faciem terræ cades. Vocatur Pharao draco magnus, iuxtaque naturam animantis; liquent hæc omnia, qui cubas in medio fluminum tuorum, in deliciis, in voluptatum affluxu, affluentiæ medio, in deliciis, vitiorumque humiditate ſuperflua. Eſt humidi, termino proprio non circumſcribi, legeve morigerari, docuit Ariſtoteles 2. de ortu & interitu capite 2. ſolúmque alieno arctari, vi quaſi, & violentia, ſeſe excedere, & traiicere continuò tentans, ſuperbiæ draconis imitator, qui dicis, ego feci meme, mea ſunt flumina, Lucifer alter, qui ſibi adſcripſit accepta & gratioſa, propriæque naturæ debitum reputauit; vitiis, ſquammis excrementorum, copia ex alimento confectis, qui gentes illicis, ſubditoſque inficis vitiorum illecebris & philtris; ſquammæ in aquis ſplendent magis, affluentiaque rerum vitia eminent, firmantur. Draco marinus ſplendore ſquammarum piſces allicit, inuitatque quos poſteà aculeis venenoſis transfigit, diſiicit & lacerat, quorum quibuſdam vtitur in præſentia, in cibúmque acceptat, quoſdam in poſterum aculeis ſuſpenſos reſeruat, dolore nimio, & veneno afflictos, atrociſſimam inferens mortem, & crudelem, irretitis pulchritudine oculorum & ſquammarum ſplendeſcentia allectis, armatus aculeis, locis adductis colligitur autorum, Pharao vitiis plenus, lege ſolutus, attrahebat reliquos, vt ſimul cum illo inquinarentur, inficerenturque, eo capto dracone ſimul cũ illo piſces aculeis infixi venient, & cum Pharaone populũ trahere in ſiccum minatur, de aquis affluentiæ rerum, Deus ipſe, hoſque in ſuperficiem terræ proiicere, in ſiccam terræ faciem, vt ſint aliis exẽplo, terra

adhuc nõ occuli,aut abdi ſinet,eſca volatiliũ dæmonũq; Æthiopiæ inferni vt ſint,propriis vitiis, opulẽtia, potentia, terrenis,irritis,inualidatis, quibus occuli & abdi, quominus vltioni pateant, non poterunt,in deſertum, in remotiſſima adhuc,in Æthiopiam,vt ſint omnibus gentibus exemplum,monimẽtum:eſca, & alimentum virtutis ſunt pœna & præmium. Terreſtris draco & aquas ſubit frequentiſſimè,ibique degit,Elephantas captans, & piſces euorans eiſdem locis,extat ſquammis exornatus;& aculeis quibuſdam,quibus elucentibus piſces cõgregat, ſplendore concitat, & circumuenit. Tum in ſomno Mardochæi intelligitur cur draconum ſymbolo voluerit vti ſpiritus Deus.Eſther 10.& 11.c.vbi hæc cõtinentur. Et ecce duo dracones magni parati contra ſe in præliũ.hæc c.11.10.verò hæc Mardochæus. Duo autẽ dracones,Ego ſum,& Aman. Viam ſpiritus intercipere tentat draco nexibus,dum pugnam aggreditur,aut cum dracone bellum init, aut duellum cũ aliis gerit, vt de Elephante diximus,ſuctuque allicere aues ad ſe,aë is tractu,qui eſt ſpiritus reſpiratione tractus, Mardochæus & Aman,non ſecus atque dracones dimicabant de via ſpiritus recludenda ſuſpẽſione patibuli. Iuſtè Mardochæus Dei iuſſu & inſpiratu,propter ſcelera Aman,ille iniuſtè propter malitiam,inuidiam,& liuorem inſontis Mardochæi,præualuit innocentia, & in patibulo quod parauerat Aman Mardochæo,ſuſpenſus ille eſt, via ſpiritus concluſa, ſuſpenſus diſceſſit, dracoque Mardochæus draconi Aman,ſpiritus viam intercluſit, tum dracones vocantur,quod quilibet alterum minabatur cauda,morte, & vltimo ſui, ictu caudæ dracones plus multo capite feriunt & ictu, quàm rictu, diximus.

Natura

Digitized by Google

Naturalia plurima Draconis complectens, ſenſúſque cùm literales, tum myſticos.

CAPVT III.

DAnielis locus non minùs hac natura animantis 16
conſiſtit c.14.vbi legimus: *Et erat draco magnus in loco illo, & colebant eum Babylonij: & dixit Rex Danieli: Ecce non potes dicere, quòd iſte non ſit Deus viuens; adora ergo eum; dixitque Daniel; Dominum meum adoro: quia ipſe eſt Deus viuens. Tu autem Rex da mihi poteſtatem, & interficiam draconem, abſque gladio, & fuſte, & ait rex; do tibi. Tulit ergo Daniel adipem, & picem, & pilos, & coxit pariter, fecitque maſſas, & dedit in os draconis, & diruptus eſt draco.* Cùm enim glutinoſa hæc eſſent & viſcida, obturantia & replentia nimis, adeps glutinoſa, & oleoſa ſubſtantia, qua pollet, rancida præcipuè dum eſt, inſtigante, & irritante guttur natura nimis ſenſile, & ferens minimè eorum quæ viam ſpiritus obturare valent, & impedire, eius ſemper ſollicita muneris, quod tanti intereſt ad vitæ tutelam, cordiſque refrigerium, collum, inquam, alioqui ſtrictiſſimum vaſti animantis, vnctuoſo, aëreo, tenui & viſcido opplente, pice viſcoſa, & tenacis naturæ, cum adipe eliquata ſemel hæreſcente, pilis quod humore diſtentis nimis dilatentur, vt repleant, longitudinéque circumuoluantur adeò, vt deplicari non poſſint è loco irretitis ſemel, irritentque nimis, ſtimulent, diſſectis partibus ſectionis, acutis factis, diſſectu in tenuibus magis, ſectiſque ſemel, coniunxit infarcientia nimis, quibus & obturamus ea, quæ tenues liquores tenēt, vt non poſſint extrà fluere, præcipuè in vaſis ligneis,

& aliis poroſæ ſubſtantiæ. Obtulitque ideo draconi naturæ voraciſſimæ, dracones dicti, à quo Tragones eueniunt dicti ingluuioſi homines, idiomate Hiſpano, è græco τράγω trago, aut Hircus guloſus, vorax; mors, quod omnia deglutiat, illa *trago de la muerte* dicitur, vt & draco inde animans, difficillimi anhelitus, diſpneum natura, & reſpiratus parciſſimi, ſt: ictiſſimi oris, fiſtulæ inſtar, vt diximus, Enare animal, cui oris & narium loco, plicata foramina adſunt, molis ingentis, vaſtitatis immenſæ, calidiſſimæ & æſtuãtis naturę: (patet ſuperiùs,) cùm hęc ſolũ habeat, quibus reſpiret illud, non ſuffectura animanti tanto, vltráque impedita reſpirationis via, glutine illo viſcido, & craſſo, diruptus ſit draco, detẽto ſpiritu, nimio tracto conatu, tanto æſtui tuſſi concitata animantis & lancino, pilis & rancido oleoſo ſtimulantibus gutturis ſenſibiliſſimam regionẽ: hinc inde diſtentis præcordiis, vt aërem traherent in cordis refrigeriũ, non excluſo poſtea infarta via, impedita & obſtructa, glutinoſo illo; quò crepuit medio corpore, diſtẽtus ſpiritus violẽtia, & impetu agitato. Scimus enim detentum flatũ, & terræmotus tremendos excitare, magnos mõtes ſubuertere, abrũpere animantia medio; id docent tormenta bellica, clauſo & impedito exitu, agitato ſpiritu: coxit verò, vt incraſſarentur ampliùs, glutinoſaque vt fierent illa magis, incraſſat coctio, & viſcidiora facit quæ coquuntur ſemel, docuit Ariſtoteles 4. meteororum, c. 2. & 3. Galenus 1. aphoriſmorum aphoriſmo 7. quæ renuncians Spiritus Deus ſubdit, *& dedit has maſſas in os draconis*: nõ in ventrẽ, in os ſcilicèt ſolùm, glutinoſa enim & viſcida non potuere os tranſcẽdere, in vẽtrẽmve prolabi, œſophagũ aut pertingere, gutturi imò affixa draconem ſuffocarũt; ore enim agitur reſpiratio, naribúſq;

aër

Digitized by Google

aër in os venit priùs vt in guttur proueniat. Cùm tamen auidè draco hæc deglutiſſet, pinguis & adipoſæ ſubſtantiæ natura cupidus, quòd relaxet, & dilatet illa ſicca & ſtricta, ſtructura innata, complicata, ſaporeque illectus ſibi placido, grato & ſuaui, vnctuoſo, quò iis vtitur cupedia nimia, vt iiſdem locis fertur; hæc traxit ad fauces, caputque laringis, quas cùm concluſiſſet viſcu, orificiis obſtructis glutinoſa rerũ congerie, ſuffocatus obiit, laringis capite infarcto, internecione quantũ iuuari natura rerũ potuit, miraculò tamen obrutũ draconem, ſeſe ipſis his internecioni tardè ſuffectura. Lacheſim narrat Apuleius Cerberũ occupaſſe maſſa viſcida, & tenaci, infernũ ingreſsã, negotia Veneris & Proſerpinæ ſollicitãtem, naturis rerum fabula cõficta, vt veris rerum naturis fabuloſa ſuaderent, effigieve mentita veri, mendacium occuleretur. Eſt auidiſsimus draco ſanguinis, (ſuprà retulimus) adeps verò ex oleoſo ſanguinis fit, ſupernatanti, & pingui, concreſcente frigore, & coctione genito & ſuborto, adeps concretũ ſignificat pingue, & hoc frigore ſiſtit, cùm calore perficiatur priùs, & depuretur liqueſcẽs, poſteà congelato in partibus membranoſis corporis, natura frigidioribus reliquis, oleoſo & pingui concreſcente, docet Galenus 3. de tẽperamentis, & alibi. Hinc adipem expetit, quòd ſit ſanguinis pars prior, & elaboratior, aërea & leuis, ſublimior, ſuperior, aërem non minùs optat, quàm maximè, aëreaſque aues allicere ſuctu ſuperbus ille, natura, & malitia, ſuperiora deprimere obtẽtat, in ſuoſque relegare vſus, in vẽtrem, in propria ſibi, alia verò deglutit ſimul, vt deglutiat adipem, vt illo Danielis, pilos & reſinam: iis ipſis ſuperatus, & victus, ſine fuſte, gladio, vt promiſit Daniel, ſic ſe ſanguine replent multoties dracones,

Digitized by Google

vt eo ebrij venentur, ex aëreo quem ebiberunt potu ſanguine, flatibus ſpiritibus eleuatis plurimis, capite grauato,& pleno, obſtructis viis, vaporibus illis ſanguineis animantium, vini inſtar, diſtentioneque maxima facta medio corpore, vt dirumpatur flatibus iiſdem. ictu enim, impulſu, & diſtenſione crepant multa, aëre concitato concluſo, impetu & vehementia, vt crepuere qui Paralipomenon 2. capite 15. ad petram collidebantur. Crepuit imò Iudas Iſcariotes plenus ſanguine Chriſti, & pretio ſanguinis, iudicio ſibi manducato & bibito, non diiudicans corpus Domini. Draco ille periit ſuffocatus adipe frumenti, & ſanguinis, picem & fœditatem peccati ſimul deglutiens, pilos vitiorum, longitudinem conſuetudinis & habitus, eiſdemque miſerè obcrepuit, medio corpore, ventre & præcordiis, mollitie, molliori parte, vbi oſſa deſunt, & ſolidum, firmum, & ſtabile deſtitit, fidelitatis; impetu enim facto in pectore & pulmonibus, præcordia abrumpuntur, medium corpus inter inguina & alas, medio trunco & buſto, mollibus præcordiis diruptis, ventriculo & ventre abruptis, hoc corpus dicitur præcipuè in animantibus; docuit Ariſtoteles de communi greſſu animantium capite 2. Non ſecùs dirumpuntur dracones illi, qui rerum affluentia diſtenduntur, laxantur, adeò replentur adipe, & abundantia, vt crepent medio corpore, dirumpanturque ſeſe continere impotentes, quos nequit propria capere pellicula, imò vt molles & humidi, modo & termino carent, pſalmo 21. *Sicut aqua effuſus ſum, & diſperſa ſunt omnia oſſa mea.* humidus profluxi vltra terminos, aquæ inſtar, vltra legem & rationis proprias hominis metas, & 72. *Mei autem penè moti ſunt pedes: penè effuſi ſunt greſſus mei:* tum pice tenaci & temporalium rerum

Digitized by Google

rerum glutino, piliſque & rebus extra hominis integritatem & ſubſtãtiam, accidentibus extrinſecis, apparentibus rebus detenti, medio crepant corpore, appetitu medio inter rationem & naturam animantium. Chriſti ſanguine diruptus eſt draco, inebriatus, hauſit ſanguinem, ſuxit, vt poſteà copia & virtute, abundantia dirumperetur (*vbi abundauit delictum, ſuperabundauit gratia.* Paulus) dæmon, infernus, & mors deſiere. Suſcepit enim mors vitæ alimentum, quo mors periit, defecit cõmutata in vitã, cùm vitã
edidiſſet. *Ego ſum via, veritas & vita*, Chriſtus: Mors 17
ergo cùm vitam ingeſſiſſet Chriſtũ, periit illa, vitæ metamorphoſim paſſa, Deuteronomij 32. ſic dicitur, ingratitudinem ſæpiùs à Domino caſtigatã populo repetẽs, referens ſupplicia, quibus puniuntur beneficij immemores. *Fel draconum vinũ eorũ: & venenum aſpidum inſanabile.* De veneno aſpidis c. de aſpide diximus, quod inſanabile ſit, cuiuſque aſpidis tale venenum, fel omne epotũ inebriat, ſenſum remittit, & obſcurat, memoriam adimit, & hebetat; quò antiquitùs (ſuprà diximus) myrrha vino permiſcebatur, vt ignea natura, & fumida, ſimul cum aliis caput replẽtibus, obſtrueret caput, repleretque, & apoplexiæ modo ſenſum partium aboleret, quominùs tormenta ſentire poſſent eo potu parati, potus enim, tũ & modò parãtur morituris quæſtioneſque paſſuris, torturas, tormẽta laturis, crucifigendis, ſuſpendẽdis, vt minùs doloribus extorquerentur, tum ne animus diſtraheretur cruciatibus, ſuperaretque vires patientiæ, & mens minùs integra compungeretur minùs de delicto commiſſo diſtracta. Chriſtus verò cùm guſtaſſet vinum felle miſtum, Matthæi 27. c. noluit bibere; oblatus, quia ipſe voluit, ferreque mortem, & dolores cùm vellet; quæ hæc poſſunt retardare

reſpuens,aut imminuere quouis modo; guſtauit tamen, vt adhuc moleſtiam illam non ſubterfugeret, at non bibit, ne eſſent impedimento doloribus & cruciatibus. Fel ergo inebriat, memoriam hebetat, qua accepti beneficij recordemur, præcipuè draconis calidiſſimi animantis fel, quod ſanguinem elephantis expetere diximus,quòd ſit frigidus elephas, melancholicumque animal,vt colore,actionibus & aliis patet,ingenio & viuendi ſolertia; bilis fel draconis ingratos reddit ebrios, extra ſe ducit homines,extra rationem. Fel ergo draconum vinum eorum, vt in pœnā delicti ampliùs obliuiſcantur eorũ, quæ liberaliſſima, munificentiſſimaque largi conditoris manu recepere, vt grati offendere illum recuſent;potabunt enim pro vino quod memoriam auget ſiccitate & calore,docuit Galenus 3.de locis affectis latiſſimè, à quo poſteri, fel draconum quod imminuit ebrietate, & repletione rerum fugacium, Abacuc 2.*Væ qui potum dat amico ſuo,mittens fel ſuum, & inebrians, vt aſpiciat nuditatem eius*, fel ſuæ obliuionis inebrians,vt aſpiciat nuditatem, inebrians vt non teneri obligationis vinculo epotantem credat ille,videns nuditatem eius. Ieremias 3. Threni: *Ædificauit in gyro meo, & circumdedit me felle, & labore.* quaſi in mea venit, & deprædatus me, ædificauit,& circumdedit me felle ſuo, ſanguinem meum exoptabant,ingratitudine & obliuione acceptorum beneficiorum, & me oblitum laboris & afflictionum rerum fugacium, vorare curabant, ſanguinemque exugere dracones ij, felle effuſo priùs in me. Inebriat fel,ducitque extra ſe hominem,tũ ſitim multò maiorem auget potatum ſemel,ſic ſiti inextinguibili torquentur ingrati,effræni appetitu,& inſatiabili,in pœnam ingtatitudinis. Sunt ij declinantes in obli-

gationes

gationes quos adducet Dominus cum operantibus iniquitatem, permittetque inebriari felle hoc obliuionis beneficij accepti. Eſt fel draconis amariſſimũ inter omnia animantia, quòd calidiſſimus ſit draco animans, calidiorque ſuccus fel, bibent ingrati amariſſima, felque draconum; amittent enim ob ingratitudinem accepta. Eſt verò amarum magis, durius multò, poſſeſsionis amiſsio, quam non habiti actus priuatio, Eccleſiaſtici c.25.ſic: *Commorari leoni,& draconi placebit, quàm habitare cum muliere nequam.* de leone ſerpente locus extat, quòd inſidias paret magis animantibus reliquis, adhuc quiete maiori, & tempore placatiori magis, quando omnia ſilent, & quieſcunt. Hunc inſidiari mõſtrauimus, fraudes parare, inſidias tendere cautelosum, verſutum ſerpentem. Parat draco animantibus maioribus adhuc Elephantis cæli auibus, aſtutiſsimus, auditus acerrimi & viſus acutiſsimi. Hæc in alia diſsimilis naturæ animantia ſæuiunt, liuent, iraſcuntur, rariſsimè verò in eadem ſpeciei eiuſdem; nunquam quaſi, mulier verò nequam in mari tum ſæuit, ſurgit, iraſcitur, in hominem naturæ eiuſdem, ſpeciei vnius, proprium; manſueſcũt conſuetudine dracones, frænantur maxillis, ſerpenteſque omnes ferè miteſcunt; manſueſcit verò nunquam mulier, in maritum irruit, parat inſidias, iurgia mouet, iras, rixas, non quieſcit, non frænatur, non ſiſtit. Eſt ergo facilius leoni, & draconi ſerpentibus commorari, quàm mulieri nequam. Obediunt hæc multoties homini, parent, cum illo quandoque amicè viuunt, ſiſtunt, quieſcunt, vt non iraſcantur ampliùs, & ſæuiant; non ſiſtit mulier, quieſcit, aut ſatiatur vnquam. Iob 30. hæc continentur, calamitatem, & miſeriam ſuam deplorans. *Frater fui draconum, & ſocius ſtruthionum:* fui pomorum auidiſ-

ſimus, non ſecus ac draco eſt natura, expetiui pomum in Adamo; quò dicitur *fui. Maledixitque diem ortus*, id eſt, maledixit de die ortũ; culpæ reatu ortus ſum, ac ſi diceret, in reatu acerbiſſimi pomi, quaſi eiuſdem naturæ eſſem, & cupediæ cum draconibus, quibus à primo ortu adeſt pomorum auiditas, ſic ortus & natus ſum in pomi deſiderio Adami, frater draconum originali culpa, appetitu peruerſo, caudæ innitor elatus, ſuperbus, priùs cœleſtia vorare præſumo memetipſo, *eritis ſicut Dij*, Pharao alter, terreniſque, caducis & fugacib. hæreo, ſanguinis auidus, vltionis, vindictæ, paſſionũ, altiora peto, & ſuctu ſuperbio, altiſſima quæque ſuperare tento: vanitatem, vẽtum inſpiro, & ad me allicio ſuctu; acerrimo viſu curioſus, & auditu acutiſſimo draco, alios inficere auditu tento, Elephantes adhuc, & robuſtiſſimos quoſque, qui humeris pondus iuſtitiæ ſuſtinent, in peccato ortus, vt in veneno dracones lento & tenaci recocto igne æſtuantis naturæ, quod omnibus hæreſcit, in veneno viſcerum interno in Deum, & externo in proximum peruerſus, bilis & fellis torridæ intùs recoctæ & mortiferæ. Et ſi enim morſum parum venenoſum iniiciant dracones, intus verò venenoſi magis ſunt animãtibus reliquis, viſceribus & internis: macula enim peccati infectus viſceribus, & interioribus, externis fædus non minùs natura labefactata ortus, frater eorum fui. Et ſocius ſtruthionum deglutibam ſerpentes viuos, nõ mortuos, vt ſtruthio facit, & ibis ſuprà; cùm adhuc Chriſto nõ eſſent ſuperatæ ſerpẽtes, mors, infernus, dæmon, paſſioneſque noſtræ, & venenoſa ingerebam viua hæc; tum ferrum, ignem, non pertimui; ingeſſi verò, nec verſatilem gladium igneum Angeli paradiſi cuſtodis exhorrui, vt me ſubſtraherem à peccato, com

Digitized by Google

commutaui imò duriſſima quæque, mortem ingeſſi pomi eſu, defecit virtus commutandi mortem, & cõficiendi duriſſimum id alimentum; vt draconi deficit pomis ſuperandis, quibus dum ſe replet ille, confugit ad lactucas ſylueſtres, iis expurgatur, amaro illo expurgatiuo, vomituque reiicit quę ſuperfluè ingeſſerat: Deus iuſſit populo lactucis agreſtibus vti, cum agno ſimul, & panibus azymis, Exodi 12. & Numerorum 9. c. nauſea pomorum Adami, Euæque infeſtato lactucis amaris ſylueſtribus, dracones vitant ſatietatem pomorum nimiã iis, expurgant enim amara deterſiora virtute ventriculum, ventrem, & venas primas, vomituque reiectant ſuccos glutinoſos, & craſſos infeſtantes ventriculum, nauſeamque inferẽtes, craſſitie & glutinoſa ſubſtantia. Galenus comas abſynthij laudat, aloëm & amara quæuis 2. per locos, & metho. 8. c. 4. ſtatuit. Dioſcorides libro 2. c. 125. à quo & Galenus, & poſteri, lactucas ſylueſtres amaras, & deterſiuas, purgatiuaſque humorum craſſorũ, viſui aptas conſtituit, vltráque venereos appetitus coërcere, flatuum ventriculi diſcuſſione, vt eo firmato euomere ſit facile. Eſus pomorum vt recordarentur, lactucis vti pręcipiebat lex, tum quòd agnus craſſos generet ſuccos, & glutinoſos, ideò azymo pane, ſine fermento, deterſiua virtute prædito, & exiccandi potentia illuſtri, celebri, leui & facilè coctili, lactucíſque iis expurgantibus, incidentibus vti iuſſit, quantum ad naturam ſpectabat, illa præcipiens ſymbolo, & hæc non omittens natura, quando ſimul cum iis quæ ad animi culturam attinet, eſſe poſſunt; tum agnum in lacte matris decoctum prohibuit edẽdum; Deuteronomij 14. ne frigidius, craſſiuſque fiat alimentum, viſcidius & tenacius, lacte frigido, agnoque viſcido, & glutinoſo. Septuaginta
legunt

Digitized by Google

legũt Agnũm, vt nos legimus; nobis enim eſt agnus, qui Iudæis hœdus; hœdus enim recens natum ſignificat ouis fœtum, & arietis, immũda ſorditie, & mucore plenum. Agnus verò iam patris veſtigia inſequentem, innocentem, & obſequentem facilè, & ſi hœdi nomine, capræ fœtus aliàs intelligẽdus veniat, agni verò nomine, ouis mitiſſimæ, & innocentiſſimę partus. Quò præcipitur eo loci, & Exodi 23. nõ conquere hœdum in lacte matris. Vltrà ſenſu ſpiritali, ne Chriſtum Agnum coquas, diſſoluas in lacte matris, ſuppoſitúmque illud diuinum, verum Deum, & hominẽ, in lac diſſoluas, ne reſoluas in lac, in naturã ex lacte, in humanitatem imò, & in diuinitatẽ ſimul, non in lac ſolùm; ne ſis vitioſus, fretus lacte matris Deiparæ, Chriſtum in lacte matris ne coquas, offendas, & ſtimules, irrites; nec ſit tibi matris piiſſimę lac, maternitaſve, condimentum, occaſio, abuſu irritans Chriſtum, vorandi legẽ, & præcepta. Nec lac matris ſit, in quo agnus coquatur & irritetur, ne qui eo lacte vtebatur amicè in homines, poſteà acido illo ma-
21 litia mortalium, vtatur rigidè irritatus lactis abuſu. Iis conſiſtit locus Ieremiæ c. 14. miſeriam, famem, populíque afflictionem deplorans, ob commiſſa ſcelera, & patrata flagitia, inquit: *Onagri ſteterunt in rupibus, extraxerunt ventum quaſi Dracones, & defecerunt oculi eorum, quia non erat herba.* Aſinos ſilueſtres alimẽti defectu deperiiſſe docet, cùm tamen ij aliis animãtibus meliùs inediam ferant, & annonæ defectum. Hyperbole quaſi miſeriam & calamitatem populi oſtendens, eorum exemplo, qui & ſi omnia peragrent, veloces & faciles, pabulo deſtituti periere; imò æſtu defatigati, incendio, terræ ſqualore, rupes, altiſſimáque loca ſubiere, ventúmque traxere ſicut dracones, quos monſtrauimus ſuctu aues, volatiliáque quaſi amato-
rio

Digitized by Google

rio philtro ad ſe allicere, innixos caudæ, rupibus altis, reliquo corpore erecto & celſo in aëre diſtento. Defecerunt oculi, deficiunt primò fame, & corrugãtur, marceſcit viuida eorum ſplendeſcentia, exoluta ſpiritali ſubſtantia ſplendida, & lucida facilè diſſipabili. Viſus deeſt primò eſurientibus, ideò & famelicis alimenti inopia, vt copia, infeſtantur fluxionibus, priùs lachrymis & fluxu; docuit Hippocrates 1. prognoſtici ſect.3.& Galenus ibidem, Ariſt. 4. problem. ſect.3.& pabuli defectu, triſtitia infeſtato, corde cõpreſſo, ad ſe euocante mœrore ſanguinem & ſpiritus, vt præſentia alimenti & cupiditate exhilarat; diſtenditur, dilatatur, effundit ſuccos in caput, oculos, & externa animantis, vt oculi creſcãt iis emiſſis, corde extenſo. Hinc, *defecerunt oculi, quia non erat herba*, fame & triſtitia. Cauda magnos ſuperat Elephantes, & terreſtria, cauda dirumpit, nodis, & flexibus, ictu, cœleſtia capite impetit, trahere tentat, rictúque offendere carnales, cauda, & appetitu, concupiſcentia erũpit, ſpiritales capite, ſuperbia, elatione, ſupereminentia animi: quos dũ vicit capite & ſuperbia, ligat cauda, vt in appetitus & carnis paſſiones prolabantur, in ventrémque draconis veniant, volantes aues cœleſtes alioqui, philtro & amatorio paſſionum irretitæ. Hinc draco ille Apocalypſis 12. c. rufus erat; dixi- 22
mus & dracones eſſe natura rufos, habebátque capita ſeptem. Hoc monſtroſum erat, vt & alatos inueniri dracones, & pedeſtres. Decẽ obtinebat cornua, monſtrauimus, eminentias, & tubercula carnea ſupra oculos conſita, cornuum inſtar draconibus adnaſci. Tum diademata retinere ſeptem eo loci dicitur; iubatos dracones, criſtatóſque eſſe attulimus, tot autorum ſcriptis. Inueniuntur hæc in draconibus plurimis natura vitiata, & euerſa. Capita ſeptem vitiorum erant,

Digitized by Google

erant, diademata ſeptem, vt imperium vniuerſale in quouis vitio notaretur. Eſt diadema ſignum imperij, & monarchiæ abſolutæ in quouis vitio, ac ſi ſolùm eſſet quoduis, monarcha vnus, bellua multorum capitum, decem cornua, quibus ventilauit Syriam & peccatores, præceptis decem decalogi, examinauit illos iis, luſu iudicis ventilauit, vt in ignem reiiciat paleas vſtiles, iniuſtos, exequutione ſentẽtiæ agni iudicis iam leonis. Caudáque trahet tandem; priùs capite aggreſſus cœleſtia, ſuperbiæ capite, ſtellarũ cœli tertiam partem ſpiritualium hominum doctorum, eorum qui in ſpiritali vniuerſo cœlum exornãt, fulgentiſſima ſydera, aſtra, lumináque aliorum, trahet cauda, & paſſionibus carnis, priùs capite & ſuperbia
23 infectos. Quæ omnia iuxta naturam animantis eluceſcunt; Apoc. 19. ſic de dracone hoc: *Et apprehenſa eſt beſtia, & cum ea pſeudopropheta, & viui miſſi ſunt ij duo in ſtagnum ignis ardentis, & ſulphuris*, vt pœnæ magnitudo notaretur. Draco enim, vt Galenus refert 9. ſimplicium. c. de ſulphure, odit maximè ignẽ, & ſulphur abhorret natura, quòd cùm ſtrictiſſimæ reſpirationis ſit, extorqueatur nimis calore adaucto, & fumoſa ſulphuris exhalatione; fumo inſtigatus, quibus furit, & ſuffocatur calidiſſimũ animal, fumo alioqui plenum, & incẽdio flagrans. Non minùs draco hic mõſtroſus Dæmon, ſulphur odit, fugit, & pertimeſcit, ignémque. Quò exorciſtæ Dæmoniacos priùs ſulphure ſuffumigant, quàm dæmonem pellere tentẽt, Sprenger docet 3 parte mallei maleficarũ, quòd Dæmon cùm ſolùm agat applicando actiua paſſiuis, & mediis naturalibus cauſis, imò non agat ille intrinſecas mutationes rerum, ſed quæ agant ſolùm applicet, vt latè ſuprà, igniſque ſit actiuior omni natura corporea corruptibili, & ſulphur actiuius omnibus

aliis

aliis miſtis ſubſtãtiis, vtpote quod metalla tranſmutet, fermentet; poſſunt hęc ſic corpora diſponere, parare ſic, vt dæmon non poſſit cauſas agentes inuenire naturæ, quæ has vincant, & ſuperent actione, quo opere fruſtratus deſerat, diſcedat. Eſt enim illum diſcedere, opere fruſtrari tranſeuntis applicitæ cauſæ, cùm ea loco moueatur cauſa, qua in loco eſt, corpora vt fugiat actiua hæc, tum quòd ligetur natura liberrimus; ſolum hæc duo imperfectiſſima corpora intelligere, quibus extorquetur eleuata natura horũ agentium, & modo adacto quo ſpiritum crucient, & extorqueant, à naturæ magiſtro. Hinc hæc fugiunt, pertiment, quòd corruptibilior ignis ſit, voracior, corruptiuáque magis cauſa naturæ totius ſulphur, & quòd corrumpat ſenſus naturæ corporeę omnis perfectior pars, excelſior, ſupponatúrque materia metallorum omnium, vt fœmina adultera, & meretrix viris variis, quòd ſit imperfectius, & quaſi naturæ nullius, cùm facilè aliis ſubiiciatur naturis, his duobus imperfectis adeò cùm alligetur, mente vrgetur, & angitur, quæ habet odio, & reſpuit ille. Petunt poſteà exorciſtę precibus ſacris iis factis, & gratia data deſuper, dæmonium fugare, inepto facto corpore, quo minùs agat ille, cauſis applicitis: tum ne redeat, vt perfectè liberetur homo, & vt non impediatur opus illud ignis, & ſulphuris, vitiis & peccati dęmoniaci, & tandem vt manifeſtentur opera Dei, ſitque aliis exemplo, gratiáſque Deo reddat, precantúrque ne hominem, etiam ſi non poſſit alterare intrinſecè niſi cauſis actiuis necais, motu locali ne perdat ſe ſolo, ideò ſuffumigio facto, precantur, & petunt à Deo perfectum opus, & vt ea quæ natura nequit vltrà, perficiat,

Con

Conditiones Dracon retinens, ex iiſque Tropos.

CAPVT IV.

24 ADnaſcuntur germina varia, herbæ & plãtæ tergoribus draconum, quibus occulti & abditi incauta animantia & impræuiſa comprehẽdunt, & arripiunt, vt vbi alimentum, & requiem ſibi pollicebantur, mortem acerbiſſimam venenum, excidium parent. Summa malitia animantis, vafrities, & calliditas, quòd vitalis alimenti ſpecie mortẽ infert crudelem; eorum icon, qui falſis & mentitis doctrinis, verborum ſpecimine, floribus, fucatione ſubdoli & verſuti, mortem, excidium parãt, vulpeculæ fallaces, & dracones florentes malitiam, venenum cùm expuant, inficiántque dolo, & artibus ſimplices & imparatos. Vltrà & ſub bono apparenti venenum dæmonis latitat, ſub floribus & germinibus pulchris; anguis in herba. Sũt corrupti ſcelerati homines proprio ſanguine, alimentóq; proprio, vitia qui ſuſtinẽt, conſeruántq; virentia & viuida; draconũ inſtar quieti medio vitiorum tumultu, filiorum & familiæ expenſis, ſanguine, prodigalitate nimia, externa, altera, alia à ſe qui fouent, ſanguinis proprij ſumptib. vt ſint poſteà ſibi oneri, & excidio tãdem, vitę alimẽto abſumpto proprio, cõtinuo ſuctu; vt draconibus venit, contingítque, nimio hauſtu ſanguinis Elephantum interire, & dirumpi, & adnatis virentibus, innata alimonia deſtituti, iis altis profundas immiſſa radices, eſca cõfecta & ſanguine animantis abſumpto in extrinſeca erogato proprio, defectu alimoniæ, tabeſcẽtes, penuria cibi, confectos obire, iis quæ educauerant,

uerant, qui cùm imperfectioris naturæ ſint, vitio & ſuperfluitate monſtroſa, progignunt ſpecie alia diſſimilia, & diuerſa, non eadem ſibi, diſſidio & ocio, aliena ſuperflua ocioſi & deſides, qui retrorſũ dorſo tergoribus aliena procreant à ſe virentia, vegetabilia, dorſo retrorſum agentes, conuerſi ad fallacia, caduca bona, tergora qui Soli iuſtitiæ reddunt peruerſi, quorum Iſaias c. 1. *Væ genti peccatrici, populo graui iniquitate, ſemini nequam, filiis ſceleratis, dereliquerũt Dominum, blaſphemauerunt ſanctum Iſraël, abalienati ſunt retrorſum*; alienati tergoribus aliena ſuſtinentes, proprium impendentes ſanguinem, Chriſtique, ſemen nequam degenerans à proprio genitore, debitóque fine, malitia & ſuperfluo. Filiis ſceleratis, vitiis ſubortis blaſphemiæ, & idololatriæ, eo c. dicitur. Eſt Draco ornatus, honoratuſque alienis quæ tandem proprium conficiunt ſanguinem, alimento deſtitutus vt intereat, iis ipſis vt deficiat ille, vitiorum incremento, & magnitudine adaucta eorum quæ fouit, & educauit, macie miſera, ſuctu adnatorum, quæ proprium alimentum deuaſtarunt. Non aliter diſcedunt qui mediis affluentiis rerum, honoribus, officiis, dignitatibus, indolentia floridi, horũ abuſu, carnis illecebris & blanditiis acquieſcẽtes, ſuperbiæ, elationi animi, fouẽtes hæc ipſa, eorumdẽ ſãguine, alta & fota vitia ſpurca & obſcœna ſectantur, vt nimio luxu, intempeſtiua morte diſpareant iis ipſis quæ educauerant, tanto honoris, famæ, & rei familiaris diſpendio. Fuit multis rerum abundantia excidio, potentia, & imperium internecioni, iis ipſis eorum ſubſtantia carnis præcipuè fœditatibus deuaſtata vita, & robore. Sunt dracones floridi, draconum quaſi oſtentantes nihil, occulti & abditi mediis honoribus, dignitatumque faſtigio, potentia, & officio floridi,

Digitized by Google

reſpuens,aut imminuere quouis modo; guſtauit tamen, vt adhuc moleſtiam illam non ſubterfugeret, at non bibit, ne eſſent impedimento doloribus & cruciatibus. Fel ergo inebriat, memoriam hebetat, qua accepti beneficij recordemur, præcipuè draconis calidiſſimi animantis fel, quod ſanguinem elephantis expetere diximus,quòd ſit frigidus elephas, melancholicumque animal,vt colore,actionibus & aliis patet,ingenio & viuendi ſolertia; bilis fel draconis ingratos reddit ebrios, extra ſe ducit homines,extra rationem. Fel ergo draconum vinum eorum, vt in pœnā delicti ampliùs obliuiſcantur eorũ, quæ liberaliſſima, munificentiſſimaque largi conditoris manu recepere, vt grati offendere illum recuſent;potabunt enim pro vino quod memoriam auget ſiccitate & calore,docuit Galenus 3.de locis affectis latiſſimè, à quo poſteri, fel draconum quod imminuit ebrietate, & repletione rerum fugacium, Abacuc 2.*Væ qui potum dat amico ſuo,mittens fel ſuum, & inebrians, vt aſpiciat nuditatem eius*, fel ſuæ obliuionis inebrians,vt aſpiciat nuditatem, inebrians vt non teneri obligationis vinculo epotantem credat ille,videns nuditatem eius. Ieremias 3. Threni: *Ædificauit in gyro meo, & circumdedit me felle, & labore.* quaſi in mea venit, & deprædatus me, ædificauit,& circumdedit me felle ſuo, ſanguinem meum exoptabant,ingratitudine & obliuione acceptorum beneficiorum, & me oblitum laboris & afflictionum rerum fugacium, vorare curabant, ſanguinemque exugere dracones ij, felle effuſo priùs in me. Inebriat fel,ducitque extra ſe hominem,tũ ſitim multò maiorem auget potatum ſemel,ſic ſiti inextinguibili torquentur ingrati,effræni appetitu,& inſatiabili,in pœnam ingratitudinis. Sunt ij declinantes in obli-
gationes

gationes quos adducet Dominus cum operantibus iniquitatem, permittetque inebriari felle hoc obliuionis beneficij accepti. Eſt fel draconis amariſſimũ inter omnia animantia, quòd calidiſſimus ſit draco animans, calidiorque ſuccus fel, bibent ingrati amariſſima, felque draconum; amittent enim ob ingratitudinem accepta. Eſt verò amarum magis, durius multò, poſſeſsionis amiſsio, quam non habiti actus priuatio, Eccleſiaſtici c.25.ſic: *Commorari leoni, & draconi placebit, quàm habitare cum muliere nequam.* de leone ſerpente locus extat, quòd inſidias paret magis animantibus reliquis, adhuc quiete maiori, & tempore placatiori magis, quando omnia ſilent, & quieſcunt. Hunc inſidiari mõſtrauimus, fraudes parare, inſidias tendere cauteloſum, verſutum ſerpentem. Parat draco animantibus maioribus adhuc Elephantis cæli auibus, aſtutiſsimus, auditus acerrimi & viſus acutiſsimi. Hæc in alia diſsimilis naturæ animantia ſæuiunt, liuent, iraſcuntur, rariſsimè verò in eadem ſpeciei eiuſdem; nunquam quaſi, mulier verò nequam in mari tum ſæuit, ſurgit, iraſcitur, in hominem naturæ eiuſdem, ſpeciei vnius, proprium; manſueſcũt conſuetudine dracones, fræuantur maxillis, ſerpenteſque omnes ferè miteſcunt; manſueſcit verò nunquam mulier, in maritum irruit, parat inſidias, iurgia mouet, iras, rixas, non quieſcit, non frænatur, non ſiſtit. Eſt ergo facilius leoni, & draconi ſerpentibus commorari, quàm mulieri nequam. Obediunt hæc multoties homini, parent, cum illo quandoque amicè viuunt, ſiſtunt, quieſcunt, vt non iraſcantur ampliùs, & ſæuiant; non ſiſtit mulier, quieſcit, aut ſatiatur vnquam. Iob 30. hæc continentur, calamitatem, & miſeriam ſuam deplorans. *Frater fui draconum, & ſocius ſtruthionum*: fui pomorum auidiſ-

 ſimus,

ſimus, non ſecus ac draco eſt natura, expetiui pomum in Adamo; quò dicitur *fui. Maledixitque diem ortus*, id eſt, maledixit de die ortũ, culpæ reatu ortus ſum, ac ſi diceret, in reatu acerbiſſimi pomi, quaſi eiuſdem naturæ eſſem, & cupediæ cum draconibus, quibus à primo ortu adeſt pomorum auiditas, ſic ortus & natus ſum in pomi deſiderio Adami, frater draconum originali culpa, appetitu peruerſo, caudæ innitor elatus, ſuperbus, priùs cœleſtia vorare præſumo memetipſo, *eritis ſicut Dij*, Pharao alter, terreniſque, caducis & fugacib. hæreo, ſanguinis auidus, vltionis, vindictæ, paſſionũ, altiora peto, & ſuctu ſuperbio, altiſſima quæque ſuperare tento: vanitatem, vẽtum inſpiro, & ad me allicio ſuctu; acerrimo viſu curioſus, & auditu acutiſſimo draco, alios inficere auditu tento, Elephantes adhuc, & robuſtiſſimos quoſque, qui humeris pondus iuſtitiæ ſuſtinent, in peccato ortus, vt in veneno dracones lento & tenaci recocto igne æſtuantis naturæ, quod omnibus hæreſcit, in veneno viſcerum interno in Deum, & externo in proximum peruerſus, bilis & fellis torridæ intùs recoctæ & mortiferæ. Et ſi enim morſum parum venenoſum iniiciant dracones, intus verò venenoſi magis ſunt animãtibus reliquis, viſceribus & internis: macula enim peccati infectus viſceribus, & interioribus, externis fædus non minùs natura labefactata ortus, frater eorum fui. Et ſocius ſtruthionum deglutibam ſerpentes viuos, nõ mortuos, vt ſtruthio facit, & ibis ſuprà; cùm adhuc Chriſto nõ eſſent ſuperatæ ſerpẽtes, mors, infernus, dæmon, paſſioneſque noſtræ, & venenoſa ingerebam viua hæc; tum ferrum, ignem, non pertimui; ingeſſi verò, nec verſatilem gladium igneum Angeli paradiſi cuſtodis exhorrui, vt me ſubſtraherem à peccato,
com

commutaui imò duriſſima quæque , mortem ingeſſi pomi eſu,defecit virtus commutandi mortem,& cõficiendi duriſſimum id alimentum;vt draconi deficit pomis ſuperandis,quibus dum ſe replet ille,confugit ad lactucas ſylueſtres,iis expurgatur, amaro illo expurgatiuo,vomituque reiicit quę ſuperfluè ingeſſerat: Deus iuſſit populo lactucis agreſtibus vti , cum agno ſimul,& panibus azymis,Exodi 12. & Numerorum 9.c.nauſea pomorum Adami , Euæque infeſtato lactucis amaris ſylueſtribus , dracones vitant ſatietatem pomorum nimiã iis,expurgant enim amara deterſiora virtute ventriculum,ventrem, & venas primas , vomituque reiectant ſuccos glutinoſos , & craſſos infeſtantes ventriculum, nauſeamque inferẽtes, craſſitie & glutinoſa ſubſtantia. Galenus comas abſynthij laudat,aloëm & amara quæuis 2.per locos, & metho. 8.c.4.ſtatuit.Dioſcorides libro 2. c. 125.à quo & Galenus,& poſteri , lactucas ſylueſtres amaras,& deterſiuas,purgatiuaſque humorum craſſorũ, viſui aptas conſtituit , vltráque venereos appetitus coërcere,flatuum ventriculi diſcuſſione,vt eo firmato euomere ſit facile.Eſus pomorum vt recordarentur,lactucis vti pręcipiebat lex,tum quòd agnus craſſos generet ſuccos, & glutinoſos,ideò azymo pane, ſine fermento,deterſiua virtute prædito,& exiccandi potentia illuſtri,celebri , leui & facilè coctili , lactucíſque iis expurgantibus, incidentibus vti iuſſit, quantum ad naturam ſpectabat, illa præcipiens ſymbolo , & hæc non omittens natura , quando ſimul cum iis quæ ad animi culturam attinet,eſſe poſſunt; tum agnum in lacte matris decoctum prohibuit edẽdum ; Deuteronomij 14. ne frigidius , craſſiuſque fiat alimentum , viſcidius & tenacius , lacte frigido , agnoque viſcido , & glutinoſo. Septuaginta legunt

legũt Agnũm, vt nos legimus; nobis enim eſt agnus, qui Iudæis hœdus; hœdus enim recens natum ſignificat ouis fœtum, & arietis, immũda ſorditie, & mucore plenum. Agnus verò iam patris veſtigia inſequentem, innocentem, & obſequentem facilè, & ſi hœdi nomine, capræ fœtus aliàs intelligẽdus veniat, agni verò nomine, ouis mitiſſimæ, & innocentiſſimę partus. Quò præcipitur eo loci, & Exodi 23. nõ conquere hœdum in lacte matris. Vltrà ſenſu ſpiritali, ne Chriſtum Agnum coquas, diſſoluas in lacte matris, ſuppoſitúmque illud diuinum, verum Deum, & hominẽ, in lac diſſoluas, ne reſoluas in lac, in naturã ex lacte, in humanitatem imò, & in diuinitatẽ ſimul, non in lac ſolùm; ne ſis vitioſus, fretus lacte matris Deiparæ, Chriſtum in lacte matris ne coquas, offendas, & ſtimules, irrites; nec ſit tibi matris piiſſimę lac, maternitaſve, condimentum, occaſio, abuſu irritans Chriſtum, vorandi legẽ, & præcepta. Nec lac matris ſit, in quo agnus coquatur & irritetur, ne qui eo lacte vtebatur amicè in homines, poſteà acido illo ma-
21 litia mortalium, vtatur rigidè irritatus lactis abuſu. Iis conſiſtit locus Ieremiæ c.14. miſeriam, famem, populíque afflictionem deplorans, ob commiſſa ſcelera, & patrata flagitia, inquit: *Onagri ſteterunt in rupibus, extraxerunt ventum quaſi Dracones, & defecerunt oculi eorum, quia non erat herba.* Aſinos ſilueſtres alimẽti defectu deperiiſſe docet, cùm tamen ij aliis animãtibus meliùs inediam ferant, & annonæ defectum. Hyperbole quaſi miſeriam & calamitatem populi oſtendens, eorum exemplo, qui & ſi omnia peragrent, veloces & faciles, pabulo deſtituti periere, imò æſtu defatigati, incendio, terræ ſqualore, rupes, altiſſimáque loca ſubiere, ventúmque traxere ſicut dracones, quos monſtrauimus ſuctu aues, volatiliáque quaſi amato-
rio

Digitized by Google

rio philtro ad ſe allicere, innixos caudæ, rupibus altis, reliquo corpore erecto & celſo in aëre diſtento. Defecerunt oculi, deficiunt primò fame, & corrugãtur, marceſcit viuida eorum ſplendeſcentia, exoluta ſpiritali ſubſtantia ſplendida, & lucida facilè diſſipabili. Viſus deeſt primò eſurientibus, ideò & famelicis alimenti inopia, vt copia, infeſtantur fluxionibus, priùs lachrymis & fluxu; docuit Hippocrates 1. prognoſtici ſect. 3. & Galenus ibidem, Ariſt. 4. problem. ſect. 3. & pabuli defectu, triſtitia infeſtato, corde cõpreſſo, ad ſe euocante mœrore ſanguinem & ſpiritus, vt præſentia alimenti & cupiditate exhilarat; diſtenditur, dilatatur, effundit ſuccos in caput, oculos, & externa animantis, vt oculi creſcãt iis emiſſis, corde extenſo. Hinc, *defecerunt oculi, quia non erat herba*, fame & triſtitia. Cauda magnos ſuperat Elephantes, & terreſtria, cauda dirumpit, nodis, & flexibus, ictu, cœleſtia capite impetit, trahere tentat, rictúque offendere carnales, cauda, & appetitu, concupiſcentia erũpit, ſpiritales capite, ſuperbia, elatione, ſupereminentia animi: quos dũ vicit capite & ſuperbia, ligat cauda, vt in appetitus & carnis paſſiones prolabantur, in ventrémque draconis veniant, volantes aues cœleſtes alioqui, philtro & amatorio paſſionum irretitæ. Hinc draco ille Apocalypſis 12. c. rufus erat; dixi- 22
mus & dracones eſſe natura rufos, habebátque capita ſeptem. Hoc monſtroſum erat, vt & alatos inueniri dracones, & pedeſtres. Decẽ obtinebat cornua, monſtrauimus, eminentias, & tubercula carnea ſupra oculos conſita, cornuum inſtar draconibus adnaſci. Tum diademata retinere ſeptem eo loci dicitur; iubatos dracones, criſtatóſque eſſe attulimus, tot autorum ſcriptis. Inueniuntur hæc in draconibus plurimis natura vitiata, & euerſa. Capita ſeptem vitiorum erant,

erant, diademata ſeptem, vt imperium vniuerſale in quouis vitio notaretur. Eſt diadema ſignum imperij, & monarchiæ abſolutæ in quouis vitio, ac ſi ſolùm eſſet quoduis, monarcha vnus, bellua multorum capitum, decem cornua, quibus ventilauit Syriam & peccatores, præceptis decem decalogi, examinauit illos iis, luſu iudicis ventilauit, vt in ignem reiiciat paleas vſtiles, iniuſtos, exequutione ſentētiæ agni iudicis iam leonis. Caudáque trahet tandem; priùs capite aggreſſus cœleſtia, ſuperbiæ capite, ſtellarū cœli tertiam partem ſpiritualium hominum doctorum, eorum qui in ſpiritali vniuerſo cœlum exornāt, fulgentiſſima ſydera, aſtra, lumináque aliorum, trahet cauda, & paſſionibus carnis, priùs capite & ſuperbia
23 infectos. Quæ omnia iuxta naturam animantis eluceſcunt; Apoc. 19. ſic de dracone hoc: *Et apprehenſa eſt beſtia, & cum ea pſeudopropheta, & viui miſſi ſunt ij duo in ſtagnum ignis ardentis, & ſulphuris*, vt pœnæ magnitudo notaretur. Draco enim, vt Galenus refert 9. ſimplicium. c. de ſulphure, odit maximè ignē, & ſulphur abhorret natura, quòd cùm ſtrictiſſimæ reſpirationis ſit, extorqueatur nimis calore adaucto, & fumoſa ſulphuris exhalatione; fumo inſtigatus, quibus furit, & ſuffocatur calidiſſimū animal, fumo alioqui plenum, & incēdio flagrans. Non minùs draco hic mōſtroſus Dæmon, ſulphur odit, fugit, & pertimeſcit, ignémque. Quò exorciſtæ Dæmoniacos priùs ſulphure ſuffumigant, quàm dæmonem pellere tentēt, Sprenger docet 3. parte mallei maleficarū, quòd Dæmon cùm ſolùm agat applicando actiua paſſiuis, & mediis naturalibus cauſis, imò non agat ille intrinſecas mutationes rerum, ſed quæ agant ſolùm applicet, vt latè ſuprà, ignîſque ſit actiuior omni natura corporea corruptibili, & ſulphur actiuius omnibus aliis

aliis miſtis ſubſtãtiis, vtpote quod metalla tranſmutet, fermentet; poſſunt hęc ſic corpora diſponere, parare ſic, vt dæmon non poſſit cauſas agentes inuenire naturæ, quæ has vincant, & ſuperent actione, quo opere fruſtratus deſerat, diſcedat. Eſt enim illum diſcedere, opere fruſtrari tranſeuntis applicitæ cauſæ, cùm ea loco moueatur cauſa, qua in loco eſt, corpora vt fugiat actiua hæc, tum quòd ligetur natura liberrimus; ſolum hæc duo imperfectiſſima corpora intelligere, quibus extorquetur eleuata natura horũ agentium, & modo adacto quo ſpiritum crucient, & extorqueant, à naturæ magiſtro. Hinc hæc fugiunt, pertiment, quòd corruptibilior ignis ſit, voracior, corruptiuáque magis cauſa naturæ totius ſulphur, & quòd corrumpat ſenſus naturæ corporeę omnis perfectior pars, excelſior, ſupponatúrque materia metallorum omnium, vt fœmina adultera, & meretrix viris variis, quòd ſit imperfectius, & quaſi naturæ nullius, cùm facilè aliis ſubiiciatur naturis, his duobus imperfectis adeò cùm alligetur, mente vrgetur, & angitur, quæ habet odio, & reſpuit ille. Petunt poſteà exorciſtę precibus ſacris iis factis, & gratia data deſuper, dæmonium fugare, inepto facto corpore, quo minùs agat ille, cauſis applicitis: tum ne redeat, vt perfectè liberetur homo, & vt non impediatur opus illud ignis, & ſulphuris, vitiis & peccati dęmoniaci, & tandem vt manifeſtentur opera Dei, ſitque aliis exemplo, gratiáſque Deo reddat, precantúrque ne hominem, etiam ſi non poſſit alterare intrinſecè niſi cauſis actiuis mediis, motu locali ne perdat ſe ſolo, ideò ſuffumigio facto, precantur, & petunt à Deo perfectum opus, & vt ea quæ natura nequit vltrà, perficiat,

Con

uerant,qui cùm imperfectioris naturæ ſint, vitio & ſuperfluitate monſtroſa, progignunt ſpecie alia diſſimilia, & diuerſa, non eadem ſibi, diſſidio & ocio, aliena ſuperflua ocioſi & deſides, qui retrorſũ dorſo tergoribus aliena procreant à ſe virentia,vegetabilia, dorſo retrorſum agentes,conuerſi ad fallacia,caduca bona, tergora qui Soli iuſtitiæ reddunt peruerſi, quorum Iſaias c. 1. *Væ genti peccatrici ,populo graui iniquitate,ſemini nequam, filiis ſceleratis,dereliquerũt Dominum ,blaſphemauerunt ſanctum Iſraël, abalienati ſunt retrorſum*; alienati tergoribus aliena ſuſtinentes, proprium impendentes ſanguinem, Chriſtique, ſemen nequam degenerans à proprio genitore, debitóque fine, malitia & ſuperfluo. Filiis ſceleratis, vitiis ſubortis blaſphemiæ, & idololatriæ, eo c. dicitur. Eſt Draco ornatus ,honoratuſque alienis quæ tandem proprium conficiunt ſanguinem,alimento deſtitutus vt intereat, iis ipſis vt deficiat ille, vitiorum incremento, & magnitudine adaucta eorum quæ fouit,& educauit, macie miſera,ſuctu adnatorum, quæ proprium alimentum deuaſtarunt. Non aliter diſcedunt qui mediis affluentiis rerum, honoribus, officiis, dignitatibus, indolentia floridi,horũ abuſu,carnis illecebris & blanditiis acquieſcẽtes, ſuperbiæ,elationi animi,fouẽtes hæc ipſa,eorumdẽ ſãguine,alta & fota vitia ſpurca & obſcœna ſectantur, vt nimio luxu, intempeſtiua morte diſpareant iis ipſis quæ educauerant, tanto honoris, famæ, & rei familiaris diſpendio. Fuit multis rerum abundantia excidio,potentia, & imperium internecioni, iis ipſis eorum ſubſtantia carnis præcipuè fœditatibus deuaſtata vita,& robore. Sunt dracones floridi, draconum quaſi oſtentantes nihil, occulti & abditi mediis honoribus, dignitatumque faſtigio, potentia, & officio floridi,

Lll hono

honorum & dignitatum virore perſonati, intus cùm draco adſit vitioſus, teter, rudis indigeſtaque moles, ſuperbiæ tumida, cautela & vafrities floribus iis velata, & abdita, dracones floridi, qui venenoſa efficiunt germina ſalutifera alioqui, vt efficiunt dracones ea quæ innocua natu, & ſalutaria alioqui ferunt, nil vltra quàm draconem abſcondere parant, qui hos præmiis & officiis cumulant, & affectant. Patet etiam Micheæ locus c.1. vbi hæc continentur: *Vadam ſpoliatus & nudus, faciam planctum ſicut draconum.* Diximus, dracones affligi zelotypia nimis, & ingratitudine opprimi, oculis aqua plenis plangere, & deplorare, mitiſſimè cauda verberare ingratos amantes, quorum nunquam obliuiſcitur; deſpectus imò millies redit & ſollicitat, virgines præcipuè, vlulatque ſibilo triſtiſſimo, allicere tentans quos deperit, ſpoliatus, nuduſque exuuiis, ſenecta, quam vt ſerpentes reliqui bis anno exuit, verno tempore, & autumnali; ſub vtroque æquinoctio, amore furens, vt & animantia reliqua furunt venere, vere & autumno, ſub Ariete & Libra, calido Ariete, & igneo, Libraque aërea & humida, calida, ſpumoſæ naturæ, redeunt autumno omnia, non ſecus ac vere, Sol redit in punctum idem quo eſt æquinoctium Agni. Iis ſpoliatus, nuduſque draco, ſenecta antiqua, angitur eo tẽpore magis, furit amore, ardet, planctum, ſibilum efformat triſtiſſimum, ſi amata reliquit, vt ſuprà latè: Zelotypia exuritur, plangit. Inſtigatus Deus in ſerpẽte exaltatus, Chriſtus, antiqua rigoris veſte ignis turbinis gladij obumbratus, alia & alia depoſita vltionis, brumæ rigidæ, nudus legis ſcriptæ gratiæ veræ, legis Euangelicæ ſub æquinoctio Agni & Libræ ſimul; ſub libra iuſtitiæ, & miſericordiæ Chriſti,

ſub

Digitized by Google

ſub agno quo iuſtitia & pax oſculatæ ſunt, agni pax, manſuetudo: libræ iuſtitia, & æquitas, vtroque æquinoctio conſpicua; quibus promittit & reddit largè, trutinat, vocat populum per Micheam eo loci, cõqueritur ſpoliatus, & nudus, rigoris, quòd agnũ fugiant timidi mortales; *Vadam*, inquit, *faciam planctum draconum*, ingratitudinem veſtram lugebo oppreſſus zelotypia, & amore flagrans populo dicit adultero, & nobis prædicat. Faciam planctum ſicut draconũ, zelotypus & ſpoliatus, amore flagrans, & æſtuans, benignus tamen, & pius, ſollicitans animos ingratos & rebelles, demulcens cauda, & blandiens ſecũdis caſibus, rerum euentibus, proſperis ſucceſſibus, vſque tandem inuehitur in ingratos inſtigatus, veneno draconis ſuſcepto aliunde, vt ſuſcipit draco manſis venenatis pugnam, vltionemve aggreſſurus herbis, & plantis; iratus amans Deus punire tentat cauda rerum temporalium, aduerſis caſibus, eorũque euentibus; verberare incipit, punire quaſi neſciat, ſapientia & iuſtitia ſumma delicta hominum. Eſt hæc miſericordiæ eius pietatiſque conditio, quibus allicere præſumit, vſque dum ſæuit tenaci viru cõtumaciæ excitatus. Iſaias ſic capite 13. de ingenti ac truculenta Babyloniæ vaſtatione à Medis, præſagium ferens. *Sed requieſcent ibi Beſtiæ; & replebuntur domus eorum draconibus, & habitabunt ibi ſtruthiones: & piloſi ſaltabunt ibi, & reſpondebunt ibi vlulæ in domibus eius: & Syrenes in delubris voluptatis*: deſolationem Babylonis prædicens, & ruinam, potentia Medorum venturam, dracones qui ſyluas incolunt, inermia loca, & ſolitudines, ibi media Babylone (ea erit vaſtitas & ſolitudo, regionis illa ſubuerſio) commorabuntur, habitatioque erit deſerta draconum, qui locis 62

abditiſſimis ſylueſtribus & ſemotis morantur, ac ſi media ſolitudine degerent, inhabitabũt Babylonem. Imo ſtruthiones ſerpentibus inimici natura (monſtrauimus, & de Ibi ſtruthionis ſpecie, quod gliſcant ſerpentes, eiſque veſcantur) vt Dei vltionem exequãtur, iuſtitiamque ſummam, puniant vt ingratos, & ſceleratos homines, amicè excipientur, & viuent cum draconibus ſimul: vt ij & illi iure hæreditario Ægyptiis ſuccedant legitimi hæredes Babyloniæ, & ex teſtamento capiant ſcilicèt, gulæ & luxuriæ Ægypti, dracone enim effingitur luxuria, zelotypia ſolicitudine amoris, intenſione qua deperit amata. Qui vltra naturam adamat, vltra ſuum genus redamat fœminas mulieres, viros furiis actus libidinis cœco impetu ductus: Struthio verò eſt gulæ effigies, non enim ſolùm alimento vitioſè repletur vſque ad nauſeam & vomitum vt draco impletur, imò & quæ nullam habent rationem alimenti ingerit, vorat, ignitum ferrum, metalla ignita, vt hinc gula notetur, ideo capite 34. minatur Hebræis, & Babyloniis iis. *Ædes eorum erunt cubile draconum, & paſcua ſtruthionum.* Vbi cubile ad dracones refert, luxuriamque, paſtum verò ad ſtruthiones, gulam ſcilicèt: quibus duobus vitiis capitalibus reliqua alia continentur. *Hæredes* ergo legitimi ij *ſuccedent parentibus, & patribus filij* in hæreditatem hanc & bona paterna. Habitant dracones domos libentiſſimè noſtras, vt anteà diximus, fiuntque nobis familiares, & inquilini, ſuperbas habitãtibus, magnificas & regias ædes, & ruinas deſertas, quòd homines adament, quos diſquirunt, aut ſperant venturos; vocatur ab Spiritu Deo Aman dra conotauimus ſuprà, quòd à latere regis eſſet domo regali. *Tum piloſi habitabunt ibidem.* Satyri ſcilicèt natura piloſi, libidinoſique illi; Columella:

Inter

Digitized by Google

Inter laſciuos Satyros, Panaſque biformes. Ouidius 1. faſtorum, *Panes, & in venerē Satyrorū prona iuuentus.* Codrus. *Illo fortè die Satyri Nymphæq; ſalaces.* Luxuria Satyri ſcilicèt, hæreditabunt eos, ſaltabunt ibi ſolitudine illa, quam amant aufugientes hominum commercium ob ſuam deformem fœditatem, zelotypi ob hominum elegantem formam, & venuſtatem naturæ, pſallentes vt Nymphis grati eſſe poſſint motibus, ſi non forma, vt concilient gratiam cum eis. Horatius. *Nympharumq; leues cū Satyris chori.* Virgilius in Bucolicis, *Saltantes Satyros imitabitur Alpheſibeus.* Hos vidit tales Antonius heremita, quá alloquutum cum illis fuiſſe teſtatur, lib. vitæ patrum 3. capite 10. Auguſtinus 3. de Trinitate. c. 90. etiam ſi adſint mentiti incubi Dæmones ea effigie frequenter, qui ſemine aliunde aſportato coëant cum Lamiis & veneficis fæminis. *Saltabunt ergo & vlulæ reſpondebunt,* aues ſcilicet illę nocturnæ, quæ & flere & vlulare videntur, Hiſpanis, Cuclillo & Antillo, Italis Alocco, ἀγυλωψ, Græcis, triſtiſſimę naturę, Virgilius 8. Eclogarum. *Certent, & Cygnis vlulæ.* ſonum triſtiſſimum edunt, formidabile, quo miſeria eorum pernotatur, vlulatus afflictionum & miſeriæ. Eæ enim aues ſolitudines non minùs petunt. Addit & *Syrenes in delubris voluptatis*, Auguſtinus aquatiles has fæmellas laſciuas, & voluptuoſas, philtrum hominum, & amatorium perditiſſimum, affirmat vidiſſe, inundatione quadam ingenti mediterranei maris, iā emortuas, & vita defunctas. 2. de ciuitate Dei. cap. 30. Poëtæ plurima fabulantur de iis. fingunt eas filias Acheloi & Calliopes, habitantes mare Siculum, ſurſum verſus virginea forma, poſtremò corporis piſces, cantus dulcedine ſopire nautas, & ſopitos demergere, aliis

Digitized by Google

in complicces reſeruatis,toto corpore quaſdam humanam referre effigiem & formam, alij alia: Mantuanus. ***Blandis neu des Syrenibus aurem.*** Fauſtus ſic. ***Qui molles ſurda Syrenes præterit aure.*** Crinitus, Marullus, Ouidius, alij varia; laſciuiæ & voluptatibus deditæ etiam ſuccedent in hæreditatem & in bona eorum, in delubra voluptatis,ædes & templa idololatriæ,expetunt Syrenes inermia loca, & ſolitaria, aut maris profundum, natantes aut terram inuiſentes,nuditate fugientes gentium commercia. Piloſi nomine etiam dracones piloſos intelligere poſſumus,deteriores,natura veneni cum Satyris adhuc, vt ſaltare ad Satyros ſolùm referatur,piloſi ad vtroſque. Sunt natura dra-
27 cones tales, retulit Auicenna lib. 4. fen. 6. tractatu 4. c. 53. ingerere tentat Draco rufus natura,virgines,integra ſubſtantia illectus, & ſuccoſa,dulci ſucco plena, non vt corruptarum exucca & inſipida luxu; quas priùs deperit, veneratur, colit; odio proſequitur corruptos, illarum oſſa obſeruat & cuſtodit, ſi ingeſſit euomit illicò, reiectat, reddit,videre eſt pictura communi Diui Georgij, vbi oſſa plurimarum Virginum quæ ſupererant, cuſtodit vigilantiſſimè, carnes ſolùm virginales, mollemq; ſubſtantiā hians, virginibus altus, quas ſolùm deuorare præſumit,vt fami ſatisfaciat, plurimiſque aliis hiſtoriis patet, hoc ſymbolo naturæ, vt manifeſtetur draconis fames in Virginem Deiparam,Apocalypſis figura, qua capite citato abſorbere tentabat Draco, & matrem, & filium virgines,quorum carnes maſticauit, attriuit laboribus, afflictionibus, doloribus,os verò ſolidū integrum ſuperſtitit, omni labe & culpa immune, carnem afflixit dentibus,pęnalitatibus,tormentis,doloribus, ſolidum non attigit, oſſa; animam, virtutes, dona, diuinitatem filij, *os non comminuetis ex eo,*

inanis

Digitized by Google

inanis imò morſus extitit, debilis, & eneruis,ſolidũ corporis, virgineumque Deiferæ matris non tetigit, eius quę permanſit integra,vt erat,quæ vorauit,euomuit illicò;Dæmon & mors,dracones maximi,Chriſti ſanguinem euomuerunt, vt euomit draco, ſi conficere nequit,humanitatem adhuc, Virginiſque Deiparæ corpus , conculcato dracone , ſuperato , & victo, inferno Dæmon , buccellam de manu Virginis ſumpſit, qui de alia non acciperet draco , Chriſtum ſumpſit, vorauitque infernus, datus nobis de Virgine ſacra : ipſum morti obtulit, & conſenſit mori, obediens Deo , buccellam dedit draconi , mortique hunc morſum vt dirumperetut draco Daniel.Virgo dedit maſſam draconi , qua dirumperetur ille , Daniel Hebræis iudicium Dei, & ſententia lata noſtræ redemptionis , Incarnationis , ſummo beneficio, & gratia eſt. poſteà & dedit Barbara virgo , draconem ingentiſſimum vicit aqua benedicta, hiſtoriæ ſacræ Patrum enarrant. Linteo ergo puritatis amicta,velata pudicitiæ velamine , draconi obtulit filium virgo intacta, vt filij acquieſceret iuſſis illa , morſumque obtulit inferno , & draconi. Oſeas 13.c. *O mors ego ero mors tua , & morſus tuus ero , ô inferne*; euomit draco alimentũ, morſúmque , omneque alimentum quod ingeſſit, non potuit capere finita potentia alimentum infinitum,nec retinere quæ recepit,hinc eiecit. Complicati medio corpore , capite & cauda liberis, flumina tranſnatant , & meliora pabula quæritant, dæmon dæmoni plicatur , capite ſemper libero peccati,& mortis cauda,vt feriant,petant humanum genus mortalium, melioraque pabula iuſtorum adeant, iis enim , non ſufficit vnum vitij genus , vt auertantur,ideo plicantur, irretiunturque dracones,vt ſubuertãtur,& alterentur,tranſnatantes flumina lachry-

marum, & voti facti in aqua baptiſmatis ſacri, has aquas tranſnatant, gratiæque auxiliorum aquam, & rorem, flumina hæc copulati, plicati dæmones iniũcti percurrunt; ſciunt enim omne regnum in ſe diuiſum deſolari. Iis conuicit Chriſtus Phariſæos, vt non in Beelzebub dæmonia eiicere cõuinceretũr, nõ enim plicarentur, iungerenturque dracones ij iam, vt tranſnatarent flumina aquarum legis gratiæ. Suaderentur enim mortales miraculoſis actis illis Chriſti operibus raris dæmonum expulſione, & abiectu, ſi in Beelzebub eſſet adhuc opus, Chriſti doctrinam ſectari, pręcepta cuſtodire, iuſtitiam, æquitatem, virtutes omnes morales, ſaltem vt omnia ius, nil iniuria foret; pauciora vitia vt eſſent mortalibus, aliorumque exemplo non inquinarentur, quibus aduerſatur dæmon maximè, vt peruertat Dei leges morum adhuc, æquitatis moralis; cùm quòd imitetur homo iis ipſis quodammodo ſupernas virtutes ſupernaturales, tum quòd iis vt decet ſeruatis, impertiat Deus illas, & immittat ſupernè, lege naturæ ſeruata, vt decet, liberalitate ſua. Non ergo plicarentur, diuiderentur imò dæmones vt deſolaretur eorum reſpublica, ſi ſic trãſiicerent legem gratiæ Pſalm. 2. *Dirumpamus vincula eorum, & proiiciamus à nobis iugum ipſorum.* At quibus hæc fient, quove brachio, quo robore hæc tanta? dixit Iſaias c. 51. iis; *Conſurge, cõſurge, induere fortitudinẽ, brachium Domini: conſurge ſicut in diebus antiquis in generationibus ſæculorum, nunquid nõ tu percuſſiſti ſuperbum, vulneraſti draconem.* Vocat Chriſtum mediatorem, proclamat: Conſurge, conſurge, de ſolio æternitatis Verbũ veni, induere fortitudinem brachium Domini, potentiam & robur, diuinitatem oſtende, & fortitudinẽ manifeſta, indue hæc in bonum hominum ſaluator Deus, ſicut in diebus

antiquis

antiquis in generationibus ſæculorum, quando omnia per ipſũ re facta ſũt Verbum, initio mundi, & in temporis generatione & ſæculorum, vbi robur, potentiam commonſtraſti. *Ipſe dixit, & facta ſunt*: ſunt omnia per Verbum facta, percuſſiſti ſuperbum ſerpentem, maledictionibus, & opprobriis, & vulneraſti draconem dæmonem, quòd promiſiſti ſaluatorem gentibus, Pharaoniſque deuicti exemplo, ſuberbum, & draconem percuſſiſſe, vulneraſſe liquet prædictis anteà. Aquilam diximus prædam arripere draconi è vnguibus, ipſũ nudare ſpoliis, & quæſtu, occulta attentans lignũ arboris, cõcionatores ſacri, cõfeſſores, trans lignũ crucis ſpoliãt dracones, dæmonẽ, mundum, paſſiones deprædãtur, ſurripiunt; vt Chriſtus fecit arbore crucis; odit Aquilam Draco, quod cùm omnes aues in ventrem alliciat ſuctu, aquilam tamen quòd volatu petat quaſi ſublime cœlum, altiſſiméque peruolet, non valeat in ventrem euocare, tum quòd Solem ipſum intrepidè cùm inſpectet, & contempletur facie ad faciem dum cum illo pugnam init, draconẽ voluere cogit Solẽ verſus, volatu vario, vt prædã arripiat obcæcato & cæcutiẽti lumine, qui deluditur, idem mali Aquilæ cõtingere poſſe ratus, cùm hæc Solem intueri poſſit perſpicaci viſu, citra id quod lumine offuſcetur, Solem inſpiciens, hinc aquilã odio proſequitur deluſus draco. Iuſti qui in cœlum peruolant, ſolemque iuſtitiæ inſpectãt, & vident, draconem deludũnt præda arrepta, Solis intuitu; iis iraſcitur maximè draco, natura maior dæmõ hominibus, nõ fert Solem, abhorretque maximè, habet natura ſubmiſſos oculos circũſeptos tuberculis, & ſuperciliis; at homo natura minor oculis minutioribus inſpectat, & videt, furit draco, in naturã referens quidquid Solis videre poteſt in ſe, in naturæ 29

Digitized by Google

munimenta,& oculorum compagem, Aquila in ſolem reddit,explorat filios intuitu, ac ſi quæ ſunt ſibi, & quæ aquilæ magis videtur conceptus,progenies, ſoboles , ſua credere nolit illa, vſque dum manifeſtè Sol ipſe & declaret , accepta iudicat , non debita data , imò ſecus dæmon draco omnia citra Solis examen ſuſcipere poſſe eſt ratus , ſibique deberi exiſtimat,eóque dementiæ venit , vt ſe factum putet non Deo ; credidit Pharao dixit : Ego feci me me, dona non explorat Deo accepta,Sole,ſed natura propria; hinc Aquilæ inuidet, & æmulatur,quod illa meruerit Solis influxu,quod ipſe demeruerit malitia & veneno:reiicit ore plumas draco,& vorat alitem ſecretus,pronus, vt diximus. Vorant ſanguinem proximi auari,ſugunt,lingunt, poſt hæc plumas, inutilia euomunt,domos aſtruunt pias, hoſpitia,templa,ſanguini pauperum multoties inſidias machinantur denuò dracones malitia pleni , & veneno viſcerum, vſque dum tandem venit Aquila , Dei iuſtitia quæ Solem iuſtitiæ inſpectat,& ſurripit prædam,iuſtitiæque Dei exequutor mors, pignuſque, aufert,hypothecam vitam cui innitebantur hæc omnia, & credebantur, vt capiat & ſurripiat mors. Draco medio aquarum aurem Elephantis aggreditur , quòd non poſſit illam promuſcide, & nare tutari aut cõtingere,cùm reliqua omnia poſſit ille. Auditum fidem tentat Dæmon euertere, medio aquarũ baptiſmatis Chriſticolarum, medio adhuc , ſe vertit ad Solém Elephas vt Draco aquarum lumine cæcutiat,aures verſus cœlum erigit cum capite ſimul,vt Draconis irrĩtos faciat ictus Elephas , qui genua flectere nequit , religioſum animal, expers idololatriæ,qui capite ſubmiſſo cœlum,aſtra, Solẽ,cœleſtia colit.Credere tenentur mortales, quia Deus dixit , in cœlumque aures extollere cũ capite

Chriſto

Chriſto, viribus enim ſolius naturæ, hæc tueri nequit, neque audire myſteria, imò audita inficiet Draco, ſi in cœlum non porrigat aures, & oculos. Draco natura venenoſus morſu non eſt, vt nec natura Dæmon; inficitur verò, eſu venenatorum, vt infectus eſt Angelus ſuperbia, homoq; ſuperbia & pomi eſu. Alia iis patent.

Draconis amores continet, naturalia, & myſtica.

Capvt V.

DEperit ardenter pueros, amat & Virgines, carneſque incorruptarũ Draco, quib⁹ veſcitur, oſſa cooperit & reſeruat curioſè nimis, odit corruptas, & cinædos fugit, adamat pueros, quos ingerit tandem, puerum expetebat Virginis, Apocalypſis citato, & Virginem tulit ſubactus, & victus, cùm ipſam priùs odio proſequeretur, quam matrem cùm noſceret filij pueri, non iudicabat Virginem, naturæ viribus, quòd repugnabat, caudæ innitẽs, capite ſuperbus, impetere nitebatur, peccati notare labe, vſque dum Virginem cognouit coactus & inuitus, omni potentia & præuiſione, quibus ſubditus & frænatus illi obediuit, quòd Virginem cognouiſſet iam illi dorſum commiſit frænatus, mitis. Hic imò illud maximè notetur, quod Ælianus ait libro ſexto capite 15. & celebrat antiquorum hiſtoria Polycarpi lib. 7. cap. 90. Dracones ictus acerbiores infligere, venenoſoſque magis, euoratis manſiſque ranis, quarum ſunt auidiſſimi, quæ capite de Aſpide diximus, & eo loci dictis cohærent; tum & iis, quæ dicuntur Apocalypſis 16. iis: *Et vidi de ore Draconis & de ore Beſtiæ, & de ore Pſeudoprophetæ, ſpiritus tres immundos in modum ranarum.* Vt venenum notaret

tetrum

tetrum, & fata Draconis, Spiri tus Deus, qui ranas vſque ad vomitum ingeſſerat, oriſque eiectionem: Tres verò euomit ranas, triplici dentium ſerie dentatus ille, monſtrauimus, quibus ferit, & venenum diffundit venenoſis refertus cibis priùs, ex Homero tradidimus, quo Draco venenoſus extat, natura innocuus alioqui, facilis & eneruis veneni. Sunt homines natura & Dæmones perfecti, malitia verò & alienis deuoratis, venenoſi & virulenti, pomi enim alieni eſu cecidit homo gula, & ſuperbia vt draco alter, Dæmon ſuperbia, & inuidia aliena optante, propria diiudicans malitia, & odio. Sunt enim ranæ venenoſæ plurimæ natura & loco, Rubeta, Bufo natura mutæ, & ſilentes, frigidiſſimique veneni, quæ iniuncta garrulis reliquis non venenatis, illas inficiunt concubitu, venerem dum explent, docet Dioſcorides libro 2. & Galenus docet 6. Simplicium: Paulus, Ætius, Auicenna, reliqui. Lacus, imò lacuna, ſtagnus, aquæ graueolentes, venenatas generant communes, quarum eſu interiere plurimi. Eſt iis cautè vtendum, ſobriè præuiſis adhuc. Tres ſpiritus immundos, reiectauit ore virulentos, & tetros, carnem, mundum, dæmonem, quibus (ſubdit) Reges trahuntur: ſapientes, heroes, nobiles adhuc, trahenturque ante Chriſti aduentum pſeudoprophetæ illius, Draco enim amoris proprij, iis tribus fouetur, ſubcreſcit, ſubuertit homines, non ſolũ vulgares, Doctores imò aliorum iure, Reges: vocauit Ariſtoteles ſapientes Reges iure, qui alios regere & gubernare queunt, alios natura, natu fortuna, & caſu Reges, & quibus non fecimus ipſi. 2. Politicorum cap. 9. iuſtos adhuc, ſapientes, doctos: ſummæ virulentiæ ranas reiectauit beſtia illa, bufones, rubetas natura infectas, & ranã virulentã, infectione aliarũ, fœdoque accubitu natã:

Nulli

Nulli animanti venena aquis non miteſcunt diluta, præter quàm ranis, quibus increſcit aquis, lociſque humentibus malitia, & virus, Behemotque animanti, de quo infrà: ranas pſeudopropheta, beſtia, draco, ore garrulas, loquaces, venenatas, ſũmæ virulaginiś. Eiectauit tres immũdos ſpiritus, philtris, garrulitate, & dicterio ſubducentes mortales, tum hypocriſim, ſuperſtitionem, fauorem, quibus omnia ſubuertit draco virulentia ingenti, quibus trahuntur Reges, nobiles, docti. Sapientiæ cap. 16. de iis quæ Dei populo contigerant in deſerto, & fugà Ægypti memoria reuocata, Deique ſummi beneficiorum hiſtoriæ repetita ſic dicitur: *Filios autem tuos, nec draconum venenatorũ vicerunt dentes; miſericordia enim tua adueniẽs ſanabat eos.* Hæc de Draconibus Africæ dictum intelligo, qui ſunt venenati regionis æſtu, incendio, & ſquallore, alimentique calidiſſimi vſu, aquarumque defectu, quibus venenum eluitur, & temperatur, miteſcit. Scimus enim angues aquatiles, & ſi eiuſdẽ naturæ cũ terreſtribus ſui generis, ſecuriores eſſe veneno aquis deluto: increſcit verò recoctum æſtu & igne, imò quæ venenoſa non ſunt natura, recocta, & igne depurata, venenata fiunt, vt argentum viuum, cuius aliqua quantitas accepta, non nocet, eadem ſũpta ipſius recocti, & ſublimati, interficit breuiſſimo ſpatio, & hæc quantitas, portioque aquis diluta non interficeret, aut minùs noxia foret. Non ſecùs Draconibus contingit, quos cùm veneno conſtituant omnes remiſſo, & debili morſu, & dentibus, venenatos dẽtes africos continere ſciunt regione & ſitu. Ex Africa verò fuiſſe adiectos primo lib. ſuaſimus, præſertim cùm ſunt dimicaturi, virulentos adſtare, quod tunc venenoſis ſe repleant (monſtrauimus) vt venenoſi & vitulenti ſuperſint, virentibus, herbiſque

biſque venenatis, ranis animantibuſve infectis manſis. Erant verò dimicaturi eo loci contra autoris naturæ offenſores, flagitioſoſque homines, vt fuere ibi, qui ſerpentibus puniebantur: naturale eſt inſtinctuque cognoſcit animans quoduis inimicum & hoſtem, ouis lupum, mus felem, pullus miluum, cognoſcuntque animantia, & creaturæ omnes, autoris naturæ aduerſarios, & legum tranſgreſſores, natura ſic ordinata, autore legis vniuerſi dum opus eſt, quo Dracones venenabantur virulentis, vtpote cum inimicis & aduerſariis pugnã inituri, natura, naturalique inſtinctu, Deique iuſſu & ordine. Hinc ſignum poſitum eſt Cain, & petitum ab eo eſt, Geneſeos 4. cap. Cũ enim iam ille inimicus eſſet Deo morte Abel iuſti patrata, ſcelere tanto cõmiſſo dixit. *Ego vagus, & profugus in terra, omnis igitur, qui inuenerit me, occidet me.* Omnis, inquam, creatura, quò poſuit ſignum, vt non interficeret eum omnis qui inueniſſet eum. Suſpicor piè, crucis ſignum fuiſſe illud, quo nos vtimur hodie, ſuper naturam ductu, dum auertere mala paramus, & fugare hoſtes, hoc ſigno munimur. Dracones cõnumerat inter ſerpentes immiſſos in populum eo loci Sapientiæ. Numerorum 21. capite, & Deuteronomij 8. ſerpentes immiſiſſe, vbi Dracones in eo genere vrentium contineri, ignitorumque videntur, ſuntque eo ordine contenti, non quòd ore virus reiectent ſtrictiſſimo, impotẽtes rictu, imò excrementorum expulſu venenato, monſtrauimus ſuprà; inficiunt, vrunt, obcæcant, non ſecus ac vulpes canes, illi miſerrima animantia, ingenteſque Elephantes, & Tauros, bilioſis excrementis emiſſis & propulſatis. Bilem enim veneno atrociſſimo pollere eorum ediximus, cauſtico & exedenti, tanti ictus, vt cauda ignem

Digitized by Google

gnem generare valeant arboribus alligati; commotione, & attritu, confricationeque eorumdem, vt iis ſolùm ſyluas integras conflagraſſe conſtet, non ſecus ac ſi ſalicis ligna vehementer ad inuicem affricemus, ignem generari videmus, lumboſque felis ſi attrectemus ſcintillare, & caput hominis perfricatum loco tenebroſo elucere, ſcintillaſque emittere, carnes mortuæ, noctu perlucent, putreſcentes magis, igneis exhalationibus aſcendentibus, abeuntibuſque in ignem, & degenerantibus, motu & attritu in exitu, & poris dum exibant confricatis depuratiſque exitu à reliquis, non vſtibilibus craſſitie, flammula non ſecus, ac ventilatione eminente, & extenuatis. Hinc poëtæ, Dracones ignem euomere dixere; & quid mirum, quòd vaſtum hoc animans fortiſſima reſpiratione vſus, vehementiſſima & maxima, ſtrictiſſimis fiſtulis reſpirante, ira & incendio flagrante, agitato, motu defeſſus, aërem ore ſtrictiſſimo emiſſum, attritu, & colliſione vehementiſſima extenuet in ignem, fuligineſque & exhalationes ignitas quaſi, quarum eſt refertus, & anhelitu parciſſimo igne, faciat & vrat, vt flagrent incendio. Nec ideo illos eo igne perituros, quòd ſufflatione expellant adextra, ore & naribus, vrere vt poſſint alia ipſi incolumes, non ſecus ac illi, qui lucernæ flammam imbibunt, citra noxam inſufflantes, inſpiranteſque ad interna in tropeliis & ludis, & natura prouida, quæ ſtruthios ea temperie muniuit tunicarum; & membranarum ventriculi, quibus & os & œſophagus ambiuntur, vt ingerant ſine læſione ignem, ignitumque ferrum, Amianthus imò lapis ignem reſpuit medio incendio, & rogo, incaleſcens numquam, qui & ſi igne

Sapientiæ 1.& 2.c.deglutiunt ergo dum moriuntur, vt homines mortem deglutiiſſe cogoſcant inobedientia & malitia, ídque deglutione eueniſſe. Paulus ad Romanos 5: *Propterea ſicut per vnum hominem peccatum in hunc mundum intrauit, & per peccatum mors, ita in omnes homines mors pertranſiit, in quo omnes peccauerunt.* Hauſtu ergo mortem deglutimus quaſi, quia eſu mortem deglutiimus: naſcimur inſpirantes, obimus expirantes, expulſó aëre priùs ore reſerato, & naribus ſuſcepto & tracto opere, & actione, pulſo poſteà horum compreſſione, plicatis muſculis, complicatíſque laringis & œſophagi, pectoríſque & aliorum, eglutimus preſſura, & expiramus œſophagi & laringis laxatis & dilatatis, poſteà emortuo animanti ſuo pondere ruentibus, in eum poſitum quo ſunt, dum ingerimus, compreſſis grauitate. Deglutire videntur expirantes, exhalantéſque animam preſſu eorundem & caſu; inſpiratio enim actione fit, & muſculorum ſubleuatione; ſuſtinentur enim inſtrumenta, & partes quibus inſpiramus, opúſque animantis eſt, renitente inſtrumento, pondere; viuere verò ab actione incipit, & eleuatio compreſſionem ſupponit, vt vitalem actionem præcedat naturalis, violentóque quaſi operi ſaltem contra peculiarem naturam grauium, præter eorum nutum particularem, aſcenſui elationíque reſpiratus præit naturale, & animalem actionem actio naturæ; generantur partes ocioſæ, agunt poſteà actionibus animæ, imperfectius ſupponitur ſemper perfectiori. Hinc priùs inſpiramus, poſt ocium & compreſſionem naturæ ſemel genitę. Draco ergo à trago Græcis, τράγω, quod eſt ſorbitio, aut hauſtus, dicitur, ob ingluuiē nimiā, quia abſorbet ſanguinem integrum vnius Elephātis

MMm vice

vice vna,ſuctu fiſtularũ; veri Dracones dicti,ſanguinẽ exugẽtes, alij dicti cõmunes ore ampliſſimo ingrẽtes,non ſecùs ac Booa ſerpens totũ bouẽ, imò equũ, & equitẽ maxillarum incredibili capacitate,integrũ Elephantum ; facillimi vomitus , quòd inſecta ſint animantia,præcordiis ſuccincta,ampliſſimi vẽtris,& œſophagi patentiſſimi;quorum venit intelligendus locus Ieremiæ;qui cùm ingluuie tanta ſatientur , vt vſque ad nauſeam repleantur, ingeſta eiiciunt poſteà integrá abſorpta ſolùm.Replet enim ſeſe priùs,ventrémque capacem , adhuc ſine indigentia cibi frequenter,vt reſeruet in poſterum eglutita,& ingeſta, quæ ſine maſticatu deglutit , cùm ea facillimè in os reiiciat è ventre dum licet , ruminétque ventre vno ſolùm,contrà ac ruminantia omnia,greſſibilia, quæ duobus ruminantur ventriculis ; vt hinc integra reiectet,& euomat moleſta,& infeſta ventriculo facilè nimis,ſi opus eſt,amplitudine grandi viatum, vſque ad os;quæ egeſſit multoties , non ſecùs ac vaſta alia animantia,& ingentia , alimenti grandi quantitate cùm indigeãt,prouida natura iis muniuit,vt ſeruent indigentiæ tempore ventre ipſo quæ mandant poſtea,vel reiiciant;vt reſeruant alia minora , quòd guloſæ naturæ ſint, varia variis receptaculis eſcam , ſimia buccis,ore,& papulis, ruminantia omnia rumine dicto ventriculo , aues gutture , branchiis piſces,alia aliis Hinc dixit, *& eiecit me* , teneritudinem ingeſſiſſe renunciat,ſanguinem ſcilicet , cuius draco eſt amiciſſimus,adipem,carnes,alia tenera,teneritudinem ab oſſibus,omnia alia diximus gliſcere,ſolum oſſa relinquere,quę ſi ſunt Virginis,occulit,& humat terra,ſecùs , inſepulta relinquit. Teneritudine ergo mea,carne,ſanguine,repleuit ſe dęmon,molliori noſtra parte,fœminea,& facili ſe replet,reiicit poſteà in
ignem

ignem ille, & odio habet; repleuit ſe iis mollibus & fœmineis.in hæc potuit,hæc afflixit,extorſit,dura tamen& ſolida oſſa,non potuit alterare iuſtorũ,cõmutareve mentis rectitudinem , animum,rationẽ,fidẽ, oſſa,quò eiecit me,vt eiiciuntur cruda , & quæ ventriculo ſunt incoctilia,inſuperabiliaque , talia qualia recipiuntur. Eiecit me integrum cùm abſorbüiſſet, non maſticaſſet.Sunt oris debiliſſimi dracones, maſticatoriis muſculis, debiliſſimiſque ſtructi,quò abſorbent,& non maſticant,gliſcunt, & conterunt ore debiliſſimè , triplici dentium ſerie dentati , vt cûm debiliter adeò conterant dentibus, quæ ore retinẽt, hos ſi ſubterfugit quidpiã,illis vt maſticetur,& morſu prehendatur,horum illorumve dentes , imò ſeſe impediunt opere,multitudine,& confuſione paſſim, & cùm nimis deuorare oſtentet, debiliter ſatis ore conterit , quod colligitur oculorum magnitudine, cerebríque ſuperflua humiditate, qua minùs firmiter muſculi emouentur, & qua abundat , qua & excreſcentiæ carnis pullulãt ſuper oculos, mẽto,barba, adnatíſq; capitis aliis id manifeſtantibus,quibus criſtæ iubæ,aliáque inſunt longiſſima, quæ omnia humiditatem nimiam arguunt,& manifeſtant , quibus motus maſticationis debiliter agitur ; humor enim nimius motum impedit animantium, cùm non conſtent ſibi partes,quando inflectantur,nec ſtent motu , hinc pueri molléſque fœminæ minùs certò mouẽtur,conſiſtentes verò,& iuuenes firmiùs,quod ſicciores:hinc Draco caudam ſicciorem capite vehementiùs agitat,ſunt potentiores ictu,quàm rictu,ſuprà diximus.Hinc non mandit,ſed abſorbet integros boues, & draco maxillis debilibus deglutit. Draco igneus infernus Chriſtum deſcendit , & ad inferos integrum eglutiuit. Inſuperabilis verò cùm eſſet,

MMmm 2 tan

Digitized by Google

tantúſque ipſe, Deus ſcilicèt, vt omnem capacitatem ſuperexcelleret, dentibus Draconis, ventre potentiáque inferni maior, durum draconi alimentum, integrum, illæſum reddidit deuicto Dracone. Allegoria deplicari poteſt his locus ille Sap. 11. *Sitierunt, & inuenerunt te, data eſt illis aqua de petra altiſſima, & requies ſitis de lapide duro.* de Chriſto lapide altiſſimo, *petra autem erat Chriſtus*, qui de monte æternitatis deſcendit; vt ſtatuam Nabuchodonoſor quaſſaret, mundi ignorantiam, inſipientiamque, vt contereret dràcones hos, qui abſorbere tentant omne mortaliũ genus, ſiti ſacra, fameque appetitus inſatiabili, & dira, ſolùm ea aqua extinguibili, & placabili Chriſto aqua viua. Cõmutare ergo non potuit tantum quod ingeſſerat alimentum, inſuperabile, & durum illi; ex quo duro & inſuperabili lapide aqua fluit, & potus ſalubris, & integrum reiecit. Imò cùm non ſolùm reiectet vomitu, ſtimulatus draco quæ ingeſſit incoctilia; at & cum iis alia retenta, & detenta priùs ingeſta, & vorata, ſic & quæ continebat infernus cum Chriſto ſimul euomuit; patres antiquos qui depoſito tenebantur, carcere illo nobilium, ſic terra dum aquam imbibit ſpiritu elato finditur, & dirumpitur Solis radiis, vt pateat exitus, quà non erat priùs, aut extitit illâc, montes commouentur loco integri, potentia ſpiritus elati Solis tepore. Eſt infernus diruptus, dracoque ingens eglutito Chriſto, gratia noſtra, & angelorum aqua, & refectio, Solis iuſtitiæ radiis, diuinitate, elato ſpiritu aſcendenti in cœlũ, & aſtra, reſurrectione mirabili infernum dirupit, draconem & mortẽ, in ſpiritu diuinitatis, ſpiritus Chriſti. Iratus draco ſaxa abrumpit, Solem obſcurat cauda delato puluere, terram aperit, terræmotus concitat, iratus infernus, draco inſtigatus, morte quòd

Chri

Digitized by Google

Chriſti via cæli reſeraretur, ſaxa rupit, Solē obſcurauit, recluſo inferno, viſceribus terræ commotis, & diruptis, Chriſtus humanitatis eſcam obtulit, vt auidus deglutiret infernus, hamo diuinitatis illuſus, captus, occulto in cruce, morte, & patibulo Chriſti, de Dæmone ad literam dicitur pſalmo 90. 34
Draco iſte quem formaſti ad illudendum ei; Draco enim voraciſſimus cùm ſit, omnia indiſtinctè gliſcit, ſimul cum eo quod iudicat ſibi alimentum picem, pilos vorauit cum adipe ſimul, Danielis citato. Chriſtum cum morte, cum humanitate diuinitatem, cum homine Deū eglutiit, quæ illuſus euomere fuit neceſſarium, dirumpi imò: aquæ humentia, vdaque loca abyſſus dicuntur ſacris ſcriptis, vt videre eſt Geneſeos 1. capite. *Tenebræ erant ſuper faciem abyſſi, & ſpiritus Domini ferebatur ſuper aquas*; & dracones aquis cùm immorentur, terreſtres adhuc, longóque tempore ibidem degant, amphibiæ naturæ, dum eſt illis aquarum copia, ſintque, & maiora totius naturæ animantia, vt pote quadringentorum cubitorum magnitudinis, & maiores, vt c. de Leuiathan, & inter aquatilia, cùm nullū ſit æqualis veneni, & virus, pſalmo 148. dicitur: *Laudate Dominum de terra dracones, & omnes abyſſi.* Omnes ferales draconum ſpecus & habitacula. Numerauit verò inter animantia, hæc primò, quòd ſint vaſtiora reliquis omnibus, potentiæque inſuperabilis quaſi, naturæ viribus. Animalia enim maioris veneni, & potentiora Deo ſubdita ipſum venerentur, colant, pertimeſcant, laudent, natura, actionibus, non ſecus ac conceptibus, verbis, mortales; ſic rebus conſiſtentia eſſe, opere, actionibus, ſummam Dei extollant ſapientiam, verbū magnificent, per quod omnia facta ſunt, quod omnia veſtigio, figura, imagine æmulantur, non aliter ac

MMm 3 pro

Digitized by Google

prototypus & exemplar, laudatur tranſlatitiis imaginibus, vt iis excitetur homo, & in laudes prorumpat tanti artificis & conditoris.

De Leuiathan ſerpente.

Capvt VI.

35 ISaiæ 27. cap. ſic: *In die illa viſitabit Dominus in gladio ſuo duro, & forti, ſuper Leuiathan ſerpentem vectem, & ſuper Leuiathan ſerpentem tortuoſum, & occidet cetum qui in mari eſt.* Iob. 40. *An extrahere poteris Leuiatan hamo? & fune ligabis linguam eius?* Difficile ſatis intellectu eſt, abſtruſum nimis, qui ſerpens intelligendus veniat Leuithã nomine. Serpentẽ enim eſſe Scripturę ſacrę locis adductis, aliiſq; colligitur, tortuoſũ, tũ vectẽ cùm vocet Iſaias ſerpẽtẽ; quis verò ille fuerit, qualiſve Leuiathã dictus, eſt vndique implicitum priſcis, & recẽtioribus, quæ ſi deplicare poſſimus, hic eſto initiũ. Leuiathan nomẽ לויתן duabus coaleſcit partibus, Leui, & Ethã, He in Aleph, Ethãq, in Athan verſis tẽporis tractu, vt vſu vocum experimur quotidie veniſſe. *Leui* Hebræis eſt copulatus, aut hærens ſibi, *Ethan* vomer, aut aratri roſtrum, quo terrã findimus; quò Leuiathan Hebræis, copulatus vomeri, aut ſibi adſtrictus, copulatus ſibi interpretatur; nam vomeri incumbens, fert onus, laborem ſuſtinet, vt ſit vtilis ſibi, vt in ſe cedant quæ molitur, & agit in ſe, impedit opus ruſtici inſtar, contrà ac politici, qui in bonum commune tendit ciuitatis, & politiæ. Geneſeos 29. deſpecta Lia filium primum ſibi conceſſum à Domino, cùm referret in Deum iis: *Vidit Deus humilitatem meam, nunc amabit me vir meus.* Voluit

Deus

Deus vocari Ruben, ſeu viſionis Dei filium. Tum à
Deo ſecundum fuiſſe cùm fateretur ſuſceptum, iis,
quoniam exaudiuit me Dominus haberi contemptui;
dedit etiam & iſtum mihi. dictus eſt *Simeon*, Deive
exauditio. Tertium verò in Deum non retulit, ſed
præcisè dixit, eo accepto, *nunc quoque copulabitur ma-*
ritus meus mihi, eo quòd pepererim ei tres filios, & idcir-
co appellauit *Leui*; copulatum ſcilicet ſibi, quem in
ſe ordinauit, vt ei maritus acquieſceret, non refe-
rens gratias Deo, illumve autorem compellans,
quæ cùm cognouiſſet quartum appellauit *Iudam*,
id eſt, Dei confeſſionem, quem à Deo eſſe his retu-
lit, *modò confitebor Domino*; & ideo vocauit Iudam. Le-
ui ergo ſibi copulatus eſt, Ethan vomeri, terrenis
innitens rebus, terræ affixus, illectus amore proprio,
ſibi cultor, ex quo Leuiathan venit ſerpens, reptant
enim terra ſerpentes, diximus, motu, ſibi innituntur,
coſtis, ingreſſu, partes partibus, terræque inſiſtunt;
corde, pectore, terris repunt, ſerpunt, ſe colligunt, vt
dilatentur, copulantur ſibi, quæ vltra omnes Leuia-
than inſunt omnia natura (infrà.) A Leui Leuitæ du-
xere ortum, copulati, addicti, confæderati inter ſeſe,
qui fuere de hac tribu, vt videre eſt Numerorum 1.
& 2. cap. quibus datum erat, Tabernaculum ferre,
ſtruere, aſtruere, noctis excubias ſeruare, inquirere,
exquirere. Significat ergo Leuiathan ſerpentem ſcri-
ptis ſacris, & ſi negotium videatur nobis faceſ-
ſere Eſdras libro 4. capite 6. lectionibus illius libri, 36
quem inter apocrypha ſcripta renunciant mul-
ti, qui vniuerſi totius Geneſim deſcribens, in hæc
verba tandem prorupit: *Et tunc conſeruaſti duas ani-*
mas, nomen vni vocaſti Enoch, & nomen ſecundæ vo-
caſti Leuiathan, & ſeparaſti eas ab alterutro. Non enim
poterat ſeptima pars, vbi erat aqua congregata,

capere ea, & dediſti Enoch vnam partem, quæ ſiccata eſt tertio die, vt habitet in ea, vbi ſunt montes mille, Leuiathan autem dediſti ſeptimam partem humidam, & ſeruaſti eam, vt fiat in deuorationem quibus vis, & quando vis. Vbi Leuiathan animam vocat hominem, ſcilicèt partis nomine totum complectens, continentia, & ſynecdoche. Et ſi liber hic apocryphiæ quàm plurima obtinere videatur, quartus tamen nec noſtra ſubuertit, nec eſt minus, quò Leuiathan ſerpens non ſit iis intellectus ſemel. Dicit ergo: Quando hanc totius vniuerſi machinam ſtruxiſti, eo ſæculo tunc, duas animas, homines duos conſeruaſti, vltra leges naturæ communes, nomen vni vocaſti Enoch, de quo Geneſeos 5. dicitur: *Et facti ſunt omnes dies Enoch trecenti ſexaginta quinque anni, ambulauitque cum Deo, & non apparuit, quia tulit eum Deus*; & *nomen ſecundi Leuiathan*, id eſt, Elias, quæ vt eluceſcant, 4. Regum 2. capite ſic extat ſcripto. *Elias dixit ad Eliſæum, poſtula quod vis, vt faciam tibi antequam tollar à te, dixitque Eliſæus: Obſecro vt fiat in me duplex ſpiritus tuus; qui reſpondit; rem difficilem poſtulaſti, attamẽ ſi videris me, quando tollar à te, erit tibi quod petiiſti, ſi autem non videris, non erit. Cumque pergerent, & incedentes ſermocinarentur, ecce currus igneus, & equi ignei diuiſerunt vtrumque, & aſcendit Elias per turbinem in cœlum.* Hæc erat ſecunda anima reſeruata, Leuiathan dicta, eo quòd fuit ſibi copulata; hæc enim Leuiathan ſignificare diximus; copulata ſibi: at in ſpiritu, quò eſt Elias Leuiathan dictus, quaſi ſpiritus copulati, & duplicis ſcriptis ſacris, vt dicitur eo cap. fuiſſe, nexuit enim ſpiritum ſpiritui, præſtabat ſpiritu prophetiæ, tum ſpiritu potentiæ & gratiæ miraculorum. Paulus 1. ad Corinthios capite 12. *Alij quidem in ſpiritu prophetiæ, alij per ſpiritum gratiæ, virtutum, ſanitatum,*

Digitized by Google

tum, linguarum genera, ſermonum interpretatio, & Matthæi 12. Chriſtus, *in ſpiritu Dei eiicio Dæmonia*, quod eo loci colligitur planè; cùm enim aquæ percuſſæ Eliæ pallio, non cederent, percutiente Eliſæo, clamauit Eliſæus, *vbi eſt Deus Eliæ?* Quò illico fuere bipartitæ aquæ. Quod cùm vidiſſent prophetarum filij, faſſi ſunt, requieſcere ſuper Eliſæum Eliæ ſpiritum, prophetiæ, & miraculorum, duplicemque ſpiritum nactum, ideóque Leuiathan nomine inſignitus, ſibi in ſpiritu copulatus: excelluit enim ſpiritu, quo in Deum, & proximum ferebatur, quibus vniuerſa lex continetur. Octo enim, ſi bene numerentur, fuere Eliæ miracula, decem & ſex Eliſæi, vt ſpiritum duplicem obtinuiſſe conſtet iis adhuc, hinc *Elias* Hebræis *Deus fortis* interpretatur, fortis ſpiritus duplicis, copulati, aucti, quaſi Leuiathan ſcilicèt. Subdit Eſdras, *& ſeparaſti ea ab alterutro, vnũ ab altero* diuerſis inſtitutis & officiis, *& dediſti Enoch vnam partem, quæ ſiccata eſt tertio die*, vt dicitur Geneſ. 1. nam & ſi tota terra tertio die exaruerit, at ea ex parte, qua eſt conſitus paradiſus, primò emergere cœpit, & apparere primò; cùm loci dignitate, poſitione & ſitu, excellentia, altitudine excelſior, vt nec ventorum procellis diſturbaretur, & turbinibus, ſolùm aura placida perfuſa, dicitur Geneſeos 3. qualis eſſe ſolet poſt meridiẽ, nec loci imi vditate inſalubris conſtitiſſet difflata minùs, vt de Olympo monte Græciæ dixere gentes, tum natura diſpoſitionem hanc vtiliſſimam iure ſibi vendicãte, priùs excellentioribus nobilioribuſq; plantis. *Vbi ſunt montes mille*, nõ terræ deformes tumores, aut protuberationes fœdæ, imò montes alti, ſeu loca digna monſtrari digito, mons enim à monſtrando dicitur, non à monſtroſa, turpi, aut inconcinna natura, terræ amplitudinem mille, excel-

Digitized by Google

lentiam montibus expreſſit. Sunt montes & purioris auræ, nobilioris ſitus, ſalubrioris ſedis, paratiores, commodiores, vt & Sole foueantur ampliùs, & ventilentur meliùs, impedimento liberi, immunes obſtaculo, cùm excellant, emineant, quò perfecti in Scriptura ſacra dantur paſſim intelligi viri, montis nomine. ſubdit, *Leuiathan autem dediſti ſeptimam partem humidam*, id eſt, Eliæ Leuiathan dicto, legaſti cœlum tertiũ, quod ſeptima ſitu pars eſt, poſt elementa quatuor, turbine rapto, vt & dediſti Paulo 2. ad Corinth. c. 12. vbi Paulus ſic: *Scio hominẽ in Chriſto ſiue in corpore neſcio, ſiue extra corpus neſcio, Deus ſcit, raptum huiuſmodi vſque ad tertium cœlum.* vbi ante annos quatuordecim cœlum aſcendiſſe refert, à die qua eſt ortus in Chriſto, renatus, altus; maior natu erat Paulus, dum peragrauit cœlos, eſt pars ſeptima poſitione, & ſitu, natura humida, mollis, delicioſa, ſuauis, fæcunda, mitis, fæliciſſimi aſtri, nobiliſſimi ſideris, benignæ influentiæ, tepidæ, quo increſcunt omnia eius fæliciſſimo horoſcopo, & aſcenſu vitali, halitu & influentia, viuifica vi, viuunt, reuiuiſcunt, creantur cuncta, & erũpunt in eſſe, vere aſcendenti hoc ſidere, frænat mare, ſiſtit aërẽ, illuſtrat ignẽ, terrã fouet, pullulãt omnia, in naturã prorumpunt, ſtimulata ſidere, tertio inſtigata cœlo, venere acta, hac ſeptima parte, quò eſt dicta delicioſa, & humida, influxu tepido, ſeptima vniuerſi ſedes poſt elementa quatuor, & Lunæ, Mercuriique tribunalia ſeptima. Hinc omnis antiquitas cœlum hoc conſecrauit Veneri deliciarum Deæ, corporeæ naturæ tutrici, quæ & naturã fouet, nutrit, auget, inſtigat, Venus diuina, cœleſtis, hoc pulchrum ſidus, non turpis, obſcœna, infamis, impudica, corrupta, figmentum hominum laſciuiæ, & luxus. Huic ſacræ Veneri hanc ſeptimam dicarunt

dicarunt partem,quam pinxere armatam,barbatamque docti,fortem,virilem. Inuenies apud Ægyptios, & Pierius lib.14. legit, illic ſunt rapti Elias, & Paulus, hic degit Elias, viuit anima & corpore, Enoch non ſecus paradiſo aſſidet,qui eſt etiam pars ſeptima retrogrado facto computatu,ſi à tertio computemus cœlo, ad terram vſque, *& ſeparaſti ea ab alterutro*, vt cùm eadem gentibus prædicent ſeparati ad inuicem,maius omnibus miraculum afferant,in eodemque ſpiritu hæc ipſa prædicare conuincantur. Cœlum Eliæ quod ſpiritus eſſet duplicis, quo cœleſtia petiit, ſedem ſpirituum, æternam, incorruptibilem; hîc anima & corpore inſidet, hic agit fæliciter, ſi eiſdem conſeruantur omnia,quibus oriuntur,hoc ſidere in eſſe producimur, ſeruamur hoc ſidere: Cuius influxu natura gubernatur,regiturque corporea omnis,genij autor,& ortus naturæ,quo fuere hoc cœlo recepti, non ſuprà aut infrà, duo ſacri Ganymedes Iouis, Dei veri, Elias & Paulus. Quò maior deliciarum copia,& tutela maior,conſeruari,viuere,& eſſe impertiebatur.Nō minùs paradiſo in terrenis Enoch relegatus, omni alia natura corporea perfectior, & altior ſedes, excelſior, ſublimior, his locis ſeruantur, vt fiat in deuorationem quibuſuis, & quando vis, eorum quilibet, id eſt, in iudicium vniuerſale, quo omnia abſumentur,& deuorabit ignis,vt fiant in deuorationem hanc præſentes, & prædicent quibuſuis & quando vis. Metaphora ergo eſt hic Leuiathan dictus, cùm ſit ille ſerpens. Qualis verò fuerit ille, quiſve ſit,inuium ſatis,intruſum,& reconditum eſt, præcipuè cùm Græcorum nullus, Latinorum, aut Arabum, alioqui in enodandis naturæ arcanis diligentiſſimi, ſub hoc nomine, huius meminerit animantis. Hebræi verò figmentis & fabulis potiùs

fictitijs

fictitiis lineis,quàm veris, aut viuis coloribus, nobis, ipſum depinxerint; adeò vt quæ Scriptura ſacra de illo dicuntur, diſſentiant magis cum eorum nugis, quàm conſentiant,aut hæreant, vt verus Scripturæ
37 ſenſus iis non poſſit elici. Caballiſtæ enim,Talmudiſtæ,Rabbini mille monſtra cõfingunt,præfigurant huius animantis. Videre eſt ordine 4.tractatu 3.apud Talmudiſtas,machinantes, Leuiathan nomine duos intelligi piſces, magnæ & interminatæ magnitudinis, molis miræ, fœmellam & marem;fœminam exterminaſſe Deum, ne ſobole ſuborta, vniuerſos ingurgitaret piſces, mareque inuium cõmercio hominum conſtitueretur, quorum ſalitis carnibus ſalſamenta ſuauiſſima iuſtis paraſſe,vt futurum poſt mortem retulerunt, maſculum reſeruare viuum, vt horis ſucceſſiuis ludicris cum eo luderet, & recrearetur Deus, qui & Eſdram authorem vocant loco explicato,& pſalmo 102. inuenitur,inquiunt. *Draco iſte quem formaſti ad illudendum ei.* Legunt Hebræi; Leuiathan iſte,quem creaſti, vt cum eo luderes. Iis fabulantur ipſi,iis nugas & fabuloſa confingunt,quod quàm ridiculum ſit,ſeipſo eluceſcit, vt nõ alio egeat confutari, ludicra enim voluptatem afferunt nobis, tum eo quòd noua, tum quòd præter ſpem accidant, & inopinata eueniant. Eſt nouum ignotum; hinc ſpectata & nota, iam viſa & audita voluptatem non afferunt, extemporanea imò,& ignota,inſcitave, & quæ non ſperabamus, quaſi noſtræ inſcitiæ & ignorantiæ admiratione caſus ſuppoſita derideamus. Nihil tamẽ ignotũ Deo,nouum nil,caſu nihil,pręter eius prouidentiá nihil,quo nihil ludicrum, non expectat, vt accidant aliqua,qui eſt cauſa omnium,diſponens omnia, gubernans, regens,ordinans omnia. Locum Eſdræ iam enodauimus, & pſalmi locum c.

de

Digitized by Google

de Dracone inuenies abundè explicitum de Dæmone Leuiathan, quod ſerpentis copulati ſibi motu fuerit ingreſſus naturā noſtrā, Geneſeos 3. c. & eius conditiones adhuc verſutiæ, & calliditatis obſeruet, liuoremque vt immortales. Nec, quod rati ſunt alij, Draconem marinum eſſe concinnè dicitur, errant non leuiter iſti, cùm ſit verè ſepens Leuiathan. Iſaias dixit capite 27. citato. Serpens eſt omne terreſtre, reptile, capite 1. monſtrauimus, non reptile aqueum; Eſt draco minimæ molis marinus dictus, minutum animal, quod hamo facilè educitur & ſagena facilè, an extrahere poteris Leuiathan hamo? nequaquam poteris. Iob dicitur citato cap. inflexilis, rigidus eſt marinus draco, non tortuoſus, aut plicatus, innat, non actus orbibus, non teres, vectiſve hirſutus, imò & ſpinis horridus, protenſus, inflexilis, at Leuiathan ſerpens tortuoſus incedit, qui & vectis eo dicitur capite, longiſſimus ſcilicet, vectis modo productus & teres, draco marinus armatus aculeis ſpinis à capite, ad caudam vſque, non teres, æqualis, hirſutus, imò hiſpidus, docet Plinius lib. 9. c. 27. & lib. 32. cap. 11. tum 7. cap. Ælianus 14. lib. cap. 11. Ariſtoteles 8. de hiſtoria cap. 13. Rhodiginus, & alij. Qui verò Cætum eſſe ſunt rati, aut Ballenam piſcem, magnitudine ducti: eſt Ballena vnus ex piſcibus maioribus ortu: eſt Leuiathan maximus viribus, potentia, & mole, vt penè impoſſibile ſit, hamo educi, Iob 40. at hamus illis ſolùm obiicitur, quæ in aquis reſident, quo piſcem indicant, Ballenam, aut Cætum aliud. Diſplicent ſatis tamē & hæc cùm ſint terreſtria animantia, ſerpentes omnes, vt ſuprà monſtrauimus, vt piſcem Leuiathan eſſe, diſſonet vndique, quòd ſit verè ſerpēs anteà retulimus, Iſaiæ 27. Quò ſolùm placet, terreſtrem eſſe draconē, ſerpentemq; verum,

cuius

Digitized by Google

cuius adeò increſcit moles; ſic deniq; extuberat vaſtitas, vt multoties æquetur montibus, & aliquando maior impenſæ amplitudinis. Refert Artemidorus lib. 3. cap. 60. in Arabia fuiſſe dracones trecentorum cubitorum volumine, Oneſicritus Aſtipaleus idem libro 9. cap. 20. & vltra duos tempore Alexandri in Æthiopia fuiſſe dracones interminabilis magnitudinis, hoſque ardenter expetiniſſe videre, & intrepidè iuuenem, Ælianus lib. 16. c. 36. Plinius lib. 8. c. 11. hos tantos fuiſſe, vt tauros integros, & integros haurirent Elephantes, immaniſſimi & vaſtiſſimi corporis. Nullum in omni natura cognoſcitur animal vaſtioris molis, maioris potentiæ, aut æqualium virium, quorũ in ſumma ea eſt amplitudo, iuxta Edoardum libro 6. Plinium 25. c. 2. vt eorum dorſo, velut montibus adnaſcantur virentia plurima, herbarum & plantarũ varia & diuerſa genera (mirabile dictu) quaſi abolita anima ſui in mole tanta, aliis eroget ſitum, & impertiat locum, qui cùm ſint naturæ ancipitis, dubiæ, & amphibiæ, terras modò, haſque magis incolunt, & inhabitant, quò ſerpentes veri dicuntur, & natura terreſtrium continentur, cùm reptent motu, modò aquas habitant & colũt, vt perſint aquatiles, quò an hamo poſſint educi, cõcinnè quæritur Iob 40. cap. incertæ naturæ, promiſcuæ, inconſtãtis, imò modò terras inuiſentes, modò aquas, molleque elementum, vt ſiccum & aſperum, cùm ij tantæ ſint molis, natura inſita. Leuiathan reor draconem fuiſſe monſtruoſum amplitudine immenſum, vt fuere gigantes in natura hominum, non ſecus increuiſſe illum vltra leges naturæ, vltra terminos, ſitum, & ordinem, & fuiſſe giganteum, & immenſum eo genere animans. Huius eſſe naturæ dracones docet Plinius lib. 8. c. 12. & 32. cap. 1. & lib. 8. cap. 13. Solinus c. de Africa,
Digitized by Google

Africa,& c. de Æthiopia 33. Leuiathan ergo nomine intelligo draconem molis immenſæ, genus illud, quod in hanc extuberat magnitudinem, indefinitam,& incertam, quos medio mari inſulas iudicare omnes ij autores renunciant (infrà latiùs) neque enim omnes hanc ſubeant legem, aut conditionem, ſed dracones illi, qui à Solino cap. de Æthiopia 33. veri appellantur, de quibus ſic ille Æthiopiam deſcribens: draconũ magna copia eſt,porrò veris draconibus ora parua, & ad morſus non dehiſcentia, ſed arctæ fiſtulæ, per quas & trahunt ſpiritus,& linguas exerunt. Quippe non in dentibus vim, ſed in caudis habent,& verbere potiùs, quàm ictu nocent, vaſtitatis immenſæ, vt multoties inſulæ credantur occurrentes ſubitò illi iuxta litora excubantes, mole protenſa, aquis ex parte libera.

Naturalia & myſtica Leuiathan retinens plurima.

CAPVT VII.

DIctis aſſonant, quæ de Leuiathan dicuntur Iob. 40. vbi ſic Deus alloquitur Iob, & ſciſcitatur illum: *Numquid pones circulum in naribus eius? aut armilla perforabis maxillam eius?* Frænantur dracones fiſtulis narium peruiis, iniecto circulo aureo, argenteo, vel æneo; ea parte reguntur, aut maxilla armilla perforata, vt perforantur aures modò fæminis & viris,& Indi transfigunt genas armillis,& circulis, lapidibuſque pretioſis & aliis, quibus in partibus ſciſſis ſemel & diſſectis,induratis poſteà callo obducto, ludit circulus,& armilla lubrica,vt in auribus volutatur; Hinc multa animantia in vſus hominum relegantur iis, aliiſque circulis,non ſolùm ori iniectis,

Digitized by Google

iniectis, imò nouiter & denuò ruptis, ſeipſiſve partibus, quò moderantur & reguntur, vt vtamur eiſdem, reducamuſque ad humanos vſus. Hinc depingitur vecta Ceres curru draconibus frænatis, armillis, circulis, & orbibus tracto. Hinc Proſerpina, Saturnus, & alij: numiſmate antiquo, armillis frænantur dracones, ſtatuis, figuris, tẽplis, imaginibus; regũtur circulis, maxillis adactis, & naribus aptato circulo, quæ cũ ſint draconibus fiſtulis peruiæ circulo aptis, patenteſque; addidit Deus, *aut armilla perforabis maxillam eius?* quod maius eſt, gradationis figura vſus, vt Iob ſummam eius potẽtiam fateretur, & ſubditus veneraretur, pertimeſceretque Deum factorẽ ſuum, tum reliqua, quæ eodẽ c. à ſectione illa, quæ incipit. *An poteris Leuiathan hamo extrahere?* vſque ad finem capitis eiuſdem 40. fauent maximè huic noſtrę ſententiæ, nam quæ præcedunt, & quæ c. 41. ſequuntur, ad Behemoth animal ſpectant, de quo infrà dicendũ. Iis verò promittitur venturus Chriſtus Iob, victoria & triumphis illuſtris, frænator Leuiathan, piſcator dæmonis, victor, redemptor Angelorum & hominum, quod nulli eſt conceſſum alteri, quàm Deo homini Chriſto. Hinc quæritur homo, exquiritur Iob, an poteris Leuiathã hamo extrahere? arrepta figura vaſtiſſimi animantis, hominum potentia inſuperabile omnino, artibus & diligentia mortalium, verſutius, ſagacius, maius omni arte, & ingenio mortali, monſtroſum, giganteum, non vulgare, aut tritũ, rarum imò & ignotum, diſſuetum; quo minùs euinci arte humana & ſedulitate daretur intelligi, minori experientia & periculo facto, ob eius rarã & inuiſam naturã; hac ideo figura & tropo vſus, vt ſummum periculum & potentiam exprimeret, vt ſenſum ſpiritus reſeraret. *An poteris Leuiathan hamo extrahere?* draconem,

Digitized by Google

draconem, dæmonem, qui cùm ſerpens eſſet Geneſeos 3. Apocalypſis 20. iam in draconem abiit. Adeò hominum malitia increuit. Vulgari imò vt adagio fertur, & communi dicterio, *Anguis Draco non erit, niſi ſerpentem deuoret.* angues enim proceriſſimæ ſtaturæ, molis ingentis, & vaſtæ ſerpẽtibus venenatis manſis, venenum recipiunt, & malitiam, quibus inquinantur, vt ſimplices anteà angues in dracones venenatos, eſu virulentorum, & inquinamento commutentur, ſolo veneno ab illis diſſentientes priùs, vt qui angues natura erant, malitia ſerpentes, Dracones conſuetudine fiant, ſic ſerpit vitium, ſic augetur, increſcitque. Draco verò hic Leuiathan potentiſſimus poſtquàm peragrauit terras, pecurritque, exercuit iuſtos, macilentos, aridos, pœnitentia confectos, ſiccos, victus, ſolicitus, vndis immergitur ille, mediæ rerum affluentiæ, famelicus, omnia vorans, draco inſatiabilis, mediis aquis, deliciiſque affluentibus, vdis, mollibus, humentes petit, ocioſos, deſides, quorum vitiis occulitur ſecretus, & abditus conſuetudine, aſſuefactione, occultus, vt venetur incautos, effuſos, humidos, qui non continentur termino proprio rationis, vt humida, imò fluitant vitiis, de quibus Pſalmo 80. Deus: *Et dimiſit eos ſecundùm deſideria cordis eorum.* vt fluitent vagi, inconſtantes, hinc difficilius multò cùm educi, extrahique draco hic immanis poſſit, de medio mari affluentiæ, & copiæ, quo molles madent, & hamo difficilius adhuc potentia & mole illius nimia, vt hominibus ſit impoſſibile illum educere, quantum viribus mortalium agitur, Iob diſquiritur, vt patienter ferat, & ſuſtineat ſupplex qui futurus erat inpoſterum patientiæ exemplum, ſibi vtile & aliis. Deum maiora paſſurum vt intelligeret, qui educturus erat Leuiathan

crucis hamo, extraxit, vt Chriſtus hamo crucis inueſtito humanitatis eſca, hamoque affixa crucis. Abacuc. 1. de Chriſto. *Totum in hamo ſubleuauit, & traxit illud in ſagena ſua, & congregauit in rete ſuum.* Protopiſcator hic corda diuinitatis, vinculo & neruo, quo hæc hærent & ligantur, vnione ſacra, & ineffabili Verbi. Paulus ad Epheſios 4. *Soliciti ſeruare vnitatem ſpiritus in vinculo pacis.* in Chriſto ſcilicèt qui eſt pacis noſtræ vinculum, vnio, & nexus mirabilis, & incomprehenſibilis, quo ſuſtinētur omnia. Virgæ appenſa Aaron, cordaque & ligata commiſſa virginis viſceribus ſacris, quæ inter omnes floruit, & germinauit. Numer. 17. Deiparæ Virginis; hamo crucis, humanitatis eſca: iis ergo fultùs piſcator hic Deus homo, eſca, corda, & rectiſſima, faciléque ductili virga, Virgine ſacra, Leuiathan extraxit eſca humanitatis illectum. Ratus Chriſtum ſolum hominem eſſe, diuinitate illuſus, ſuperatus & victus ingeſſit hamum, crucem, Chriſtum ingeſſit. Oſeæ 13. *morſus tuus ero inferne.* Deitatis inſcius, deluſus, cruce rupit, & dirupit viſcera, ſuperauitque mortem; *Ero mors tua, ô mors,* Oſeæ eodem cap. quo Paulus ad Corinthios 1. 15. irridet mortem, & deridet infernùm ſuperata Chriſto, iis, *vbi eſt mors victoria tua? vbi ſtimulus tuùs? Stimulus autem mortis peccatum.* non ſecus ac Crocodilus, iuxta oras Nili, ſuperueniente ibi aue plauſu laterum, & alarum ſcalptu, cōſopitur, ſemel aluo grauata, & onuſta ciborum copia, hianti ore, & dehiſcenti, quo ſubit Enhydros ſerpens, mole minimus, & ſi potentia maximus, vt ventris ſarcina in eſcam vtatur ſuperflua, qui ſemel cibo plenus erodit viſcera, & lancinat, vt diſcerptis viſceribus, eroſa exeat aluo incolumis & liber, autore Phyſologo libro 2. cap. 6. & magiſtro naturalium,

lium,libro 5.cap. 10. Solinus in Polihiſtoria latiſſimè cap.35. quod ipſum de Ichneumone refert, quod eſt muris genus natura breuiſſimum; Plinius libro 8.c 25. & alij. Non aliter Chriſtus, reputatus minimus ſerpens(Iſaiæ 53. *Deſpectum & nouiſſimũ virorum, virum dolorum, & ſcientem infirmitatem, & quaſi abſconditus vultus eius, & deſpectus; vnde nec reputauimus eum; vermiculus hic opprobrium hominum & abiectio plebis*)deſcendit ad inferos, in ventrẽ mortis diſceſſit. Fuit morſus inferni, & mortis, vt Oſeæ citato dicitur,abſorpto inferno,veterno, & lethargo oppreſſo, aue Maria, aue ibi Maria ſuperuenienti, Virginis Deiparæ matris, plauſu laterum Angelorum conſopitus, ſepultus ſomno, viſcera erupit, & diſcerpſit omnipotens,præda vſus animarum patrum,confoſſo Crocodilo, quo triumpho & victoria illuſtris peragrauit cælos, exaltatus ille ſerpens in deſerto. Hinc patet allatus locus Pſalmi 103. *Draco iſte quem formaſti ad illudendum ei.* Quò figmẽta,& fabulas, Thalmudiſtas aſtruere diximus. Eſt illuſus Dæmon, & formatus quaſi vt illuderetur, delicto adhuc mortalium, & culpa commiſſa. Tum infrà eodem capite locus ille quo de Leuiathan dicitur Iob, *nunquid illudes ei quaſi aui, & ligabis eum ancillis tuis?* Aucupes enim occulti & abditi, eſca arte parata, aues inuitant,& ſollicitant,quas antequàm cibum ingerant, multoties interficiunt,conficiuntve ingeſtum, integro gutture immutato, capitibus priuant, detruncant, iis reſciſſis lucrum augentes, ludibrio & ludo; Ea eſt artis potentia, liberrimas natura aues, vagaſque venari & capere tardiſſimos homines. Deus abditus & latens, *formam ſerui accipiens*, ad Philippenſes 2. humanitatis eſca illuſit Dæmoni & morti, ingeſſit mors Chriſtum,immutatũ reddidit,integrũ,il-

NNn 2 læſum,

Digitized by Google

læſum,deuicta illa,& ſuperata, deluſa,eſca allecta,& inuitata mortali Chriſto oblato , caput mortis,peccatum,ſtimulus reſcinditur,hebetatur, vincitur,Leuiathan deluditur, ligatus committitur ancillis, auium inſtar eluſus;dracones natura terribiles,ſuperbi,indomiti,ſuperati ſemel & victi, ſubduntur facilè imperio cuiuſuis fæmellarum , præcipuè Virginum, quas ardentiſſimè deperire diximus;tractabiles,faciles, & mites fiunt. Refert Pauſanias in Corinthiis, & Philoſtratus in vita Apollonij , adeo vt Romam aduecti , ſodales in tantum fuiſſe enarret , & domeſticos , vt incendio eorum , ſemina ſi non vaſtarentur edicto publico,fœcunditati terminus non eſſet, victos ſemel , & domitos tandem , fœminis magis multò quàm viris ſubdi , earum amore conflagrantes , Ælianus legit libro 26. capite 29. Rhodiginus ; quò Deus ſciſcitatur Iob ; illudes ei quaſi aui, poteris illudere illum , eſca deglutita , & capere deluſum cibo inconfecto, auium more, liberrimum natura, alioqui Dæmonem potentiſſimum , qui ad nullius mortalium pauet occurſum , ſubditum puerulis , in ludum relegare puerulis,paruulis, martyribus , virginibus mollibus , imbellibus , ligabis eum , ancillis tuis iam facilis , mitis adeò , vt fœminis mollibus , debilibus , eneruis commiſſus, trahi & contrectari poſſit , duci & vehi pro libitu, vt carnis ancillæ paſſiones , ſubditum , ligatum,non pertimeſcant iam ; rationi imò obtemperent eo inuito ? Præſcitatur iterum eodem capite , *an fune ligabis linguam eius*? Diximus, armilla, circulo & aliis frænari dracones , tum fune , chamo , fræno , quo dicitur Pſalmo 31. *In chamo , & fræno maxillas eorum conſtringe , qui non approximant ad te.* Veni Chriſte Leuiathan, conſtringe dæmonem , qui non appro

proximat ad te, diſtantia oppoſitionis culpæ & peccati, maiori & tanta, quanta eſt inter nihil & aliquid, contradictionis receſſu, mole ingentiſſima, interminabili, diſtanti. Extraxit Chriſtus aculeum linguæ Leuiathan, mortiſque ſtimulum, peccatum, venenum. Serpentibus omnibus ſtimulus, aculeus, cuſpis linguæ ineſt, qui ſenio induratus ſpinarum inſtar, calcarium, vnguium, cornuum, roſtrique auium firmatus, icit, ferit, quo depoſito, detracto, & religato, ſecurè, & impunè tractari & contrectari poſſunt ſerpentes; qui extirpatur, ſi ex auricula vna tripartitæ linguæ excutiatur, euellaturque apprehenſus. His officiunt ſerpentes, non dentibus, quos aduncos obtinent, extortos, & diſtortos. Hunc ergo Chriſtus extraxit, & euellit, peccatum: mortis, dæmonis, Leuiathan, ſtimulum eruit, & ſpoliauit mortem, ligauit linguam Leuiathan fune, vinculo, mirabili vnionis nexu, humanæ & diuinæ naturæ, quo obmutuit, obſtupuit, ſiluitque hoc vinculo lingua ligata veneni vincta. Hinc Iob diſquiritur, an tu fune ligabis linguam eius, vt in iudicium voces ſapientiam ſummam, & omnipotentiam interminabilem, atq; incomprehenſibilem prouidentiam eorum quæ molitur Deus, & in examen trahere abſcondita eius abdita, & occulta præſumas, impotens, ignorans homo, eius qui non ſolùm illuſit, irrriſit, deluſit imò draconem quem formauit, ad illudendum ei? Omnia quæ accuſeis icunt, ſi cadauera feriant, non altè, imò leuiter pungunt, ſubiecto rigido indurato, ſtipato frigore, caloris abſentia, mollis & humidæ ſubſtantiæ ſeceſſu, ſpirituum fuga, & ſanguinis trepidi defectu; at viuentes ſi percutiant, altè nimis, profundè ſatis aculeum immittunt, molliori ſubiecto, paratiori, & peruio, quò aculeos 42

Digitized by Google

relinquunt, & abiiciunt, intereuntque, viſceribus cum aculeis relictis, inſectiliũ plurima, quibus venter imus vdus eſt, blandus & facilis, quòd humida ſoluantur faciliùs & deligentur facili negotio. De apibus idem Ariſtoteles 3. de hiſtoria cap.12. Viuos ſi impetant, vita priuari, aculeis viſceribus & anima relictis, quòd altiùs feriant molliora, mortuos verò ſi impũgant, aculeos exercere, acuere, viuificareque magis, Plinius lib.11.c.21.à quo Ælianus, Cœlius, & alij ſurripiunt placitum. Expoſuit ſe Chriſtus ictibus Leuiathan Draconis; *oblatus eſt quia ipſe voluit, ipſe autem vulneratus eſt propter iniquitates noſtras, attritus eſt propter ſcelera noſtra.* Iſaias 53. altè icit mors Deum ipſum, percuſsit, eodem capite; *propter ſcelus populi mei percuſſi eum*, profundè nimis aculeum commiſit mors, immiſit ſtimulum, ſtimulus mortis peccatum. 2. ad Corinthios 15. Iſaiæ citato 53. *Verè lãguores noſtros ipſe tulit, & dolores noſtros ipſe portauit, poſuit in eo iniquitates omnium noſtrum, peccata & ſcelera, vt redimeret expurgaretque nos*, in lac verſis (ſuprà,) illuſit draconi, vicit Leuiathan, deluſit mortem, formam ſerui accipiens mortalis ſubditique mortis, ad Philippenſes 2. mortis aculeo commiſſo, ratá ſolum mortalem, mortuumque aggredi, inuaſit viuum, imò vitam icit, pupugit & feriit. *Ego ſum via, veritas, & vita*, Ioannis 14. percuſſit Chriſtum naturæ duplicis, immortalis, mortaliſque, viuum Deum, mortalem hominem expugnare aggreſſa, amiſit ſtimulum, luſa & deluſa, viſcera effudit mors, venenum, & virus, *mortem noſtram moriendo deſtruxit, abſorpta eſt mors in victoria.* 2. ad Corinthios 15.c. priuata illo ſtimulo, impotens, eneruis, debilis, Leuiathan draco deuictus, deuinctuſque, vt ei illudere poſſimus, & ſciſcitari mortem, infernum, & dæmonem,

nem,*vbi eſt mors victoria tua? vbi ſtimulus tuus?* eodem 43
c. dixerat per Oſeam 13. c. *Ero mors tua , ô mors , & morſus tuus , ô inferne.* vicit mortem , ſuperauit dæmonem,draconem irriſit, illuſit Leuiathan, peccatum extraxit; iſte eſt draco quem formauit ad illudendum ei : draco Leuiathan dæmon. Ioannis 12. & 20.cap. *Serpens antiquus.* Eſt apis fur dicta nomine, philoſophis omnibus notiſſima, non ſollicita aſtruendi fauos,deſtruendi imò,fur nocturnus,apicida latro,coloris tetri,ſubpallidi, nigri, capaciſsimi alui,longiſsimi aculei, noxia, lethalis, ocioſa, hiſpida,largi oris.9. de hiſtoria, c.11. Ælianus 1.lib. c.60. Plinius, & alij; expreſſa mortis imago.ad Theſſalonicenſes 5. *Sicut fur in nocte veniet; cùm enim dixerint, pax,& ſecuritas,repentinus veniet interitus.* Nigra,hinc dictum, vmbra mortis, mors nigra, & pallida, & Horatius dixit : *Pallida mors æquo pulſat pede Pauperum tabernas,regumque turres.* Iob imò 10.c. *Dimitte me,vt plangam paululum dolorem meum, antequam vadam ad terram tenebroſam , & opertam mortis caligine,* aculei longiſsimi,qui ferit ab Adamo,vſque ad nos, ampliſsimi alui, vt deglutiat, capiat, ingerat mortales,mors latro, apis hæc nigra, quæ altiùs pungit, profundiùs & acriùs, viuum icit, vitam percuſsit, aggreſſa eſt Chriſtum, ſtimulum liquit, amiſit aculeum, viſcera effudit cum aculeo ſimul, mortuum aggredi rata,quo illuſa & deluſa eſt mors:hac quaſi alimento vſus commutauit Chriſtus. Sunt alitum, & alimentum contraria initiò, fine eadem, nutritione peracta. Ariſtoteles 2. de animo c.4. Chriſtus vita erat,commutauit mortem, viuentem effecit illam,abſorpta in victoria vitæ, commutata eſt mors, vitalis iam robore Chriſti, calore illo potentiſsimo, charitatis igne, quo rebellem alimoniam con-

fecit,& venenũ,ſuperata; imò immutauit,vt coturnices venenis aluntur, Ibes aues,& pleraque alia,in natura ipſa ob illuſtrem & generoſam potẽtiæ commutatiuæ, & animæ vim. Hinc dicitur immutatio mors, Iob paſsim. Hippocrates medicorũ omnium facilè Princeps 6. Epidem. commentario 5. ſect. 53. in hæc verba prorupit: Mulier,capra,elateriũ edentes,pueris purgatio.In cuius ſectionis commentario Galenus medicos edocet, pueros expurgaturos lactentes, medicamina expurgantia laturos fortia & amara,vt elaterium,cucumer dictus ſylueſtris, amarusve cocumer, quæ & auertunt pueri,ob ingratum ſaporem, & reſpuunt ob actiuiſsimam naturam, & efficacem,non illis primò medicamenta expurgãtia cathartica dicta exhibere, nutricibus imò hæc ipſa propinanda, vt in lac verſa illæ relegent hæc infantibus,ſpecimine lactis,in ſuccum gratiſſimum commutata, poſſint vt fructus ſuſcipere medicamenti, eiuſque vſus,noxis deuictis,& vitiis ſuperatis,nutricis expenſis,opere & laboribus,quod placitum medici omnes ſurripiunt, præceptumque inuiolabile obſeruant; amariſſima mors dicta 1.Regum c.15. ab Agag Rege Amalech iis: *Siccine ſeparat amariſſima mors?* terribilis formæ & potentiæ inſuperabilis naturæ viribus, *ſtatutum eſt omnibus hominibus ſemel mori.* Paulus ad Hebræos 9.quæ nemini parcet,rigida,& inexorabilis, recrementa omnia noſtra ſuperflua,& vitioſa corrigens, caſtigans,& expurgans,recepta mortis memoria,triſtiſſima, quæ repurgat noſtras ſuperfluitates,& exceſſus,remedium præſentaneum, & cõmodiſſimum nobis debilibus, & eneruis,vitiis inquinati,& corrupti,abundantes malitia, & viru, venenoque ſerpentis diræ,& fatalis,infecti, debiles calore charitatis,illam cõficere, & ſuperare impoten

impotentibus, cùm non poſſemus, nutrix Chriſtus, Baruch 4. *vt quid contriſtatis nutricem veſtram?* cuius lacte & doctrina alti ſumus, & educati, mortem in ſe recepit, amariſſimumque hauſtum ebibit, vt eam cùm ſuperaſſet, & viciſſet, in lac, alimentũque emutaſſet, in lac verſam, expurgãtem maliciã noſtram, & virus redderet, intra limites timoris filialis, eneruẽ, & facilem, quæ vnà & alimentum eſſet, & medicamẽtum mirabile, tam præcautiuũ futurorum, quàm præſentium curatiuum, correctiuumque. *Abſorpta eſt mors in victoria*, confecit, digeſſit in ſe, mutauit in vitam, qua vertitur in ſubſtantiam aliti alimentũ omne, mors mortis, & mortis vita, & vita vitæ; ſileat imò natura omnis, obſtupeſcat piiſſimæ matris Deiparæ Virginis, genitricis ſacræ, quæ rata, deceſſurum filium, & ſi aculeum mortis extraxerit ſolus Chriſtus, auulſeritque, at ipſa in ſe ipſa priùs hebetauit, & obtudit peccatum, mortis ſtimulum; *ipſa conteret caput tuum*, Geneſeos 3. linguam, ſtimulumque ſerpentis, ab aculeo mortis, per Chriſtum libera, immunis peccato. Defecit in ipſa ſtimulus, obtuſus, hebeſque factus, vt dum iceret amantiſſimum filium, pũgeret leuiùs, quaſi mortem præpararet filio, mater piiſsima, mortis aculeum retudit filij ſollicita.

Iob literam extricat, literalibus, allegoriciſque ſenſibus ſerpentis Leuiathan.

CAPVT VIII.

NOn minùs iuxta naturam Leuiathan animantis, Dei ſpiritus c. eodem 40. diſquirit Iob iis: 44
Nunquid multiplicabit ad te preces, aut loquetur tibi mollia? quæ & ſi ſenſu figurato de dæmone Chri-

ſtum extimeſcēte intelligantur ad literā, ad naturam animātis nō minùs ſpectare vidētur allegoria; Multiplicauit enim dæmon preces, precans, deprecans Deum hominem, Chriſtum. Marci 5. patet dæmoniaco illo, vbi dæmon, *quid mihi, & tibi Ieſu fili Dei altiſſimi? adiuro te per Deum, ne me torqueas.* & infrà, *orabat multum, ne ipſum pelleret extra regionem illam.* ipſumque ſummis precibus imprecabantur ſpiritus dicentes, *mitte nos in porcos*, Lucæ 4. vbi dæmon ſic, ſine, *quid tibi, & nobis Ieſu Nazarene? veniſti perdere nos? ſcio te qui ſis ſanctus Dei*, & 5. citato. Dæmon adorās ſtetit ante eū, & ſæpe alibi, multipſicauit preces mollia loquutus, iā Deum, iam ſanctū Dei adorans, & prædicans Chriſtum; tū metaphora ad naturam animātis ſpectāt non minùs: Leuiathan draco cōditione indomitus, ſuperbus, elatus, domitus ſemel, ſuperatus, inferior blanditur, aſſentatur ſubditus, caudæ adulatur blandimētis, quaſi preces multiplicet, & blāditiis ſupplex, animū reddere tentet facilè mollem, frænatus vt ſemel, ancillis cōmitti poſſit, & debilibus fœminis. Anteà mōſtrauimus ſatis, in Cereris curru, & aliis, exquiritur adhuc Iob: *Nunquid feriet tecum pactum? & accipies eum ſeruū ſempiternum?* quæ & cū natura draconis Leuiathan cohærent, ſeruātque metaphoram, ferietne tecum pactū? vt cum Deo iniuit, cùm potentiam ipſius circumſcripſit naturæ cōditor, exercendi homines, inito fœdere, non vltra præſcriptos terminos illos inuaſurum, conuinctus & ligatus diuinitatis robore, quo ſuperatus ſemel eſt, acceptus in æternum ſeruus inferior, cùm hæc naturæ Leuiathan draconis viribus, cum diſſentiant nimis, & repugnent; nam & ſi ad tempus ſuperati ſemel dracones ſint domiti, mites, tandem malitia pleni, inconſtantes, natura malitioſi,

tioſi, ſuperbi, dum poſſunt minantur mortem, & tandem inferunt, ore elingentes interim, quod aſſentantur & blandiuntur, cauda, poſtremitatibus, vitæ vltimo, aſciſcunt mortem Leuiathã, dæmon & draco. Solinus c. de Africa in Polihiſtoria, Ælianus 45
lib.6.20.c.indagatores vocat,inconſtantes,callidos, Nicander in theriacis,Plin.lib.37.c.10.Deo ergo,nõ homini,tanta hæc potentia conceditur, vt conuincatur Iob impotentiæ & ignorantiæ:vltrà ſecũdùm naturam Leuiathã diſquiritur Iob. *Cõcident eum amici, diuident illum negotiatores?* Cuius loci,cùm diu me extorſiſſet intelligentia, inueni tandem germanum quantum ſuſpicor intellectum, mentémque ipſius, quò & ad naturam ſpectat animantis,ex commentariis Iubæ ad Caium Cæſarem filium Auguſti,lib.7.c. 10. vbi hæc continentur, & refert: Pliniúſque iis lib.31.c.1. Cetos ſexcentorum pedum longitudinis, & trecentorum ſexaginta latitudinis, flumina Arabiæ intraſſe,pingueq; eius negotiatores, & omnium piſcium adipe, Camelos perungere in eo ſitu, vt Aſellos ab eis fugẽt odore graui.Diximus,dracones naturæ ancipitis,aquis degere & terris adhuc,pernatare flumina, maria, & aquas & cetorum inſtar, miræ, monſtroſæ interminabilíſque magnitudinis & molis eſſe,hos negotiatores,mercatores,& alij diuidebant antiquitùs,vt & alia aquatilia pinguia, locis adductis patet, quãdo dracones, & ceti alij flumina ingrediebantur, & percurrebant,piſcium & aquarũ dulciũ cupidi.Concidebant denique,vt oleoſa ſubſtantia preſſu extracta, vt oleum ꝙ adhuc è Balenis, & aliis elicitur,diuiſis in fruſtula priùs & preſſis arte, perungerẽtur Cameli,quib.aſportabant merces,quo Aſellos, vulgò tauanos, peruncti fugarent, aut oleo extracto, aut detracta pinguedine illiniti, nimis vtile

ſtum extimeſcēte intelligantur ad literā,ad naturam animātis nō minùs ſpectare vidētur allegoria; Multiplicauit enim dæmon preces, precans, deprecans Deum hominem, Chriſtum. Marci 5. patet dæmoniaco illo, vbi dæmon, *quid mihi, & tibi Ieſu fili Dei altiſſimi? adiuro te per Deum, ne me torqueas.* & infrà, *orabat multum, ne ipſum pelleret extra regionem illam.* ipſumque ſummis precibus imprecabantur ſpiritus dicentes, *mitte nos in porcos*, Lucæ 4. vbi dæmon ſic, ſine, *quid tibi, & nobis Ieſu Nazarene? veniſti perdere nos? ſcio te qui ſis ſanctus Dei*, & 5. citato. Dæmon adorās ſtetit ante eū, & ſæpe alibi, multipſicauit preces mollia loquutus,iā Deum, iam ſanctū Dei adorans, & prædicans Chriſtum; tū metaphora ad naturam animātis ſpectāt non minùs:Leuiathan draco cōditione indomitus, ſuperbus, elatus, domitus ſemel, ſuperatus, inferior blanditur, aſſentatur ſubditus, caudæ adulatur blandimētis, quaſi preces multiplicet,& blāditiis ſupplex,animū reddere tentet facilè mollem,frænatus vt ſemel,ancillis cōmitti poſſit,& debilibus fœminis.Anteà mōſtrauimus ſatis,in Cereris curru,& aliis, exquiritur adhuc Iob: *Nunquid feriet tecum pactum? & accipies eum ſeruū ſempiternum?* quæ & cū natura draconis Leuiathan cohærent,ſeruātque metaphoram, ferietne tecum pactū? vt cum Deo iniuit,cùm potentiam ipſius circumſcripſit naturæ cōditor,exercendi homines,inito fœdere,non vltra præſcriptos terminos illos inuaſurum,conuinctus & ligatus diuinitatis robore, quo ſuperatus ſemel eſt, acceptus in æternum ſeruus inferior, cùm hæc naturæ Leuiathan draconis viribus, cum diſſentiant nimis, & repugnent; nam & ſi ad tempus ſuperati ſemel dracones ſint domiti, mites, tandem malitia pleni, inconſtantes, natura malitioſi,

tioſi, ſuperbi, dum poſſunt minantur mortem, & tandem inferunt, ore elingentes interim, quod aſſentantur & blandiuntur, cauda, poſtremitatibus, vitæ vltimo, aſciſcunt mortem Leuiathã, dæmon & draco. Solinus c. de Africa in Polihiſtoria, Ælianus 45
lib.6.20.c.indagatores vocat,inconſtantes,callidos, Nicander in theriacis,Plin.lib.37.c.10.Deo ergo,nõ homini,tanta hæc potentia conceditur, vt conuincatur Iob impotentiæ & ignorantiæ:vltrà ſecũdùm naturam Leuiathã diſquiritur Iob. *Cõcident eum amici, diuident illum negotiatores?* Cuius loci,cùm diu me extorſiſſet intelligentia, inueni tandem germanum quantum ſuſpicor intellectum, mentémque ipſius, quò & ad naturam ſpectat animantis,ex commentariis Iubæ ad Caium Cæſarem filium Auguſti,lib.7.c. 10. vbi hæc continentur, & refert: Pliniúſque iis lib.31.c.1. Cetos ſexcentorum pedum longitudinis, & trecentorum ſexaginta latitudinis, flumina Arabiæ intraſſe,pingueq; eius negotiatores, & omnium piſcium adipe, Camelos perungere in eo ſitu, vt Aſellos ab eis fugẽt odore graui.Diximus,dracones naturæ ancipitis,aquis degere & terris adhuc,pernatare flumina, maria, & aquas & cetorum inſtar, miræ, monſtroſæ interminabilíſque magnitudinis & molis eſſe,hos negotiatores,mercatores,& alij diuidebant antiquitùs,vt & alia aquatilia pinguia, locis adductis patet, quãdo dracones, & ceti alij flumina ingrediebantur, & percurrebant,piſcium & aquarũ dulciũ cupidi.Concidebant denique,vt oleoſa ſubſtantia preſſu extracta, vt oleum ꝙ adhuc è Balenis, & aliis elicitur,diuiſis in fruſtula priùs & preſſis arte, perungerẽtur Cameli,quib.aſportabant merces,quo Aſellos, vulgò tauanos, peruncti fugarent, aut oleo extracto, aut detracta pinguedine illiniti, nimis vtile

Digitized by Google

vtile negotiatoribus,ne Cameli iis moleſtati,& perterriti,ſecurè minùs onera geſtarent,hoc naturæ addito remedio ſecuri,& quieti cùm ducerentur facilè, adipe draconum , & cetorum, quæ tranſnatabãt flumina muniti, vnde Leuiathan draco, cùm molis vaſtiſſimæ eſſet, nulli ſuperabilis mortali,nullis naturæ viribus, ob eius robur & potentiam ſummam, vaſtãque & informem molem,homo quæritur Iob; an cõcident eũ amici, an diuident eum negotiatores;vt & cetos alios concidunt,& diſiiciunt,vt relegent in humanos vſus;an concides Iob, vt concidit Deus,Regũ 1.c.15.*& oblatus eſt ei Agag pinguiſſimus, tremens, & dixit Agag, ſiccine ſeparat amara mors ? & ait Samuel,ſicut feciſti abſque liberis mulieres, mater tua ſine filio erit , & in fruſta concidit eum ,* pinguiſſimum Agag Amalec Regem.Dæmonem ergo Agag Leuiathan draconem concidit Deus. *Dominus iuſtus concidet ceruices peccatorum,*pſal.128. & diuiſit Leuiathã, Ieremiæ Thren. 4.*facies Domini diuiſit eos, non addet vt reſpiciat eos,*pſal.54. *diuiſi ſunt ab ira vultus eius,& appropinquauit cor illius,molliti ſunt ſermones eius ſuper oleum,& ipſi ſunt iacula.* quaſi ſuper oleum Leuiathan molliti ſermones,verba ocioſa & mollia, abundãtia & luxu, oleo expreſſa, & figurata pinguedine, ocio & deſidia ſuborta,luxu,vita deſide,qui priùs aſperi, & pœnitẽtes erant, oleo aliter iam & ſuperfluitate, iacula ſint,quæ viſcera tandem transfigãt venenata, diſcordes,cõfuſi,negotiatores diuidẽt,diſcordia, & diſsidio illis cõmuniſsima. Quò dicitur eo loci,*concident amici vniti,* quaſi pacis vinculo amicitiæ ſuperabunt,deuincẽt,ac diuident illum negotiatores;Eſt diuiſio,rixa,cõtentio,negotiatorum, amicorum virtus,potentia,robur,vnio,quo amicos concidere,interficere ſcilicet,vt à maiori argumentum conficiat, negotia

negotiatores diuidere dixit eo loci, Iob dicitur: *Nũquid implebis ſagenas pelle eius, aut gurguſtium piſcium capite illius?* Sagena eſt genus retis piſcatorij, quaſi ſagulum aut ſacculum dicta, rete verticulum appellãt, quo Manilius libro 5. *Excipiunt vaſta circumuallata ſagena,* quo abraduntur piſcinæ, & genus quodlibet trahitur piſcium, etiamſi non Ceti propter pondus & molem ſummam, Matthæi 3. *Simile eſt regnum cælorum ſagenæ miſſæ in mare, & ex omni genere piſcium congreganti:* quò Iob ſciſcitatur an ſagenas debiles nimis, infirmas & faciles, piſcibus ſolùm aptas & deſtinatas communibus, implere poſſit vaſtiſſimi Leuiathan ceti pelle, Synecdoche parte pro toto accepta, concinnus nimis figuræ vſus: cùm pellis rete ſolùm contingat, ſuique vltimo Leuiathan ſagenam. idem quod eſt, ac dicere, an reti poteris Leuiathan piſcari, & extrahere, replereque reti pelle eius quæ vltimò cõtingit retis capacitatem & ſpatium? nequit Iob, poteſt Chriſtus: extraxit Deus, duxitque, Ezechielis 13. *& extendam rete meum ſuper eum, & capietur in ſagena mea,* imò cap. 33. *Dices draconi qui eſt in mari: Expandam ſuper te rete meum, in multitudine populorum multorum, & extraham te in ſagena mea, & proiiciam te in terram, ſuper faciem agri abiiciam te, & habitare faciam ſuper te omnia volatilia cœli, & ſaturabo de te beſtias vniuerſæ terræ, & dabo carnes tuas ſuper montes, & implebo colles tuos ſanie tua, & irrigabo terram fœtore ſanguinis tui, montes, & valles implebuntur ex te.* quæ omnia cum Leuiathan cõſentiunt quàm maximè dictis Abacuc. 1. cap. *Totum in hamo ſubleuauit, traxit illum in ſagena ſua.* in rete ſcilicet diuinitatis & humanitatis filis contextum, in ſagena ex ſe debili, at ſua ſemel cùm eſſet diuinitate fulta inſuperabilis, iam fortis, inſolubilis, firma, humanitas ſemel ſua, potens extrahere Leuiathan, ſuperare,

perare & vincere, filo diuinitatis, hinc dixit, *ſuam.* ſupérque addidit *Gurguſtium* piſcium capite illius. Gurguſtium cùm cauernas piſcium ſignificat latentes & obſcuras cauernas, vt placet Seruio; imò Cicero in Piſonem, *neſcio quo è gurguſtio te prodire, obuoluto capite*: tum & gutturem paruum conſignat non minùs, draconis caput exuccum nimis cùm ſit, oſſeum, ex carne abiicitur, exprimendo oleo inutile, quod ne inficiat ſui magnitudine, fœtore putreſcens, terram, aëremve, in mare proiicitur, & vt omnia reliqua cetorum capita. Norunt optimè artifices, qui è Cetis Baleniſque oleum torcularibus eliciunt, ſuccum, pinguedinem, quibus poſtea piſces in eſcam vtuntur capitibus iis, & gurguſtia implent, tam domos, cauernaſque piſcarias, quàm voraces œſophagos, aut famelicos guttures, ſolum ingluuiei inſeruientes, nō tractui aëris, cum non reſpirent piſces, vt gurguſtia minori vſu vocentur talia, cetorúmque collatione, quibus hæc pars eſt amplior protenſa, & ſpatioſa. Nō parum intereſt, modicúmve, inter porrigere manū, & manum ponere: porrigere enim amicitiæ eſt ſignum, liberalitatis, fœderis, apud Maronem Dido: *En dextra fidéſque, atque animum præſenti pignore firmat Anchiſes.* Numiſmate Iuliæ Piæ inſignitur Venus exporrecta manu fauēs partui hac ſubſcriptione. *Genitrix Venus.* at ponere manum, inimicitiā notat, caſtigare, ſupplicium. Obſtamus manu, & ſumus impedimento alicui, ne nos contingat, vitamus ne accedat, adeat, manus oppoſitæ interpoſitione & impedimento, quò Iob dicitur eodem cap. *Pone manum tuam ſuper eum.* poteríſne illi eſſe impedimento? obſtabíſne Leuiathan? memento belli quo es victus & ſuperatus in Adamo, in quo omnes peccauerunt. Geneſeos 3. dum ſerpens ſolùm erat, non draco obſtupendus

ſtupendus malitiæ incremento, & ne vltrà addas loqui: aut iniuſtitiæ Deum arguere, vt capite 19. *detraxiſti iuſtitiæ diuinæ*, & capite 6. Tandem confuſus Iob, mœſtus & afflictus, conſolatur, ſubuenirurque Deo. (ſumma bonitas, refugium hominum) reuiuiſcit Iob iis eo loci cōtra Leuiathan promulgatis. *Ecce ſpes eius fruſtrabitur eum, & videntibus cunctis præcipitabitur Leuiathā draco.* Quibus vniuerſæ noſtræ redēptionis ſpes continetur: vniuerſalis enim iudicij die, cunctis videntibus præcipitabitur: priùs Chriſti morte. Apocalypſis 20. *Et apprehendit draconem ſerpentem antiquum, & miſit eum in abyſſum, & clauſit, & ſignauit ſuper illum.* Iob. 3. capite: *Sit nox illa ſolitaria, nec laude digna, maledicant ei, qui maledicunt diei, qui parati ſunt ſuſcitare Leuiathan*: præcipitatum ſemel, concluſum, & extinctum, in nocte paſſioneque Chriſti, qua eſt concluſus ille, excitare vitiis & flagitiis denuò, de nocte illa horrida quæ contigit, ſole iuſtitiæ obſcurato, ſoleque diei autore offuſcato, quibus noctem vocauit, non ſolùm ſolis abſentia, luminoſis imò, confuſione & horrore, quibus nox obſcurior, caliginoſior aliis omnibus extitit illa, defectu lucis in ſuo proprio principio, non ſolum in medio, vt communi ineſt nocti continuò, ſine laude, infamis imò, in qua ipſe patiebatur autor naturæ, Deuſque ipſe, ab iis quos ipſe ex nihilo efformauerat, infamis, & obſcura victoria hominum, qui mortem ipſimet naturæ opifici intulerunt; *oblatus quia ipſe voluit*, nulla vi illata, illi verò decantabant laudem, & victoriam partam, decepti & obſcuri, exiſtimantes ſe adeptos triumphos, & glorioſas palmas, ac ſi gloriam & honorem eſſent nacti proditores, traditoréſque infames, & ſi poſt hæc Sol effulſerit, reſurgens, refulgénſque radiis diuinitatis, illuſtris, tenebris,

&

Digitized by Google

& nebulis diſciſſis,exolutis; fulgoribus omnipotentiæ,vt nox illa,& nebula,vtiliſſima extiterint mortalibus,Solis acceſſu in rorem,pluuiámque gratiæ tandem diſcedentibus:maledicant ei,abutantur, id eſt, paſſione & nocte Chriſti, qui maledicunt diei, & abutuntur eius reſurrectione vitali ſpiritu & die,parati ſceleribus,ſi poſſent,ſuſcitare Leuiathan, vt millies Chriſtus horum voto & ſententia, operis,crucifigeretur, extincto iam ſemel Chriſti victoria, & potentia immenſa. Xanthus hiſtoriarum author hiſtoria 1.Herophilus,Iuba commētario 1. de rebus Arabiæ,ad Caium Cæſarem, Democritus lib. 6. cap. 9. Plinius libro 25.1.cap.conſentiunt, dracones defunctos vita, vbi nullum ſupereſt ſignum, aut indicium animæ,reſtitui ſaluti, ſuſcitaríque, Balin herbæ floribus ſuauiſſimi odoris, inebriantiſque naturæ, & fumidæ fultis ſemel & conſperſis; quæ & ſi plurimis accidere videatur gentium vulgarium,tamen vera reſurrectio non eſt,emortuis ſemel iterum animā reſtitui, alio quàm infinita potentia apud quam nil præterit impoſſibile,vt idem ſit numero,neceſſarium tamen nil præteriiſſe eorum quæ fuere eo facto,at ſpecie eadem redeunt,imperfectis multoties, plurimíſque viuētibus, diſpoſitione facili relicta, ſufficiētiq; ortus ſimilis in eadem materia,cœlóque operāti, accidit emortuis chimicibus hyeme exſiccatis, puluerulentis,iam vere redire, ſpecie hæc vna, paſſerculis illis Indis,qui hyeme, roſtro arboribus affiguntur,in puluerem redactis vſque ad vernum æquinoctium, notiſſimi nouæ Hiſpaniæ regionis Americæ,quorum plumis variis coloribus varia effingunt & imaginantur,pœna capitis impoſita occiſoribus,quo tempore ſemel ac affiguntur decidunt, vtiles plumæ mortalibus, iis & aliis emortuis;forma alia anima venit naturæ

Digitized by Google

turę vnius, numeri alterius, nō ſecùs draconibus imperfectis, natura diuiſibilibus; forma, id accidit, ea aptata materia diſpoſitione, ea herba ſuſcepta, naturę eorū ſufficiēti, & propria, modo dicto, noſque vt laſciuia & luxu ſuſcitare iterū Leuiathā intēdimus, temulētia rerū ſ... ciū, tum & noctē in qua natus eſt homo originalis culpæ, inuitat Iob maledicere eos, qui diei maledicūt, paratos ſuſcitare Leuiatham, peccatores adhuc corruptos, & fœdos, vt maledicāt, vocat, triſtiſſimæ huic nocti, cuius fuit calamitas tanta, & miſeria, vt adhuc vitiis impliciti, turpéſque, temerarij, impudētes, eam exhorreſcant, pertimeſcantque omnino, qui maledicunt diei, & luci quòd malè agāt; qui poſſunt putredine, & corruptela vitiorum, inquinamento & infectione ſuſcitare Leuiathan, & reproducere operibus & malitia, oriūtur deteriores ſerpentes omnes, ſpurcitia & putredine maiores, vaſtiores, ac oriūtur naturæ propagatione, & ritu; voluit Auicenna 6. naturalium, quo Pithon Ouidij ortus, diluuij putredine eſt ratus ille. Hinc locus ille Iſaiæ innoteſcit, capite 17. qui huic noſtro dedit initium, quo Chriſtus promittitur iis: *In die illa viſitabit Dominus miſericors* morte filij, & placatus *in gladio ſuo*, in potentia & iuſtitia, nam ſatisfactum eſt illi, per Chriſtum de iuſtitiæ rigore *in gladio ſuo duro*, quia ſuperari nequit, dura enim reſiſtunt tangenti. 2. de ortu Ariſtoteles, *& forti*, omnia ſuperans, hoc enim fortis eſt, ſuperare & vincere, *ſuper Leuiatham ſerpentem vectem, & ſuper Leuiathan ſerpentem tortuoſum*. Vectis eſt corpus longum, & teres, ex ferro aut ligno, aliave materia efformatum, quo cludente armillis oſtium recludimus, manu vectum manubrium quaſi, & ideo vectis. Virgilius 7. Æneidos: *Centum ærei claudunt vectes, æternaque ferri* 1

Digitized by Google

Robora:nec cuſtos obſiſtit limine Ianus; Hic teres, regularis, rectus, facilè extrahitur, tortuoſus verò, vitioſus, obliquus, impoſſibile omnino educitur, non ludit armillis, ſeſe impedit, quominùs percurrat per illas, eáſque deſerat. Tum *vectis* nomen ſignificat oblõga corpora, ferrea, aut lignea quibus euoluuntur onera, vehuntur & geſtantur, Græcis hypomachlia dicta. Dracones diximus longiſſima obtinere corpora, teretia, denſa, complicata tamen, acta orbibus, & plicaturis, nodíſque, tortuoſa & obliqua, plicata nimis, quia vrgentur frigore, natura frigida, circumuoluunturque ideo, Ouidius, Phaëtontis commiſſo errore, Draconem enodari dixit, ſolis acceſſu, plicatum priùs, obuolutum, & confuſum, imò ſenio frigidiores magis plicari, & contrahi dracones, veteres, ſeniores, annuos: dilucet dictis; quò vectem tortuoſum hunc Iſaias vocat, hoc vecte tortuoſo, obliquo obſerabatur cœlũ ante Chriſti victoriam, portæque cæli, ianua, & fores concludebantur illo, erroribus noſtris, ferreo, ligneo, eſu ligni; Leuiathan dracone ſerpente, dæmone vecte, peccato, tortuoſo, obliquo; non erat aditus, hoc vecte cœlo concluſo aperuit Chriſtus, reſerauit, patefecit, confregit vectes, dirupit, pſal. 106. *Confiteantur Domino miſericordiæ eius, & mirabilia eius filiis hominum, quia contriuit portas æreas & vectes ferreos confregit.* Iſaias 45. *Gentes, & dorſa regum vertam, & aperiam coram eo ianuas, & portæ non claudentur, Ego ante te ibo, & glorioſos terræ humiliabo, portas æreas conteram, & vectes ferreos confringam.* Stabilitur pœna Deuteronomij 28. iis qui à lege deficiunt: *Sit cœlum quod ſupra te eſt æneum, & terra quam calcas ferrea.* Chriſtus ergo Samſon hic portas ciuitatis adduxit ſecum, lignum, clauos, vectes, ſeras, quibus

bus portæ fulciuntur. Claues elargitur ille clauium autor, non petit, imò aperit ille, alij aperiunt, quia ille aperuit; lignũ, crucem ſecum tulit, clauos traxit, eduxit & eliſit, quibus affigebatur, vectibus fractis, diruptis ſeris, tort[illegible]ſum Leuiatham vectem contriuit, quaſſauit, clau[illegible], vectis, & portarum ſeris eruptis, transfixus manibus, vt ſit nobis maniruptus Deus, manu facilis, liberalis, qui manibus retinere neſcit, perforatis & ruptis, diruptus pectore, vt omnia elargiatur, cor adhuc, imò ſeſe ipſum, ſanguinem, vitam.

De Leuiathan robuſtiſſima ſtructura, myſticis, literalibúſque intellectibus.

Capvt IX.

PRoſequitur c.41. Iob. adhuc reliqua, quæ ad naturam Leuiathan ſpectare videntur, quæ vt nil deſideretur naturæ huius animantis, percurro modò. Inquit Deus: *Non quaſi crudelis ſuſcitabo eum; quis enim reſiſtere poteſt vultui meo? præcipitatum ſemel non ſuſcitabo*, Leuiathan ſcilicet, vt draco crudeliter filium ſuſcitat, (*Balin* herba, retulimus anteà, *Belis* nobis, aut Conſolida dicta, de qua Diſcor. lib. 3. c. 150. Plinius loco citato, Theophraſtus, alij) vt ambo ſimul iraſcantur, ſæuiãt, irruãntq; in dracocidã eius filij interemptorem (eſt draco memoratiſſimũ animal, tam beneficij accepti, quàm offenſæ & noxæ, vt latiſſimè docet Ælianus lib. 10. c. 49. Pindi exemplo, quem à ſceleſtis & ſicariis vindicauit hominibus, ob beneficia accepta, alios verò diſcerpſit, anteà multò commiſſo delicto, & offenſa illata antiquitus, idem Rhodiginus Cælius lib. 25. c. 29.) Nõ ergo quaſi crudelis 46

Digitized by Google

tyrannus,qui minatur mortem,ruinam,& excidium reipublicæ,priuato bono conſulens,auarus,& cupidus, cum Rex cõmuni vtilitati proſpiciat;ſuſcitabo hoc monſtrum immane,vaſtum,& horrendũ,vt genus hominum deuaſtet,& deglutiat,nec eſt mihi adminiculo,omnipotens cùm ſim,Leuiathan, nec illo vtar in vltionem hominum. Quis poterit reſiſtere vultui meo , cur illum ſuſcitabo, quis dedit mihi vt illi reddam potentiam qua pollet creatus ſemel? omnia quæ ſub cœlo ſunt,mea ſunt,non ab altero accepi,Leuiathan poteſt, quia poſſum ego. Non ergo illo eſt mihi opus,ſolùm vt exerceat homines , reputetúrque illius hoc ad iuſtitiam,Leuiathan viuit, & ſuſcitatur;imò exhorreſcens illũ ſuſcitaui,& odio habens dæmonem,culpa emortuum.Subditur eo loci. *Non parcam ei verbis potentibus,& ad deprecandum compoſitis*;vt non pepercit Chriſtus locis adductis,quando filium Dei viui compellabat , filiumque altiſſimi,ſanctum Dei,filium Dauid regalis proſapiæ verſutus dæmon & draco Leuiathan callidus,ne pelleretur ab iis, quos vexabat ille:ſubdit ; *Quis reuelabit faciem indumenti eius ? & medium oris eius quis intrabit?* Draconem hunc verum, quem Leuiathan monſtrauimus nomine intelligi , ſupercilia longiſſima obtinere , hirſutaque & hiſpida , aurata fulgoribus variis, refulgentia , & diſtincta , docet Nicander in theriacis iis: *Tuque vireſcentem cognoſce, nigrumque draconem : Hic ſplendet forma , mentumque armatus vtrimque : Surgentes triplici diſcurrunt ordine dentes. Pinguia ſub ciliis ſunt lumina , barbáque ſubter Mento ſtrata graui, bilis ſuffuſa colore.* Ælianus idem libro 11. c. 16. Rhodiginus libro 10.capite 3.quos eſſe acutiſſimi viſus narrat,ideoque Palladi conſecratos,vt pudicitiæ præſint;hæcque veris draconibus ineſſe magis,

Digitized by Google

è quorum genere Leuiathan eſſe conſtat, iam anteà dictis, quibus iuba adeſt longiſſima, denſiſſimum mentum, barba criſta producta nimis, excreſcentiæ quædam cutis, & carnis, protuberationes craſſæ, è quibus oriuntur cilia, quæ obſcurant oculos, & circumuallant, quibus cancellorum inſtar cernunt, toruè & occultè, vt iis ſint acerrimi viſus. Sic Ælianus citato loco, Rhodiginus, & alij. Cùm ergo tot tantiſque velaminibus, indumentis, cooperimentiſque variis, adeo facies eorum veletur & occultetur, diſquiritur Iob iuxta huius animantis naturam iis: *Quis reuelabit faciem indumenti eius?* Vltraque quis faciem peccati reuelabit, mille modis occultam, abditam velaminibus mille, fucatã boni ſpecie, forma & pulchritudine? quo Regius vates Pſ.18. *ab occultis meis munda me Domine.* Paulus 2. ad Corinth.11. *Sathanas transfigurat ſe in Angelum lucis,* ſic ſplendet Leuiathan Draco, qui cùm ſtrictiſſimi oris ſit, docuit Solinus c. 33. vt illud dehiſcere non poſſit, aut aperire, linguam ſolam ore, hãcque tenuiſſimã exerat, ſubdit Deus: *Et medium oris eius quis intrabit?* Huius immaniſſimi animantis os arctiſſimum quis ſubibit, vt quæ ſemel deuorauit, ingeſſit, extrahat; & cogat reddere; prædam auertat, deprædeturque? Qui tantum hoc eſt ſuſcepturus opus, tantãq; prouinciam, duobus eget, & viribus omni natura maioribus, nam 41. c. de hoc dicitur; *non eſt ſuper terram poteſtas quæ comparetur ei, qui factus eſt vt nullum timeret,* in natura ſcilicet; tum qui ingreſſurus eſt, ſit molis minimæ, puſillus & paruus, vt os ſtrictiſſimum poſſit ingredi vaſtiſſimi amantis. Hæc ſoli Chriſto inſunt, *æqualis Patri, ſecundùm diuinitatem, minori patre ſecundùm humanitatem,* ex ſymbolo Athanaſij. Matth. 18. *& qui ſuſceperit vnum paruulum in nomine meo, me ſuſcipit* Quicumque humi-

liauerit ſe,ſicut paruulus iſte, hic eſt maior in regno cælorum, paruulum, & ſe oſtendens, quem amplexatum obtinebat tunc, vt Marci dicitur. Iſaias 9. c. *paruulus enim natus eſt nobis, puer datus eſt nobis*. 11. *puer paruulus minabit eos*, Leuiathan ſcilicet & Dæmonem. Medio ore huius draconis & Leuiathã continebãtur patres; neque enim dentibus diſcerpſerat, nec digeſſerat, aut alterauerat ventre, vt in ſe cõmutaret; extraxit Chriſtus, os Draconis ſubintrauit, iniit, prædã tulit hic verus Sãſom, fauum de ore fortiſſimi animantis, cuius os diruperat, traxit; quò & Iob dicitur eodẽ: *Portas vultus eius quis aperiet? per gyrum dentium eius formido.* portas vocat oris maxillas, genis & buccis concluſas, deformes tamen, magnitudinis miræ, occultę, & abditæ intra buccas latentis, ſolo hiatu patentes, & ore paruiſſimo, quæ vt pateant, ruptione eſt opus, vt rupit Chriſtus, vt vteretur præda animarum patrũ, quæ cùm magnitudine polleant, portæ dicuntur, & cùm triplici dentium ſerie ſint inſignitæ, vt eiſdem locis Nicander & Solinus referunt, incutiũt formidinem, metumque per gyptum; caput enim mouent in gyrum ſerpentes plus omnibus animantibus aliis; docuit Ariſtoteles 9. de hiſtoria animalium, capite quarto, & quinto, à quo Plinius, & reliqui. Formido adeſt, non noxa, dentibus Leuiathan draconis, non ore, non rictu, imò verbere nocent, cauda, & vltimo; Solinus in Polihiſtoria 33. Plinius, reliqui, morte, nocet vltimo & cauda, quam vicit Chriſtus, diſcuſſit formidinem, os aperuit, reſerauit, & diſcerpſit, mortem noſtram moriendo deſtruxit, abſorpta eſt mors in victoria, mors mortis & inferni morſus, ex Oſea & Paulo; amputauit caudam, reſcidit, mortemque Draconis, qua pollebat ille diſiecit, ligauit huius vulpis, vulpini & calidiſſimi ani-

mantis

Digitized by Google

mantis caudã, Samſon hic noſter, vt regnũ Philiſtim vaſtaret, Iudicum 15. dicitur. Subditur eò loci: *Corpus illius quaſi ſcuta fuſilia ſquãmis ſeſe prementibus compactũ, vna vni coniungitur; & ne ſpiraculum quidem incedit per eas, vna alteri adhærebit, & tenentes ſe nequaquam ſeparabuntur.* Seruat naturam animantis non minùs iis, ſcutum vocat corpus eius. Sunt armorum duo genera, & quibus tuemur, deffenſiua vocata, & quibus in hoſtes irruimus, offenſiua dicta. Draco munitus eſt armatura vtraque; corpus eius quaſi ſcuta fuſilia, quæ fuſione efformantur, metallo fuſo & liquato, liquata enim ſolidiora fiunt metalla, cohærent magis tenuioribus factis partibus, ſubſident fæces & craſſa ſubſtantia ſedet, exoluitur flatuoſum igne, miſcella depuratur, metallum magis perficitur, miſcentur meliùs quæ ſuperſunt, fæcibus ſemotis flatulentis exolutis, quæ alia ſubleuabant quominùs hæreſcerent, ſimiliora magis, ſymbola, eadem; quò ſunt fortiora fuſilia, ductis malleolo. Eſt corpus draconis inſtar ſcuti fuſilis compactum, denſum, aduerſariorum telis reſiſtens, retundens, hebetans eorum arma; quo Iob eodem c. dicitur. *Reputabit quaſi paleas, ferrum, & quaſi lignum putridum, æs, non fugabit eum vir ſagittarius, in ſtipulam verſi ſunt ei lapides fundæ, quaſi ſtipulam æſtimauit malleum, & deridebit vibrantem haſtam.* Armantur dracones denſiſſima cute, fortiſſima, & ſolida; quo Plinius libro 8. capite 14. expugnatum refert draconem in bellis Punicis ſub Diuo Claudio Imperatore, quingentorum cubitorum qui erat, in cuius exterminium fuit opus ciuitatis inſtar oppugnandæ, balliſtis, tormentis bellicis, ſagittis, haſtis, gladiis, lapidibus, reliquiſque bellicis artibus, quibus adhuc Leuiathan non cedit, nec iis expugnatur, monſtroſum animãs, Giganteumque, draco,

Digitized by Google

quod factum eſt, vt nullum timeret; non eſt ſuper terram poteſtas quæ comparetur ei, nullum timet ſuper terram, ſaltem ille ſolùm ab illo qui venit de cœlo ſuperatus,& victus. Lucanus lib.9.de bello. *Vos quoque qui cunctis innoxia numina terris Serpitis aurato nitidi fulgore dracones Peſtiferos ardens facit Africa, ducitis altum Aëra cum pennis, armentaque tota ſequuti, Rumpitis ingentes amplexi verbere tauros. Nec tutus ſpatio eſt Elephas, datis omnia letho. Nec vobis opus eſt ad noxia facta veneno.* Non eſt poteſtas quæ comparetur illis,tum armis quibus noxam inferant,muniuntur fortiſſimis,rictu & ictu,capite & cauda collidunt Elephantes, tauros ingentes, docet Solinus citato loco, Plinius, Lucanus, Iob eodem c.ſic; *In collo eius morabitur fortitudo, & faciem eius præcedit egeſtas.* Iubam cùm erigunt ceruicis & colli, caputque extollunt, criſtas exerunt, formido ineſt animantis vaſtiſſimi, Iuba nomine dictus, antiquiſſimus ille, docet criſtatos eſſe in commentariis rerum Arabiæ lib.6.cap.20.ad Caium Cæſarem,Nicander imò adductis ſuprà locis, Ælianus, Plinius lib.28.c.4. primam colli Draconis vertebram, ſpondilium primum,tanti eſſe roboris,virtutis ſuſtinent, tantæ potentiæ, vt eo læſo, omnes vires animantis ceſſent, exoluanturque, eo læſo, nil vltra quàm pondus iners,rudiſve aut indigeſta ſupereſt moles. Ingentiſſimos tauros, Elephantos occidimus facilè, ea læſa vertebra colli prima,occipitis ictu præcipitamus,occipitamuſque nō ſecùs: Fortitudo ergo in collo eius; idem Solinus in polihiſtoria c.33. tum Edoardus lib. 6.c.118. Ælianus lib.2. c.21. autores hiſtoriæ rerum Friſiæ volumine 2.lib.7.c.40.referunt,in Friſia Dracones montes aſcendere, hianti ore; guttureque laxato, velut philtro quodam amatorio aues ad ſe ſu-

ctu

ctu allicere potentiſſimè,allectas in ventrē proiicere captato aëre,poſt hæc inſidiari gregibus,quibus maximam inferunt perniciem, paſtoribuſque egeſtatē; faciem ergo eius præcedit egeſtas, cùm ore hianti, famelica, facie occurrat primò abſumēti & deuaſtāti,terra,aqua,& aëre,vniuerſa anima conſtantia,animantiaque cuncta, eſcas omnes,tum halitu expirāti igneo, & vrenti virentia & viuentia exurit, & ſuccendit, tam circa eius cauernas adnata, & adſtantia, quàm caſu inuenta;ſquallidus vt ſit locus domicilij eius, vt præcedat egeſtas eius faciem, cognoſcaturque ex ferali antequàm conſpiciatur & appareat ille, quo eodem c.dicitur:*Omne ſublime videt*, ipſe eſt rex ſuper vniuerſos filios ſuperbiæ. Cùm incredibili mole montes adhuc eminētiores ſubeat, & profundum maris diſquirat,vt ſit auibus ſuperior. reptile ille eaſdemque venetur,& alliciat,quò & omne ſublime videt,& vt videat aſcendit,nimis indagatricis naturæ,& curioſæ,piſceſque omnes, & profunda quæuis,iuſtos,doctos,peccatores,ignaros,docet Ælianus ſuprà,Solinus 33.c.citato,ideò Ouidius Theſaurorū cuſtodes effinxit, hortorumque cuſtodibus præeſſe, acerrimi viſus,& auditus potentiſſimi,Plinius lib.17. c.13.Ælianus lib.10.c.49. idem.Subditur Iob eo loco:*Ferueſcere faciet quaſi ollam profundum mare, & ponet quaſi cum vnguenta bulliunt.*aquis immergitur,abditiſſima & profundiſſima quæritans,& ſcrutans,examinans omnia,poſtquàm omne ſublime vidit, vt dixerat anteà, vndis immerſum ; Elephantibus inſidiari, Nicander docuit in theriacis, tum Solinus 33.c.tum Plinius lib.8. cap. 12. quos naturæ ancipitis vocat, aquæ & terræ indigenas , imò & aëris. Sunt teſtes aues,ſic concutit mare, ſic agitat & euertit, vt quaſi ollam efferueſcere faciat, excitatis bullis , leuatis

flatibus aquæ, permiſtis ſummo concuſſu & agitatione aëre ſuccedenti aquæ diuiſioni, & ſeceſſui, qui vt erumpat poſteà, & in naturalem locum ordinemque redigatur, rumpit aquam dum poteſt, & hoc eſt ebullire, eleuari aëre incluſo, vt rumpatur, & abeat. Feruere faciunt aquas caudæ commotione, ſpumoſamque adaugent ſubſtantiam, ſuperbiæ flatibus, & feruorem excitat, & ponit quaſi cùm vnguenta bulliunt dum parantur vnguenta, aquæ liquidæ & perſpicuæ, oleaque clara eluceſcentia feruent priùs, vt iis perſpicuis efferueſcentibus pulueres craſſæ, fæculentæ & obſcuræ ſubſtantiæ immiſceantur, ebullitione ipſa omnia vt turbentur, voluẽtur, voluũturq; ſpatula, vt ſuperiora imis, & ima ſupernis, *mollia cum duris, ſine pondere habentia pondus* commiſceantur, vt decet, quo obſcurantur clara, & turbantur quieta, tranquilla, funditusque euertuntur; ille agitat mare, eo impetu commouet, vt perſpicuas aquas & limpidas vligini & limo inquinet, & fædet, vniuerſique rempublicam euertat, ſubuertit, turbat, ira feruere facit, ſuperbia inflat, ſeducit, confundit omnia, quæ ſubdit: *Sub ipſo erunt radij Solis, & iuſti, & ſternet aurum quaſi lutum confuſione, & opprobrio.* Radios Solis iuſtitiæ ſanctos, aurum virtutum ſternet, charitatem puritatem exercebit tentationibus, contumeliis, opprobriis, ſanctos, hac maris commotione, vſque dum præcipitetur videntibus cunctis, vltimo iudicio & vniuerſali illo ſpectaculo, vt anteà dictum, mors eſt draconibus communiſſima præcipitium, docet Plinius libro 8. capite 12. Ælianus ſuprà, & Solinus adhuc. Elephantes adoriri rupis altiſſimis, quos dum ſuperare nequeunt, eiſdem plicari, & circumuolui, arctiſſimè vt præcipitio ſe, & eos collidant, quò rumpitur vaſtiſſimum, & immane monſtrum. Sub

ipſo

ipſo erunt radij Solis,ſeruata adhuc natura animantis; lucet enim & fulget totus quaſi auri fulgoribus eniteret. Nicander ſuprà in theriacis, *hic ſplendet forma totus*, idem Ælianus, & alij, quò refulget Solis radiis,aquis, & terra,ſeſe illuminat, præcipuè in aquis, vt Solis radij & ſplendeſcentiæ ſint ſub illo, reflectione cutis, quo ſuperbus ratus eſt,ſe ſolo lucere,ſplendeſcereque, & ſeſe illuminare poſſe ratus Lucifer,ſe ſolo videre poſſe,ſuo tantùm lumine,non ſolis egere radiis, ſe ſibi eſſe ſatis. Iſaiæ 14. *Conſcendam in cœlum, & exaltabo ſolium meum, ego feci meme.* Pharao Lucifer,ſternit aurum, quaſi lutum commouens aquas, citra diſtinctionem iuſtæ æſtimationis rerum,euertit funditus, promiſcuè arenas, & aurum arenis contentum, vt aurum occulat, inuoluat, areniſque occultet auarum animal, theſaurorum cuſtodiis præeſſe docuit antiquitas. latè antea.

De Leuiathan æſtibus tropiſque eius conflagratione eliſis.

CAPVT X.

IOb eodem loci: *Poſt eum lucebit ſemita, æſtimabit abyſſum quaſi ſeneſcentem*:lucet ſemita mucore lucido argentato, relicto è plurimis animantibus ex his quæ repunt.In cruſtraceis patet præcipuè,& no cruſtraceis plurimis, dum reptant. In limacibus eſt videre, vermibuſque multis, colubris,& aliis: tum & in draconibus veris dictis de quibus eſt ſermo, cùm ſit verus draco Leuiathã dictus nomine,vt latè ſuprà: Fulgent ipſi,& ſemita fulget, poſt eum perlucet, & ſplendet. Nicander dixit pręſcripto loco;Cùm ergo marc 47

mare concitat, & feruere facit commotum, ſpuma increſcit, albiſſimæ naturæ aëre perſpicuo aquis immiſto, albicãti in aquis, lucis cãdido, ſuſcepto in aëre, nimis perſpicuo, ipſe ſuperbiens ſuperato mari. Tumet albicantem ſpumam proſpiciens candidiſſimam & albam, debile iudicans, inferiuſque & ſubditum mare commotum illo, albicantem, quaſi ſeneſcẽtem candore, ſine viribus, ſenio eneruatum deridet, deſpicitque abyſſum, viribus debile, & ſpuma quaſi caneſcentem. Corpus ſquammis compactum eſt vndique, vt eo loci videmus 41. Tegitur ſquammis piſcis, & ſerpens adhuc, de piſcibus nullus ambigit inter aquatilia, de ſerpentibus Virgilius 2. Æneidos. *Sancius at ſerpens ſinuoſa volumina verſat: Arrectiſque horret ſquammis & ſibilat ore.* compactum eſt corpus draconis ſquammis, eſt verus ſerpẽs. 2. Georgicorũ: *Nec rapit immenſos orbes per humum, neque tanto Squammeus in ſpiram tractu ſe colligit anguis.* Imo Georgicorum 4. *Squammoſuſque draco & fulua ceruice leana,* vbi ſquammoſos dracones vocat, ſquammiſque compactos: piſces enim ſquammas obtinent, ſeiunctas, diuiſas, ſuperpoſitas, & perſpirabiles: ſerpentes conſtipatas, iniunctas, hærentes ſibi, plurimis viſcido & tenaci mucore ſubortas, in partibus deumbratas ſolùm, delineatas, non perfectas. Plinius 11. libro 33. capite vocat piſces ſquammiferos, corticatos verò ſerpentes. Idem Ariſtoteles quarto de partibus, capite 11. non quòd non tegantur ſquammis, quod imò confuſas habeant; quæ expreſſit Spiritus Dei iis: *Compactum ſquammis ſe prementibus; vna vni coniungitur, & ne ſpiraculum quidem incedit per eas, vna alteri adhærebit, & tenentes ſe nequaquam ſeparabuntur.* Imò cutis ſquammoſa priùs, fit cortex ſenio, cortex tandem teſta duriſſima, oſſea, conchis diuiſa,

diuiſa, ſerpentibus & draconibus: quibus conchæ & ſquammæ figuram ſcuti repræſentant & reddũt: hinc ſcutis referuntur fuſilibus ſquammæ eorũ, fortiſſimæ ictibus: at ſi decidant, manibuſque elabantur, debilia & leuia, frangibilia, proprio ſi decidant pondere, Leuiathan lapſus oſtendit, & dæmonis caſus, quo diruptus, quaſſatus, tritus eſt ſerpens. Superfluo ſquãmæ excremento conſiſtũt, terreo & aqueo, vt plumæ, aqueo & aëreo, docet Ariſtoteles 4. de partibus c.13.& 1.de hiſtoria c.11.6.de hiſtoria c.13. quo iis & illis veſica deeſt; piſcibus, auibus, ſerpentibus, in ſquammas & plumas conuerſo excremẽto aqueo, eiiſdem locis Ariſtoteles ſenſit. Piſcibus & ſerpentibus terreo & aqueo excremento fiunt, & oriuntur ſquammæ, at craſſiori ſerpentibus, impuriori, denſiori, viſcidiori: limpido & puro piſcibus, piſces continuo lotu extergunt, depurãt ſquammas abluuntque & perficiunt. Lucent ſquammæ piſcium; Ariſtoteles 2.de animo cap.7. quarum fulgore illuminant aquas, eſcas quæritant, capiunt, trahunt, & illiciunt maiores minores, puſilli aliorum lumine victum quæritant, lucent argentati piſces limpida aquea, Angelorum ordinum, illuminationiſque eorum, iuſtum hieroglyphicon, Maiorumque & ſubditorum veriſſima icon, baptiſmatis ſacri figura aptiſſima: impura ſecundùm ſe lucent, ſplendeſcunt aquis, illuminationeque maiorum minores & ſuperiorum inferi. Serpentium ſquammæ terreſtri, impuro, craſſo excremento conſtant, terrà repunt, imò limo & humentibus meliùs, obſcœniſque locis aſſeruantur, quibus ſic Leuiathan ſerpens fædatur, torpeſcit, vt ſquammæ in teſtas commutatæ, nec depurentur, nec lumen ſuſcipiant, aut fulgeant: aues & piſces ventilantur vndique, perflantur, ſpirãt cute,

vt

vt rariores corpore,ſubit aër eorum poros, quo difflatur calor, & reuiuiſcit, ventilatus afflatu & perflatu. Eget flammula noſtra natiuus calor, ventilatione perpetua, & iugi tranſpiratione cutis, arteriarum motu circunſtantis aëris. Docuit Galenus de cauſis pulſuum lib. 1. c. 3. Ariſtoteles lib. de pulſu c. 2. Spiritum ergo admittunt, & ſpiritus aëriſque motus aues & piſces: ſquammoſi ſecùs ſerpentes: lumen illa ſuſcipiunt, ferunt, & ſuſtinent, vtuntur lumine, depurant excrementa vitioſa aues, & piſces aëre, ſpiritu, & aqua: figura aptiſſima ſacri baptiſmatis, quo viuit homo & oritur, ſpirituque & influentiis cœleſtibus viuificatur, reuiuiſcit ventilatione calor, increſcitque charitas, emicat ignis noſter, ardet, creſcit. Quò piſces ſquammatos ſolùm edere præcipit Deus Deuteronomij 14. & alibi ſæpè, aueſque volaces, ſerpentes & immunda omnia reſpuit & interdixit. Serpentes enim ſtipata cute, conſtipata, & denſa, non admittunt ſpiritum, imò ſquammæ hærent ſquammis, vitia vitiis, vitioſo excremẽto & terreſtri impuro ſubortæ, vitioſo ſuccorum halitu, viſcido coaleſcentes, ſpiritum impedientes, motuſque, & aquæ extertionem recuſantes terreſtri & reptili natura. Ezechielis 29. hæc dicit Dominus: *Ecce ego ad te, Pharao, rex Ægypti, draco magne, qui cubas in medio fluminum tuorum, & dicis, meus eſt fluuius; & ego feci memetipſum, & ponam frænum in maxillis tuis, & agglutinabo piſces fluminum tuorum ſquammis tuis, & extraham te de medio flumiuum tuorum, & vniuerſi piſces tui ſquammis tuis adhærebunt, & proiiciã te in deſertum, & omnes piſces fluminis tui: ſuper faciem terræ cades, non colligeris, neq; cõgregaberis; beſtiis terræ & volatilibus cœli dedi te ad deuorandũ.* Diximus & dracones terreſtres conſuetudine fieri aquatiles, in tantũ vt aſſuefacti aquis, ſi in terram

terram reuocentur, citò intereant, & vltrà, eorum ſquammis fulgentibus trahi piſces, illectos fulgore, vorarique fallaci lumine refulgenti, non proprio, & innato, Solis imò, tum & piſces transfigere aculeis dorſi, & iubæ, draconis marini & terreſtris, ſquammis illectos, ſeruaréque crudeliter infixos, in futurum victum, ſemel ſaturi, vltrà & volatilia auidiſſima eſſe reptilium, eorumque vti in eſcam ſubſtantia. Quibus ad literam & ſpiritum minatur hic Pharao, draco ocioſus medio affluentiæ aquarum delicioſus & vdus. Vltrà, vocat ſquammas vitia & peccata quibus hærent piſces, & ſubditi maioribus. Alliciebat Pharao populum apparentibus bonis, & ſubditos vitiis & impietatibus trahebat. Subdit Iob 41. huius animantis perſcribés naturam, eademque mores hominum inſtruens & temperans: *Sternutatio eius ſplendor ignis, & oculi eius vt palpebræ diluculi, de ore eius lampades procedunt, ſicut tadæ ignis accenſæ, de naribus eius procedit fumus, ſicut ollæ ſuccenſæ atque feruentis: hàlitus eius prunas ardere facit, & flamma de ore eius egreditur.* Anhelare potiùs quàm ſpirare, aut inſpirare dracones veros diximus, oris ſtrictiſſimo hiatu, arctiſſimo orificio, narium foraminibus aërem alliciunt, & eliciunt, ore ipſo magis. 33. cap. Polihiſtoriæ ex Solino, Æliano, Rhodigino, & aliis: locis allatis antea, iis vaſtiſſimum animal frænatur de reſpiratione anxium & ſolicitum nimis, aliàs ſi liberè reſpiraret, furioſum, ſuperbũ, vaſtaret regiones integras, abſorberet & deglutiret ciuitates & regna, vt fecit apud plurimos, & hiſtoriis comprobauimus anteà. Moleſtiſſimè reſpirat, vt fiſtulis narium tractus aër, pulſus, & expulſus, eo impetu feratur, adeò concutiatur & atteratur motu, vt miſtus ſimul, cum magna copia fuliginum

ignitarum

Digitized by Google

ignitarum & fere ardentium, anhelatione vaſtiſſimi animantis impetu facto, ſpiritibus cordis, pulmonumque & capitis immiſtis, multoties ſufflet ea vehementia & conatu illo, vt ignitus aër inflametur attritu, inflãmatuſque ſpiret craſſiſſimis fuliginibus miſtus fumo, vapori tetro, denſo, nigro, fuliginoſo, & obſcuro: quo ignem euomere dixere antiqui immenſos Dracones; aut exhalationes igni ſimillimas, potentia & officio vrentes, tetras, obſcuras, fumoſas, igneas, opacas, Virgilius 2. Æneidos ignem vomentes effinxit Dracones, Homerus, Ouidius, Lucanus de Chelidro ſerpente fumum mittere iis dixit lib. 9. non ſolùm de Draconibus, *Tractique via fumante Chelidri*. Solinus imò in Polihiſtoria ſic capite 33. de Æthiopia à meridiana parte mons editus mari imminet, ingenuo igne, per æternum feruidus: & in quiete iugis flagrantibus, inter quæ incendia iugis æſtus, draconum magna copia eſt. Quò nil mirum erit, cùm inter incendia viuant, fumidiſque vtantur exhalationibus, igneis, flagrantibus, cerebro irritato & onuſto, concuſſo & lancinato, vt noxia pellat, & quæ moleſtiam inferunt vehementiſſimo motu concuſſionis, per loca triſtiſſima attritu vehementi ſternutamenti opere, quò vniuerſa animantium compages excutitur, lãcinatur tanto impetu, & commotione tanta, ignem vt expirét, leuemque flammam ſubortam motu immenſi animantis, impetu facto, qua non vruntur aut inflammantur, cùm euaneſcat ſubitò, inſtar bellici inſtrumenti, ſubitò exploſa & exoluta: quo ſplendor ignis Iob dicitur, non ignis vrés. Multoties imò ignei ſplendores, dum ſternutamus, impetu ante oculos facto, obuerſantur, mouenturque & lucent, vt in ictibus oculorum, fulgores reſiliunt, experientia notiſſimum, & apertũ. Quo argumento

mento ductus Plato, inſtrumentum viſus igneum credidit, refert Ariſtoteles de ſenſu & ſenſili 2.c. Vt ergo ſpiritus ictu concitati valido, concuſſione cerebri, dum ſternutamus motu facto, impensè igneſcunt & fulgent, leui incendio & flamma excitati, quò ſplendores oriuntur, rarefactis cõcuſſione, ſuccéſiſque cõtinuo attritu, non ſecus draconibus flãma vera, ſplendor ignis contingit & accidit, dum ſternutãt deformi natura, vaſta, & ſuperba, vt de multis ſerpentibus & animantibus ſuprà retulimus ſermone adducto ſerpentium ignitorum; iis Leuiathan ignẽ, flamam ſpirare conſtat, ore & naribus, ore lampades, quaſi tædæ accenſæ & feruentis. Ore ex corde & pectore reſpiramus, & expiramus aperto, & hianti; eſt os cordi vicinius, naribus, pectoriq; & pulmonibus, quò calidius ſpitat os naribus. Quæ enim calefacere enitimur, halitu oris, anhelatione, non narium, ore aperto, non ſemiaperto, aut plicato anhelamus, exhalamuſve inflantes, aërem frigidũ reddimus, quem naribus traximus, oreque retinuimus, obſerato orificio laringis, ne in pectus deſcẽdat, & prolabatur, eo replentes buccas, autoris cauum, quo frigidum pellimus, quod interna non attigerit: quod enim attigit, retinemus, vt exufflemus alterum, naribus & ore tractum, antequàm interna petat, at dũ exhalamus apertis omnibus, calidum internè aërem iam emittimus, & ab internis reiicimus. Hinc alto pectore inſufflamus, compreſſo verò exhalamus, detento recepto iam in viſceribus inſufflatione, excuſſo verò adhalatione interno, vt externum exufflemus naribus, ſuccedentemque, adhalemus verò internum intra conditum, ſemiaperto ore, at laringe obſerata efflemus; ore ergo patenti abſolutè dicto ignea expirat horrendum animans. Ore ergo

Ore ergo calidiùs ſpirat, flammas tædæ quaſi accē-ſæ Leuiathan,non lucidæ,aut depuratæ flammæ;imò tenebroſæ, obſcuræ, plurimis fumoſis exhalationibus miſtæ, non limpidæ aut puræ tædæ, imò inſtar quæ flāmam ſpirat tetrā,fuliginoſam, impurā: quod etſi flāmam ſpiret tandem, oréque euomat, euaneſcētē ſubitò naribus,tamen fumū, non ignē reiectat iratus. Eſt flamma fumus ardens, at fumus ſolus nec ignis,nec flāma eſt, ſed materia & ſubiectum huius, illiuſque,docuit 1.de ortu Ariſt.& 2.adhuc. Naribus ergo fumū ſpirat ollæ ſuccenſæ, quę recoquitur intus,& occultat flammam,fumum naribus reiicit,vritur pectore, & incendio flagrat; flammiſque quando naribus expirat, vt iratis accidit,iis potiùs quàm ore ſufflare,quòd calorem obſeruant intus, ne ore aperto deferueſcat īra,refrigerato pectoreque,gaudēt tunc appetitu vindictæ, & ſi iis non exuratur pectus igne genito,quod ſubitò abeat. Vrgetur maximè æſtibus,tāto animāti impedito anhelitu, reſpiratione, & halitu,feruētis ollæ modo ſpirat ſuccēſæ,fumo vaporibus miſto,vt olla expirat,fiſtulis, immēſum animal,foraminibus narium, concluſum quaſi, paruiſſimo ore. *Cuius oculi,vt palpebræ diluculi*,vt crepuſculi,& antelucanum tempus, non clari, perſpicui,patentes, imò obſcuri,lucis incertæ & timidæ. Summa ſapientia palpebras vocat diluculi (altiſſima metaphora) primas lucis lineas,ante Solis ortum:aut vltimas poſt Solis occaſum, dubias, incertas, quibus nondum oculus mundi certò conſtat Sol, refulgenſque aſtrū: ſolùm imò palpebræ elucent diluculi: palpebræ dictæ, luminaque incerta,nondum tamen viſitur oculus mundi: palpebræ diluculi conniuere incipiunt, & nictitare quaſi, & elucēre, non aliter Leuiathan oculi Draconis, mediis longiſſimis dictis ſupercili-

liis,

liis, & dependentiis cartilaginoſis, fulgentibus, coloris aurati, variis fulgoribus, incerto lumine emicant, abditæ & demiſſæ: ex Nicandro, Æliano, Rhodigino, & aliis anteà adduximus: Ea eſt vis, ille impetus ſufflationis fiſtularum eius, follium inſtar, vt non ſolùm ſpirantem fumum igniat, accendat prunas imò ipſas flammæ ineptas, craſſitie non ſpirantes, vt in flammam commutentur, ardere faciat: vt facit validiſſima ſufflatio exardere, quæ alioqui citra flamã, ſilentio cõcremarẽtur. Quibus huius animãtis potentia & aſtutia exprimitur, & depingitur ſatis. Pollet lumine fuliginoſo & tetro, tædæ modo fœdo, & obſcuro, vitioſis fuliginibus referto, miſto & confuſo, ore euomit flãmam, ſpirat naribus, & pellit fumũ detẽta flãma in viſceribus, in pectus tractis fuliginibus ira, ex arteriis, & corde, antequàm ſuccẽdantur, impatiẽtia animãtis, dũ naribus ſufflat. Superſit naturale Dæmoni adhuc, tetrum tamẽ, obſcurum, & fædum, inefficax, non illuminat, obſcurat imò, vrit & vorat, non illuſtrat oculos, quibus lumen natura & iure impertitur. Nares imò alimenti viam, os, naturalia, principium alimenti, os, nares, guttur, pulmo, äëre inſpirato quo reſarciuntur ſpiritus vitæ, quibus & alimur, cum ſanguine ſimul immiſtis, vt partes halituoſæ & viuidæ adſtent. Hippoc. lib. de alimento ſect. 1. comm. 30. Inſeruit ſolùm pectori, & ventris digeſtioni, non capiti: non vt videat draco hic immenſus, eminet lumine, imò vt creſcat mole, & veneno, calore nimio vt æſtuet, vt malitia increſcat, voretque omnia, gliſcat, ingerat, non capiti Deo lumen ſubdit ſuperbus ille, imò ſatiſfactum ſibi eſſe putat, ſe ſolo per ſe videre poſſe putat, non gratioſa viſione, natura imò Deum, ipſeque ſibi ſufficere ſuaſus, ſuperbus Leuiathan.

lumen naribus & ori obtulit, capitis & cerebri recrementorum viis: excrementa cerebri illuminauit, errorem, malitiam, ignorantiam in hæc ſolùm lumine vſus, ſuperbus, & tumidus, ſe ſolum voluit ſectari, noluit vltrà videre animal, acutiſſimi, vt mõſtrauimus, viſus & diſertiſſimi alioqui: ſe ſolum, naturalia tantùm inſpectat, hæc adhuc mille obſtaculis ſuperbiæ aſpicit, velaminibus mille, potentiſſimi natura luminis, viſus acerrimi, hoc lumine extimeſcendus dæmone, ne illuminet, ſuggerat, ne fulgeant ea luce colores apparentes rerum, opaco & lucido permiſtis apparentia, & fraude, lucidis interuallis, eluceſcentibus, ſuperbiæ fumo ne nos inquinet, polluat, fædet vapore tepido, leniat, oblectet, vt decipiat, & circumueniat mortales. Hinc dicitur Iſaiæ 10. Deo impios execrante: *Et erit lumen Iſraël in igne; & ſanctus eius in flamma, & ſuccendetur & deuorabitur ſpina eius, & vepres in die vna*. Monimenta & limites vaſtabuntur, hocque lumine quo illuminabantur cuſtodiebanturque, vigiliis noctium & tenebrarum ardebunt, ſuccedentur, lumine in ignem conuerſo Leuiathan: quò vitiorum viam ſectabuntur, legibus ſoluti, & vepribus, ſpinis, & munimentis deſtituti, quibus tuebantur: igne abſumentur ſimul; ea erit malitia, potentia, & incrementum, vt vna die deſinant hæc & illa, & flamma deuorabit ea immiſta fumo ſuperbiæ, & vaporibus ſuperfluæ humiditatis vitiorum, quaſi lumen tædæ & ollæ ſuccenſæ, quæ per interualla elucent igne iræ, concupiſcentiæque flamma; deficient iuſti & Doctores, non illuminabunt; in flamma imò concupiſcentiæ; & affectuum æſtus edocebunt, vrentur quaſi olla efferueſcens, quæ ore tandem euomit ignem, feruore nimio cum ſuccenſa concremaretur abditè priùs, vt conſumitur

tur

Digitized by Google

tur teſta ſecretò & occultè, tandem exemplo alios inquinabunt & conſpurcabunt palàm, & in propatulo, æſtuantes ob populi vitia & fœditates.

De Leuiathan lapidea compage, eiuſque ſymbolis.

CAPVT IX.

IOb tandem concludit, huius animantis naturam 49
deſcribens: *Membra carnium eius cohærentia ſibi, mittet contra eum fulmina, & ad locum alium non ferentur: cor eius indurabitur tanquam lapis, & ſtringetur tanquam malleatoris incus: cùm ſublatus fuerit, timebunt Angeli, & territi purgabuntur.* Denſiſſimum eſſe, & compactum animal diximus, quo hærent membra carnium eius, vinculis & ligamentis firmis vincta: & carnales hærent huic monſtro, membra & partes, corporis myſtici Draconis Leuiathan vniuntur membra carnium eius, non ſecus ac membra denſiſſimi animãtis concreſcunt mole, tenaci vinculo detenta, vſque dum iratus Deus, percitus ira, fulmina vibret, coruſcet, fulgureto; in Leuiathan & ſceleratos ſequaces, membraque illius diuidat: non ferentur in locũ aliũ, imò ea eſt eius moles & vaſtitas, vt etſi in gyrũ fulmen deſcendat, orbiculatimque irruat, non rectà, in obliquum imò, & per tranſuerſum, non minus Leuiathan diſiiciet & percutiet, figet, & transfiget, ac ſi recta veniret: nec in locum alium feretur fulgur concuſſum: docuit Ariſtoteles, fulmen in gyrum deſcẽdere 2. meteororum cap. 8. à quo Plinius & reliqui: Imò docet experientia ipſa, figit metam, terminum transfigit, ab ſcopo nec latum vnguem diſcedit, excutiens fulmina Deus: flagella excutiens, &

Digitized by Google

mens vindictam,& ſi in gyrum fulminet, modò honorem,bona modò,amicos,coniunctos,tandem impium peccatorem ipſum, proprio in capite caſtigat, & punit,expectando defeſſus:adeò increſcit impius, dilatatur in tantum, cumulat ſic vitia vitiis, & coaceruat,vt,& ſi obliquè deſcendat fulmen, cùm omnia ille vitiis, & ſceleribus oppleat,omnibus ſit præſens deformitatum generibus, malitia & dolo, vt fulmẽ nõ fugiat,aut excuſet vbiq; præſens ſceleribus, & abominationibus, moléque vitiorum vaſta, imò tandem illo percitus,diſiectus obeat, vt non feratur in locum alium,ſe omnia occupante,amore proprio, fœdus vitiis, & obſcænus. Iſaias 5. *Proptereà dilatauit infernus animam ſuam,& aperuit os ſuum, abſque vllo termino,& deſcendent fortes eius,& populus eius, & ſublimes, glorioſiſque eius ad eum.* In infernum & ignem deſcendent dilatati, & glorioſi, potentia & affluentia rerum, honoribus & dignitatibus cumulati: dilatat infernus os ſuum, vt eos capiat in ſe & ingerat; quòd adeò malitia increuerint, vt vix eos capere poſſit,ſuperantes malitia, inferni malitiam, & virulaginẽ:quò dilatat os ſuum ille, vt eos ſuſcipiat, imò ſic dilatantur,increſcũt & abundãt vitiis, vt fulmen errare,aut aberrare à ſigno,meta, & ſcopo non poſſit, vbicumque decidat,& ceciderit: communes vitiis, & abominationibus vbique præſentes. Iſaiæ 33. ſic dicitur iis: *Laxati ſunt funiculi tui, ſed non præualebunt, ſic erit malus tua, vt dilatare ſignum non queas.* Signum & ſcopum fulminis iam non vltrà poteris dilatare,increuiſti adeò malitia,& vitio, ſic erit malus tua, & fructus vetitus adeò increuit, malus & pomi eſus malitia, & culpa hominum, vt ſignum fulminis non dilatent, ſed quoquò verſus adſit ſignum fulminis, meta, & terminus ſupplicij; funiculis

culis rationis ſolutis, termino & meta legis laxatis. Amos 1. *Hæc dicit Dominus; ſuper tribus ſceleribus filiorum Ammon, & ſuper quatuor non conuertam eum, eo quod diſſecuerit prægnãtes Galaad, ad dilatãdum terminũ ſuum, & ſuccẽdam ignẽ in muro Rabba.* Dilatat terminum ſuum impius, vt fulgure percutiatur, & ſi in gyrũ piiſſimus Deus emittat, vibretque priùs, quàm eiaculetur è directo, vt cauere & præcauere poſſit ictũ & fulmina priùs. Elatiora ideò, altiora, ſuperbaque petit fulmen, impetitque fulgur in gyrũ cũ veniat, cõtingit ſublimiora, cùm ea parte excellãt, emineãt ſola, qua ſupereminẽt, vt ibi priùs impetu facto reſtinguatur, & ceſſet, quò facto impetu, vel ſiſtit, vel ea ſolùm ferit, aut illa primò. Non ergo fulmina fallit Leuiathã, altus, elatus, ſuperbus, & productus, molis immenſæ, omnibus miſtus; cor eius indurabitur tanquam lapis, ex ſe indurabitur, vt induratur lapis, & in pœnam peccati & ſceleris ſtringetur, quaſi malleatoris incus ab altero tandem. Senio & vetuſtate corda animantium lapides, oſſa, durities denſiſſimaſque cartilagines obtinere, & ſeruare, norunt omnes qui rei anatomicæ prima limina ſalutarunt. Nouit de boum corde Ariſtoteles 5. de generatione animalium cap. 8. de oſſe cordis ceruini, & equorum Galenus, Plinius, Dioſcorides: lapidem imò dictum Bezoar, id eſt, contra venenum, Arabicè, cordibus eorum animantium (ſpecie Caprarum ſylueſtrium) adnaſci, & ventri nouimus, epati, renibus, veſicæ, capiti, pulmonibus, lapides ſuboriri ſcimus, experimentoque quotidiano commonſtramus: rubetæ capitis lapis vulgaris, & tritus palàm oſtendit, capiti draconum dracontiam dictam gemmam oriri pretio inæſtimabilem, docet Plinius lib. 37. c. 10. imò Solinus in Polihiſtoria c. 35. Rho-

Digitized by Google

diginus lib.*6*.c.11. Philoſtratus, Pauſanias, Ælianus, huncque lapidem euaneſcere, ſi præuiſus draco ſuæ mortis, diſcedat, liquarique illicò incendio cordis, & in cor fluere, liquidum tandem: ſi ſubitò non amputetur monſtroſum caput; vel inſcius, ſi non interficiatur. Quò ſubſtantia illa, petrifica qualitate, illicò ac cor attingit, lapideſcere facit cor, eaque induratur liquata priùs, incendio cerebri calidiſſimi, & æſtuantis, refrigerio mortis ſuccedenti frigore, extinctioneque caloris concreſcente cum corde ſimul: quò duriſſimum lapideum illud conſtituit rebelle, durumque reddit, rigidum, & inflexile, ſubſtãtia lapidea perfuſo, craſſa & denſa, quæ cor denſum & compactũ natura magis multò aliis reliquis omnibus animãtis membris denſat, lapidefacitque omninò; vt & motus ceſſent, deficiantque ſpiritus, impediatur eorum fluxus in caput, eo indurato: ſpiritus Dei, impulſus, impediuntur corde lapideſcenti, & motus ſpiritus ceſſant, qui in caput & rationẽ aſcendant ex corde. via ſpiritus intercluditur, non dilatatur cor in bonum, nec cõſtringitur vt fugiat malum, tono imò quodam obſtinatum, durum, & rigidum ſupereſt, vitales actiones non exercet, non exerit, calore reſtincto charitatis. iis tribus cor eget, calore, ſpiritu, & motu, vt vitalia opera exerceat. Docuit Ariſtoteles de pulſu lib. cap.2. Galenus 1. de cauſis pulſuum c. 2. lib. de pulſibus ad tyrones: calore vt cõfirmet alia, foueat, viuificet; motu dilatationis, vt aërem alliciat ex pulmonibus, & capiat, cuius temperetur refrigerio: conſtrictionis motione, vt excremẽta, fuligines, alteratum aërem pellat, & excludat: ſpiritu, vt viuificetur, præſitque ſibi & aliis, capiti inſeruiat, ſpiritus vitales vt relegет, ex quibus animales in cerebro generentur, ex corde genitis vitalibus.

libus. tracto aëre, alterato priùs reſpiratione, pulſu, tranſpirationeque iugi & indefeſſa, vbi tropologicè multa emergunt. Quaſi malleatoris incus ſtingitur duritie, obſtinatione, & contumacia. Durum, inflexile eſt cor draconis (monſtrauimus) à ſe & ab externis, durum vt lapis à ſe, & vt incus rigidum ab aliis, in pœnam delicti. Hinc Deus Pharaonem increpans cordis duritiem repetens, vocauit draconem iis Ezechielis 29. *Ecce ego ad te Pharao Rex Ægypti, draco magne, qui cubas in medio fluminum tuorum.* Exodi c.4. & 7. *Induratum eſt cor Pharaonis, nec audiuit eos, ſicut præceperat Dominus.* Non audiuit Moſen & Aaron. Exodi 4. Moſi dicitur, *vide, vt omnia oſtenta, quæ poſui in manu tua facias coram Pharaone, ego indurabo cor eius, & non dimittet populum.* Draco ergo hic corde induratus eſt tanquam lapis, à ſe induratum eſt cor Pharaonis. Ezechiel, *cubans in medio fluminum dicens: Ego feci memetipſum,* vt eo loci dicitur. & tanquam incus ab altero cōnſtrictum eſt cor eius à Deo in pœnam delicti: *Ego indurabo cor eius.* Iſaias 63. *Quare errare nos feciſti Domine de viis tuis, induraſti cor noſtrum, ne timeremus te?* Paulus ad Romanos 9. *Ergo cui vult miſeretur, & quem vult indurat.* Concludit ergo huius animantis naturam. *Cùm ſublatus fuerit, timebunt Angeli & territi purgabuntur.* Cùm animal tantum & hoc immane naturæ monſtrum, horrendum, & vaſtum abſtulerit Deus, ne noxium ſit gentibus, populis, nationibus recluſeritque in vaſtiſſima deſerta inferno aut gurgite magno occluſerit, miſeriæ mortalium, prouidentiæ rerum conſulens, miſertus hominum, hunc compeſcuerit, frænauerit draconem, & ora eius intercluſerit, ne rictu noceat, immenſum animans; timebunt Angeli timore filiali venerationis & reuerentiæ humiliabuntur; hāc ſum-

mam prouidentiam, & poteſtatem admirantes, colentes omnipotentiam ſummam, territi, & admirati, obſtupefacti, purgabuntur inſcitiæ priuationis ſcilicèt. In hac enim admiratione & reuerentia, hoc terrore ſancto diſcent plurima, reuelabuntur illis magnalia, quò doctiores euadent, expurgata inſcitia, illuminati, illuſtriores multò, puriores, depuratiores: tum dæmone incluſo, potentia ſuperata, victo Leuiathan. Apocalyp. 20. *Et vidi Angelum deſcendentem de cœlo habentem clauem abyſſi, & catenam magnam in manu ſua, & apprehendit draconem ſerpentem antiquum, qui eſt diabolus & Sathanas, & ligauit eum, & miſit eum in abyſſum, & ligauit, clauſit*, ſignauit ſuper illud, vt nõ ſeducat ampliùs gentes. Timebunt Angeli reuerentia, & terrore dicto; & purgabuntur, ſegregabuntur ſcilicèt à dæmone ligato, vincto, caſu & lapſu eius, dũ de cœlo cecidit, abyſſo recluſus, tũ non ampliùs exercet poſt iudiciũ cõmune iuſtos; ſolumque cum Angelis lucis cõuerſabuntur ſancti. Purgabũtur ergo Angeli hoc recremento immundo, contrario naturæ Angelicæ Leuiathan dracone ſerpente, belligerantes, prælianteſque cũ Leuiathan prælia Domini.

De Behemoth ſerpente.

CAPVT XII.

49 IOb 40. c. *Ecce Behemoth quem feci tecum, fœnum quaſi bos comedet.* Huius animantis Behemoth naturam diuerſam eſſe, & aliam, eſſentia, forma, eſſe, à Leuiathan ſerpente, plurimis datur intelligi in Scriptura ſacra, vbi de illo ſermo incidit; cùm quòd diuerſis inſigniatur nominibus, varia & diuerſa ſignificantibus, vt infrà eluceſcet: tùm quòd fortitudo

Behe

Behemoth lumbis & vmbilico adſcribatur Iob 40. Leuiathan verò collo & capiti 41. Si .n. eiuſdẽ animantis eſſent hæ partes, priùs de capite, ſeruato ordine, de quo multa dixerat 40. dicto, quàm de vmbilico, & lumbis, vt iterũ rediret capitis hiſtoria, vt redit, ſermonem texeret ſpiritus Deus: tum eadem bis & iterum referrẽtur, ſi non differrẽt: quod quantum fieri poſſit, vitari debet, ſi concinnitas, ratioque dicendi ordinata, & diſerta ſeruari poteſt, & debet in ſacris ſcriptis, non minùs, magis imò, cùm ſint omnia ab ipſa norma, dicendique ratione ordinata. Suadetur Iob 40. dicto de ſummi Dei immenſa potentia, conuincitur ipſe de ignorantia, & inſcitia, de omnipotentia, de ineffabili ſapientia Dei arguitur, & cuincitur iis: *Et in ſudibus perforauit nares eius.* Deus ſcilicèt, in ſicco perforauit nares Behemoth, in ſudibus locis, & ſiccis, extracto illo de locis humentibus, quæ natura inhabitat: de voluptatum ſede, & deliciarum loco, eo inuito, & reluctante, infrà verò ſermone iam inito de Leuiathan ſubdit: *Nunquid pones circulum in naribus eius, aut armilla perforabis maxillas eius?* Quibus diſquiritur Iob ibi; quæ ſi eiuſdem animantis eſſent, bis eadem dicerẽtur, non ſemel. 40. enim c. Behemoth humentia loca colere, madentia, humida, iis dicitur. *Sub vmbra dormit in ſecreto calami, in locis humentibus.* 41. de Leuiathan ſicca, excelſa, ſublimia, peruia, habitare iis. *Sub ipſo erunt radij Solis, omne ſublime videt.* Non humentia, vda, & madida inferna, ſublimia imò, excelſa, alta, ſicca, & diſſlata. Leuiathan adſtrictum ſibi, hærens, vnitum, Hebræis eſt, ſimplex & vnũ. Behemoth ſerpentium multitudinẽ, terreſtrium animantium nexum & vinculum deſcribit illis, cõgeriem plicatam, cõpoſitum cumulum. Sunt nulla in natura animãtia

terre

Digitized by Google

terreſtria adeò,ac ſunt ſerpentes, nulla ſic hærent ſibi,& plicantur,terra reptant corpore toto,terra vtũtur in alimentum (latè anteà) diſplicétq; Behemoth Elephantem eſſe animal, cùm quòd cauda non polleat rigida Elephas nimis,imò debili, breui,& facili, cùm ſit Behemoth quaſi Cedrus inflexilis,dura,rigida,& protenſa,eodem 40.dicitur iis. *Stringit caudam ſuam quaſi Cedrum, nerui teſticulorum eius perplexi ſunt.* Vltrà, fortitudo Behemoth cùm inſit lumbis, vmbilico,eodem c.Elephantes verò languidi nimis,debiles ventre ſint,& vmbilico, docuit Ariſtoteles 8. de hiſtoria cap.22. & 26. iis.Debiliſſimi ventre Elephantes viuunt, aquatus periculo procliues,Plinius lib.8. cap.10. quos non adſtringere caudam, mouereve aſſeuerarunt, ideoque cancellari muſcis, & exenterari edocuere, ibidem. cùm Behemoth adſtringat, non habet nares exertas, ſubmiſſas imò, adeò vt perforari & trãsfigi poſſint circulo Behemoth,ibidẽ dicitur. obtinet elephãtus altam & ſuperbã parabóſcidem & narem protentiſſimã vltra omnia naturæ animantia, circulo ineptam ductorio,fræno,chamove omni inconcinnam. Obſcæna, & immunda loca Elephas fugit,docet Plinius lib.citato,Ælianus, Solinus,delectari floribus,fragrantia odorũ,legeréq; flores,eiſdem veſci,manu & tuba naris,tetros odores fugere, & graueolentia: ille verò humentia loca, ſpurca,fœtida,vmbroſa,vda, eodem c.colligitur habitare, hæc natura quærit,& amat: hinc cùm Behemoth ſerpentium animantiúmque terreſtrium multitudinem,,ſyndromen & cumulum notet Hebręis, monſtroſum potiùs iudico animal, turpe, deforme, in ſerpentium genere, quàm aliud quoduis ſpecierũ naturæ. Quod facilè ſuaderi poteſt, ſemel animaduerſo omni literæ contextu,toto eo capite,vbi de illo ini

lo initur ſermo. Cùm enim variæ partium aliarũ numerentur paſſiones, oris, lumborum, vmbilici, ventris, caudæ, teſticulorum, oſſium, cartilaginum, oculorum, narium, quæ omnia adeſſe poſſunt ſerpentibus, adſúntq; neceſſariò, brachiorum verò, crurum, manuum, pedum, nũquam incidit ſermo, quibus ſolos ſerpẽtes deſtitui, cùm reptent toto, & non incedant, aut gradiantur, palã eſt; ſerpentes natura & reptantes, ſicut & de Leuiathan ſerpente hęc ipſa ſubticentur c. 41. eiuſdem loci, quòd verè ſit ſerpens, & ipſi has partes deſiderent, prorſus orbati eiſdem, & deſtituti. Eſt ergo multitudo, monſtrum ſerpentium, reptiliúmque congeries, monſtroſa, obſcœna, turpis, variis membris, artubúſq; diuerſorũ ſtructus ille, quod patet clariùs 40. c. vbi ſic dicitur: *Fortitudo eius in lumbis eius, & virtus illius in vmbilico ventris eius.* Cùm enim fœmellis omnibus vires inſint vmbilico, vt lumbis maribus, huic monſtro, vmbilico ſimul, & lũbis adſunt, quaſi hermaphrodita ſit, ambiguum, & anceps natura, animans promiſcuum & cõfuſum, vterus quo ſexus fœmellis adſcribitur fundum habet, ceruicem, & os, quibus ſtruitur ille partibus. Ariſtot. 1. de hiſtoria. cap. 19. Galenus 14. de vſu partium. c. 4. & 4. c. lib. de diſſectione vuluæ. 5. aphoriſmorum ſententia 46. Veſalius lib. 5. cap. 15. Valuerde lib. 3. c. 14. os vteri impudendum occurrit, ad os ſinus pudoris, cunnus dictum, hiatuſve à κεννὸς græcis ſeu acuta diſſectio & fiſſura. Ceruix altior eſt, supernè annexa ſub oſſe pubis, amor dicta anathomicis. Hinc ſe erigunt fœmellæ in coitu, dixít Ariſtoteles, vt partem illam voluptatis autorem ſcalpant. confricent, fundántque vt ex ea ſemen in qua vaſa ſeminaria deſinunt, deſiſtúntque ſtructura; fundus ſub vmbilico fœminæ aſſidet, dum arrigitur coitu flatibus

tibus ſeminis elatus, & altus, quibus erigitur fœmellis, vt coëant, vterus ceruice & collo diſtentus, non ſecùs ac pręgnātibus fœtu ampliatur ſic arrectis fœmellis, vtero extenſo & turgido. Nec oportet philoſophos occupari naturæ rebus & arcanis, enodādíſq; illius myſteriis, aut tædio habere illius ordinem, ritum, inſtrumenta, opera, aςtus, & vt videantur verecūdi, inſcij eſſe, inertes, ignari arcanorum notitiæ, & ſciētiæ. Sunt enim hæc pudica, & iuſtus eorum vſus, dum decet, & quādo, abuſus ſolùm taxatus eorundē, nō naturæ proceſſus, rectáq; inſtitutio. Ariſt. dixit 2. rhetoric. ad Theodectē, flatus vmbilicū pellūt, propellúntq; ad externa, moleſtato vētre, pulſóq; ad externa, & diſtento eiſdē, lācinato ſurſum versùs, & ad latera, ideò cōprimi expetūt, premíq; deſiderāt, maris onere, vmbilico adacto, ventríque & aluo aptato, & ſuſcepto, vt compreſſo ſupernè fundo vteri flatus in ceruicem prorumpant, in os vſque vteri, quò extrudant, & eiaculentur ſemen, flatuum adminiculo, vt quibus hæc poſitio adeſt vteri, vt fœmellis, ſerpētibus, aliíſque, non contrà, non ventre maris dorſo applicito coëant, imò ventrē ventri plicent & aptēt, quòd fundum vteri ampliorem ſuſtineant. Hinc fœminæ & viri ſe versùs venerem explent, ſerpentéſque omnes, piſcéſque ouipari, viuipari ſecùs; ſic docuit Ariſtoteles 1. de generatione animalium c. 7. vbi eos complexu mutuo coire ſtatuit. Plínius idē, Ælianus, & alij. Sic ſerpentium ſtabiliunt coitum; quò vires ſuſtinendi onus vmbilico adſcribunt fœmellis, facie coëuntibus, quorum vterus ad anteriora vergit, vmbilicum versùs, aliter quibus ſpinam aſpicit, & poſteriora viſit animantibus. Eſt Behemoth ſerpens monſtroſus, deformis, hermaphrodita, ſexus vtriuſque, quod plurimis ſerpentibus ineſt, ſexu duplici

effor

Digitized by Google

efformari, tam mares, quàm fœmellæ, geſtare vtero. De lepuſculis diximus anteà, omnibus maribus & fœmellis, hâncque conditionem ſubire: de Ichneumone, muribus, & pleriſque aliis per vices mares & fœminas eſſe, ideo vires vmbilico adſcripſit commiſitque ſpiritus Dei, vt ſerpentem, immundúmque animal, obſcœnum, turpe commonſtraret, & depingeret, vt hinc duarum ſolùm actionum huius meminerit, voracitatis, & luxuriæ, eo c. vt videre eſt ad literam. Coitus ſolùm inſtrumenta retulit, & gulæ modum; gula & luxuria inſigniuit, notauítque animal, quibus duobus capitalibus vitiis ſerpentes omnibus aliis animantibus effrænationes eſſe, docuit Ariſtoteles 8. de hiſtoria, cap. 8. & 4. cap. 2. de partibus c. 17. 1. de generatione citato c. 7. vbi lentiùs abſolui à coitu, omni animanti, tum magis cupediæ deditos reliquis omnibus pronunciauit ipſe: à quo poſteà Plinius ſuſcepit; & ſurripiunt omnes. Lumbis fortitudinem retulit ineſſe, vt notaret luxuriam, & vmbilico vires adſcripſit, ventríque, vt ſimul obſcœnum, voráxque conſtaret animans: hæc turpia vitia non poſſe hominem frænare, ſuperare, & vincere, ſe ſolo; vt edocet poſteà, nec minora adhuc; Ióbq; intelligeret, & ſuaderetur, ſenſibilioribus & maioribus vitiis conuictus, magis inter alia quibus homo fœdatur. Vmbilico innato fœtui, illíque inſerto, alitur & viuit ille, locis adductis patet, eò ſugit alimentum fœtus, ſibi ex vtero matris, hoc eſt, adſtrictus, colligatus, geſtatur vtero ſimul cum aliis ſecundinis inuolucris, at lucem expertus, qui ex vtero alliciebat alimentum, traxítque vmbilicus, radice implantata iecori ſobolis, & fœturæ, cui annexus inſeruiebat viſceri, poſteà fœtus expertus auram, è matre diſciſſus, virtute tractrice, qua pollet hæc radix conſita

in epa

in epate.relicta ventriculum exugit,iecoris pręcipua tractio alimenti,& chili,fœtus nutritur, alitur,viuit. Eſt vmbilicus alimenti manus, via, & cõductus primò ex vtero,colligato fœtu è ventriculo poſteà,fœtu iam edito ad externa è vẽtre matris, orificio ſugit, radicéque ex ventriculo fœtus implantata iecori ipſius,hac iecur trahit,ventris,ſtomachi dicti vulgò, & in ſe ducit alimentum,vocat, & allicit, vt tractio omnis alimenti adſcribatur vmbilico , ex matre anteà,pòſt ex ventriculo,quo exinanito, alimẽtum expetit,& fame laborat alimenti anxius, iecoris ſuctu, vmbilici radice trahente,poris,meatibus, canalibúſque conſpicuis, & abditis, communione naturæ, ea vt ex radice ſugant meſaraicæ venæ, & aliæ vehemẽter , tractiua parte vmbilici relicta ea ſede, qua implantatur iecori fœtus,excuſſo ab vtero illo,non minùs quàm alia diſciſſa iam trahebat è viſceribus matris, ventre & vtero. Hinc gula vmbilico adſtipulatur,eiúſque eſt ſoboles.Hinc & Iob c.dicitur, *vmbilico ventris eius*.Non ſolùm vmbilico, nõ eſt ille ventris miniſter,vſque eſt è matre ſeiunctus,vt proprium vitium notaret animantis,non matris labem, *in vmbilico vẽtris eius fortitudo*,in gula propria,in lumbis eius, in luxuria; iis enim duobus vitiis impetimur magis, iis aliis impenſiùs vrgemur natura, dæmone , nobis ipſis,docuit Plato 3. de legibus dialogo ; iis trahi, iis fœdari magis multò,effrænariq; homines, tractu, & guſtu,luxuria,& gula;ſenſus ſubſtantiæ hos vocat, & notitię alimenti:accidentium ſenſus reliquos,in ſubſtantiam naturæ hos,in indiuiduum gula, luxuria in ſpeciẽ, vexamur,angimur, gula ſubſtãtiam allicimus, alimentũ, luxuria impendimus ſemen;quò voluptas iis adeſt maior ; quò eſt opus vtilius;ideò ſolùm hæc duo referuntur vitia , inſtrumenta, & partes eorum

dum

Digitized by Google

dũtaxat, vt moneremur periculi, & malitiæ maioris, natura huius mõſtri perſpecta, & potẽtia effręni, quã nequit homo ſuperare ſe ſolo, & vincere. Hinc Iob percontatur, arguiturque de ignorantia, & impotẽtia. Ezechiel. 16. abiectiſſimę Ieruſalem, & poſtea mirum in modum exaltatæ, cùm ingratitudinem execraretur Deus, inquit: *Et quando nata es, non eſt præciſus vmbilicus tuus.* Sic trahere, ſic omnia allicere, ad te, & ſuperbire cœpiſti, & in te referre, vt nata vmbilico trahere, cum orificio ab alienis, tum radice ex propriis, ruptis legibus, violatis præceptis, omiſſis conſiliis, fueris rata. Pollet vmbilicus præciſus adhuc virtute tractrice, non præciſus maiori multò etiã ſemoto à matre fœtu. Hinc prægnantibus aſſas carnes, alimentáque alia, vmbilico applicamus fœtu debili, vt ille reficiatur, ipſæque ſuctu ſpiritibus alimenti tractis, & ſucco per poros illecto, velut radice quadam, & ſecundo ore, ſecunda quaſi nutritione reficiantur, & firmentur. Imò ægrorũ vmbilico hæc ipſa adaptamus multoties, debilibus exiſtentibus, vt & ſede inferiori alimenta ſubmittimus languidiſſimis, vt ſugat iecur, vmbilici radice. Hinc vmbilicus potentiam & vires ſignificabat antiquitùs, vt vmbilici effigie ſummus Iupiter exprimeretur, docet Curtius lib. 4. & antiquũ numiſma cũ inſcriptione Iouis, vulgari, Iupiter vmbilicarius: potẽtiſſimus ſcilicèt. Lũbi verò, quibus renes adiacent, potentiſſimi viris ſunt, laſciuiæ ſedes, luxuriæ, & libidinis. Oriũtur è renibus paraſtatę, & ſeminaria vaſa, infrà paulò, vt ſit via conſpicua, & patens, peruiáque ex eiſdem in ſpermatica hęc dicta vaſa, quæ implãtãtur in teſtes vltimò. Hinc lumbis laſciuia ineſt, ſub quibus initium vaſorum ſeminis, & origo ortus adeſt conſpicua ſatis. Ariſtoteles 1. de hiſtoria Animalium, capite 18. Galenus 1. de

Digitized by Google

vſu partium, cap. 7. & 1. de ſemine, cap. 5. & 2. de ſemine paſſim, Veſalius, reliqui, norúntque omnes peritiæ Anatomicæ magiſtri. patet re ipſa. Maribus ergo vires inſunt lumbis, potentia, officium, energia, actiuitas, fæminis vmbilico, ceruis vtero, ſub oſſe pubis; quò pruriunt ea parte magis, & flatibus dictis vrgentur acriùs. Cùm ergo Behemoth fortitudo lumbis & vmbilico locetur, impertiaturque, fœminæ & maris natura pollere viſitur, vt iis monſtroſum eſſe, concedere recuſet nullus. Eſt ergo ſerpentium monſtrum, deforme & turpe, potens vmbilico fæmellæ, & lumbis maris. Hinc Galenus fœminis febrium rigores è lumbis incipere, ea parte debilibus, infirmis, edocuit *6*. de morbis vulgaribus, commentario 3. & 5. aphoriſmorum, aphoriſ. *69*. vbi fortiores eſſe, calidiores, conſtantiores ventre, vmbilico, & anterioribus viris edixit, viros verò remotioribus partibus, femoribus, pedibus, cruribus, brachiis, ventre ſuperno rigere aſſeuerauit; quod docent pili, inquit eo loci Hippocrates. quæ exhorreſcunt priùs; tum *6*. de locis affectis, capite vltimo flatuoſa calida, admota lumbis virorum, ſemen efficere, fæminis verò vmbilico applicita, excitare venerem; quò cerota vmbilico admouent vexatis vtero, hiſtericis ſcilicèt, non renibus, viris contrà, ſi calefacere eſt opus, lumbis aptamus, reficereve, confirmare, confortaréque genium. Cuius verò ſpeciei, formæque ſerpentium ſit monſtrum, accingor reſerare iam.

De

De Behemoth monſtroſa natura, ritu & parabolis.

Caput XIII.

Contingunt rariùs monſtra ſerpentium generi, eo quòd longiſſimam ſint nacti vuluam, & ſi putredine ſatis, genitíſque ſecus; euariant enim nimis forma, & cõpage. Vulua pręlonga; non coëunt ſemina; & confunduntur, non vitiantur, vt monſtra confingant, Ariſtoteles 4. de generatione animaliũ cap. 4. Si verò ſemel cõtigerint, maiora multò, deformiora, vaſtiora omni alio animantium ordine veniũt, & accidunt, qui cũ putredine oriantur omnes, nõ ſecus ac propagantur natura, Auicenna dixit 6. naturaliũ. Plinius, alij, ſuprà latè ſubſcripſimus; nil mirum, ſi ea oriantur varij, deformes. Eccleſiaſtici 10. putrore oriri patet iis: *Cùm enim morietur homo, hæreditabit ſerpentes, & beſtias, & vermes*, & cap. 19. *putredo, & vermes hæreditabunt illum.* Docuit ſerpentes putredine venire. Plinius libro 8. cap. 59. Ouidius 1. Metamorphoſeon ſic: *Ergo vbi diluuio tellus luculenta recenti Solibus æthereis, altóque recanduit æſtu, Edidit innumeras ſpecies, partimque figuras Reddidit antiquas, partim noua monſtra creauit. Illa quidem nollet, ſed te quoque maxima Python Tum genuit, populíſque nouis incognite ſerpens, Terror eras, tantum ſpatij de monte tenebas.* Monſtroſos denique, varios, deformes ſerpentes, terra, & aqua procreant, & gignunt. Plurimi enim ſerpẽtes incredibilis molis, tetri veneni, obſcæna incoluere loca, vda, & humentia, lacus, paludes, ripas, ſtagna fœtida, immunda. Apocalypſis c. 12. dum monceremur de draconis periculo dicitur: *Væ terræ, & mari,*

quia deſcendit draco ad vos. Terræ & aquæ vbi meminit ſolùm; aqua & terra oritur genus hoc animantium, ideo his ſeruatur, hæc colit, iis aſſidet. Iſaiæ 35. *Hæc in cubilibus, & in quibus priùs dracones habitabant, orietur viror calami, & iunci.* Virentia hæc in locis humentibus oriuntur, vbi priùs draconum pondere impediebantur, onere animantium diſciſſa & oppreſſa, ſemel orta, vt debitam nunquam adipiſcerentur magnitudinem, draconiſque excremẽtis exuſta. Accepere Chriſti aduentu (inquit Iſaias) lege incrementi, & gratiæ homines formam, & eſſe, quos ſquallore & veneno draconum, excrementitioque viru, & ſuperfluo ſerpens deturparat, calami, & iunci, leues arundines vento agitatæ. & vanæ, iuncique, inanes & vacui internè: continuo indigentes gratiæ influxu, vt vireſcant, inſtar calami & iunci aquarum, roríſque cœleſtium. Ezechiel. 29. *Draco magne qui habitas in medio fluminum tuorum*, pſalmo 70. *Contribulaſti capita draconum in aquis.* Eſdras 2. lib. c. 2. *Et egreſſus ſum per portam vallis nocte, & ante fontem draconis, & ad portam ſtercoris, & conſiderabam murum Hieruſalem diſſipatum, & portas eius abſumptas igne.* Fontis aquis irriguus erat, humidúſque locus ille, draconis ſtercore obſcœnus; ſpurca loca habitabat Draco. Cæciliæ meritis diruptus virginis itidem, dracoque Georgij percitus haſta. Daniel draconem immundũ interfecit. 14. c. Ælianus lib. 16. c. 39. monſtroſum refert draconem procreatum, opaca & humida valle Pelæi montis, incredibilis magnitudinis. Terra, & aqua commiſtis, & putridis, oriri refert Plinius lib. 8. cap. 59. citato. Putredine ergo cùm hæc animantia oriantur, mille monſtra configurant, & exprimunt, inopinata & noua, varias confingunt effigies & deformia corpora, materia facilè formabili

&

& putrihagine obſcœna ſuborta, mõſtroſum adhuc eſſe Behemoth animans, iis quæ eodem 40. c. Iob dicuntur conſtat. Deus ſic eo loci: *Ecce Behemoth quem feci tecum, fænum quaſi bos comedet:* Quando enim Deus Iob efformauit, monſtrum hoc horrendum aſtruxit, vt vaſtiſſimo, deformi, immenſóque animanti, Iob ſummam, immenſam opificis admiraretur ſapientiam, coleretque Iob & venenaretur, propriámque ignorantiam, & impotentiam ſuam vt fateretur, ne ſciſcitaretur Deum, & percontaretur, ac ſi occulta iudicia & incomprehenſibilia arcana ignorans homo excutere poſſet, & capere, rationéſque & cauſas examinare, quibus Deus exercebat Iob, nec diſquireret. Patet capitibus antè latè 40. & 39. Fecit cũ illo Behemoth. *Tecum* dicitur ideo, huic fœnũ fecit comedere quaſi Bos. *Fænũ quaſi Bos comedet.* Fænũ à fęnore dicitur, quia fænus cõmune erat ruſticis, & eſt modò regionibus plurimis, colligitur hîc facilis quęſtus, & ſeruatur fænariis vt fænerẽtur & lucrẽtur, poſteà vulgares homines emptionis & venditionis tẽpore. Colligitur antequam areſcat, vt ſit vtile animãtibus, aliàs inutile omninò; imò noctibus roſcidis ſecari iubet Cato de re ruſtica, & Plinius libro 18. cap. 28. circa Calendas Iunij, Columella idem libro 11. cap. 17. 18. & 19. Varro libro 1. cap. 19. Euellitur ergo, aut falcibus fæniſecis reſecatur longiſſimis. Fænum enim & dicitur herba omnis quæ ſeruari poteſt in vſum armentorum, vt iis ipſis inuenies locis à fænore dicta, & fœnum propriè aquaticum in vdis excreſcens locis humentibus, & madidis, dictum tipha ab omnibus autoribus, hoc nomine compellatur. Eſt apud Dioſcoridem videre libro 3. cap. 127. à quo Galenus, & alij, quod dulce eſſe, ſi euellatur antequàm areſcat, docet ille 4. de ſimplicium, cap. 15.

aliter inſipidum,& gregi inutile,hinc fœnum,paleas notat herbæ cuiuſlibet, partes inutiles ſementi & ſationi,beſtiis ſolùm vtiles & proficuas, & vltra fœnũ propriè dictum palea totum quod eſt ſine fructu,aut ſemine vtili,vt feratur,terra imò exortum,terra pullulat aquis commiſta,non ſemine ſatum;imò vt animantia plurima putredine oriuntur, terra & aqua, vt & alia pleraque virentia, non ſata ſemine terræ commiſſo aliquo, ſic fœnum abiectum commune permiſtis ſuboritur, quod cùm mediis aquis oriatur, areſcit citiùs, marceſcit anteà virentibus cunctis, in medio aquarum locis irriguis, & madidis. Inutile hominibus,cuius flores floccorum inſtar,vento ducuntur,illico ac floret,euaneſcunt,& abeunt,vt non
51 ampliùs conſtent. In tipha & ſpica illius eſt videre, quæ euaneſcit tota ſubitò concuſſa leuiter, dicta Hiſpanis tinna à tipha græcorum,Pſalm.128.iis maledixit peccatores vates propheticus:*Fiant ſicut fœnum tectorum,quod prius quàm euellatur, exaruit.* Sicut herbæ debiles radicibus tectorum, quæ antequàm euellantur, exarent, inutiles beſtiis adhuc, fœnum enim euelli debere,antequàm exareſcat,diximus; gratum vt ſit beſtiis adhuc. Auellitur fœnum tectorum ad Calendas Octobris, vt Vitruuius docet libro 2.cap. 9.vt parentur pluuiis venturis tempore hyemis tecta,areſcit verò fœnum,herbæque tectorum, vt omnes aliæ æſtiuo tempore, quo antequàm euellantur, exareſcunt tectorum herbæ, & fœnum dictum hoc ſignificatu. Omni modo inutile tectorum fœnum, cùm ante Octobris Calendas euellatur inutiliter,repullulat enim euulſum antè, vt ſit tectis impedimẽto,aquarum canalibus, & tegulis conſtipatis illo,vt aqua non dilabatur,& fluat,& auulſum eo tempore, ſiccum & aridum,ingrati ſaporis, reſpuant armenta.

Are

Digitized by Google

Areſcunt peccatores antequàm morte euellantur peccato, vt fœnum tectorum, in ſublimiore parte, de elatis ſuperbia, hiantibus ſublimia, maiora, altiora, debiliſſimis radicibus immiſſis, areſcunt culpa, rore gratiæ deſtituti, malitia marceſcunt, antequàm euellantur morte, aridæ herbæ, demortuæ, antequàm auelli contingat, dum eradicantur areſacti, priùs quàm igni committantur, ſolum illi vtiles; beſtiis enim adhuc inutiles, aliiſque peccatoribus, & dæmonibus; ſolùm igni apti nutriendo fouendoque, beſtiis imò noxij & lethales; igni committuntur tandem ſolùm eo digni; hinc *caro omnis fœnum*, in Scriptura ſacra eſt, ſine fructu vtili, caro omnis vanâ, decidua, & leuis, quæ vento ducitur & mouetur facilè. Iſaias 40. *Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius, quaſi flos agri, exſiccatum eſt fœnum, & cecidit flos, quia ſpiritus Domini ſufflauit in eo.* Flos agri quòd inutilis, illo ortus, illi relinquitur, vt flos fœni inter alios ſic compellatus flores agri, ducitur vento, flos fœni areſcit, & ſiccatur facilè, exſiccantur flores, & paſſiones carnis, viror, vigor, vbi ſpirat, & ſufflat ſpiritus Dei, præualet ſpiritus, extinguũtur & areſcunt illæ, vbi diuino ſpiritu efflantur, virore paſſionum extincto; confuſio, opprobrium ſolum ſuperſunt. Cùm ergo genus omne ſerpentium, ſuctu ſolùm, ſucco herbarum, animantiumque alantur, ipſiſque ingeſtis ſolo vtantur humore, reliquis ſeceſſu reiectis, iuxta Ariſtotelem 8. de hiſtoria capite 4. ſerpens hic ſolus (mirabile ſatis ſerpentium naturæ) non ſucco contentus, non ſolo ſanguine, non ſatur humore, fœnum quaſi bos comedet; vt hinc monſtroſa, deformis, & varia illius natura innoteſcat ampliùs, quaſi bos, non ſolùm ſucco, ſolida imò conficiet alimenti, & dura. Fœniculo vti ſerpentes, veſci & ali, docuit

Digitized by Google

Ariſtoteles 8. de hiſtoria, capite 17. Plinius libro 19. capite 9. at fœno ſolùm armenta & gregalia animantia; ſerpentium nullus, quò eſus monſtroſus huic ſerpenti, vſus fœni. Boues herbas non dentibus præcipuè reſecant, lingua imò, aſpera, falcis modo, & ſerræ inſtar aſpera, retrogradi & retrocedentes continuò, diſiiciunt fœnum, herbaſque alias dum paſcuntur, quo irrepſit vulgò adagium tritum ſatis, *Bos in linguam ambulat*. Sic Iulius Pollux libro 9. de rerum vocabulis, Philoſtratus idem in vita Apollonij, Æſchylus in Agamemnone, qui vires linguæ bouis adſcribunt, non dentibus, supernè enim dentibus mulctatur bos; lingua conterit cibos & infernis dentibus ſimul. Quod ineſt & ſerpentibus, qui dentes exertos cùm obtineant, lingua conterunt maxillis adacta, icuntque, vt ſugant ore, & faucibus. Sic Ariſtoteles 3. de hiſtoria c. 12. à quo Plinius, Ælianus poſteà. *Vt bos ergo fœnum comedet*, lingua conteret Behemoth fœnum; Ælianus lib. 16. c. 31. Plinius libro 9. c. 45. idem plurimis aliis locis, boues retrò versùs depaſcere, non antè, affirmant ij autores, docuit experientia; non ſecùs Behemoth retrò versùs paſcitur, peccati origine, & commiſſa culpa, radix noſtræ ruinæ & lapſus: quaſi bos fœnum edit, carnem ſcilicèt filiorum Adami. Eſt caro fœnum, diximus; vt adagio imò dicitur, communi & noto, *habet fœnum in cornu*. Antiquitùs fœnum alligabatur furioſis tauris cornu, refert Plutarchus in problematibus, copia enim nimia pabuli feroces, inſolentes, indomitos reddit animantes, hinc vt cauerent à feroci tauro, ſignum erat ſæuitiæ fœni geſtatio. Quò Sophocles in ferocem & tumidam dicterium tranſtulit; Tu, inquit, ferues, quaſi pullus, pabuli copia. Solon, vt Laërtius refert, *ex opulentia ſatietas, ex ſatietate ferocia*: quò vt mon

monſtraretur animantis ferocitas, vt ſibi conſulerent, qui fortè occurriſſent, fœnum alligabant, hinc Horatius ſermonibus: *Fœnum habet in cornu, longè fuge.* Eſu fœni Behemoth elatio depingitur. Ecce ergo Behemoth quem feci tecum; multitudo denique ſerpentium hæc corpore in vno monſtroſa, bellua hæc multorum capitum, dæmon antiquus hic ſerpens; beſtia hæc, maledictus inter beſtias terræ, Geneſeos 3. capite, hic quem feci tecum, vt te exerceret, experiretur, hic quem feci tecum ſimul ac es ortus, exercitorem tui, feci tecum, vt examen ſubires, vt cap. 2. Iob dicitur, hic fœnum quaſi bos comedet, carnem abſumet, diſſipabit, depaſcet, Pſalmo 91. *Cùm exorti fuerint peccatores ſicut fœnum, & apparuerint omnes qui operantur iniquitatem, vt intereant in ſæculum ſæculi; Omnis caro fœnum.* Iſaię 40. Abſumet ergo peccatores, qui ſunt *fœnum, quod priuſquam euellatur, exaruit*, priuſquàm morte auellantur, areſcunt peccato, ſine rore gratiæ: boues verò fœnum, vt diximus, mandunt vtiliter, quod priùs quàm areſcat, diſſecatur, euelliturve. Euelluntur peccatores, quòd nec radix eorum ſuperſit in terra viuentium, tandem malitiæ incremẽta, fidęs auellitur; *exinanite, exinanite vſque ad fundamentum in ea:* Pſalmo citato. Pſal. 36. *iniuſti autem diſperibunt ſimul, & reliquiæ impiorum peribunt.* Ezechielis 17. ſic minatur impios: *Nonne radices eius euellet, & fructus eius diſtringet, & ſiccabit omnes palmites germinis eius, & areſcet?* vt euellat eam radicitùs Behemoth, lingua vt bos reſecauit fœnum, peccatores ſecauit primos parentes, Euam lingua, & Adamum lingua, ſermone, quibus icit, & feriit: ſtimulus & aculeus ſerpentibus ineſt ad linguæ radicem, *ſtimulus autem mortis peccatum.* Icit ergo lingua, ſuperbia, & gula icit, fœnumquę depaſcit, peccatores,

carnem, retroceſſu, cedens retrò bouis inſtar, in origine culpæ primæ, fœnum quaſi bos comedet monſtrum hoc ſerpens, fœnum vireſcens hococioſum ſine fructu, quod in medio aquarum citiùs aliis omnibus areſcit, in medio legis gratiæ conſitos, qui arent, vtiles ſolùm igni.

De rigidiſſima Behemoth cauda, & allegoria.

CAPVT XIV.

52 SVbdit monſtroſam huius animantis naturam perſcribens ſpiritus Dei: *Stringit caudam ſuam quaſi cedrum, nerui teſticulorum eius perplexi ſunt.* Nil monſtroſius vlli animanti accidit, naturæ vniuerſæ. Eccleſiaſtici 45. *fecit illis monſtra, & conſumpſit illos in flamma ignis.* Sapientiæ 17. *aliquando monſtrorum exagitabantur timore;* vt & Iob hic: cauda à caudice arborum dicitur. Cauda verò, & codam notat animantium, vltimum dorſi, quod proſilit ad extrà, qua obſcænæ ſeceſſus occultantur partes. Vltrà, & virile membrum, mentulamve animantium; virgam, aculeum dictum, Horatius ſermone 1. Satyra 3. & 9. *Accidit vt quidam teſtes, caudamque ſalacem Demeteret ferro.* refert hoc ſignificatum Marius Nizolius, dictione, *cauda*, Ambroſius, & plurimi alij poëtæ, & rhetores: hic accipi eſt apertiſſimum hoc ſignificatu præcipuè, ſimul enim cum teſtibus cauda computatur, vt cauda & teſtes integram conficiant animantis mentulam; tum eo quòd mētulæ inſunt teſtes ad podicem, qui poſteà nectuntur, nō caudæ, codæ imò, virilique dicto, ſtringit eam quaſi cedrum, cedrus incorruptibilis fere naturæ eſt, oleoſæ nimis, craſſiſſimi olei, denſiſſima, tū fructu,

fructu, tum ligno, oleo ſi inungantur chartæ, tineis nunquam infeſtantur, putreſcuntve: hinc *cedro digna*, dicuntur prouerbio, quæ ſunt æternitatis digna. Arbor ſemper vireſcens, Horatius in arte poëtica: *Speramus carmina fingi poſſe linienda cedro.* Perſius: *Et cedro digna loquutus.* Vitruuius lib. 2. incorruptibilia vocat, illinita oleo cedrino. Plinius lib. 13. c. 5. Virgilius 2. Georgicorũ, Perſius ſatyra 1. Ouidius 1. triſtium. *Nec titulus minio, nec cedro charta notetur.* Plinius lib. 13. c. 13. & libros cedratos fuiſſe; propterea arbitrarier tineas non tetigiſſe; hoc oleo defunctorum corpora illinita, incorrupta ſeruari ſuſtinet lib. 16. cap. 11. Dioſcorides lib. 1. c. 85. Hoc oleo cedrus natura madet, oleoſo hoc ſuſtinetur immunis putredinis, perpetua & integra, vt oleo ſeruantur liquores ſuperinfuſo, vt ſeruentur diutiùs, tum oleoſæ arbores longiùs ſeruantur, ampliùs multò perdurant reliquis, & cedrus vltrà. Eſt olei craſſioris, quo obturat, infarcitque poros, impenſiùs obſtruit, & oblinit, vt aër alteret circunſtans minùs ſubire cùm non poſſit intima infarcta, tardiùs vt putreſcãt eo linita, quo virgulta, rami, nouellaq; illius, oleoſo illo denſantur, cõdenſantur magis, ſtipantur, & coaleſcunt, vt poroſa omnia oleo immerſa ſolidantur, ſtringuntur, in ſeque vocantur, patet in cucumere irrigato oleo, cõcreſcit, cõtrahitur, arrigitur, qui anteà laxus, deciduus, mollis erat, ſpongiæ idem, & plurima eiuſdem ordinis meatuũ conſpicua, oleo adſtringuntur, ſubeunte penitiſſima quæque, tenuitate partium, versùs latera, dilatante poros longaſque fibras, quo ex longo cõtrahuntur talia, denſanturque ſucceſſu partiũ cedentium in partes, laterum tractu & diſtenſione. Ideo riget quod laxũ anteà vagabatur, & molle. Hinc caudam, quaſi cedrum ſtringit (dictu mirabile) erigitur,

dum

Digitized by Google

dùm ſtringitur cauda, huic animanti, vt riget cucumis, dum cõſtringitur oleo, vt & reliqua monſtrauimus anteà ſtricta rigere. Behemoth cauda ſtricta riget quaſi cedrus, arrigitur, & ſtat oleoſo ſucco, quo abundat pinguis Behemoth ſuccoſus, hanc ſtringit, quæ ſtrictione erigitur, retractioneque in latera diſtenta riget mentula, coda, caudáque hæc, & leuatur in altum ſemine abundante; immundum animans, oleoſo viſcido, compactum penem ſtringit, quaſi cedrum, dẽſat ſtrictu, & erigit. Eſt ſemen oleoſum natura, docuit Galenus 1. de ſemine capite 7. Ariſtoteles principia vitæ calorem & humorem ſtatuit, humorem oleoſum, non aqueum, quo alitur ignis; de vita, & morte, ſecundo capite. 2. de iuuentute, & ſenectute 3. & pluries alibi. *Sunt nerui teſticulorum eius perplexi*, hoc etiam monſtroſum, & præter naturam animantium accidit neruorum confuſio, præcipuè teſticulorum, cùm in teſtes nerui diſtincti ſatis, diſcreti, & conſpicui implantentur; qui interdum à ſexto pari neruorum cerebri deſcendunt, interdum à vigeſimo primo complexu ſpinalis medullæ, ab vtriſque interim; ideo venere quibuſdam caput langueſcit plus aliis, quibus nerui teſtium è cerebro diſſeminantur. Veſalius libro 5. capite 13. Valuerde, Realdus. Huic animali perplexi ſunt adeò, vt vnde propagentur, impertianturve non liqueat. Cùm Ariſtoteles imò ſerpentes omnes, teſtes non figura tales poſſidere audiat, ſed ſolùm officio & munere tales, meatuſque ſeminales prolificos vice teſtiũ poſſidere ſolùm aſſeueret 3. de hiſtoria c. 1. 4. de partibus 13. c. Hunc ſerpentem teſtium neruos complicare perplexos, & confuſos habere, tum teſticulis integrari Iob ſubdicit, ſatis mõſtroſum. Stringit Behemoth caudã ſuam quaſi cedrum olei blanditie.

Blan

Blanditur nobis mollitie, laſciuia vrgemur, eſca, illecebris, philtris, blanditiis olei, cauda obſcæna carnis, potentia dæmonis inſtigata, teſticulorum robore, paſſionibus ſcilicèt carnis, & legis membrorum pugnantis cum ſpiritu, inſtigatuque dæmonis, perplexitatibus neruorum, occaſionum, quas nec fugere, nec non fugere audemus, deſides, molles, & debiles; nullo enim in alios robur oſtenditur maius, quàm teſticulis deſtinatis in ſpeciei & naturæ vſus, in alios ſcilicèt. Stat imperiũ, & tyrannis Behemoth iis, vt imbellis homo impotens ſe ſolo hæc vincula abrumpere non valeat perplexus, egeatque Deo homine qui hæc ipſa diſcindat. Vltrà dicitur, *oſſa eius, velut fiſtulæ æris, cartilago illius, quaſi laminæ ferreæ.* Oſſa fiſtulis contulit, cartilagines laminis fiſtulæ, quia flantur, dicuntur, & flatu armoniam reddunt, docuit Plinius libro ſeptimo cap. 56. Virgilius 2. Eclogorum. *Eſt mihi diſparibus ſeptem compacta cicutis Fiſtula.* Eſt hæc corpus oblongum, cauum, teres, cuius caput ligula adſtringitur, vltimũ verò pũctis quæ ex oſſibus ipſis confici ſolent animantiũ, vulgò *piphani*, ex ferro etiam, ligno, & metallis, aliiſque ſunt oſſa corpora longa, teretia, & caua, brachiorum, crurum, dorſique, clauiculæ, & ſi reliqua ſtructuræ alia, denſa & opplena. Huic monſtro non ſolùm hæc inſtar erãt æneæ fiſtulæ, brachiis, cruribus, toti imò, coſtis, ſpatulæ, pectori, reliquiſque eius conformationis, vltrà, caua & teretia concaua omnia, & ſi ſerpentes mulctentur cruribus, brachiiſque natura, monſtroſè iis viſos vltrà & alatos anteà monſtrauimus, quæ Behemoth portento contigere natura deformi; fiſtulæ æreæ contorquentur arte, vt refracto aëre anfractibus altiùs reſonent, aliter ferè inutiles ſonitui, & ſigno. Hinc cùm oſſa huius animantis æneis fiſtu-

lis

Digitized by Google

53 lis referat, diſtortis contulit, obliquiſq; tubis, quales ſunt coſtæ, dorſum, clauicula, formienſe os, & alia, quæ adhuc monſtroſam arguunt eius ſtructuram, & ſcheleton, omnia contorta oſſa & fiſtulata omnia. Oſſa ergo eius velut fiſtulæ æris, diſtorta, lōga, teretia, caua, exucca tamen, & medullis expertia, ſicca, vt fiſtula ænea, & ærea. Medulla enim nō omnibus impertitur animantibus, non oſſibus omnibus, quibus ipſa ineſt naturæ iure adhuc, non omnibus adeſt, nō omniū eſt oſſium, vult Ariſtot. 2. de partibus c. 6. vbi leonum oſſibus medullam denegari ſuſtinet, & ſuibus minimam adeſſe refert, aues plurimas medulla deſtitui tenet; hanc ſolum brachiorum & tibiarum oſſibus dorſi, & cranei impertiri perdicit 3. de hiſtoria, cap. 2. iis quibus datur; quid ergo monſtroſum magis, quàm tot caua Behemoth oſſa aſtruere, medullæ expertia, quaſi fiſtulæ æris? ideo ſine meditullio aliquo, quò petit Deus, *holocauſta medullata offeram tibi.* Iſaias 25. *Et faciet Dominus exercituum omnibus populis in monte hoc, conuiuium pinguium medullatorum. Cartilagines illius, vt lamina ferrea*: nectitur eo loci. Inſeruiunt cartilagines cùm firmitudini membrorum mollium partium, tum articulis quos humectant mucore inſito, vt ludant, & lubricent motu, iuxta Galenum 12. de vſu partium c. 2. imbibunt glutinoſum humorem illæ, ſuctu ſolùm, poris & cauitatibus plenæ, non venis, non arteriis impertito, non fluxu totius, cùm iis careant, imò ſe ſolis gubernantur, dixit Galenus lib. artis medicæ, c. 4. nō ſentiunt, ideò non dolent, carent neruis motus & ſenſus, ſolum mucorem generant, & alliciunt natura ſimili, ſunt productæ & extenſæ natura, planæ omnes, pluſve aut minus. Vt verò ſiccas eſſe, & inutiles diſſimiles natura vt monſtraret, monſtroſas

Behemoth

Digitized by Google

Behemoth cartilagines ferreis laminis comparauit, exſuccis, inflexibilibus,pondere grauibus,contrà ac Galenus 12. de vſu partium, leues ſtabilit,ne oneri eſſent membris mouentibus,labori,& defatigationi, in motu circumrotantibus:ferreas ideò mõſtrum illud obtinere edocuit, duritie, & ſiccitate,grauitate, & aſperitate exſuccæ, aliter multo ac animantibus adeſſe nouimus, rigidas, inflexiles: potentiam, robur, conſtantiam Behemoth dæmonis vt obtinere iis partibus, quæ à ſe reguntur oſtenderet,non corde,capite,influxuve capitis Chriſti,Dei,cordiſve iuſtitiæ,imò cartilaginibus ferreis inniti motu, duritie obſtinationis, quibus deſtituti articuli, & humore debito,mouentur pigrè,lentè, pedetentim. Gubernatur ſe ipſa Behemoth ſoboles, non corde, aut influxu capitis, non gratiæ rore, Ieremias 50. *Siccitas ſuper aquas eius erit, & areſcent, quia terra ſculptilium eſt, & in portentis gloriantur.* in monſtro Behemoth ſuper aquas cæleſtis roris, cartilaginum,quibus madefacti articuli, mouebantur anteà, exſiccabuntur vitiis,vt poſteà velut laminæ ferreæ renitátur motui ſpiritus Dei;ſubdit Ieremias, *Et oſſa arida non ſurgent,* exſucca, deſtituta medullis. Fundantur oſſibus animantia, ſunt oſſa fundamenta, baſes, ſtructuræque omni ſedes, origo;ſuſtinent, alunt, fundant carnoſas partes,firmant,conſeruãt: Caro,medulla oſſium, velut muſcus pullulat poris, veſtiri incipiunt primò natura carne, oſſa; Vulneribus detectis eſt videre, nudis & conſpicuis oſſibus, medullis reproducitur caro,increſcit,& oritur,oſſa quaſi,vt carnẽ alãt ſupponuntur,dum muneri deſunt,officio,& operi, caro deficit,marceſcit illicò, in vulneribus patet, oſſibus alteratis,& corruptis.Oſſa Behemoth æquiuocè quaſi oſſa ſunt,non oſſa vera,deficit illis officium,actio,

potentia,

Digitized by Google

potentia, caro eius ex ſe pullulat, non caro fundata oſſium circũſcripta baſi, libera imò, ſoluta termino, lege, & modo, vt increſcit caro termino cutis deſtituta in vulneribus, medullis deſtitutis oſſibus; decidua eſt, & facilis, ob oleoſæ medullæ ſubſtantiæ, qua hæret, & vincitur tenaci vinculo defectũ. Sunt vitia oſſa, & vitioſi, qui alios firmant & fundant ſceleribus, facinoris carnales alunt huius monſtri partes, alij oſſa vitiorum, huius myſtici monſtri membra Behemoth dæmonis ſuſtinent, fouent, viuificant, peccatores oſſa, non medullis, non oleo gratiæ, & pinguedine frugiferi, vt fiſtulæ, imò æris exucci, vacui, tubæ ſolùm, aduocantes vitiorum ſigna in flagitia & ſcelera, carnales alias partes Behemoth, flexiles, obliqui, ſolidi peccatores, ſtabiles vitiis, fundamenta aliorum, exemplis, ſcandalo, magiſtri, & doctores vitiorum in cathedra peſtilentiæ, oſſa Behemoth exucca, & vitiorum ſolidum, arida, Iob. 20. eiuſdem. *Oſſa eius implebuntur vitiis*; medullarum loco, de impio verba agens, Pſalmo verò 33. de iuſto ſic: *Cuſtodit Dominus omnia oſſa eorum, vnum ex iis non conteretur.* de iuſtis ſubdit poſt hæc. *Mors peccatorum peſſima, & qui oderunt iuſtum delinquent:* de iis oſſibus & impiis ſolidis Behemoth. Eccleſiaſtic. 49. *Oſſa illius viſitata ſunt.* oſſa hæc arida, ficta ſunt oſſa, neque enim fouent carneas alias deciduas, medullis deſtituta, & vitiata compage, ſtructa, obliqua, deficienti à recto quo tenebantur contineri. Iſaias 66. *Videbitis, & gaudebit cor veſtrum, & oſſa veſtra quaſi herba germinabunt.* Carnem ſcilicèt virentem, & viuidam, vt vita fruamini longiſſima, temporanea & tandem æterna. Ezechielis 37. *Hæc dicit Dominus Deus oſſibus iis: Ecce ego intromittam in vos ſpiritum, & viuetis, & ſuccreſcere faciam ſuper vos carnes.* Quaſi muſcus caro pullulat

pullulat oſſibus,germinat,& ſuccreſcit, *non ſic impius, non ſic*, quia,vt dicitur Ezechielis 32. *fuerunt iniquitates eorum in oſſibus eorum*,loco medullæ, ectici iam vitiorum febre,oſſibus arefactis.

De Behemoth ingluuie inſatiabili, & obumbratis ſenſibus Scripturæ ſacræ.

CAPVT XV.

SVbdit Iob huius deformis animantis naturam exprimens, depingenſq; adhuc: *Ipſe eſt principium viarum Dei qui fecit eum, applicauit gladium eius.* Eſt 54
animal hoc varium adeo, hoc portentũ naturæ, mõſtrũ & quaſi miraculum, orbis obſtupor, & vaſtitas, *principium viarum Dei*,eius ſcilicèt potentiæ, & ſapiẽtiæ:quæ ènim monſtra eueniunt, ad naturã inferiorem relata talia ſuccedunt; nã præter intentionem illius contingunt,& accidunt;ad rerum verò vniuerſalem autorem collata fine,non mõſtra,aut deformia naturæ, intenta imò, perfecta, & integra perſtant, cùm nil præter eius intentionem, & modum euenire poſſit, aut eſſe; quibus interminabilis,& eius potentia,ſapientiaque incomprehenſibilis ſplendet, & eminet. Paulus ad Romanos 1. *Inuiſibilia enim ipſius à creatura mundi, per ea quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur.* Denique intellectio viſibilium, & admiratio, principium eſt viarum Dei, qui fecit Behemoth, vt effectibus cauſas intelligimus, Behemoth maximè Deum: eius miram naturam, monſtroſam, & variam admirantes, admiratione venerantes, veneratione reuerentes filiali timore. *Sapientiæ initium timor Domini*, principiumque via-

viarum Dei,ideo tum Behemoth principium eſt viarum Dei, primaque creatura Lucifer: natura illuſtris,quantum culpa & lapſu deformis. Sunt Dei viæ lineæ creaturarum, quas ex ſe centro omnium, vſque ad ipſas produxit, & lineauit, vt ex illa circumferentia rerum, in ipſum omnium centrum veniamus iterum:viis & lineis diductis manu ſuæ ſapientiæ, penicillo voluntatis diductas in eſſe, quos eas depinxit, quia voluit: pòſt fuit principium Dei iuſtitiæ, viarumque Dei; qua eos præcipitauit à cœleſti ſede, proturbauitque iuſtus, vt reſipiſcant mortales,periculo facto in natura Angelorum. Creaturæ ſunt viæ quibus in Deum ducimur; ſunt hæc viſibilia Pauli. Eſt ergo Behemoth principium viarum Dei,creaturarum ſcilicèt, tum tentationum principium eſt, & Iob,& naturæ vniuerſæ.Sunt viæ Dei tentationes & exercitia,quæ non aliter ac via, in Deum terminantur & veniunt, iis Deum conſequimur,fruimur,potimur.Eſt Behemoth timor, ſtupor, flagellũ peccatorum: quibus principium eſt viarum Dei,præceptorum, conſiliorum, iuſtitiæ, & virtutis, *initium ſapientiæ timor Domini*. Eccleſiaſtici 1. cap. Behemoth timor, flagellum, initium eſt viarum Dei qui fecit illum: *Applicauit gladium eius*,nectitur. Behemoth ipſe ſibi & nobis exequutor iuſtitiæ Dei, ſibique malitia ſua, & culpa applicuit gladium iuſtitiæ Dei; nam cùm ſit timor ille, & principium viarum Dei,non ſolùm timorem incutit nobis, & ideò initium ſapientiæ, ſed pertimeſcit ille, eſtque nobis ſapientiæ initium noſtræ, noſtrique timoris exemplum,& principium ſuo ſeruili timore, filiali noſtro ſuborto, Dei auxilio deſuper illato, cùm ferociſſimum, & monſtroſum animal, factum vt nullum timeret,ibidem dicatur,tremat, pertimeat corã

Deo

Deo autore, applicet gladium, potentiamque ſuam detineat, plicet arma, retrahat ad ſe, compeſcat, inuaginetque gladium ſuum pertimeſcens, & tremens. Eſt animantibus pectore inſitum os dictum, *gladius*, cui coſtæ, & clauicula nectuntur, dictum os pectoris, enſiforme, & gladius compellatus, cuius vltimũ, patella ventriculi vocitatur; hoc dum extimemus, plicamus nobis, conſtrictis lateribus, & plicatis inuicem, & ad interna recludimus quaſi aufugientes, & contrahentes nos à cauſa inferente metum, illamque vitantes quantum poſſumus nos ab illa diſtrahere, retrahereque nos ipſos. Os iſtud ſic vocauit antiquitas, quòd ſit forma enſi perſimile, inſtar gladij ancipitis vulgaris, cuius cuſpis eſt mucro nata dicta cartilago, ſcutum, & patella ventriculi. Veſalius libro 1. figura vltima *Scheleton*, quod Hebræis, Græcis, Arabibus, enſis, gladiuſque patet nominibus, quibus notatur idẽ, Valuerde eodẽ Scheleto. Galenus de oſſibus locis plurimis. Applicauit ergo hunc gladiũ timore lateribus inuicẽ adſtrictis, naturæ poſitu timore peracto dæmon Behemoth animanti figura allata, tum gladium applicauit dæmon peccatum, quo omnes perimus in Adam, applicauit & Iob Behemoth gladium rigoris, vt ſi poſſet, deficeret patientia & iuſtitia. Eſt gladius eius peccatum, eo primo creatura eſt facta deformis, vitioſa, & impia. Amauit Deus primò Behemoth, & primò odio habuit, Amos 9. *In gladio morientur omnes peccatores, populi mei* in peccato ſcilicet, neque enim omnes gladio interiere, quò Iſaias 1. cap. *Gladius Domini deuorabit eos*, peccatum ſcilicet, neque enim deuorare gladij eſt metaphora adhuc, ſed peccati voracis ore veneni. *Huic montes herbas ferunt: omnes beſtiæ agri ludent ibi, ſub vmbra dormit in ſecreto calami, & in locis*

Digitized by Google

humētibus.eodē 40.c.Omnia percurrit,perſcrutatur-
que monſtrum hoc ſerpentinæ naturæ, vt hinc ſu-
ſpicer Behemoth luciferum ſerpentis effigie ab anti-
quis demonſtrari, indagatricis naturæ ſerpentium,
hocque animanti præfigurari illum, ſublimes mon-
tes, & humiles valles, excelſa, & ima loca, alatio-
ra & inferna diſquirit. Sunt ſerpentes indaga-
tricis naturæ, curioſæ nimis, & diligentis; docet
Ælianus lib.10. c.49. Cælius Rhodiginus lib.10. c.3.
Plinius,& alij omnes,quo Deorum cuſtodes,& hor-
torum præſides conſtitui dicebamus;de dracone di-
ximus, tum Palladi Deæ ſacrabantur, eius pudici-
tiam vt tuerentur vigiles, viſu & auditu accerrimo,
quibus natura pollent, eiſdem deſcripſimus locis.
Huic montes herbas ferunt,eſt tantæ molis eius magnitu-
do,vt montes herbas illi quaſi ferant,in eóque ſolùm
videantur occupari, cùm abſumat ſolus montium vi-
rentia germina,& plantas, quaſi in ſuum vſum, non
in aliorum animantium commoditatemve produce-
rent. *Omnes beſtiæ agri ludent ibi*; Beſtia vario ſignifi-
54 catu inueniri diximus, tum apud gentes, tum ſcri-
ptis ſacris; modò omnia animalia rationis expertia,
terreſtria,aquatilia,& aërea depromit,Cicero 5. Tu-
ſculanarum,namque alias beſtias nantes,aquarum in-
colas eſſe voluit,alias volucres, cæloque frui libero,
quaſdam eſſe gradientes,Geneſeos 2.ſic dicitur, *ap-
pellauitque Adam nominibus ſuis cuncta animantia, &
vniuerſa volatilia cœli, & omnes beſtias terræ*; cun-
cta animantia,vt & aquatilia complecteretur ſermo-
ne hoc,beſtiæ & nomine ferocia animantia intelli-
gimus ſolùm, carniuora, indomita, Deuteronomij
32. *dentes beſtiarum immittā in eos*, carniuororum ani-
mantium: tandem ſerpentes eo notantur nomine
Eccleſiaſt. 10. *Hæreditabit homo ſerpentes & beſtias*. vbi
ſer

Digitized by Google

ſerpentes ſynonymo beſtiarum appellantur, nam ex putredine & corruptione hominis, de qua eſt ibi ſermo, eæ ſolùm beſtiæ oriuntur, & animantia, ſub quibus & vermes cōtinentur, quos nomine ſynonymo ſerpentium infrà contineri eliquet. Serpentes verò ſubnaſci corrupto homine, & experientia edocet, & norunt omnes priſci, Plinius, Ælianus, Rhodiginus, plurimique alij quos citauimus ſuprà; Ludent ergo ibi beſtiæ agri, id eſt, ſerpẽtes omnes cum hoc mōſtroſo; ſerpentiū cumulus. Cum Behemoth ſerpente, familiari, communi, & cōcinna natura beſtiarum ſerpentium, cum Behemoth animanti, ſunt ludicri, ioculares ſerpentes, qui mille nodis plicātur, voluuntur orbibus, cauda blandiuntur ſibi, & animantibus cæteris, circumuoluuntur, deplicātur hac parte, plicantur illa, lingunt, verberant alia, diximus 1. c. ideò dæmonē vſum hoc animāti fuiſſe, vt blanditiis Eua non fugeret eius cōmercia, callidiſſimum animal, aſtutum, cautum; montium herbas vorat, ſubdicitur ibidē, ſalubriores natura, ſecuriores, Sole, aëre excuſſas libero, influentiis cæleſtibus, aſtris fœlicibus, nō imis vallibus ſubortas, humida & putreſcēti ſede, vda, & madida, ventis inuia, auræ imò, Solique expoſitas legit, nō vbi intercluditur aditus vaporibus elatis, à Sole paſcitur, vbi putreſcunt facilè ſorditie & limo, quibus oriuntur infecta virentia. Hinc Dioſcorides mōtanas herbas laudat 1. lib. c. 2. Plinius paſſim, Rambertus, Dodoneus, Galenus, Auicenna; in ſumma omnes taxant vmbroſas vallium, obſcænas, & tetras iudicant, altiores petit Behemoth, victui paratiores, aptiores, proficuas magis, eminentiores: quærit montes virtutum, ſanctos, electos, qui & ſi fructus Deo ferāt, & afferāt, plātaſque ſalubres, herbas, huic quādoq; relegāt venialia ſaltē,

Digitized by Google

& hos impetere magis curat. Eſt mons integer vitæ, ſceleriſq; purus, iuſtus, conſtans. Hic templū viuum, fundamenta habet in monte, cultus, religionis, pietatis, hic Salomon, ſapientia ipſa, Verbum Chriſtus templum adſtruxit. Paralipomenon 2. lib. cap. 33. *in monte domus Domini & in Ieruſalem*. Pſalmo 86. *fundamenta eius in montibus ſanctis.* montes adhuc herbas afferunt huic, cùm ſint homines, & nil humani à ſe alienum putent; egent, vt *cuncta oratio & operatio à Deo ſemper incipiat, & per ipſum cœpta finiatur*, alias herbas ferent huic, ne & fructus huic elargiantur aſtutiſſimo ſerpenti. Subdit de Behemoth Iob eo loci. *Sub vmbra dormit in ſecreto calami, & in locis humentibus.* Dum inuiſit montes vt cibum quæritet, & aſcendit anxius & ſolicitus de alimento & victu, valles humidas viſitat, vt dormiat, quieſcat, deponat curas, quaſi ſui iuris, infimi peccatores valles obſcuri, & infames ſint. Non anxius, non ſolicitus, ſomno imò placido tranquillus, & ſecurus, humentibus, ſpurcis, & obſcœnis locis, vani calcami: in ſecreto calcami, in corde, in penitioribus cordis dormit, & quieſcit: quò & ſi in Scriptura ſacra cum montibus colles enumerentur, nunquam tamen valles eiſdem annectuntur. Sunt colles medium inter montes & valles, quaſi montium aſcenſus, & planities, iuga dicta, pſalmo 113. *Montes exultauerunt ſicut*
56 *arietes, & colles ſicut agni ouium.* Fortiter montes exultant vt arietes, ſubuertunt capite Chriſto omnia, impetu facto quaſſant, conterunt, arietum inſtar, capitis robore; colles agni ſaltu, occaſiones tranſiliunt, non conterunt, vitant tamē ſaltu: cuſtodit illos Deus, vt imbelles concidant agni, quaſſentur, & conterãtur, arietes fortes occaſiones ſufferunt, quibus vires capitis oſtentent Chriſti, valles verò non exultant,

nec

nec numerantur iis, ibi imò ſomnus Behemoth lethargus, & cataphora: cõciliatũr ſomnus vaporibus humidis caput replẽtibus, elatis calore viſcerum, ex ſuſcepto alimẽto, dum cõficitur interim, quibus leuiter obſtructis viis, capitis ceſſat influxus, illuminatio, & ſpirituũ deſcenſus, quibus munia obimus, & perficimus opera ſenſus, & motus, vt iis læſis, & reliqua naturæ opera ceſſent, vigilantes poſteà, adhucque & experrecti. Ariſtoteles lib. de ſomnò, & vigilia c. 2. de inſomniis lib. ex eo Galenus, & reliqui. Hinc medicamenta ſoporifera, aut ſomnũ cõciliantia frigida ſunt, & humida natura (mirabile dictu) vallibus, ripis ſolùm adnata, vt quæ peruigiliũ inducunt, calida, & ſicca mõtibus ſuborta, ſitu edocẽte natura remedia quaſi. 3. de locis affectis Galenus c. 4. & 2. lib. latè. Hinc Behemoth humentia petit, vda, & madida, vmbroſa, quòd frigida & humida, qua pollent natura, inducãt ſomnum, tẽperatis animãtis æſtibus, incẽdio, & igne, quibus flagrat veneno atro & cauſtico hic vaſtus ſerpens; hinc humentia, & temperatas incolit ſedes, vt ceſſent ignes, tẽperẽtur incẽdia, mitigentur empyreumata, refrigerio loci, ſomnus vt obrepat, & alliciatur. Hinc poëtæ dormientes ſub vmbra effingũt ad fontiũ decurſus, rati iis ſomnũ oriri ocyùs, & euenire citiùs, Ouidius, Virgilius, Horatius, Heſiodus alij. Tũ ſomnus repit ſono leui, & ſuſurro murmure, ſpiritibus motis, cõcentu, & armonia agitatis, caput opplẽtibus natura leui, qua pollẽt, ſurſum elatis, vt hinc muſica conciliet ſomnum graui tono, & ſermones ſummiſſi, ſuſurra cantilenę nouellæ ſoporent, & ſopiãt, non alta voce, ne expergefaciant impetu, & repulſus violentia, vt concitatio & motus, ſoluũt ſoporem, motis & commotis dormientibus, pulſis ſpiritibus impulſu è loco anteà

illis obſtructo,quo ſomnus ceſſat. Tractis verò muſica in caput, vbi auditus reſidet, impulſu leui non diſtractis,diſſipatiſve,ſopiũtur altè animãtia, vt qui à cibo ſtudent iis ipſis de cauſis ſopore vexẽtur, capite pleno ex actu & opere, Ariſtoteles ſectione 10. problematum,ſententia 1. & aliquando lectione ſola, longè adhuc à cibo, leuatis ſpiritibus ſurſum attentione,aut ſono, problemate imò 11.ſectionis 16. ſic quærit:Cur locis paluſtribus effici ſomnolentiores ſolemus?ſubdit;an quia magis in iis ipſis refrigeramus,refrigeratio autẽ & requies cùm ſit,ſomnum conciliat,qui quiete accidit; frigore torpeſcimus,vt operari nõ poſſimus,ideo ſomnus,cùm in actionum priuatione conſiſtat quies,ex refrigeratione ſuborta præcedẽti,& obſtuctione pręgreſſa,aliiſque,& aliis, iiſque locis obducitur, iis narcotica medicamenta dicta, ſomnumve conciliantia ſunt frigida in 4. Ariſtoteles 2.de partibus c.7.docet,frigus externum & calorem internum ventriculi, frigus verò internum cerebri, ſomnum inducere, ſi alimento frigido eſt animal vſum;melius verò ſi frigido & humido. Externum frigus torporem infert, externa comprimit, ne exhalet calor,quò increſcit calidæ ſubſtãtiæ cumulo denſatis poris,quominùs diffluat,calor vapores leuat interior, vẽtriculi,cerebri frigus denſat, & conſtipat,vapores incraſſat, vt obſtruãt vias,quibus ſomnus adſit.Hinc humentia loca quærit callidiſſimus Behemoth,vmbroſa,& madida,tum ſonora leuiter, ſuſurrantia, & quaſi murmur edẽtia inuiſit,vt deciduis decurrẽtibuſque aquis, ſono & ſtrepitu leui cõmotis,arundinibus,aura placida,& ſuaui agitatis,& cõcuſſis,excitetur ſomnus concentu,murmure, & ſuſurro leui, perſonant vacui, vanique calami vẽto excuſſi, aquarũque vndis peracti. Hinc ſomno conſo

conſopitur Behemoth,& ſoporatur altè;ſub vmbra dormit in ſecreto calami, & in locis humentibus,vt conciliet ſomnũ, vigilantiſſimũ natura animal, quæ Deorum tēplis cōſecrabantur,vt adeſſent excubiis, & vigiliis peruigiles cuſtodes. Sic Rhodiginus l.10. c.3.Socrates in Phædone,Heſiodus.Ouidius heſperidum hortorum accerrimum prȩſidem fuiſſe refert draconem. Cùm ergo vigilantiſſimus ſit,peruigilióque angatur, eget ob diſtemperiem calidam capitis & diſcratiam, qua pollet,ſiccamque nimis, locis frigidis,& humidis,quibus corrigantur exceſſus.

De Behemoth Hydra , ſenſibuſque figuratis.

CAPVT XVI.

NEque eſt mirum,monſtrum hoc immane,& ferum, vaſtum, cumulus ſerpentium, & ſyndromes dictum, vaſta congeries , terror & vaſtitas gentium,& animantium,paluſtria habitare loca,ſtagnoſa, lacus humentes, obſcænas, ſpurcas, cænoſaſque obtinere ſedes:vt de Hydra retulit, maiori omnium animantium monſtro , Pauſanias in Corinthiis, quam ſub pulcherrima platano euixiſſe narrat , irrigua,copioſiſſimo fonte, quam fabulis dediſſe occaſionem (inquit ille) mille figmentorum : hancque Herculem exterminaſſe dixere, quòd horrenda,immanis , robuſtiſſima fera Behemoth ſerpentium cumulatio varia, vna, & congeries , horrenda Hydra, mille ſerpentes ſimul , ſeptem capitibus , quibus mōſtroſè vigebat, oribus ſeptem,& ſi aliis pluribus, paucioribus aliis,deuaſtabat omnia,& ſubuertebat, inuia reddens loca,nationes, prouincias,igneo halitu , fætidoque anhelitu , tetro ore , ſpirante,inqui-

RRr 5 nans

nans & exurens cuncta cauſtica,& exedenti natura, vſque dum illuſtris Alcides trucidauit belluam, diſcerpſit inclyta illa ſua,& heroica virtute,vt ad mores poſteà cùm referrent Sophi; in Sophiſta Plato dialogo dicto, ſeptem pullulaſſe capita vno reciſſo enarrent, vſque tandem igne ſuperatum eſt monſtrum, vulnere quouis exuſto, capite ſemel vno reciſſo, Thelemonis ope. Quæ quidam ad inuidiam referunt, capitibus nobis pullulante cõtinuò virtutis heroicæ communis teredinem:ad labores alij, & mortalium miſerias,vitæ incõmoda;alij ad pericula, quouis ſuperato, cùm renaſcãtur alia & alia, ad alia alij veræ hiſtoriæ adnectentes fabulas,figuras, ſymbola. Hinc Ouidius inuidiam imis conſtituit vallibus,obuolutam ſerpentibus,eroſam, & inſtigatam, Eryćthonem monſtrum pedum anguinorum illius cuſtodiæ præeſſe ſcribit, ſerpẽteſque alios,vdiſque, humentibus, & vitioſis locis degere liuorem, ſerpentium ſeruata natura: inuidiam vt enotaret, infimos obtinere homines, obſcuros, humileſque valles,non eminentes montes,viroſque claros. Eadem de Hydra Piſander Camireus per multa capita retulit, lacus habitaſſe humidos, obſcænas valles,ſtagna,paludes,Alceus idẽ lib.3.c.7.Heſiodus, Aratus, Horatius lib. 2. epiſtola 1. & Oda 11. Virgilius; qui omnes paludem Læernam inhabitaſſe volũt lacu facto,fonte Amymone. Lacus enim & ſtagnoſa loca expetere diximus Behemoth hydram mõſtrum immane.docet imò pietas noſtra fatalem draconem ex vrbi ſubiecto lacu proſilire quotidie, venenoſum, turgidum,qualibet die Virginem vnã vt deuoraret, ſecùs, mortẽ lethũque minari omnibus,& exitium, vſque dum Heros ille cæleſtis, Georgius martyr exterminauit immanem belluam, iuxta ciuitatem

Beriti,

Beriti,refert Simeon Metaphraſt.lib. 7. c.9. enarrat
famulus amantiſſimus huius equitis diui, Paſicrates,
hiſtoria huius cœleſtis Ducis , martyriſque Chriſti
lib.1.cap.12. Hæc denique monſtra lacus expetunt,
& cænoſa loca, Georgius depingitur belluam mon-
ſtroſam haſta perfodiens, virgine exorante ſupplici,
afflicta;idem Danieli contigit 14. cap. vbi magnum
Draconem interfeciſſe audimus , qui in loco dege-
bat humido,paluſtri,& obſcœno, Nili inundationi-
bus vdo & madido, quo dicitur; *Et erat draco in loco
illo magnus, iuxta Babylonem,circa Nilum.* Neque enim
in Babylone. His omnibus conſtat Behemoth hy- 57
dræ fuiſſe genus , ſerpentium cumulum corpore in
vno hydræ inſtar monſtroſum forma partium , ſitu,
mole , & membrorum numero. Putreſcunt magis
humentibus locis omnia , quò monſtra vaſtiora &
maiora ſubueniunt iis quæ putredine naſcuntur, vt
multoties citra principium aliud naturæ ſerpentes
oriantur.Ideo locis humentibus,vmbroſis,madidis,
Behemoth aſſidere dicitur Iob. 40. Huius generis
animantis eſſe beſtiam illam Apocal. 13. patet con-
textu, Behemoth hydram. multitudinem ſerpentiũ,
ſeptem capitum , beſtiam horrendam , ſerpentium
cumulum,terræ & aquæ monſtrum deforme,imma-
ne,& terribile, quod reuera fuiſſe Behemoth & hy-
dram reor,huiúſque naturæ,conditionis, & ordinis,
neque hæc differre inter ſe, diſſentireve aliquo, ine-
ptè imò depingi cum pedibus.Eſt verus ſerpens,latè
iam ſuprà monſtrauimus.Imò Apocal.12.beſtiæ dra-
conis hiſtoria perſcribitur , pedum nulla memoria
ſubacta.Eſt ſerpens draco,caudam verò retulit iis.*Et
ecce draco magnus rufus , habens capita ſeptem , & cornua
decem,& cauda eius trahebat tertiam partem ſtellarum cœ-
li.*At c.13.beſtiæ alij,quæ erat ſimilis leopardo,pedes
anne

Digitized by Google

annectit ſermonis hiſtoria iis Dei ſpiritus: *Et vidi de mari beſtiam aſcendentem habentem capita ſeptem, & pedes eius, ſicut vrſi, & os eius, ſicut os leonis.* Cùm ergo Behemoth multitudóque ſerpentium hæc corpore in vno, monſtroſam obtineat naturam, dictis iudico, hydram fuiſſe ſeptem capitum, & Apocalypſis Draconem eundem, vt fuit illa antiqua Herculis, Lernæ paludis, ſpeciem hydræ ſerpentis, & ſerpentis dictæ hydræ; monſtra hæc, cui humida incolenti, maiora accidunt putredine obſcœna, monſtra, & vaſtiora. Sunt hydræ ſerpentes aquatiles quædã quæ in aquis degunt, pulcherrimum anguium genus, nulli alij veneno inferius, aut malitia tardius, atro & potẽtiſſimo, viru diro, & cauſtico, efficaces mediis vndis, ignei, & exurentes, ideò hydræ dictæ; Hydros Græcis eſt aqua, quam incolunt præcipuè, & ii inuiſant terras non raró. Nicander in Theriacis hos vocat Cherſydros, quod & terra & aquis degant, Cherſos Græcis terra, hydros aqua eſt. Ij primò muſcoſa cùm habitent, ſtagnoſáque loca, cùm ſemel æſtiuis æſtibus exſiccantur & areſcunt cubilia, puluere cõſperſi, excũt torridi, hiãtes, flatu adurentes ſemẽta, & ſegetes. Nicander eo loci. Vt tunc dictus Cherſydros, fagorum latebras quærens, & quercum, Drynus compelletur ſerpens, quòd Drynos græcis ſit quercus, cuius habitaculo gaudet, ſucco allecto, ſuctu animantis in alimoniã. Hydrus ipſe veneno eſt acrior, dum viſit terras, ſiccitate & calore, feruida & torrida virulentia, anteà aquis diluta, & temperata, quaſi alius natura à ſeipſo Hydro incolenti aquas, potentia veneni; quò & diuerſa inducit accidẽtia morſu, immane animãs, aſpidi figura non abſimilis, Cherſeæ ſaltem, qui & Chelydri inſigniuntur nomine multòties, quorum albo eſſe quoſdam capite teſtatur eo loci Nicander,

coruínque

corúmque varia morſus accidentia pronunciat, pro maiori veneni,aut minori vſtione, cùm idem natura ſit ſerpens hydrus, Drynus, Cherſydrus,Chelydrus, quos inueniri affirmat longitudinis vicenum cubitorum Plinius lib.7.c.23.iis: Organa inſula tantùm habitatur, aquoſa. Iam in ſinu ante Perſida, & circa has hydri marini vicenum cubitorum, adnatantes terruere claſſem,lib.28.c.4.hæc;In orbe terrarũ pulcherrimum anguium genus eſt, quod in aqua viuit, Hydri vocantur;nullis ſerpẽtium inferiores veneno, quos alij colubros alij Enydros vocitãt,varietate colorum inſignes,fulgorum auratorũ ſpecimine refulgidi,belliſſimis oculis, perpulchro capite,criſtato,albo,& coronato diademate inſigni.Anteà de his lib. 1.dictum abundè ſatis. De colubris Plin. l.32. c.5.ſic: Coluber eſt in aqua viuens,huius adipem, & fel habentes qui Crocodilos venentur, mirè adiuuari dicunt,nil contrà bellua audente;efficacius etiã nunc, ſi herba potamogethon miſceatur.Iis ergo inſigniuntur nominibus. Ariſt.9.de hiſtoria.c.37. ſerpens marina,colore & corpore cõgro proxima eſt, ſed obſcurior,atq; acrior;Hæc ſi capta dimittatur foris,in arenam roſtro quàm primùm adacto,terebrat,ſubítque rota; hęc hydra & aquatilis Ariſt. ſerpens; eſt idem Dioſcor.l.6.c.49. Ælian.l.4.c.57. Rhodiginus, Paulus, Ætius,Galenus de Theriaca ad Piſonem c.3. lib. Sanctorum hiſtoriæ & facinorum memorabilium 7. c. de Virgine Martha Chriſti hoſpite referũt patres: Virginem hanc immaniſſimam hydram,belluam deformem,cõuinctam & ligatam vinculis,cingulo pudicitiæ,quo veſtes complicabat, incolis relegaſſe, vt gladiis, haſtis, & tormentis bellicis, monſtrum hoc victum iam,illius precibus interficere poſſent, cauſa lapſus & ruinæ ciuitatis cùm extitiſſet vaſtum ani-

mans

mans anteà. Hunc verò vicit illa circa flumen Rhois, inter Auenionem & Arelatum, quod ſobolē Leuiathan animantis, ſcriptores omnes, & ſancti patres teſtantur, verúmq; natura Behemoth, aut Bonachioth, reptile natura (ibidem dicitur) hoc appellabant Taraſcon inquilini, nos Taraſca, quovſque modo Taraſcones dicuntur dracones, qui ludis feſtiuis effinguntur ludicrè, præcipuè die ſacroſanctæ Euchari-
58 ſtiæ feſto corporis Chriſti, quaſi iam victum, & ſubactum draconem Chriſti conuiuio prædicemus, corporis & ſanguinis alimonia & potu, venenum reſtinctum hoc vndis immerſum ad tempus proſilire, tumens & turgidum, túncque omnia excidio tradere tetro halitu, igneo, & fœtido, quē expirabat; ſtercoréque ſeceſſu extruſo, ſegetes vrere, animantia & homines, conflagrare flammis cuncta, vt videretur, referebant: ira percitum, rabiéq; venenata. Cùm ergo hydræ ſint aqueæ ſerpentes, & iis mōſtra contingāt deformia, magis maiora, & vaſtiora materia vda & facilè ductili, formabiliq; quouis facilè, quæ mare, flumina, ſtagna, paludes, lacus, humentia inhabitant, incolúntque loca. Behemoth verò mōſtroſus ſit ſerpens, tum nomine, tum natura, vt patet, & aquas, locáque humentia, & vmbroſa petat, torrentes, flumina, lacus; iudicamus hydræ eſſe monſtroſam naturā, ſobolem, & fœtum, multitudinem ſerpētium, & cumulum, hydræ & aquatilis ſerpentis ſpeciem dragōteæ magnitudinis & vaſtitatis, Leuiathánque immēſæ & grandis, conditiones draconis in multis referentem, æmulantémque illos pluribus, præcipuè hydram veneno & noxa monſtroſæ, & variæ indolis, & formæ. Huius tamen hydræ deformitatem, quòd illam præcipuis imitetur & proſequatur, quò Eccleſiaſtici 45. dicitur, *fecit illis monſtra.* & de iuſto eodem c.

ſimi

Digitized by Google

ſimilem eum fecit in gloria Sanctorum, & magnificauit eum in timore inimicorum, & in verbis ſuis monſtra placauit, de Iob intelligo, analogia, & ſi de Moſe ad literam. ibidem Sapientiæ 19. capite. *Nubes caſtra eorum obumbrat, & ex aqua quæ antea erat, terra arida apparuit, & in mari rubro via, ſine impedimento, & campus germinans de profundo nimio, per quæ omnis natio tranſit, quæ tegebatur tua manu, videntes tua mirabilia, & monſtra.* Quibus, & aliis, vt 17. eiuſdem inuenitur, mõſtris perturbaſſe nationes, Iudæos & gentes ſcimus; adeò enim increuit malitia hominum, vt non aſſuetis, non rebus ipſis, non natura, aut creaturis vniuerſi ordinẽ obſeruantibus exhortentur, monſtris imò, portentis, ominibus, rerum imò miraculis excitati deficiunt, vt defecit Pharao: induratum imò eſt ampliùs cor illius mõſtris, prodigiis, & ſignis, in pœnam delicti, & ſceleris, adeò vt Deus induraret poſteà cor eius pœnam facinori conſtituens, quam expetebat ille, & ſtatuebat ſibi obſtinatus, & incredulus. Nil differre monſtrum hoc, ſignificatu & allegoria, à multitudine illa & congerie ſerpentium, immundorúmque animalium oblata in linteo illo Petro Actuum Apoſtolorum c. 10. eluceſcit dictis. Vitia omnia deformia, immunda monſtra, hydras Hercules alter, qui ſuperauit, & vicit, quæ cùm ipſe ter reſpueret & prohiberet, tentationes immundas obſcœnorum non anteà exceſſit, quàm illa in cœlum conſcenderet, vt fautore Deo, cœliq; ſpiritu ſuſcepto, Centurionẽ emũdaret, immũdáq; eius occideret, & voraret, ignis inſtar edacis ſpiritu, & aſcenſu in cœlum, reuerſis ſemel: nõ Iob, non homine euinci poteſt, aut ligari Behemoth, Syndromes illa vitiorum, peccata & monſtra, vſque dum in cœlũ aſcendant oratione, & petitione illa, ne tentationibus inducamur, & euincamur, iniquitates

noſtras

Digitized by Google

noſtras ipſe tulit, qui in cœlis eſt, vt aſcendere in cœlum deceat, ferátque ille ipſe Chriſtus, immundorúmque obtundat venenum noſtrum. Iſaias citato. Eſt onus ideo leue, ipſe quòd peccata ſuſtineat, ferátque noſtra & ſubleuet, vt aſcendere nobis detur, ſubleuatis ipſo, hinc ſi aſcendant immunda mortalium, aſcendimus: ſi ruant, prolabimur, ponderéq; nutamus. Aſcendant ergo in Chriſto qui priùs deſcēdit humiliauítque ſeſe, quàm aſcenderet in cœlum, vt nos humiles deſcendamus in nos priùs, vt cum illo aſcendamus, *nemo enim aſcendit in cœlum niſi qui deſcendit:* humilis in ſe priùs, *imperium eius ſuper humeros eius*, in cruce ſcilicet, vicit in ligno, imperauit, diuinitatis antidoto retundens malitiam, & virus tetrum, & dirum noſtrum. Delectatur maximè ſerpens calami ſtrepitu, quaſſati, & vani, arundinis imò ictu torpeſcit, detinetur, delectatur, & ſiſtit, colligitur illicò, plicatur, reuoluitur, facto ſono, quaſſato calamo orbes plicat, quo percuſſus iterum ſpiras deplicat, exerit, orbes minatur, obſiſtit, docet Cœlius Rhodiginus, Ælianus, Plinius, & alij, vt latè lib. 1. aliáſq; monſtrauimus. Hinc ſerpens Behemoth dormit in ſecreto calami, in vanis, ocioſis, & ſine fructu hominibus, apparentibus, vacuis, & diuiſis, coaceruatis ſibi, vitiorum congerie, vt ſimilia ſibi expetat Behemoth, qui ſerpentium cumulus conſiſtit. Calamus non vnus, multiplex imò eſt, quaſi cannuli cannulis inhærentibus, fiſtulæque fiſtulis plicatis per ſegmenta, vt quilibet cannulus calamus integer ſit, cùm nil amplius in omni arundine, quàm in eius vna parte quauis reſideat, cùm iniungantur partibus partes, nodis diuiſæ, ſeiunctæ ad inuicem, Behemoth alter in genere arundinum calamus vt ſit natura, hærent ſibi arundinis calami, illúdque referat, & æmuletur,

ſectio

Digitized by Google

ſectiones, vitiá nectuntur vitiis; eſt facinus facinoris ſedes, eſt origo, initium, fundant ſcelus & culpa culpam, abyſſus vt abyſſum inuocet, & nox nocti vt indicet ſcientiã; vana omnia, leuia, fugacia, mutationi ſubiecta, fallacia, nõ virga recta, vna, indiuiſa, calamus imò hinc Christo nõ virga, iniuſtè imò arundine obtulerũt acetũ, corruptionẽ vitiorum, & amaritudinem, non virga, non iuſtitia, iniuſtè imò, & impiè, non vero, non vno, non virga, calamo imò diuiſo, multiplici, vario errorum, & defectuũ, vt hinc dormiat in ſecreto calami Behemoth ſerpens, cùm arundines imò obſcœnis locis germinent, orianturque, Dioſcorides lib. 1. cap. 94. à quo Galenus, Plinius, & reliqui. Pullulant arundines aceruatim ex vno plures ceſpite, cumulatæ, latibula, & latebras condunt ſecretas, & abditas, vmbroſas, humidas, quas Behemoth quæritat, frigida & humida cùm expetat loca, ob ſiccam & æſtuantem naturam, & diſcraſiam, qua vrgetur impensè nimis, in locis humentibus dormit 40. eodem c. humidos, molles occupat, qui in ſe cedunt ſolùm, vt cedunt humida, iuxta Ariſt. 2. de ortu cap. 4. meteororum, cap. 1. non reſiſtunt tangenti, dæmoni, paſſionibus. Prouerbiorum 18. *Qui mollis, & diſſolutus eſt in opere ſuo, frater eſt ſua opera diſſipantis.* Humida non ſe continent, mollia in ſe cedunt, mollis ergo, & diſſolutus humidus, eſt frater diſſipantis ſua opera, ignis ſcilicèt Dæmonis qui, & diſſipat quæ igniuit, & inflammauit, quæ adſtruxit, miſta reſoluit, ſuccẽditque. Eſt frater ignis confraternitatis, ignis confrater inferni & dæmonis.

* * *

De vmbra delicioſiſſima Behemoth, Tropíſque calami.

CAPVT XVII.

60 SVbdit Iob : *Protegunt vmbræ vmbram eius , circumdabunt eum ſalices torrẽtis.* Serpentiũ conditio eſt, aſtutia, & prudétia, vt quoties caput periculũ ſubit, aut in diſcrimen venit , cauda illud præmuniant, & tutentur, totum imò periculo exponant in tutelam, & cuſtodiam capitis. 1. lib. huius tomi latè ſatis monſtrauimus. Hinc cauda, & toto caput obtegit, & circumuallat, ſoli expoſitus , caudæque orbibus munit protegitque, vt æſtus vitet, capite alioqui debiliſſimo. Ariſtoteles 2. de hiſtoria , c. 17. & experientia vltrà communis ſuadent. Vmbra Behemoth , cauda eſt, defenſa, vmbraculumque ipſius qua à ſolis æſtu protegitur, nomine effectus cauſam compellans, hac protegitur, & tuetur, à ſoliſque ardoribus munitur, ideo dicitur, *vmbræ protegunt vmbram eius*, id eſt, arundinum vmbræ vmbram eius, caudam vmbraculumve obtegunt: vmbræ maximè ſolicitus, vt duplicata vmbra æſtus vitet, & impediat, ſic odit lucem vt & vmbrã eius, peccatum , vmbræ protegant ignorátiæ, & malitiæ, ſic quærit occulta & denſa , complicataque loca, vt vmbra vmbram protegat triplicata, quadruplicata, ſi poteſt, opaci ad opacum: hæ verò vmbram eius occultant, & abdunt. annectitur eo loci ; *Salices torrentium*: amæniſſimæ vmbræ eſſe, delicioſæ, placidæ & ſuauis. temperatæ ſalices plurimis conſtant, ripas, irriguaque loca natura occupant , ortu iis vigent , aquis immerſæ innantes placidiſſimæ, & delicioſæ vmbræ , odorem vdum vligine ſimul ſpirantes,

Digitized by Google

tes, quo inſpiratu, qui & arteriis it lecto, ſqualor & æſtus temperantur noſtri vligine vda tracta, vt ſitis madore, halituque reſtinguatur totius, madeat totũ, quo minùs ſitiat ex parte eo poſitu, vmbraque ſalicum temperata illa. Cicero de diuinatione 73. *Nam me viſus homo pulcher per amana ſalicta*, Virgilius Eclogorum 17. *lenta ſalix*. 2. Georgicorum, *fœcundæ ſalices*. 10. Eclogorum. *Mecum inter ſalices lenta ſub vite iaceret*; paſtorum vmbra amæniſſima, & placida. Sunt verò eius naturæ ſalices, vt cùm fructum generent, antequàm perficiatur in floccos exoluant, vt peruolet facilè, quò Homerus eam vocauit ὠλεσίκαρπον, id eſt, perdefructus, quod ipſum amittat, & perdat ſemel ac generauit, floſculis ſolùm contenta, apparentia rerum fugaci, & vana, luxurians arbor, quæ torrentibus, quietis & tranquillis, fœcunda magis ibidem, terra & aqua permiſtis, vapore limoſo, & impuro alta, quàm fluuiis effluentibus rapido affluxu, aquæ copia, terræ inopia, fluxu concitato aſportata amnium, ſole inalterante materiam miſtam, exſiccante, radicibus detectis, effluxione vehementi, vt minùs aptè enutrita increſcat minùs, & alatur parciùs, quàm inſita torrenti & commiſſa, lociſque minùs aquoſis & quietioribus conſita. Dioſcorides l. 1. c. 115. Plinius l. 16. c. 16. Circundabunt Behemoth ſalices torrentis, quæ locis tepentibus inſidet: putridis, vitioſis, impuris, cænoſis, minùs difflatis ſpiritu illuſtri, & viuifico halitui expoſitis. Paluſtria expetunt. Ouidius 2. metamorphoſeon, *denſis ſalictis obſeſſa palus*; hi, inquã, vitioſi, obſcœni, ſine fructu, fructuſve acerbi, immaturi, & vani, vanitatis vento ductiles, & ſubiecti, qui copia intentionum abundant, & conceptuum fructus, vanæque prolis, exequuntur verò nunquam iuſta quæ concepere, ij qui

Digitized by Google

facillimè concipiunt,in medio aquarum ſcientiæ, & affluentiæ rerum, Eccleſiæ medio ſapientiæ & doctrinæ, illuminati ſolis copioſiſſimis radiis, auxiliis, dotibus illuſtres,ſalices tamẽ ſe ipſis vitioſæ,qui quæ concipiunt abortiũt,non parturiũt,fructuſve in lucẽ ẽdũt,ſemine imò ſeminatoris onuſti,eoq; concepto, monſtra effingunt, quòd corrumpant onera potiùs, quàm partus gerant,ſemina,vt molas generent flatus ſuperflua,& deformia, vitioſa, monſtra, ſemina ſemiformata, deformatave, vt diſcedant ſimul cum floccis vanitatis,ſalicum inſtar,vt iuſta peruolent, & euaneſcant. Danielis 4. *Succidite arborem & præcidite ramos eius,excutite folia eius, & diſpergite fructus eius, fugiant beſtiæ, quæ ſubter eam ſunt, & volucres de ramis eius, verumtamen germen radicum eius in terra ſinite.* Contumaces,obſtinatos, lapidei cordis omittite. Salicis fructus diſpergantur vanitate, ros gratiæ è foliis excutiatur, fugiant beſtiæ, & peccatores qui inde alebantur, ij qui priùs eo tuebantur: volucres Doctores aues ſonori cantus,qui officio ſuperiores,è ramis lociſque Eccleſiæ verbis Chriſti edocebant, quibus fructus afferebant, arbores illæ conſilio & doctrina volucrum illis inſidentium,præſcindantur rami,ceſſet officium verborum Dei, & doctrina,radices tamen ſuperſint,fides, auxilia vniuerſalia,& concurſus,ſumma benignitas;his ſi velint,redeant, pullulent,renaſcantur iterum quaſi, ſuperſunt vt ſalicibus ſemine amiſſo illæ. Circumdabunt Behemoth ſalices vani, aſſentantur illi, & cultu proſequuntur, qui ſine fructu ſunt, fallaci & vano rerum affectu, qui hiant detenti, ſecus non vireſcent, aut pullulabunt, niſi quæſtus cauſa, amoris proprij æſtibus acti, Matthæi 7.c.de iis:*ex fructibus eorũ cognoſcetis eos,* quod dixit Daniel,*iis diſperguntur*,peruolant vanitate ducti.

Sa

Digitized by Google

Sapientiæ 3. *fructus eorum inutiles, ſpes illis, & labores ſine fructu*, & 4. *ad nihilum valent fructus eius.* Apti ad nihilum, ij concipiunt ſeminibus fugacibus, monſtra effingunt fugacia, & deformia, vt ſalices fæcundiſſimæ naturæ, vanos, leues, inconſtantes fructus edunt, qui ſuammet perditionẽ emoliuntur, adnatis flocculis humiditate nimia, luxu, ocio, vt peruolent incertè & vagè, qui cùm concipiant immundi, pleni vitiorum, excrementiſque monſtra pariunt. Eſdras 5. *Menſtruatæ concipiunt, & monſtra pariunt.* Magnitudinem huius animantis, molemque immenſam, vt perſcriberet ſapientia ſumma, ea eſt vſus arte, non ſecus ac qui linteo in breuiſſimo gigantem depingere ratus, vaſtum & deformem, digito vno obumbrato ſolùm, molem, interminabilem, iudicio inſpectantium committeret, relinqueret, ob ſubiecti defectum, quo totum non licuit oculis ſubiicere, & exprimere breuiſſimo orbe. Bibendi modum expreſſit Deus Behemoth, vt hinc ſuſpicemur ſoliciti, reliqua cũ noſtra nõ ferat vltrà capacitas, & naturæ modus. Ideo ſubdit, *Ecce abſorbebit fluuium, & non mirabitur, & habet fiduciam, quòd Iordanis influat in os eius.* Ingentiſſimè bibere animantia, nimiſque quædam ſcimus, docuit Ariſtoteles 8. de hiſtoria c. 9. Elephantum vno hauſtu quatuordecim amphoras aquæ exſiccare, & communiter octo, Chamelos plus multò vltrà ebibere, dum enim ſicciſſimas Lybiæ arenas, æſtuantiaque loca peragrant, largè priùs potatos liberali potu, ducunt, vbi ſiti verò vrgentur ingenti, & moleſta, ne illa deficiant omnes hiucula ſiti, inopia aquarũ, locis ſquallentibus eius regionis, vnum exanimant, qui ventre eam aquæ copiam gerit, vt bibant reliqui; & extinguant incompeſcibilem ſitim interim, ac copioſiores inuiſunt aquas ſodalitio potu ſatis facti

SSs 3 illius

illius qui bono communi conſulens, quaſi priuato ceſſit, quadraginta amphoris communiter pleni; dracones, cetus, fluuios abſorbere vna vice circa exortum fontium ebibentes hauſtu vno ſcimus, fereque exſiccaſſe, vſque dum denuò fluant & dilabantur vndæ iterum, quid mirum, ſi hoc monſtrum immane, & vaſtum abſorbeat fluuiũ: hyperbole, & metaphora abſorbeat & exſiccet? Sunt huius generis animantia ſexcentorum paſſuum longitudinis, & trecentorum latitudinis, quorum lingua quadraginta mulis ſola aſportari ſolita eſt, Cetus apparuit Micinæ tantæ molis anno 1559. Liſbonæ 1550. docet Gloſſa ordinaria hoc eodem Iob. 40. c. Valentinis apparuit alter miræ huius magnitudinis anno 1556. quantum hæc ebibiſſent incredulis datur intelligi, exſiccarẽt torrentes vna vice fluuios, & non mirarẽtur tantam aquæ quantitatem ebibiſſe; ab aſſuetis enim nõ miramur. Sunt hi illis hauſtus communes: cum magnitudine imò, vltrà, inter hæc Behemoth, ſit monſtrum hydra, molis immenſæ, non fluuios cõmunes, Iordanis imò fontes ſperat exſiccare hauſtu, ibidem extãt ſcripto, dixit hæc Iob in prouincia Iudææ ea parte, vbi à Peræa hoc fluuio ſeiũgitur ad Libani radices, ibi ex duobus fontibus, Ior, & Dã, fluuius Iordã coaleſcit, ſcaturit & elabitur, quo eſt vſus eo exẽplo, Iordanis non ſolùm aquas ebibet, abſumetque illiberales, & parcas. Sacramentis veteris legis homines excultos, nõ ſolùm ſacrificia lota aquis illis inſufficientibus ſine lege gratiæ roris, ſed fiduciã habuit Dæmon abſumendi Iordanem, Iordaniſque oſtia influere in os eius, ſacramento Baptiſmatis lotos, & terſos adhuc fiduciam habet ingurgitandi, & quòd influat Iordanis in os eius. Fuit ibi inſtitutum Chriſto ſacramentum Baptiſmatis; ſpectat Chriſticolas

colas bibere aquæ inſtar, facilè adeò,& ſi in Iordane gratiæ copioſiſſimè lotos ſacramentorũ riuulis, fontibuſque coëuntibus in flumen vnum gratiæ copioſum, & largum hunc fluuiũ tentat abſorbere;abſorbet imò,& bibit,ne fluat & dilabatur in Chriſticolas plurimos,impediente Behemoth culpa & reatu, ne in ipſos veniat, & prolabatur, vt de plurimis experimur,hæreſi infidelitateque corruptis,& exſiccatis,gratię rore deſtitutis. Cõcludit vltimo eo c.his; *In oculis eius,quaſi hamo,capiet eum,& in ſudibus perforabit nares eius*.Non hamo,ſed quaſi hamo dicitur in oculis eius:monſtra capi,&venari ſpeculis,inſpectu, & admiratione,nouit Perſeus caput Meduſæ reſcindere anxius,ſcuto Palladis deterſo,& lucido quando eam occupauit admiratione detentã,interim captã oculis, attentaque inſpectione horrendo inſpectu cõfuſam,quaſi hamo eſca portenti, & nouitatis illecta.Viſu animantia plurima captãtur: ſunt exemplo Elephãtes, docet Ælianus l.10.c.10.& 18.Rhodiginus,& Plinius,venari pulchræ fæminæ inſpectu, l.6.c.39.&l.7.c.38.quas vltrà docet venari percutiẽte aliquo animal primò, pòſt altero iniuriam vindicante: vltorem enim ſequitur illicò domeſticus, & mitis elephans,gratias quaſi referens beneficij accepti,itque in obſequiũ,eſca illa allectus, & quaſi hamo captus in oculis eius:moleſtia affecti Elephãtes, nunquam patriæ dulciſſimæ obliti, mæſti, & triſtes capti ſemel,tandem lachrymarum copia effuſa,viſu priuantur, & cæcutiunt, vt viſu deſtituti, in oculis eorum capiantur,Ælianus l.10.c.18. quaſi hamo exſiccatis oculis planctu largo.Hamus inter alia & aciculam contortam deſignat,qua perforamus oculos, his qui cataractas patiuntur, quibus ſi ritè & diligenter nimis, vt decet, non tractentur, perforato

Digitized by Google

oculo,profundiùs quãtiſper medici ignauia,& incuria,pluſquã licèt ſi pũgatur,effuit humor vitreus oculi,& aqueus diffluit,vt exſiccetur oculus,humore deliteſcente detracto, qui vuea tunica cõtinebatur, & aranea in oculis, vt quaſi homo capiatur.Lachrymantur adeo,vt exſiccẽtur oculi;inſtar eorũ qui hamo cõfodiuntur,oculis perforatis ſiniſtrè Elephantes, nõ ſecùs Behemoth in oculis capitur. Elephas fletu doloris exilij patriæ dulciſſimæ pœna, mõſtroſam ſui pertimeſcẽs naturã,deformẽ, fædam cutem, efformem narẽ , deturbatas & prolixas aures dũ intuetur,diſturbat aquas ante potũ,obſcurat,reformidat claras,& limpidas. Ælianus l.17. c.7. Ariſt.8. de hiſtoria c.8. Sic monſtrum hoc Behemoth dũ ſe inſpectat,& contemplatur puriſſimis in vndis,capitur quaſi hamo in oculis eius, cõfuſus adeò iniecto obſtuporis hamo,deformitatẽ ſuã admiratus, abſorpt⁹, tãtæ fæditatis incredulus ille, qui pulchritudine excellebat tãta,Lucifer dictus, lumine illuſtri & claro ortus,vt venari poſſit,capique hamo,quaſi vndis detentus;vt piſces hamo vndis capiuntur,ſic ille deceptus, poteſt & ligari & trahi, qui moleſtia affectus, percitus rabie,naturæ deformis, obſcœnæ, & deformidabilis,lachrymatur;adeò furioſus,incredulus,vt obcæcetur ampliùs, effuſo humore oculis cõtento, quaſi hamo & acicula pũgeretur incautè animal, vt effudit ille auxilia ſuſcepta roris,oculis mẽtis, & luminibus contenta,in Deũ ipſum virus euomens, vt eiecit Lucifer,Behemoth.Dracones imò,Elephãtes, notos leones,arreptis catulis detineri,& deludi,ſpeculis obiectis, in oculis illudi, hamo quaſi capi, paratis artibus,laqueis,retibuſque protẽſis ad ſpecula: norunt Ælianus,Plinius,Ariſtot. locis aduectis. Extractus ſemel, ligatus, in ſudibus locis & ſiccis, tra-

ctus

ctus de aquis,& locis humẽtibus in ſudibus,in terra ſicca;perforãtur nares eius circulo iniecto, quo fræ-nabantur dracones antiquitùs, vt latè c. de Leuiathan diximus:frænabiturque monſtrũ Behemoth de genere ſerpentiũ,& draconum modo explicito iam Hydri ſoboles monſtroſa,naribus circulo adacto,in ſicco,extra affluẽtiã,& cõpiã. Ouid. metamorph. 4. *Nec vulnere lædunt.* Quidquam priùs fuerint *placidi meminere dracones.* ſemel victis & frænatis ſemel. Plinius idẽ loco ſuperiùs adducto, myſticè verò Chriſtus hoc monſtrũ quaſi hamo obcæcauit,Behemoth excæcauit.Gratię lumine mulctato,naturęque;& lumina obtrudit, neq; enim naturalis dæmonis cognitio adhuc perſiſtit perfectæ, & excellens adeò vt anteà.Ordinabatur hæc in lumẽ gratiæ ab ipſo Deo;in tãtum verò eſt integrũ quodius,in quãtum ſubditur, & dirigitur in id quod perfectius ſibi eſt; naturaliũ adhuc rerũ ſuo eſſe, vt in aliud eſſe poteſt ſuper naturam adhuc pẽſata ordinari. Culpa ſic amiſit præcipuè ordinẽ,& gratiam,qua & naturæ eſſe perficiebatur omnino,non diſciſſa nec diſſecta natura,offuſcata tamẽ,& cõfuſa,obtenebrata,& caliginoſa. Cognitio dæmoni altior eſſet gratiæ lumine formata, naturæque intuitus perficeretur : iis ille excelleret. Luminibus ergo oculiſque priuauit Behemoth , in oculis eius cepit eum , videre enitentẽ ſe Deũ poſſe ratũ ſuis [illegible] ſuis viribus,natura, nõ gratia;altiſſimo ſimilis, qui ſe natura inſpectat,debitoque illius. Iſai.14.c. *In cælum conſcẽdam, & exaltabo ſolium meũ, & ſimilis ero altiſſimo.* In oculis ergo , in viſione capiet eũ,quaſi hamo,illum qui hamo trahebat piſces,trahet,& alliciet,vt illicò aquis priuetur, & deficiat in aëre,in ſpiritu Abacuc.1.c. *mundi ſunt oculi tui,* totum in hamo ſubleuauit,de Chriſto, *mundi ſunt oculi tui,*

quo decipi nequis, vides omnia. Behemoth oculi immundi, locis obſcænis, & cœnoſis fœdati, vt in oculis eius lippientibus, limo fœdis capiatur obcæcatus limo illo quo euoluitur, & circũuoluitur. Totum hoc monſtrum hamo ſubleuauit ad ſe, in ſe vicit mortem, dæmonem, traxit illud (ſubdit) *in ſagena ſua, & congregauit in rete ſuum*; ad ſe traxit, vt hamo trahit ad ſe captos piſces piſcator, vt Alcides gigantes terræ filios ſobolemque terrenam à terra ſeiunxit, ſubleuauit in altum aëre, vt fortiſſimis brachiis deanhelaret, matris fauore deſtitutos, ad ſe traxit, vt terræ potẽtia deſtituerẽtur ceſſarẽtque terræ hiatus, Chriſtus Behemoth, *imperium eius ſuper humeros eius, iniquitates noſtras ipſe portauit in ſe.* Iſaias 13. & 46. *Ego ſaluabo, & portabo*, ipſe traxit dæmonem hamo crucis captum, mortem vicit, in aërem traxit, vt piſcator appẽſus cruci, à terra elatus, perforauit nares eius in ſicco, circulo iniecto armillæ inferni naribus: caret naribus formatis ſerpens, docet Ariſtoteles 2. de partibus cap. 16. infernus nares quibus effumat, ſtrictiſſimas habet, & ſi os ingentiſſimum, vt & ſerpentes, quò hians ingerit orbem, aperuit, perforauit Chriſtus nares ſtrictas inferni, perforauit Deitatis circulo, vt redderet quæ ingeſſerat victus, & ſuperatus ore ille ampliſſimo, qui naribus effumat ſolùm, vt minùs caueant mortales, occultat fumum; ore tamen ampliſſimo gliſcit, & hiat.

Omnium reptilium terreſtrium ſeriem ſubiiciens.

Capvt XVIII.

GEneſeos 1. ſic: *Producant aquæ reptile animæ viuentis & volatile ſuper terram ſub firmamento*

Digitized by Google

mentocœli. Producat terra animam viuentem in genere ſuo. Iumenta, & reptilia, & beſtias terræ ſecundùm ſpecies ſuas. Vbi duo genera reptilium notantur, aquea, & terreſtria. Sunt piſces omnes reptiles, apedéſque, vt monſtrauimus, & qui pedes obtinent, marinus vitulus, & alia quæuis, repunt adhuc corpore, ſe vt nec poſſint ſuſtinere pedibus, vt & terreſtriũ plurima ſunt, quæ & ſi pedes obtineant, eis non poſſunt attolli ingreſſu, repunt imò, vt lacerti, ſtelliones, crocodili, chameleontes, alia; quæ & repere dicimus, & ſi pedes contineant illa, at minutos adeò, vt repant, aquatiliúmque aliquot. Súntque & terreſtria reptilia, quò iuſſit aquis reptilia producere, & terris iuſſit non minùs terreſtria exerere. Geneſeos 7. c. ſic vniuerſi inundationem deſcribens ſpiritus Deus: *Conſumptáque eſt omnis caro, quæ mouebatur ſuper terram, volucrum animantium, beſtiarum, omniúmque reptilium quæ reptant ſuper terram.* Paulò infrà hæc continentur: *Et deleuit omnem ſubſtantiam quæ erat ſuper terram, ab homine vſque ad pecus, tam reptile quàm volucres cœli.* Vbi reptile terreſtre ſolùm ſerpens depromit, apede quod repit motu, piſces enim tunc non deleuit, nec iuſſit Noë hæc animantia arca occludi, vt de volatilibus & terreſtribus impoſuit præceptum, & non de quibuſuis, ſed de illis qui putredine non oriuntur. Sunt ſerpentia quæ putrida ſuſcitantur vligine, imperfecta animãtia: illa imò ſolùm ſeruari decreuit, quæ vera propagatione oriantur, alia naſcitura poſteà, putredine ſata, cuſtode non egebant, nec ſeruato parentum ſemine; quò piſces arca cuſtodiri non præcepit, aquis cùm non eſſent interituri; ſolùm enim animantia perfecta, terreſtria, & volatilia muniens in poſterum. Propriori ergo ſignificatu, quæ ſerpunt terreſtria

Digitized by Google

reſtria ſignificat , reptile , & ſi terreſtria & aquea priori communiorique connotentur. Leuitici 5. *Anima quæ tetigerit aliquid immundum, ſiue quod occiſum à beſtia eſt, aut per ſe mortuum, aut quodlibet aliud reptile,& oblita fuerit immunditiæ ſuæ, rea eſt, & deliquit.* Vbi de omni reptili, & ſerpenti animanti ſermo agitur. Actuum Apoſtolorum 10.cap. *Aſcendit Petrus in ſuperiora, vt oraret circa horam ſextam, & cùm eſuriret, voluit guſtare, parãtibus autem illis, cecidit ſuper eum mentis exceſſus, & vidit cælum apertum, & deſcendens vas quoddam, velut linteum magnum, quatuor initiis ſubmitti de cælo in terram, in quo erant omnia quadrupedia, & ſerpentia terræ, & volatilia cæli, & facta eſt vox ad eum, ſurge Petre, occide, & manduca.* His ergo aliiſque locis, reptilium, ſerpentiumque omnium ſermo incidit, de veris ſerpentibus, terreſtribuſque apedibus natura, generis nomine complectens plurimos, vltra illos veros adhuc, quos non propriis nominibus, communi imò appellauit Spiritus ſanctus, qui quot ſint, qualeſque ſerpentes, dicendum hoc cap. de aliis enim iam anteà in ſpecie diximus veris reptantibus. 3. Regum c. 4. vbi Salomonis ſapientiam ſummam depinxit, ſic dicitur: *diſſeruit inter alia de volatilibus, reptilibus, & piſcibus.* vbi reptilia diſtinxit, & ab aquatilibus, idem pſal. 68. & 103. alibique multoties in Scriptura ſacra. Quorum eſt ea natura, vt & ſi ortu ſint infima, & obſcura animantia putredine orta ignobilium elementorum, infernorumque primò, terræ & aquæ, vdaque putrilàgine nata, quæ ſi quid nobilitatis, aut perfectionis poſſidẽt, à ſole ſuſcipiunt, alterante, viuificanteque corruptam materiam, illa tamen cùm terram lingãt omnia, terramque corde & viſceribus premant, reptantia motu, ſolẽ fugiunt, odioque habẽt, ſuperba

& ve

Digitized by Google

& venenoſa, monſtroſæ variæque inter ſeſe naturæ, inconſtantis,inuidæ,nullum vt ſic ſuperbiat animal, eleuetur,& tumeat nullum,ac ſerpens intumeſcit,& extollitur,infamis ortu,rege,duce, principe ignarus. Eſt rex in reptilibus quilibet; non ſunt gregalia animantia,Ariſtoteles 2.de hiſtoria, c.7. in alium irruit quiuis tyrannus,prædator, timet aquilam, alitéſque omnes veneratur ſeruili timore quodam, machinantes malum latè anteà in hæc ipſa quæ venerâtur, inſidias tendentes. Aquila enim dum poteſt veſci terrenis aliis, alites non oppugnat, reptilia imò, neceſſitate compulſa,aues aggreditur inter quas, ignobiliores priùs,regina alitum;vt Leo terreſtribus præſidet pedeſtribus,perfectis,greſſibilibus animãtibus, iis aſſidet,hæc gubernat, quo præſente lites ceſſant, diſſenſiones,rixæ.Reptilia tam aquarum, quàm quæ terras inuiſunt,principe carent,rege & gubernatore, gregalia pauciſſima. Thynni,Thunnive dicti piſces, quos ducit alter,enſe capitatus,Biſuci, ſardine grege innant, ſine duce aliquo, ſine rectore, aut capite cui pareant,& proſequantur, ſunt omnes capita. Thynnus verò præit ante alios, quem ſequúntur enſiformem reliqui,at non ducit ille,cùm timidus adeò ſit, pauidus adeò, vt cedat obſtaculo leuiſſimo cuiuis, detineátque alios leuiſſimo reti, vt perdat omnes, quò non ducit, deducit imò, officióque abutitur eo quod communiter accidit reptilibus, exemplo adducto ducis defectus. Abacuc dixit capite 1. *Populum minans propter ſcelera, & flagitia máiorum. Et facies homines quaſi piſces maris, & quaſi reptile non habens principem*, quaſi reptilia non habentia ducem. Adeſt tyrannus iis,non Rex, adeſt qui proprio bono conſulat, non communi; quo Rex, & tyrannus diſſident & diſcrepant: piſces enim piſces deglutiunt, ingerunt, vorant,

vorant, quilibet quoſlibet, quos poſſunt capere, ſine diſcrimine aliquo, oua deglutiunt ab omnibus omnes, vt & ſerpentes ipſi, propria, imò, filios proprios, reptilia, & piſces, ſi ore capiunt, ingurgitant, volatilia, & terreſtria greſſibilia ſecus, oua edunt quando plus, non pullos alites, terreſtria gradientia raró coacta fame, non communi alimento, quãdo eſt opus, vrgétque neceſſitas, præceptum, conſilium, quando licuit, voraret Abraham Iſaac filium, obtuliſſet; æternus Pater in ſalutem hominum Chriſtum libauit ſibi, in ſalutem populi & vitam mortalium, vorátque ſacerdos, reptilia temerè & ſine cauſa, tyrannide, malitia venenoſa, odio plena, & ſuperbia tumida, gula & inuidia inſtigata, ne creſcant filij, & poſſint illa quæ ipſa poſſunt, vorant, huiuſce naturæ malitioſæ, & tetræ, non ſecus ac vitioſi parentes generant filios corruptos & fœdos, veneno vitiorum parentum inquinatos, quos odio habent, mirantúrque & exaggerant illa, quibus & ipſi tenentur ſcelera, cùm ipſi genuerint malitia & viru exemplo infectos, ac ſi ex ſerpente ſerpens non oriretur, & ex ſerpentibus venenata non euenirent, demirantur quæritantes cauſam malitiæ filiorum. Punit ergo Deus hoc maximo flagello & duriſſimo populum, quòd Principes, Reges, Duces auferet, qui vel nõ ſint, vel non ſint officio tales, tyrannos imò immittet crudeles, ignorantes, vitioſos, qui nec ſe, nec alios corrigere, caſtigare, regereve poſſint, aut valeant, indoctos imò, cœcos, ſtupidos; erroribus, veneno, & malitia plenos, qui ſint aliis, & ſibi excidio & ruinæ. Hui c naturæ animantium, quod nulli alteri contigit duo capita ineſſe cernimus, vt de Amphiſbæna ſerpente docuimus anteà. Cuius ſpecies lumbrici extant, qui duobus ſemper inſigniun

gniuntur capitibus,æqualiter ex quolibet ſalientes, videre eſt noſtris communibus lumbricis putredine ortis,imbrium, caloris tepore, præcipuè flante Africo,qui ex ea regione, vt monſtrauimus, ſpiritus trahit generationi ſerpentium aptiſſimos, quod veneno polleat clima illud, cœlíque influentiis, ſerpentibus familiariſſimis, quibus notatur in Scriptura vulgus ineptum;beſtiæ nomine multorum capitum, genere reptili, imò & ſi beſtiæ nomen irrationalia omnia ſignificet primò, vt docuit Cicero Tuſculanarum quæſtionum 5.iis: *Namque alias beſtias natantes aquarum incolas eſſe voluit, alias volucres cœlo frui libero,terreſtres alias*: poſt hæc beſtia,aut bellua,propriúſque,terreſtria notat præcisè,non volatilia, nō aquatilia animantia,patet Geneſ. 1.vbi dicitur: *Faciamus hominem ad imaginem, & ſimilitudinem noſtram, & præſit piſcibus maris, & volatilibus cœli, & beſtiis, vniuerſæque terræ, omnique reptili, quod mouetur in terra.* vbi terreſtria irrationalia beſtiæ nomine complectuntur, non omnia,ſed quæ non repunt, cùm addat poſt hæc, quod præeſſe beſtiis terræ dixerat, omnique reptili terræ. At tertiò ſerpentes compellat venenoſos, & tetros, genuſque reptilium terreſtrium, patet Sapientiæ 16. vbi ſupplicium referens populo immiſſum ſerpentium, vt Numerorum 21. dicitur;beſtias vocat ſerpentes qui ſolùm,vt ibidem patet, irruere in populum ingratum. dicit enim Sapientiæ citato. *Etenim cum illis ſuperuenit ſæua beſtiarum ira, morſibus exterminabantur peruerſorum colubrorum.* Vbi beſtiæ nomine ſolū ſerpētia amplectuntur. Beſtia adhuc draco appellatur apocalypſis 13. Hæc verò animantia venenoſa & ſæua, virulentæ & ſubdolæ naturæ ſunt,variæ nimis inter ſeſe, tā quæ vna ſpecie cōtinentur,quā quæ genere,cū tamē nō diffi-

dcant,

Digitized by Google

deant; cùm enim imperfectiſſimo ortu, & putredine quaſi pullulent, materia & ouis putridis magis quàm coctis, malitia & veneno inquinatis, adhuc quando ſua propagatione veniunt, facilè cùm oriantur indigeſta, quaſi & quouis modo alterata materia, varia ſuperſunt accidentia, colorum figura, veneni, magnitudinis multoties, vt quæ non differunt natura, videantur differre, & quæ diſſident, conuenire, quo Iſidorus 2. etymologiarum c. 4. Tot ſunt ſerpentium dolores, quot colores; tot colores, quot genera; tot genera, quot venena. Cùm enim malum & peſſimũ quouis defectu eueniat, euariant quaſi in infinitum hæc animantia, cùm malum priuatiuúmque ampliſſimam rationem obtineant, omníque poſitiuo opponantur; deficientia cuius euariant illa, Eccleſiaſtici 43. *Varia beſtiarum genera immiſiſti:* ſerpentium ſcilicet natura & veneno diſſidentium, quæ vt poſſimus ad certa capita reuocare, & quot ſint certo numero continere, locáque Scripturæ ſacræ, vbi de reptilibus incidit ſermo enodare, autorúmque naturæ ſcripta interpretari, neceſſum eſt, quæ natura, quæ nomine, virtutibus, figura, accidentibus aliis diſcrepent, in medium afferre, vt quæ eſſentia differant, quæ accidenti, aut paſſionibus deplicemus, quæ hoc ordine veniunt intelligenda; quæ enim ſimul coëunt parte huius ſeriei, eiuſdem naturæ eſſe iudicamus, nomine ſolùm communibuſve accidentibus ſeiuncta, vt infrà monſtrabitur ex actionibus naturæ diuerſis, & proprietatibus; naturas ſuccindentes, & euariantes rerum.

Ser

Digitized by Google

Serpentium omnium ſeries.

AMphiſbæna,Chalcida,Lũbricus,Scytalis, Staphiurus, idẽ ſęu Spathiurus, Anguis,Booa,Coluber,Cucumis, Ælaps, Elops, Hirundo,Niliacus, Pareas,Parias,Parous,Pelias, Parias, Phareas,quòd Regno Pharaonum oriatur Ægypto ſerpens,eadem ſpecies. 1

Aſpis,Chelidonia,Cherſea,Hypnalis,Ptyas, Pſitatius;natura vna. 2

Baſiliſcus,Regulus,Catoblepas,Drynus,Harmene,Porphirius,Seps, Salpinga, Serpens paruus Ariſtotelis,Sepedon,Cyniphia. 3

Behemoth,Andrius,Hydrus,Hydra,Natrix. 4

Ceraſtes,Cœcus,Cœcilia,Cophias,Molurus, Typhilina,Typhlopes,Zygnides,Enhydrus,Chelydrus, Cherſydrus. 5

Draco,Albediſſinon, Draco Æſculapius, Draco Epidaurius,Draconçopedes,Dracomarinus,Carmẽ, Leuiathan,Amiudutus Chucarus, Triſcalis,Amidutus,Hæmidutus,Triſcalos,Triſcos. 6

Hæmorrhois,Hæmorrhoa,Hæmorrhous,Æmorrhous, Æmorrhois, Æmorrhoa, Dipſas, Cauſos, Centris, Centrine, Melanurus, Præſter, idem, Anobatéſque. 7

Leo ſerpens,Cenchris. 8

Vipera,Acontias,Echios,Echis,Echidna, Iaculus, Hauden venenoſus, Iaculus,Cenchris,Cenchrines, Cenchrias,Cenchrites,Cenchrios, Cerchias, Amotides,Amotydes,Ophites,Obites. 9

Digitized by Google

Reptilium in genere continens icones.

CAPVT XIX.

63 REptilium omnium animantiũ, quotquot in natura extant, quædam in Scriptura ſacra ſpeciei nomine compellantur, quædam generis voce veniũt intelligenda reptilium, immundorumque animantium, beſtiæue nomenclatura, tum & vrentium ſerpentium ignitorum, vt ſuprà latè ſuperque diximus. Seriem verò hanc, & ordinem ſerpentium, rectè eſſe conſtitutam, inductione facta per ſingulas huius diſpoſitionis lineas conſtabit. Cur hæc hac ſerie, illaque alia contineantur, ſuppoſito prius, quòd nullius alterius ſerpentis authores meminere dictorum præter, videre eſt diſcurrenti per omnes animantium reptilium hiſtorias, quotquot extant. Amphisbænam cum reliquis ſui ordinis vnius ſpeciei fecimus, Amphisbæna enim idem eſt, quod ſerpens duorum capitum (diximus) apud Græcos enim ἀμφισβαινις, quod eſt, Amphisbænis, & Latini Amphisbæna dicunt ab ἄμφις ámphis: accentu in penultima, quod eſt vtrimque Latinis, & βαίνω, quod eſt incedere noſtris, quaſi Amphisbæna, id eſt, vtrimque incedens animal, ſaliens ex vtraque parte. Cùm enim duplici ex parte capitatus ſit, ſic incedit motu, vt modò ex hac, ex illa modò parte vacillet; & quæ modò cauda, capitis poſteà officio fungatur, trahaturque ex alia parte, quæ capitis rationem ſubit, cauda prius, vt ſitne hoc caput, cauda illa, nullo poſſis cognoſcere modo; in hoc animanti confuſo & ambiguo. Gracilis, pariterque puſilla

Am

Amphisbæna eſt; non excedit magnitudinem lumbrici terreſtris quandoque. Nicander cecinit in theriacis iis : *Præterea occurit gracilis, pariterque puſilla Amphisbæna biceps, ſemper cui lumina nube Caligant denſa, nam palpebra nutat vtrumque Ad caput, obtuſior verùm color æquus arenæ, Robuſto in corio variato ſtigmata multo. Amphisbæna tamen ſimilis eſt vermibus vda, Quos genuit terra, eiuſque inteſtina vocantur.* quaſi lumbricus magnus. quò cùm lumbrici bicipites non minùs ſint Amphisbæna, vltrò citróque volubiles, meritò cum Nicandro ad Amphisbænam reduximus, eſſeque veros ſerpentes aſſeuerauimus, cùm omnino apedes ſint, & ſerpant toto factis orbibus, vt ſerpentes veri, terraque veſcantur, non minùs ac reliqua putredine orta, qui ſuctu potiùs, quàm morſu alimento vtuntur; ſic de Amphisbæna cecinit Mantuanus: *Amphisbæna biceps, & formidabilis ictu.* Lucanus lib. 9. citato: *Et ſurgens in geminum grauis caput Amphisbæna.* Cuius ſenectam maximè calefacere manus diximus ſuprà, illa inueſtito oleaſtri baculo, frigus omne expellere lignatorũ, dum bruma rigida impedit manuum vſum lignandi, in huncque vſum eandem obſeruare, qua manus confricant impensè, his incaleſcentibus eius attritu, & cõfrictione, vt neruis, artubúſq; calor exolutis conſueta munia abſoluant, nudarique hyeme media, non vere, vt reliqui ſerpentes, docet Nicander eo loci, docet Lucanus, Auicenna, Paulus, Ælianus, Galenus de theriaca ad Piſonem, cap. 4. Dioſcorides, Plinius, Ariſtoteles locis ſuprà adductis. Cecinit Lucanus de hac ſic adducto loco: *Et Scytale ſparſis etiam nunc ſola pruinis Exuuias poſitura ſuas.* Eo enim tempore deponit ſenectam, quo vtilius eſt de-

Digitized by Google

ponat illam aliis; nam cùm frigus pellat potentiſſimè, hyeme media qua frigus vrget plus multò, vt ſit vtilis, deponit, prudenter quaſi, ne impendat opus,& laborem: *Eſtote* enim *prudentes*(dicitur)*ſicut ſerpentes*, Matthæi 10. capite quod ad prudentiam animantis referri poteſt. Huius ſpeciem Amphisbænæ Scytalam conſtituimus ſerpentem dictam, quòd omnibus conueniat cum illa; differat verò ſolùm,quòd craſſior ſit,& caudæ procerioris, adeò vt non ex craſſo in tenuem deſinat, vt ſerpentes reliqui,& Amphisbęna adhuc aliquantiſper:at hęc omni ex parte æqualis,craſſa æquè eſt, biceps & ambigua motu,quam vocant græci σκύταλη à ſimilitudine ſcuticæ, flagellive leuis puerorum, Græcis dicta σκύταλη, nobis verò Scutica,Hiſpanis *Scurribanda*. Hæc cùm locis plurimis ſit communis, deterior omnium eſt, quæ in Chalcide regione Ætholiæ Acheloo irrigata flumine oritur;quò Chalcidicā quidam appellant ſerpentem hunc,ſolùm regionis cognomine diſſidens ab Amphisbæna dicta,& malitia ob regionis inclementiā, vt accidētia plurima morſus viperę,huius morſum ſequantur,cùm tamen diſſideant plurimis.Amphisbæna enim leuiſſimi morſus eſt nimis,parumque venenoſi;non enim apparet inſigne vulnus aliquod, quales imò ſunt muſcarum puncturæ, locus vitiatur, non ſecùs ac in veſparum ictibus.Faceſſit tamē multū negocij, & ſi nō enecet, quo Dioſcorides lib. 5.c.45. & 62. eadē accidentia ſequi vtriuſq;morſum tenet,eiſdēq;remediis mederi,ac morſus viperarū,Scytalis puncturæ,& Amphiſbænæ quoad plurima,leuioribus tamen auxiliis, & aliis plurimis diuerſis. Auicenna & Galenus idē cum reliquis locis adductis. Cum verò ſerpentes omnes

fæni

fœniculo vtantur, vt viſum acuãt, & ſeſe poliãt, ſpolientque ſe ſenecta antiqua, renaſcantur, vt ferè iterum; ſpoliis adeptis vitioſis & putridis; docet Ariſtoteles 8. de hiſtoria c.17. & Plinius lib. 19. c. 19. Ælianus, Dioſcorides, alij; hæc tamen fœniculum fugit, & odio habet quàm maximè; Veris imò tempore latitat terra abdita, contrà ac genus omne ſerpentium; hyeme erigitur, orbes exerit, ſpoliaturque brumæ tempore, & medio, quando opus eſſet ſenecta altera ob frigoris rigorem propriam abiicit, quæ dum latet, tanta æſtus tempore vrgetur ſiti, vt furiis agatur, tarda verò & ignaua natura, non valet impedita confugere ad aquas, vt ſitim reſtinguat, vt ferè rabie percita, infecta furat eo tempore, cuius ſic cecinit Nicander: *Hæc linquit cùm luſtra, aut fiſſam fragmine petram, Vere nouo quando tellus vaſta agmina pandit, Serpentum haud vnquam carpit fenicla vorando, Dum ſpoliata nouæ exultet ſplendore iuuentæ.* Deſunt enim, dum ſpoliatur, fœniculi ramuli media hyeme, Lucanus lib. 9. dixit: *Et Scytale ſparſis etiam nunc ſola pruinis Exuuias poſitura ſuas.* Subdit Nicander: *Sed requieſcit iners montis radice ſepulta, Somno preſſa graui, tenuique vligine terræ Paſta; ſitim nunquam potuit vitare moleſtam.* Quidam hanc vocarunt Cæciliam, & Cæculam, & Typhlinam, & Typhlopem, inertè tamen, cùm non ſit hic cæcus ſerpens; infrà dicetur. Eſt ille ſpecies Moluri infrà, Scytalis enim eſt oculorum caligantium, at manifeſtorum nimis, & apparentium eſt, cùm Cæcus ſerpens iis careat, vt infrà. Vocatur etiam ſerpens hic Spathiurus, Staphiurúſque Latinis. Staphis græcis σαφὶς eſt vua paſſa Latinis, & ὦρος quaſi oros, & tractu temporis ὖρος vros, temporalis ſcilicèt, antiquã

quòd referat vuam paſſam, colore macularum cutis, Spathiuruſve, ab ſpatha græcis σπάθα ſeu ſpatha, quòd forma enſem referat, & figura, plana & æquali, enſes antiquos æquales omni ex parte imitãte; vnde Hiſpanis, *eſpada* & *eſpatula*, quòd plana ſit. Sunt iidem ſerpentes, & ſi diſtinguantur ab aliquibus, capitibus propriis, cùm ſolum modo dicto diſcrepent tales ſerpentes, accidentibus aliquibus, non natura, cùm & eadem ſymptomata inferant morſu, malaque eadem, actioneſque eaſdem obeant, eiſdemque remediis, & auxiliis ſpecie veneno fiat ſatis earum morſibus; quibus eandem continere naturam patet, eodemque tempore cùm nudentur, & vna lege, communique viuendi forma conueniant. Exuuię quorum manus quòd calfaciant, æqualiter laudant maximè autores omnes, ipſummet ſerpentem cõtuſum, cũ ſale & anetho, vulneri applicitũ proprio, cũ id de vipera non probẽt, ob cerebri ſummum diſcrimen cũ reliquo corporis, vt ſimilitudine nõ vocet ad ſe virus ſufficiẽter ſola, ſed aliis parata rebus theriacę antidoto, alia verò ſola. De diſſidio & potentia cerebri viperini latè anteà; vt & veſpas ſuis morſibus eodem paratas modo vtiliſſimas indicant, experiẽtiaque inuenit & ratio, cùm virus trahãt ſuam ſimilius quælibet ſuctu naturali partium, quod trahere, & allicere ſunt apta, vt membra alia quælibet alimentũ ſibi familiare & proprium innata virtute interim dum viuunt, carnes imò feræ cuiuſuis præter vipereas, vtiliſſimas eſſe hoc modo actas ſuis morſibus patet: Horũ verò dictorum ſerpentium eſt quælibet morſui alterius vtilis, vt hinc vltrà eaſdem vnius eſſe naturæ cõſtet. Carnes vſtæ ſale, anetho, & fœniculo, teſta recenti, vſque dum in cinerem deſinant, pondere

dere

Digitized by Google

dere duarum drachmarum, cum vino albo aqua diluto epotæ, ægrotos priſtinæ ſaluti mirificè reuocant. Quod arcanum maximum & remedium mirabile iudico nimis, in omnium ſerpentium morſibus, intus enim accepta hæc alliciunt ad ſe venenum, & virus, quod cor impetebat tractu naturali harũ partium, aſſuetis iam illud allicere viuo animanti, præterquàm in vipera potentiſſima capite, quod poſteà ſimul cum illis ventre ducitur, expurgaturque ſudore, aut alio, ſimul cum medicamine accepto, nobis diſſimili natura, vt cum illo ſimile pellatur ſimul virus, eiiciaturque in vipera inefficacius auxilium, & inſufficiens, & ſi quidpiam proſit. Hinc alimẽta cùm trahantur à corde, & reliquis, vitanda eo tempore, & minima quantitate ſunt exhibenda, ne veneno infecta animantia, inquinata, & læſa iam, ſimul cum cibis aſſumptis venenum alliciant in cor, & viſcera, infecta imò expellant, & propulſent. Secundo ordine veniunt Anguis vulgaris & communis noſter dictus, quòd in angulos cedat. Iſidorus docuit 12. etymologiarum cap. 4. Latinis ergo anguis dicitur, & Græcis ὄφις, thãnin Hebræis, qui amplectitur colubrum, nomine ſolùm diuerſum, quia colit anguis vmbras, loca humentia & vmbroſa, vt ſuprà, cucumeremque anguem amplectitur nomen hoc, quòd anguis vulgaris noſter cucumerem forma & figura æmuletur, tum Boam anguẽ amplectitur, eximiæ molis, qua ſolum ab angue ſeiungitur, tantæ vt bouem integrum capiat, equumque & equitem ſimul degluriat. Dixit Plinius ſub Diuo Claudio contigiſſe ſuprà. Cuius generis fuit Python ille Ouidij Metamorphoſeon primo libro, quẽ ſuperauit Apollo ſagittis, medicifve remediis, medicinæ Deus, ſerpens Latinis, Græcis

ἑρπετον. Hunc ipſum anguem notat dum ſine addito imponitur, etiam ſi coluber Græcis ὄφις, vt anguis dictus, nomen generale ſit ad omnia reptilia verè apedia, & non minùs ſerpens ſubſtantiuè ſumptus. In ſpecie verò anguem notant, dum ſine addito aſſeruntur. Natrix non minùs anguem communem noſtrum, qui aquis degit, exprimit, plurimos enim experimur viuere in fluuiis, à quibus differt anguilla diminutiuè dicta piſcis notus, quod aliculis natet, non reſpiret pulmone, orbata collo & gutture, at illa toto ſine aliculis omninò natrix dicta, quòd innet aquis, quæ dum fontes, ſtagna, paludes, aquas inhabitant ſtantes & compreſſas, impetu non dilabeſcentes, & eas inficiunt, & ſeſe putrida vligine, loci non peruij. Dixit Lucanus libro 9. *Et natrix violator aquæ.* Cicero 4. Academicorum. *Cur omnia noſtri cauſa, cùm faceret tantam vim Natricum, viperarumque fecerit. Cur mortifera tam multa paſſim diſperſerit.* Priſcianus libro 5. *Natrix cùm ſpeciem anguis ſignificat maſculinum inuenitur.* Mantuanus; *Et natrix inimicus aquis.* Lucillus libro 2. *Si natibus natricem impreſſit craſſam & capitatam.* Hæc ab hydra eſt diuerſa ſatis, infrà. Plinius, Ætius, Ælianus, & reliqui, nil diuerſum de hoc ſerpente ab Angue communi referunt, vt latè ſuprà edocuimus multis. Niliacus à Nilo nomen trahit loco ſolùm à natrice diſſidens angue, Pareas, Parous, Parias, idem cum angue vulgari noſtro, tritoque ſerpente, tum Pelias, Pharias, loci nomine Ægypti, à Pharaone dicta, φαρίας Græcis, vnde pharias; idem omninò cum angue. Quorum ſunt duæ ſpecies nigræ, & coloris æris, vt Ælianus libro 8. capite 11. enarrat. Sic dictæ quòd muribus veſcantur, quæ ædes incolunt locis plurimis, nigri

nigricantes colore, Hiſpaniæ Toleto communiſſimæ, domorumque inquilinæ, à φάρω etiam aut φάρυγλις, quod eſt, edacitas, ſeu ingluuies, aut cum edacitate, quòd murium voraciſſimæ ſint. Suſpicor tamen dici à φάρσιν, quod eſt, renouare, aut arare, quod priùs aliis ſpoliis nudentur, & motu ſurculos notatu dignos terræ imprimant arando terram, corporis mole, à quo Pharias dicuntur, vt à πάρωκρος, Latinis Pallidus, parous dicatur, quòd ventre pallorem obtineant, dorſo nigri, vt quaſi cum pallore miſtum colorem poſſideant, vt tergora hirundinum obtinent, quò & Hirundines diximus appellari, non minùs; Tum Elopes ab Ἐλλωψ, vt quidam autumant, quod eſt, imbecille nobis, quòd ſint debiles morſu. Norunt Sparti, quibus ſunt communes, imò ab Ἐλλωψ, quaſi mutus, non ſibilantes, dici reor. Ἐλλωψ enim mutum ſignificat; quò dicitur de iis Eccleſiaſtes 10. capite. *Si mordeat ſerpens in ſilentio, nihil minus habet, qui occultè detrahit.* Tacitum enim venenum eſt horum virus, mutum, morſu debiles extant, conatur verò fortiter emordere. Fugiunt viſum, fœniculumque ſceleſti homines, ſolem ipſum, vernum tempus vitæ, & cœleſtis influxus auxiliorum gratiæ, legemque pietatis gratiæ, vt media hyeme ſpolientur non ad Solem iuſtitiæ æquinoctio verno, imò rigidiſſimo mortis tempore, & hyemis, ſiti crudeliſſima vitiorum extorſi, conſuetudine & aſſuefactione larga, aquas deliciarum impotentes iam adire ſenio & ætate confecti, inertes, appetunt tamen bibere adhuc, ex vtroque capite malitiæ & affectuum, ſalientes lentè & moroſè, ſerpentes duorum capitum appetitus, & rationis, & ſi appetitus non propriè caput,

Digitized by Google

vt alterū ſerpentis huius infami loco ſeceſſum iuxta conſtitutum ſit infrà, legumque pugnantium, vt Paulus dixit, incedunt multoties, appetitu magis progrediuntur, vt eo capite ducatur ratio, caputque trahatur in obſequium ſenſuum; mouentur enim amphisbænæ ſerpentes meliùs ex cauda, quàm ex capite; exit enim ex capite animantis illo melius, aguntur que, quod vicinius eſt excrementorum ſeceſſui, & ſi maius ſit aliud apparentia, & mole, dignitate, ſitu, vt ex appetitu, quàm ex ratione meliùs ducatur, euerſis his, & monſtroſa republica euerſa, & confuſa. Ezechielis 21. capite, vbi Ægypti Regis prædicitur formidabilis ruina ſic: *Stetit enim Rex Babylonis in biuio, in capite duarum viarum diuinationem quærens.* Conſuluit ſerpentem, & Dæmonem Amphi-bænam, capitis duplicis, duarum viarum, inceſſus duplicis, qui dubiè & amphibologicè reſpondet quæſitis, duplici capite, vt eo modo contingant, eodem prænunciaſſe renunciet, ſi alio alia dubij extricetur parte reſponſi, vt Dei hoc habere, quòd falli non poſſit, nec fallere ſuadeat; quò verus Deus iudicetur idolus & fictitius dæmon, ſummi dei æmulus, inuidia & ſuperbia percitus. Sic reſpondit Æacidæ amphibologicè Oraculum, dum conſuleretur, an cum Romanis bellum iniret. *Aio te Æacida Romanos vincere poſſe*, quæ tam de Æacida victo, quàm de Romanis interpretari poſſent verè, vtrum contingeret. Aio te Æacida poſſe vincere Romanos, & aio Romanos poſſe vincere te Æacida. Caput duarum viarum, & illud: Cato iniuſtè criminatur, quod poteſt intelligi, criminari alium, aut ab alio, communi verbo *criminor* vſus. *Stetit* ergo *in capite duarum viarum, conſuluitque Dæmones & Pythones*, ariolos,

les,& Magos, vt eo capite dicitur; *ac ſi non eſſet Deus in Iſraël.*

Literalia; allegoria, naturalia plurima afferens.

CAPVT XX.

ASpidem diximus proprio capite ptyam, quod 64
venenum expuat continere, cherſeam, ſeu terreſtrem Hypnalim & ſomniferam, Chelidoniamque aſpidam, à ptya pſytathion venire conſtat forma, natura, nomine ſolum deformato quantulum. Baſiliſcus, Regulus idem Catobletas, ſuprà eſt videre, ſerpens eiuſdem naturæ cum Baſiliſco, quod Græcis κατόκνεα, κατόχαιω, idem eſt quod pigreſco, torpeo, & βλέμματα, aut βλετὰ, aſpectus, acies, viſus; quòd torpidus viſu Catobletas ſit, quòd cùm viſu enecet non minùs ac Baſiliſcus, natura pergrande adeo illi ſubſtituit caput, vt illud erigere non valeat, tanto oneri non ſuffecturus, excidio ne eſſet mortalibus peſtis tanta, animantibuſque. Eſt caput continuò terram verſus pigriſſimum motu, fugiendi vt ſit locus, & vitandi aſpectus; hinc Catobletas dictus, pigri viſus quaſi ſerpens. Harmene Arabicè dicta, vnde Auicenna libro 4. fen. 6. tractatu 3. capite 23. ſic de hoc ſcripſit animanti. Harmene Regulo eſt proximus, quod & viſu, & auditu interficiat, non ſecus ac Baſiliſcus, & ſi ſit eo quantitate maior; Eſt enim quantitas eius ab vno cubito ad cubitum vnum, & ſemiſſem; cuius morſui ſi confert quid, eſt ſemen papaueris, & caſtoreum, maſticata aut ebibita iure gallinæ. Drynos etiã ad Baſiliſcũ reduximus, quòd vrat

quæ contingit ignis more, vulnus illatum ad oſſa vſque, quæ enim circa cauernam animantis huius extant, ſic ſunt vſta & ſquallida, vt hoc ſolo ſigno vbi latet noſcatur, ſecretus, & abditus dum viuit. De iis latè ex Æliano, Ætio, Galeno & reliquis. Dypſas Hæmorrhoum complectitur, Hæmorrhoam fœminam, & Hæmorrhoin, eadem, capite de Hæmorrheo diximus, Arabicè Cucharus, & Amyuduthus, & Triſcalis, non ſecùs ac Hæmorrhous ſanguinem fundunt non ſolùm vulnere, toto imò corpore emanat. Cauſas adduximus capite de Hæmorrhæoo. Qui omnes ſerpentes Hæmorrhoës ſunt, id eſt græcis, ſanguinis effuſiui, Dypſas verò ſanguinem fluere facit iis minus, at aliquatenus & hoc inducit ſymptoma, vt de his dixit Auicenna loco citato. Nec quod Ceraſtes titubet motu & dorſi ſit quaſi perfracti, vt ſuo c. manifeſtauimus, ex Nicandro & reliquis, ideo ad Hæmorrhoum reduximus, vt videre eſt capitibus propriis horum animantium ſuprà cùm ſanguinem non reiectet aliis, aliiſque diſſentiat & diſcrepet. Draco, vt ſuiſmet capitibus patet, plures nomine diuerſos ambit. Leuiathan de quo ſuprà c. proprio, vt & c. de Behemoth Hydriam, & hydros ad ipſum reuocauimus, ibidem dicitur, Hydros enim Græcis ὕδρα, aqua Latinis, quòd aquas colat, ad Draconem Albediſſimon ſerpentem adduximus, quod Auicenna retulit c. 54. Draconem eſſe, ſolùm ab eis diuerſum, quòd carnes fœtidas reddat morſu, putridaſque, quod aliorum morſibus non contingit. Hunc vocat Albediſſimon, Perſin Arabicè, quaſi ventris albiſſimi, Dypſas Cauſos, Præſter, idem, capite de Dypſade patefecimus, Centris, Cétrine dicitur, hæc ipſa à figura, quæ quaſi à capite amplo

amplo in caudam ſtrictiſſimam deſinat in centrum, Centrum enim Latinis, Græcis eſt κέντρον. Hinc Centrine, & Centris. Tū Melanurus, Græcis Μελάνουρος, ab οὐρὰ, quod eſt cauda Græcis, & μέλας, Latinis niger, quaſi nigercauda ſerpens, Ælianus libro, & loco citato, Cœlius Rhodiginus lib. 1. capite 33. Habet enim, vt capite de Dypſade continetur, caudam duabus lineis nigris diſtinctam, ſitimque infert maximam ictu, oritur Lybia & Arabia eiſdem locis. Cæcus ſerpens Cæcilia dictus, quòd viſu careat, à Τύφλος, quod eſt cæcus Latinis, quò & Typhlopes & typhlina dicitur, cæcus ſcilicèt idem quod ſerpens cæculus, & Cophias, quaſi ſurdus à græco nomine κωφὸς, id eſt, ſurdus Latinis; ij enim ſunt cæci & ſurdi natura, quò nec ſtrepitu, ſonove fugantur, nec viſu fugiunt, aut ſuadentur iis deſtituti ſerpentes. Dictus Molurus, quòd ſit nigræ caudæ, non lineis diuiſæ, vt molanuri dicti, imò tota quòd inſit illis cauda nigra, Zygnides græcis à Ζυγὸς, quod eſt librile tranſuerſum, ex quo lances pendent, quòd ſint medio corpore craſſiores capite, & cauda. Habent eæ rimulam quandam ſub imo ventre, qua oua excubant, cùm obtineant reliqui ſerpentes ad caudam quaſi, iuxta locum ſeceſſus excrementorum. Hos vocat Nicander in theriacis Typhlopas, vt diximus, quorum ſic cecinit: *Atque etiam immunes noxa Typhlopes ab omni.* Hos moluros vocant alij, quòd cauda incedant, corpore erecto toto, vt plurimos diximus ſerpentes eo modo cedere. Quos vocarunt myagros coronatos, & πολυστεπίας, id eſt, multis lituris, coronarum inſtar, diſtinctos, vocauit Nicander coronatos Myagros ibidem. Sunt adeò duræ pellis, vt vix tandem ſecari

Digitized by Google

cari poſſit, docet Hermolaus, quorum meminit Ariſtoteles 9. de hiſtoria, cap. 6. & Plinius libro 9. cap. 9. Cœcilias appellat, alij Baſeres, ob figuram, & ſpondilos, quæ in Scriptura ſacra nominibus generalibus vocantur reptilium nomine, & immundorum animantium. Enydri ſub ſe continent Cherſydros & Chelydros; nam & ſi Behemoth, Hydra, Andria, Enydros, Cherſydros, Chelydros, Natrix, Anguis fluuiatiles, tales dicantur quòd aquas incolant Græcis dictæ ὕδρος, à quo nomen traxere; tamen Behemoth, Hydria, Andria, monſtra ſunt Draconis naturæ, aquas habitantia, vt capite de Behemoth conſtat; quò & antiqui Hydram lacunam læcennam habitare dixere, ſeptemque capitum eſſe monſtrum, vt Pauſanias in Corinthiis tenet, Homerus, Virgilius 6. Æneidos: *Ac bellua Lernæ, Horrendum ſtridens. Quinquaginta atris immanis hiatibus Hydra*, Martialis 5. *Improba Niliacis quid facit Hydra feris*? Codrus: *Diffudit criſtas Argolis Hydra nouas.* Augurellus: *Nec feruens refugit tundere viuidum Hydræ multiplicis caput*, plurimi alij. Enhydros verò, græcis ἔνυδρος, & ἔνυδρις, Cherſydrus, Chelydros etiam aquis degunt, non monſtra, imò ſerpentium ſpecies, Enhydros enim, quod in ὕδρῳ, aquis ſcilicèt ſit, dicitur ſerpens albus, vt Plinius retulit libro 30. capite 3. & Herodotus in Melpomene, dixere Cherſydros à χέρσονκα, id eſt, terra Græcis, & ὕδρος, hydros, id eſt, aqua, quaſi terræ aqueus ſerpens; vt ſuprà diximus, quòd aquis ortus terras inuiſat, & habitet, poſteà truculentior factus ſiccitate, & ſquallore terræ, cuius Nicander meminit loco allegato iis: *Nunc age Cherſydri, qui par eſt Aſpidi, formam Diſcito, ſed plagam ſymptomata ſæua ſequuntur.*

Nam

Digitized by Google

Nam quæ membra cutis conueſtit carnea circum, Funditus vda ſcatens ſanioſo humore fatiſcit, Laxa putredinibus, victuſque laboribus æger Succumbit multis ˇf.luentibus, atque per artus Erumpunt ſcabies, hinc inde ingente tumultu; ſubdit: *Hic primùm in ſtagnis furioſa percitus ira Inſequitur ranas: verùm cùm Syrius ardens Humore exhauſto fæcem combuſſerit omnem, Tunc ſalit in terram ſquallens,& puluere plenus, Sole fouens corpus truculentum, ac inter eundũ Sufflando, in lingua ſuientes vaſtat ariſtas.* Hæc eadem Chelydros à χέλυδρος Græcis, χέλυς, teſtudo eſt, quòd eam capite referat, & ὕδρος, hydros, aqua, quaſi aquatilis teſtudo, quorum ſuprà ſatis diximus ſerpentium. Sunt eæ albæ ſerpentes, & medio aquarum veneno plenæ,& cùm vrgentiſſima angantur ſiti, illicò aquas ſugunt ac poſſunt, magnitudinis Aſpidis, & ſi forma diſſideant. Sunt albidæ,prægrandis capitis & latiſſimi, igniti;& cauſtici, vrenteſque, vt ſuprà diximus, ab Scriptura ſacra nomine ſerpentium ignitorum apprehenſæ, quando ignitos in populum immiſit ſerpentes Dominus locis allatis,quò linguæ ſufflatione ariſtas vaſtare dixit Nicander,incendio aëris ſufflati tanto impetu,vt impetu facto in plurimis aërem accendi videmus & igneſcere,Ideo Lucanus libro 9. *Natus, & ambiguæ coleret qui Syrtidos arua Cherſydros, tractique, via fumante, Chelydri; Et ſemper recto lapſurus limite Cencris*, vt iam ſuprà de iis omnibus latè. Idem Ariſtoteles, Ælianus,& reliqui. Seps vrens eſt ſerpens, antea monſtrauimus, Lucanus lib. 9. *Oſſaque diſſoluens cũ corpore tabificus ſeps.* Auſonius: *An Lybica vox: Sit ferale malum ſeps.* idẽ Plinius c. 29. c. 5. reliqui quos c. de ſerpentibus ignitis adduximus. Græcis, σὴψ, ſeps à verbo σήπω *ſepo*, hoc eſt, putrefacio, quia putreſcunt membra

bra veneno, & decidunt; alij ſepam vocant eadem etymologia vſi, ſepedon alij, Ariſtoteles ſerpentem paruulum, quòd ſit talis re vera, Iſidorus Salpinga à σάλπα, ſalpa piſce, quòd ſit ei ſimilis capite, & ſi minutiſſimus ſerpens hic ſit; tū & Cynipha, quòd oculis & rabie canem referat, Græcis κύων, morſuque inferat rabiem. Sepedonis ſic cecinit Nicander, *Sepedonis formam cognoſces, corpore namque Hæmorrhoo ſimilis graditur veſtigia firmans Recta, haud vlla tamen geſtat hic cornua fronte; Sed color eſt varius, qualiſque tapetis amæni: Et grauitate caput nutans, extremaque cauda Pumila dum graditur, non nihil reflexa ſub imo Fœmina, ſed vulnus dirum ciet, atque moleſtum; Ac teneros ſtatim virus depaſcitur artus: Exutoque humore pilus dilabitur omnis. Non ſecus ac pappi vento perflante fatiſcunt, Nam capite ex ſummo, ciliiſque reuulſus Iulus Diffluit, ac omnis nudatur palpebra crine, Membrorumque teres compago candicat alphis; Et leucis etiam, quas mox comitatur ephalis.* Cùm ergo actionibus & accidentibus formæ conueniant, veneno & aliis, remediáque eadem expoſcant, & eiſdem curentur auxiliis, quæ ſunt vnius ordinis, meritò in eandem ſpeciem reuocamus. Implicat enim, figuram actionis adeſſe vni animanti vnius ſpeciei, & animam alterius, vt docet Ariſtoteles 1. de Phyſiognomia c. 2. Porphyrius ſerpens eſt capite albiſſimo, & ruber toto corpore, viſu pulcherrimus, veneno terribilis, vrens & cauſticus. Edoardus lib. 1. c. 181. Ælianus lib. 9. c. 57. ſic dictus à πύρφυρα, id eſt, purpura Græcis, quòd purpureus toto ſit. Caret dentibus hic ſerpens omninò, at euomit teterrimum virus. Locis Indiæ oritur, quidquid contingit, vritur, & extabeſcit illico, vt eo loci narrat Ælianus, ad ignitos referen

Digitized by Google

ferenda in Scriptura ſacra. Cuius lacrymæ, inquit Ælianus libro 4.c.35. quas elicit, fluereque facit, apprehenſus ſemel ſerpens, pernicioſiſſimum ſunt totius naturæ venenum, & lethale, magis eo teterrimo adhuc, quod ore euomit. Fictitiæ lachrymæ, hypocriſis icon certiſſima, hieroglyphicon aptiſſimum ſimulationis, & fallaciæ. Latet lachrymis, & pietatis effigie, mors teterrima, & dira, vt hypocritis adeſt, & fœminarum lachrymis fallacia & dolus. De vipera ſerpente vltimo plura iam diximus proprio c. ſuprà, Græcis ἔχις, & ἔχινα, & ἔχιος dicta, Arabibus *Hauden.* Cuius ſpecies eſt *Iaculus* ſerpens dictus Græcis ἀκόντιον, à ſimilitudine Iaculi quod eſt haſtile illud quod vibratur & manibus eiaculari poteſt, nobis dictus *Azcona*, & Cantabris præcipuè, ab acontia Græcis, quòd hic ſerpens, vt latè anteà, vibret ſe ex arborum ramis, & transfigat animantia, more iaculi emiſſi bellici, ſuprà retulimus; qui à vipera non eſt diuerſus veneno; & accidentibus, forma, & figura, vt ex autoribus tradidimus anteà: & ſi ſint iaculi ferè non venenoſi, terræ & regionis diſpoſitione. Dicuntur tales Cenchrides etiam, & Cenchrites, quod maculis coloris milij varientur, Græcis dicti κέγχριες. Tum ophites & obites, quod quaſi Thebanus ophites Græcis, ὀφίτης marmor, & ὀβίτης maculentur, tum Ammotides, Græcis ἀμμωτίδες, Ammotides viperarum ſpecies conſtituit Ætius libro 13. cap. 25. quos Cenchridas appellat, quod inſtar milij grani, cauda ſit dura. Leo Cenchriſve ſerpens, quod colore milium referat cæruleum, obſcurumque, viride, vt iam ſuprà. Nullum ergo ſerpentium animantium omiſſum eſt in Scriptura ſacra; monemur omnibus, hortamur, exhortamur, excitamur omni natura rerum; animantia enim, & animæ expertia, naturæ ſo-

Digitized by Google

lùm habent vſum, nos verò vſum & imitationem, noſtri & aliorum, dominium imò noſtrarum actionum. Vt ergo naturalium ordinem, conſonantiam imitemur, vt venenum, malitiam, odium vitemus, proponuntur nobis naturalia, ſerpentéſque omnes præter ſurdos, cæcos, ſerpentes rationibus dictis. Hinc naturalia omnia inanimata, animata inuitat Pſalmographus ſacer, laudare Dominum, illi iubilare & plaudere, irrationalia adhuc, & inanimata; hæc enim natura Deum extollunt laudibus, eſſe, eſſentia, operibus; nos iis, & vltrà, ratione, voluntatiſque affectu, religionis, & pietatis vinculo.

FINIS LIBRI QVARTI.

IOAN

Digitized by Google

IOANNIS

BVSTAMANTINI

CAMÆRENSIS, APVD Complutenſes Philoſophiæ & Medicinæ primariæ moderatotis publici,

DE ANIMANTIBVS

Scripturæ ſacræ reptilibus terreſtribus communiter dictis,

LIBER QVINTVS.

Digitized by Google

PRÆFATIO.

ANimantia omnia quotquot extant naturæ, diuiſimus in terreſtria, aquatilia, & aërea, volatiliave dicta 1. cap. lib. 1. Ariſtotelem inſequuti 1. de hiſtoria animalium c. 1. & 2. ſuoque ordine de iis dicere cœpimus; de terreſtribus primò, ſitu, ordine, quòd terra prior locetur ſerie inter elementa, ſitque aliorum baſis, fundamentum, & quaſi pauimentum vniuerſi totius, huiuſque vniuerſalis machinę, cuius ſuperba tecta cœli; hinc eius animantia priùs ordine loci prima ſumus aggreſſi, inter quę ab imperfectioribus auſpicati, ad perfecta naturæ, de reptilibus apedibus priùs inſtituimus ſermonem, veréque ſerpentibus, tum quòd in ſcriptis ſacris, de ſerpente, priùs aliis in ſpecie incidat ſermo, cuius occaſione, & reliqua ſumus perſequuti reptilia apedia & venenata, vt poſteà ad alia progrederemur. Cùm verò reptilia quædam ſint verę talia, (monſtrauimus) apedia ſcilicèt,

Digitized by Google

cèt', quædam verò reptilia & ſerpentia dicantur, etiamſi in pedes porrigantur quoſdam, non ſuffectūros tamen tantæ moli ſuſtinendæ, corporiſque longitudini porrectæ nimis ferendæ;cùm de prioribus libros quatuor adſtruxerimus, de iis hos duos edere paramus. Sunt hæc animantia pedeſtria, at repunt, & ſerpunt nihilominùs reptantque corpore oblõgo,quorum quædam venenum retinent;ſecùs alia, quædam bipeda duorum pedum exiſtunt, quadrupeda quædam, alia multipeda. Vocauit ſerpentes,quòd terris reptent lacertos Plinius,& Salamandram, natura pedeſtrem; ſerpentem vocitat libro 10. capite 67. Celſus non minùs Scorpionem, Araneum, Phalangium ſerpentes compellat libro 5.à capite 25. ad finem libri paſſim, ὑρπετὸν enim Græcis, idem eſt, quod repens, reptanſve Latinis, quod propriè de apedibus dicitur, quæ ſignum ſenſile totius molis exhibent motu, non ſolùm pedum, vt pedeſtria quæ ſuſtinentur alta, illis, aut quæ ſignum ſenſile, manifeſtumque non linquunt, vt vermes,& minuta animalcula,quæ excludit nomen,impropriè verò,minuſque rigido eius ſignificatu,pedeſtria includit,quibus pedes non ſufficiunt, quo minùs reptent, & ſi plures poſſideant ſimul, & vltra animantia minuta, quouis modo ſerpant, pedeſtriave,

Digitized by Google

PRÆFATIO.

ANIMANTIA omnia quotquot extant naturæ, diuiſimus in terreſtria, aquatilia, & aërea, volatiliave dicta 1. cap. lib. 1. Ariſtotelem inſequuti 1. de hiſtoria animalium c. 1. & 2. ſuoque ordine de iis dicere cœpimus; de terreſtribus primò, ſitu, ordine, quòd terra prior locetur ſerie inter elementa, ſitque aliorum baſis, fundamentum, & quaſi pauimentum vniuerſi totius, huiuſque vniuerſalis machinę, cuius ſuperba tecta cœli; hinc eius animantia priùs ordine loci prima ſumus aggreſſi, inter quę ab imperfectioribus auſpicati, ad perfecta naturæ, de reptilibus apedibus priùs inſtituimus ſermonem, veréque ſerpentibus, tum quòd in ſcriptis ſacris, de ſerpente, priùs aliis in ſpecie incidat ſermo, cuius occaſione, & reliqua ſumus perſequuti reptilia apedia & venenata, vt poſteà ad alia progrederemur. Cùm verò reptilia quædam ſint verè talia, (monſtrauimus) apedia ſcilicèt,

Digitized by Google

cèt, quædam verò reptilia & ſerpentia dicantur, etiamſi in pedes porrigantur quoſdam, non ſuffecturos tamen tantæ moli ſuſtinendæ, corporiſque longitudini porrectæ nimis ferendæ; cùm de prioribus libros quatuor adſtruxerimus, de iis hos duos edere paramus. Sunt hæc animantia pedeſtria, at repunt, & ſerpunt nihilominùs reptantque corpore oblõgo, quorum quædam venenum retinent; ſecùs alia, quædam bipeda duorum pedum exiſtunt, quadrupeda quædam, alia multipeda. Vocauit ſerpentes, quòd terris repent lacertos Plinius, & Salamandram, natura pedeſtrem; ſerpentem vocitat libro 10. capite 67. Celſus non minùs Scorpionem, Araneum, Phalangium ſerpentes compellat libro 5. à capite 25. ad finem libri paſſim, ὑπτεῖν enim Græcis, idem eſt, quod repens, reptanſve Latinis, quod propriè de apedibus dicitur, quæ ſignum ſenſile totius molis exhibent motu, non ſolùm pedum, vt pedeſtria quæ ſuſtinentur alta, illis, aut quæ ſignum ſenſile, manifeſtumque non linquunt, vt vermes, & minuta animalcula, quæ excludit nomen, impropriè verò, minuſque rigido eius ſignificatu, pedeſtria includit, quibus pedes non ſufficiunt, quo minùs reptent, & ſi plures poſſideant ſimul, & vltra animantia minuta, quouis modo ſerpant, pedeſtriave,

Digitized by Google

ſignum quòd nullum ſui relegent motu, Gręcis βαδίκοντα, ſummiſſa, humilia, prolixa in motu, vt ſunt vermes plurimi, erucæ, & alia. Baſilius imò ἕρπετα vocauit piſces, quòd ſint ſerpentes, id eſt, non pedibus gradiantur, reptiliaque aquea omnia vocamus, quod idem eſt, ac ſerpentes; eo ſenſu, quòd non ſe attollant in motu, toto imò vacillent & ſpatium percurrant, tranſnatent, diſtinxit Galenus ἕρπετα à βαδίκοντα, vt notat Theocritus. De iis ergo modo quintus eſt liber ſerpentibus Scripturę ſacrę, ſuperatis iam Hydra, Vipera, Dypſade, reliquiſque ſerpentibus, deuictis virulentis, fatalibus.

LIBER

Digitized by Google

LIBER QVINTVS.

De Formica.

Capvt I.

PRoverb.6.c.ſic dicitur: *Vade ad formicã, ô piger, & conſidera vias eius, & diſce ſapientiam, quæ cùm non habeat ducem, nec præceptorem, nec principem, parat in æſtate cibum ſibi, & congregat in meſſe quod comedat. Vſque quò piger dormies? quando conſurges ex ſomno tuo? Paululum dormies, paululum dormitabis, paululum conſeres manus, vt dormias, & veniet tibi quaſi viator egeſtas, & pauperies quaſi vir armatus; ſi verò impiger fueris, veniet vt fons meſſis tua, & egeſtas longè fugiet à te.* Cap. verò 30. ſic: *Quatuor ſunt minima terræ, & ipſa ſapientiora ſapientibus; formicæ, populus infirmus, qui præparat in meſſe cibum ſibi: Lepuſculus, plebs inualida, qui collocat in petra cubile ſuum: Regem locuſta non habet, & egreditur vniuerſa per turmas ſuas: Stellio manibus nititur, & moratur in ædibus Regis.* Formica minutiſſimum mole animal, exiguum, puſillum, officio, actionibus maximum, exemplo, viuendique ratione prægrande, celebre, ſtructura & conformatione mirabile, Græcis Μύρμηξ, à Μύρια, quod mille ſignificat, & Μυχὸς, quod ſubterraneum denotat locum, & penetralia conſignat: quaſi formica multitudinem ſubterraneam animantium notet, milliariaque abdita, ordine & inſtitutis viuentia, politia, legibus; vltra conclaue, Μυχὸς Græcis, de-

promit,occultam,abditamque rempublicam nobis: formica compellatur, quaſi ferens micam. Eſt nullum in natura animal, quod geſtet onera frequentiùs, nec ſi cum mole corporis conferatur, maiora vehat, æqualiave aggrediatur reportare, animoſa cordis iraſcibili qua pollet atomus ille, vt Boues, chamelos integros,leones, tygrides, elephãtos afferre tentet, non mordet, non ore tenet, non iniicit morſum, vt animantia reliqua contenta portione, rerumque parte,non diſcerpit, diſcindit, aut dilacerat animalque morſu impetit, fert imò ſecum, affert integrum,totum ſi poteſt,quale erat anteà,ſi hæc nequit,in fruſtulã concidit,diſſecat, non vt animantia reliqua figit morſum, vt ſibi ſatisfaciat primò,vt reipublicæ imò, communique viuendi rationi conſulat; quò fert,vehitque ſemper quæ premit dentibus ad ciues priùs, ad communem populum, vt poſteà diſpendio facto, ſibi proſpiciat, & in ſe cedat labor & opus:à ferẽdo ergo,& mica traxit nomen,quæ & ſi puluiſculum illum aureum,qui in arenis ſplendet ſignificet, priùs mica nomen, panis fruſtula reique omnis particulas, quæ decidunt, nobis tractantibus res ipſas, non minus notat: dixit Catulus. *Nulla in tam magno eſt corpore mica ſalis*,id eſt, particula, Horatius 3.Carminum Ode 22. *Molliuit auerſos Penates farre pio, & ſaliente mica.* Ouidius 1. faſtorum: *Antè Deos homini quod conciliare valeret,Far erat, & puri lucida mica ſalis.* Formica ergo quòd ferat fruſtula, & micas rerum: vnde formica quaſi ferens micam. Eſt formica de genere inſectorum animantium, Græcis ἔντομα exanguium natura, ἄναιμα & ἄνειμα, id eſt ſine αἷμα, Græcis ſanguis eſt, docuit Ariſt. anæma eſſe 5. de hiſtoria cap. 24. 2. de partibus animalium c.4.toto,

exanguis,

exanguis, corde præter, ſua mole plus cunctis aliis ſanguine abundans illo; hinc timidum eſt animal, faciléque à motu deſiſtens, etiam ſi leuiter contrectetur, ſanguinis feruor iraſcibilem fouet, metum excutit, ira & incendio, membris calore ſolutis, agilibus, actiuis, turbulentia excitata ſpirituum, & humorum, quibus diſturbantur animantia, vt furient, non extimeſcant malum, vt futurum præuideant, aut cõcilientur perturbata, vt hinc docti paueant, quæ inſipientes aggrediuntur intrepidè; ideo philoſophi timidi, cùm quòd vigiliis melancholici, & frigidi exãgueſque extiterint, tum quòd conſiderent, deliberẽt de malo futuro, quæ furentes ſubuertunt, & turbulentia commota, non ſpeculantur: hinc timida ſunt exanguia, multò magis concupiſcibilis, quàm iraſcibilis virtutis; hinc iuuenes iraſcibilis ſunt magis, ſenes verò concupiſcibilis partis, quantum agitur ſanguinis lege. Exanguia animantia excrementa eiicere dixit eo loci Ariſt. quouis contrectata modo, & moueri deſinere, aut colligi in ſeſe, natura timida, vocauit timidam formicam Virgilius 1. Georgicorum iis. *Gurgulio atque inopi metuens formica ſenectæ.* Non irritata formica animoſa eſt virtute inſita, ferox, morſuſque tenacis, inſtigata miteſcit, corrigitur, arcet iram, motus cohibet, blanda & facilis, timorata, & tractabilis. Hæc & ſi oua excubet, non eſt ouiparum animans, viuiparum imò, docet Ariſt. de hiſtoria animalium loco adducto vbi ſic: *Coëunt & formicæ, & vermiculum pariunt nulli annexum, qui accreſcens ex minutulo & rotundo, longiuſculus fit, formamque accipit debitam, ortus eorum verno tempore agitur. Videmus enim coëuntes formicas ligatas poſterioribus paſſim, non ſecus ac videmus canes, vnamque aliam trahere ſecum repentem*: refert Plinius ex Ariſt. hæc lib. 11. c. 30. Faceſſit verò nobis negotiũ

ipſe lib. 29. c. 6. vbi Plinius ſic ſcripſit: *Aures purgat fel pecudis cum melle, grauitatem auditus adeps cum abſynthio & oleo vetere inſtillatis vtimur, & per ſe ouis formicarum, namque & huic animali ineſt medicina, conſtatque vrſos ægros hoc cibo ſanari.* lib. verò 30. c. 15. ſic. *Ouis formicarum ſupercilia denigrari, cum muſcis tritis tradunt,* & alibi, *eiſdem vitari pueris in genis hirſutiem pilorum.* Alia alibi; quò videtur ouiparas conſtituere formicas, nonque viuiparas, vt ipſe priùs cum Ariſt. ſenſerat. Difficilia ſatis loca, & abſtruſa. Ouorũ vſus formicæ probatur plurimis, diuerſiſque affectibus, quòd natura frigida, & ſicca conſiſtant, inſtar formicarũ, conſtituatque Galen. 1. de temperam. c. 6. vt videatur non vermiculũ nulli annexũ eniti, vt recenſuit Ariſt. imò ouo implicitum excutere, cõtra ac aſſeuerarat priùs, noſque videmus, & experimur paſſim, oua formicarũ alba, & rotunda ſimilia granis margaritarũ minutiſſimarum (domiciliis earũ effoſſis) emergere, pluuiarũ imò tempore madefacta pluuiis, ad Solemque ſimul cum ſeminibus, & frugibus, circa domicilia exſiccare, ne putreſcãt. Abſtulit hoc dubium Plinius lib. 11. c. 3. iis: *Plurima inſectorum animantiũ vermiculũ gignunt,* plurima dixit, nõ omnia, excepit enim Ariſt. 5. de historia c. 19. papiliones, qui durum quoddã ſimile carthami ſemini excubant priùs quiddã continentia, intùs fluidum, ſubdit Plinius. *Formicæ vermiculũ ſimilem ouis excubant veris tẽpore.* Ea enim quæ pariunt vermiculum, non formant fœtum ex vna parte eius quod repoſuere oui, alia ſeruata in alimentum fœtui, vt in ouis impertiuntur hæc duo, omnibuſque in ouiparis: Vermiculus imò ipſe increſcit totus, nullo relicto aliquo, vt relinquunt putamina, & ſuccos, quæ ex ouis eminẽt, maiorque fit, exoleſcitq; ſe toto, nõ formatus albugine, & vitello relicto in alimoniã altus.

Eo

Digitized by Google

Eo loci narrat Ariſt. quod cùm formicis contingat vermiculos parere, vt eo loci tenet, viuiparas conſtituit, cùm tamen earum vermiculi, & fœtura, vt dixit Plinius, ſit ouis ſimilis colore albo, figura, & quodammodo duritie & conſiſtentia. Ideo oua ex ſimilitudine vocantur, quæ ſunt vermiculi & fœtus viui, non oua; quæ eorum figura, ſi rectè attẽdas, comprobat planè. Non rotunda, nec abſoluta omninò ſunt oua illa, ſimilitudine talia, oblonga imò, & quaſi hærentia ſibi, vt ouum maius minori, ac ſi copularetur, in quouis vno velut duo oua maius alterum, aliud minus coniuncta ſi eſſent, oblõgioribus partibus, inſectum ac ſi eſſet ouum vnum ſui medio, quod increſcit calore fotum temporis verni, & incubantis animantis tempore aliquo non nimio, nec multo tẽporis, cùm non cubet oua vera, ſolúmque vermiculos alteret, nulloq; relicto illius oui, quod reuera vermiculus eſt, formatur, & increſcit formica, eius formæ qualis eſt ouum, duarum ſphærarũ cohærentium, ex craſſiori corpus retrouerſus formato, ex tenuiori reliquum, quod ad caput ſpectat, & ante verſus, vſque dum ex candicanti rubeſcit, ex rubeſcenti nigreſcit, debitúque eſt nacta colorem, formã, & motum; qui moueri cùm incipit vermiculus priùs, deſiſtit à motu tertia die, dormitq; trium dierũ ſpatio, poſteà agilis, valida, intrepida formica, fructuoſa, & ſollicita, frugifera, prouida, conſurgit, triduo peracto, vt Chriſtus reſurrexit, plenus triumphis, robuſtus, & validus. Ariſtot. docuit locis adductis, & Ælianus, Plinius, reliqui, cibos colligit in triſtiſſimam hyemem, in opportunumque tempus, annonam præſentiſcit, ab apibuſq; eo diſcrepat inter reliqua, quòd cibos apes coquinent, formicæ condant, & ſeruent, efficiant ſiccos. Eſt pedeſtre animal, at repens, ſex pedibus

plures

Digitized by Google

plures incedunt, quatuor aliæ plures, & pauciores
5 aliis inſunt. Ea eſt varietas earundem, vt hinc verè eſſe reptiles cognoſcantur, pedes cùm non certo ordine recipiant, quaſi pars illis non neceſſe nimis impertita verè reptantibus, & apedibus, ornatus imò cauſa numerus varius, vt & alas experimur, rariùs tamen eis erogari; tenet Apuleius lib.6.aſini, vbi reptiles vocat. Plinius lib.37.cap.11.ſic: Myrmecites lapis ſic dictus eſt; quòd reptantis formicæ effigiem habet; pedes enim non ſecus ac alas obtinet inordinatè. Formica pedeſtre eſt animal alatum multoties, at ſine ordine certo pedum, & alarum, ideo eſt reptilis ordinis, ſerpitque & volat, præter naturæ ritum, vitio & morbo adnatæ ſubſtantiæ, vitiato membro partiũ naturæ, non ſecùs ac ſerpentibus alas adnaſci attulimus cap. de vipera, vitioſo humore luxurianti, vdo, glutino & viſcido; non ſecus ac fungi erumpunt arboribus, ſupercreſcitque caro nutritione vitiata, locis plurimis, & ſine naturæ ordine pullulant plurima animãtibus, plantis, miſtis aliis, & aliis: Hinc imbribus ſuperuenientibus, tepidoque cœli ſtatu, & vdo, flante Africo, tepenti & humido, viſcidis vaporibus, & glutinoſis abrũpunt alæ è præcordiis, ea ex parte qua præcinguntur hæc animantia, detento ibi humore impedito tranſitu ad inferna, loci preſſura, vt hinc inſecta omnia cruribus gracileſcant, eius defectu, vt per potos humor dirumpat, extendaturque ad extrà, abeatque in alas, membranulaſque, folliculorum inſtar, quibus peruolant illæ, & ſi regionibus plurimis humiditate loci ſemper alatæ plurimæ viſantur, raró ſine alis, vt apud alios, cùm illis raró regionibus ſiccis. Sic Ariſtoteles locis adductis, Plinius, Ælianus & reliqui. Ariſtoteles formicas dictas equites communes, æſtiuo tempore

Digitized by Google

pore locis plurimis, quòd poſteriora earum leuentur in altum,& dirigantur, non ſecùs ac ſi equitem corporis medio ferrent,ſupráque aliud medium geſtarent,negat inueniri in Scylia lib. 9. de hiſtoria c. 28.cui regioni adeſſe pennatas negat Plinius.Vocāt Græci equites has,hippomyrmeces, ſeu equites formicæ. Sunt & formicæ venenatæ, quas Italia non nouit; has Cicero appellat Solifugas, quòd ſileant diu,ceſſentque ab opere,& Solem fugiāt. Bætici vocant ſalpugas. Telephus Cretenſis mortiferas compellat,& vocat Laërtas,& non ſecus ac veſpas quaſdā lethiferas eo nomine comprehendit. Solinus refert in Polihiſtoria c.20. Sunt nigræ vulgares, & maiuſculæ, nigræ vulgaribus formicones dicti, ſunt rubræ,flauæ,minutiſſimę quę ſunt,& albæ.Vltrà Ælianus lib.4.cap.5.in Phenæo monte. Plinius lib.30. c. 4.vbi Herculaneas appellat, & robuſtas formicas albas,quaſi Herculem potentes affligere,& quòd pulſu formicanti multoties afficeretur,Epilepſiaque dicta Alcides, ideò morbus Herculeus, Celſus, Paulus, Ætius,c.de Epilepſa.Imò lib.29.cap.4.ſic extat ſcripto apud Plinium.Eſt & formicarum genus venenatum non ferè in Italia, Solifugas Cicero appellat, Salpugas Bætica, iis cor veſpertilionis contrarium, omnibuſque formicis eſt, odore eas fugat, hæc Plinius. Maiora onera geſtant formicæ omnes auerſæ poſtremis pedibus innitētes, obnixè,humeris,& ſcapulis baiulant onuſtæ,aut reptu trahunt onera, quæ ſi maiora ſint,quàm vt oſtium domicilij ea capere poſſit, ad introitum diuidunt & in fruſta concidunt, non anteà. Semina arroſa condunt, ne rurſus in fruges erumpant, & pullulent, ſubtus terram ne renaſcantur, ex ſubterraneis vbi reponuntur locis, formicarum induſtria eroduntur, ea parte qua germinant

Digitized by Google

minant ſemina, quæ condunt caulice ipſo ſurſumve dicto ſeminis eroſo,hinc ſemina recondita ſemel, ſi ſuſcipantur, ſeranturque, germinabunt numquam quæ ſemel repoſuit illa. Cùm verò locis humidis ſicciſſimæ formicæ,& calidis degant, temperamento frigidæ,vt corrigantur contrariis earum exceſſus, vitaque in calido & humido conſiſtat; docuit Ariſtoteles,de vita & morte,c.2. de iuuentute, & ſenectute, cap.1.Galenus 1.de temperamentis, locisque ſubterraneis, ideo calidis & humidis prudenter inhabitent, præcipuè hyeme tota, hinc neceſſarium fuit, ſemina, frugeſque, capite & caule erodere, ne germinarent., cibo in annum integrum ſagacitate, prouidentia repoſito,& reſeruato,vna vice alimonia & cibo,eſcaque debita ne priuarentur, fameq; interiret ordinata reſpublica, quando deſunt vnde alimenta labore adhuc, & ſumptibus,induſtria & diligentia comparari poſſint, media rigidiſſima hyeme, ſterili,& triſti. Ælianus lib.2. c. 25. Plinius lib. 11.c. 30. Cicero de natura Deorum, Ariſtoteles 9.de hiſtoria cap.38.vbi inquit, inſectorum officioſiſſimum præ cæteris omnibus aliis generibus animalium formica eſt; eadem ſemita ſemper ambulat, nec declinat à ſecuriori faciliorique via,aut à communi reipublicæ itinere, it via communi reipublicæ, illi conſulit,nō ſibi,& cum minutiſſimū animal ſit, continuo itinere,ſilices duriſſimos earum curſu & recurſu attritos videmus, quod Plinius notauit eo loci c. 30. vbi ſic:Eſt formicis reipublicæ ratio,memoria, cura, ingeniū.Cicero loco adducto ſic:In formica nō modo ſenſum, verùm etiam mentem, rationem, atque memoriā eſſe ſuſtinemus, metaphora hæc ad rationem & mentē de imaginatione & cogitatiuo ſermone facto,quas Ariſtoteles rationem vocauit, ob allegoriam

goriam & ſimilitudinem ad intellectum, 3. de animo c. 13. Ælianus idem lib. 6. cap. 49. vbi in hæc verba prorupit: Cleanthem hæc de formica hiſtoria coëgit concedere, beſtias non eſſe rationis expertes. Nam cum aliquando otioſus eſſet, ferunt, formicas plurimas circa cauernã quãdam contemplantẽ, quæ hinc & illinc ad conſueta opera confluebãt, vidiſſe quaſdam, emortuam formicam ex aliarum republica, hancque in proprium domicilium earundem iuxta formicarij ora reportaſſe, vbi emortuæ cõtubernales prodiere continuò, & corpus afferentes, cadauerque frigidum, conſpexiſſe, quaſi cum ipſis quicquã contraherent, iterum & ſæpiùs, vltrò citróque cõmeaſſe, vſque dum tandem lumbricum emortuum, tamquam redemptionis pretiũ attulere iis quæ cadauer reportauerant, quibus proprio domicilio ciuem, ſuęque ciuitati reſtituerunt, pretio accepto, reliquas abiiſſe, emortuam verò iure ſodalitio alias recepiſſe, intra propriaſque cauernas collocaſſe, & honorificè ſepeliſſe agmine facto, vrna parata ex folliculo, & vagina grani frumenti, quo condere emortuas eſt illis vſus, ſarcophagi, & feretri loco, Ælianus lib. 6. capite 24. Clemens lib. 6. capite 60. Prudenter enim agit formica, quæ exercet, non vera prudentia, metaphorica tamen, ſic enim diriguntur ab ipſo naturæ autore, ſic earum opera reguntur, vt in iis prouidentia eluceat, mens, ratio, ſapientiaque conditoris ſummi, magis multò quàm in grandibus animantibus, & vaſtis plurimis aliis naturæ. Neque enim rationales conſtituunt formicas, Elephantoſve autores, qui eiſdem ingenium adeſſe fatentur, rationem & mentem, ſapientiam, prudentiam. rationem illis adſcribunt, id eſt, imaginationem, æſtimatiuamque potentiam vocauit Ariſtoteles 3. de anima, cap. 13.

dicto,

dicto, imaginationem, rationẽ, animantiaque moueri ex ratione & appetitu localiter dixit, ſi quis, inquit, imaginationem rationem quandam eſſe dixerit. Habent hanc formicæ facilem, perfectam, ſiccitate temperamenti qua pollent, tum memoriam fœcundam, abſolutam, exiſtimatiuam, quam vocant medici omnes rationem, philoſophique. Galenus 2. de cauſis ſymptomatum, c. vltimo, & 3. de locis affectis, cap. 5. Ducuntur enim illo naturæ inſtinctu, vt quaſi prudentia gubernẽtur, regique videantur, non quòd rationales proportiones medij cognoſcãt in finẽ, cũ rationis hoc ſit, media imò apponant naturæ inſtinctu, ad quæ ſequatur finis meliùs reliquis, ac ſi proportiones cognoſcerent. Quò Ælianus lib. 6. c. 42. Plinius lib. 11. c. 30. & lib. 9. c. 30. Ariſt. loco citato, Cicero, alij, ingenium, induſtriam, laborem, opus formicarum ſummis laudibus extollunt. Sic de iis legit Ælianus: Ægyptias foſſas, & Creticos labyrinthos hiſtorici literarum memoria celebrant, & poëtarum natio verſibus decantat, verùm foſſionum quas formicæ efficiunt, diuerticula varia, flexiones, anfractus nondum ſciunt, enimuerò eæ mirabili ſapientia ſubterraneas ædificatiunculas tortuoſiſſimè conſtruunt, vt vel difficilem inuentu aditum, vel omnino inuium, inſidias ſibi molientibus efficiãt; terram enim quam effodiunt, aggerãt tanquam muros quoſdã, vt nec cœlo profluenti aqua, aut ex alia parte inundẽtur. Hæc ille. Non enim ſecus ac prudentes œconomici domos adſtruunt tripartitas ordine, vt maribus pars vna relegetur, fœminis alia, tertia verò ſupellectili, rebuſque domeſticis, ſic illæ tripartitas domos ædificant, magnificaſque ædes, quarum partem vnam mares ocupãt, alia fæmellis committitur habitanda, tertia frumento, victui.

Ariſto

Digitized by Google

Ariſtoteles 9. de hiſtoria c. 38. vbi promptuarias cellulas efficere formicas teſtatur ſubtus terram. Mirabile eſt quod de hoc minutiſſimo animanti circumfertur, nullum aliud mortuas ſepelire præter hoc, piiſſima humatione, feretro funerali adacto, mortuas alterius conſortij remittit in proprios ciues, & vſque ad fauces formicarij, & ora vehit, vt ſepeliātur à contubernalibus, & cōnſortibus. Ælianus lib. 6. cap. 49. Ariſtoteles vbi ſuprà, Plinius. Humanis laboribus fruuntur, ſpicas abſcindunt, diſtrahunt ariſtas, grana expurgant citra ventilationem, aut inſtrumentum aliud, id verò ſine eo quòd imperio alicuius ſubdantur, quod iis dixit Ariſtoteles 1. de hiſtoria cap. 1. Hominis naturam ancipitem, ſocietatis ac ſolitudinis eſſe apertum eſt. Ciuilia appello animantia, quæ labori communicant eidem, quorum opus cōmuni efficitur opera, munuſque idem omni eſt, quod non omnibus gregalibus competit: ciuilis generis eſt homo, apes, formica, grus, veſpa: quorum aliæ ſub duce degunt, vt grues & apes, aliæ nulli imperio ſubditæ ſunt, vt formicæ. Cohærent hæc maximè cum iis quæ dixit ſpiritus Deus Prouerbiorum citato cap. 6. *Vade ad formicam, ô piger, & conſidera vias eius, & diſce ſapientiam, quæ cùm non habeat ducem, nec præceptorem, nec principem*, & cætera. hoc eſt, quod Ariſtoteles dicit, nulli imperio ſubiici, quæ & ſi gregalis ſit, non tamen ciuilis, metaphora adhuc ducta ad rationis expertia animantia.

Digitized by Google

De formicæ ſagacitate.

CAPVT II.

8 MIrabile & illud eſt huius animantis, quòd mẽſis cuiuſlibet nono die intra cauernam contineatur, quietoque admodum tecto ſe teneat. Ælianus lib. 1. c. 23. ſic: rerum cœleſtium notionem habere, curſum ſyderum tenere, atque vim intelligere, ſaperéque Babylonios & Chaldæos teſtantur hiſtorici, formicæ verò neque cœlum ſuſpiciunt, neque digitis menſis dies numerare ſciunt, hoc tamen eis natura donauit admirabile, vt menſis nono quoque die non pedem ex cauerna egredientes, admodum quietæ tecto ſe teneant. Ariſt. 9. de hiſtoria c. 38. formicæ non interdiu ſolùm opus exercent, ſed etiam noctibus plena luna, nemo eſt qui non videat. Ælianus lib. 4. c. 42. Formicæ in primis ſedula atque operoſa animalia tanto laborandi ſtudio tenentur, vt ne noctes quidẽ in ſuo opere ceſſent, modò ſit plena luna, nec verò quemadmodum homines inertiæ, fugæque laborandi excuſationes prætẽdunt. Plinius lib. 11. c. 30. Operantur noctu plena luna, eædem interlunio ceſſant, iã in opere qui labor? quę ſedulitas? & quoniã ex diuerſo conuehunt ſemina, & trahunt, altera alterius ignara, certi dies ad recognitionem mutuam ſuorum ciuium quietis dantur, nundinìſque: quanta eſt tũc earum concurſatio & quæ? quàm diligens cum obuiis quædam quaſi colloquutio, ac percontatio, capitibus altis, eo ſolùm die? Subdit, ſilices atterunt ſemita, abrumpunt, ne quis dubitet, qualibet in re quid poſſit quantulacumque aſſiduitas Sepeliuntur ſolæ præter hominem, à viuentibus con

conciuibus. hæc Plinius. Vocauit officioſiſſimas Ariſtoteles 9. de hiſtoria c. 37. hoc eſt in hoc minimo animanti maximum , ſic præſentit temporum euentus, ſic callet tempeſtates , vt nunquam imbrem fluxiſſe videas , cùm earum fruges pluuio aut alio madefactas ſoli exponunt exſiccandas: ſentiunt, cognoſcūt, & præſentiunt temporum mutationes certiſſimas, innata aſtrologia ; quo pluuiam venturam denunciant, frequentia operis, vehementia, & conatu, tempeſtates, aëris mutationes: cuius illud eſt opus, diligētia illa , vt abditiſſima quæque , & recondita nimis adeant, & deprehendant, aquas innantes percurrūt, reptant in altum, ſecurè decidunt, priùs cū ſupra optata quæuis aſcenderint, ſuſpenſa imò contingūt adhuc, repunt, ſubreptant, chorda, aut quo tenētur vinculo appenſa , vt quaſi ineuitabilis ſit omnino hæc aſtuta animans, quæ arceri nequit alio. quàm minutiſſimo cinere circumſepta, & circumuallata, vaſe in quo continetur munito cineribus ſubtiliſſimè cribratis, iis ſolùm ſuffocantur illæ, cinere obrutis, obcęcatis, circumſeptis, ſubmiſſis, hinc Soli ſacrificabatur formica immolabaturque in Iſthmo regione, quòd omnia occultiſſima adhuc inuiſat, vt Sol viſit, viſitetque illa: imò curioſitatis Ægyptiis erat hieroglyphicon , & ſummæ inueſtigationis. Prouidentiæ prudentiæque ſignum, vt in Ægyptiorum literis eſt videre. Labor indefeſſus eiſdem ſignificabatur , formica enim ſumma diligentia eadem ſemper itat via, nunquam aberrat à loco quo quidquam repoſuit, nimio nixu , ſemina quæ præ pondere nequit geſtare ore, pedibus protrudit, officioſè ſatis aliis defeſſis in opere aliæ ſuccedunt, opemque afferunt. Eſt meritò magnum nobis exemplum formica laboris, ſocietatis, ſodalitiæ fidei. Iuſtiſſimè deriſit cicadam

garrulam,& dicacem,ocioſam & vacuam,quæ cùm hyeme rigida & ſterili expetiiſſet, illi opem ferret propè fame interituræ : Æſtate, dixit,quæ cantaueris, hyeme ſalta, quòd ſine menda iudicaret animal garrulum,& luxurioſum. Euxitheus lib.9.c.70. eorum opinionem inſequutus, qui defunctorum animas migrare ſenſere in ea animantia quorum opera dum in humanis erant imitabantur : ad diligentiſſimam hanc inueſtigationem formicæ meminit, Vlyſſem ratus in illam commutatum,qui ab Homero laboris,diligentiæ ,prudentiæque exemplar conſtitutus eſt,reliquiſque ab omnibus poëtis, & rhetoribus Pythagoreis.Plato imò in Phædone eorũ animas, qui popularem , ciuilemque virtutem , abſque philoſophia,conſuetudine freti,exercitióq;exercuiſſent,poſt obitum in formicas mutari tenet: quæ nõ tenus cortice ſunt recipienda, cùm philoſophiæ ipſi rebúſque naturæ repugnet adhuc,fideiq; aduerſetur metamorphoſis hęc metépſychoſeoſve tranſmigratio, Græcis Μετεμψυχόσεως, in formicas imò abire, imitatione & exemplo, quas imitari tenentur ſapiẽtes,cùm ſit illis ſapientior,& præſentiat quæ illi neſciunt,moliaturque quę tenentur ęmulari.Imò cùm mors & exitus acta probet, & ante mortem nullus poſſit beari,laudibúſve affici verè, iuſtè : qui vt formicæ vixere, in formicas abire obitu nunciabant, opinione & creditu , formicáſque eoſdem prudẽtiſſimas vocabãt,tranſiſſe in formicas nomine & fama. Leonis regij quæ obtinent caput,vt humiles leones, magnanimos configuraſſent,alioqui regales, & grãdes. Myrmidones ,n. fuere antiquitùs formicariive homines dicti , Pindaricus tenet libro 4. c. 13. interpres Æginæ , qui ſubterranea loca habitabant, fructuſque arborum recondebant , ex quo fabula Theo

Digitized by Google

Theogenis locum habuit, vt nunquam deſinant fabulari Græci, Iouem officioſiſſimum, humilem tanquam vnum ex nobis, iam humanum & fratrem hominũ. Veritatẽ ſapiunt hæc, olfaciebant gentes à lõge legẽ gratiæ traditionibus populi Dei. In formicamq; mutatam Eurymeduſam Archelai filiam, vnde Myrmidon Formiconve genitus caput Myrmidonum gentium extitit, à quo poſteà Myrmidones dicti referunt ij. Chriſti humilis verbi breuiati, exinaniti, vermiculi, formicæque effigie, & Eccleſiæ redolentia verba, pietatis hieroglyphicon formicam conſtituebãt Ægyptij, quòd mortuorum fuerit ſollicita, ipſoſque ſepeliat diligentiſſimè, (mõſtrauimus (Græcis hoc adagium cõmune eſt dum inæqualitatẽ duorum oſtẽdere parãt, Μύρμηξ κάμηλος, formica & camelus, quod mole & moribus euarient maximè, formica ſedula, & chamelus iners & deſidioſus. Sunt formicæ auri auidiſſimæ, ipſum cuſtodiunt, condũt, & quæritant, grana inuenta in arena ſplendeſcentia geſtant, recondũt propriis domiciliis, nõ minùs quã alimenta, formicaria effodiunt auri cupidi, vt theſauris recõditis formicarum opere fruantur ocioſi: ſubtus terram aurũ abditum detegunt, l.3.c.4. Ælianus ſcripſit ſic: Formicæ Indicæ aurum cuſtodientes, nũ- 10
quam tranſeunt fluuium nuncupatum Campylimũ, cum iis formicis habitant populi Iſedones. Plinius l.37.c.10. Atizoës l.1. Hiſtoriæ rerum Indicarum c.7. formicas aurum eruere, & ſeruare docẽt, nonq; ſolum aurum, imò & lapidem Augitem recondere coloris auri, quadratæ figuræ, qui non ſecùs ac magnes trahit ferrum: hic aurũ ad ſe allicit lapillus. Ægyptiis hieroglyphicõ opulẽtiæ formica extitit. Apud aruſpices, & augures omen & augurium opulentiæ, &

Digitized by Google

diuitiarum. Contigit ditiſſimo illi Midæ regi Phrygiæ, cùm puer eſſet, formicas in os grana tritici, micaſque auri & grana congeſſiſſe. Mortē prędicunt, & denunciant formicæ ſi in ægros irrepſerint, odorę quaſi quòd in cadauer iā iā it, detexerint. Viua enim nunquā animantia trahere tentant, mortua imò, aut moritura, docuit Ariſt. 9. dę hiſt. c. 11. vbi dixit, formicas nil venari, ſed aliorum facta colligere. Eſt venatio captio viuorum animantium aut proſequutio, hinc aruſpices prædixere Neroni ſomnianti multitudinē pennatarum formicarū in ipſum irruentium, mortē plebis rebellione, & eorum, qui maiorum autoritate & patrocinio, alas ſuſceperant, animumq; interficiēdi principem. Fuere & ferales Tyberio, quæ ſerpentē ab eo in deliciis habitum conſumpſere morſibus viuum, vt reſipiſceret facto nouiſſimo, & diſſono naturæ animantium, portētoque mirabili, Principes & Reges populo egere grato conciliata republica, aliàs formicas minutiſſimas potentiſſimos vaſtare ſerpentes.

11 Eſt hoc maximū dum geſtant cadauer, mortuāve formicam conciues vt ſepeliant, funeralibus veſtibus nigræ natura eam comitari, quas ſi rubra formica, aut fulua, albave ſequatur dilacerant, morſibuſque impetunt, quam ob dedecus commiſſum inſepultam relinquunt, quod ſine veſte funerali triſti, in aliarum contubernio, emortuam dehoneſtauerit. Artizoës loco adducto. Interitus ſignum reponebatur antiquis. Onirochritæ auditorum frequentiam ſignificabant multitudine formicarum in aures obambulantium. Hinc Martialis deridens grammaticū ait, *Sic te frequentes audiant capillati*; nam placida eſt auditorum copia præceptoribus, & concurſus placidiſſimus. Depingebant ideò Onirochritæ formicas in aurem irrepſiſſe. Inanis gloria, Græcis κενοδοξία, formica

formica notabatur, & Ægyptiis, quòd depopulentur virentia omnia, pulcherrimaſque arbores, folia, fructus, flores, non ſecùs ac Cenodoxia & laus propria acta, egregiáſque virtutes, geſta alioqui magnifica & illuſtria, vt formica peſtis eſt proceratum arborum virentium; pulcherrimarum morbus, & vitium arboribus frugiferis communis, terræ, cœlique inclementia ſubnaſcens, ſterilitatis annonæ indicium maximum, hinc hoias ormigo Hiſpanè vocamus quæ diſparuere & abiere, aut ſubitò aut infrugifera, inutilia, quòd hoc morbo folia & fructus exoluantur frugum, arborumque, multoties ſterilitate inducta prolixa. Depopulatio etiam & vaſtitas formicæ icone deſcribitur, cui faſciculus origani coniungatur, formicas enim proprias ſedes domiciliaque relinquere origani puluere inſperſo itinere, aut ad cauernæ fauces ſuffumigio adacto ſcimus, eóque vti in earundem exterminium, docuit Sotion Agriculturæ lib.1.c.10.Columella lib.3.c.2.Cato de re ruſtica lib.3.cap.9. Plinius lib.19.c.10. Ariſtoteles lib.3.de hiſtoria animalium,cap.8.vbi ſic: Sulphuris quidem odore inſectorum plurima intereunt. adhęc formicæ origani, ſulphuriſque puluiſculo inſperſo, ſuas relinquunt cauernas, alióque migrant: Cornu prætereà ceruini facto incenſu plurima inſectorum pars fugit,& præcipue Styracis ſuffitu,cinere inſperſo ſuffocari & fugari quouis, tenet Plinius lib.19.citato cap. vbi ſic: Contra formicas, non minimum hortorum exitium,ſi nō ſint irrigui, limum marinū, aut cinerem conſulo,iis obturatis earum cauernis & foraminibus, efficaciſſimè Heliotropio herba necantur, ſuffumigato: tum aqua inſperſa in qua later dilutus fuerit crudus, lotuſque eadem: retulit Apuleius ſuprà, Sabinus Tyro libro 1. Cepuri-

con ad Mæcenatem cap. 10. Ælianus locis adductis, Ariſtoteles, Nearchus apud Strabonem lib. 15. cap. 7. Strabo lib. 15. c. 6. Pauſanias Syrus in Laconicis, Plinius lib. 11. c. 31. docent, Indicas formicas eſſe cornutas, maximaſque, miræ magnitudinis pennatas & albas plurimas: fuiſſeque cornua formicæ Indicæ miraculo & admirationi, ſuſpenſa in templo Herculis Herytris. Scribit Nearchus lib. 9. cap. 7. vidiſſe pellem cuiuſdam ſimilem magnitudine & coloribus variis pelli Pardi. Plinius aliique omnes eiſdem locis enũciant; colorem felium ex iis alias habere teſtantur, magnitudinem luporum regionis Ægyptiacæ Indicæ communium continere, alatas quaſdam, variegatas, albas, Indoſque illius regionis, quos vocant Dardas, ad plagam Septemtrionalem habitantes, erutum aurum ab eiſdem tempore hyberno, furari æſtiuo, tetro fumo rerum dictarum ipſis fugatis priùs, quarum multoties dilacerantur morſibus immanibus, ſi prævelaces Camelis incurſantes non liberentur, tanta pernicitas, feritaſque eſt hominibus & beſtiis cum auri cupiditate. Dentes habent formicæ, docuit Ariſtoteles 4. de partibus animalium cap. 6. fortiſſimos, quibus minutiſſimũ animal duriſſima quæque erodit & lacerat, iis ineſſe ore aculeum, vt apibus acre; guſtuſque organum in aculeo retinere principaliter & intus in palato. Non ceſſant erodere dẽtibus aculeo iniecto, maſticantur, vt ſaporem ſuſcipiant, contrà ac muſcæ, quæ aculeo delectantur ſolùm, quo nõ mordent, ſugunt imò: Ariſtoteles 2. de partibus c. vltimo. Mirabitur verò non iniuria quiſpiam, cùm tot tantaque de formicæ natura mirabili & rara illuſtria & magna dixerimus, cur api & formicæ imaginationem adeſſe negauerit Ariſtoteles, vermibuſque omnibus 3. de anima c. 3. cùm illis ingenium, ſtudium, men

mentem,rationem,imò æſtimatiuam potentiam ſenſitiuas perfectiſſimas aſcripſerint omnes, ipſeque philoſophus (ſuprà monſtrauimus,)earumque opera artificioſa, & rara, mirabilia id comprobent,tum politia,tum œconomia, tũ ethica. idem imò Ariſtoteles 1.metaphyſicorum cap.1. hæc animalia habère prudentiam tenet, imaginationeque viuere omnia quæ ſentiunt, ſuſtinet 2.de animo textu 20. Deſinet verò mirari ſemel ſi intellexerit Ariſtotelem eo loci non imaginationem negaſſe vermibus nidificantibus mirè, Apibus officioſiſſimis,formicis laborioſiſſimis:ſolúmque negaſſe,diſciplinabilia hæc eſſe animantia, imaginationemque obtinere diſciplinabilem,vt aſſueſcere poſſint impoſitis alio, ſic enim inſtinctu ducuntur, hærentque naturæ præceptis,forti imaginatione,qua nunquam errare contingit ab opere per latumve vnguẽ diſcedere, alienis legibus præceptiſve impoſitis, vt non obtemperent, vt animantium plurima non obtemperant, aſſueſcuntve aliis. Quis apem,vermem,formicam manſuefecit? & ritui impoſito aptauit? vt equos,leones,tygrides,ſerpentes aliquos, aues, piſcium plurimos cibo & aliis aſſuefecit,impoſitiſque parere docuit. Aſſueſcit nunquam formica,apis,vermis,aliis prærerquàm à natura impoſitis, quod adeò naturales ſint opere. Imaginationem eo ſignificatu non eſſe ſenſum, ibidem probat, ſenſus enim omni ineſt animanti, hæc verò imaginatio non omni,cùm iis non inſit,etſi ſit aliis; diſciplina enim adhuc impropria, quæ aſſuefactione fit, & aſſiduitate ſenſus memoriæ. Circa ſingularia obiecta non ineſt iis imaginatio, quæ oritur cum memoria eius quod multoties factum eſt: ſcimus enim picam,pſittacum, turdum, motui loquendi aſſueſcere,& ſono,equum,elephantem, ſimiam inceſ-

ſui, ſaltui equos, & rebus aliis aſſueſieri; canem, vrſum pſallere, & alia rebus aliis. Hæc verò animantia nullis: imò pulices aſſuefacimus morſui ligatas, iis ſecus contingit. Sic eſt intelligendus Solinus dum formicis diſciplinam aſcribit in Polihiſtoria, capite 20. quod metaphoricè diſciplinam poſſideant, paſſiuéque diſciplinatæ ſint inſtinctu dato, non quòd aſſueſcant ipſæ. quo ſenſu Cicero & reliqui mentem illis adeſſe dixere, id eſt, quaſi mente viuere, mentéque ordinari autoris vniuerſi hæc artificioſa, & induſtria. Herculaneas dictas formicas, tritas ſimul cũ ſale, impoſitaſque omni generi macularum mirificè illas extirpare, docet Plinius libro 30. capite 4. Imò & formicas communes noſtras eodem modo paratas, faciei maculas abſtergere fœdas cognouimus, vitiaque deformia, & cum melle potentiùs.

De formicæ ſedulitate, myſticiſque plurimis, & literalibus Scripturæ ſacræ.

Capvt III.

12 NIl fugat formicas validiùs, quàm cinis earundem foraminibus inſperſus, concrematarum cum Heliotropio; experientia palàm fecit & autores dicti. Sunt mellis auidiſſimæ, quo ligantur illicò & ſuffocantur, flatibuſque excitatis inſecta hæc præcordiis cincta dirumpuntur detentis, oleo inſecta arceri, & ſuffocari omnia diximus, quòd ſtrictiſſima earum præcordia repleat (quo inſecta vocantur) reſpirationemque impediat; ſicciſſimis locis formicæ ſiccæ natura, vt Galenus 1. de temperamentis edocuit, veniunt, quæ ceſſant illicò

ac

Digitized by Google

ac irrigui fiunt, docuit Plinius lib. 19. cap. 10. Columella, & reliqui ſuprà. Ineptè quidam formicā hieroglyphicon aſtruxere latrocinij, quòd non vt apes cibos cōponat, reponat imò & furetur; hieroglyphicon potiùs diligentiæ & liberalitatis; neque enim illa aliud quàm omiſſa & relicta ab aliis colligit, & recondit: Arguit imò nos negligētiæ eorum quæ reliquimus, & omiſimus; ea legit quæ auaritia retinemus, extrahit, in liberalitatē excitans mortales, quęq; nobis ſuperfluunt & abundant expoſcit. Eleemoſynā commendat quaſi, & conſulit pauperum ſpecimine, exquirit tacita, egenorū expreſſus iconiſmus: dū prodigalitatis, aut auaritiæ ſuſtinemus effigiem, ſi formica arceatur, impediaturque motu & via debita, iraſcitur, bilem illicò effundit, non minimè vrentem, ſi in manus imò incidat, vbi contigerit excoriantem; Solinus loco adducto retulit, & experientia comprobat, quo adagium formicæ oritur, *Eſt & ſua formicis bilis*, vt nullum ſit contrarium contemnendum adhuc puſillum. Eſt imò monſtroſum animal, formidabile, & ferox formica, corpus ſerpentis ablongum, prolixum, pedum multitudine nimium, araneæ horridæ inſtar, os leonis amplum, forte, rugoſum, hians, diſtentum ad latera, obſcurum, nigrum, armatum infectiſſimo aculeo, dentibus fortiſſimis, veneno, bile acri & mordaci, dolorem inferens morſu, corroſiuoſque cruciatus, color fuſcus, ater, motus moleſtiſſimus, trepidus, redit medij corporis ſenſus, poſtremi medio, iam motu priori tranſacto propter corporis partitionem; Eſt illa corporis monſtroſi, & quaſi duplicati duabus medietatibus, duabus ſphærulis coaleſcens, orbibus duobus, ac ſi conflaretur corpus vnum, ſerpentis inſtar mouetur, & ſi pedibus cedat, orbibus factis & ſpiris vndarum more, cuius

ſimili

ſimilitudine, pulſum formicantem lethalem dicimus, vndoſi pulſus ſpeciem. Docuit Galenus 1.de differentia pulſuum c.27.& lib. ad Tyrones c.16.2. de dignoſcendis pulſibus,alibi paſſim,quem pulſum paruum,debilem, creberrimum imò, minorem omnibus aliis conſtituit loco adducto, periculoſiſſimũ omniumque,ideò vndoſum,ad modum motus formicæ,quibus formicantem pulſum appellauere hũc, quòd imitetur formicam motu; mouetur enim cor motu ſimili;idẽ ſenſit Plinius lib.7.c.51.Tactum habet acerrimum,nimiſque eſt ſenſilis, inediam, ſitimque patitur maximè, æſtus, annonæ,famem, ſiccitatem notat prouentus, annumque ſterilem, ſi plures minutæ & ſquallidæ rubræ adfuerint; nigræ & craſſiores fertilitatem,feracitatemque & copiam.Seruãt maximè diem primum Caniculæ, dum coit cum ſole, vt vel tectis quieſcant, vel ſi cogantur exire, intereant facilè. Nonum à congreſſu lunæ obſeruant diem,cauerna detentæ,qui eſt ſeptimus illuminationis lunæ, quartaque prima, ſeptenuſque dies: quieſcunt ab opere die ſeptimo menſis cuiuſuis, illuminationis Lunæ, ab eo enim die à quo lux eſt primò Lunæ,vſque ad ſeptimum officioſiſſimæ, laborioſiſ-
13 ſimæ,aſſiduæ,ſeptima quieſcunt, Geneſim quaſi memoria repetentes c. 2. vbi dicitur: *Igitur perfecti ſunt cœli, & terra,& omnis ornatus eorum, compleuitque Deus die ſeptimo opus ſuum quod fecerat: requieuit die ſeptimo ab vniuerſo opere quod patrarat, & benedixit diei ſeptimo, & ſanctificauit illum, quia in ipſo ceſſauerat ab omni opere ſuo, quod creauit Deus, vt faceret.* vbi & à luce ſeptimus numeratur dies, vt & modò à die lunæ ſeptimum Dominici diem colimus. Sic inſtruimur hoc animanti, docemur obſeruare dies ſeptimos, à congreſſu nonos. Seruat verò illa ſeptimos

à lu

à luce dies, naturam inſequens, inſtinctumque naturæ; ſeptenus enim dies fauſtus eſt plurimis, multis verò inauſpicatus, & infœlix, tunc enim viget Lunæ humiditas, & calor luminis, primo ſeptenario fortiùs, & prima quarta menſis cuiuſuis, quod & ſi minora ſint hæc, debilioraque per initia cùm ſint, quã ſecunda menſis ſeptimana, & vſque ad plenilunium, tamen vt diſſueta magis, quod præceſſerit ſiccitas, & frigus interlunij immediatius, reſque ſint ſictiores & frigidiores; iſtuat maximè tunc calida & humida conſtitutio, & natura. Calidas & humidas temperies ſimiles, frigidas verò & ſiccas temperie formicas lædit, vt diſſimilis temperie temperamentoque earum propriæque naturæ abſimilis talis cõſtitutio, & cũ præceſſerit interlunij tempeſtas ſimilis, diſturbantur hac ſeptimana primaq, uòd ibi aſpectus incidat ſeptenarij, fortiſſimus in opere, quòd ſit aſpectus tetragonus quadratuſve, fortiſſimus in agendo primæ quartæ circuli Lunæ motus, duabus qualitatibus ſemper oppoſitus ei à quo receſſit puncto. Ea eſt ſignorum circuli diſpoſitio Zodiaci perpetua. Hinc ſeruant ſeptimum diem à lumine Aſtri ipſis temperie diſſidentem. Plin. lib. 11. c. 37. ſic de formicis legit. Ranarum rubetarum altera fibra à formicis non attingitur propter venenum, mirabilis animantis inſtinctus. His ergo meritò excitamur exemplo formicæ ab ſpiritu Deo: *Confiteor tibi Pater Domine cæli, & terræ, quia abſcondiſti hæc à ſapientibus & prudentibus, & reuelaſti ea paruulis: ita Pater, quoniam ſic fuit placitum apud te.* Formicis inſtruimur paruulis, nõ magnatibus mundi, non potentatibus, gigantibus, Dauid minimo, non Goliath, non ſapientibus, prudentibus ſæculi, iudicio, hominumque cenſura, paruulis imò formicis, deſpectis, vilibus, ignorantibus, hominum 14

ſententia

Digitized by Google

ſentẽtia & opinione; naturalia enim omnia omniſq; rerum naturalium conditio illud iubet, & ſe amare, ſeruareque, amore proprio ſe proſequi, cõtraria reſpuere, odio habere, inimica, aduerſa fugere. Supernaturalis verò lex & doctrina ſupêr hæc docet, odio habere ſeſe ipſum, ſeſe & perdere, abiicere, vincere. Eſt enim in nobis lex ſenſus, repugnans, inimica, & diſſentiens cũ lege mentis, & rationis lege. ſuperioris animi ſedis, Paulus dixit, vt inde noſtra victoria conſiſtat in diſſidio, huiuſque legis moderamine, & morigeratione. Matth. 10. *Qui inuenit animam ſuã, perdit illam, & qui perdiderit animam ſuam propter me, inueniet eã.* Tú inimica & contraria diligere, proſequique amore edocet vltra gratiæ lex, Mat. 5. c. *Audiſtis quia dictum eſt antiquis: diliges proximum tuũ, & odio habebis inimicum tuum*, lege gentium ideo audiſtis ab eis, neque enim legiſtis in lege ſcripta, nec infanda hæc continentur, quò audiſtis: *Ego autem dico vobis, diligite inimicos veſtros, & benefacite iis qui oderunt vos.* ſupernaturalis doctrina: *ſapientia mundi ſtultitia eſt apud Deum*, ignorantes mundi, abiecti, viles, deſpecti, obſcuri, paruuli, formicæ ſunt Dei, ſapientes, docti, prudentes, magnique vocantur in regno cœlorum, & *niſi efficiamini ſicut paruulus iſte, non intrabitis in regnum cœlorum.* Hæc ergo reuelauit paruulis, hæc abſcondit à ſapientibus. Neque enim hæc ſapientia humana, & prudentia attigit; reuelata ſunt imò hæc in Deum finem ſupernaturalem. Docuit Seneca diligere inimicos, Stoici docuere; Plutarchus laudat, contrarios vtiliſſimos iudicat, quòd patientiæ vires manifeſtent, & exerant. Hæc propter auram popularem & propter virtutes morales ipſa; at propter Deũ finem ſupernaturalẽ ſũmè dilectũ hæc efficere, & implere hæc timore ſancto legis, deſuper venit, ſuper captũ hominis, hoc medium eſſe in Deum finẽ vltimũ,
Digitized by Google

hæcque probari ipſomet Deo,& imperari. Reuelaſti paruulis,non ſapientibus,ne naturæ lumini,viribuſque adſcriberentur mortalium, paruulis imò ignorantibus reuelata, ſupra hominis captum,abſcondit à ſapientibus, non quòd ſaperent, nec quòd prudentes eſſent, ideò imò tumidi & ſuperbi, vt conuincerentur de ignorãtia & inſcitia, inſipientiũ doctrina,& formicarum exemplo, vt confunderet ſapientiam ſapientiũ,& prudentiam prudentiũ ſæculi (Paulus.)Solũ credere aſſuefacti demõſtrationibus, diſcurſibus hominũ,tũ vt Dei eſſe opus totũ,cęleſtiſque doctrina intelligeretur. Paruulis ergo docemur formicis,abiectis, reptãtibus,egenis,mẽdicãtibus;iis inſtruimur,non principibus,non magnatibus, potẽtibus,quorum ſunt corruptiora oſſa potentia, & imperio,minimis imò,ſubditis,humilibus.Quò Mat.11. cùm hæc dixiſſet, inquit; *Diſcite à me quoniã mitis ſum & humilis corde.* Amicos diligere docet formica;conſortio enim & grege aliarũ viuit, in bonumque reipublicæ vitam diſpendit aſſiduo labore; inimicos amare,& benefacere iis qui eã odio habẽt,admonet, vltra quæ ſi formicã alterius domicilij rixantẽ prius ſuper prædã defeſſam videat,iuuat illam, ſuppetiaſq; fert, onus congeſtat, oblita contentionis,& diſſidij immemor;mortuã ſi offẽderit, in propriũ domiciliũ geſtat,humetur vt à cõciuibus, etiãſi quæ eſt alterius cõtubernij,alimentũ ſurripuerit, offenſaſq; intulerit inimica & contraria. Imiteris ergo formicas exiles, minimas,imbecilles,inermes,reptãtes, Chriſti diſcipulos,Apoſtolos,piſcatores humiles, mundi opprobriũ & abiectionem plebis. Imitemur sãctos, & paruulos Chriſti,illos æmulemur,qui antequã viuere diſcerẽt,mori ſciuerunt ſapiẽter, totius Eccleſiæ natu minores martyres,Iuſtũ & Paſtorẽ Cõplutẽſes(glo-

ria

riæ & honor Eccleſiæ)Chriſti teſtimonio ſanguinis teſtamentũ Chriſti conſignantes,Cõplutenſium tutelares & Patronos, quorũ Iuſtus annum agebat ſeptimum,nonum verò Paſtor. Has minutiſſimas imitemur formicas,hos ſequamur paauulos, Cõplutenſem Didacum Franciſcanum,paruulum Chriſti, deſpectum,ordinis Minorum,ſæcularẽ, minorẽ paruulum,formicam,qui granum frumenti,ab aliis deſpectum & quaſi nullius valoris,& pretij iudicatum, in meſſem collegit virtutum,& fructum ſpiritus, illius imò caudicem & partem qua turgere ſolet,inflari & tumeſcere, eroſerunt ambitionem,ſuperbiam,inanẽ gloriam,opinionemq; hominum, quibus euaneſcit, ſuperbitque opus,& non fructificat,alioſque & alios Eccleſiæ ſanctæ minimos,grandes, formicæ eæ humiles, terra reptantes granum collegere, Chriſtum granum frumẽti emortuum,vt fructum afferret,veniens de cœlis in terram frugiferæ Virginis multum fructum afferens. Dicitur ergo eo loci Prouerbiorum 6. *O Piger vade ad formicam,& conſidera vias eius,*
15 *& diſce ſapientiam.* Vocat pigros in virtute & religione,deſides illos,qui more coruorum, (dixit Auguſt. 6. de Ciuitate Dei)ganniunt,craniuntque cras,cras, nunquam hodie, aut modo;ſunt ij pigri, & deſides, quos cùm priùs in religionẽ vocaſſet Spiritus Deus, in conſortium vitamque communem, formicarum inſtar, nunc excitat ad opera & conſueta munia exercenda,ex religione impoſita,pigri,cùm opus efficere queant medio fontium ſalutis,& gratiæ Religionis frugiferæ, & remiſsè velint. Remiſſi & tepidi,ij hominẽ non habent,intellectum qui cum volũtate matrimonium ineat, & cõſentiat,vt fructus,fætuſque debiti filij & legitimi oriantur; contrahens imò cum appetitu, ſpuria innaſcitur proles, & cum

ſerua

Digitized by Google

ſerua Agar ſucceſſio illegitima & nota. Pigri, deſides, molles, præſentibus rebus detenti, & occupati, non expectantes in futurum, ſicut gentes imò, quæ ſpem non habent, Paulus dixit; hos vocat pigros, formicæque redarguit exemplo, quæ in futuram hyemem expendit opus, negatq; ſibi grano vti præſenti, appetitum negat, vſque dum licet, quando & quomodo licet, reponit in poſterum fruges, in futurum ſperat, denegat ſibi vſum rerum, vſque dum theſaurizet, priùs recondat, ſufferens famem, paſſiones deuincens, vt nec extra cauernam huic animanti comedere liceat, extra regulam & ordinem: poſtquàm imò reſeruauit, cuſtodiuit, repoſuitque in poſterum, regula, & ordine, ſedula, diligens, vigilans, & ſolicita in futurum, ſpe fructus, non quaſi gentes quæ ſpem non habent (Paulus.) Vade ergo piger. Vocatur piger adhuc dum mittitur ad formicam, vt confundatur erubeſcatque brutorum exemplo; inuitat pſalmographus ſacer cœlos, inanimata, laudare Deũ, vt confuſione obtupeſcant, & verecundia homines qui Deum cognoſcentes, non ſicut Deum glorificauerunt, pigri, & lenti. Vocatur, remittitur (ſumma Dei bonitas) mittitur ad formicam, & qui mittitur vt vadat, vocatur vt audiat, ſed ſi piger, quomodo ibit ad formicam? nonne deſidioſus ſtabit, & obſtupeſcet? piger non ibit, & tardus reſtabit, ſe ipſo deſide, vinculis ligatus amoris proprij, ſe infectis ipſo appetitu & malitia, in eo mittitur tamen, impulſu eius qui ſtat ad oſtiũm, & pulſat: (ſi liceret imò vi impelleretur, vt iret, vocatur tamen, vt non reluctãs trahatur, eat imò, vt præmia & palmas afferat referatque ille,) eoq; excitatur conamine, vt ſoluta crapula, voce, prigritieq; excuſſa, ſeſe excuſare nõ poſſit, quò neget aditũ; iam non piger, ſedulus imò, liber

omni impedimẽto,& immunis vocatur, & mittitur. Vocatur priùs, *ô piger*, mitttur, *vade ad formicã*, iã excitatus, exſoluta pigritie, contumax aliàs & rebellis; nõ mittitur ad feroces tygrides, nec ad ingẽtes elephantos, non ad horrẽdos, hirſutos, & crudeles leones, ad formicas imò, ad paruulos; *niſi efficiamini ſicut paruulus iſte*, & renaſcamini iterũ paruuli, *non intrabitis in regnũ cœlorum*. Ad formicas, ad ea quæ ſubtus pedes habemus. Vbiq; docemur omnibus, *vbiq; Deus*, Plato edixit in Phædone. ad humilia, abiecta, facilia; eſt facile iugũ Dei & leue onus. Geſtat ipſe nobiſcum, *ſcelera noſtra ipſe portauit, tulitque iniquitates noſtras*, vt iam ſuprà, non ad aues immiſit vanitatis vento ductiles, colligentes paleas multoties, non ad ſapientes & prudentes ſæculi, ad formicas imò, quæ grana congerunt, & fruges vtiles condunt, erodunt imò, ne intumeſcant ſuperbia, & vanitate; recondunt, ne inani gloria putreſcant, vireſcantque iterum, abditos, occultos ſuſtinentes labores, ſemel quæ ac granum collegere occulunt, & abdunt, palàm facientes quando eſt opus, hypocriſim fugientes, & vitantes omninò, exemplum laboris hominibus vectione ſubſtituentes, reptu humiles, ne germinet gloria inanis, quod erodunt & occultant (diximus ſuprà.) Vade ergo ad formicam, & conſidera vias illius qualiter it & redit eadem ſemita qua exiuit, qua reuertitur, nõ alia. Hác duriſſimos atterit & ſulcat ſilices; faciliùs imò multò per ſilices & duriſſimos lapides grana ducit, onera geſtat, quòd reſiliat per hæc, repetet, & relabatur, quàm terra & puluere, qua arcetur cùm inniti non poſſit mollibus, & cedentibus facilè terræ partibus, iterque obſcuretur anteà multò, & ſemita qua ducitur; puluere renaſcentibus virentibus herbis & germinibus, quàm ſilicibus, lapidibus,

bus,

bus, petrificiſque locis: quæ & ſi ſignentur & formentur tardiùs, diutiùs tamen veſtigia obſeruant, & tenent clariora. Conſidera ergo vias eius, & eadem via qua renatus es, & veniſti in lucē, vt granū frumenti Chriſtum colligeres, hac redi in Chriſtum, renatus ſemel ex aqua & ſpiritu, non ſecùs ac oriuntur formicæ ex aqua conformata luto, terraque immiſtis, & ſpiritu flante Africo tepido ſub æquinoctio veris tempore, vt oriuntur hæc ſerpentium inſtar (diximus ſuprà,) & ſi vltrà propagatione vera oriantur & veniant. Hoc modo ortus terra, & aqua commiſtis, ſpirante Africo, Fauonio grato viues, qui fœcundat hæc ipſa, & fertilicat ſpiritus Dei, quo germinant omnia, lege veris, & gratiæ tempore. Puluis ergo erat homo, non ſolùm peccati labe, ortu imò & origine ſua, ſeque nihil, & puluis vento facilè ductilis, inconſiſtens, nil vt conſiſtat reatu culpæ in puluerem actus, formeris, renaſcaris iterum, aqua & ſpiritu, vt puluis ſter, & firmetur inconſtans, fiatque limus ex quo venit primò formatus homo, aquiſque baptiſmatis ſacri viuificeris, fertiliceris ſpiritu tepido gratiæque & rore puluere irrorato, hominęque ſicco peccati fomitibus, igneaq; concupiſcētia ſquallenti, & exuſto, vt eo rore viuificeris, & igne charitatis viuas; ſpiritu aqua opus erat pulueri illi, culpæ reatu ſquallido & ſicco, vt reintegraretur iterū; non aliter calore, & humore, quibus vita conſiſtit principiis, docuit Ariſt. de vita & morte cap. 11. & latè ex Platone, & aliis ſuprà retulimus; quemadmodum formatus fuit primo ortu homo, ex luto ſufflante Deo in nares eius ſpiraculum vitæ, Geneſeos 2. cap. puluere commiſto aquæ, & luto, limoque facto iterum; ſic eodem autore, per idem verbum cuius eſt facere omnia, ſtructa ſemel & dicta iā cōſeruare,

& reficere ad imaginem & ſimilitudinem eius, iterum aqua,& ſpiritu,vt reformetur puluis,iterumque integretur, euaneſcens ſe facilè, aquis, ſpiritu flante. Eadem ergo via, qua exiſti, & veniſti in lucem per Chriſtum, qui eſt via, & veritas, vitaque, redi in Chriſtum per Chriſtum viam & mediatorem, via hac qua progredi cœpiſti, ị fœliciter, per viamque lapideam formica per petram. Petra autem erat Chriſtus, per petram Chriſtum, non terræ pulueri innitens,certo imò tramiti, ſecuro,patenti,communi, vniuerſali,id eſt, Catholico, *ne declines à mandatis eius*, & ab A. egreſſus ad O. feſtina, ad æternitatem, ad circulum. Eſt enim ipſe ἄλφα & ὠμέγα,α & ω,extrema, & cùm dixerit viam eſſe quæ inter extrema continetur,eſt omnia, nam eſt principium & finis & medium. Alpha, omega, & via. Teſtatur ipſe qui eſt veritas:nam eſt vita,non ſolùm viuens;Vita verò eſt primum eſſe à quo omne viuere & eſſe eſt; quò eſt veritas: eſſe enim ab illo eſt omne, veritas verò eſt cuiuſuis rei eſſe.Qui ergo eſt vita,eſt veritas omnis: & cùm veritas via eſt,eſt via in Deum illi conformari,in eſſe legis & præcepti,ipſe dixit, quo eſt via, fideique noſtræ ratio. Ab A. figura, imò trium linearum vna ex Deo ipſo trino vnoque,venimus omnes, & proficiſcimur opere Trinitatis indiuiſo ad extra,& in O.circulum æternitatis, per viam Chriſtum imus. *Nemo* enim *cognouit Patrem, niſi Filius, aut cui voluerit Filius reuelare.* Vias ergo formicæ conſidera, Chriſti, & qua exiſti redi via, Chriſto renatus in Chriſtum, vt formicà illa redit eadem via lapidea, redi Chriſto lapide & petra (loca adduximus ſuprà) fide. Vocat ergo pigros deſides ſpectantes & expectantes legis ſcripturæ & gratiæ, vt per Chriſtum mediatorem redeant in ipſum, à quo exiere. Eſt enim ipſe

via,

via, formicæ exemplo eoſdem inſtruit, & excitat: conſidera vias eius, motus vltrà, & modum mouendi huius animantis, quæ dum maiora onera geſtat, eiſdem non ſuffectura, humilis, & repens continua in opere, lumine præſente, quod expectat vt operetur, ſi nequit capite illa vehere, anterioribuſque inniti, retrò vertitur, retroque cedens, onera maiora geſtat, & ducit, motu retrogradò innnixa pedibus, vltimiſque corporis partibus, poſtremitatibus ſui. Formica homo vermiculus, exilis, ne proprio capiti innitatur, vt geſtet onera, onuſque vehat, Chriſto imò capiti inſtet, cuius virtute & potentia onus eſt leue, & ſuaue iugum, retrocedat in puluerem ex quo eſt; onus crucemque cum illo geſtet, & Chriſto petra via ducat, fructus in hyemem reſeruet, vltimo ſui innixus, morti & vltimo onus ſuſtineat, & ferat, in vltimum ſui, in appetitum facto impetu, in poſteriora & vltima, hunc euince, ſupera, retrocede, ſi calcitrat, ſi non iuuat capitis rationiſq; motum, in puluerem de quo es, redi, vt humilieris formicæ exemplo, quæ vires deponit, propriamq; imbecillitatem cognoſcit, puluerem ſi attingit, petram quærit, illam veſtigat, vt impleat opus, capite pellit, innixa vltimis, adacto tibi capite Chriſto, nō propriis fretus, retroceſſu, via petræ granū duces impetu in appetitū facto, ſuperato illo, & victo: ſubſtinebis onus crucis, crucē feres cū ipſo, rationis lineæ rectitudini, & regulæ, contrà poſita linea appetitus, legumque carnis oppoſitione, & repugnantia, vt crucis lineæ tranſuerſentur, & contraponantur. Iis crucem efformabis lineis tranſuerſis, ſuſtinebiſque. Vias ergo eius conſidera, diſce ſapientiam, Chriſtum patris ſapientiam, in quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ Dei: has formicæ vias conſidera, hos paruulos, & formicas has contemple-

Digitized by Google

ris. Eſt Chriſtus formica vermiculus, paruuluſque factus pro nobis. Paulus ad Rom. 9. c. *Quia verbum breuiatum faciet Dominus ſuper terram*, paruulum effecit Chriſtum, æternum Verbum, infinitum breuiauit, arctauit humanitatis termino, & miſeriis hominum oppreſſit, compreſſitque. Iſaias 60. de Chriſto, *minimus erit in mille, & paruulus in gentem fortiſſimam, ego Dominus in tempore eius ſubito faciam iſtud.* Chriſtus paruulus minimus in mille erit, & mille inſtar, potentia infinitus in gentem fortiſſimam, in mortem, infernum, peccatum, dæmonem contra hæc erit, pugnabit, vincet.

De formicæ exemplo, & magiſterio.

CAPVT IV.

16 DIſce ſapientiam ex formica. Eſt enim vna ex conditionibus doctrinæ eximiæ, & abſolutæ ſapientiæ, magiſtri breuitas compendioſa, & conciſa; ideo ſapientia Patris breuiata eſt, Verbumque nobis nil ſuperfluum, diminutum nil, in quo erat: ideo ad formicam mittimur vt illa inſtruamur. Omnia continet Chriſtus. *Omnia mihi tradita ſunt à patre meo.* Matth. 11. cap. *Omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil, quod factum eſt.* Ioan. 1. cap. Geneſ. 1. *Ipſe dixit, & facta ſunt*, dixit Filius omnia ad extrà opere illo indiuiſæ ſubſtantiæ, indiuiſóq; actu ad extrà Trinitatis totius, Verbum Patris creaturas dixit (appropriatione illi dicatum opus facere) dixit in eſſe extra, cuius dicerē, velleque eſt illis eſſe, facere, & conſiſtere, hac dictione creaturæ omnes conſtitere. Eſt ergo omnia Deus quòd Deus: eſt omnia quòd homo: omnis naturæ eſt homo, imaginē & ſimilitudinē

Dei

Digitized by Google

Deitatis obtinet, naturamque communem cum ſpiritalibus, cum corporeis ſenſibilibus ſenſitiuam portionem, cũ plantis vegetabilẽ, cũ inanimatis corporeã, cũ aliis alia. Hinc dicebatur antiquis μικρόκοσμος Græcis, Latinis mundus paruus, intelligibili & ſenſibili compoſitus vniuerſo. Vade ergo ad formicã, diſce ex Chriſto formica, & paruulo, omnia, ideò imò formica conflatur duobus orbibus, ſphærulis duabus inſtruitur coaleſcentibus ſibi, medio animãtis, vt quælibet medietas ſit orbis vnus, quorum alter non ſerpit, terramve cõtingit ſuperior, imò cum capite vehitur, alter reptat, abradit terram, vniuersũ vtrumque deſignans, intelligibile & ſenſile; quorum vnum terreſtre eſt inferius, ſuperius aliud, ſuprà terreſtria conſitum. Diſce ergo ex formica, in qua omnia continentur, puſilla alioqui. Doctrina eſt breuiata, breuis, facilis, compendioſa, & veridica, *Breuiatum verbum faciet Dominus ſuper terram.* diſce ſapientiam. Subditur eo loci; *quæ cùm non habeat ducem, nec præceptorem, nec principem; parat in æſtate cibum ſibi, & congregat in meſſe quod comedat:* formicam diximus animal eſſe gregale, in conſortioque aliarum ſui generis viuere, eſſeque ciuile, Ariſtoteles 1. de hiſtoria c.1. diximus anteà, vbi hęc ſunt ſcripto. Animalium alia ſunt gregalia, alia ſolitaria, alia dubiæ naturæ, vt ad tempus gregalia, & ad tempus ſolitaria viuãt. Gregalia alia ciuilia, alia ſecùs, ciuilia alia ſubdita imperio alterius, alia aliter: formicas, *ſubdit*, appello gregales, quia in conſortio aliarum commorãtur: tũ vltrà ciuiles, quòd labori eidẽ communicent, in bonum communitatis. Nulli tamen imperio ſubditæ ſunt, vt ſunt apes ciuiles, ſubditæ imperio, quæ rege vno ducuntur, & gubernantur, aliáque aliqua: quò nec ducem, nec præceptorem, principẽve

 obti

Digitized by Google

obtinent, neque enim ducem in hoſtes habent, nec præceptorem in ſe,& familiam,nec principem in ciuitatem, denique nec dux eſt illis, quo tueantur ciuitatem,ne diſturbetur temporum iniuriis, animantiumque aliorum generibus variis; cùm tamen munitiſſimam conſtituant,inexpugnabilẽque ſine duce arcẽ,vt diximus,labyrinthi inſtar cauerna parata,imbribus,& tẽpeſtatibus, vallatã vndique & ſecuram, nec principẽ à quo politiam ediſcãt, adminiſtrationemve reipublicæ,nec præceptorem,qui eaſdem inſtruat ſibi,& domi,magiſtrum gnarũ ethicæ & œconomicæ artis:politiam tamen ethicam,& œconomicam exercẽt,cuſtodiunt exactiſſimè,omnique modo explent. Formica Chriſtus, cùm Deus nec ducem, nec præcẽptorẽ,nec principem habet,quà eſt Deus, nec Chriſtus ab alio ſuppoſito edidicit, ſuppoſito, Deus qui erat naturæ diuinæ, à ſe imò, quà Deus ſciuit,& quà homo,non alio ſuppoſito, aut perſona doctus, ſe imò Deo ipſo, qui etiam ſi Deus, voluit legibus obedire, *factus obediens vſque ad mortem*, & *ſicut agnus coram tondente ductus eſt ad occiſionem, oblatus quia ipſe voluit.* latè ſuprà, nulli pepercit labori, ſedulus,& diligens vſque ad mortẽ crucis.Imò cùm formica quæ non habet principes,benefactores,duces,ductores,doctores,pręceptores,cuſtodiat legem naturæ impoſitam illis naturali inſtinctu, iuſque naturale primæuum cuſtodiat, & ſeruet, ſine duce, ac ſi duceretur ſine præceptore,ac ſi præceptis inſtitueretur, ſine principe, ac ſi illi præciperetur cuſtodire quæ obſeruat, Chriſtuſque nullis addictus, oblatus, quia ipſe voluit, obſeruauerit legem & præcepta; *non veni ſoluere legem, ſed adimplere*, parauitque ſibi cibum & gloriam in æſtate laborum, vt parat formica tempore meſſis, & fructus legis, vt intraret in gloriam

gloriam ſuam hyeme paſſionis rigida & triſti, terribili tempeſtuoſa bruma. Lucæ 24. *Nonne hæc oportuit Chriſtum pati, & ita intrare in gloriam ſuam? Vſquequò piger dormies? quando conſurges è ſomno tuo?* Cum formica animantium minima laboret meſſis tempore, & æſtate ſolem non fugiat, æſtum, patiens pulueris, atque Solis; tum minimi, debiles, imbecilles, inermes pueri, puellæ, formicæ Chriſti, cùm ſuſtinuerint labores vigilanter, & diligēter, martyres, teſtes teſtamenti Chriſti quod ſanguine conſignarunt proprio chirographo ſanguinis. *Vſquequò piger dormies?* Nōne iis excitaris, admoneriſque? non formicæ diu noctuque vigilantes, conſueta quæ moliūtur opera, ſomnum tuum excutiunt? (dicitur) & eo tempore, noctu adhuc dū lumē adeſt, tenebris legis veteris dictum ibi, præſente Luna emolire opera, diuque præſentia Solis iam lege, gratiæ modo dictum nobis, cùm ſit idem lumen quod Luna retinet, ac Sol ipſe fulget præſente lumine Chriſti; exciteris formica, expergeſias noctu, operantis formicæ exēplis lumine Lunæ, maiorū patrum ſanctorum & veteris legis, & nouæ, Solis, ſtellarumque ſanctorum iuſtorum laborantiū in Chriſto, iuſtitiæ Solis, Lunæque Virginis Deiparæ matris in lege gratiæ, ne dormias piger, te excita formicæ exemplo, quæ diu noctuque lumine adſtanti munia ſua exercet, exēplo paruulorum Chriſti, te vocat in opera, excitatque Deus ipſe imitatione, ſuppetiis, auxiliis, vocibus, ſomnum, pigritiem abſolue, feſtina, age, quādo conſurges à ſomno tuo? Eſt vita ſomnus; dū enim expergiſcimur, excitamur ex ebrietate, potiùs ex crapula & ſomno, mortis tempore quam è vita diſcedamus, ſopore ſoluto, omnia figmenta noſcimus, ſenſuum illuſiones, ſomnia, inſomnia vana. Eſt plus minuſve in ſomno, eo om-

nes tenemur,ſiue experrecti, ſiue dormiẽtes,nec res quales ſunt habemus,imò vt ſenſus effingunt, è quibus cognitio noſtra procedit ſimulatè & fictè, apparentes,& vt ſunt aliter, quando conſurges è ſomno? quando expergiſceris?ſomnum excuties, grauemque cataphoram?ſubdit. *Paululum dormies*.eſt vita ſomnus, breuis tamen,ſemper patimur. Galenus docuit 1. de ſanitate tuenda,c.7. Hippocrates de natura humana, continuò morimur, dum continuò viuimus, idem enim calor qui nos fecit, nos conficit iugiter, Iſidorus ſuper Amos lib. 3. *Nil fugacius ſaculo, rebuſque ſaculi,quas dum tenemus,amittimus*. Gregorius in moralibus; *quot dies vita peragimus,tot paſſibus morti propinquamus*. Hippocrates 1. aph. aph.1. *Vita breuis*; Paululum ergo dormies, quando toto vitæ tempore quieſcas, & requieſcere tibi in ſomnis videatur, vltrà nectitur,paululùm dormitabis,quando è ſomno exciteris, etiam ſi ſomnolentus & grauis, ſenſu renitenti, ad debita opera tete accingas, vita enim breuis eſt, labor breuis, præmium immenſum, Deus ipſe, paululùm dormitabis,& moleſtè feres labores, & vigilias, paululùm conſeres manus, vt dormias, eo loci (dicitur) manus conſerunt qui dormire intentant, eas plicant,vt calor increſcat coniunctis manibus, & iniunctis, colligunt ſe, vt calore tracto & adaucto manibus, edormiant, vacantes ab opere, manus ſupra manum, vt vulgò dicitur: hinc dicitur eo loci, requieſces paululùm cùm vita ſit breuis, labora ergo formicæ exemplo in rigidiſſimam hyemem, & mortis tempus, infrà ibidem hæc: *Veniet tibi quaſi viator egeſtas,ſi piger dormis*; eo conatu quo vinitor defeſſus quietem quærit, & in requiem venit, eoque prolixè adeptam ſedem tuetur, & tenet, requieſcitque poſt longiſsimos factos progreſſus, conamine eo egeſtas veniet,

veniet, requieſcet, te quæret, & inueniet te. Vltrà nectitur eo loci: *Et pauperies, quaſi vir armatus.* neſcies quà poſſis pellere, aut ſuperare potentiſſimam paupertatem, quà propellere, & propulſare; quà diuellere & offendere armatam vndique. Infrà: *Si verò impiger fueris, veniet vt fons meſſis tua*, ſcaturiet meſſis, pullulabit quaſi, vt non ſit cum ſatione proportio, non ſecus ac fontium vndæ, & flumina fontes excedunt, è quibus emanant locis, oraque quibus erumpunt proportionem vltra, egeſtas longè fugiet à te, ſolùm ſupererit, vt te exerceas egeſtate, eruntque egeni, vt illis ſubuenire poſſis; longè tamen à te, nec tibi nocebit, aut moleſtabit dira pauperies, ſolùm adſtabit, vtilis, & fœneroſa, diueſque paupertas ſpiritus, ſubditur: *non peribit egeſtas*, permanebit imò iis vſibus, formica, iam officioſiſſima in æſtate, vt hyeme ſit tibi repoſita in reliquum corona iuſtitiæ, Paulus dixit, & alimentum. Quibus locus alter intelligitur capitis 30. libri eiuſdem Prouerbiorum, dicitur: *Quatuor ſunt minima terræ, & ipſa ſunt ſapientiora ſapientibus, formicæ, populus infirmus qui præparat in meſſe cibum ſibi: Lepuſculus, plebs inualida quæ collocat in petra cubile ſuum: Regem locuſta non habet, egreditur vniuerſa per turmas, & ſtellio manibus nititur, & moratur in ædibus regis.* Vbi vocauit populum formicarum con- 19
geriem, plebem lepuſculorum multitudinem Spiritus Dei, perſiſtens adhuc in exemplo paruulorum, quibus nos inſtituere parat, non ſecùs ac Matthæi 18. dicitur, cùm de primatu, & prælatura eſſet inter Apoſtolos contentio. *Et aduocans Ieſus paruulum, ſtatuit eum in medio eorum, & dixit, Amen dico vobis, niſi conuerſi fueritis, & efficiamini ſicut paruuli, non intrabitis in regnum cœlorum; Quicumque ergo humiliauerit*

ſe

Digitized by Google

ſe ſicut paruulus iſte , hic eſt maior in regno cœlorum. Vbi Ieſus paruulos vocauit, in medioque Apoſtolorum, ipſiúſque Dei collocauit in medio,in centro, vt omnes lineas circunferentiæ orbis tenere creaturarum omnium intelligeretur , omniáque poſſidere in medio,in centro Deo ipſo , ſuúmque locum centrum illis relegaſſe , qui centrum creaturarum eſt, ex quo omnes illarum lineæ veniunt in eſſe,paruulos innocentes veredicos,vnius cordis, non duplicatos, verſutos,hóſque vocauit maiores in regno Dei. Paruulis ergo inſtruimur,vt conuincamur, ſi enim paruuli hæc poſſunt , & grandes non valent attingere , cur non parui & humiles erimus ? imò cùm grandes ſimus per Chriſtum, membráque illius gigantis , qui exultauit vt gigas ad currendam viam ſalutis & redemptionis noſtræ pſalmo 18. cur non aggrediemur infernum,mortem,vitia expugnabimus,oppugnabimúſque hæc paruuli , gigantis membra in toto , in Chriſto, iniuncti, concordes, non diuiſi,diſcordes, iuncti imò,paruuli in Chriſto,magni gigantis partes? *Simile eſt regnum cœlorum grano ſynapis minimo*, paruulo, coloris tamen rubri,& ſanguinei,& albi,Chriſti ſanguinis , doctrinæque lactis albicantis intus , virtutis maximæ & vigoris, in caput , in Chriſto angelorum & hominum capite,eſt lex paruulorum & minimorum humilium gratiæ. Sunt magni ſæculi principes ſuperbi,ficulnea, & ſycomorus Zachęi, qui paruulis ſupponuntur,Chriſtum vt videant,& noſcant patiētia,cùm ficulnea non videat,ſunt magnatum conditiones elatio animi,deſpectus,iniuria, Ariſtoteles 2. rhetoricorum, *depoſuit potentes de ſede, & exaltauit humiles*;radices committunt terrenis ſuperbi , caput ad aſtra ferunt , plantarum modo immobiles, terrenis affixi,ſoluta verò formica omnium,paucis contenta reptat,

raptat, & ſerpens cacumina eorum percurrit, ſublimia & excelſa, paſſu lento, & pigro naturæ, deſpecta formica, paruula tandem caput eorum, & cacumina ſub pedibus conſtituit, & tenet, minimum alioqui, & humile animal, paruiulum. Iis mirabile conficitur argumentum in deſidiam noſtrã. Populus & plebs multis differunt inter ſe, popularéſque & plebeij homines. Populus enim officioſam notat rempublicam, legibus inſtructam, ciuilem, politicam, quæ communem habet viuendi rationem, inſtituta, & præcepta. In populo ordo erat antiquitùs, ibi enim omnis ciuitatis ordines continebantur, equites, patricij, nobiles, notat Liuius tertio ab vrbe condita. Eſt enim populus, multitudo, iuris conſenſu, & concordi communione ſociata. Budæus docet, Ariſtot. 4. politicorum c. 4. vbi conſtituens differentiam inter hæc, inquit, populus eſt congregatio proborum hominum. Plebs verò eſt communitas, quæ gubernatur à populo, populares enim ſapientes nobiles vocat, plebem, vulgus, ignobiles, ignotos homines. Populus præmio ducitur, plebs pœna; *Oderunt peccare boni virtutis amore: Oderunt peccare mali formidine pœnæ.* Horatius; vbi bonos etiam nobiles vocat, & intelligit, malos obſcuros etiam & ignotos, non ſolùm vitioſos. Gellius l. 10. c. 20. & li. 5. c. 27. Plinius li. 13. c. 4. formicas quas ciuiles & ciues Ariſtot. vocauit, populũ vocat ſpiritus Deus. Diximus enim ex Ariſtotele ſuprà 1. c. 1. de hiſtoria animalium, ciues vocaſſe eaſdem. Columella lib. 9. c. 13. populum vocat apum, & formicarum reſpublicas. Plinius locis adductis, Ælianus, Plato, & reliqui quos adduximus ſuprà, ciuitatem, & politiam vocitant formicarum communitates. Infima verò plebs appellatur lepuſculorum, quod ſine principe viuant & capite, ſine

ſine rege,& duce,faciléq; vulgus,monſtrauimus antea,vbi caput deficit,robur,firmitas,vires deficiunt, deſunt.Ideóque infirma communitas,populi continentes nihil, nec communis eſt labor,in bonumve omnium ciuium cedit opus, plebs imò rebellata, non populo ſubdita, & morigerata, grex; qua nil quod in bonum commune cedat, perficitur. Matthæi 8. *Erat autem non longè ab illis, grex multorum porcorum paſcens, dæmones autem rogabant Chriſtum, dicentes, ſi eijcis nos, mitte nos in gregem porcorum, & ait illis; ite, & illi exeuntes abierunt in porcos, & ecce impetu abijt totus grex per præceps in mare.* Et ſi per metaphoram, & grex hominum compelletur. Ezechielis 36. cap. dicitur promittente Deo præmia populo obſeruanti mandata: *Hæc dicit Dominus Deus, adhuc in hoc inuenient me domus Iſraël, vt faciam eis, multiplicabo eos ſicut gregem hominum, vt gregem ſanctum, vt gregem Ieruſalem, in ſolemnitatibus eius, ſic erunt ciuitates deſertæ, plenæ gregibus hominum, & ſcient, quia ego Dominus.* Similitudine enim paſtoris & gregis ouilis vocat hominum conſortium gregem; dicitur enim Ezechielis 34. *Vos autem greges mei, greges paſcuæ meæ homines eſtis.* Suprà verò de Chriſto eodem capite: *Et ſuſcitabo ſuper eos paſtorem vnum.* Hac ergo ſimilitudine grex hominum vocitatur. Formicarum ergo populus infirmus ſapientia excellit, quòd paret in meſſe cibum ſibi, quod multi ſapientes non parant, nec præparant prouidentiæ defectu; tunc imò præparare incipiunt ſapientes ſæculi, cùm deſinunt eſſe ſapientes, & fiunt paruuli, minimæque formicæ, quæ ſine duce, & rectore, capitéque proprio ſui ordinis gubernantur ſolùm, naturæ conditore Deo capite, proſequentibus vt par eſt illis. Non ſecus ij, quando propriam ſapientiam abdicauerint, ſine proprióque capite

capite vixerint, capiti Chriſto ſubditi, non ducibus ſui generis addicti ſolùm, hominibus imò, vt ius habent, legem, potentiam, clauéſque imperij acceptas, gladios, vt non formicis formicæ ſubſunt imperio, non hominibus placentes, dixit Chriſtus, tunc præparabunt cibum in meſſe, fructus tempore, frugémque copioſam, aliter ieiuni, fame & egeſtate oppreſſi diſcedent dira inopia. Eſt ſapientibus ſapientior formica, quæ proprio capite non gubernatur, iuſti & humiles non reguntur capite proprio, Chriſto imò capite, vero Deo & homine, cuius caput Deus eſt. Paulus 1. ad Corinthios 6. c. *Caput Chriſti Deus.* Secundus ſapientior ſapientibus lepuſculus eſt, plebs inualida, timida, vt vulgus eſt natura timidum, plebeiiq; homines; Iuuc. ſat. 10. *Turba tremens ſequitur fortunam ſemper, & odit.* Seneca in Hercule furenti. *Illum populi fauor attonitum, fluctúque magis mobile vulgus aura timidum voluit inani.* Claudianus ſic. *His dictis pauidi firmauit inertia vulgi.* 2. Regum c. 26. vbi principes, & magiſtratus priùs hoſpitarentur, *poſteà in circuitu vulgus,* inquit ſpiritus Dei, *diſtributum eſt.* Plebs ergo & ſi notet vulgus, tamen & populum ſignificat ſignificato communi, omnémque populum, principe tantùm capite excepto. Exodi 11. dicitur Moſi; *Dices ergo omni plebi.* Sine capite enim plebs eſt; erat caput Moſes, quaſi di ceret, *omni populo.* Plebs ergo inualida lepuſculorum in petra collocat cubile ſuum, firmam & ſtabilem ſedem rimatur, rupum foramina quærit, & colit, aut intra lapides cubile conſtituit, non ſubterranea, obſcura, & tenebroſa loca petit, rupum imò fracturas, & ſinus, vt tutus viuat, & malum poſſit præcauere, & vitare à longè inſpectâs, circunſpectánſque verſus omnem partem, quo fugit cauernas, & loca profunda lepuſculus, in petra cubat,

quæ

Digitized by Google

quæ cùm nil germinet alienum infeſtis animātibus, non victus cauſa, in petrá diſquiritur ille, cùm ſint paulò deſtituti lapides, cuius ſunt animantia ſollicita; hinc ſecurus excubat ſicco, tum quòd lapidis frigore excitetur à ſomno, duritie & ſiccitate cubilis; exterius enim frigus irritat, expergefacit; quò colligimur, dum ſomnum conciliare nobis volumus, vt caleſcamus, & contegamus nos pannis, cooperimentis calorem moderatum inducentibus extrà. Vt ergo excitetur è ſomno, & vigilanter dormiat, non alta conſopitus, & graui cataphora, in lapide locat cubile ſuum. Chriſticolæ vt efficiunt, lepuſculi inualidi, in petra. *Petra autē erat Christus*, imò in foraminibus petræ inhabitēt. Cantic. 2. c. vt ſint columbę felle & bile, & paſſionibus immunes, iraſcibilis quæ in cōſortium concupiſcibilis non trahatur, petra refrigeratis affectibus, & extinctis. Lepuſculi ergo aurium lōgiſſimarū, Chriſti aſſeclæ, auditus acerrimi fidei, in petra collocēt cubile, vt nō veterno, aut lethargo graues, ſic agiles imò, vt ſomnum excutiāt facilè, rerum apparentium idola & ſomnia præcaueant, & aufugiant, ne eiſdem ſomno conſopiti capiantur. Sapientior eſt ergo lepuſculus ſapientioribus doctorū magiſter. *Locuſta non habet regem, & egreditur vniuerſa per turmas ſuas.* Gregalis eſt locuſta, non ciuilis, eo à formica diſſidet, quòd hæc in bonum commune opus moliatur, labórque communis cuiuſuis ſit, non ſibi tantùm conſulit, priuatove bono, non vt Petrus, qui cùm adhuc expolitus nō eſſet, perfectúſq; omnino, vſque dum Chriſto petra factus, eſt petra Chriſtum imitatus, altiſſimi ædificij, Eccleſiæ baſis, & caput gloriam Chriſti cùm vidiſſet in Thabor, vbi negotia omnium cùm exerceret, redemptioníſq; totius cauſa cùm ageretur, & ad hoc cōſiliarij omnes, Elias, Moſes,

Digitized by Google

ſes, Petrus, Iacobus, & Ioannes ſimul cũ præſide Chriſto cõueniſſent, cõmunia vt tractarétur negotia ſalutis mortalium. Matt. 17. c. dictũ erat 16. oportere eum Ieroſolymam ire, bellumque inire cũ morte, dæmone, inferno & peccato. Cùm verò vnus eſſet ex conſiliariis ille boni communis, ſibi indulgens, bonum ſibi conſulens, Chriſti gloriam admiratus eo c. dixit, *bonũ eſt nos hic eſſe, faciamus hic tria tabernacula*; in mõte hoc, ne ad vallẽ lachrymarũ deſcẽdamus, totius reipublicæ negotiis omiſſis. Quinque erant, & tabernacula ſolùm parabat tria., politicus, prouidus, aliter ac formica minima, quæ negotiis cõmunibus cõſulit, & prouidet reipublicæ, ſui oblita, quò eſt ſapiẽtior ſapiẽtibus, quæ & fecit Petrus, perfectus iã vir factus in virtutis progreſſu, gladio, morti qui ſeſe obtulit, vt Chriſtũ defenderet, tueretur-que, caputo; vt obſeruaret, & ducẽ in commune bonũ; at hæc Dei erant, illa Petri. Locuſta grex eſt ſine rege: nam etiam ſi formicæ regem non habeant, nec extrà in laboribus, nec ſuis domiciliis contentæ dũ viuunt, cùm habeant apes, dum tamen bellum gerũt, aut per loca inuia iter facere tenẽtur, fruges vt cõgerant, ſeniores exploratores immittunt priùs, creatos numero plebis, & populi, quos poſteà populus ſequitur omnis, in formicinis legionibus eſt videre. Sequuntur enim omnes præcedentem vſque ad primã quã vniuerſæ inſequuntur ordine, poſtquàm verò in cauernas rediere, ceſſat primatus ductuſque populi. Ælianus lib. 2. c. 43. ſic. Cùm ad pabulandũ proficiſcuntur, natu maiores omnes alias conducunt. Duces aliarũ, nõ veri, imò ductores, quibus & vnũ opus, & eadẽ actio eſt prærerquàm ductus in locum deſtinatum, quæ vt ad ſegetes perueniunt, & pabula, iuniores ſub ſpicula adſtãt, duces aſcẽdunt ſpicas, inferiori-

bus diſiiciunt, reliquæ ariſtas amouent, grana excutiunt & euaginant, recluſaque explicant. l. 2. c. 25. ſic. Aliæ ad legenda grana eunt, aliæ onus portantes redeunt, ac ſummo cum honore, & modeſtia, aliæ aliis de via decedunt, laborum ac periculorum conſtituũt ſeniores formicas formicæ exploratores, quæ ipſis præſint, & adducãt in meliora pabula, nõ duces quorũ imperio ſubdantur, communes imò in labore, nõ imitatione duces aut regimine, ſed ductui ſolum priores habent, non opere ductores, omnes imò ſeducunt, ſecus ac apes quæ rege reguntur, ordinanturque omnes, inſtruuntur, puniuntur, præmio afficiuntur, edendi pro tempore mella, rege imperãtur, opere, & labore immuni, & libero, formicæ verò ſedulæ omnes, officioſæ, diligentes, ſine rege, duce, & præceptore ſui ordinis, autore naturæ, ducẽte inſtinctu ſolùm, gubernãte illas, nõ ductæ primatu, & prelatura, communes in opere, quæ non aliter ac grues vnã conſtituunt, caſu quæ ducat alias, quæ & præliatur pro aliis, conſtituta ſemel, anterior quæ antecedat, quæ & vigilet noctu aliarũ ductor, cuſtodiaque vigil non præceptor, rex, dux, prælata aliarum, opere imò eodem ſodalitatis, euigil, ſemperq; antecedens aliqua, ſic & formicæ conſortio, ſodalitioque, vinculo amicitiæ præſunt, amicitia, non præeminẽtia, opere iugi, pro quibus non præliatur, vt belligeratur apũ regina pro apibus, veri ducis officium, in formicis ſecùs, ſine duce, principe & magiſtro aliquo, quibus non duces, ducentes imò creant, non ocio, quieti, luxui, diſcriminibus imò, periculis, laboribus relegant. Negat enim Scriptura ſacra imperio ſubiici, citra imperium imò alicuius conſueta munia exercere, cibumque in meſſe colligere, ſine lege impoſita maiorum, exire è cauernis in conſueta munia, debita ſibi

ſibi opera, proſequíque conſortij lege ſeniores, expertos, modeſtos, venerabiles, locuſta verò, nec duces proſequitur, nec regem habet, at per turmas egreditur ordinatè, & diſtinctè, nec primo loco conſtituitur aliqua, omnes imò ſine diſcrimine peruolāt, quas ſors obtulerit, ſine diſcrimine aliquo, aliæ inſequuntur citra aliarum inuidiam, aut æmulationem, citra negociationes & ſolicitationes, vt reſpublicæ plurimæ caſui & fortunæ, ſortibuſque imperiū, & iuriſdictionem committunt, ex omni populo reges, & duces, magiſtratus, officia, eoque ordine gubernantur diſertiſſimè, & regula, vt quilibet ſuum locum obtineat, nullus excedat, ſeruet imò ordinem debitum, & conſtitutum ſemel, vt ſeruat locuſta ſine rege, aut duce, poſitionem & regulam cum aliis per turmas diſtincta. Priùs Chriſtus (ea eſt ordinis dignitas) Matt. 14. ordinare iuſſit turmas, quàm alimentum illis impertiret; ordinantur priùs locuſtæ, pòſt ad meliora pabula accedunt. Locuſta ergo ſine rege naturæ inſtinctu ſe ordinat, dirigiturque diſertè nimis; quo ſapientior ſapientibus iudicatur, non ſe ſibi committens, & credens, non ſe dirigens, ſuive ſimilibus; natura imò ſuperiori, altiori ſapientia. *Generationem eius quis enarrabit?* Iſaiæ 53. Eius regis quo dirigitur & mouetur, ſumuſque & viuimus. Paulus ad Philippenſes 1. hinc eſt ſapientior locuſta ſapientibus.

De Myrmecoleone ſerpente.

Capvt V.

IOb. 4. hæc: *Myrmecoleo periit, eo quòd non haberet prædam.* Etſi Bibliorum interpres legat tygris. 19

Non deeſt officioſiſſimæ formicæ prudentiſſimæque alioqui, miræ ſolertiæ, & ingenij: contrarium calidiſſimum verſutiſſimumq; natura Leoformica, formicaleonque nomine animal ſeu Myrmecoleo, à Μύρμηξ Græcis, Latinis minutum, multitudove, & λέων, Leo, quòd Leoni ore aſſimiletur greſſibili animanti: vnde Myrmecoleo dictum eſt animans, quòd formicas, non ſecùs ac Leonis ore, elingat, & abſumat, formicæ ſpecies, eiuſque naturæ, formæ, & conditionis, illis multò mole ſuperior, ſcarabei inſtar, producti, teretis, præcinctæ & inſectilis compagis. Cõgenerem deuaſtans familiam, & formicas affines, non ſecus ac crabro veſpas, & alia conſanguinea animãtia plurima alia, dum onera geſtant, defeſſas formicas circa cauernas expectat, iam iam labori finem & defatigationi impoſituras, è longoque itinere, & tractu, vbi requiem, ſolatiumque operis ſibi iure pollicebantur, illis inſidiatur puluere abditus, ore ſolùm aperto, & hieſcenti, vt cauernam ſubire ratas, propriumque domicilium, gliſcat, ingerat, deceptaque animalcula vafritie, & dolo, impudicum animans cognatam progeniem vaſtet, & deuoret. Plinius lib. 30. cap. 5. Hinc eo c. Iob. dicitur, *Mirmecoleo periit, eo quòd non haberet prædam.* Cùm enim eo loci Eliphaz conſoletur Iob de miſeria & calamitate, aduerſiſque rebus, nunquamque Deum immittere innocentibus flagella, niſi in maius emolumentũ, commodumq; maius ſuadeat, vltrà & peccatores conterere, & iniuſtos, pœniſque grauiſſimis affligere, nocua & aduerſa à iuſtis vitare & auertere confirmet, leones fortiſſimos in fugam conuertere, ne iuſtos offendant, leænas, denteſque catulorum leonum cõterere ibidem certò renuntiet, ne in fontibus officiant, ſubdit; *Myrmecoleo periit, eo quòd nõ haberet prædã,*

Dei

Dei robore,potentia ſumma periit,nec formicas gliſcere potuit, recta inſequentes Dei ductu, in puluerem & terrena non declines, aut vana ſectantes: lapidem imò & petræ viam Chriſti, cui innixæ ſolido & firmo Chriſtique robori, ſecurè incedunt. Abditumque puluere Myrmecoleonta, puluere noſtræ carnis abditum,quæ ex puluere eſt,fugiunt, & vitát, illum cognoſcunt,& illudunt granis onuſtæ in petra Chriſto,puluerē vitantes,quo abditur ille. Ad finem Martij eueniunt hæc animantia, oriunturque ante formicarum aduentum æquinoctij ſtatione. Vidimus imò hos cōmuniter cinerum die emergere, cineris puluere abditos,eodem tempore quo alij in formicas erumpunt,compuncti,& ſubmiſſi Chriſticolæ, fucatos Myrmecoleones ſimulatos, fictos, ſub puluere ſacri cineris occultos deglutientes crudeliter ſimplices formicas, *vt videantur hominibus ieiunare exterminantes facies ſuas*, tum & fucatas fœminas, comptas, luxurioſis veſtibus ornatas, vanitate & luxu, ea die, ſub cineris puluere latentes,vt iis captent doloſè incautos callidi Myrmecoleones, vafri, aſtuti,qui puluere inſperſi, onuſtas pœnitentiæ pondere formicas diſtrahunt, & gliſcunt: arcentur formicæ cinere inſperſo,vt hinc ea die homines frænet Eccleſia,retrahatque à ſemita iniuſtitiæ, cinere inſperſo humilitatis, cognitionis propriæ puluere, meminit præſentium verbo illo, *homo memento quia cinis es.* Præterita renunciauit; Eſt enim homo formatus de cinere, & puluere, & in cinerem reuerteris, futura denunciat, quibus vniuerſa hominis continetur forma, & viuendi ratio, & non ſecus atque ſpecula cinere confricamus, & detergimus,vt clariora,certioraque euadant,maculis deterſis,cineris empyreumate, & ignitione examinatis,ignis reſtinctione, cinere ſuborto,

Digitized by Google

ſic eo vitæ humanæ inſpergimus viam, diſcurſum, vt clarior anteactæ vitæ decurſus emineant, viuendique modus innoteſcat, & norma limpida & pura, igne concupiſcentiæ, & paſſionum extincto; hinc cineris eo primo aſpergimur die: non ſecus ac Daniel 14.c. templi pauimento cinere adacto manifeſtauit, confuſione & veſtigiis ſacerdotum idololatriam Beel idoli, eorumque blaſphemias, & abominationes reſerauit, illoſque non minùs ediſſe cum familia, quæ Beel affirmabant deglutiſſe Deum, ex veſtigio cognita cineris aſperſi, cinis eo die inſperſus veſtigia oſtendet, & inceſſus quales fuerint, & ſint, eoq; in cinere ſignabũtur opera; vt ſit cinis illis ſemel ſuſceptus, ſpeculum in quo conſignentur acta quæuis veſtigiaq; mortalium hoc ipſo cinere iudicétur ſuſcepto, efformato ſuis actibus formaq; viuẽdi. Suſcipiunt enim cinerem, ac ſi picturæ tabulã exponerent ſuorum operum, ſpeculumque, in quo elucerent illa, vt pictores cinere priùs lintea illiniunt, & tabulas infarciunt aquã immiſto, quàm delineant colores, vt impenſiùs reliqua ſe exerant, manifeſtenturq; ſuper cinerem. Formicæ ergo arcentur cinere, & frænantur eodem inſperſo, ne incidant in fauces Myrmecoleonis, ne declinent à via recta, ſi cinis lachrymarum aquis contemperetur, lixiuium efficaciſſimũ emerget, quo maculæ omnes extirpabuntur vndique. Iuuat cinis fructum ficulneæ infœcundæ & tardæ nimis; tardos vt iuuat, & infructuoſos, cineris conſideratio, quò tam in ſacris litteris, quã in gentiũ hiſtoriis legimus, ſuper capite cinere ſparſo, pœnitentiam notari, cuius intuitu & ſtatum præſentium contemplabatur homo, & præteritorum recordabatur, nõ minùs, falſus ſe cinerẽ eſſe præſenti eſſe, erraſſeq; cineris inconſtantis ſobolẽ futurorũ finem,

ſeque

Digitized by Google

ſeque in puluerem eſſe redigendum: quibus & contritio, pœnitentiaque erat præſentium ſatisfactio & præteritorum, futurorum præcautio & præuiſio. Iis veniã vt cõſequerentur, hæc in cinere euoluebantur, vt ignem charitatis conſeruarent, & tuerentur. Meritò hinc cinere & cilicio pœnitẽtia agebatur; cilicio enim quales fuerimus, notatur; veſte illa rudi, & inconcinna quam ex peccato primi parentis induimus notata, cõfitentibus culpam & veniã petẽtibus cineris præſentia, quę pœnitẽtia, & pœna cõſequitur. Aurũ cuſtodiunt formicæ Indicæ, quòd ſit cordis affectibus vtiliſſimũ, ingeſtum in ſcobes, & puluerẽ diſtractum, redactũque Chalybis more, exhilarat animã, lætificat, recreat, exſiccat noxios humores, & abſumit, caput roborat, ſtabilit, deobſtruit penitiſſima quæque corporis, & viſcerũ, reſerat omnia, Chalybe melius, miſtionis noſtræ glutinũ, quo dẽpto exoluitur miſtio; cõfirmat & integrat, reponit. Aurũ potabile manifeſtat chymicũ, omnibus pretio habitum; aurũ in tantum mortalibus, quòd luminis plus ſuſcipiat metallis reliquis, ducatur facilè, formetur, tractetur, in vſuſque humanos redigatur negotio facili, modo in fiala tractum celebri, qua non deeſt miſcella depurata, & illuſtri, in ſtamina & minutiſſima quæque, luminis ſuſceptu, ſimilius ſupremis corporibus; Hinc enim æſtimãtur gẽmæ, lapides, margaritæ, adamãtes plus & reliquis, & quæ plus lucent, ob raras imò & grãdes virtutes, dotes, & facultates. Imputridum eſt aurum natura, incorruptibile quaſi, ſeſe manifeſtat lumine, & prodit inuitum omninò, ſeſe abſcõdet imò, quòd mortis, excidij, ruinę ciuitatum, regionũ, hominũ, extiterit cauſa, incendij, ignis, ferri, vt palleſcat timore tãtarum ſtragum, & pertimeſcat cõtinuò auaros: natura ſeſe prodeũte, & palã faciẽti

lumine innato, quo ſimul cœli influentias ſuſcipit altas & mirabiles, vt luce media impertiat & diſtribuat aliis, ſuoque lumine exerat, vt & lucida, pretioſa, aliaque geſtamus, ingerimus in pollinē acta, & pretio tanto habemus; vt hinc hiacynthorum, margaritarum, ſmaragdorum, auri pollines egliſcamus, aliorum & aliorum medicis auxiliis, & medicaminibus paratis; hoc percitus palleſcit timore, ne arreptum ſolicitè, in carcerem auaritiæ obcludatur, vt cùm lumen natura expetat, lucéque emineat, priuetur lumine perpetuò innato, & inſito. Hinc cùm lumine ſplendeat natura, animantibus etiā expetitur, quæriturque illud, cura & ſolicitudine nimia, quòd lucida amēt & proſequantur animantia: Piſces hinc noctu congregamus lumine, perdices, reliquoiū plurima, & ſi alia fugentur lumine noctu & diu. Formicæ ergo Indicæ nigrę, & albę, quas docet Iſidorus 12. etymologiarū, & Solinus in polihiſtoria c. 27. magnitudine canum inueniri, vt anteà diximus, aurum recondunt, quod luceat, eoque delectetur natura, hoc imò recōdunt, vt hominū vitent rapinas, incendia, & mortes, ſtrages, hominum boni ſollicitæ, quæ nec ſufficiunt adhuc, vt auri ſacra fames ceſſet, diraque cupido. Illud mirabile in auro eſt præter omnia quæ virtutem agēdi ſunt in natura nacta, quòd omnibus tunc opituletur magis, & ſubueniat, quātò remotius eſt, & diſtans magis, nouiſſimum naturæ efficiens, & agens mirabile, quod quando remittitur, maioris eſt vſus, retentum neceſſitati nulli ſubueniens, proficuū magis quanto remotius, mirabilis auxilij virtus, eò imò venit auaritia, numiſmata vt confingant circularia, nō figuræ alterius, vt omnes capiāt circulari forma, numoſq; omnia in ſe cōtinere vt oſtētent, capaces, circulares, idolorum inſtar crediti, æternitatis figuram,

guram, diuorumque continentes circulum , iudicatos Deos mortalium cupidine, quos fatentur habere tales & æternos forma. Ælianus de formica l. 1.c. 23.Sapientior eſt ſapientioribus Ægyptiis formica & Chaldæis,quæ cũ digitis numerare neſciat, infauſtos dies ſciuit numerare,obſeruareque & cuſtodire : cognoſcit tempora,mutationes præſentit,vt ſit ſignum certiſſimum tranquillitatis temporum, fruges exponere ſoli nouit, exſiccētur vt humefactę priùs(patet ſuprà.)Tum & Stellio ſapiētior ſapiētibus eſt,eo loci,de quo c.ſequenti.Sunt venenoſæ & virulētę formicæ natura,quibus morſus eſt debilior reliquis, at maius venenum,malitia & virus , quæ cor frumenti erodere tentant ſemel aggreſſę caulem,& ſtirpē,quę cũ nō poſſint exedere,cor aggrediuntur , medullāq; frugum,& cùm neq; in hæc poſſint, triticũ remittētes,aliis frugibus victitant,tumidæ,flatuoſæ,turgidę, virulento humore plenæ,flatuoſo, quæ cognoſcuntur inflatione & turgentia, colore rubro , rubricantive corporis craſſitie immodarata. Dictæ μυρμήκωνες Græcis, formicones Latinis.Aggreſſus eſt Chriſti diuinitatem dæmon , infernus , cor Chriſti, granum frumenti , Chriſtum, ſic ipſe compellat ſe Ioannis 12.capite iis : *Amen dico vobis,niſi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit,ipſum ſolum manet,ſi autem mortuum fuerit , multum fructum affert* ; ſpicam enim corporis myſtici produxit , mortuum granum Chriſtus,omnes reſurgimus cum illo , in quo ſic oportuit Chriſtum pati , & mori. aliàs ſolus perſtitiſſet,quò ibidem dicitur:*hoc autem dixit,ſignificans qua morte eſſet moriturus*.Morte ſcilicet , qua in alto virgæ crucis ſpicam afferret fructus omnium. Cor huius grani impetentia cum morſibus lacerare non poſſent , medullamque diuinitatis , tunicam & tegu-

mentum dilacerarunt, corticem eroſerunt, corpus, humanitatem, cauſe intacto potentiæ, & miraculorum, quo germinabat, & in cœlum ibat, quibus relictis, impotentiam propriam falſa, non frumentum, frugum imò aliarum ſemina expetiere, quibus alerentur, non ſpicæ, Chriſti grana, non iuſtos, non triticum, hordeum imò, irrationales beſtias, brutoſque homines. Adfuit granum hoc in præſepio expoſitum mortalibus, Chriſtuſque ipſe triticum, vt eo inuitarentur, allicerenturque homines, cùm mores beſtiarum tũc gererent. Tales enim erant ante Chriſti aduentum, & ad præſepium cum cõfluerent beſtiarum inſtar, præſepiaque ſolicitarent concupiſcentiæ propriæ, ibi legibus & inſtitutis granum ſalutis, cibumque ſalubre, panem Angelorum vt inuenirẽt, viſceribus Virginis Deiparæ depuratum, ſubactum ſpiritu Deo, fœcundo Patris intellectu excuſſum, coctum charitate, ſpiritus igne. Cùm ergo granum hoc excedere nequiuiſſent, rodere, lacerareve caulem eius, abditum adhuc in cauernis mortis & inferni contentũ, pullulauit propria virtute, aſcenditque in cœlum ille qui deſcendit ad inferos in triduo, in terræ cauernis, & mortis regione obtentus, in inferno, & ſepulchro, erexit ſe. Hoc tanto alimento deſtitutis iis venenoſis formicis, quæ proprio veneno dẽtes ſic inficiunt proprios, & lacerant, vt decidant, fluãtque, virulagine ſummâ corrupti, cõſiſtentes iis minùs ob cruoris malitiam, granum vt comminuere non poſſint, contereréve, vt panem conformare eo attrito tritico Chriſto paſſionis tormentis non valeant, quod poſſunt reliquæ puſillæ & minores, hocque poſſunt terere granum, & atterere, *attritus eſt propter ſcelera noſtra*, Iſaiæ 53. Contritione ergo attritum granum hoc lachrymis efformemus, vt in nos panis

ſuper

ſuperſubſtantialis veniat Angelorum. Formicaleon, aut Myrmicoleon, de quo Iob c. 4. fit mentio, vt exponunt ſeptuáginta, & ſi Hieronymus Tygridē legat, aptiſſimum eſt hypocriſis hieroglyphicum, qui ſe puluere abdit pœnitentiæ fictæ, vt gliſcat ſimplices formicas, onera geſtantes, debitúmque alimentum lingua facili, exporrecta, verſatili, oréque volubili, hianti, domicilium proprium dum ſubire machinātur, quietémque ſibi acceſſere, dolo, ſimulata lingua, decipiuntur, ore vaſtanti, mors vt ſequatur, excidiúmque. Hæc verò quando non via recta itant formicis accidunt, ſi à petra recedant Chriſto, viáque trita, & expedita, cùm per lapides iter faciant continuò, vel longè à puluere ſaltem, cum illo, vt diximus, ſummergantur, quo minùs poſſint inniti motui, inconſtanti puluere in quo occulitur Myrmecoleon; eæ enim ſic quæ cedunt ſine periculo iter perficiunt, reliquæ etiam ſi propriis officiis occupentur, & debitis in os incidunt Myrmecoleonis, quòd non ſequantur maiores & ductores, diſcedant imò, & declinent à via, ſe ipſos proſequētes, non ducentes, non rectores. Eſt ea obedientiæ vis, vt qui ab hac diſcedunt, etiam ſi geſtēt onera religionis, reguláſque, ſi ductui maiorum non acquieſcant, & vt ordinantur ab illis, non cedant, adhuc granum aſportantes, vbi requiem præmiúmque ſibi pollicebantur, in dæmonis os incidant, Formicoleoníſque fauces, quæ proprij domicilij figuram ſimulatè repræſentabant & formam, cauernámque propriam ore dehiſcenti, & aperto voraci.

Digitized by Google

De Stellione.

Capvt VI.

21 Leuitici cap. 11. hæc: *Mygale, & Chamæleon, & Stellio, & lacerta, & talpa, omnia hæc immunda ſunt.* Prouerbiorum verò 30. citato hæc: *Stellio manibus nititur, & moratur in ædibus Regis.* vbi poſtquàm tria minima ſapientiſſima numerauerat ſpiritus Deus, quartum nectit, & poſt Formicam, Lepuſculum, & Locuſtam, enumerat Stellionem, qui cùm ſit reptilis natura, lociſque adductis cum formica enumeretur, meritò poſt ipſam ordine venit. Stellio Latinis, quòd maculis ſtellis perſimilibus tergora euariet verſicoloribus, vocitatur Græcis γαλεώτης, vulgò *Tarantula.* Hic rore veſcitur, & araneis animantibus; cutem quotánis exuit, deuorat exutam, inuidens homini, comitialis morbi remedium generoſum, & pergrande præſentiens, cuius morſus non raro hominem interimit. Abiitque ideo nomen Stellionis in maledictum, quòd tanto priuet mortales dono; in eos qui liuore & odio proficua aliis, ſibi inutilia retinent, auari, ſtelliones dicti, ideo iactatum, dicitur verò à γαλιάω, id eſt, laſciuio, quod ſit ſalaciſſimum animans, ex Græco ὦτα ſeu auris, quòd acerrimi auditus ſit, quaſi laſciuiens, auditus, auriſve laſciuia, hi non differunt ab iis quæ vulgus Hiſpano idiomate *Salamanqueſas* vocitat; & ſi noſtri ſint veneno remiſſiores aliarum regionum ſtellionibus. Sunt Græcis alij dicti ἀσκαλαβῶτες & Aſcalabus ἀσκάλαβος, Stelliones tranſmarini Plinij. Videre eſt lib. 30. c. 18. forma diuerſi ſatis à Stellionibus dictis, figuram

ram enim phalangiorum Aranei retinent, variegati ſtellis,puncturiſque aliquibus,quos vocant Itali frequentiùs *Taramulas* veneni àtrociſſimi, ab ἀσκαλος Græcis,circulus Latinis, & λεβὸς lobos, id eſt,infirma auricula, quaſi circulus infirmæ auriculæ, quòd circulo agatur, dum audire tentat, contrà ac reliqua ſerpentia, quæ caput erigunt, vt meliùs ſonos ſuſcipiant factos, vocéſque editas:tum quòd auditorij meatus ſint illis omninò circulares, ideo aſcalobos Græcis appellari conſueuere: tum κολώτες Colotes, detruncatus nobis, quòd formæ ſint quaſi decurtatæ, non ad proportionem porrectæ, primò corpore ampli,protenſi, ſecundò breues & diſciſſi natura, lẽtiginoſi, ſtridoríſque acerbi, in cauernulis dehiſcentis terræ æſtibus inhabitans, olim Italiæ incognitus, nũc qui in Apulia frequens viſitur. Scorpionib.adeò cõtrarius,vt ab eis viſus, pauorẽ & obſtuporem cõcipiant,Plinius lib.30. cap.18. Ariſtoteles 8.de hiſtoria animalium c. 16. vbi de quadrupedibus animantibus ſermonem iniit,ſic de Stellione ſcripſit: Vere & autumno,quando ingrediuntur cauernas,& egrediuntur,animantia mollis cutis ſenectam exuunt, vt patet exemplo Stellionis,lacerti & viperæ, quæ primò ab oculis nudantur, vt videantur obcœcari eo tempore, huius rei ignaris,oculoſque deponere hæc animantia, imò à capite cùm exui incipiant, ſpatio vnius diei,& noctis integrè nudantur, & cap. 15. ſic: Stellio menſibus quatuor frigidiſſimis latet, nec per id tempus alimento vtitur; libro 4. c.6. Fœminæ in genere Stellionum maiores, fortioréſque ſunt maribus;in pedeſtribus enim ſanguineis viuiparis mares fortiores, maiores, longioris vitæ, at in pedeſtribus ſanguineis ouiparis,aut vermiparis,id eſt,quę vermẽ pariunt,aut in non pedeſtribus,ſed apedibus ouiparis,

Digitized by Google

ris,aut vermiparis, fœminæ & fæmellæ maribus maiores;ſolũ enim mulorum genus in pedeſtribus ſanguineis viuiparis,maius eſt fæmellarum, maioréſque multò mulæ fœminæ maribus. Stellio ergo ſanguineus eſt,pedeſtris,ouiparus,oua excubat figura,colore,ſubſtantia talia,pedeſtris quadrupes, 6.de hiſtoria c.5.magnam ſtellionis & aranei pugnam narrat Ariſtoteles inimicitiamque maximam, & antipathiã iis adeſſe promulgat:Stelliones tum & araneas vorare duello facto recenſet,& victores euadere. Plinius l. 11.c.26.Chamæleonũ Stelliones quodammodo naturam habent,rore tantùm viuentes & araneis,Cicadę inſtar,illis vita ſimilis,cantus & ſtridor, perpetuò ſtrident dentibus,acerbéque intonant, qualiter Cicadis ineſt concentus.Sunt cantus illorum ęmulatrices,victus verò inſtituto Chamæleonum,hos ſtelliones vocari diximus, quòd tergore ſtellis variegata retineant.Verrius apud Feſtũ,quòd virus ſtillēt ore frequenter, ſtelliones dici ſuſtinet l.11. c.25. Plinius inimicitiã, repugnantiam maximam adeſſe ſcorpionibus,& ſtellionibus edocuit. Scorpiones oleo frixi, ictibus ſtellionum ſunt maximo remedio, & contrà ſtelliones ſcorpionibus,& cùm ſcorpiones ſolũ animantia icãt ſanguinea(c.de ſcorpione infrà,) ſtelliones qui lacertis aſſimilantur,non petunt, quòd pauciſſimi ſanguinis ſint,torporem imò & pauorem eis incutiunt,& inferunt grandem.Vocatur etiam lacertula ſtellio, quòd lacertæ ſit omnino ſimilis prætérquàm magnitudine,veneno, & caudæ amplitudine, quæ ſtellionibus inſunt,ſtelliſque cutem euariantibus. Adſunt & nobis, cum cauda oblonga ſine viru, & ſtellis, vulgares lacertulæ,tãtùm magnitudine variantes à lacertis picturaque macularũ,coloris veneti & cineticij.Lacertis varia nimis coloribus variegata,

ta,

Digitized by Google

ta, caudaque longitudinis productæ nimis lacertulis iis quæ ineſt, *lagartiias* vulgò, dentibus vltrà non pectinis modo, nec cauis, vt lacertis adſtant, quorum recipiuntur quidam in quoſdam, ſolidos imò omnes coniunctos, ſerratos, exertos. Stellionem vocauit Dioſcorides l. 2. c. 58. ſepam Chalcidicam. Serpentes quoſdam nos eſſe hoc nomine inſignitos monſtrauimus ſuprà *ſeps*, quòd exedat morſu: & veneno carnes putrefaciat σήψ, ſeps, Græcis putrefacere eſt: Chalcidica quòd linei coloris, Chalcitis æris ſcilicèt lucentis cupri, eluceant tergora. Eſt Chalcitis lapis, ex quo æs trahitur igne. Vocatur ſtellio Hiſpanis *Salamanqueſa*: Latinè enim ſalamandra alia eſt, ſpecieſque lacerti, c. de lacerto infrà, quæ eſt apud Ætium ſeps Chalcidica, ſerpens ſine pedibus, quam ſerpentẽ cõſtituimus antea diuerſam à ſepe Chalcidica Dioſcoridis; hæc enim pedeſtris eſt. Stellio eſt *Salamanqueſa* Hiſpanis, Italis, & Hiſpanis *taranula*, & ſi tarantula venenoſæ nimis naturæ & fœtidæ, putrefacientis exedentiſque, Italię communior aranea ſit, phalãgij aranei ſpecies: morſus venenoſus plus minuſve, vt venenoſa omnia & deleteria pro regione & aliis climate cœli, ſtatu, tempore, alimento vt euariant. Plinius libro 30. cap. 6. de ſtellione lacertulo hæc: Stellio tranſmarinus, capite ablato, & inteſtinis, decoctus in vino cum papaueris nigri denarij pondere dimidio, eo ſucco, bibitur ad lumborum dolores, hoſque eoſdem veſci amputatis capite & cauda, exenteratiſque viſceribus & ſpinis, oſſiculiſque contra epilepſiam decoctis oleo & ſale cum anetho more anguiũ. Noſtri verò tantæ ſunt malitiæ, vt caſu cibis permiſti, integros populos vaſtauerint. Circa Complutum Hiſpaniæ contigit, caſu quodam in ollam delapſo, vbi communis parabatur cibus, in ſponſalibus cuiuſdam

viri

Digitized by Google

viri nobilis, loco *Villamalea* populum integrum depopulari. Antiquitus Italis in ognitus, Stellio venenoſis morſu, aliquibúſque regionibus, vt Ariſtot. refert 9. de hiſtoria. c. 29. & ſi notiſſimus aliis Apuliæ, & præ ipuè Neapoli, qui etſi ſtellionem tarantulam vocent, lacertæ perſimilem non minùs tarantulam compellant araneũ phalangij ſpeciem infrà c. de araneo. In Sicilia innocuus eſt ſtellio, lacerta communis noſtra locíſque aliis. Indicis lacertulis ſtellionibúſq; trãſmarinis vtimur, & ſi aliis phalãgio ſimilibus nullibi poſſimus vti, nec Indicis tamen, ne aliis lentiginoſis & acerbi ſtridoris: veſcimur impunè paratis modo dicto, aliis anetho, oleo & ſale incoctis, vt de viperis dictũ eſt. Si in vinũ inciderit, aut ſuffocetur, vinum ebibitũ ſtellione imparato, priùs modo dicto, faciem refert puſtulis, maculíſq; vndique. Plin li. 28. c. 4. vbi hæ continentur. S orpio tritus ſtellionum veneno aduerſatur; fit enim & è ſtellionibus malum medicamentum, nam cùm immortuus eſt vino, faciẽ eorum qui biberint, lentigine obducit, ob hoc in vnguento necãt eum, qui dehoneſtare & fædare aliorum facies parant, inſidiantes pellicum formæ. Remedium eſt oui luteum, & mel, ac nitrum illinita faciei. Fel ſtellionum (necdit) tritum in aqua, muſtelas congregare dicitur. hinc Tertullianus apprimè dixit de cibis Iudæorum: qui carnem ſtellionis comedit, & maculas execratur, prædam de aliena morte quærit. Vorat facultates alterius, ſanguinémq; ſugit mortem ouans, & execratur maculas vitij, & flagitij commiſſi, ac ſi dolo deceptus eſſet & illuſus, cùm nil certius, quàm ingeſto ſtellione macularum eruptio imparato illo, & venenato; ſic queritur, miratur, ac ſi neſciret noxas ſuſcepti virus, & fœditatem. Hinc dixere conſulti ſtellionata crimina, quæ fraude & dolo

varie

Digitized by Google

variegata quaſi,committuntur, fucata variis coloribus,& captionibus, ſimulato veneno & malitia, vt ſtelliones comunt,& recôndunt,ſtelliferi, & variegati,cæleſtes quaſi, quorum veritas eſt iure propria hominum, quorum criminum quando vafrities, & cautela detegitur, eſt pœna arbitraria.Maculas vitij non timet,cùm veniant neceſſariò,eo manſo,& præda habita morte alterius,macula,vitium, peccatúmque cõtrahatur.Theophraſtus in fragmento de animalium inuidia.Stelliones anguium modo ſenectutem exuunt,eamque protinùs deuorant,arripientes morbo comitiali remedium maius totius naturæ, quod eſt ſenecta ſtellionis. Eoſdem mortiferos alit Græcia,innoxios Sicilia.Idẽ Plinius lib.8.c.31.Ælianus lib.3.c.16.Stellio ſimul atque ſenectutem hybernam exuit,eam vorãs conſumit,ob inuidiam ex qua laborat aduersùs hominem, quòd ſuam tunicam planè ſciat contra comitiales morbos plurimum valẽre.Ariſt.idem locis adductis. Galenus 3. de compoſitione per locos. Cuius & oleo frixum caput,cũ vitice pari pondere,inſtillatis auribus prçſentaneum eſſe remediũ ad auriũ ſonos,tinnitus,ſuſurros, ſibiloſque enunciat,& de theriaca ad Piſonem c.9.Multa ſunt quæ ſolùm inſpecta vim ſuam oſtendunt, vt ſtellio,quem ſi ſcorpiones intueantur,immobiles, & demùm emortui redduntur.3.de vſu partium c.3.ſic: Alia enim animalia quædam magis,alia minus; attamen omnia ſunt prona,& modo gradiuntur ſimillimo infantibus,qui ſerpunt manibus. Stelliones quidem,& lacerti,& omnia animalia quæcumque ſunt breuium crurum,prorſus ſunt prona. Cõtingit enim ipſorum venter terram ſemper,& iis ampliùs adhuc ſerpentes,Plinius lib.30.c.8.Hydrocelicis Stelliones mirè prodeſſe tradunt,capite,pedibus, intraneiſque

Digitized by Google

demptis,reliquum corpus innaſatum,in cibo id ſæ-
pius datur,ſicut ad vrinæ incontinẽtiam,lib.eodem
30.c.15.Mirum & de Stellionis cinere eſt,ligamen-
to inuolutum in ſiniſtra manu Venerem ſtimulare,ſi
verò transferatur ad dextrã inhibere,li.29.c.6.auul-
ſos pilos iterum non renaſci docet,ouorum Stellio-
nis liquore parte illinita. Auicenna libro 4. ſen. 6.
tractatu 2.capite 5.Caro ſtellionis mortificat ſenſus
eius qui edit,veſciturve eadem;ſi verò in vinum de-
cedat, replet illud veneno, quò euomunt, qui ebi-
berint, & acerrimo dolore ventriculi infeſtantur.
Veneno cuius intubum aduerſari refert lib. 2. tract.
2. c. 230. Ætius idem lib. 1. ſermone 1. Paulus libro
5. c. 10. Vbi ſeſamum tritum, cataplaſmatis modo
morſui applicitum,ſummè laudat,quod & manſum
extollit,contra triſtitiã quam morſu infert,quo Hiſ-
panis dicitur ſeſamum, vulgò *alegria*. Eſt frigidus &
humidus natura ſtellio, frigidus 4. gradu. 3. humi-
dus,frigore nimio pilos renaſci prohibet,(ſuprà)tor-
porem inducit,immobilitatem,ſenſum aufert,nõ ſe-
cus ac narcotica ſtupefacientia, quæ dicta medica-
24 mina græcis frigida 4. gradu. Vocat hunc Nicander
in theriacis (vt diximus) Aſcalobos & Aſcalobum
iis: *Sunt vbi (pertennis quamquam ſit) vulnera ſæua Aſ-
calobi, quondam referunt quem Myſta crearit Ex puero
alma Ceres, poſtquam mutaſſet Abantem Callichorum ad
puteum, Calei per compita quando Ipſa vetuſta deam Me-
tanira excepit amicè.* Fabula hæc originem Stellionis
amplificat. Fertur Cererem mæſtam curas vt ſolue-
ret, Cæleum puerum,filium cùm educaſſet, educa-
tumque adoptaſſet,hunc cùm vellet immortalem ef-
ficere,per vices in ignẽ & aquam conieciſſe,vt vtriſ-
que aſſuetus diſſolueretur nullo, ſic Plato in Ti-
mæo, oſſa facta fuiſſe igne & aqua inſolubilia, à na-
turæ

turę rectore tenet, hic furtim ſublatus antequã opus abſolueretur, immortalitatem aſſequi non potuit, peritiſſimus tamen in ſatione frugum euaſit, qui tanti beneficij memor, Cereri quotidie gratias referebat in locis maximè hoſpitalitati cõmodis, quæ cõpita dicebantur iuxta puteum Callichorum, vbi recepta hoſpitio Ceres è Metanira Cælei clientula, cuius erat filius Abãtes, irriſa illa dehoneſtataque dicteriis quæ in deam proiecerit temerè, puer interim quòd ſacra celebrabat, indignata Dea, ſuper eum quod ex cratere ſupererat effundit libamen, vt vndique maculis inſpergeretur ſtellarum ſtemmatibus contra Deos ſtellarum rectores, vt peccaſſe cognoſceretur, maculis refertus, tergoribus præcipuè, quod ea parte tergiuerteretur Deam effugiens, vt hinc in Stellionem abierit dicax iuuenis, malè hoſpitium tantæ Deæ ferens, idem refert Ouidius in Metamorphoſi. *Conſiuit os illi maculas, aptum quæ colori Nomen habet variis ſtellatus corpore guttis. Inque breuem formam, ne ſit vis magna nocendi, Contrahitur, parua quæ minor menſa lacerta eſt.* refert Megaſtenes lib. 7. c. 10. Clytarchus lib. 10. c. 70. Agatarchides lib. 9. c. 17. Diodo. lib. 1. c. 9. Stellionem hieroglyphicum temperantiæ extitiſſe antiquis. Ægyptiorum literis, ſacriſque eorũ monimentis, quòd in feneſtrarum rimolis, in præſepibúſque, & ædium fiſſuris ſine cibo tranſigat multo tempore, imò occultus in præſepio, & ſecretus, aſinum ſperet pabulum ſumere dum tentat, cum quo ſummam habet inimicitiã, cuius ſubit nares, impeditque, vt ne comedat, nec reſpiret, cibos imò fugiat, & exhorreat, quem in circulum agitat & mouere facit in gyrum, vſque dum concidit vertigine aſellus, vt cùm à cibo arceat famelicum, & vorax animans, ipſeque Stellio impranſus & ieiunus, tantopere

Digitized by Google

inediam ferat minimè gulæ deditus, meritò Ægyptiis temperantiam ſignificaret.

De Stellionis immunditia, reptúque deformi ſenſu hiſtorico.

CAPVT VII.

25 ESt illa Stellionis conditio & natura, vt ſalem veneno inficere tentet ſuper naturæ reliqua, viru plenus, dum veneni onus deponere tentat grauatus, & anxius, quem cùm deguſtat, eructat cruorem illicò ſuper illo, eoque priſtinæ ſaluti reuocatur ſalis infectione. Hinc aliorũ crinibus ſales arcemus, tãti veneni gnari & conſcij. Allia enim maximè vitãt & fugiunt odore graui, & quòd præter modum furãt eorundem olfactu, halitibus ſpirantibus tractis igneis, calore nimio, veneno æſtuãti, præcordiis peruſtis. Eſt ſal ille venenatus omninò deleterius lethalis, cũ tamẽ ſal ſit, eſt omnino pernicioſus vbi eructauit Stellio. Stridet hoc animãs dentibus, Cicadæ, ſtelliones, veſpertilioneſque ſtrident acerbè nimis, quibus moleſtiſſimum inferunt nobis ſenſum, ingratũ, & quaſi acerba, acida, ſi deguſtaremus, ſic dentibus officiunt ſono illo facto, & ſtridore. Planiſſimo eſt capite ſtellio, vltra modum plano, manibus innititur motu, & cùm ſit quadrupes, contrà ac animantia omnia quadrupeda non poſterioribus inſtat, anterioribus imò inſiſtit, vt reliqua moueat. Ex ea enim parte ſalit, cõtrahitur, eius innixu ducit reliqua, trahitque ſecum. Priùs enim manus mouet, quibus ſiſtit inceſſui, iis cedit priùs, ingreditur iis, ducat vt reliqua. Manus imò quæ quinque digitorum ſunt, rationalium inſtar

&

Digitized by Google

& ſimiæ,peruerſas obtinet,retrouerſaſque,vt motus dum manus exerit ſperetur, ſi manus ſolùm contempleris retrouerſus,non anteuerſus iturum, vt in quod non ſperatur motus, in illud eat. Firmatur manibus verſis motu hoc animās,contrà ac reliqua, vt eſt videre inceſſu;pedes imò quaſi immobiles reptant,& ducuntur ferè immobiles,ſuperflui,abradētes terram trahuntur, vt quaſi non moueantur, iis tamen retinet & apprehendit tenaciter, iis firmiter tenet,arripit,ſurripitque,manibus ſecura pollicentibus compreſſui ineptis & captui, è quibus noxæ nil expectatur; pedes imò fallaces; qui motui inſeruire tenebātur vice manuum ſuccedunt,rapinā exercent,vt manus ſint illi pedes quibus innititur motu, & pedes manus quibus arripit prædam. Et cùm ſit 26
talis naturæ peruerſæ,& infamis,callidę,& ſubdolę, cùm gradiatur manibus fraudulenter & captioſè, cum iniuria & rapina proximi, motus præpoſteri & vitioſi in ædibus regis moratur. Vbi adeſt iuſtitia, iuſque dicitur, moderatio reipublicæ, & regimen, lex,ius,inſtitutio regio iure debita,in domo regis viuit;cùm incedat manibus,aſtutia,& dolo, fraude & malitia,veneno plenus,vt viuunt, moranturque in ædibus prætorum & regum corrupti iudices & praui,qui manibus gradiuntur,obſcœnis,immūdis,peruerſis,oſtentantes iuſtitiam,bonique communis curam, & tutelam,pedibus tamen corruptis miniſtris, rapinam,dolos,furta exercent,in domibus regis adhuc,vbi iuſtitia,æquitas ſedē ſibi aſtruxere, hic ſtelliones habitant,manibus incedentes,arripientes pedibus miniſtris,hic morantur,hic ſalem,ſapientiámque veneno inficiunt,leges,iura,hic fraudes,rapinæ: hinc dixit Spiritus Deus eo loci: *Stellio manibus nititur,& moratur in ædibus Regis*, veneno ſapientiam in-

fectat,& ſalem domus eius in qua inhabitat,vt inficiunt plurimi qui manibus , ordineque præpoſtero, brachiis,imò fauore,negotiis,motu peruerſo Stellionis,in domos regum irrepſere,operibus, & manibus vitioſis, velocibus ad effundendum ſanguinem proximi, conſiliarij & miniſtri,ſalem,regumque ſapientiam,iuſtitiam inficientes veneno,& malitia,ſibi innitentes,non reipublicæ bono,aut æquitati. Ad literam;Stellio minimus mole,reptans manibus,motus imbecilli, & debilis,tardi,deformis, magnificas, ſuperbas , altaſque Regum ædes , & mænia ſubit, excelſas arbores, tectaque ſublimia, altiora petit, humili natus ſtirpe, terræque viſceribus ortus. Imò Stellio profundioribus locis , obſcurioribus, ignobilioribus, altiora inuiſit, clariora, nobiliora adit induſtria, & prudentia, in ædibus Regis moratur,minimus hic,& paruulus , magnates verò & ſæculi heroës,ſuperbi,& elati animo,humilia, ignobilia,obſcœna incolunt loca, tetra, & obſcura, non Regis ædes,vt quæ ſaltem de menſa illius decidunt, micas ſuſcipiant,vt faciunt Stelliones, non in domo Dei viuunt magnates, ſuperbi,tumidi, paruuli imò, minimi,reptiles,hominũ iudicio obſcuri, motuſque præpoſteri,Stelliones minimi,cæleſtes,nobiles, illuſtres,conuiuæ Dei ſuis expenſis alti & nutriti, menſæque eius micis educati,iuſtitię,& æquitatis,quę de menſa Dei impertiuntur nobis, de Verbo Chriſto, in qua ſaturatur menſa Pater, & ſibi bene cõplacuit in Filio dilecto ſpiritu,Matthæi 17. cap. Prouerbiorum 1.capite: *Parabola Salomonis filij Dauid Regis Iſraël, ad ſciendam ſapientiam & diſciplinam, ad intelligenda verba prudentiæ; & ſuſcipiendam eruditionem, iuſtitiam, & iudicium,& æquitatem, vt detur paruulis aſtutia.* Habitabunt ergo in domo Dauid Stelliones ij paruuli,

&

Digitized by Google

& ſi reptent humiles, ſi ex Deo ediſcant, miciſque eius alantur, facti paruuli, reptantes, ſi efficiamini ſicut paruulus iſte, intrabitis in regnum cœlorum,& in ædibus regis commorabimini, ſtelliferi, vagique Stelliones cœleſtes,eo loci dicitur, Pſalmo 83. *Beati qui habitant in domo tua, in ſæculum ſæculi laudabunt te.* dicitur Pſalmo 35. *Inebriabuntur*, vt extra ſe ſint,& in te viuant, *quoniam apud te eſt fons vitæ*, Pſalm.114. *Cuſtodiens paruulos Dominus, humiliatus ſum & liberauit me.* Quò dixit, *niſi efficiamini ſicut paruulus iſte*, id eſt, humiles, Matthæi 18. Cùm ergo hæc ſit Dei conditio paruulos tueri,& humiles, *humiliatus ſum*, inquit propheta regius, *& liberauit me.* Factus Stellio paruulus,domum Regis habitaui, ideo inſignitus eſt Stellio veſte cœleſti, ſtellis variegata, quam non videt, videreve poteſt,niſi caput retrò conuertat,poſteriora verſus,relictis iis verſus quæ mouebatur, deſiſtens à motu præſentium, poſteriora ſperans; Vertit enim caput retrò, illudque proiicit ad poſteriora facilè, more prudentiſſimorum ſerpentium, vt capite 2.1. lib. monſtrauimus. Si enim deſiſtat ab iis quibus trahebatur,poſterioraque contempletur,mortem,auerſus ab iis omnibus quæ ipſum alliciebant ad ſe, cœlum videbit ſtellatum, in ædibuſque Regis morabitur. Iis ergo inſtruimur quatuor minimis terræ ſapientioribus ſapientibus. Locus alter Leuit.c.11. vbi 27
Stellionem vocat immundum,ſemper mihi viſus eſt difficilis, eo quòd quæ ſint munda, quæ immunda, in natura ſit difficile inuenire, vt literalis ſcripturæ ſenſus elidatur, ſpiritualis imò allegoricus, tropologicus, & anagogicus; quæ enim munda ſint, quæ immunda, & an ſint immunda natura, & ſecundum eſſentiam propriam, an ſolùm figuratiuè & morali ſenſu immunda dicantur:

Digitized by Google

immundum enim, & ſuccidum illud diximus ſuprà, quod ſucco abundat viſcido & tenaci, excrementitio, præcipuè ſi putrido & fœtido. A ſucco enim ſuccidum vocatur, hinc aquæ & ſi humidiſſimæ, aërque non ſunt ſuccida, pura imò, quòd non ſolũ non hæreant, labaſcant imò, & quę impinguntur, abluant, & ſecum ferant; aër verò exſiccet, abſumatque exhalationes motu ad extrà concitato, diuaporatione excitata effluuij humidi exhalantis, ventus ſiccus natura itidem. Quò manibus exhorreſcimus talia pertingere ſuccoſa, putrida, viſcida & hærentia, ne hæreant iis quibus os attingimus, ne interna noſtra cõtingant & conſpurcent. Hinc talia ſuccida minùs iudicamus peruſta, in pollinemque redacta, quòd abſumpto humore affigantur minùs, & quòd ſicca putrida non ſint, humore exoluto, quo aſſumpto putrere deſiere, & vſta in cinereſque redacta ſuperſint iam puluis & pollen, cùm ſit putredo, docuit Ariſtoteles 4. meteororum c.2. corruptio caloris natiui, in humido facta: qui quanto plus exoluitur, minùs res putrent; hinc aloë ſicciſſima ex aromatibus, calce paramus cadauera, vt putredinis ſint immunia, & carnes ſale reſeruamus, ſicco ſalis, ſiccitate, vt aſſeruentur. Dicũtur immunda ſuccoſa primò, quibus ſi fætor adſit, propria miſcella, aut graueolentia ſuccidiora vocamus. Fætor enim omnis putredinis effectus & ſignum eſt, at non ſolius. Aliquibus enim ſtatu naturali fere ineſt ſine putore, aut ſi ſoli accidat, graueolentia plurimis ſeſe ipſis ante corruptionem adeſt, ſi vltra putredo omnino immunda, quæ & fætent propriè, & ſi plurima putreant quæ ſuccida non ſunt natura, vt vinum, metalla, lapides, & ſicca alia, vel quæ in formam aquæ degenerant, vt vinum putre, acetũ eſt, & ſi lac immundum ſit putridum, tanta intenſione

facta

facta putredinis, vinum putreſcit, dum eſt verè acetum, tum liquores alij, dum degenerant in mucores viſcidos, vocamus immundos. Multa verò immunda quæ nō ſunt ſibi formali ſpurcitia talia, aliis effectiuè ſunt ſuccida, tetra, & obſcæna, quæ vel ſucco mucoſo poſſunt polluere, vel cauſare ſimiles ſuccos ſpurcos, & viſcidos, quò eſt magis, minuſque in hoc genere immunditiæ, ſecundùm quod has ſubeunt leges plus minuſve illa, de corpórea impuritate ſermonē texentes. Spiritalis enim metaphora ad hanc dicitur. Sunt plurima ſuccida vt cauſa immūditiei corporeæ dicta; quædam ſe ipſis ſpurca in ſe talia forma inhærenti, nec ſufficit, corpora affectēt morbis, nec quòd inferāt adhuc mortem, vt inferunt multa, vt ſint ſuccida talia; niſi affectent eo modo, vt ſuccos cauſent vitioſos, & craſſos, viſcoſos, vel putreſcere alios animantis congeneres faciant eo ritu; vel ſe ipſis inquinent contactu, inhæſione, hæcve efficere poſſint, vt ſpurca dicantur. Hinc ſunt immūda hominibus, animantibuſq; omnibus propria excrementa; nullū eſt enim quod excrementa propria verè talia ſuſcipiat iterum, expulſa ſemel, cùm nō poſſint ſubire rationē alimenti, eidem animanti. Excreuit ideo quòd inepta coctioni, vera excrementa, & ſi cruda reiecta ſuſcipiant quædam, copia grauata, recipiantq; iterum, nō excrementa tamen ſubſtantiæ alimenti, de Dracone diximus. Sunt verò immunda excrementa animantibus, plantis, & reliquis, quòd putreſcant retenta illicò, quò fœtent omnia. Iis ergo dicuntur immunda talia natura ipſa, propriaque ratione, glutinoſa, viſcida, excrementitia natura, & ſi aliis alia ſuccida ſint, ob auerſionem, nauſeamque ventriculi, ob diſſidium peculiare cum iiſdem, & innatum horrorem, & ſi nō abſolutè, ſuntque hæc quæ dicuntur ſuccida iis

modis variis, ſuccida dicta in Scriptura ſacra, quæ rebus ipſis naturæ ſignificant mores, vt fuere impoſitæ ad ſignificandũ,nam etiã ſi Ægyptij & alij rebus multa ſignificarint figuris, iconibus,aliiq; aliis rebus mores edocuerint,non eſt illud, rebus factis,impoſitiſq; ad ſignificandum,imò acceptis vt ſignificarent: ſolus autor naturæ, vt ſolus autor vocum,res imponit,vt notent,& ſignent alia,reliqui accipiunt. Quò in Scriptura ſacra ſolùm ſunt res impoſitæ ad ſignificandum,ſignificato vero,& vt fert,petitque natura eorundem, reliqui vel ab iis accipiunt, vel non res imponunt,non ex ſe in id ordinatas,ex ipſis imò impoſitoribus,vel non ſignant aliquid;vocum enim inuentor & autor,ponit voces ad ſignificandum,& rerum autor res, cùm ſignificatio ex intentione procedat eius qui imponit, imponat verò qui ex inſtituto conſtituit ea in eſſe, non temerè aut caſu, aut hominum conuentione & pacto,ob rerum proprietates, non impoſitas ex ſe ad id ſignificandum, ſed illis.Hinc venenoſa ſolùm ſunt ſuccida,quæ ſuccum habent glutinoſum, viſcidum, vt reptilia terreſtria. Sunt enim venenoſa plurima,quæ non ſunt immunda,vt cicuta,napelus,arſenicum,argentum viuum,& alia mineralia & plantæ,inter animalia cantharides, pyriocampi, bupreſtes, alia. Inter aquæ reptilia ſunt immunda plurima,vt quibus deficiunt ſquammæ & pinnulæ, & quæ venenum habent ſuccoſa. Stellio non manibus incedit,reptatque; has imò trahit reptando,ſuper manuſque graditur,non manibus,carpis manuum,mucronibuſque innititur brachiorum, vt manus vehantur, & trahantur reptu per terram, illiſque non ſtet, vt diximus,motu. Operibus enim & factis, manibuſque innitendum motu eſt, in via noſtræ peregrinationis: *opera enim illorum ſequuntur illos,*

Digitized by Google

illos, Apocalypſis 14. capite, non brachiis fautorum, & fautorum patrociniis, manibus, inquam, non brachiis, vt ſtellio, imò cauernam aſtruit orientem verſus, qui antequàm progrediatur extrà, Solis lumine ſeſe examinat, perpolit, lingit, detergit, lambit, Chriſticola ſeſe circumſpiciat, inſpectet, exornet, ad Solis iuſtitiæ radios, ad præcepta, & conſilia, vt incedat fæliciter, orientemque Chriſti inſpectet, quo regeneretur, & reformetur nouo Solis ortu, renatuſque fælix incedat. Prouerbiorum 30. dicitur, ſtelliones manibus inniti in motu: hoc vt contra poſteriora diſtinguitur, dictum intelligitur, non enim vltimis, non pedibus, anterioribus imò incedit poſt motum, vt iis poſteà quietis retrahat poſteriora, contrà ac animantia omnia mouentur, quæ poſteriora firmant priùs, vt anteriora amoueant, poſterioribuſque motus robur, & vim obtinent. At ſtellio antè vires, motus, & enixus poſſidet. Eſt illi robur ad latera in mucronibus brachiorũ, quò manibus nititur, manibus, mucronibus, qui manibus computantur ſimul. Vocamus enim quadrupedum brachia, manus anteriora ſcilicèt tota, non manus ſolùm à carpo ad vngues, imò totum porrectum illud, quod ab homoplata ad vngues eſt, vel ab armis ad vngues, vel carpos & manus ſimul amplectẽtes, dum manibus incedere hoc dicitur Prouerbiorum, non diſtinguit manus à carpis partibus manuũ, quò manibus dixit gradiri ſpiritus Deus illum, mucronibus ſcilicèt earum, vt illis liberis, & ſolutis opere, in reptu arripiat prædam, & ſi præcipuè pedibus rapiat, retineatque ille. Carpos cum manibus numerat Galenus 2. de vſu partium c.6. Hippocrates 2. de articulis, Ariſtoteles, Plinius paſſim, alij & alij. Manibus inniti motu dicetur, vt eo loci aptiſſimè

ſapien

Digitized by Google

ſapientia ſumma incedere immundum animans, imò hoc notatur iis, quod nitatur manibus, vt c. 30. Prouerbiorum patet, ille, qui non manibus diſtinctis, confuſis imò manibus, mucronibus carpis graditur, non operibus, manibuſque ritè, decéterque factis, & inſtitutis rebus, imò quouis modo factis peruersè & auersè à lege & rationis regula, fauorum brachiis, mucronibus, qui & cum brachiis & manibus, vtpote in medio exiſtentibus connumerantur variè, locis ſuprà allatis eſt videre, quorum ſunt oſſa octo inter radium brachij os dictũ, & manum, ſpondilia & oſſa; eſt ibi videre & alibi, cõuerſo ad creaturas & cõmutabile bonũ, ab honeſto auerſo, non manibus quibus concinnè operamur, mucronibus imò ad agendum ineptis, & torpidis, fædati motus, & deformis cauſa. Sunt ergo immũdi ſtelliones, lacerti, chamæleontes, Crocodili, & alia omnia quæ ſuper manus incedunt, verſis ad latera manibus, vt & ſimia, & alia, Leuitici 11. vt eſt videre. Tum Mygale, muſque araneus, mureſque omnes ſuper manus gradientes, primò natura viſcoſa, fætida, putreſcenti mucore plena, vt & reptilia omnia mucilaginibus abundantia, in ſe ſpurca omnia hæc natura primò, & alia potentia ſpurcare, cùm ſe ipſis, tum ſimilia generare valentia, tum & figura iis fundata ſuccida, tum quòd & talia impoſita ſint ab autore naturæ rerum, vt exprimant ſenſus ab ſpiritu intentos. Quorum occaſione, quæ munda, quæ immunda in ſcriptis ſacris extiterint, accingor dicere.

De

Digitized by Google

De mundis, immundiſque animantibus Scripturæ ſacræ, ſenſu literali, & figurato.

CAPVT VIII.

DVo erant immundorum animantium genera, 28
(Leuit. 11. eſt videre) immunda eſus, & ſacrificij, immunda, ſpurcave: quædam ſuccida iudicabantur in alimentum, & eſcam, alia in cultum: omnia enim quæ erant expiata, & munda ad ſacrificium, munda erant & ad eſum animantia: nõ contrà munda ad eſum, & munda ad ſacrificia computabantur: latiùs enim patet eſus, quã ſacrificiũ. Sacrificiũ enim Chriſti erat ſymbolum; eſus verò ſpiritualis alimenti, rationiſque viuẽdi debitæ ſub lege ſignum, lex ſacrificiis, ſacramentis, ſacris, obſeruantiiſque integrabatur, quò latiùs patet. Eſui immunda iudicabantur omnia, quæ ſuccos obſcænos, tetros, putridos poſſunt progignere, tenaces, & viſcidos. Hæc verò vitabantur, cùm vt ſpiritalis munditia obumbraretur, tùm vt vitioſis, ſpurciſque ſuccis non diſturbarentur mentis actiones, ex corporeis affectibus, diſpoſitionibuſque ſubiecti ſpurci, & infecti, ſaluſque vt cõſiſteret (ſumma Dei benignitas, ſummaque bonitas) quæ omni bono, omni ex parte mortalium conſulit. Scimus, animam ex corpore inclinari variè, docuit Ariſtoteles de phyſiognomia c. 1. Galenus lib. integro quòd animi mores corporis temperaturam ſequantur, Plato 6. de legibus, Dialogo integro. Spiritus ſanctus imò Sapientiæ 9. cap. *Corpus quod corrumpitur aggrauat animam, & terrena inhabitatio deprimit ſenſum multa cogitantem.* inquinatum enim corpus inquinat animum, aut inclinat; quò ſpurcis humoribus abundantes,

dantes, ſuccidis & obſcænis, vitioſos experimur, irrationales,Ílioſos, feros, prodigos, agreſtes, intractabiles, auaros; Melancholicos, deſides, molles; Phlegmaticos, tardos: Quos verò cibis delicatoribus mundis altos, ſanguineoſque natura noſcimus, nobiles, ingenuos, dociles, placidos, liberales. Quò Ariſtoteles 2. magnorum moralium. c. 6. dicit, nobiles virtutibus aſſueſcere faciliùs obſcuris, & plebeiis hominibus, conditioneſque eorum qui puriori viuũt alimento, nobiliores ad virtutem ſectandam: aliis, aliiſque ex corporeo apparatu variare. Hinc vitabantur immunda, cùm quòd immunditiæ ſpiritalis poſſent eſſe occaſio ex affectu. Sunt multi laſciui cibi, luxurioſi, excandeſcentes alij, & qui vſum rationis diſturbant, impediunt imò omnino: Vinolentia docent; acria, ſalita, bulboſa, venerea ſunt omnia; calida medicamina excandeſcere faciunt, aliter in paſſiones ſubiectum permutantia, hæc & illa, vt tranſeant in affectum cordis, corque carneum inclinetur ſaltem. Hinc ſunt philtra amatoria, & alia plurima virtute naturæ vim habentia in affectus varios; tùm & lege prohibebantur Hebræis, quòd idololatræ Ægyptij iis ſuperſtitioſè veterentur, è quorum conſortio & communione plurima ſuperſtitioſa ſuſceperãt Hebræi, vt verum cultum colerẽt Dei veri; iudicabãt enim hircos, tauros Deos Ægyptij, hirços, quòd iis Dæmon obſcænis animantibus vteretur ſuis vſibus fœdis, technis parandis, & abominationibus, permittente Deo, vt reſipiſcerent homines, & ſaperent admoniti immunditia animãtis, vt ſpurcitia excitati, cauerent à Dæmone. Quò ferebar, vt ſuffert modò, hircos ſubirent Dæmones, quos adeunt illi, quòd eo laſciuiſſimo animanti actus luxuriæ exerceant commodiùs incubi, quibus vetu-

las

Digitized by Google

las alliciant Lamias. Venerabantur oues vtiliſſimas vitæ mortalium. Tauros benefactores hominum cultu terræ, & quòd Semiramis illa Babyloniæ quæ prima fundamenta iecit, cum Tauro coierit, ex quo Minotaurus Labirynthi cuſtos venit ille (credidere Ægyptij;) Hæc ergo ipſa Deus iuſſit offerri ſibi ſacrificio, hos Deos Ægyptiorum, vt hoſtiæ, holocauſta, expiationes eſſent Dij mentiti Ægyptiorũ Deo vero, Deos fictitios vt iudicarent, verum Deũ agnoſcentes, hoſque non Deos, mortalia imò & vana figmenta, idolaque fallacia, iis vt ab idololatria arcerentur, moreſque Ægyptiorum aufugerent, ex aquatilibus, terreſtribus, volatilibus, quædam prohibita erant Hebræis, conceſſa quædam, non quòd eſſent omnia ſe ipſis immunda, ſed homini, aliis ſcilicèt: Solùm enim corrupta, & quæ corrumpuntur, vt priuantur perfectione debita, in ſe ſuccida fiunt, at aliis quòd illis obſcœna, & ſibi omnia limpida, abſoluta, & perfecta, bonaque exiſtant. Nam, vt inquit Paulus 1. ad Timotheum 4. c. *Omnis creatura Dei eſt bona, & nil reiiciendum ab ea.* & Auguſt. lib. 6. c. 7. cõtra Fauſtum. *Si de porco, & agno requiratur, vtrumque natura mundum eſt, quia omnis creatura Dei bona eſt, at munda ſibi, aliis immunda eſſe queunt*, vt non venenoſa ſibi ſunt aliis veneno & excidio. Terreſtria animantia, aut ſunt reptilia, id eſt, ſerpentia, vel pedeſtria. Si reptilia, aut verè talia apedia, aut reptilia pedeſtria, repentia tamen ob exiguos pedes. Leuitici 11. ſic dicitur; *omne quod reptat ſuper terram abominabile erit, nec aſſumetur in cibum*, vbi & pedeſtria reptilia eodem capite vetat, vt lacertos, chamæleones, ſtelliones; crocodilos, araneos, denique reptilia pedeſtria, & apedia omnia prohibentur eo loci, quòd venenoſa ſint, ſucco viſcido plena, viſcoſæ

viſcoſæ humiditatis,crudæ,indigeſtæ, vt ſunt omnia quæ reptant,quæ immunda vocauit Petrus Actuum citato 10.cap. Ideo hæc hyeme ſine cibo tranſigunt, ſine ſenſu & motu, apoplexia quaſi abſorpta, delata in profundiſſimum ſomnum, ea ſtatione immobilia, & alta ſolùm glutinoſis ſuccis, & viſcidis, inſitis natura,vt bulboſa omnia,cępæ,& ſatyriones plãtæ,melopepones, & alia,craſſo ſucco natura,quæ madent, germinãt,viuunt circa æquinoctiũ, nullo alio alimẽto ab extrà aſportato. Galenus docuit 2.de locis diffusè ſatis,& quæ craſſis ſuccis abundant, fæminas hiſtericis affectibus afflictas, apoplecticoſq; viſcidorum humorum, ſine cibo tranſigere longiſſimis interuallis. Sunt hæc ideo immunda, obſcœna, & inſalubria animantia, ſi vnguem habent non diuiſum, imò manum diuiſam in digitos plures,quorũ cuilibet vngula vna ineſt indiuiſa, & integra, pedeſtria verò non reptilia,aut habent vngulam diuiſam,aut ſecùs, & aut ruminant,aut non, vt lepores habent.Leones, rapaciaque animantia,etiam ſi ruminent;*non comedetis*,dicitur eo loci;animalia enim, quæ non diuidunt vngulam,& ruminant, ſunt nimis craſſæ ſubſtantiæ, humido viſcoſo plena,immunda,ſuccique viſcidi, & glutinoſi, inſalubris, difficilis ſuperatu,hæreſcentis naturæ, obturantis difficulter; cuius excrementa è corpore diſcedũt, vt inquinetur animans hoc retẽto mucore,putreſcatque conſtipata ſubſtantia, & degeneret in humores tetros,viſcoſos, obſcœnos. Sunt enim terreſtria illa;ſubterraneáque loca vda, & non perſpirata inhabitant;craſſum in eis dominatur elementum,& excedit glutinum aquæ;& aëri commiſta terreſtris ſubſtantia,vt viſcoſo humido,& tenaci, viſcido, & glutinoſo ſolipeda animantia non findant vngulam, glutino coaleſcentem,cùm ſibi non præ-

parent

parent alimentũ ſemel,& ampliùs,vt parant ſibi ruminantia,& conficientia cibos,quibus nutriãtur meliùs,præparatis ampliùs. Maſticatio enim,& cõtritio ciborum,vt decet,facta,coctionem,nutritionemque iuuat,fœlicioremque cauſat vegetationẽ,quibus depuratur meliùs alimentum,ſuperatur faciliùs, cedit commodiùs,excrementa deponuntur,ſeparãturque negotio facili,cedente materia præparata, & confecta. Nec quæ multas fiſſuras habebant in digitos diſſecta in alimentum cõceſſit,quòd ſint ſicca,ignea,& calida,furentia,biliosa;abſumit enim calor humorẽ, & ſiccitas ſumit, quo finduntur ampliùs, vt labra dolẽtis fiſſa videmus febre ardenti,& ſiti hiulca,epitheton dicta diſciſſave. Ex terreſtribus omnes ſerpẽtes immundos vocat,tam apedes, quàm pedeſtres, tam duorum,quàm pedũ quatuor; multorum imò, multipeda,quadrupeda, & bipeda dicta reptantia numero pedũ. Ex greſſibilibus terreſtribus ad eſum mundis,quæ & ruminabant,& vngulam diffindebãt, ad ſacrificia ſolùm aſſumebantur ſignificatu; vituli, hirci,oues. Sunt hæc nutrimento munda nimis,facilis commutationis., præcipuè ea regione ſicca & calida,herbis ſalubribus,copioſa, & abundante, tum & eorum copia facilis in Palæſtina,vitulus ferox,ſuperbus,mactatione,& iugulatu,ſuperbiæ reſciſſionẽ deſignabat. Mors hirci paſſionum cohibitionem, & frænationem,luxuriæ pręcipuè & gulæ,quòd ſit laſciuum, edaciſſimumque animans, iiſque duobus animantia cuncta rixentur, & contendant,ob bonũ indiuidui,priuatũque gulę,luxurię,& veneris ob ſobolem,ob commune bonum,& ſpeciem; dixit Ariſtoteles 1.de partibus.c.6. quòd ſint maiores eæ paſſiones appetitus aliis omnibus,hominibus & beſtiis: Hinc hircum immolabant. Vinolentiæ extitit icon

Hircus,& ingluuiei;dixit Ouidius : *Rode caper vites, tamen hinc cùm ſtabis ad aras, In tua quod ſpargam cornua vinum erit.* Vites erodit vinaceorum amantiſſimus, vinum ceſſare ſolicitus, tutius enim eſſet corium animantis, vitaque, deficiente Baccho; vtres enim eius pelle detracta parantur, vt illud retineāt. Hinc Baccho ſuper hircum vehitur, agnū verò mētis ſimplicitatem & innocentiam vt edoçeret, ſine maculis tamē libabāt,ſine varietate,& maculis,maſculos,natura perfectiores, perfectius quòd iure debeatur Deo,Paralipomenon 29.c.Tria ſunt omnia. Diiſque tria offerri Ariſt.dixit 1.cæli cap. 1.& quod de manu tua accepimus,dedimus tibi, imò Chriſtū tuum,quem à te accepimus, in oblatione offerimus tibi,ipſoque Deo ſatisfecimus Deo, ſe ſibi, vt quod accepimus; reddamus ei à quo accepimus, homoque reddat, & ſatisfaciat Deus, Deo Chriſtus Patri pro nobis debitum noſtrum, ſaluator qui extitit alieni. Prouerbiorum ſuprà; Fatetur enim, in oblatione Deum eſſe,à quo omnia accepimus,& cui omnia debentur,ipſumque finem offerentis eſſe. Reliqua verò ex terreſtribus animantibus, quibus veſci poterant,eſui munda,ſacrificiis immunda iudicabātur.Ceruus enim,qui diuidit vngulam, & ruminat, docet Ariſtoteles de hiſtoria animalium libro 9. c. 50.mundus erat alimento, & alia,at non ſacris. Ex aquatilibus munda erant quæcumque habent pinnulas aliculaſve & ſquammas; cruſtata excludūtur, cutaneique piſces, craſſum quòd progignant & viſcoſum alimentum,melancholicum multa, vt lampetræ,oſtreæ,& alia,pituitoſum reliqua, putridum, odoris tetri,facilè putrem, cutis denſitate, aut cruſtæ craſſitie; Aliculæ non erumpunt iis denſitate, nec recrementa per cutem denſam diſſlantur, ſecùs.

Digitized by Google

ac in ſquammiferis, perflatur natura ob raram cutem, ſquammis fiſſam & patentem; vt creſcant ſquãmæ, expurgato poris animanti, & aliculæ erumpant. Hinc cutaneis adeſt ſuccus quidam pinguis, oleoſus, Lampetris, & Anguillis eſt videre, qui putreſcit facilè, veneni quidquod retinet, quæ modus generationis eorundem notat, ex materia putri, limoſis locis, obſcœnis, lumbricorum inſtar, cùm oriantur, vt multoties damna, noxæ, morbi, mortes, horum eſu experiamur, loci creſcente malitia, & alimenti impuritate, quo aluntur talia. Ventriculũ euertunt, ſucco oleoſo, pingui, inconſtanti, cientque vomitũ multoties, nauſeam, ſubuerſionem, cibis vltrà veſcũtur putridis, limo, ſordibus, quibus iudicatur ſus immũdus ibidem iure, quod proprio ſtercore circũuoluatur & volutetur ille, etiamſi cibo mundiſſimo nutricetur. Gallina munda erat eſui, nam ſi excremẽtis veſcatur aliorum, nõ tamẽ propriis volutatur recremẽtis, nec aliorũ circumuoluitur, vt circũuolutatur ſus, alienis & propriis, & quòd rara & poroſa ſubſtãtia, ventreq; facili ſeſe abſoluat ab iis immundis, quæ quãdoque ingeſſit. Immundus ergo ſus ideo. De Ariete dubitabis an ruminet, cùm eſui concedantur Hebræis inter quadrupeda terreſtria greſſibilia, interque pecora, illa quæ ruminant & vngulam diuidunt, ſolàque hæc non interdicantur Leuitici 11. Aries verò non videtur, ouiſve ruminare: ruminant tamen, Ariſtoteles 9. de Hiſtoria animalium cap. 50. iis dixit: Ruminant quæ ſuperiore ordine dentium carent, vt boues, oues, capræ; ex feris nullum adhuc ruminare conſtat, præterquam ea quæ aliquando cum hominibus exigunt, vt Ceruus: hunc enim ruminare planum eſt, iacent potiſſimum cùm ruminãt omnia, & hybernis temporibus ruminare ſolent præcipuè,

ſeptem ferè menſibus hæc moliuntur, quæ intra tecta aluntur, gregales verò leuiùs, minúſque temporis ruminant, quoniam foris paſcuntur, defectu paſtus, quæ ingeſſere, hyeme ſterili ruminant animantia multoties, vt è primo ventre in os redeant, & famem ventriculi moleſtam vitent; quò parcè alta ruminant magis famelicaque, ſecus liberaliter educata, aut paſtu libero enutrita, nō domi, vbi illiberaliter, cùm nouos cibos ingurgitent, imò ruri ſatisfaciant, quæ indigentia, accepta ſemel non reaſſumunt iterũ. Sunt etiã ex vtrimque dentatis quędam ruminantia, vt mures pontici dicti, cuniculi noſtri & lepores, piſceſque multi. Hæc Ariſtoteles; quibus arietes ruminare docet, & ſi aliis leuiùs. 2. de hiſtoria. cap. 17. ea imò ruminant animantia, quæ duos vẽtres obtinẽt, vt arieti inſunt ventres duo, & capacitates quatuor, gula, vẽter, omaſus Græcis, ventriculus, inteſtina. Cũ verò lepores, & cuniculi ruminent, & vngulam non diuidant, dicitur Leuitici 11. cap. *Leporem non comedetis, quia vngulam non diuidit*, Lepus cuniculus eo loci interdicitur, quod non diuidat vngulam; neque enim diuidit vngulam, digitos imò diuidit, ea enim vngulas diuidere dicuntur, quæ ſic habent vngulas repartitas, vt ſi coniungantur, vngula vna ſuperſit, fiſſa tamen, reliqua verò vngues diſcretos habent, digitiſve diuiſos; vnguis nō ſolùm eſt illis conſciſſus, imò & digiti, non diuidunt vngulam talia, imò in varios vngues diſcriminantur, vt brachia in diuerſos digitos abeunt illis, & in vngues tantos, ac ſunt digiti. Non ergo vngulã diuidũt, nec vna integratur quaſi, vt in aliis ex duabus medietatibus coaleſcẽs, ſed variæ multæ, integra quælibet diſſentiens ab alia, vt non diuidant vngulam, ſed vngulis abundent illa; neque enim erat oppoſitio inter vtrumque

teſta

teſtamentum, vt eſt inter digitos diuiſos, repugnantes in præda & rapina contrapoſitos poſitione dum arripiunt, eorum quæ digitos findunt, ſed ſubordinatio, & diſtinctio, *nec veni ſoluere legem, ſed adimplere.* Vngues enim, armaque noſtræ fidei diſtinguuntur, non opponuntur, nec pugnantia inuoluunt eadem; imò lux nec opponitur repugnatve lumini, fidesve rationi, ſed ab illa diſtinguitur & perficitur. De volatilibus verò immunda ſunt ea quæ veſcuntur immundis & reptilibus, vt ea quæ vngues aduncos obtinent, Aquila, gryphes & alia, de quibus ſuo loco dicemus, Deo dante, in particulari; hîc genere. Tum volucre omne quod graditur ſuper quatuor pedes, & non habet retrò longiora crura quibus ſaliat ſuper terram, immundum eſt, reliqua munda; locuſta munda eſt, & reliqua volatilia quadrupeda, crurum retrò longiorum, quibus ſaliunt, nam hæc ſunt ventris ſolutioris & facilis, quò excrementa, vitioſoſque ſuccos deponunt, vt munda ſuperſint. Talia enim docuit Ariſtoteles 9. de hiſtoria c. vltimo, munda eſſe iis. Sunt item alui fluentioris ea quibus longiora ſunt crura, & propenſiora ad vomitum, quibus latius pectus eſt, idque tum in quadrupedum genere, tum auium, tum etiam in hominibus ita eſſe patet; reliqua enim de quibus ſuis in locis dicetur, excrementis ſunt plena, & immũda, ventre difficili, nutrimento vitioſo. In ſacrificiis non aſſumebatur piſcis aliquis, quòd illicò ac ex aqua extrahuntur, emoriantur, quò immolari concinnè non poterant non expectantes cæremonias ſacras obitu & morte, quæ præcedebant immolationem, tum quod non facilis eſſet eorum copia ad ſacras expiationes, nec iidem ſemper capiantur. Vltrà quòd piſcium generi monſtra magis contingant, vt docet Ariſtoteles locis allatis; Tum

Digitized by Google

quòd vitioſi & molles medio affluentiæ voluptatis humidi & vagi viuant. Ex volatilibus verò turtures, columbæ, paſſeres, ſacrificio offerebantur. Turtures verò, non pulli earum, quòd ſint ſalubriores, maiores natu, humido viſcoſo abſumpto ætate, grandioreſque, ſignificatu verò quòd maiores turtures rauco ſono cogitabundæ ſemel, amiſſo compari amantiſſimo viuant, vt mortales tenentur facere, homine interiori deficienti, dilectiſſimo, rationis compari amiſſo; tum quòd interim dum ſperat coniugem fæmella ingemiſcat, & raucet, alimento abſtineat, vſque dum veniat ille, non ſecus Patres Chriſtum ſperabant lege veteri, proclamantes raucis vocibus, vſque dum clara vox Ioannis venit, & cũ illa Verbum iam fabile nobis, ſecùs pulli qui adhuc ętate compares non ſuſcepere turturum, eiſdem locis Ariſtoteles, Plinius, Galenus alij, de quibus latiùs ſuis libris & capitibus, dante Deo. Pulli verò columbarum offerebantur, non columbæ, quòd cùm ſit columba ſicca temperamento, & adſtringens, ventremque ſiſtat eorum qui fluorem alui patiũtur, docet Galenus 3. de alimẽtorum facultatibus c. 6. à quo medici ſuſcipiunt omnes, ætate pulli humida corrigitur diſtẽperies ſicca, ne detento ventre excrementis immundis replerentur Hebræi ſignificatu ob laſciuiam ſummã grandiorũ natu, relinquebãtur, dicatę antiquitus Veneri, cuius carrũ geſtabãt, docetq; experiẽtia trita, & vulgaris, paſſeres vulgares, gorriones, expetebat Deus, vt cũ puer facilis venturus eſſet, daretur intelligi paſſere more puerorum placari, mitemque & blandum venire, noſtriſq; operibus ſatisfieri, & ſi parum leuemur, decidamuſque millies, vt paſſer qui ſaltu, aſcenſu, & deſcenſu ſuccedẽtibus inuicẽ peruolat, tum vt egentibus non deeſſet obla-

tio,

tio,communia periit, & facilia; Columba ſimplicitas,caſtitas,munditics,patientia,cura,inſtitutio filiorum inſigniuntur: Turture,anguſtia, ſolitudo,dolor, anxietas,tormentum, quæ tulit Chriſtus,fertque,repulſam paſſus animæ ſponſæ,adulteræ animæ,& ſynagogæ.Sunt gorriones ſucci optimi,ſi debita quantitate eis vtamur,dixit Columella lib.3.c.6. Galenus lib.3.de Alimentis c.6.Aries impetũ,potentiã, robur capitis, quo concutit Dæmoné Chriſtus capite Deitatis. Agnus, occiſionem,crucis tormenta,cruciatus, patientiam,obedientiam. Suis locis dicemus latiùs. Sanguis verò,adeps,neruuſque interdicebantur Hebræis eſui. Effundebatur ſanguis ad crepidinem altaris, cùm vt idololatria vitaretur, idololatræ enim adipe & ſanguine victimarum replebantur. Deuteronomij.32. dicitur: *De quorum victimis comedebant adipes,& bibebant vinum libaminum*: ſanguiniſque effuſio vitaretur proximi, ſanguinis hauſtus inhiberetur, Geneſ.9.*Carnem cum ſanguine non comedetis, ſanguinem enim requiram animarum veſtrarum.* Tum in cultum & reuerentiam Dei ſummi,quòd ſanguis animæ ſedes cùm euocetur ex eo, quòd neceſſarius ſit adeò vitæ animantium,vt anima omnis carnis in ſanguine ſit, Leuitici loco adducto, vt in eo ſine quo vita conſiſtere nequit requiſito alimento. Ideo in Dei honorem, & reuerentiam effundebatur, miniméque in vſus relegabatur humanos. Hinc à ſanguine abſtinebant. Vltimò quòd ſanguis ſit eſui immundus,extractus enim ſemel refrigeratus abſentia ſpirituum concreſcit, incraſſatur, liueſcit, corrumpitur illicò, & plumbeo colore afficitur denigratus, fœtidus,extra vaſa imò eiuſdem animantis ſi decidat, vt in inflammationibus & tumoribus ſanguineis videre eſt, putreſcit illicò,in pus cõuertitur, ſuppuratur,fæuiſſima

Digitized by Google

excitat accidentia, & ſymptomata, rigores, dolores, febres, cruciatus, corruptiones partium, apoſtemata; docuit Galenus 2. de arte curatiua ad Glauconem c. 1. & 2. 13. methodi c. 3. 2. de alimentorum facultatibus c. 5. quò ſanguinem fluere ſinimus eorum quæ mactamus, ne nobis officiat deglutitu, vſque venit ideò mactare, non ſuffocare animantia. Excludimus verò ſuffocata tanquam noxia & inſalubria, quòd retineant ſanguinem. Eſt ergo ſanguis immundus eſui noxius, veneno ſimilis, vnde ad crepidinē, oraque altaris ſupererat, Chriſti ſanguinem vt ſignificaret in crucis aræ patibulo effluentē. Virtute pollet ſanguis omnis, agni præcipuè potentiſſima in detergendis maculis, cùm quòd frigidus agni ſanguis vitet fluxum humoris fædi, quo illæ erumpunt, tum quòd natura viſcidus hæreat, vt ſecum afferat impacta quæuis, maculaſque hæreſcentes, vt hinc eos inūgamus illo priùs, vt exſiccato ablutio poſteà maculas ſecum referat, quibus lentigo, aut pannus dictus, faciem fædarunt, docuit Galenus lib. de medicinis paratu facillimis c. 7. etiam ſi eſus illius vitaretur: Chriſti ſanguis maculas aufert, fæditateſque noſtras: nec eſt agni ſanguine abutendum, vt hypocritæ deutuntur. Qui ſanguinem Chriſti ingerunt ſacerdotes impij, at calicem eius non bibunt, vt eſt, labores, onera, officiis abutentes, & dignitatibus, Chriſti ſanguine conſtitutis in Eccleſia ſancta, vt maculas fœdas extergant in ſanguine agni, corrigant, & emundent reliquorum: emunt, venundant ſanguinem Chriſti ſacerdotes, & religioſi, qui impietate & auaritia, gula, & luxuria polluuntur, non ſecus ac Iudas Iſcariotes ſanguinem iuſti venundedit: abutuntur ij iuriſdictione, opinione, honore, dignitate, officiis, quæ Chriſtus ſuo ſanguine emit, ſtabiliit; Chriſti qui ſanguinem

deglu

deglutiunt, non bibunt. Chriſtus cùm eſſet verum Angelorum & hominum alimentum, fudit ſanguinem in patibulo crucis, viuus cùm eſſet cibus; modum naturæ exceſſit, ſanguinem confectum, non cõficiendum nobis, imò calore ſolùm ſuæ charitatis commutabilem obtulit, qui cùm factus veniat cibus; nullo noſtri poſſibilis fieri, commutat nos in ſe, quod nulli alij alimento ineſt, ſanguinem reſumpſit, reſurgens de integritate viui, vt ſolùm hoc alimentum cum ſanguine poſſit ſumi, quod viuum alimentum ſit, aliàs ſanguinem vitaremus noxium emortui, ſi foret pernicioſum, vt diximus, defuncto ſubiecto. Chriſtus verò viuum alimentum vi diuinitatis extat iugiter, ſanguiſque eius viuit; ſanguis eſt ſemper diuinitatis vita aſſeruatus, valoris immenſi mortuo adhuc homine Chriſto Deo, ſanguiſque, ideo vſque ad ſanguinem Chriſti vitabatur; reiiciebatur enim ad ora altaris, neque ſacrificia intrabat. Non ſanguis, genus, nobilitas, ortus, ſtirps illuſtris, maiorum ſtemmata, imagines, honores, ſanguis, in ſacrificia recipiuntur; manent imò ad altaris crepidinem, *Sacrificiũ Deo ſpiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum*, nec minùs adeps interdicta erat, propter idololatriam Ægyptiorum, cum quibus fuere commorati Hebræi, vt laſciuia vitaretur, dicitur enim Ezechielis 34. *Quod craſſum erat occidebatis:* vt notaret eorum luxum: hinc cremabatur adeps in ſacrificiis; tum quòd pingue vitioſos generet ſuccos, facilè propter humiditatem putreſcentes, & inflammabiles facilè. Sunt huius naturæ pinguia, iuxta Ariſtotelem 4. Meteororum cap. 2. & 9. Galen. 1. de elementis cap. 5. 1. de temperamentis cap. 4. 3. de alimentorum facultatibus cap. 6. à quo Auicenna, & reliqui; Tum quòd idololatræ adipe replebantur in honorem Deorum, & idolorum,

vt pingueſcerent, Deos mentitos liberales oſtentantes. Tum nerui lege erant prohibiti, quòd etiam craſſum, viſcidúmque alimentum ſuppeditarent frigidum, ineptum coctioni; docuit Galenus 1. de temperamentis, vbi exangues & frigidos conſtituit 1. de ſemine capite 6. idem Ariſtoteles 1. de partibus cap. 2. Sanguinis inhibitione crudelitas ſpiritualiter vitabatur, adipis verò voluptas & mollities animi, neruorum verò peccandi vires, robur & conſiſtentia. Nerui imò, quòd Iacob neruus cruris obſtupuerit Angeli contactu in lucta, eo benedictionem ſuſcipiente, Geneſis c. 30. vetabantur eſui, interdicebanturque. Iis ergo quædam ſunt munda, & immunda quædam. Mygale Græcis, Latinis mus araneus, Chameleon, Stellio, Lacerta, Talpa: de quibus ſuis locis dicetur. Hic de Stellione ſolùm. Dicuntur verò hæc immunda, quòd vitioſos generent ſuccos, vt pote reptilia & ſerpentia ſecundario dicta modo: ob ſignificataque vitiorum naturæ eorum actionibus obumbrata, vt ſuis locis dicẽdum. Conſtat ideo, quòd hybernis menſibus ſine alimento tranſigant & viuant, nutritione pituitoſi ſucci facta, quo abundant, & replentur natura; ex quo vlteriori coctione ſanguinem efficiunt, vt melopepones hyemales, cæpæ, & bulboſa omnia ſucco humido plena vere, vireſcunt, germinant, ſuſpenſa adhuc, radices, caules & folia emittunt, nutritione facta, rubetæ, bufones, ſerpentes, viperæ, quæ hyeme emortua conſpicimus, quaſi quæ Solis acceſſu reuiuiſcãt & redeant digeſto ſucco craſſo, crapulaq; ſoluta, & cataphora hyemis oblongæ. Stelliones non minùs, cùm eo tempore lateant trãſigantque ſine alimento, ſucci viſcoſi copia. Sunt immundi natura, inter illaque enumerantur, nõ ſolùm quòd ſint quadrupeda, vngulamque non findant. Ex

eo

Digitized by Google

eo etiam quòd ſuper manibus repient, Bruchus, aliaque volatilia, locuſta, concedebantur Hebræis, non quòd præciperentur, quòd imò ſi ederentur, non immundi ideo eſſent. Dicitur enim ibi, *Comedetis hac*, ſine immunditia, ſi comederitis, comedetis ſcilicet, ſine pollutione; ibi enim comedere debetis, idem eſt, ac ſi diceretur, non recuſabitis vt immunda: nec debetis recuſare. Sic enim dicitur Leuitici 11. cap. *Quidquid autem ambulat quidem ſuper quatuor pedes, ſed habet longiora retrò crura, per qua ſalit ſuper terram, comedere debetis, vt eſt bruchus in genere ſuo, & attacus atque ophiomacus, ac locuſta, ſingula iuxta genus ſuum.* Vbi hæc quatuor numerantur munda ab ſpiritu Deo. Diciturque eo loci Hebræis, *quatuor hac comedere debetis*, id eſt, poteſtis ſine immunditia edere. *Debeo* enim non ſolùm iuris obligationem conſignat, imò & poteſtatem ſignificat, iuſtéque quod poſſibile eſt, & fieri poteſt, dixit Cicero 9. Philippica: *his debitum honorem decernit.* Id eſt, iuſtum quem poteſt exhibere, neque enim talis eſus præcipiebatur, permittebatur imò, vt Abulenſis ſenſit eo loci; locuſtæ enim plurimis ſunt in vſu. Parthos locuſtis veſci docet Ælianus libro 14. c. 3. Plinius lib. 11. c. 29. haſque maximas inueniri apud ipſos Africa & Aſia, in terraque Palæſtinæ renunciat, ſalitas reſeruare in commune alimentum, idem Solinus in Polihiſthoria c. 30. communis illius regionis alimonia, ſapore ranarum perquàm ſimili, vt hinc Ioãnes eiſdem veſceretur Matt. 3. c. ſimulque & melle ſylueſtri, quo earundem glutinoſam ſubſtantiam corrigeret, in ſumma abſtinentia. Bruchus enim ſpecies locuſtæ eſt, herbas érodens. Videre eſt apud Ambroſium dictione hac, Ælianum, Solinum locis adductis. Fuere diuerſi cibi antiquitùs quorum modò non extat vſus,

paraban

parabanturque multis modis,conditis iuribus, ſalſamentis, & aliis. Præcipuè his qui in deſertis vagabantur,lociſque ſylueſtribus, vt populus vagabatur tunc. Locuſtæ enim ingentes ſunt ibidem, quarum crura non ſecus ac ranarum edebantur, ſimiliter Bruchi locuſtarum ſpecies dicta,ingentes ſunt eis in partibus. Attaci verò ſic Græcis dicti ob crurum imbecillitatem,ſoboles locuſtarum eſt, antequàm peruolare aut gradiri firmiter poſſit iuxta genus ſuum. Hinc Horatius vocat Attacō 2.Epiſtolarū ad Auguſt. his.*Floreſque perambulet Atta Fabula*; Attelabus dictus græcis,videre eſt apud Plinium lib. 29.c.4. Attagen peruerſis cruribus animal volatile,Ophiomacus verò id eſt Græcis quod ſerpens cruribus, & reptans animal, vulgò grilli & cicadæ dictæ, quæ genera animantium ſpecies locuſtæ eſſe Ariſtoteles cenſuit 5. de hiſtoria cap. 19. ſic dicta,quòd illa ſerpentes fugiant, quod eiſdem locis & autoribus inuenies, vt apud Galenum & reliquos eſt videre.

De Araneo.

Capvt IX.

IOb. cap.8. hæc continentur: *Sic via omnium, qui obliuiſcuntur Deum,& ſpes hypocritæ peribit; non ei placebit vecordia ſua, & ſicut tela aranearum fiducia eius.* Pſalmo 38.hæc: *Obmutui, & non aperui os meum, quoniam tu feciſti, amoue à me plagas tuas:à fortitudine manus tuæ ego defeci in increpationibus: propter iniquitatem corripuiſti hominem.Et tabeſcere feciſti ſicut araneam animam eius, verumtamen vanè conturbatur omnis homo.* Oſeæ 8. *Proiectus eſt vitulus tuus Samaria, iratus eſt furor meus in eos; vſquequò non potuerunt emundari? quia*

ex

Digitized by Google

ex Iſraël & ipſe eſt, artifex fecit illum, & non eſt Deus, quoniam in aranearum telas erit vitulus Samariæ. Araneus araneave, dicta Hebræis Semamith, græcis ἀράχνη, arachne, ἀρανεὺς-ve, ab ἀρὰ, ἀρὰς-ve Græcè, deteſtatio, nocumentum, execratio. Venit & Νέας, ſiue iuuentus, ætas ſollicita, quaſi nocumentum ſollicitum, quod Arenea telas contexat, muſcarum, animalculorumque cupida, & diligens, tum quòd ſolicitata, & vocata ſoleat iniicere morſum. Aranea inſectum eſt, exangueque animal, iuxta Ariſtotelem lib. 5. de hiſtoria animalium cap. 19. Plinius lib. 11. cap. 24. Ælianus lib. 6. cap. 56. Dioſcorides lib. 2. capite 56. Galenus, Paulus, Ætius, Nicander, locis infrà, idem alij plures. Sunt animantia vermipara, & ſi ouipara videantur, docuit Ariſtoteles 3. de generatione animalium cap. 9. iis: Nam & Erucas genus eſſe vermis cenſendum eſt; & Araneorum fœtum, quamquàm propter figuræ orbiculatam ſpeciem, cùm eorum nonnulla, tum alia complura, primordia eſſe videantur ſimilia ouo, lib. de hiſtoria cap. 20. ſic: Ouipara quatuor ſeptenis dierum fœtum in lucem edunt. Primo ſeptenario à concubitu perficiunt oua, consũmantque, reliquis tribus ſeptenariis incubant, excludunt, & fœtus edunt in lucem, vt aranei, & reliqua eiuſdem generis animantia. Vera propagatione araneas oriri retulit eodem libro 5. de hiſtoria capite 19. vbi dixit: Procreantur porrò inſecta, aut ex animalibus generis eiuſdem, vt phalangia & aranei, ex phalangiis & araneis, Bruchi, Locuſtæ, Cicadæ, aut non ex animalibus, ſed ſponte: alia ex rore qui frondibus inſudat verno tempore, vt natura fert, ſæpe tamen & hyberno, quoties tranquillum, auſtraleque tempus conſiſtit; item alia ex cœno, fimoque putreſcente oriuntur, alia in lignis,

Digitized by Google

lignis, aut ſtirpium, aut cæſis: alia in animalium pilis, alia in excrementis, aut iam excretis, aut adhuc intra animantem contentis. Coëunt areneæ, poſterioribus complicatis, vt & inſecta alia omnia, minore ſuperuenienti maiori; Sunt enim fœminæ in omni genere reptilium, & inſectorum maiores maribus, contrà ac in reliquis, quod & ſerpentibus accidere ſuprà monſtrauimus. Hinc ſerpens Euam ſuperiorem, Adamoque maiorem voluit conſtituere, Geneſeos 3. caputque, Adamum verò inferiorem, ſubditum: inſtituitque imò appetitum ſuper rationem, caudam ſuper caput, vt reponit ſerpens: quò eſt vniuerſa reſpublica euerſa & ordo corruptus omnis. Poſtquàm peperere, incubant ouis araneæ, & tribus diebus ac fætus in lucem edere cœperunt, educant omnem fæturam, & in auram communem mittunt. Quò intelligendus venit Ariſtot. 5. de Hiſtoria c. 27. vbi triduo complere opus ab incubitu docet, id eſt, poſtquàm incubuit, & fœtum edere cœpit, tribus diebus omnes edit, & exerit. Pariunt Araneæ omnes in tela, aliæ in ſubtili & breui, in craſſiore aliæ, aliæ in cauerna, & foramine orbiculari facto, quãtum ſeruare figuram hanc poſſunt domicilio irretito priùs, vſque ad externa ſui, & oræ crepidinem, telis expanſis & extenſis, omni ex parte affixis, toti domui prætenſis vndique, ſicque intra telas pariunt, vt eiſdem proles obducta muniatur telulis, recepta à parente, excuſa. Proles non ſimul producitur, vt tamen excluditur vtero fœtus. Poſt fœtum ſalit, inſultatque illicò. Simul ac in vitalem auram prouenere fœtus inſiliunt, affiguntur que telis circumſtantibus ductis ideò circum: Vmbilici è loco fœtus quilibet filum mittit, quo alligabatur matri, dum vtero continebatur craſſum & album; hoc impinguntur reti, deficeret

ficeret ne natura inquietis aranulis,& ſalientibus eo tempore. Salire illas illicò conſpicimus, ante debitum tempus,ante earum educationem debitam,extra domicilium, hoc filo,ne proſilirent, vt minùs aptè educarentur, quàm decebat, labaſcerentque inſultu hoc retinet. Detinentur imò illo deuinctæ vltrà, vt & venatui aſſueſcāt; ducuntur enim eo filo in rete, dū extrà veniunt prædæ ſollicitæ, eodemq; diſcurrunt,vt arripiāt animalcula in rete obuoluta. Inuidæ adeo naturæ,vt nec ſimul viuant,aut commorentur araneæ,non gregatim,eodē loco & ſede. Si caſu imò vna in aliam ruat ex minutiſſimis adhuc,quæ plus valet,aliam diſcerpit,fugit,reiicit;tāta eſt inter eoſdem adhuc fratres diſcordia & contentio, parentes, filios conceptos, ſi loco non diſtent, & quilibet propria ſede non contineatur appenſus filo,vbi repoſitus eſt primò,dilacerant;quæ non impunè patres efficiunt, pœnas luunt imò filicidij, cùm iam natu grandiores, & perfecti aranei ſimul ac naturæ robur fuere adepti, in patres irruant, parricidæ,parenteſque interficiant,progeniemque omnem,vt qui ex illis plus valet,robuſtior ſolus ſuperſit,parricida, fratricida,& tyran nus, bonis fruatur familiæ totius,in hæreditatemque veniat intruſus, non iure capiēs hæres legitimus;vt hinc continuò latitet abditus, lucem fugiat occultus,ſolus,tanti delicti cōſcius,tacitus, ſecretus. Cœlo ſereno domicilium non excedit; *qui malè agit, lucem odit*, Ioannis 3.nubilo imò,tenebroſo,procellis,& turbinibus turbido, extrà venit,cœlo obſcuro, & caliginoſo, tempeſtatibus acto, dum fulmina vibrat rector cæleſtis machinæ Olympi, fulguratque, quaſi veniat,pœnas debitas vt luat malitiæ, & flagitij commiſſi:docuit Ariſtoteles 5. de hiſtoria capite 27. Plinius lib.11.c.24. & reliqui ſuprà docuere omnes;

Cœlo

Digitized by Google

Cœlo ſereno orditur telas immundum animâs. Terra ſola multo tempore tranſigit depaſtum roreque cœleſti, è telis roridis, pendenti ad limina orificij telæve omnis protenſæ irroratæ, in iis quę extra cauernas inhabitant, in propatulo ad extrà, appenſu libratæ, tum mucore viſcoſo genito ex alimento ingeſto durat ſine cibo alio, eodem nutrita & alta, non ſecus ac ſerpentia viuũt hyeme integra iis ſolùm, citra alimentum aliquod, ieiuniumq; ferũt, pituitoſæ vt mulieres, fæminę pingues, & vetulę obeſæ tãpore maiori, & interuallo, pituita in ſanguinẽ verſa qua abũdãt nimis, calore debili, parum coquenti, faciliúſq; ideo aliis ſine cibo tranſigunt impranſæ, diutiúſque, quã mares, præcipuè cholerici, iuueneſque voraces. Tum aërem vaporoſum inſpirantes, ſine alio cibo viuunt diutiùs araneæ, propriiſque & fœtibus altæ, crudeliter ſi eſt opus, excrementis imò propriis, iis conceſſa tanta ſordities, immunditiaq; tanta, animantibus aliis euenire diximus, cruditatibus eiectis ſeceſſu aſſumptis iterum ali, vt canes vomitu eiectis paſſim, draconibuſque; at excrementis veris ſolùm araneis, locis adductis patet. Cœlo ſereno laborat, quòd intra cauernas videat domos tenebroſas, quæ habitat malitia abdita, nubilo cælo ea ceſſat opere, defectu luminis cauerna arcta, & obſcura, in anguliſve domus, aut aliorum, vbi tenebroſis degit, rimulis fiſſuriſve & aliis, vacans opere, tunc & fame extorquetur, quod frigore adaucto ea ſtatione nubila, cutis denſetur, & externa, quo minùs innatum calidi effluuium euaneſcat, & abeat, colore aucto. Alimentum conficitur intrà, vt deficiat tandem cibus calore vegeto commutatus. Hinc exit famelica, cibum quæritans nubilo cœlo, & caliginoſo, noctu magis. Congregantur lumine lychinij præcipuè, quòd ſint olei cupi

Digitized by Google

cupidiſſimæ, cùm tamen paret ſibi mortem oleo, vt inſecta omnia, quibus cùm ſint præcincta viſcera replentur facilè, natura ſua viſcido, & replenti ſuffocata, vt intereant reſpiratione impedita, præcordiis plenis occupatis illo; diximus ſuprà: ſic Ariſtoteles locis allatis, & cum eo reliqui, & ab eo omnes poſteà. Imò ſectione 10. proble. ſententia 63. araneas plurimas apparere tenet, cùm flatus futuri datur ſignum, ventorumque procellis ſunt omnia agitanda; apparent, vt reficiantur vaporoſo alimēto quo aluntur illæ. Tum quòd aëre craſſiori & denſiori facto, flatuum tempore, fila conterantur, abrumpanturque minus, vda temperie laxatis, medioque craſſiori ſubleuatæ, vt ſecuriùs filo appenſæ deſcendant illi alligatæ, deorſum, ſurſumque vt agitentur; quorū ſunt mares ocioſi, & deſides; laborant nihil, fœminaſque vorant proprias vxores fame coacti indigentiæ tempore, filios, oua, compulſi fame. Incubant tempore aliquo, at ab incepto deſiſtunt opere illicò, quibus fœminæ ſuccedūt anxiæ, & ſolicitæ fœtuum, quos perdunt mares. Sunt, inquit Ariſt. 9. de hiſtoria, c. 10. comites fructus, nō laboris mares, quæ telis irretiuit animalcula iugi opere factis, fœmina iis fruitur, mas ocioſus & iners, docet eo loci. Non minuta aggreditur ſolùm morſu animantia, maiora imò, lacertulas, viperas, ea induſtria venatur ſolertiſſima, ora cauernæ, qua cōtinentur illæ irretit filis, intertexitque additis & ſuperadditis filamentis, quibus duplicatis, multiplicatiſque prout negotium exigit grande, cohibet lacertulæ exitū, punctura & præſentia, minatu, inſultibus, motuque telæ facto ad interna pellit; videre eſt frequenter irretitas lacertarum cauernulas flocculis & technis illarum: per initia timidæ lacertulæ detinentur, abrumperent tamen facilè

debiliſſima filateria, minimam aufugarent aranulam, ſi principiis obſtarent; deſpicit initiò aranei vires illa, vſque irretito vndique domicilio, morſibus & puncturis pauens, recluſa, viperas imò hoc elencho magnas deuaſtat (Ariſtoteles ſuprà) iners, deſidioſa illa, ſperat araneæ abſentiam, mollia ligamenta initio, & inualida paruipendens, exſiccantur, conſiſtunt tandem ſiccata, mucoſæ & viſcidæ naturæ, glutinoſæ & hærentis abrumpere nequit, facillima diruptu initio, fame & inedia langueſcit ampliùs & ampliùs, quam debilem dum iudicat, maceratamque, impetit exordito filo, qua ſcit orditam fuiſſe technam, quæ rumpitur difficillimè, & exorditur facilè; venit vbi debilis lacertula iacet triſti fame conſumpta, ante mortẽ lacerare incipit, ſanguine vt fruatur, ne morte concreſcat inutilis, crudeliterque in eam proſilit, qui proprio generi non pepercit araneus, nec filio proprio, nemini parcens, mortis diuiſæ, inſtar mortis, occidit lacertulam innocuam, ſugit ſanguinem; nec impunè tamen tantam molitur perniciem, ſtragemq; tantã ſimplicis animalculi: repletur enim adeò illo auidum animans cruore lacertulo, vt poſterioribus tumidis, & ſi ex anterioribus eam capere poſſit, cauernulæ lacertæ orificium, & fauces domicilij poſſint, exire impotens aranea, nec retrocedere pedibus valens, ſemel exertos extra domicilium lacertulæ reaſſumere qui nequit plurimos expanſos, diſtortos, malè complicabiles, vt quæ in proprio, iuſtoque domicilio ob arctam eius fabricam, ſecura ab ſtellione degebat, ampliori inuenta, & aliena domo, ſtellio vltionem tanto facinori imponens (ſumma iuſtitia) eum gliſcit ſanguine proximi plenum & tumidum, vt araneum ſimul, & prædã ſurripiat iniuſtã; dixit Ariſtoteles 8. de Hiſt. c. 29. vindictã ſu

ſumẽs,lacertulamque ſibi affinem vlciſcens,& quòd decepiſſet,araneum occidit; voraturque preſſus malitia & detentus dolo. Vſque adeo non fert natura iniuſtitiam & fraudes. Telas fortes adeò & conſiſtentes ordiri apud Indos occidentis plagæ ſcimus, vt robuſtiſſimi quique homines illas abrumpere nõ valeãt.docet Gommara l.2.de Hiſtor.Indorũ, & reliqui qui de rebus Indiæ ſcripſere,quibus non ſolùm lacertos irretiunt, imò & maiora animantia ea regione,telas inutiles aſtruunt araneæ,ſolùm vtiles captioni, dolo,& fallaciæ animantium, quæ irretiunt & detinent.Sunt timidæ adeo naturæ, vt non illicò, niſi in magna fame,ac in telam incidunt,aggrediantur animalcula decepta, fame imò detenta, macerata priùs inuadunt poſteà,maiora dicta captantes ſolertia;impetu imò facto contundunt,& percutiunt illa, fugiunt,retrahuntur,inuadunt per vices, vſque dum attrita iam ſuperant,pedibuſque compreſſa, exugant humores,deſpectis,omiſſis aliis. Hinc *aranea timidiorem* adagio dicimus, fœdioremque aranea, & ſuccidiorem,quod propriis excrementis alatur, progenie propria. Minora captant inertia, maiuſcula fugiunt illicò,fortia, & valida. Nec telæ eorum in alia quàm in minima deſidioſave,& imbecilla poſſunt,ſi vt decet iis conſulatur,iniuſtitiæ ſymbolum,quæ minimos arcet,comprimit,& ligat legibus,maiores timet, fugit abſoluitque potentes,quæ ſi poſſet, non ſolùm à vi coactiua, directiua imò ſanctionum detricaret, telam iudicij deſerit,technis, & cautelis intricat minimos,magnates irretire tẽtat nunquã, irretitve araneæ iniuſtitia.Dicitur filum perdere dicterio,aut tenere manu, non ſolum quod filo Ariadna Theſeum è Labiryntho traxerit metaphora adacta,imò ab aranea, quæ ſi filum abrupit, redire nequit eò vnde

vnde exiuit. Aranea enim fila diſtorquet ore, extrahitque ex viſceribus, è ventriculo, glutinoſa, pituita viſcida in filum tracta, inſtar lapſus è ventre, & ore trahit filamenta. Eſt illis os ventris medio (mirabile dictu) quo ſe conſtringit, & in ventrem it, dum ſugit illa, apprehenditve aliqua, manus in ventrem, pedeſque contrahit, in ſeſe colligit monſtroſum animans. Ælianus lib. 3. cap. 35. ſic genus aranei longis pedibus præditum eſt, os habet in media aluo: Plinius lib. 11. cap. 24. has refert nubilo cœlo retexere, nunquam verò ſereno; quò ſubdit. Multæ araneæ ſuſpenſæ filis, ſigna ſunt imbrium & tempeſtatum. Texere diximus telas, & ordiri ſereno cœlo, non tamen ſuſpendi filis eo tempore, nec retexere, retorquereve fila, ſed nubilo & obſcuro; cùm enim intra obſcura domicilia laborare non videant, parant fila in exteris, eo interuallo, ore, ne deſiſtant ab opere, ne tempus deſidia abſumant, quibus poſteà telas exordiantur, lucis reditu intra cauernulas, in anguliſve obſcuris quos inhabitant, quibus Ariſtoteles & Plinius cohærent adhuc; Plinius enim ordiri cœlo nubilo dixerat, Ariſtoteles claro.

De Araneorum diſciplina, & generibus.

Capvt X.

30 PRæſentiunt araneæ amnium futura incrementa, quò altiùs nidificāt, telaſque ſuas ſuperiùs aſtrūt, futuris inundationibus; mures imò, domus in qua continentur, araneorum telulis ruentibus, ruinam prænunciant fuga, præſentiuntque immiſſis, cadentibuſque earundem nidulis: deſertiſque ipſis domiciliis aliò commeantibus araneis, quibus mures exhortati,

Digitized by Google

hortati, ſignis datis ab araneis, fugiunt tāti beneficij debitores, liberanturque à ruina & excidio, lib. 8. docuit Plinius cap. 28. Democritus ex vtero fila ducere tenet, ex mucilagine ibi inſita, menſtruique modo, filo illo expurgari diducto. 3. c. 6. locis adductis Ariſt. negat quòd prægnātes omnes nō ſecùs filent, mirabilis recōuentio argumēti. Ceſſat vt in plurimum vtero gerentibus expurgatio vteri, concepto iam ſemine, nec ordinata vt anteà expurgatio prægnantibus ineſt, quòd fœtus hac egeat, abſumatque eam, vt menſtrua abſumit geſtationis tempore, imò confluens ex exterioribus omnibus partibus, vbi frigore externo pituita progignitur, mucor crudus in ventrem, ore fila trahit ex ventre, cui os nectitur eius medio inſertum, qui ſugit ex circumferentia totius animantis, filatque ex cute ore. Quibus iterū Plinius l. 11. c. 24. & Ariſtoteles conſentiūt, ſubcontraria ſolùm, non contraria aſſeuerantes. Plinius dixit; eſt illis intus quædam lanigera fertilitas ventre & præcordiis, quæ dum nimis nent, extenuantur, areſcunt pituita abſumpta humiditateq; totius detracta, Ariſtoteles non nere ex vtero negauit ſolùm continuo, ex toto imò ore aſſeuerauit, rarò ex vtero mucilaginoſo filamento quandoque fluenti, illud natura, hoc vitio & morbo. Sunt varia eorum genera, refert Plinius lib. & c. citato, accuratiùs tāmen l. 29. cap. 4. Ælianus l. 6. c. 56. & l. 17. c. 11. Nicāder in theriacis, Galenus, Dioſcorides locis adductis, Ariſtoteles verò reliquis omnibus diſertiùs genera eorum numerauit 5. de hiſt. cap. 27. & 9. lib. cap. 39. à quo Plinius l. 11. c. 24. Galenus, & Ælianus. Eſt enim araneus mordax dictus cognomine, huius duo ſunt genera; alter ſimilis eſt araneis dictis Lupi, parui, varij, exiles, procaces, ſalaces, eò nuncupati pu-

lices, quòd acuminatim & aſſultim aggrediantur, & icant, pulicis modo, repentè & ſubitò, ſaltu quaſi. Alterum eſt colore nigrũ, tardum motu, lentũ, nec ſaliens, nec aſſultãs, mordens nõ minùs, & lacerans. Reliqui aut nullum, aut exilem inferũt morſum (inquit Ariſtoteles) quos qui parant medicamenta, afferunt, enumerantque, quòd vtiles ſint auxiliis medicis, non minùs quàm reliqua vtilia medicamina, Lupos dictos araneos. Tertium genus conſtituunt, non mordaces, ſugẽtes imò animalculorum ſanguinem, induſtria captorum, ideoque Græcis dicti λύκος, & ὦλκος, Græcis lupus eſt, quòd lupi modo ſanguinẽ ſugat animalculorum quæ irretiit, ὦλκος, quod Græcis via tractuſque eſt, quòd via alia redeat præda arrepta, lupi inſtar, vt latenter diſcedat, & abeat, dum tractim ſeſe agit motu. Lupi verò duæ ſunt aranei formæ, eſt vnus intexens exiguus, alius verò qui texit aſperam quandã tramam, orditurque iuxta terram, aut ſepes, in buxis, vitibus, oleis, præcipuè verò orificij fauces intexit, intuſque latẽs obſeruat quæ in rete incidũt animalcula, tempuſque captat. Eſt aliud genus lupi aranei, inquit Ariſt. eo loci, Plinius & alij, quod ſapientiſſimum, lautiſſimumque appellatur; texit enim primùm, filis quoquouerſus diſtentis in orbem ſtamina ducit, initio à medio accepto, nec inſcitè medium accipit, quo dixit Ælianus l. 6. c. 56. Non modò texendi ſolertiam araneos præclarè tenere, Mineruęque æmulatrices Erganæ, Pynitæ Deæ, tereti manuum miniſterio & tenui valere, ſed natura etiam eſſe ad Geometriam eruditos, centrumque ſeruare ſcire, quaſi circino circumducerent & circumſcriberent exactè ambitum, & peripheriam, nec tamen Euclide egere, Geometricis rationibus erudito, ad medium imò centri ſedentes, inſidias prædæ

ſuæ

ſuæ tendere, neque modò texendi rationem noſcere, verùm etiam ſarciendi artificio excellere; nam ſi ex eorum quippiam ſolerti opere ruperis, ſtatim à ruptura, tanquam ſartum tectum, integrum præſtát, ideo Ariſtoteles 9. de hiſtoria. cap.39. in hæc verba prorupit, à quo Plinius poſteà ad literam. Venationem in centro obſeruat genus hoc aranei, vt ex illo breuiùs in omnem circumferentiam inſiliat; cùm enim beſtiola inciderit, motu medij occurrit, deuincitque primùm illam obuoluẽs ſtaminibus, dum defatiget, faciatque infirmam, tunc tollit ac defert, recondit, occulit, ne exemplo irretiti animãtis fugiant reliqua, periculumque vitent; ſi fame torquetur, exugit illicò, hæc enim fruitio araneæ eſt, in centrumque redit, vt iterum obſeruet, & inſidias paret abditus, conſarcinato priùs laceſſito in venatione. Vltrà Ariſtoteles; ſi quid inter medium & extrema inciderit, primò in centrum ille currit, inde ad id quod incidit in rete progreditur; ſed priùs ſemper in centrum à quo linea recta ad extremum eſt: venatur Oriente Sole, aut Occidente, quoniam potiſſimum iis temporibus beſtiolæ offendant, vel fame noctis prægreſſæ excitatæ, vel diei calore ſtimulatæ reconditæ diu. Horum duo genera conſtituit, quos Lupos ſapientiſſimos vocat. Eſt quidam magnus mole araneus, qui ne animalcula exterreat, crurum longitudine latet cruribus ſuſpenſus ſubtus telam, formidinem ne inferat manifeſtus: incauta vt incidant animalcula in partem ſuperiorem telæ ſine defenſa oſtentata; alter qui eſt minor, ſupernè obſeruat, latens in quodam ſuæ telæ cancello, indeque inſilit. Pratenſes araneas, quæ ſunt nõ Lupi, nec Lupis ſimiles, in pratis viuunt, & nidificant, quas Ariſtoteles 5. de hiſtoria, c. 27. parere diſſueto omnium animantium ritu

CCcc 4 retulit;

Digitized by Google

retulit; horum enim fætum matribus applicitũ,media fœtus ſui corporis parte, poſteriori, & vltima, media verò expertus auram,anteriori,& priori,intra fæmellæ viſcera reſidet, geruntque affixos fœtus ſecum ſemienixos illæ vſque dum integri & abſoluti Aranei prorumpunt, & veniunt, cùm miſeræ matris vitæ diſpẽdio,prępoſteri exitus,vltimo ſui impedito exortu, mole maiori eius partis facta tẽporis tractu, vſque dum fæmella enixus labore langueſcit, exhalatque animã,partu euerſo tanto interuallo geſtato, obſtructo illo vtero,matreque cõfecta crudeliter in patrem irruunt, quem morſibus parricidis enecant; Ariſtoteles docuit, & cum eo reliqui locis adductis. Ne verò tædiũ pariat,Aranei natura deformis, ſpurca,& obſcœna eſt:In Araneo maximè notatu dignũ, quòd è centro ſaliat in circumferẽtiam circuli, centroque aſſideat, in illud redeat, hoc ſeruet diligentiſſimè, præ cæteriſque cuſtodiat, teneat vndique, omnes quòd cognoſcat lineas ibidem teneri, ſimul centro arrepto, ſecùs ſi vna linea ludere poſſit ille, nõ poſſe reliquis, in centro verò omnes complecti, diſcurrere omnibus. Qui creaturarũ tenetur,flagratque deſiderio,& hiatu,non ſingulas,nõ lineã captet, hanc illamve proſequatur auidus,hanc adeptus,illas omittat, hians ſemper aliam, & aliam famelicus, ſatisfactus nunquam, centrum imò petat, conſtituat ſibi, ſi omnibus ſimul frui cupit, ne anxietas vnius alterius voluptatem imminuat, ne occupatus, ſollicitus ex vna in aliam trahatur omnis boni pulchritudiniſque cupidus de linea in lineam, centrum vt aranea quærat,Deum creaturarum omnium cẽtrum, ſedes,vbi omnia ſunt ſimul, omnes, centrum, ſimul vt amplectatur omnia,ſatiabitur tunc,non anteà;*ſatiabor cùm apparuerit gloria tua*, in centro,non aliter,

anima

anima enim triangularis eſt potentiarum ſerie, menſque ipſa, memoriæ, intellectus, & voluntatis ſphæricum vniuerſum, orbiculare; nequit triangulus repleri circulo, aut angulare ſphærico; manent imò ij tres anguli vacui, illo ſuſcepto, nequit creatura, creaturæve omnes non valent ſatiare animum, niſi in centro, ſoloque triangulo alio poteſt impleri mens noſtra Trinitatis indiuiduæ, voluntas amore ſpiritus, intellectus ſapientia filij, memoria Patris fœcunditate; ſummo enim bono poteſt ſatiari, non alio fames appetitus humani, ſoluſque Deus omnia continens illum replet. Qui bonum impertit omne, centrũque ſolum appetitum ſatiat, eorum quæ in centrum tendunt non aliter ſatiantur. Centrum ergo aranea petit, redit in centrum, ſi deſeruit ſemel, vel aliis occupata vitæ actiuæ, vel aliò ſi receſſit. In Deum ergo, in centrum redeundum, omiſſis aliis, ſi omnibus frui expetimus, priùs quàm in alia eundum, ex quocumque moueri incipias, aut ſi extra centrum es, vt aranea mouetur, incedes ſecurus, via recta in omnia, quæ adiicientur hoc facto. Eſt Chriſtus verus Deus, & homo, α. & ω. principium & finis, medium & via, Apocalypſis 1. capite 21. 22. & Ioannis 14. Ego ſum via, veritas, & vita. Eſt via medium inter principium & finem, inter α. & ω. quo eſt omnia, cùm ſit principium, medium & finis omnium. Eſt centrum; medium enim & centrum idem in circulo, Deus verò circulus æternitatis eſt, ſine principio & fine; centrum à quo lineæ omnes creaturarum diductæ ſunt, in ipſo omnia, in ipſo enim viuimus, mouemur, & ſumus; ſumus cum inanimatis, viuimus cum plantis, mouemur cum animalibus & ſpiritibus. Cum animantibus corporeo motu, cum aliis mente. & hæc ideo Paulus dixit iis eo loci Actuum 17.

cap. Hinc centrum, medium, via dicitur, & cùm centrum ſit, dicitur Lucæ 14. cap. *Dum autem hæc loquuntur; ſtetit Ieſus in medio eorum, & dicit eis, pax vobis; Ego ſum, nolite timere.* in medio ſtetit, cùm eſſet centrum, probauitque imò ſe Deum eſſe, quòd centrum eſſet, & medium omnium, Ioannis 20. idem & alibi ſæpè. Eſt Phalangium alia Aranei ſpecies eo nomine dicta, ex Ariſtotele colligitur 29. cap. citato. 9. de hiſtoria, vbi ſic eſt ſcriptum. Aranearum autem & Phalangiorum plura ſunt genera, quo loci ſpecies ſolùm Aranei retulit dictas, Phalangium nomine ſynonymo hic ab Araneo ſolùm diſcernens, & ſi aliquando, vt videre eſt, diuerſum iudicet ab illo, vt conſtat 5. de Hiſtoria, cap. 27. vbi modum partus Aranei cùm deplicuiſſet, parereque in telas referret tenues, phalangia in rete eniti aſſeuerauit, craſſo & viſcido, tenaci & ſtabili, partuſque numeroſioris eſſe multò araneis; quò res ſatis dubia, ambiguaque redditur. Plinius lib. 11. cap. 24. ſic interpretatur Ariſtotelem eo loci, iis: Araneorum dictis animantibus inſectis, non abſurdè iungitur natura digna, vel præcipua admiratione. Plura autem ſunt genera, nec dictu neceſſaria in tanta notitia, Phalangia ex eis appellantur, quorum noxij morſus corpus exiguum, varium colore, acuminatum, aſſultim ingredientium: altera eorum ſpecies nigri, prioribus cruribus longiſſimis, omnibus internodia terna in cruribus, Luporum minimi nomine non texunt, maiores in terræ cauernis exigua veſtibula præpandunt. Tertium eorundem genus erudita operatione conſpicuum eſt. Quibus phalangia in ſpecie dicta diſtinguit ab aliis araneorum formis, malitia morſus, & ſi genere idem phalangium & araneum conſignificent communi nomine, dicanturque

que araneæ phalangia, quòd aranei omnes peruerſa habeant, inſtar phalangiæ vectoriæ crura, ſintque tot genera araneorum, ac Phalangiorum nomine ſynonymo dicta, quo Ariſtoteles eo loci diſtinxit araneorum ſpecies, & ſimul phalangiorum, & ſi in ſpecie phalangium tarantulam notet, formámque araneæ nimis venenatam, rufam, viridem, cæruleam, nigricantem, pallidam, & liueſcentem, variegatam non minùs, Apuliæ notam, aliíſque & aliis regionibus, de qua infrà. Suprà ſpecies araneæ retulimus ex eodem. Habent araneæ omnes phalangiave ſex crura communiter, & ſi octo inueniãtur nõ raró, at quatuor rariùs, crus quodlibet internodia habet terna, & nodos duos, phalangium gręcis φαλάγγιον dicitur à φαλάγγες, Latinis phalangæ vectesve illi, quibus onera ſubducimus, *palancas* Hiſpanis, inſtrumenta lignea contorta quibus & gypſum conterimus, ſimilia ſatis iis araneorum cruribus, ideo & phalangia vocantur aranei, propter crurum ſimilitudinem cum iis inſtrumentis: ſic Varro lib. 4. de vita populi Romani, Iulius Pollux ſic. Phalanges ſiue phalangæ dicuntur ligna, quibus ſubiectis naues ducimus. Herodotus idem, Plinius lib. 4. cap. 56. Hinc Latini verbum formant phalango, ſeu palango palangas, quod eſt, fuſtibus dictis aliquid ſubuehere; ideo Afranius dixit, & capream vnam ſemilaceram quaterni ſimul palangabant, etiam ſi apud Plinium palanga, vt videre eſt in lib. 4. c. 56. ſignificet fuſtes nodis carentes, quibus (inquit) primò fuere vſi Afri in prælio cõtra Ægyptios, à quo phalanx agmen venit poſteà, quòd iis armata acies agminis veniret in prælium, quò & phalanga dicebatur dux iis qui præerat, Reg. 1. c. 17. *Goliath ſtãs clamabat ad phalangas Iſraël, & dicebat eis, quare veniſtis parati ad prælium? nunquid ego non ſum Philiſtæus,*

& vos

& vos ſerui Saül, eligite ex vobis virum qui deſcendat ad ſingulare certamen. Vbi phalangas vocat, non turmas & agmina, viros imò potentes, duceſque exercitus, Heroës & qui præſunt phalangis: viros enim publicos inficere tentat dæmon, priùs hos vocat, & ſollicitat ampliùs Goliath, vt eorum exemplo ſubducat plebem, inficiat, euertat. Dicitur etiam phalangium digitorum internodium quodlibet, Græcè φαλάγγες, docuit Galenus l. de oſſibus c. 7. & herbæ phalangites nomen eſt, vt docuit Plinius l. 27. c. 12. phalangium inde aranei genera notans ideo; cuius in ſpecie adhuc dicti non vnum, varia imò adſunt genera phalangiorum, & naturę diuerſæ, & ſi omnes venenoſi, morſus virulenti, & tetri, mole minimi, & minores araneis aliquibus, & quandoque maiores; phalangium eſt Italiæ ignotum (inquit Plinius l. 29. c. 4.) eſtque plurium ſpecierum, vnũ ſimile formicæ, ſed multo maius, rufo capite, reliqua corporis parte nigra, albis incurſantibus reſperſum guttis, viuit maximè circa furnos, & molas, ea eſt animantis frigiditas & ingluuies. Læſis eſt maximum remedium, ſi ſemel icti alterum eiuſdem generis videant, inſpectentque phalangium, in quem vſum ſeruãtur mortui cùm inueniuntur, aut viuentes aſportantur, cuius cortices vſti, & contriti, ebibitique medẽtur eorum morſibus omninò; catuli, muſtelæ eodem modo parati idem efficiunt in phalangiorum morſus, eo loci Plinius teſtatur. Non aliter peccata dum nos inficiunt, vitiorũque venenum, ſemel ac intra nos ſuſcepimus, ſi in externis, in exteris, ſi in aliis inſpectentur, remedio eſſe ſolẽt virui, infectioni, cõtagionique contractæ; Contigit Dauid, qui cùm adulterij labe, & homicidij eſſet infectus, ex ea quæ fuit Vriæ Berſabee, in ſeq; ſcelus & venenũ ſuſceptũ ignoraſſet, nõ

cogno

Digitized by Google

cognouiſſet, ſemel verò extrà ac virus & virulaginẽ conſpexit in alio, malitiam faſſus eſt propriam, ſenſitque mitigari venenum cognitione, intuitúque veneni, priſtinæque ſaluti reſtitui; oſtendit enim illi ſimilem virulentiam, eiuſdémque generis venenoſum vitium, parabola illa Nathan celebri in alio ſubſtituto exemplo, ſententiam qui tulit capitis, dignúmque morte iudicauit, qui delictum commiſerat, in ſeipſum ſententiam afferens alterius ductu, veneno ad extrà peruiſo ſimili, extra reuocato, quò priſtinæ ſaluti rediit, pœnitẽtia & contritione, ſatisfactionéq; ſceleris. 2. Reg. c. 12. Sic veneno extrà ſe poſito, viſo in aliis ſanantur læſi phalãgio, viſu, inſpectu phalãgij alterius, ꝙ trahit, allicítq; ad ſe venenũ internũ oculis, tractu ſpirituum infectorum, malitia animantis, vt trahit magnes, allicítque ferrum, alia & alia ad ſe vocant quædam virtute innata eorum tractiua; vt circa oculos in conſpectu phalangij detenti potentiſſima vi tractrice, qua inter alia omnia venenata pollent (docuit experientia) venenum exugant, ſpiritúſque è corde, & cerebro trahunt infectos, & inquinatos in de centi, & certa diſtãtia, quibus extractis, venenum ceſſat, quod eoſdem infecit, vt tenuiores & faciliores priùs intenſiúſque, ideo vt infectio deſit. In ſe non iudicat, quiuis amore proprio obcæcatus, vt trabem oculi non videat, qui feſtucam alienam inſpicere valet, ſe quem delicto teneri non eſt ratus, alium imò. Morti tradi iuſſit poſſeſſorem, cùm tamen ipſe teneret, retineretque. Eſt genus aliud Phalangij in ſpecie dicti, *lupu*, nomine compellatus, quòd præcipuè ſanguinem animalculorum ſugat, hoc ſolùm contentus, omittens reliqua: tertium genus eſt lanuginoſum, grandiſſimo capite, loco allegato docet Plinius, de quo Cæcilius lib. 3. cap. 7. ſic ſcripſit: Hoc

diſſecto

Digitized by Google

phalangia alia dicta tetragnatia, Græcè τετραγνάτις, à τέτρα, Latinis quatuor; γνάτις, Latinis maxilla, quòd quatuor maxillis conſtent, quorum duo ſunt genera, natura noxia, vnius caput linea alba diſtinguitur per longum, & altera per tranſuerſum crucis inſtar, quod morſu oris tumorem excitat. Alter cinereus animans, candicans parte corporis poſtrema lentior & tardior motu. Aliud cinereum eſt, quod latiſſimè telas pandit in parietibus, muſcis minimè nocēs morſu. Hæc numerat genera Plinius lib. 29. cap. 4. Ætius lib. 4. ſerm. 1. c. 18. Nicander in theriacis priùs, à quo reliqui omnes, Ælianus ſuprà, vbi & ſi nominibus aliis ab aliis accidentibus deſumptis vocitentur eædem numerantur ſpecies, ſexq; autoritate multorum differentiæ ſtatuuntur, rhagion, lupus, myrmecion, cranocolaptes, ſcleroccphalon, ſcolecion, quemadmodum & Plinius octo ſpecies enumerauit eo loci, Rhagion, Aſterion, cæruleus, crabro, myrmecion, tetragnation, lupus, formica toto ſimilis. Nec differũt ſententia authores. Aſterion enim Plinij ſpecies eſt ſubdiuiſa myrmecij. Ætius enim myrmecion ſtellis lucentibus variegari dixit eo loci, corpúſque eius eſſe fuliginoſum circa dorſum ſtellis varium, ſub quo claudit myrmecion dictum formicale, toto corpore, non ſolùm capite. Scolecion, cranocolaptes, ſclerocephalon ſic ordinantur. Cæruleus Plinij eſt Cranocolaptes Ætij, quod viride nigrum vocat ibidem, appellauit tamen Cranocolâptem, quòd Græcis κράνα caput ſit, & κολάπτω, ſculpo, quaſi caput ſculpat, imprimátque morſus vehementia, relinquátq; ſignatũ roſtrũ in parte læſa, etſi κολάπτες ſit genus inſtrumẽti, cõtorti iaculi inſtar obliqui, cui caput huius aſſimilatur, Sclerocephalõ ſic appellauit Ætius, quòd σκληρὸς durities ſit, & κεφαλὴ, caput, quaſi durus capite; hic eſt cra

eſt crabro Plinij,duriſſima tectus cruſta;pennæ enim ſolius defectu à crabrone diſſidere dixit,duritie,figura;reliquis conuenire omnino. Iam Scolecion Ætij dictum vermiculatum, quòd vermiculos,gręcè σκωλέτικον,dictos ingerat,à tetragnati non diſcrepat,vt videre eſt ſignis allatis.Eſt verò Myrmecion dictum c. de formica,diſtinctum ab hac phalangij ſpecie,quæ Myrmecion dicitur, nullum enim ex his formicas gliſcit,Myrmecion verò edit,quod non quòd figura formicas repræſentet, tale compellatur, quòd ingerat imò, hic verò araneus, quòd figura referat illas alter totius,aut capitis, vt patet dictis.

De Tarantula Aranei ſpecie naturalia & myſtica complectens plurima.

CAPVT XI.

MIrabile eſt genus illud phalangij Aſterion dictum,araneæ animantis ſpecies, in Apuliæ regione notiſſimum vulgò,Tarantula,cuius eſt illa mirabilis conditio morſus, vt ab illa percuſſi muſica & harmonia priſtinæ ſanitati reuocentur, notiſſimum ea in regione Neapoli omnibus incolis,vbi ad muſicam tanquam ad ſacram anchoram confugiunt læſi, qui non ſecùs ac Saul cytharam dum pulſabat Dauid meliùs habebat, leuiúſque, recedebat enim ſpiritus ab eo.1.Reg.c.16. ſic muſica ij alleuiãtur maximè interim quòd harmonia durat,cruciatibus & accidentibus aliis liberi,motúq; vehementiſſimo,quo ſaltant & tripudiant continuò inquieti,incõſtantes, vt interim ſalutaria remedia theriacæ ſuſcipiant, & alexipharmaca alia veneni correctiua tartarei; hac

quie

quieſcunt,leuantur,recreantur, reuocantur in mentem, ſapiunt, quieſcunt,ſubiiciuntur remediis, obediunt auxiliis,vſque dum integrè ſaluti reſtituuntur; quò ea regione plurimi victum quæritant ex arte muſicæ. Dixit verò eo loci Plinius, Aſterion, Phalangium,ſtellionem etiam dictum, quòd ſtellis emicent tergora,Tarantulam Hiſpanis & Italis, in Italia non oriri, incognitumque eſſe Italis Tarantulam Phalangium Aranei ſpeciem dictam, quòd Italiæ nō omni,ſolùm imò Campaniæ, Apuliæque innoteſcat, non Italiæ omni nota.Eſt Neapolis Campaniæ ciuitas,aut quòd Plinij ætate fuerit illis incognitum,notum poſtea, cœli variato climate, & influentia varia productũ,terræq; diſpoſitione altera, cultu opereq; aſſiduo. Scimus animãria,plãtas,herbas,reliqua innaſci alia, & alia cæli configuratione conſtellationeque alia diuerſa,tum adnata variari opere, & intenſione virtutis,nomine aut eo incognitum,alio appellatum anteà Italis. Eſt omni admiratione dignum, quòd de hoc animanti in quibuſdam regionibus orto, vt & de Stellione referunt autores dicti, morſu venienti ſtridere ſono quodam per vices vario, dum icere tentat,venenumq; effundere, irruitque vt mordeat; læſos tamen non anteà ſaluti reſtitui, quàm eundem concentum,tonumq; eundem muſica inueniat, tono eodem & claue ſtridoris animantis, vnde variè ſonant, & perſonant, vſque dum illa conſonantia reſultat,& harmonia qualem ille edidit,iniiciens morſum, aut quam veniens referebat læſus. De muſica plura extant à nobis dicta anteà; de cytharæ Dauid pulſu, quo Saül meliùs habebat literali ſignificatu; hîc quædam ſolùm referre cogar myſtico. Muſica & concentu nos impetit caro,dæmon,mundus,creaturarum aſſonantia. Mundus rerum concentu,cum ap-

DDdd petitu

petitu & concupiſcentia noſtræ carnis, quæ interim quòd aſſonāt virus fundūt harmonia & modulis, Sirenæ cantu placido, blando & ſuaui nos illiciunt, & irretiunt, virulaginem reiectantia, cantu dū demulcent, quorum non ceſſat virulago, vſque dum muſica ſalubris attigit idem punctum, inciditque in eandem conſonantiam, qua ſumus infecti, triſtiſſimis interim, diriſque extorſi cruciatibus, accidentibus variis moleſtati, afflicti ex veneno ſuſcepto. Nulla ſupereſt nobis alia ſalutis via, nec poſſumus alio priſtinæ ſaluti reuocari, quàm muſicæ & concentus eo tono, puncto illo quo ſumus icti: Offenſa infinita commiſſa eſt, Deus infinitus iratus, iuſtitia infinita læſa; vltrà non potuit ire malitia mortalium, Chriſti concentu ſalutari noſtro opus eſt, qui eo tono infinito vocem emittat, vt in cruce magna voce ſpiritum miſit punctū vt attingat alta voce ſalutis, quod attigit malitia noſtra, tum conſonātia rerum cōcentuque impetimur, ne propria æſtimatio diſſonet, & opinio, honos habitus, mille ſcelera, flagitia mille cōmittunt mortales, quanta hypocriſis, ſimulatio, quāta fallacia, dolus, ne harmonia, cōcentuſque vocū popularium diſſonet, aut deſit, hac muſica officimur, inficimur, imò veneno vitiorum, quo dicitur Ezechielis 33.c. *Audiunt ſermones tuos Domine, & non faciunt eos, quia in canticum oris ſui vertunt illos, & auaritiam ſequitur cor eorum, & es eis quaſi carmen muſicum, quod ſuaui, dulcique ſono canitur, & audiunt verba tua & non faciunt ea.* Muſica enim alienati, & ebrij concentu & cōſonantia honoris, æſtimationis, rerumque earum, quibus hæc conſiſtunt, & ſeruantur, auaritiæ, doli, fraudis, voces & ſermones tuos non implent, illa muſica ſolùm deluſi, & occupati, auaritiam ſequitur cor eorum, eſque eis Deus, quaſi carmen muſicū,

qua

quaſi ficta cantilena,& conficta narratio, hac muſica decepti, veneno vitiorum replentur, inficiuntur, dæmone, propriis paſſionibus, amore peruerſo, & auerſo, conuerſo ad mundi fallacias, egent ij muſica ſalubri, cœleſti harmonia, & concentu, vt mederi poſſint, muſicaquè quæ punctũ idem attingat, quod tetigit illa, amor proprius vt fugetur, dæmon, Tarantula, virus propellatur. Scimus, cytharam à ſe pellere quæ ſupra fides continet leuia, alia ſi pulſetur, fidium aſſonantia in eodem tono, quando illi conſonat; clariſſima docet experientia rerum magiſtra; hinc muſica dum in eundem concentum venit,& tenſionem, tonumque partium, partes, nerui chordæ noſtræ naturæ excutiunt à ſe venenum, propulſantque,& eiiciunt, motu loci excuſſæ, perculſæ, leuia excutiunt, tenuia, venenata,& ignea, tum concupiſcentiæ ignis noſtri leuia, fallacia, facilia, inconſtantia, vt ſaluti redeāt ægri amiſſæ & priſtinæ, neruis, cordiſq; concentu percuſſis, cytharæ potentiæ Chriſti diuinitatis,& humanitatis tono, proprioque concentu, & harmonia, reliquas enim muſicæ cauſas affectuum mirabilium attulimus anteà. Egent ergo infecti mortales muſica, quæ contingat in idem punctum, quod venenum attigit malitia,& Phalangium peccati,& cùm dæmõ hominẽ læſerit, lædatq; 34
in muſica rerum fugacium temporalium, vſque in Deũ ipſum diſſonantia facta, aureſque Dei, peccato & malitia obtuderit, infinitũ Deum offenderit, voce alta ſuperbiæ,& gulæ, vſque in infinitũ Deũ peruenerit, opus eſt muſica infinitæ proportionis ſoli Chriſto poſſibilis, & per ipſum nobis muſicæ autorẽ, vociſq; infinitæ filij, infinitus vt infinito ſatisfaceret Patri Chriſtus Deus homo, vt ſaluti reuocaremur in eadem altitudine, in qua læſum Deum

Digitized by Google

offendimus iuſtitiæ rigida ſatisfactione infinita peracta, vt homo ſuperſtes eſſet, placareturque Deus. Eſt Chriſti concentu, & muſica perſanatus homo, Chriſto cythara illa percuſſa, qua expulſus eſt dæmō cythara Dauid, hac Saül dæmoniacus mundus, dæmone liberatur homo, peccato, inferno, morte, in ligno, in cruce. Conſtat cythara & hæc lignea compage, in cuius medio ſunt laquei, flos, roſa, cauitaſque amoris lateris Chriſti, quo perſonat, & reſonat illa, in Chriſti capacitate, in gratia infinita, ſuper naturā, vocibus Angelorum ſuauiùs, laquei amoris plurimi, imò in eo ligno clauiculę adſunt, fortiſſimi claui quibus fides, chordæ, nerui Chriſti intenduntur, intenſæ altiſſimas edidere voces, adeo acutè reſonarunt, vt Patris aures, quaſi ferre nō poſſent vehementiſſimū ſonum, omni vt ſua auditus infinita potentia fuerit opus, ſonos vt ſufferret amantiſſimi Filij innocentis acti cruciatibus diris, tantum ſpectaculum vt attenderet. Iuſtiaque quæ hæc ſanciuit, velauit oculos rigidam ſententiæ exequutionem admirata, vt nunquam ab eo deuelauerit die. Hinc oculis iuſtitia depingitur velatis illa, anteque in hoc ſigno obumbrabatur velata mortalibus; Fuere & graues & acutæ voces, quibus harmonia integrabatur, edidit vocem illam grauem, *conſummatū eſt*, quæ ad humanitatis portionem inferiorem, partemque percuſſam ſpectabat; hac mori libuit, & acutiſſima illa, quę penetrauit cœlos, alta & ſonora, qua dixit clamans voce magna, *Eli Eli lammaſabacthani?* qua Deum inuocauit Patrem, miratus quaſi cùm Deus eſſet, quomodò mori liceret, & poſſet, ſummum amorem, ſummamque obligationem, vt hominibus & Angelis imponeret, exclamauit voce magna, emittens ſpiritum ſuper ritum morientium, qui iam iam dum mori concedi

cedi

Digitized by Google

ceditur,languidas edunt,& imbecilles, deformataſque voces, altiſſimè Patrem proclamauit Chriſtus, Deuſque ipſe, vt ſatisfactum ſibi eſſe de rigore iuſtitiæ fateretur iis vocibus & harmonia ſumma, humanitatis grauibus, diuinitatis acutiſſimis, altis, elatis, ſonoris lancea. Temperator erat huius cytharæ Dauid, hac exiuit ſanguis & aqua, cor patefecit, ne igne amoris incendio conflagraret, temperaretur imò aperto latere amoris incēdium & æſtus. Hanc pulſabat cytharam amor diuinus, Pater, ea hac muſica vt placaretur,delineretur que harmonia, hac placatur,& ſiſtit,hac Deum placamus, allicimus per Chriſtum Dominum noſtrum, muſica & concentu diuinitatis & humanitatis, qui deſcendit de cœlis, homo factus,vt aſcendat homo, aſcendit homo,deſcendit Deus, vſque ad conſonantiam Chriſti. Hominibus vt eſſet cythara, qua poſſent illinire iratum Deum, grauiſſima & infima noſtræ naturæ voce, quæ poterat perſonare ſolùm in claue naturæ, voce adiuncta diuinitatis, verbóq; ſonoro, vt ad be quadratum eleuaretur Chriſti,diuinitatis, humanitatis,iuſtitiæ,miſericordiæ, diapaſon, abſolutaque noſtræ ſalutis conſonantia, duo illo mirabili diuinitatis & humanitatis ſuppoſiti. Non ergo rauca voce, & horriſona,clangoſa & aſpera, peccati ſiccitate aſpera,rheumatiſmo frigoris,charitatis, inconcinna, granias cum Coruis cras cras, Eccleſiaſt. 32. cap. *Ne impedias muſicam.* Hanc Chriſti tantumque concentum, vocem imò ede ſimul cum hac cythara clarā, Deum inuoca,exclama,proclama ad Deū rationis, & appetitus concentu facto, cane cum hac cythara & more noſtræ villæ, villaneas ruſticaſque noſtras cantiones compone,pulſa cytharam,Deus eſt ad oſtiū,& pulſat tecum:hacq; delectabitur,& placabitur ſimul.

Venenum Tarantulæ vt fugias, phalangiique venenati dæmonis muſica eodem gradu & concentu, hac cythara Chriſto reddes, quò eſt lata offenſa, pelles virus, venenum excuties, qui potentiis deordinatis & chordis aſſidebat, quibus rationis legem tenemur attingere, vt cordati ſimus & non vecordes in cythara hac, & vt fides diſſonæ, & quæ vecordes ſunt, duplicāt ſonos, & duplicantur motibus, ne duplicati ſimus corde, & chordæ diſcordes ne ſint, ſimpliciſſimo & eadē ſibi, & prototypo Chriſto, antidotoque Chriſti corporis, præparati priùs oris vomitu pœnitentiæ, & confeſſionis, priſtinæ ſaluti vt reuoceris. Nicander in Theriacis horum Araneorū, quos phalangia vocamus, ſeptem ſpecies attulit, ille inquit: Eſt Rox, Aſterion, Cyaneon, Agroſtes, Diſdyche, Myrmecion, Cantharides, Sinchelon. Sūt omnes voces Græcæ: de quibus Plinium ſeptem etiam ſtabiliſſe ſpecies monſtrauimus. Rox enim græcis ῥὼξ eſt Rhagion Plinij, & Ætij, quod à ῥὼξ Græcis, nobis vuæ acinus, quòd ei maximè figura aſſimiletur, quò Rhagium vocauit Ætius; & ſubdit ipſe, id eſt, acineum, figura rotundum, nigrum colore, vuæ nigræ acini ſimilitudine, vnde appellationem accepit; os in medio ventris, denteſque poſſidens, pedes ex vtraque parte breuiſſimos. Hæc Ætius c. 18. lib. 4. ſermone 1. quæ omnia Nicander retulit, ex quo tranſtulit Ætius & Plinius. Aſterion idem etiam eſt omnibus, & Nicandro eo loci. Myrmecion etiam eſt omnibus idē. Cyaneus eſt cæruleus Plinij, & cranocolaptes Ætij, cuius morſus ſigna eadem ſunt omnibus. Cyaneus enim color, græcis κυάνεον, & cæruleus color eſt, & cœleſtis, vt videre eſt apud Dioſcoridem lib. 5. c. 59. & apud Homerum Iliad. κ. Agroſtes Nicādri lupus eſt Ariſtotelis, Plinij & Ætij, quaſi

Digitized by Google

quaſi venator muſcarum, & quod acuminatum ſit, ἀχόσ͵ες agroſtes dicitur more ſpicæ, graminis, herbæ ἀχέσ͵ες dictæ, non quòd culices venetur, aut muſcas, cùm muſca Græcis μῦα appelletur, & culex κώνω, aut ψῆνες. Dildyche Græcis δισδύχη & σφηκεῖον dictum, δισδύχη quaſi difficilis pugnæ, & ſphicon, quaſi veſpicum; Veſpa enim Græcis σφηκεῖα appellatur, de quo Nicander eo loci ſic: Reſtat aliud genus Phalangij, quod δισδύχη σφηκεῖον-ve dicitur, ſimile illi generi veſparum quæ crudas carnes depaſcuntur; ſunt enim equi emortui veſparum, tauri verò apum productores; feroceſque & venenatæ veſpæ naſcuntur putrefactis equorum cadaueribus; hîc ſubdit; ſi quempiam vulnerarit, ingens è vulnere tumor erigitur, tumores ad genua, vt nullo modo flectere genua poſſint, cordis trepidatio, virium deſtitutio, extremi maleficij animal; ſomnum adferens medio tantorum malorum, qui hominem placidiſſima quiete deluſum interimat. Cyaneum, cæruleumve, facere euomere telas araneas dixit, vt Ætius, Ariſtoteles, Pliniuſque retulere, vt & aliorum eadem retulit. Diſdyche ergo Nicandri, eſt crabro Plinij, & Sclerocephalon Ætij, durus capite, crabroni ſimilis, & veſpæ, vt diximus anteà. Cranocolaptem tradit Nicander etiam iis poſteà in Perſeæ foliis. Ægyptij genus Phalangij creatur, Cranocolaptes dictum, cuius horribile ſemper caput inceſſanter nutat, vterus autem grauatur, quòd ſi ſtimulo, qui eſt illi ceruici innatus, ſummoque capite, aliquem læſerit, mors ſequitur, ſine moleſtia aliqua, inopinatè tamen. Hoc Phalangium, ſpecies cærulei eſt, vt monſtrauimus ſuprà. Ex ſignis eorum, ex morſus accidentibus & aliis, Perſea arbor, vt docet Soſtratus lib. I. de morſibus, ex Æthiopia in Ægyptũ tranſlata

DDdd 4 eſt,

eſt, quam Rholus Democriteus lib. 3. cap.6. lethalem eſſe Perſis retulit, ideoque Ægyptiis tranſmiſſam,vt Ægyptios interficerent,tranſlatam tamen ſalutiferam extitiſſe Ægyptiis. Non eſt Perſea noſtra communis hæc, nam, vt docet Strabo lib. 1. cap.7. Perſea naſcitur in Ægypto,altitudinis eximię,iucunda aſpectu, materiæ vt Celtis altæ, pyro per omnia ſimilis,frondis perpetuæ fructum gerit, pyri magnitudine, longiuſculum, amygdalæ modo, putamine incluſum, herbidi coloris, nucem intùs inſtar pruni continẽs,longè molliorem,minoremque, guſtu ſuauis,facilè coctilis,& quamuis immodicè ſumatur innocua, quibus à Perſea noſtra vt diſcrepet,ſat patet, Dioſcorides idem retulit lib.1. cap.de Perſea. Hocque genus Phalangij atrociſſimum huius pulcherrimæ arboris foliis inſidere referunt; latet anguis in herba; Cantharides Phalangij, quòd muſcarum Cantharidum venatores ſint, ideoque ſalaciſſimas inferant morſu paſſiones, quòd nil Venerem exci-tet acriùs Cantharidibus, refert Dioſcorides lib. 2. c.54.à quo Galenus,Plinius,& alij.Species lupi Phalangij eſt,eo ſolùm diſſidens, quòd muſcis iis magis delectetur,aliis verò vulgaribus,Lupi dicti communiter. Sunt ergo Phalangij omnia genera ſex Ætij; Rhagion,Lupus,Aſterion,Myrmecionve, Cranocolaptes,Sclerocephalon,Scolecion.Dędecori & ignominiæ erat, lethalis & venenata Crux arbor illa, lignumque, gentibus Æthiopibus denigratis fœditate peccati, Perſis gentibus illis indomitis, & ferocibus virus, cruore inſuperabile, tranſlata verò in Chriſtum ſuper humeros eius imperium eius, illi inſerto eo ligno, ſalus, valetudo, antidotus in venena & mortes. Perſea hæc vireſcens iugiter, cuius folia linguam, fructus cor æmulantur, eiſdem autoribus

toribus patet, vt cum lingua cor aſſonet, muſica qua recrectur homo, & placetur Deus.

De myſticis Araneæ naturæ eliſis, & naturæ plurimis.

CAPVT XII.

EST ea Aranei vis, potentia illa, vt & ſi minimum exiléque ſit animal, maximos & feros vincat ſerpentes, ſuperetque omnino: non alio quàm capite aggreditur, vbi ſummam veneni potentiam, & robur continere ſciuit; hac eoſdem petit, & ſuperat, mirabile dictu, arborem excelſam, aliudve aſcendit quoduis, filo appenſus, quem è viſceribus defilat, ducit, ſe demittit, & librat illo in ſerpentis caput, quem ocioſum iacere inſpexit priùs, quietum, & placidum, ille contrahitur illicò, ac araneum ſenſit ſibi impendere, pertimeſcit, neſcit fugere, torpeſcit imò, Plinius libro 10. cap. 74. ſic: Librat araneus ſe filo in caput ſerpentis porrectæ ſub vmbra ſuæ arboris, tantaque vi, morſu, cerebrum apprehendit, vt ſtridens ſubinde, ac vertigine rotata, ne filum quidem deſuper pendentis rumpere valet, adeo non fugere queat, nec finis pugnæ ante mortem ſerpentis eſt. Idem Ariſtoteles 9. de hiſtoria, cap. 39. Ælianus, Rhodiginus libro 11. cap. 13. Vbi narrat ex Alberto Magno in Colonia Agrippina ſe vidiſſe puellam, quæ in trimatu arriperet araneas è parietibus, haſque impunè voraret, eiſdemque ali innoxiè. Eadem Paulus, Dioſcorides, locis allatis. Vtiliſſima iudicat Galenus 5. de compoſitione medicamento- 35

rum ſecundùm locos, capite 9. oua araneorum trita cum vnguento nardino, ad dentium perforatorum dolores, indito vnguento intra dentium cauitates. Idem Archigenes ſenſit, telas Araneorum conferre, ne vlcera inflammentur cutis. Senſit Galenus 1. ſimplicium, & authoritate plurimorum refert libro de medicinis paratu facillimis; quibus illicò ſuccurrimus manibus, digitiſve diſſectis. Succum trifolij ſummè laudat, aut herbam tritam ſuperimpoſitam vulneri ab Araneo illato, tum Centauream dictam, ſed de curatione venenatorum ſuprà diximus latè. Araneus Lupus dictus, tritus & linteo ſubactus, impoſitus fronti & temporibus circuitus, tertianarios
36 perſanat, docet Dioſcorides libro & capite citato; imò intra nucem virus araneus aſportatus quartanariis medetur; ſuſpicor, timore, retroceſſu caloris ad cor, & ſanguinis, ſpiriuumque, vt fit in metu, quò frigida diſtemperies melancholiam generans corrigitur, & ſicca, ſanguinis & ſpirituum calore, & humore, vt metus aliarum rerum ſoluit multoties quartanas iam victo humore, & ſuperato, declinante morbo, cocta materia. Non minùs Aranea id molitur, vel ad ſe tracta venenoſa humoris portione, qua fouetur malum, & morbus conſiſtit, deteriori, inquam, mali humoris portione, & noxij excluſa. Hoc eſt peculiare telis araneis, vulneribus impoſitis, vt priùs non decidant, quàm perſanent vulnera, oculorum fluxiones ſiſtit, ſpelunca tota inuolucrumve dictum, telæ Araneæ Lupi dicti, fronti cum lacte ſuperpoſita. Aranea ſi filum ducat ſuper fœminam, cui menſes fluunt, ſiſtit purgationem, qui omnes oleo putrefactis ſuiſmet morſibus ſunt vtiliſſimi; Ætius locis adductis refert. Auicenna, Galenus,

Digitized by Google

lenus, Plinius, & alij. Sunt Aranei Phalangiique omnes frigidi tertio gradu, & ſicci ſecundo : venenum verò frigidum ad initium quarti, & humidum ſimul ; oua frigida, & humida principio quarti, telæ frigidæ tertio & ſiccæ, adſtringenteſque natura, & agglutinantes, ſanguinem compeſcentes. Mirabile eſt illud Aranei, tantæ ambitionis animantis, petulantiæ & ſuperbiæ, vt ſeſe ſolus ſibi ſufficere ratus, ſemel ac perfectus magnitudine euaſit, quem terminum ſpatio vnius lunationis nanciſcitur, ſeptimanis quatuor, quatuorque ſeptenis, vt diximus anteà, menſe vno integro, illicò patrem matremque occidere fratres, congeneres, propinquos, benefactores, cognatos, qui inter fœtus fortior eſt aliis, ſolúmque parricida, & fratricida, tyrannide tanta, in hæreditatem paternam, fraternamque venire, ſuccedereque dolo, fallacia, malitia & fraude, ex Ariſtotele, Plinio, Æliano, Galeno & aliis retulimus. Eſt ſuperbus natura, qui altiſſimas occupat ſedes domus totius, eminere omnibus cupiens, altiora aſcendens, ſublimiora, eminentioraque loca, reptile animans alioqui obſcuriſſimi ortus, odit lucem, Solem, Lunam; iis omnibus inuidet, æmulaturque omninò, ſuperbus, elatus, vt ſolùm nubilo cœlo domicilium excedat, & qui ortu eſt inferior, locis natus putridis, ſpurcis, tecta petat ſuperba regum, & faſtidia domus, ſi poteſt, illique locus adeſt, angulis abditus obſcuris, caliginoſiſque locis, puluere inſperſis, frigidis, humidis, vdis, obſcœnis, parte eorum, & partitione ſicca inhabitans, putredine genitus frequenter, vt ſerpentes reliqui, qui proprium neſciunt autorem, amittereve domicilium infame, & ſpurcum, conceſſo tamen ſemel, ſalubriorem, altiorem, ornatiorem, ſi poſſunt, in illum reptant ſuperbi, & 37.

tumidi

tumidi petunt:hærent propriis,ſibíque hærent, aua-
ritia immenſa,vt nil remittant eorum quæ ſemel ar-
ripuere, ſine diſcrimine , omni præda vtentes, im-
mundi,ſuçcidi,mucilaginem propriam,vitioſúmque
excrementum,filum protenſum ſemel, vomitu reie-
38 ctum reaſſumentes,elingentes,colligentes iterum in
alimentum ſibi,ſemper in ſe cedentes,in ventrem ſe
colligunt, & os quod illo continent Phalangij dicti
præcipuè Rhagij, ventris medio , vt Ætius libro 4.
ſermone 1. capite 18. & Ælianus libro 3. capite 35.
dixere , & alij , quorum Deus venter eſt , vora-
ces, guloſi,iniuſti, crudeles, non vt reliqua animan-
tia prædam venantur, alimenti cauſa ſemper, in
ipſave irruunt Veneris occaſione , ducta gula , &
laſciuia , propter quæ duo rixantur animantia
39 cuncta. docuit Ariſtoteles 3. de Hiſtoria, capite 7.
& Plato 4. de legibus , hic ſolus crudelis , imma-
nis , non cibi cauſa , luxuriæve , mortem parat
caſu terribilem inopinatè , ſolùm imò vt animantia
perdat , enecet, inſidias parat, pandit retia, doloſus
obſeruat , abditus , óccultus , vt plurima quibus
non vtitur, ſatur, & plenus, reti viua retineat, miſe-
rè detenta , cruciatu famis & ſitis acta , aſſultibúſ-
que animantis attrita lancinet,fugere inualida ; de-
lectatur maximè , cùm è reti excuti volatilia non
poſſe vidit , repens ipſe , dexterè quòd vagetur
per rete , irretiantúrque illa magis , & magis , mo-
tus facto conamine ligentur , religentúrque irre-
tita ampliùs , ipſe cùm diſcurrat liberè , peruerſo-
rum pedum , quæ alia pedibus liberis formatis , &
alis moliri non valent , animalcidia parans volunta-
ria , committénſque omnino , non ſubito caſu , &
fortuna:gloriatur maximè quòd pedibus euerſis te-
las ordiatur ingenioſè, & aſtruat, quas nec Minerua
rectiſſi

Digitized by Google

rectiſſimorum pedum, æquales componet; quò in Deam ſuperbiit Aranea illa Ouidij Metamorphoſeon, & laceſſiuit illam, confabulationes narrant; quæ nec Diis conceſſit victoriam, aut maiores iudicauit; inferior adeò, & ſi ipſo nihil obſcurius quoque ſit; Lucifer alter ſuperbus, Iob loco adducto initio huius capitis, de confidentia eorum qui obliuiſcuntur Deum, hypocritæque deſcribens euentus inquit: *Non ei placebit vacordia ſua, & ſicut tela araneorum fiducia eius.* Nam væcors ille & ſtultus, peccatórq; ignorans, inſipiens, non delectabitur væcordia ſua, qui fidet rebus vanis & fallacibus, fugacibus, temporis viciſſitudini obnoxiis, ad creaturas conuerſus: erit quò væcordia diſpliceat, ſua malitia deceptus, poſt mortem, & viuente adhuc, *& ſicut tela araneorum fiducia eius*; Sperat aranea ampliſſimas protendere telas expanſas nimis, quibus communia poſſit animalcula & maiora venari adhuc, ſollicita & anxia net, hac hinc pendet, illinc vincit: angulos omnes percurrit, cuncta voluit in orbem, tandem tabeſcit illuſa, viſceribus abſumptis, reiecta ſubſtantia, alimento deſtituta, marcida, tabida, anhelans, defeſſa, propriis viſceribus effuſis, ſumptu facto, ſubſtantiæ expenſis, vanno reti adacta. Vbi fœtus imò educare credidit, alere, tueri à contrariorum iniuriis, viſcerum penſis, & ſecurè viuere, iis ipſis (poſteà diximus) impetitur, interficitur, domeſti a ſobole, genitis filiis, eſtque illi tela ſepulchrum, & feretrum, quæ in gratiam eorum adſtruxerat, & cũ innocua, ſimplicia, & inermia animantia eadem irretiiſſet, vt eſſet illi in reti fiducia victus ſibi, & ſoboli genitæ, hæc ipſa quę erat animãtis fiducia, ſepulchrum eſt illi tandem, vt vnde viuere poſſe ſperabat, mori miſerrimè detur, ſuppliciúmque vltimum. Accedit Stellio (iam ſuprà diximus) & onuſtum

Digitized by Google

onuſtum rete,ſimul cum autore flagitij rapit, arripit, vorat,fert ſecum, gliſcit, malè acquiſitum peculium ingerit ille, quas ſi grauatas adeò telulas non inſpexiſſet,remitteret liberè. Non aliter væcordia hypocritæ ſuccedet, & ſicut tela aranearum fiducia eius. Tabeſcere feciſti, ſicut araneã,animam meam (loco adducto)continget illi, quod væcordi accidit Lucæ cap.12.qui cùm retia latè protendiſſet, vt ingentiſſimam bonorum copiam congereret, animæ ſuæ loquebatur, *Anima,habes multa bona poſita in annos plurimos, requieſce, comede, bibe, epulare*: cui iuſtam tulit Deus ſententiam: *Stulte,hac nocte animam tuam repetent à te*:ſic qui ſibi theſaurizat,eodem reti captus eſt, quo alia capere nitebatur & quo irretiuit, propriis filiis,ſobole educata interemptus; *inimici hominis domeſtici eius*.Matthæi 10.cap.incidunt in foueam quam fecere,pſalmo 7.in illis in quibus fiduciam habent, mortem & perditionem inuenere: ſicut tela aranearum fiducia hypocritæ,vt ibidem dicitur. Fallaciſſimum fiduciæ genus, quæ integro anno orditi neuerũt,texuerúntque,exedentes viſcera, macie triſtiſſima detenti, abſumpto humore roris gratiæ,ſanguine, reſque familiaris ſupellectili, fame excruciati,anhelantes honores,dignitates,officia,fila ducentes varia è viſceribus propriis, telámque ordientes vitæ ferè totius decurſu, in qua ſpem repoſuerunt, mors inopinata & ſubita rapit, diripit,anima repetita, quæ ſubitanea magis, & ex tempore (Ambroſius dixit) quàm illa cuius nunquam meminere peccatores, & ſi poſt longiſſimos morbos accidat, quæ præparata magis, & præuiſa, & ſi tempore inſtantaneo ſuccedat, quàm quæ toto vitæ curriculo paulatim deglutitur,meditatione continua iuſti. Eſt hic imber gratiæ matutinus, & ſerotinus, vitæ & mor

Digitized by Google

mortis, viuendi & moriendi ſcientia, & notitia, data eodem autore legis notitia & arte; quæ enim exorditur anno integro, ſollicita & ſedula, verrit ſubitò ſcoparius, verſorio & ſcopione, mórſque rete expanſum quod anxiè protenderat ſurripit, & fert ſubitò ſecum, vt & vxori, mulieríque impudicæ accidit, quæ vt victitet, comparétque ſibi & familiæ alimentum, ornatum, ſupellectilem, & pompam, vt araneæ faciunt, marito ocioſo, cauſa eſt excidij, & ruinæ. Multoties fucus ſuſurrans, peruolans impetu ſecum affert rete, araneámque inuolutam ſimul cum illo, & implicatam, muſcarum occaſione multarum proclamantium in reti, acceditve Stellio (diximus) gliſcítque araneum, pœnas vt luat, ea quæ ſolùm ſimplices, inermes, irretiebat muſcas, culices debiles, tela, vt quæ erat illi fiducia, ſit pœna, carcer, compedes, & vinculum, ſuppliciúmq; iuſtiſſimum. Hinc Ægyptij iniuſtitiæ hieroglyphicon araneę tela muſcis referta detentis ſignificabant, quòd carcer iuſtitiæque vires, leges, ſtatuta, pœnæ, & ſupplicia pauperibus ſolùm imponantur, debilibus, fauore nudis hominibus, non fucis ſuſurrantibus, ſuſurro populi notis, non potentibus, diuitibus, impoſitura ſanctionum, ij frangunt, abrumpũt imò, ſecum deferunt leges, & quò placet iuſtitiã peruertunt, ius, æquitatem, euertunt omnia. Eſt vana & fallax ſpes hypocritæ, fraudes, doli, & ſimulationes tandem deficient, & cum retibus aſportabitur ſimul à crabrone, reti onuſto ſanguine inermium, ab ſtel-
lionéq; deglutietur. Stelliò ingerit araneum, fiducia 41
eius tela vana, facilis, illi erit in opprobrium, in perditionem, ex ea imò ducetur, illáque inuolutus ſuomet reti, quod aliis parauerat, ruet. Pſalmo 56. *Laqueum parauerunt pedibus meis, & incuruauerunt animam*

animam meam, foderunt ante faciem meam foueam, & inciderunt in eam. Diximus, araneum irretire lacertulos paruulos, ex Ariſtotele, & aliis, mirabili quadam induſtria & arte eoſdem opprimere & eneruare fame, intra domicilium contentos, araneæ minatu ad ſpeluncæ ora minitanti, timidos detineri vmbra grãdi facta, obſcurato domicilij hiatu, præſentia animalculi minimi alioqui & imbellis in lacertulam, interim fila intertexere in cauernæ oſtiolo deſidis lacertulæ, hæc ſiccata fortia conſiſtere, aut ſi poteſt, lacerto dormitanti filateriis obducere fauces cauernæ animantis, fame iam verò confectum ferè cùm ſentit, debilem, languidum, morti vicinum cùm duxit, antequàm morte occupetur, ne ſanguis concreſcat inutilis ſuctui araneo, quem ebibere parat, neglectis reliquis, vt araneis mos eſt, impetere illicò, repetereque lacertulum ictibus, morſibus, inſultibus, impetu in eum facto, vna vice & alia contundere, caput præcipuè innocui animantis, malitia, venenoque effuſo, quibus maximos concidit ſerpentes capite infecto, hoſque circumrotare facere circuloque euolui, torpere incuſſo metu, natura animantis, impedita fuga, lacertuloſque iis miſerrimè perdere, reddereque tandem exangues, eſt illis fiducia araneis in reti quo detinent illos hoc ipſo ordito, ad domus limina, carcere è propria domo conſtituto, lacerto ſecuro, oſcitanti, & quieto intra propriam cauernam, feraleque domicilium, fiduciam ſibi in tela conſtituenti araneo. Stellionemque tantæ iniuſtitiæ impatientem, rete araneamque ſimul arripere, ingerere, pœnas luere fallaciſſimum animans, redimique pretio ouorum, pretioqu e ſolùm ſobolis, relictiſque illis liberè, quòd hæc ſtellio pluris habeat dum reperit, araneo relicto ob ven eni copiam naturæ inſtinctu;

ſtinctu; eſt hoc pretium præmiumque illi elargitum, quaſi in gratiarum actionem, vt interim ac oua gliſcit, fugere poſſit araneus fallax, propria ſobole relicta & deſerta ſucceſſione, iidem referunt autores ſuprà. Hinc Iob 8. ſpem eorum qui obliuiſcuntur Deum, & hypocritæ fiduciam ad telas araneorum contulit; quibus confidunt irretire animantia, iiſque ipſis plicare, fidentes dolo & cautelis, qui ſi non poſſent ordiri, inſidias non tenderent, vnde illis mors eueniret inopinata. Contingit iis qui decipere cupiunt, irretire officio, dignitate, autoritatis & potentiæ abuſu, ſugere ſanguinem parant, viduæ, pupilli, pauperum, debilium, hac ipſa tela protenſa à ſtellione dæmone, iuſtitiæ Dei exequutore dirupta, arrepta, arripi ſimul cum illa eadem, vt deuorentur ij aranei, cum tela ſimul, eorum fiducia, vt ſit illis ruina & lapſus, hac ipſa vt conuoluantur, irretianturque ipſi, ſitque eis ſupplicium, vt & perditionis occaſio, qui fortaſſis ſecuri ſine officio, ſine tela iudicij, dignitateque euixiſſent. Eſt ergo fiducia eorum, ſicut araneorum tela. Suſpenſus eſt Aman in patibulo, quod parauerat Mardochæo: fuit illi honor, dignitas, ruinæ occaſio, & excidij, vt eſt araneis qua deuorentur ab ſtellione, potentia, robur, induſtria, arſque ſtruendi telam, officium. Secundus locus Pſalmi 38. etiam iis conſiſtit quæ de Aranea diximus, Araneã non ex vtero filum ducere, vt ſenſit Democritus, Ariſtoteles refutat locis ſuprà adductis, deceptus Democritus, quòd ſoboles araneæ ex vtero illius pẽdeat tempore aliquo, ſemel ac lucem experitur, venitque in auram, filis, filamentis, vtero alligatis matris, fœtura omnis pendet, vt illō annexo ſugant alimentum mãmillarum inſtar lactentium, & more, ſpatio aliquo conſtituto à natura, vſque ſe ipſis victum

quæritare valent filis, vtero colligant filios, ſecúmque diducunt ingratos, quos ſimul cum iis vmbilicorum inſtar intus retinebant, & extrà quando licet retinent non minùs natos iam; hinc vtero filamenta ducere Democritus credidit, nere vtero & ordiri ſtamina, at ſecus multò res habet, nent ore, ventriſque medio, indeque diducunt fila, & ſtamina pendent, nentes poſteà officio communi. Vnde Ouidius: *Eſtque caput minimum, toto quoque corpore parua eſt; In latere exiles digiti pro cruribus hærent. Cætera venter habet, de quo tamen illa remittit Stamina.* Digitos compellauit crura, quòd internodiis diſtinguantur certis articulorum inſtar à ſummo ad imum. Ore denique euomit mucilaginem illam, mucoremque trahit quo retia nectit, & pandit, ex cute vi ventris tracta humida ſubſtantia confluenti in ventriculum ſuctu, pororum communione, ore ſugit ex toto, quod in medio ventre continetur, eſtque illis os tractiua virtus ventri inſita, hoc fila dum ducunt continuò marceſcunt, tabeſcuntque opere tandem iugi, humore abſumpto, & rore humido extracto, labore aſſiduo; hinc eo loci dicitur: *In increpationibus propter iniquitatem ego defeci*, redactus in nihil peccati, quod nihil eſt, boni defectus & eſſe rationis debitæ, annihilaui ego meme, defeci, redegi me in nihil, vbi Deus non poſſet hominem ſua omnipotentia redigere in nil peccati; propter iniquitatem ego defeci, non deficere feciſti, ſed defeci: ſubdit. *Et tabeſcere feciſti ſicut araneam animam eius*, non dixit meam, ſed eius qui eram, ſcilicèt quòd cùm defeciſſet in nihilum redactus, non meam, ſed eius qui fui. At ſicut araneā feciſti tabeſcere, cùm propriis filiis, fila ducētibus abſumētibuſque matris alimentum, & humorem, qui poſteà imbellem, debilemque matrem occidunt, quam

con

conſtituerunt matrem,tum opere continuo,& labore aſſiduo captandi aurã, & fauores (diximus) conceperunt dolorem, & pepererunt iniquitatem, filiis propriis abſumentur,impetientur , hiantes, ſqualidi ſine gratiæ rore,humidoque alimenti iuſtitiæ, fœtibus propriis,operibus , proprio partu tabeſcet iniuſtus,& in quibus requiem ſibi pollicebatur,vitã, poſteritatem,iis tabeſcet ; in iis laborem , mortem inueniet , labore futili ſolicitus, inquietus , ſeſe abſumet, erodet, rerum fugaciũ inconſtantiã & pericula expertus, ingratitudinemque eorum quos educauerat , telaſque araneæ quibus innitebatur, vt muſcas inutiles captaret,tendens retia huc & illuc, vt tendit Aranea,omnem partem versùs irretiens,filáq; ducẽs, vt ſi hac nequit , illa capiat. Tabeſcere ergo feciſti animã eius,iis eiſdẽmet quibus genuerat , vt tabeſcit continuo netu aranea, & marceſcit ; permiſiſti tabeſcerent , & vt perpetua ſolicitudine iis vanis , & fugacibus rebus detinerẽtur,amore proprio in ſe cedentibus , vt cedit aranea in ſe , & colligitur nens, ſuomet opere , ſemetipſis , proprio ore & manibus, fœtu,operibus , irretientibus vndique non ſuffecturi , tot tantiſque ordiminibus & filateriis. His dicitur Eccleſ. 18. *Cum conſummauerit homo , tunc incipiet, & cum quieuerit , operabitur.* Cùm conſumauerit homo hæc vana , tunc incipiet homo eſſe. *Militia vita hominis ſuper terram*, Iob. 7. dicitur , non pax, tranquilitas , cùm quieuerit ab iis vanis , fugacibuſque rebus , tunc operabitur , Siſyphus alter, quem quòd fuerit mortalium omnium actiuiſſimus, rebuſque &negotiis ſæcularibus implicitus,apud inferos puniri poëtæ fabulantur perpetua lapidis reuolutione , aſcenſu & deſcenſu defatigatum finem impoſuiſſe , vt ratus labori , incipiat opus

Digitized by Google

tum cùm conſummauerit homo, incipiet; cùm opera conſummata edere cœperit, vſque dum quieſcat, tūc enim operabitur, viſione beatifica opereque fruitionis Dei, quieſcens in opere, operans in quiete: *Tabeſcere* ergo *feciſti ſicut araneam animam eius*, occupatam inutilibus, futilibuſque rebus, vt, quemadmodum aranea retis centro aſſiſtens centrum relinquit, vt decerpat muſcas leues, tabeſcitque tela lacerata & diruta, in qua fiduciam habebat & ſpem, vt reſarciat illam propriis viſceribus, ſic tabeſcere feciſti animam eius qui eram, quòd reliqui centrum Deum ipſum amore creaturarum, lineas quærens, & centrum deſerens, amiſſo centro telis diruptis, filis protenſis, laceratis, fauoris & negotiorum quibus innitebar, & confidebam maximè, tabeſeci & emarcui fame, & ſpe fruſtrata rerum fallacium, ſicut aranea tabeſcit tela dirupta, inutilibus iis confiſus & fretus.

De Telaraneis eorumque ſymbolico ſignificatu.

CAPVT XIII.

43 TElæ Araneorum vanitatis hieroglyphicon extitere antiquis, & futilitatis; conſtat carmine illo Catulli, vbi de ſe ipſe loquutus ait: *Nam tui Catulli plenus ſacculus eſt aranearum*, id eſt, inutilibus eſt plenus negociis. Lucianus in Pſeudologiſta. Carie & araneis oppleta, quòd inutiles quæſtiones agitaret. Tempore quo Gregorius Patriarcha Conſtantinopolitanus Macharium, Pyrrhum, & ſocios, vnam in Chriſto Domino ſolùm naturã & voluntatem adeſſe impiè aſſeuerantes, damnauit, centum quinquaginta pontifi

Digitized by Google

pontificum decretis, telæ aranearum denſiſſimi imbres cecidere, maxima omnium admiratione, in medium populi Conſtãtinopolitani, pluuiæ inſtar, quo ſignificari credidere fideles, & Catholici, vanas eſſe, inutiles, friuolas, hæreticorum technas & errores, impioſque hæreticos, & inanes, vanos, inſtar aranearum telarum inutilium, futiliumque omnino, moreque illarum è cœlo depulſos, taleſque ſanguinem ſiſtere, fluereque impedire, floccilagines dictæ, impedimentoque hæreſes fuiſſe illorum, quo minùs Chriſti ſanguis flueret in plurimos, terreſtri ſubſtantia eorum appetitus parte, qua pollent, pulueriſque illæ glutinoſis filamentis immiſtæ, terrena ſiccitate ſquallentes vitiorum, ſuis figmentis, vaniſque filateriis, vt concreſceret detento & impedito, Iſaiæ c.59.
Ecce non eſt abbreuiata manus Domini, vt ſaluare nequeat, neque aggrauata eſt auris eius, vt non exaudiat, ſed iniquitates veſtræ diuiſerunt inter me, & vos, & inter Deum veſtrum, & peccata veſtra, abſconderunt faciem eius à vobis, ne exaudiret, manus enim veſtræ pollutæ ſunt ſanguine, & digiti veſtri iniquitate, labia veſtra loquuta ſunt mendacium, & lingua veſtra iniquitatem fatur; Non eſt qui inuocet iuſtitiam, neque eſt qui iudicet verè, ſed confidunt in nihilo, & loquuntur vanitates, conceperunt laborem, & pepererunt iniquitatem; oua aſpidum ruperunt, & telas araneæ texuerunt. Quibus inania & vana telulis iis conſignat, araneæque telas vocat illa ſpiritus Deus, quas ſanguinem ſtetiſſe docet, diuiſiſſeque inter Deum & homines, ſanguinis Chriſti fluxum compeſcuiſſe, ne illis vtiliter flueret, telis araneis compeſcentibus ſanguinis decurſum (de quo loco Iſaiæ cap. de Baſiliſco, & Aſpide ſuprà latiùs.) Generantur telæ araneæ quædam vapore craſſo, glutnoſo aſcendenti, locis puluere inſperſis, qui non

 ſecùs

ſecùs ac aquæ guttulæ, puluere ſiſtunt, & colliguntur; firmantur, ne dilabantur, figuramque orbicularẽ retinent puluere preſſæ; ſic vapores illi elati puluere detinentur, formanturque, glutinoſi, & viſcidi natura, tecto, & locis aliis ſupremis in quæ leuitàte natura tendunt, & ſiſtunt affixi, vltrà vt cùm non detur eundi locus, nec pateat reditus in telas abeant conditas, vt locis puluerulentis plurimis telæ aranulæ conſpiciuntur frequentiſſimæ ſine araneis, autoribus aliquibus, & in magno prouentu, quòd non araneæ opere laborioſo conſtiterint hæc, dicto imò ordine, quæ ſunt craſſiores denſioreſque multò reliquis impenſis araneæ orditis quæ hoc halitu aleſcunt, ſuntque humidæ & frigidæ naturæ, vt fabrefactæ, quæ ab araneo procedunt ante ſicci terræ pulueris inſperſionem, vt poſt hæc ſiccæ & ex terreno adſtringentes ſanguinis fluores compeſcant, poſt ſiccæ, frigidæque temperamento, adſtringentes denſæ terreſtri vapore conflatæ, ſanguinem ſiſtentes, reliquæ aliter elatæ vaporibus, & vbi aranea reſidet, vſque puluere ſiſtant. Pſal. 89. ſic. *Quoniam omnes dies noſtri defecerunt, & in ira tua defecimus: anni noſtri ſicut aranea meditabuntur, dies annorum noſtrorum in ipſis ſeptuaginta anni, ſi autem in potentatibus, octoginta anni, & amplius eorum labor, & dolor.* Locus ſanè omninò difficilis, qualiter anni noſtri meditentur ſicut aranea, cùm & cur ſeptuaginta in ipſis, & octoginta in potentatibus, & amplius labor, & dolor. 2. cap. 1. lib. de vitæ duratione diximus; locum hunc duplicauimus, ad reliqua hic explicandus de aranea venit. Araneæ nomine duo inuoluuntur, & animal, vt diximus vſque modo, & tela aranea, eodem nomine inſignita, quæ aranea & vocitatur omnibus. Hinc Aſtrologi Aſtrolabij rete araneam com-

pel

Digitized by Google

pellant, quòd ſit circulus circulis plurimis conflatus, vt araneæ telæ quibus aranea animalcula capit, decipitque abdita, & occulta: hæc circuli inſtar, vt diximus, rigore geometrico conflata expanditur, quatuor diuiſa quartis, non aliter ac Aſtrologi ſuas quartas diuidunt, quibus quatuor mundi conſtituunt cardines & puncta immobilia, Oriens, Occidens, Septentrio, Meridies; non ſecus tela aranea araneorum ſecatur punctis quatuor, ligata verſus quatuor mundi cardines, quorum quartæ, in communibus araneis telulis decem & octo conſtant circulorum ſectionibus & arcubus circularibus; quatuor verò decem & octo, ſunt ſeptuaginta duo, numerus ſeptuaginta interpretum Græcorum Ptolomei Bibliæ ſacræ, qui variis locis & ſeiunctis idem omnino omnes pronunciauerunt traductionibus; erat enim omnibus ſpiritus idem. Septuaginta verò ſunt dicti, & ſi ſeptuaginta & duo ſtiterint, quòd maior numerus minorem abſorbeat & contineat in ſe, non ſecus ac in tela aranea cùm ſint ſeptuaginta & duæ ſectiones in quartis circulorum, ſeptuaginta ſolùm numeramus, aliis ſubtacitis. Potentiores verò araneæ phalangij dicti Luparij nomine, circulos aſtruunt (numerāti fiet manifeſtum) quorum quarta quælibet, quæ eſt quarta pars circuli, viginti ſectiones obtinet, & fila viginti, totus vt integretur circulus, octoginta portionibus æqualiter, quibus conſtat aranea; iiſque ſolùm quibus magis poteſt, vtitur circulis, vt animantia venetur, iis velox percurrit, iis diſcurrit commodè, hos vtiliter, proficuè plures nequit; quò non apponit plures, at ſi apponit vltrà, labor & dolor. Dolet inuidū animās de iactura prædæ, cùm antequàm accedat, & irruat, multoties peruolet, ſi ſint plures, aut irretiatur aranea multitudine,

ambagium Labirynthi, aut præda complicetur, vt confuſione arcuum plicata rete vniuerſum confuſum obſtet diſcurſui animantis, laceretur & implicetur tandem, vt detricari non poſſit. Tum cùm plus diſtet à centro pars illa, laxa eſt, deligata, mobilis, facileque abrumpitur prædæ motu quouis facto. Hinc dolet, laborat, vt ibi veniat, quæ frequentiùs fruſtratur præda. Ideo quantum ad araneam attinet, anni noſtri ſicut aranea meditabuntur faciles, leues, meditabuntur, numerabũturque, vt tela aranea ſeptuaginta in ipſis communi lege viuendi, in potẽtatibus, ordineque communis experientiæ & viuacioribus, octoginta, vt araneæ iis numeris circulantur; ſic nos circulamur eodem numero, & curriculo annorum, cœli tot circulis metiuntur dies noſtri, tot circuitibus, ampliùs verò labor & dolor ſenectutis, & impotentiæ, araneæ inſtar, quæ plures circulos ſuperaddit labori & dolori. Dies ergo noſtri ſicut araneę tela meditabuntur iis circuitibus, & ſicut aranea in opere circuituum & circulorum, quæ ſuũ opus abſoluit, & complet, ſeptuaginta, octogintave circulis orbem, curriculumque præfinit, & terminat. Iis eſt ſenibus labor ætatis, morborumque, & dolor eorum quibus potiri nequeunt, reliqua (curque eæ ætates naturæ hominum ſignentur 1. lib.) *dies ergo noſtri defecerunt, & in ira tua defecimus*; ex peccato mors (ſuprà) hinc in ira tua defecimus, dieſque noſtri ideo numerantur, qui aliàs ſine numero forent, dies noſtri defecerunt in nobis culpæ reatu, ideo & nos in ira tua defecimus indignatione pœnæ. Tum ſicut aranea meditabuntur anni noſtri, erunt enim breuis durationis, ſolúmque vſque ad partus noſtrorum operum perdurabunt, dieſque noſtri computabuntur tot quot fuerint opera hominis vtilia, & proficua; amplius

pliùs non viuet homo; iuſtus non moritur, dormit imò, vt Lazarus amicus Deo non mortuus eſt,ſed dormit.Iniuſtus non viuit,nec peccator,non numeratur in libro vitæ,mortis imò; Magdalena dum erat peccatrix nomine nullo compellabatur, vſque dum ad pedes Chriſti ſe lauit lachrymis,cuius ſolum dicitur;*acceſſit mulier in ciuitate peccatrix*.carent nomine peccatores in libro vitæ,poſteà in reſurrectione proprio nomine compellata Maria Magdalena, ſacrarium Domini,Apoſtolata. Poteſt enim Deus ex lapidibus iſtis panes efficere, & viuificare in omni verbo. Vſque ad partum ergo noſtrorum operũ meditantur dies,& anni noſtri, inſtar araneæ phalangij ſpecies cærulei,quæ ſolùm vſque ad partum cõſiſtit, poſteà propria quæ interimitur ſobole, & genitura, morſibus,iam macie confecta,filamentis extenuata, quibus fœtus colligatos vtero edaces educauerat illa,& victitarat vtero ac ſi mãmillis lactaſſet,ſic meditantur dies noſtri vſque ad partum, perduramuſque vſque dum in lucem aut tenebras edimus fœtus,nec numerantur anteà dies & anni noſtri, quàm operibus & partu numerentur; iis viſitur an vixerit homo,an ſecus, quantúmque euixerit ille, mortuus ſteterit iis,an habuerit dies,an ſine diebus & tempore diſceſſerit, ſine ſobole & filiis occubuerit. Sicut aranea ergo partu numerantur anni noſtri, illiſque præfigitur meta,*opera enim illorum ſequuntur illos*. Locus alter Oſeæ allatus huius etiam capitis initio, iis deplicatur, quo Samariæ minatur ob idololatriam vituli. Eſt Samaria fertiliſſima totius regionis Palæſtinæ pars,ſi quæ alia olei abundantiſſima præcipuè, fructuum vberrima, feraciſſima, & copioſa, Samarites enim Hebræis medulla arborum eſt, pinguedo ſcilicet,oleoſum,ferax. Vnde Samaria cuſtodia olei,

 pinguis

pinguis Hebræis notatur; vepreſque fertilis ſpinis circumſeptus. Medio ergo tantæ affluentiæ & vbertatis, fæcunditatis tantæ; vitulum aſtruxere Samaritani, vt colerent in verum Deum, idololatria & apoſtaſia, mentitos & falſos Deos proſequentes cultu, vero Deo neglecto; vt hinc benigniſſimus hominū cōditor, qui manibus clauis affixis ligno coniunctis quaſi, vindictam ſumere neſcit, cōqueratur, vitulum Deum non eſſe renuncians populo ingrato, & rebelli, Oſeæ 8. cap. rationes afferens quibus Samariæ vitulum Deum non eſſe inferat ille, qui cùm veritas ſumma ſit, ſufficeret dixiſſe, cùm quòd artifex fecit illum, ſi factus Deus non eſt, Deus ille eſt qui omniū eſt cauſa, prior omnibus, eſſe, entitate, eſſentia. Tum quia ex Iſraël eſt, de vero autem Deo, *generationem eius quis enarrabit*? Iſaiæ 53. cap. tam miraculoſam temporalem vnionis gratiæ Spiritu ſancto cooperante; quàm æternam, colligit vltrà iis, Deum non eſſe, quoniam in aranearum telas erit vitulus Samariæ. Degenerauit Samaria, defecit à fructu veri cultus Dei veri, & amantiſſima ſoboles frugifera & oliuæ inſtar vberrima, inuenta eſt in tela aranea iniuſtitiæ, & immunditiæ, fœdæ, cultuſque eorum, & religionis fructus, qui ſperabantur ex hac oliua fertiliſſima, in aranearum telas abiit, non ſecus ac fructiferæ & feraces oliuæ, morbo infectæ cultus defectu, cœli terræque inclementia, ob vitioſam quam cōtraxere vitio ſui diſpoſitionem, teredine hac laceratæ, aut vitioſæ & luxuriantes, fructus araneorum telis obuolutos, marcidos, ſteriles, infrugiferos, reddunt commutantque in vanas, & fallaces oliuas, telaraneis circumſeptos fructus, vberrimorū loco, frugiferorum, quod vitibus & oliuis accidere experientia quotidiana edocet, Plinius lib. 17. c. 24. Ariſtoteles, Ælianus,

Ælianus, Columella, Cato locis ſuprà. Quem morbũ araneam vocant, non minùs Latini, tela orta, ſiue nectu animantis, ſiue aranea autore. Quod & ſi luxuriantibus iis contingat, vitioſiſque plantis, locis humidis expoſitis, & ſterilibus, ſiccis, deriguis, & ſqualentibus, docuit Theophraſtus lib. 3.c.7. non minùs accidit, vt fructuum loco telas araneas reddant. *Erit vitulus Samariæ in aranearum telas*; & à quo ſperabantur Deo præmia, fructus, remunerationes, erit in telas araneorum potentia eius, araneas vt ſuſcipiant, ficta præmia, fallacia, vana, idololatrię & perfidię, quę vero Deo repugnant; qui veritas ipſa eſt, ideò fallere nequit, ſed quæ promiſit implere. Vltra imò, *quæ neque oculus vidit, neque auris audiuit, quæ præparauit Deus diligentibus ſe*. Maiora ſunt enim quæ elargitur, iis quę promittit. Mentitus verò Deus, fructus, præmiáque vberrima pollicetur, & eſt in telas araneorum potentia eius; quò nec retribuere poteſt, nec quid conferat, poſſidet, egeat cùm ipſe, telis araneis circumuolutus, figmentis & vanitatibus. Samariæ ergo & oliuæ, vitiſque vberrimæ fructus, vitulus, cultus, religio, nec Dei, nec Deus, quoniam in telas araneorum eſt, in vanitate & mendacio vitulus Samariæ, fructus promiſſa ſpes, vt oliuæ fructus, & vitis corruptæ, Deus mentitus præmia religionis nõ impertiet. vt nec aranea fructus. Verus non eſt Deus, qui eſt in telas araneas iniuſtitiæ. Diximus iis iniuſtitiam ſignificari, vanitatem, mendacium; tum non eſt Deus qui in telas araneearum eſt. Dicitur verò in telas pro, in telis eo loci. In enim accuſatiuum pro ablatiuo regit paſſim. Terentius in Adelphis, *in quem exempla fient*, pro, in quo. Et, *vereor te in os laudare*, pro in ore. Qui ergo in telas araneorum eſt, Deus non eſt, impotens enim eſt, qui telis araneorum detinetur

Deus;

Deus;impotens cùm ſit, nequit abrumpere figmenta,inuolucráque fallacia, iniuſta,immunda. Omnipotens tamen verus eſt Deus , fert fictus imò hæc omnia;conſentit tot abominationes,ſcelera, flagitia; hæc non dirumpit,vt hæc fiant,illa ſinit,ſuſtinet,ſibi conſulit,honori,reuerentiæ,cultui,in bonum eorum quæ fecit non proſpicit, non tuetur veritatem , non ſe,non bonum ſibi conſulit,auræque populari, mortalium ruinam, creaturarum interitum, non eſſe, & nihil intendit,nec noſtra conſiderat prouidẽtię opere,perdere imò parat quæ ſunt,fœdare & corrumpere; vitiis & maculis inficere,negationibus, priuationibus entitatis dehoneſtare,& deprædari quæ habẽt entitatis & veri , peccati nihilo , cùm iuſta, munda, bona,integra, in pōdere & menſura,omnia per Deū facta ſint,& ſine Deo facta ſint nihil , negatione iuſtitiæ rectitudinis,& eſſe quæ ſunt.Qui hæc ſinit,nō Deus,non factor, nō benefactor omnium,corruptor imò,inquinator,deſtructor creaturarum eſt. Ariſton Chius Philoſophus dialecticas quæſtiones , argutias inutiles eorum,qui ſolùm vt alios deciperẽt, aſtruebant,telis araneis comparauit, quæ cùm artificioſiſſimè elaborentur, nullius vſus, impedimentum imò ſanguinis,generis,diſcurſus mortalium, ſymbolo ratiocinationibus vana.Erant hieroglyphicon antiquis

47 temporis iacturæ.Rabbini,Caballiſtæ,&Thalmudiſtæ plurimis referunt vana quædam de aranea, quæ ſilentio prætermittere noluimus, in auditorum gratiam,vt tot ſeria tædium non afferrent,referũt,Abulenſis retulit lib.1.Reg.c.23.Adamũ inquiſiiſſe à Deo, cur ſtultiſſimam muſcam,moleſtiſſimámque hominibus,& araneam omninò inutilem cõdidiſſet. Deũ hæc inutilia eſſe negaſſe, ſeruo enim ſuo Dauid futura vtiliſſima,& proficua.Stultitia enim muſcę ſemper

per

Digitized by Google

per eadem, prolixa, ignorantiáque, periculo eidem expoſita, nõ reſipiſcens plus vna altera vice, in idem recidens, ignara, & inſcia, inquiunt illi, perutilis extitit, fictáque fatuitas Dauid & ſtultitia coram Rege Achis, eius vt iram compeſceret, fictus amens, & fatuus, Reg. 1. c. 21. Cui iratus non eſt ille fatuo credito de induſtria facto, & muſca vtilis illi adfuit. 1. Reg. c. 26. vbi ingreſſus tentoriũ Saül in deſerto Ziph, dormientem inuenit Abner ſomnoque conſopitum altiſſimo, vniuerſum & ſimul populum, caſu qui pedem immiſit inter crura Abner ſerui Saül, militiæ principis, qui inter dormiendum cũm volutaretur, recluſit illum cruribus complicatis, ſtrinxítque edormiens, vt non poſſet ille extrahere, ſine quòd ſomno excitaretur, in manúſque inimicorum incideret, Dauid conflictari maximè referunt, vſque dum muſca inquieta ſuperuenienti, caſu nares Abner affligere, moleſtaréque cœpit, qui ſemiſepultus ſomno, moleſtiam vt vitaret, alio euolutus crura diſtorſit, pedem Dauid compreſſum caſu vt poſſet detrahere. Hinc fugere illi conceſſum, pedémque vertere aliò, muſcæ auxilio datum eſt. Tum araneam illi ſubueniſſe referunt, quòd Reg. 1. c. 24. ſpeluncam ingreſſus Engaddi, araneæ telis, & filamentis oſtium ſpeluncæ intertexere, Saül vt ratus nullum ibidem ſubeſſe aranearum telis fallaci argumento deluſus, aluum ibidem ſecurè exonerare poſſe credẽs, intrarit, in manus qui Dauid incidit, qui parte fimbriæ chlamydis reſciſſa occultè diſceſſit, interim quòd ventrem leuabat patientiſſimus, Saül contentus hoc ſolo pignore, liberalitate tanti facinoris, magnificentiam fidelitatémq; ſuam vt recognoſceret; araneæ ergo ope Saül ſubditus eſt Dauid, inquiunt illi. In vita Athanaſij legitur, Arrianos dum fugeret immanes, illum qui perſequebantur

Digitized by Google

bantur odio,& inimicitia, cubiculum intraſſe tacitũ, quem receptum vt hæretici deluderentur telis, araneas hoſtium recluſiſſe, irretiiſſeq; miraculo, araneæ veneno infecti, araneas euomunt, vana, inania, tactus acerrimi hieroglyphicon extitit, quod rete tenuiſſimum percurrat, ſine detrimento aliquo ſui, nec retis offenſa. Nulli alteri conceſſum contingere illud ſine læſione.

De Chamæleontis ſerpentis natura mirabili.

CAPVT XIV.

DE chamæleonte ſic dicitur Leuit. 11. c. *Mygale & Chamæleon, & Siellio, & Lacerta, & Talpa; omnia hæc immunda ſunt.* Cùm formicæ occaſione de Stellione dixerimus, quòd Prouerbiorum loco contineatur, & capite citato, vbi de formica incidit ſermo, & cùm Leuit. 11. cum ſtellione Chamæleon annectatur, meritò poſt ſtellionem de Chamæleonte caput ſuccedit: aranea enim cùm liberè vagetur, omnéſque angulos percurrat, & occupet, prægreſſum caput obtinuit, vſque dum tardus motu Chamæleon, léto paſſu acceſſit, Chamæleon Græcis χαμαίλεων, non ideò
48 quòd ſit quaſi paruus leo dicitur, aliàs microleon diceretur; Græcis enim μικρὸς, Micros parum eſt. Imò Græcis χάμα, labor eſt, & λέω leo, video, quaſi viſio laborioſa, aut laboriosè cernens; tot enim variatur coloribus interim dum ſpectatur hoc animans, vt propter inconſtantiam, & facilem metamorphoſim ad colores ſuppoſitos, cum labore maximo poſſit diſcerni viſu ab iis quorum æmulatur colores: infrà dicetur. 4. de partibus animalium c. 11. ſic de hoc animan

Digitized by Google

manti ſcripſit Ariſtoteles:Omnium ouiparorum pedeſtrium tenuiſſimus Chamęleō eſt,quippe qui omnium maximè inopia ſanguinis rigeat.Cauſa ad mores animæ eius referenda eſt,præ nimio namque metu multiformis efficitur;metus enim refrigeratio per inopiam ſanguinis,caloriſque eſt.2. de Hiſtoria c.11. ſic Chamælcō figura totius corporis,lacertum planè repræſentat,latera deorſum ducta ventri iunguntur, vt piſcibus: & ſpina more piſcium eminet, roſtrum ſimiæ porcariæ ſimillimum, cauda prælōga in tenue deſinens, & longis implicata in ſe orbibus,lori modo,permultis elatior à terra eſt,quàm lacerta, inflexus crurum perinde,vt lacerti,pedes ſinguli bipartitò ſecantur, quorum partes talem inter ſe habent ſitum,qualem pollex ad reliquam ſibi partem obiectā manus:ſed ipſæ etiam reliquæ partes paulo tenùs in digitos quoſdam finduntur , videlicet primores triplici fiſſura interiùs, exteriùs duplici:poſteriores cōtrà;interiùs duplici,triplici exteriùs:vngulę aduncę; corpus aſperum totum,vt Crocodilo,oculi in receſſu cauo intùs recepti,pręgrandes,rotundi,cute ſimili , atque corpus reliquum,obducti media ſui parte, perquam exigua detecti qua videant , quæ quidē videndi ſedes nunquā cute operitur, nec pupillę motu,ſed totius oculi verſatione in orbem, mutationéque,quoquouerſùs aſpicit quæ velit : mutat ſuū colorem inflatus,verùm & niger non diſſimilis Crocodilo eſt , & pallidus vt lacerti , maculis diſtinctus vt pardus nigris.Mutatur color toto in corpore,nam & oculi concolores reliquo corpore redduntur,& cauda eundem colorem colorem accipit. Motus ei piger admodum, vt teſtudinis eſt, palleſcit cùm moritur,defunctúſque eundem colorem ſeruat.Gulam atque arteriam ſitu eodem continet ac lacerti,carnem

nuſ

Digitized by Google

nuſquam niſi in capite, & maxillis, & poſtremo cau-
dæ admodum exiguam poſſidet, nec alibi ſanguinem
quàm in corde & oculis, & loco à corde ſuperiori,
& venulis hinc redeuntibus, verùm nec in iis quidẽ
vlla copia, ſed pauxillum, cerebrum paulò ſuperius
oculis conſiſtit, & illis contiguum. Cute exteriori de-
tracta, oculis quidam lucens veluti annulus æneus,
tenuis apparet, membranæ in omnes fere corporis
partes multæ ac validæ, longéque firmiores quàm in
cæteris extenduntur. Spirare diu poteſt motu ad-
modum exiguo circa cordis ſedem extante; cùm ve-
rò omnes corporis partes contrahat, tum vel maximè
coſtas cogere, & adducere poteſt. Liene caret, ſubit
cauernas, & more lacertarum latitat, Ælianus lib. 2.
cap. 14. Chamæleon animal non vno atque eodẽ co-
lore ſpectatur, ſed & ſeſe eodem furtim mutato ſub-
ducit, & videntium oculos velut perſtringit & ludit;
nam nigro colore ſi eum offendis, mutat ſe ipſe, &
alium colorem ſubſtituit, ac ſe citò in viriditatem in-
uertit, & quaſi mutatione veſtium facta, alius rurſum
viſus, album colorem tanquam aliam perſonam, ve-
ſtemve veluti hiſtrio, perſonatuſve autor induit na-
turam ementitam & ſi non veneficiis veluti Medæa
quædam, aut Circe illitus ſit, tamen præſtigiis po-
tens, videntium oculos illudere ſolet. Nequit album
49 imitari, rubrumque colorem, niſi difficulter nimis,
imperfectiuſq; aliis reſiquis, & qui hos poſſunt red-
dere fulgores, & referre, remiſſos adhuc & aliis mi-
nùs. Sunt Chamæleontes maximi Orientis, qui &
aues illectant ſuctu, & illiciunt ſpiritu; eiſdem eſt vi-
dere locis Æliani, & aliorum; pallidum facillimè, ni-
grumque etiam affectant. Solinus refert in Africæ
hiſtoria cap. 37. idem Dioſcorides libro 2. cap. 9. & 10.
vbi & plantas horum nominum propter colorum

varie

varietates ſubſtituit,& Crocodilum plantam, Chamæleontibus,Crocodilis conſtituit ſimillimas. Ariſtoteles loco adducto animantia hæc ſeſe æmulari retulit;omnia quæ Ariſtoteles de Chamæleonte ſcripſit,trãſtulit Plinius l. 8.c.33.Solinus in polyhiſtoria c.43. Theophraſtus magnum adeo obtinere pulmonem dixit, vt parum abſit, quin totum corpus repleat,ideoque dum auram captat, impleri vndique perſpicuo aëre, vt in ſubiectos facilè colores abeat, & ſolo aëre viuere credatur;mirabile nimis, quòd cùm corde ſit frigidiſſimo, parciſſima egens reſpiratione, & refrigerio perquàm exiguo, frigidiſſimum animans,cùm cor lædat ea inflatione,& officiat vitæ principio,calorique natiuo,cùm minùs caloris obtineat,quàm vt par eſt frigido animanti, inflari non deſinat, turgere, intumeſcere, vt propria non contentus pelle,vanoque plenus aëre, debitos excedat ſibi terminos,& tranſgrediatur limites conſtitutos,non ſecùs ac illi,quibus cùm pauca ad vitam ſufficiant,paucis contenta natura, intumeſcunt fugacium rerum deſiderio,vanitatis vẽro,pleni ambitionis,& gloriæ;ſuperbiunt,inflantur;ſic in fragmẽto docuit Theophraſtus.Plutarchus lib.de dignoſcendo amico ab adulatore idem. Mirabile eſt, qualiter hoc animal cum ſubiectis ſibi ſuppoſitiſve rebus facillimè commutet colorem, vt omnes autores referũt;ea notiſſimus nota inter mortales, quòd ſit hac ipſa abditiſſimus, ægréque ſeparabilis áb iis quibus inſidet rebus, neque huic ſolùm hoc indidit animanti natura, aliis imò;refert enim Ariſtoteles l. de auſcultatione mirabiliũ apud Gelones Scythas ferá eſſe nomine Taranda, magnitudine bouis, ceruino capite,admirandæ tamen & ſingularis naturæ, quæ ad omnes locorum, & fruticũ apparentes fulgores,

ſetarum, pilorumque colores diaphano & perſpicuo inſito, quibus totum corpus conueſtitum habet, permutat facilè, vt à ſubiectis ſibi rebus difficillimè diſcernatur, coloreſque earum æmuletur, figuras, effigies, occultũ & ſecretum, vt latitet, medio lumine, manifeſta illa ſua fictione. Eſt enim ea ſetarũ perſpicuitas & lenitas, vt ſpeculi inſtar opaco cutis ſuppoſito, fideliſſimè reddat acceptos colores. Quod & Polypus aquatilis, dum viuit interim, non ſecùs ac Chamæleon & Taranda efficit; cuius cùm ſit corpus perſpicuum, vt eſt Chamæleontis, facilè in colorum fulgores natura hęc tranſiliunt animantia, diffluẽtes, ſubiectos, & ſuppoſitos ſemel, eorum quibus inſident referẽtes. Veterem Chamæleontis hiſtoriã certiori recentiorum narratione aliqua ex parte corrigit & emendat Scaliger exercitatione 186. ad hunc modum ſcribens: De Chamæleonte quædam minùs trita referamus. Ioannes Landius in vltima Syria cùm eſſet, ait ſe vidiſſe vnum è quinque, quos emerat Chamæleontibus, linguæ repentino, momẽtaneoque iaculatu muſcam quæ in eius eſſet pectore legiſſe. Propterea illius à ſe diſſecti linguam narrabat inuentam palmi longitudine, cauam, inanem; in ſumma tanquam acetabulum cum muco, quo prædã tolleret, id nouũ ſanè iis qui ſolo vẽto viuere hactenus exiſtimarunt. In quoſlibet mutari colores verũ non eſt. Super viridi viriditas vegetatur: ſuper luteo temperatur ad luteum. Super cęruleo, aut rubro, aut albo, nõ vincitur viriditas natiua: ſed pũcta cærulea, & rubra, & alba, viuidiorẽ validioreq; ſui ſpeciẽ dant. Super nigro ſubnigreſcunt, manet tamen tenor ille viredinis atro confuſus. Etiam haud mutato ſuppoſito colore, mutat ipſe ſuum, vel metu, vel moleſtia;

leſtia, aut oppreſſus, aut ſolutus. Quòd aër illi pro cibo ſit aliquamdiu, ex eo patet, quòd & annum integrum aiunt inediam tolerare: & vbi excepit hiatu auram, & occluſit malas, turget ei venter. Etiam inueni qui diceret, obuerſum ad Solem haurire radios, eoſque conuerſione hiantem ſequi. Venenatorum ſerpentium eſt hoſtis acerrimus Chamæleō. Is ex il- 51
lis vnumquempiam ſpeculatus in vmbra captantem auras, aut in radiis apricantem, in eam ſcandit arborem quæ illi imminet, vnde ex ore filum demittit araneorum more; in cuius fili extremo guttula ſit, margaritæ ſplendore. Ea tactum in vertice ſerpentem mori. Illud etiam admirabilius. Si ad perpendiculum nequeat filium demittere, quòd minùs adamuſſim reſpondeat ramus in quo eſt inferiori loco, vbi cubat ſerpens; ita filum corrigere pedibus anterioribus, atque eius tractum temperare, vt ad lineam quaſi catheton deſcendat. Hæc Scaliger.

De Chamæleontis fulgenti commutatu.

CAPVT XV.

EST Chamęleōtis trāſmeabile nimis corpus, per- 52
ſpicuū, & laxum, exangue, quàm minimè eodem intincto, cùm ſit nullū minoris ſanguinis copiæ, pulmonis amplioris, omnem corporis replentis capacitatem, vt pulmone inflato, aëre ſuſcepto quantitate nimia, ſimul ſuctu facto ingenti, animalcula trahat, muſcas, locuſtas, formicas, & reliqua inſecta, quibus alitur, vt quotidie viſitur experientia ipſa. Toto ergo aëre pleno, perſpicuo, & perlucido, poris ple-

nis,venis,arteriis,pulmonibus, viſceribus rariſſimæ compagis,cutiſque,animans perſpicuo corpore, colores ſuſcipit rerum ſubiectarum,vt & perſpicua omnia naturæ ſuſcipiunt, cùm ſit color actus perſpicui in actu,lumine facto ; motiuuſque illius , iuxta Ariſtotelem 2.de Anima, c.de viſu,& de ſenſu & ſenſili 2.c. & libro de coloribus c. 3. & Plato in Timæo. Neque enim,& ſi aëre ſolo viuat hoc animans tempore aliquo,viuit tamen perpetuò aëre,veſcitur imò dictis & aliis,Rhodiginus refert libro 24. capite 21. Dalecampus libro 8. Plinij capite 37. Norunt omnes qui hæc animantia cognouere , & captarunt, omnes & nouimus. Si illis imò hæc offerantur, deglutire illicò , & lingere videmus , caſei imò auidiſſimos eſſe ſcimus , murium inſtar , Plinius quinimò qui libro 8.cap.37.dixerat,& cap.33.ſolùm inter animautia celſum ſemper,& hianti ore viuere , nec cibo,nec potu alio , præterquàm aëris alimento altum,libro 28.cap.8.vbi mira de hoc animanti retulit,& Græcorum ſuperſtitioſas ſentẽtias refert,Chamæleontes inueniri ingentis magnitudinis ſuſtinet,æquales Crocodilis , hoſque tantùm valere ſuctu , & inſpiratione aëris tracti , vt accipitres ad ſe alliciant volantes,volitanteſque circa ipſos,aliteſq; alias,inſecta animantia,quibus & veſci ipſos,& quæ ſuperſunt impertiri liberè reliquis plurimis animantibus, quæ ſecum afferunt miniſterio , illumque ſectantur quæſtus cauſa , expenſæque præmio. Tranſigit enim ſolo aëre multo tempore , largoque hoc animans , non ſecus ac frigida alia , venenoſaque animantia, viua quæ ſuperſunt , & latitant hyeme
53 tota,ſine alimento,vt viperæ,angues, bufones , araneæ,lacertæ, & reliqua,monſtrauimus ſuprà ; & ex plantis bulboſa omnia,& natura humida , ſuſpenſa

&

& reſeruata in poſturum, vt cæpæ, ſcyllæ, ſatyriones, melones hyemales ſemperviuunt, & alia viuunt ſine alimento ſuſcepto tempore largo; germinant enim ſuſpenſa, & vireſcunt ſe ſolis; reditu Solis tranſacta hyeme, quòd cùm ſint humida natura, & mucore pituitoſo plena, non ſecùs ac pituitoſi viri, & deſidioſæ fæminæ, multo tempore ſine cibo accepto tranſigunt, interna pituitą qua abundant confecta in ſanguinem, & alimentum euerſa, quòd ſit ſemicrudus, ſemicoctúſque ſanguis pituita ipſa, ſanguine, calore inferior, ſic illa interno mucore viuunt; Chamælcon itidem ſucco plenus, mucore tenaci, & viſcido quo eſt refertus ab ortu totus, ſanguine carens, præterquam quibuſdam in corde guttulis, anteà diximus. Tertullianus retulit de hoc animanti, videre eſt ad oculum, planè eodem viſo; ſunt enim nobis communiſſimi in regione Bętica Hiſpaniæ; hic aërem trahit vt refrigeretur, concreſcatque in alimentum pingue & oleoſum, aëreum, aëris frigore & refrigerio, ne euaneſcat, & abeat exolutum calore, tum vt aërea ſubſtantia enutriatur noſtra, elemento aëris proportione reſpondens: nutrimus planè hoc ipſo plus minuſve animantia ſolo aut permiſto, hoc enim naribus tracto, gutture & ore, pulſu & natura partium tractiua, reſarcitur aërea noſtra influens & inſita ſubſtantia, natura & ſpiritus, vitalis, animalis, naturaliſq; ſpiritus noſter. Quò, ſi animo linquimur, ad aërem expoſiti, naribus ad aërem verſis, reuiuiſcit animans, animo lictus, & deficiens qui erat. Hinc odorifera naribus aptamus, vt ſpiritus recreentur, & alant, viuificent, aëremque in faciem mouemus agitamuſque omnino, vt reaſſumat vires, qui defecit animo. Quo vetuſtiſſimus ille Hippocrates medicinæ autor libro de alimento illo

celebri dixit. Principium alimenti os, nares, guttur, & pulmo, pulſus & alia; iis enim nutrimur omnes aëris tractu, vt ibidem docet, & Galenus itidem ibidem, & alibi hanc citat ſententiam, hoc ſenſu explicitam, omneſque medici priſci, & recentiores aëre ali ſubſtantiam aëream noſtram, noſque ipſos tenent; neque enim in ſolo pane viuit homo. Circa Gangem amnem odoribus herbarum & florum plurimos viuere ſolùm contentos, dixere aliqui, non nego, tamen ſubticeo hæc, at illa Ariſtoteles refert; Olympiodorus ſuſtinet, Rhodiginus libro 24. cap. 21. vidiſſe hominem aëre ſolo, & Sole viuentem ſine alimento alio, mures terra ſola multoties, multoque tempore tranſigunt ſine cibo reliquo, piſciculi ſola aqua pura, & limpida detinentur capti tempore nimio. Ocimum vulgare noſtrum creſcit, germinat, ſemen mittit, fructificat, ſola aqua altum, & nutritum in vaſe vitreo frequenter lotum, ſine terra & aliis, imò loto vaſe quotidie aqua denuò immiſſa colluto illo experimur, & qui voluerit, experientia diſcet, ſemper viuum ſuſpenſum in aëre, ſuffectura ſibi ſine alimento alio, refert Ariſtoteles libro 5. de Hiſtoria animalium capite 19. animalcula nullo cibo alta præterquàm vapore oriri, Hiſpaniæ Ephemerina dicta fluminibus, ſpirante zephyro, ſemper volitãtia, *palomillas* vulgò apud nos vocãt, vidimus Compluti ſpatio diei vnius Henaride flumine aſcendentes, eóque die deſiiſſe, ſolo vapore, plantarum inſtar, altas, nunquam terram aquamve contingentes. Plato in Phædone plurima iis ſimilia retulit, & plurimorum, qui ſine cibo vixere, aëre ſolo, & odoribus altos, fumoſis fuliginibus odoriferarum rerum. Plinius multa iis affinia. Oriuntur alites in Arabia inter aromata, ſolùm fumida

mida exhalatione aromatum contentæ, imò primum alimentum, quod homo creatus ſemel ſuſcepit, fuit hoc, ſpiraculũ vitæ naribus acceptum, aërem ſcilicèt accepit in alimentum, priùs reliquis omnibus paradiſi alimentis, quo dicitur Geneſeos ſecundo: *Formauit igitur Dominus Deus hominem de limo terræ, & inſpirauit in faciem eius ſpiraculum vitæ, & factus eſt homo in animam viuentem.* Sunt ij ſpiritus quos generans debet impertiri genito, creanſque creato, vt perfectum edat effectum, modumque naturæ ſuauiter attingat, qui enim dat formam, dat & conſequentia ad ipſam, aliàs defectuoſum effectum produceret; miniméque perfectum, cum creentur viuentia omnia, producanturque in eſſe cum alimento ſimul ſibi ſufficienti, ſanguine & ſpiritu, aut quibus iis proportione reſpondent, vt ſimul alantur & creſcant, nec eſt tempus menſurave aliqua, quo ab ortu hæc viuentibus non debeantur, vt iuſtam ſibi comparent molem, quò ab ortus inſtanti creſcere incipiunt, & alimento vti, eſtque illis alimenti ratio & copia præſens; quò dicitur, poſtquàm formauit Deus hominem, anima ſcilicèt & corpore integratum, perfectum iam, nam hoc eſt homo ſine anima cadauer, & æquiuocum quid cum homine, immiſit in faciem eius ſpiraculum vitæ, tenue alimentum quod facie trahitur, reſpiratione facta, vt hæc notaſſet, perfectumque hominem creaſſe, & integrum, munitum naturalibus, ſupernaturalibuſque omnibus ſibi conuenientibus, vt maior illi culpa irrogaretur lapſus & ruinæ, ſi integer omninò cum eſſet, deficeret ille, nil ſibi deficienti, integro omni ex parte, & ſuffecturo ſibi iis; in faciẽ verò ſpiraſſe dicitur, quòd hac trahatur alimentũ aëreum, & ſpiritale illud, in cerebrũ & cor, quibus ſpiritus generantur, &

Digitized by Google

alimentum illud perficitur, & agitur naribus in cerebrum & cor, ore, inſtrumentis ſibi allicientibus aërem tractum ſemel inſpiratu, in ſpiritus commutãtibus, vt quaſi naturæ modum ſequeretur Deus, rudes vt homines edoceret; ſic fatur, ac ſi naturæ ritus fuiſſet proſequutus, nil naturæ violentia facta, ſeruata iuſtitiæ trutina, & æqualitatis lance. Antiquiſſimus ille Megaſthenes lib. 3. c. 6. ſic ſcripſit: Ad extremos fines Indiæ Oriente circa fontem Gangis, Aſtomorũ gentem ſine ore, corpore toto hirtam, veſtiri frondium lanugine, halitu tantùm viuere, & odore, quẽ naribus alliciunt, nullum illis cibum, nullumque potum, tantùm radicum, florumque varios odores, & ſylueſtrium malorum, quæ ſecum portant longiore itinere, ne deſit olfactus, grauiore odore exanimari, qui ore carent, & ſolo narium foramine ſerpentium more viuunt, draconum ritu, vt c. de dracone monſtrauimus; de veris draconibus ex Solino & aliis. Nutritur ergo Chamæleon aëre ſpirituoſa genita ſubſtantia, alimentumque, prohibetque illo quo euaneſcat minùs, preſſa, condenſata, aëris frigore, multoque tempore ſine cibo viuit, vt ſerpentia reliqua, viſcido ſolùm mucore alta, qui & ſi aëre tranſigat tempore longo, non tamen ſolo aëre, vt monſtrauimus, viuit, aliis imò, inediam enim viuentia ferunt plus hæc, illa minùs, calidiora, frigidiorave vt ſunt: calida exanimantur illicò abſumpto alimento, deficienti ſpiritu, cibi defectu, ex quo & ſuſcepto aëre, alteratis vtriſque, ſimulque commiſtis, vapore ſanguinis, & aëre confuſis, ſpiritus in cerebro & corde oritur, naribus, ore, pulſu, perſpiratione totius corporis tracto; frigida diuitùs ſine cibo viuunt, plantæ ſex menſibus, ab æquinoctio ad æquinoctium, à Solis receſſu ad reditum Solis, non vltrà; quo nec

cre

creſcunt,nec fructificant;marceſcunt imò;videre eſt in fructibus ſuſpenſis,ſine cibo tranſigentibus,plantarum partes germinantibus æquinoctio verno , ſecus emortua nec vireſcunt , nec germinant ; aliqua ſerpentia itidem plantis perfectiora , ſex menſibus ſine cibo degunt,& quæ frigidioris veneni ampliùs, fructuſque ideo hyemales ſub Libræ æquinoctio reſeruati vſque ad arietis æquinoctium durant,moriũtur vltrà ſi ſeruentur,putreſcunt, deficiunt:animantia alia diutiùs homine ſine cibo viuunt , tribus vltrà diebus,homo calore inſito,temperato,& natiuo,ſeptem diebus viuere ſine cibo poteſt ad longum,& ſi anteà poſſit hic,aut ille deſinere. Commune hoc eſt inſtitutum hominis,& ſi aliqui vltrà durent;at raró, ideo Hippocrates lib.de carnibus,ſeptima die interire docuit,ſeptimana prima, primoq; motus Lunæ quarto , aſpectúque tetragono ſeptimi , & trium ſignorum decurſu, ſcripſitque eo loci ſic:Si quis ſeptẽ diebus nihil edere , aut bibere velit , in ipſis moritur:ieiunium enim inteſtinum iis diebus concreſcit, & ſiccatur, iiſque animantia calidiora citiùs, quinta die & aſpectu ſextili obeunt , alia vndecimo frigidiora. hinc Deus Danieli die ſexta alimentum immiſit in leonum lacu detento,nam ſeptima vi naturæ interiiſſet,illo deficienti, habent & critici dies ex lunæ aſpectu vim in inferna omnia aucta & diminuta curſu & recurſu aſtrorum , variiſque eius aſpectibus euariant,libris de criſibus monſtraui.Viuit ergo Chamæleon frigidus quarto gradu & humidus tertio ſolo aëre , tempore multo deplicato modo. Sed 54
quid mirum,ſi ſint illa vera,quæ hodie extant apud Luxemburgos?refert Ruëus de Scripturæ ſacræ gemmis lib.cap.1.ſeque vidiſſe teſtantur plurimi hodie; modoque extant apud Dominam Heuerenſem,

ex illuſtri familia Luxemburgorum, adamantes duo, iure hæreditario maioratus illuſtriſſimæ ſtirpis, marem & fæminam, qui adamantem nouum, adamantinamque ſobolem, anno quolibet enixa fæmella, quæ ex illis eſt mole minor, è mare alterata fœcundo halitu in lucem mittit, fæcunditate mira, aëre circumſtanti tracto, condenſato, virtute illa petrifica, & adamantina, ſine alia materiæ copia, hácque ſolùm denſata & mutata, maris virtute, fæminã in præſentia viri in ſobolem ditiſſimam commutare, in conſtantiſſimum adamantem, inſuperabilem, quaſi incorruptibilem natura. Sentiunt adhuc amoris vim duriſſimi adamantes; quid mirum; ſi Chamæleon ſimilem reponat ſibi ſubſtantiam, debilem, laxam, mollem, ex alterato aëre commutato eo tẽpore? ſcimus aquas plurimas, terras, & fontes, virtutem obtinere petrificam, commutareque in duriſſima ſaxa mollia quæuis, non ſecus ac Meduſæ caput commutauit; Phineum, eſt apud Perperenos Beotiæ fons, refert Plinius lib. 31. c. 2. & Vitruuius c. 3. lib. 8. Athenæus lib. 2. cap. 7. Theophraſtus lib. de aquis c. 9. Pauſanias in Eliacis, Strabonius lib. 13. c. 6. Solinus, & alij, qui omnia, quę irrigat in lapidem vertit facilè, ſiue dura, ſiue mollia extent, tenuia, craſſa, imò aquam ipſam in lapides commutari, guttaſque in duriſſima ſaxa cõcreſcere, racemorum inſtar; in antris, ſpelũciſque plurimis videmus nos, quod vltrà eo loci Plinius edocet; videmus paſſim Hiſpaniæ locis plurimis, præcipuè apud Turdetanos, quarum baſes crucis concinnæ aptari perpulchrè ſolẽt; Corallium hoc modo aquis ſalſis concreſcere arborem priùs molliſſimam, ſale abſumptam, molli ſubſtãtia, & lapideſcere nouimus. Chamæleon ergo aërem mutat, denſat, vertitque in ſubſtantiam aliti, cuius excrementa reiicit, firmat, &
com

Digitized by Google

comprimit hanc tenuem ſubſtantiam; non ſecùs ac in myſtione miſcent ignẽ,& aërem,miſtorum agentes cauſæ,dũ miſta componunt,confirmant,& ſiſtũt; non aliter eo genito,aërem allicit, ſibique impertit continuò,ſolùm,vel cum alimento alio Chamæleon aëreus naturæ prædominio animans plus aliis omnibus naturæ totius,natura frigidus,quòd ex aëre ſubſtantiam alteret ſibi conformẽ, condenſato eodem, in aquamque conuerſo,mucorem,& viſcidũ ſuccum tandem,quo alatur,altrice virtute; vento enim, vaporibuſque frigidis enutritur ille, natura frigidus, aqueiſq; iis,conuerſo aëre in mucorẽ,& ſuccũ glutinoſum & frigidum, aëre ſe replet cum iis ſimul, vt miſtus natura omnibus vſus vaporibus cũ illo euolãtibus enutriatur;ſed& ſi hoc animãs polypi more,& aliorum quorũ retulimus hiſtorias, in ſubiectos ſibi colores habeat, & fulgore euariet rerum ſuppoſitatum,quòd naturæ perſpicuũ,& permeabile ſit, aëreque tracto pulmone ampliſſimo repleatur, quo ſuſcepto perſpicuo,& tranſparenti diaphano, cute rariſſima apparenti mouetur coloribus, vt diaphana omnia,ſucco vitreo, & mucore plenum tranſparẽti, & perſpicaci, tamen non hac ſolùm cauſa colores reddere rerũ quibus inſidet, conſtat,neq; hac præcipuè,& ſi iuuet quidpiã, quòd illis ſemotis adhuc color ſuperſit, & perſeueret tẽpore aliquo,experientia docet,nonque ſolum ad earũ præſentiã perſiſtat ille productus ſemel,poſteà imò,tũ quòd non adeò perſpicuũ ſe offerat illud,vt per ipſum videamus, tranſluceantque colores facilè & manifeſtè; viſcera enim & interiora eius viderẽtur priùs, ſi permeabile eſſet, vt per ipſum ſpectaremus,quod conſtat falſum, cùm nil eius internum ſit perſpicuum; opaca imò omnia;neque enim vitri more, cryſtalli,aquæ, aërisve,

thorum

Digitized by Google

aliorumque perſpicuorum lege, per illud videmus, colores verò in eodem inſpectamus, inuiſis aliis quæ illi ſupponuntur obiectis figura, motu, numero, magnitudine, reliquis inuiſis, eo ſolùm viſo, impeditis aliis corpore, & mole quanta eſt animantis, non vt per vitrum ſuppoſitum inſpicimus, vitro interminata viſione, Chamæleon imò viſionem finit colore ſuſcepto, non in ſubiecta viſu permeante, venientive ad reliqua per ipſum, multoties enim colores non reddit ſuppoſitos, alios imò diuerſos & varios, quod nequeunt perſpicua efficere, ſed reddunt quales ſupponuntur, nullo modo alios, tum quòd ſuppoſitos omnes referant, ille non omnes; nequit enim in albũ rubrum permutari, & ſi in alios poſſit, vt experientia docet, & animaduertit Plinius lib. 8. cap. 33. Ælianus, reliqui. Iuuat perſpicuitas remiſſa illa quantulum, & ſi permeabilis omnino non ſit, ſed quantiſper vt per perſpicua alia remiſsè colores ſubiectos videmus quadantenus, ſic & per Chamæleontẽ reliqua, vt manibus ad ſolem verſis colorem ſanguinis inſpectamus per cutem elucere, & per lintea ſeſe ipſis opaca alia. Ab oculis incipit, à capite, colore euariare, à cauda illicò, poſteà toto corpore vndiq; verſus. Iuuant perſpicuitas animantis, ſuccus, acceptus aër, at imaginatio colores cauſat reales reali actione, applicans actiua realia paſſiuis colorum, quæ mouet ex ordine imperio ſpiritus, & ſanguinẽ agitat, immiſcet, temperat, è corde, in reliquis perſpicuis, & claris corporis partibus: proportione illa, ſanguinis pauxillum quod habet, coloris auidiſſimus rei inſpectæ, inuidẽs illi, acerrimi viſus, & varij, maximéq; coloribus delectabilis, eorũ varietate aſpectus, illis vt æmuletur, conaturq; imitari æmulus, miſcet ſanguinem, & ſpiritus cũ opaca natura; reliqua ſui corporis, ea portio-

ne,

ne,eo contemperat tenore, inſtinctu naturæ in hæc conceſſo illi, vt talis reſultet color, qualis ſupponitur,aut cui inuidet ille,circaue apponitur,vt nō ſubiectos ſolùm colores reddat; circa poſitos imò,multoties vt illo permutato, colorem inquiramus, diſquiramuſque latentem,quem repræſentat ille,vſque dum conſcij cognouimus cauſam coloris redditus; pauxillum enim continere ſanguinis, ſolúmque guttulas quaſdam diximus timidiſſimū animal, vt hinc 55
ſeſe occulere, in ſubiecta quæuis euaneſcere, quaſi cùm velit,colore accepto occultari,conſcius,pauxillum ſanguinis moueat,quo irriget artus,inueſtiatque illo,vt color reſultet concolor viſis,apparentia opaci, perſpicuique animantis, iridis more, rerumque aliarum,quæ euariant fulgore,ſpectroque viſus. Mouemus in paſſionibus animi ſpiritum,ſanguinem; ea proportione, vt in timore pallor, in verecundia & lætitia rubor emergant, aliique in affectibus aliis, paſſionibus iraſcibilis, & concupiſcibilis, diuerſi & varij; variata portione opaci & lucidi, ſpiritus, ſanguinis, bilis,aliorumque, pro vt fuerint humorum, ſuccorumve animantis leges & modi, motus.

De figurato Chamæleontis iconiſmo ex natura elicito.

CAPVT XVI.

NOn aliter Chamæleon colore euariat, ac euariat Iris, opaco & lucido miſtis,confuſis,apparenti colore, lucis inſtar, tamen realis exiſtentis, 56
non fictitiis, imaginariiſve, imò realibus, & conſiſtentibus in re ipſa lucis more, quæ vera eſt & conſiſtens qualitas,non permanens tamen, ſemota cau-

Digitized by Google

ſa ſui ortus, non vt colores alij miſtionis, qui amota illa ſuperſunt adhuc. Imaginatione non ſecus Chamæleon variat colore totus, ſanguine & ſpiritu motis, plus minuſve, pro vt vehementiori agitur deſiderio, & cupiditate maiori huius, illiuſve fulgoris, potentiæ proportione; hos expoſcens, illos exoptans, ex naturæ modo, vt iis illis plus minus delectetur, diſpoſitione naturæ, ij hos amant plus illis, odio habent alios ob proportionem cum viſu, aut diſproportionem; vt hinc omnes cæleſti delectemur plus aliis fulgentia: pictores imò, dum varios inſpectarunt, acie viſus confuſa, & hebeti, nimio inſpectu defeſſa, tabellam eo delinitam attentè inſpectant, vt languidum alioqui reſtaurent, & recreent ducti natura. Rubrum verò imitari nequit defectu ſanguinis exangue animans, nequitque & album: opacum enim illud, remiſſum etiam ſi eſt, nequit amouere inſitum ſibi natura propria, quod lucem impedit, vt candicet totum lumine ſuſcepto, ea intenſione qua candor exigit. Lumen enim album parit candorem diſgregantem viſum, ideò aër aquæ permiſtus ſpumam albiſſimam cauſat, quòd lucem ſuſcipiat copioſiorem, ſubſtantia aëris intercluſa, opaca, minuſque perſpicua aquæ natura; eo verò diruptis ampullis euaneſcenti in ſpuma candor deſiſtit, qualis eſt aquæ ſolú relicto opaco, imò craſſum, denſum ſubſtantia, inueſtitum lumine ſi ſit, album colorem reddit, vt Chriſti veſtes reddidere in Thabor lumine gloriæ redundante in corpus, ad externa quæuis: *veſtimenta eius alba ſicut nix*, ibidem dicitur, Matthæi 9. & ſi in facie magis ob ſplendorem ſpirituum, copiamque, qua corpus illud ſpecioſum forma præ filiis hominum, actionumque abſolutiſſimarum abundabat. Teſtis occulatus lux dixit, maior omni

exceptione,

exceptione,antiquior primaque creaturarum. Geneſeos primo capite Deum eſſe Chriſtum, lumen oſtendit, dixit Pater ore pleno, vocauit filium luce media,lumen de lumine, Deum de Deo. Probantur filij patrum vocatione legitimi; ius diſpoſuit. Vt ergo mundus cognoſceret Chriſtum lumen Deum, lucem vocauit in teſtem,cuius eſt omnia manifeſtare,innoteſcere,& pandere, *in lumine tuo videbimus lumen*.In Filio ſcilicèt Patrem.Retigit, abſoluit figurã Chriſtus,quam in Moſe depinxerat,tetigeratque lumine in monte Sinai inueſtito;tetigit pictorũ more, lumine perfecto gloriæ,perfecit,abſoluit in Thabor, quæ ibi obũbrarat velata facie Moſis. Chamæleon ergo rubrum ideò & album non reddit colores,cùm alios obiiciat,dum æmulari cupit, ſecùs aliter, quòd in ſe verè hos colores obtineat ille, vt ſunt nobis in animi affectibus, ſuſcipimuſque paſſim, multoties imò imitari nequit ſuppoſitos colores, & ſi nitatur, & velit, variatis cauſis, & proportione mutata, accidentibus & rebus aliis, lucis & opaci permiſtiones impotens pro libitu immiſcere, vt velit iugiter. Chamæleon ergo immundum eſt animal, vt Leuitici 11.dicitur. Primò quòd obſcænos,tetros, corruptos generet ſuccos,viſcidos,craſſos,glutinoſos,mucores, eiſdem refertus natura,& plenus. Hinc immunda ad eſum in Scriptura continentur, latè capite de Stellione ſuprà monſtrauimus,reiicique talia, ne coinquinent eſu & alimento impuro, & corrupto, vt & mens in vitioſo corpore,peruersè inclinetur, trahaturve malitia in conſortium, aut affectu in tales vt paſſiones labaſcat, diſpoſitione illa corporis ex vitioſo alimento contracta, vt interturbetur, & perturbetur ex paſſionibus, corpuſque immundum aggrauet animam, & terrena inhabitatio deprimat
ſenſum

Digitized by Google

ſenſum cogitantem plurima,coinquinato domicilio. Tum quòd Chamæleon venenoſus eſt, & frigidus quarto,vt iam retulimus: docet Plinius lib. 8. c. 27. iis. Coruus occiſo Chamæleonte, qui etiam victori nocet, venenóque inficit occiſorem,lauro extinguit virus emanſo. Paulus etiam lauri infuſionem aduerſùs potum parat,in quem Chamęleõ inciderit. Ætius vltrà locis allatis ſuprà, cuius exemplo Chamæleõtem herbam venenoſam hoc nomine appellarunt, quòd accidentia veneni Chamæleontis animantis inferat deguſtata.Dioſcorides cap. de Chamæleonte virenti,Plinius, Theophraſtus, Paulus, Galenus, reliqui propriis huius plantæ capitibus. Venenum enim huius animantis morſu minimum eſt, eſu tamen animalis maximum; neque enim repentè occidit, vt ſerpentes reliqui, paulatim & ſubmiſsè imò, inſenſibiliter quaſi calore reſtincto,vſque dum quieti occidunt, ſine mortis præſenſione, colore pallidi, viſu diſturbato, tenebris effuſis.Iis ergo eſt immundæ naturæ Chamæleon, interdictus eſus illius acris ſcriptis, quoad naturam ſpectat. Quoad ea verò quæ ſignificare poteſt, & ad ſenſum tropologicum ſpectant, aut allegoricum, Chamæleón inconſtantes & varios, verſipelles, & callidos ſignificabat homines, qui variis coloribus ementitis, & fictis alios decipere conabantur; tum vanos, ſuperbos, ambitioſos, faciles, & qui inani gloria, rerumque fugacium deſiderio tenentur, hiantes & cupidi, inſatiabiles, inutiles vltrà, tumidos, frigidos,corde debiles,væcordes; vt hinc variæ parœmiæ oriantur, & prouerbia varia, verſipelles homines & inconſtantes, & Chamæleonte dicimus mutabiliores,cùm ſeſe facilè in omnẽ habitũ vertant;imò quod vulgò dici ſolet,de corio ſuo ludit,de hoc animanti dicitur
apprimè

Digitized by Google

apprimè & concinnè ſatis; de iis qui expenſis ſumptibuſque maximis, mille coloribus, variis, ementitis & fictis, ſui maximo, ſalutis & vitæ diſpendio, hiant honoris & gloriæ inani deſiderio, *de corio ſuo ludunt*, ſeſe macerant & affligunt ſui carnifices crudeliſſimi, & tyranni ſæuiſſimi, infandi. Hinc Vlyſſes callidus, & verſipellis, Lyſander, Alcibiades, & alij dicti ſunt Chamæleontes ſuperbi, & tumidi, hiantes, ambitioſique omnino. Imò deteriores Chamæleōte horum plurimi pertinacia contumaces, cùm ille temporis tractu (locis allatis Ariſtoteles retulit) colorem mutet, & euariet, natura inſitum ad tempus, ij perſiſtant tales perpetuò quales malitia efficit. Tē-pus imò eſt Chameleontis illud ſenectutis extremæ (ibidem refert) quo non mutatur (mirabile dictu) coloribus variis, pallidus imò diſcedit ille, & vnius coloris, ij ſenectute ambitioſi, magis inconſtantes, leues, conſuetudine longa, in dies abeunt, permutanturque faciliùs ad apparentia quæuis, ad vana & fugacia, commutabiliaque, amoris proprij, concupiſcentiæque rerum. Tertullianus de hoc animanti ſcripſit ieiunum ſemper indefectum, oſcitantem viuere, follicantemque ruminare, vento veſci, gradumque & motum demonſtrare magis, quā explicare, pectus à terra non erigere, ſerpere imò & repere corde, terrenis, ſerpentium more, ſuccumque continere intra ſe nullum ſanguinis ſcilicèt, pellicula leui veſtitum, & inuolutum, non ſecus ij his viuunt legibus, & conditionibus, hiant vani & faciles, inconſtantes, ambitioſi, hypocritæ, varij, vafri, verſipelles, inutiles, qui extremæ ætatis curriculo, & ſenio confecti, iuuenem imittantur Chamæleontem, ſenem minimè, erubeſcentem tunc delictorum iuuentutis & inconſtantiæ, minimeque variabilem, ea iam

Digitized by Google

ætate compunctum, imò pœnitentem inſcitiæ, maliciæ, & fraudis, verſutiæ, & leuitatis, facilitatiſque. hinc oculi ſponſi ſummis extolluntur laudibus iis Canticorum 5. *Oculi eius ſicut columbæ ſuper riuulos aquarum, quæ lacte ſunt lotæ, & reſident iuxta fluenta pleniſſima.* Non ſecus enim ac columbæ lotæ lacte, ardorem, incendium naturæ laſciui animantis ignei, & venerei lactis frigore, ſiccitatemque lentore & butyroſa lactis deponunt ſubſtantia, quibus ſitim remittunt, & extinguunt, aquarumque riuulis iis extinctis inſident, & fluentis aquarum pleniſſimis, non vt bibant, vt ſe imò inſpectent lacte iam ſiti reſtincta & ardore depoſito, ſe vt contemplentur, & ſpectent, tunc illis ſolùm ex vſu aqua, vt in ea ſeſe ipſas circumſpectent aquis, & componant, indigentes minimè eiſdem in potu, perficientes imò perſpicuum earundem labentiũ vndarum, ſuamet ipſarum imagine, forma & ſpectro, ideò ſuper riuulos dictum, non intrà, aut riuis immerſæ, lacte lotæ; cuius eſt proprium rerum effigies, & figuras, omnibus aliis minùs multò ſuſcipere liquoribus, minuſq; eis omnibus affici, & variari rerum viſibilibus ideis, illas aut reddere candore nimio, & copioſo, huiuſque coloris, lumine intenſo, & prægrandi formato ob candorem lacte, quo fulgores rerum & colorum flammulas nequit ſuſcipere, minoraque lumina luminatum magis natura inſita, remiſſa vt nequeunt aut æqualia alterare æqualia, aut intenſiora afficere, eo in quo ſunt æqualia, aut remiſſa illa, cùm deficiat potentia ad ſimile, actu iam habito, aut ad maius in eodem actu, quo eſt tale, aut ſuperius reliquum, factũque cùm non ſit infectum; Ariſtoteles docuit 3. metaph. c. 6. motuſque potentiam ſupponat in mobili, vacuã eius quod debet ſuſcipere illud, alias iam haberet,

beret,quod ab alio ſuſcipere poteſt, vt non mutaretur, cùm tamen habeat quibus nequit lac immutari ſpeciebus rerum, & minùs columbæ oculi loti lacte, præcipuè quòd illa oculos (mirabile & rarum) naturæ contineat illius viſibilium idola,vt reddant minimè in pupilla,minuſque in iis repræſententur quàm pupillis reliquorum animantium, minúſque euariêt aliorum reliquis, non inconſtantiam Chamæleontis æmulantes, varietatemve, lacte lotæ,oculi earum natura immutabiles,qui non affectibus rerum interturbantur, non paſſionibus, rerumve fugacium & apparentium figmentis,imaginibus, idolis rerum fictis, rebus fictitiis, formiſve, vt videant, nec ſubſtantia aquarum, rerumque fluentium, fugacium columbæ tales, imò aquæ immutantur eiſdemmet columbis lotis lacte, vt perſpicuum eget lumine & ſpeciebus ſpectabilibus rerum, vt ſit actu perfectũ, taleque ſolum potentia, cùm ſit actuum formarum, ſpecierumq; inſpectabilium, non more Chamæleõtis variæ. Sic oculi ſponſi non perſonis afficiuntur, paſſionibus,ſimulacris, non ducuntur affectibus, rectus imò,iuſtus,immutabilis idem, Pſalmo 91. *Quoniam rectus Dominus noſter, & non eſt iniquitas in eo*, & pſalmo 16. *A reſiſtentibus dexteræ tuæ, cuſtodi me, vt pupillam oculi tui*: Ab affectibus, & paſſionibus mortalitatis huius, ab hac lege carnis, quæ repugnat & calcitrat contra mentis legem, reſiſtítque dexteræ tuæ legibus, voluntatique dexteræ tuæ, Chriſto ſcilicèt, qui à dextris eſt,aſſiſtit, qui nobis voluntatem tuam patefecit, & reſerauit, *cuſtodi me vt pupillam oculi tui.* Eſt Chriſtus pupilla oculi, in qua videt Pater. Verbum eſt viſionis pupilla immutabilis,rectus,forma nos Chriſto tuo columba, quæ aqua noſtra non indiget, noſtrave mẽdicat; ſua ſunt

Digitized by Google

omnia iam gratia, quā gloria Chriſti, formemur, qui rebus nō indiget, res imò ipſo in quo viuimus, mouemur & ſumus, perſpicuo noſtro & ſuſceptiuo luminis tui, te ſolo formabili, te ſolo ſplendore gloriæ, & figura ſubſtantiæ eius, Paulus ad Hebræos 1. *Columba ſuper riuos aquarum* pleniſſimos te ipſo, in quibus omni ex parte ſe circumſpectat, & conſpicit te, in lumine tuo, in quo videmus lumen, te pleno, in ſanctis, iuſtiſque riuulis, lacte lotis, ſine ſiti aut indigentia rerum, iudice integro, te inſpectas qui in nobis & ſpectas quòd nil ſimus ſine te, nos vt informes, reformeſque ſponſus humanitatis noſtræ, dulciſſimus, fideliſſimus, doctrina, lac, ſapientia, lotus, theſaurus ſcientiæ & ſapientiæ Dei. Candore tui lactis aquas illuminans noſtras, quibus inſides ſuper riuos aquarum noſtrarum ex te fonte perenni labentium, qui es fons aquæ vitæ ſalientis in vitam æternam, aqua vitæ ſtillata, ingenio Patris calore ſpiritus perpeſſa alterationes varias apud nos, cùm in viſceribus Deiparæ Virginis, tum in cruce; vbi ad formam ſanguinis redacta Patris induſtria, inſtillauit aquam, & ſanguinem ſimul, (mirandum) ex quo venit aqua dicta Angelorum hominibus, vt panem Angelorum manducarent, hac aqua ſubactum tandem, vt terreſtri & opaco in triduo ab ſpiritu volitanti diſiuncto, diſciſſoque more chimicorum, qui florum vitalem halitum à terreno diſcindunt igne, & tepore, perſpicua, & lucida aqua vitæ, eo ex fonte dilaberetur, aqua vitæ vrentis igneæque naturæ, ignis amoris, & charitatis ſpiritus, miſtū, integrū, vt formaretur noſtrum, igne ſpiritus, aqua fontis vitæ, ſpiritu viuificante, terra virginea Chriſtiferæ matris. Eſt hæc Chriſti, Chriſticolarumque miſcella, ſtructura, & compoſitio, renaſcimurque ex aqua iterum formati,

ti,& ſpiritu, igne charitatis, terra virginea & integra, fæliciſſimo partu, & interceſſione piiſſimæ Virginis & incorruptæ. Terra eſt homo, primò efformatus Virgine; ſine humano cultu ſic Adamus extitit; nos aqua, igne, ſpiritu, terra, renaſcimur Chriſto autore, forma miſtionis, iuuentutis, & ortus noſtri.

De Chamæleontis orientalis allegoria & Iconiſmo.

Capvt XVII.

IMmūdus Chamæleon omnes poteſt imitari colores, metuq; affectus in eoſdem euaneſcere, & abire. Protheus alter variabilis in eoſdē diſcedit, candidū tamen & rubrum (anteà diximus) æmulari nequire, præterquàm Orientalis ille Chamæleon regius dictus, qui & hos duos remiſsè adhuc obiicit. Chamæleon virgo Orientis filij, diuina omnis, aſtrifera, clara, non ſeruili metu, vt Chamæleontes alij, imò maieſtatis & reuerentiæ, abiit in rubrum & candidū colorem ſponſi, nulli alteri Chamæleonti conceſſum, præterquàm illi eo gradu imitari inter omnes puras creaturas. Habuit Chriſtifera Virgo mater, filij colores, doloreſque habuit, tulit, in rubrum, & candidū ſponſi abiit, cuius Chamæleontis dicitur Ioan. 19. c. *Stabat autem iuxta crucem Ieſu mater eius.* Iuxta crucem, parum abiit, quin crucem filij ferret, quam ferebat filius, iuxta crucem non ſolùm poſitione loci, tormentorum imò cruciatibus, & intenſione dolorum. Abiit in rubrum colorem ſanguinis filij, ſanguinis imitatrix, dolores, tormenta ſuſtulit, rubrumque ſponſi colorem, ſanguinem referens, mortem, Icon paſſionis filij, & quæ lac dederat, ſanguinem

Digitized by Google

recepit, confecto, coctoque lacte, Chriſti charitatis igne, vt lac in ſanguinem commutatur, igni admotum, experientia notiſſimum, ſtabat ſic iuxta crucem rubrum reddens colorem ſponſi, candidumque lactis filij exanimata, & exanguis crudeli doloris gladio, & candidum quod ſuſceperat ipſe ex vberibus ſacris virgineis, hoc ipſum iterum in ſe acceptum repræſentabat, doctrinam, puritatem filij, munditiam, caſtitatem, alimentum primum noſtrum, pietatem, clementiam, lactis candore, ſubſtantia, & lenitate ſignificata. Eſt enim ſponſus candidus, & ruber, ſuntque hæc ipſius ſtemmata, eæ eius diuiſæ. Canticorum 5. c. *Eſt enim dilectus meus candidus, & rubicundus.* lac & ſanguis, quod ſolet dici de pulcherrimis hominibus, colore præſtantibus, forma & aſpectu commendabilibus. Eſt lac matris, pietatis & miſericordiæ plenum, ſanguiſque nobiliſſimus & regalis eius, Dei virtute & potentia, excellentia illuſtris. Album ergo & rubrum colorem filij reddidit Chamæleon hic, naturam omnem excedēs, communemque huius animantis, gratiæ donis à filio in Oriente acceptis, in ortu præſeruata, & ab inſtanti conceptus illuſtris ſanguinis & regij, quæ ſanguinem & lac accepit primò, vt impertiret & nobis, lac quod dedit, accepit iam ſanguis, ſanguinemque loco eius quem præſtitit, vt filij humanitas formaretur, lac accepit gratiæ & doctrinæ. Per ipſam nos hoc lacte enutriti, ſanguine alimur. Lac enim & doctrina Chriſti ſanguis eſt ipſius, in eiuſque cruce & ſanguine robur vimque habet, debetque fieri in nobis ſanguis prius quàm illo poſſimus nutriri. Lac enim priùs ſanguis fit, quàm in alimentum abire poſſit; labore enim & cruce alterato lacte enutriemur, ſecùs crudo & inalterato in flatus, vt illud ſolet, & ſuperbiam abibit, ſic illud

Digitized by Google

illud crudum itat natura. Stabat ergo iuxta crucem Chamæleon hic colores filij reddens, & crucem; pallidum vſque vltimò colorem filij recepit, quando ſpiritum emiſit, Chamæleon pallidus diſcedit ſemper, vt naturale, naturæque humanæ legem, verique hominis verus Deus conditionem ſubiret, ritumque naturæ non recuſaſſe intelligi daretur. Quò & virgo pallida diſceſſit cum eo, filij colorem & ſponſi repræſentans formam. Hinc Chamæleon ille Chriſti, Paulus etiam rubrum & candidum Chriſti ſuſcepit, qui iis duobus præſtabat coloribus, doctrina & cruce, lacte & ſanguine; quò dixit ad Galatas 20. *Viuo ego, ſed iam non ego, viuit in me Chriſtus.* vbi particula *non*, non negat viuere, ſed non ipſum viuere affirmat, eſtque ſolùm negatiua de modo, quo nō negat viuere, ſed qualis vixerat, eratque, negat, vt Chamæleon imò transformatus in Chriſti legem, & crucem, in album lac, in doctrinam, in rubrum, in ſanguinem, crucem, afflictiones, dolores, Chriſti colores reddo, refero eius veſtigia, immutor quaſi reſurrectione alia, renaſcor, viuo non ego. Ioannes nō minùs Chamæleon extitit, viuoſque Chriſti colores reddidit, album & rubrum, iuxta crucem, quem cum vidiſſet autor naturæ Deus 19. Ioannis c. dixit amantiſſimæ matri, tot tantiſque cruciatibus, abſentiæque & diſceſſui filij vt ſubueniret; *Mulier ecce filius tuus*, Chamæleontem ecce Oriētalis regionis Solis, in quo ſunt colores crucis, tormentorum, ſanguinis, candoris, virginitatis, puritatis, iuſtitiæ, pudicitiæ, reuerentiæ, & ſanctimoniæ, ideò filius tuus, nam te & repræſentat, cùm ſit Chamæleon colorum ſponſi, quo eſt mulier ſolùm ibidem à filio Deifera Virgo vocata, cùm illi ſubſtituerētur purus homo loco veri Dei, & hominis, & vice creatoris creatura, & quæ dicta

erat gratia plena & Regina cæli & angelorum, quæ amica, & tota pulchra , ſine macula mater Dei tandem, dum ad Deum refertur, & hominem Chriſtum, dum Ioanni commendatur , illique filij vice ſuccedit ad Ioannem , mulier ſolùm compellatur, hominis ſolius mater, eo ordine ſolùm mulier, adoptione mater, hæc ex nobis, ex Deo illa; Ambroſius , Auguſtinus, reliqui Patres ſancti referunt , maius extitiſſe aliis omnibus tormentum, commutaſſe magiſtrum, Deum creatorem, infinitum Virginis filium, in diſcipulum, hominem, creaturam , finitum mulieriſque natum, vt meritò querula, & triſtis Virgo in hæc verba prorumperet : *Videte, ſi eſt dolor ſicut dolor meus, quia vindemiauit me Dominus.* Ieremiæ Threnorum 1. Abſtulit ſcilicèt racemum terræ ſanctæ promiſſionis à me, expreſſitque in torculari crucis , hæc me voluit pati , vt ſumma ipſius potentia manifeſtaretur, quæ me in tot, tantiſque doloribus & afflictionibus viuam ſeruauit, patientiam gentes vt edoceret, vice-Deus Ioannes , eius iuſſu ſuccedens , loco Dei filij, Chamæleon æmulus, ſectatorque Chriſti, hos reddit colores; hinc varij Chamæleontes ſanctorum imitationis & æmulationis ſanctæ extant in literis ſacris, piis hiſtoriis, lectionibus, ſcriptis Eccleſiæ Catholicę, qui rubrum & candidum Chriſti Chamæleontibus ſolùm Orientis Solis poſſibile , imitantur. Si non excitetur homo, manuque ducatur, radiiſque ſolis iuſtitiæ orientis gratiæ , roreque matutino irroratus, illuſtratus lumine , ſi non aſpexerit in Chriſtum, reſpexeritque, vt Solis lumine , Solem videat ipſum, imitari ſe non poterit rore ſerotino ſuæ cooperationis, vt nequeunt Chamæleontes alij, qui non Orientis fulgoribus elucent ; cuncta enim noſtra oratio & operatio ab ipſo Sole ſemper incipit, & per ipſum

cæpta

cæpta finitur, vt Eccleſia canit, vocamur illo, vt cooperemur cum illo, nil ſine illo, & vt nil motu cæli ſine punctis, poliſque fieri poteſt, illudve regulari motu, ſine iis verti, enarrant hæc gloriam Dei, *& opera manum eius annuntiat firmamentum*, quorum vnus in hac ſpectabili cæli machina & mole arcticus buccinæ formam repreſentat aſtris, vocationem, gratiam excitantem, præuenientem, præcedentemve, donum: antarcticus alter, qui reddit ſtellarum conſtellatione crucis inſtar, figuram, crucem, cooperationem, gratiam comitátem, crucemque, ex linea appetitus, contrapoſita lineæ rationis, quibus crux reſultat, vt quilibet tollat crucem ſuã, & ſequatur Chriſtum crucifixum, hac lege rationis, hac linea & regula; cui lex ſenſus, & membrorum opponitur, crucem vt efforment contrapoſitione linearum, hiſque duobus vniuerſa euoluitur ſpiritalis machina, moleſque rationis: Sic excitamur arctico vocationis, buccina; cooperamur antarctico crucis rationis contrapoſitæ appetitui, motui, ab ſpiritu & intelligentia data, vt Chamæleon nullus album & rubrum Chriſti, ſine Sole Orientis, Chriſtumque imitari per ſe ipſum poſſit: Imitabitur verò colores alios virtutum moralium per naturam propriam, informes, defectuoſos, ex peruerſa ratione, & lapſu, æmulabiturque deformia, & ficta bona, defectuoſa, fallacia, colores mendaces, figmẽta, varioſque iniuriæ & malitiæ. Hinc inconſtantia, mutabilitas, & ad omnem boni apparentis colorem conuerſio, eorum præcipuè, qui cum malitiæ & peruerſionis terminũ attigerunt, vt in omnia mutentur facilè, labaſcantque præcipites, ad omnes colores facilè volubiles vitiorum, & apparentia bona, contorquentur imò eorum cruciatu diro, quæ potiri nequeunt, diffuſi, effuſi in ſeipſos, & in alia extra ſe,
GGgg 5 quæ

Digitized by Google

quæ imaginantur, imò ficté voluptuoſa proſequuntur imaginatione, ſuperaddētes rerum formitati venuſtatique habitæ, vltrà in quæuis conuerſi, vt nil ſui ſint, aliorum imò omnes, diuiſi; qui in alia viuũt, non homines, hominum imò ſegmenta & partes, æquiuocè homines, qui non in ſe, imò vbi amant, nō vbi animant, vitam gerunt. Plato in Conuiuio dixit de amantibus & amentibus iis; Tales diffuſi viuũt conuerſi ad omnia apparentia, vt modò hæc, illa modò ament, diligant, & quæ modò proſequuntur amore, poſteà odio ſequantur omnimodo, omnium frui optantes, vt cùm iis fruũtur, illis extorqueantur, eorumque deſiderio affligantur, quæ non poſſunt, vt iis abiectis ſemel poſſeſſis proſequantur illa, Chamæleonte mutabiliores; leuiores in quoduis, in obſequium ſenſuum, ſerui ſui ipſorum, qui à ſe libertatem non valent adipiſci, nec ſibi ſunt elargiri potentes, quam poſſunt impertiri nunquam, non ſui iuris homines, cùm ſui iuris homines ſint? inconſtantes Chamæleontes, hiantes, Eccleſiaſtici 27. *Homo ſanctus in ſapientia manet ſicut Sol, nam ſtultus ſicut luna mutabitur.* Splendet lumine iugiter, ſemper elucet in ſapientia ſanctus. Ex ſe lucet pars Solis iuſtitiæ, Sol ſe elucet, eſt pars Solis myſtici in Chriſto, ſtultus vt Luna per vices ab alio illuminabitur, extra ſe eſt, captus amore externarum rerum, quò extrà viuit actus cupidinibus; eius ſapientia variabilis, Chamæleontis inſtar. Quibus perſeuerantię donum commendatur, tum Sol lucidus cùm ſit, rerum ſpectra non ſuſcipit, nec vanas icones, idolave ficta ſine eſſe rerum, perlucida, lucentiaque omnia ex ſe videmus, rerum ſpecies non ſuſcipiunt in ſe, illa innato lumine illuſtria, & ſplendida, Luna verò cùm ex ſe non luceat, perſpicua natura, & diaphana ſolùm luminis ſuſceptiua externi,

Digitized by Google

externi, coloribus, lumine, rerum ſpeciebus, & formis afficitur, ſimulachris, idolis externarum alteratur ad extrà extantium rerum, inficitur Chamęleontis more. Quò pulchra redditur alienis rebus extrinſecíſque illa: Sol illuminat omnia, affectus nullis, Luna quædam recepto lumine, & affectata priùs, ſapiés in ſapientia & lumine manet, nullo alio affectatus, ſtultus rebus afficitur, ſine lumine, alieno fulgore rerum fugacium; vt Chamæleon. Ieremias 4. Thren. 61
aduerſus vanos Nazaræos in hæc verba prorupit; *Candidiores Nazaræi niue, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, ſapphiro pulchriores, denigrata eſt ſuper carbones facies eorum.* Colorem permutarunt rubicundum & candidum, pulchritudinem, ad carbones conuerſi, Chamæleontes ij, ſuper carbones reptantes rerum fugacium, igne concupiſcentiæ genitos, qui erunt carbones quibus ignis ſuccendetur, quo excruciabuntur poſteà inferno, & tunc conſcientiæ æſtibus & eroſione, iiſque concupiſcentiæ ignis vt foueatur, increſcat, iis quibus ſemel accenditur, lento & ſubmiſſo igne, ſecreto, & tacito carbonum inſtar, quo minùs præcaueant, viténtque incendium, & quòd inficiant facillimè, ſi contrectentur, denigrent, & fœdent. Nazaræi ergo candidiſſimi cùm natura, indole pręclara tales, tum puritate, innocentia, lacte candidiſſimo nitidiores, qui lactis more ſplendeſcebant, non rerum ſpeciebus, & formis affectati vanis, vt lac rerum effigies minùs liquoribus omnibus aliis recipere diximus, quòd lucem recipiat aliis intenſiorem, albedine ſumma, fulgore colorum luminis intenſioris, vt mutari minùs valeat, intenſioris actus illud cùm ſit, ſplendeat ſine rerum affectu, vt ſplendent iuſti, ebore antiquo rubicundiores, quod rubrum eſt, & ſanguinei coloris temporis tractu,

tractu,vt alba rubeſcunt cocta ampliùs calore agenti tempore maturante,igne papyrus priùs rubeſcit, nigricat poſteà,vſta albeſcit iterum ; & lac vſtum igni admotum in papyro in ſanguinem redit, albæque veſtes rubeſcunt, marmorei lapides,margaritæ,adamantes, ſal, & alba alia quæuis quæ vri queunt leui vſtione facta,aut temporis tractu lento alterata, & ſi nimia exuſtione cinis,& albicantia emergant,nõ ſecus ebur rubeſcit antíquum : Laudat Nazaræorum candorem, rubedinem, albedinem ſanguini immiſtam, & temperatam genis, vſque purus ſanguis labia depinxit ſolus, roſarum inſtar; rubicundos, ſanguineos vocat,cãdidos,pulchriores Sapphiris, quod cœleſtis fulgoris Sapphiri venarum colores æmularentur media albedine,& rubore, cœleſteſquę ritus, mores, integritatis & conſiſtentiæ, Sapphiri, qui eſt ebrietatis antidotum natura inſita, rerum temporalium temulentiæ immunes, iis vt non inficerentur, vinolentia, & ebrietate impedita Sapphiris, qui extra ſe homines eſſe prohibent ebrios. Chamæleon colorem mutat,intentum,malitiam,venenum,mentem non mutat;diuerſis imò,& variis coloribus affectus, venenum idem, mens eadem, intentio, dolus, formicis,muſcis,aliiſque debilibus inſectilibus, malitia idem,colore ſolùm varius,habitu,& veſte.Mutauit veſtem Saul Regum 1.cap.28.vt conſuleret dæmonem & Pythoniſſam, non mentem,intẽtionemve depoſuit:mutauit veſtem Regum 1. cap.18. blandè accepit & amicè Dauid, mente peruerſa, veneni rabie, laudibus quòd extollerent puerum, gloria, maiorique honore affectarent, *percuſſit Saül mille,& Dauid decem millia.* Auguſtinus Chamæleontem vocat ſtellionem 3. de ciuitate Dei cap.6. & Auicenna lib.4.fen.6.tractatu 2. cap.5. Solinus in Polyhiſtoria cap.36.

Digitized by Google

cap.36. Ætius, Paulus; Dioſcorides, Galenus ſtellionem vocarunt; quòd tergora quorundam eorũ maculis luceſcẽtibus, ſtellarum more euariẽtur, & quòd perquàm ſimilis ſit ſtellioni figura, partũ, ſanguine, motu, ſobole, conditionibus. Stellionem rorem lingere, & lambere proprio capite ediximus. Lambit Chamæleon aërẽ roridum, ebibit hianti ore, & aperto, etiamſi differant inter ſe hæc animantia in iis adhuc, vaporem melleum, mellifluos halitus auroræ hiat Chamæleon ad Solis ortum, quibus plenus colores æmulatur apprimè, reddítque facilè antequàm contingat infima, ſpurcáq; loca in aëre trahit ad Solem verſus, è terra elatus illos. Stellio rorem elingit, è terra, & herbis, vbique inueniat, delingit ſine diſcrimine quemuis. Omnes imitari colores poteris hoc altus rore matutino, Solis iuſtitiæ lumine illuſtris, terrena deſpicies, elatus Chamæleon, iuſtitiam, fortitudinem, temperantiam, prudentiam, omnibúſque virtutum fulgoribus, & luminibus affici, vt ſcias rore ſerotino tandem mori, dormire imò cum iuſtis.

De Chamæleontis inſtabili forma myſtica & naturali.

CAPVT XVIII.

AEre intumeſcit, inflatur Chamæleon alter, qui 62
ortum Solis, Orientémque ignorat vndique, ſuperbus, & vanus ſuctu allicit leuem aërem, viſcera, cor illo replet, cor imò expandit, amplificat ſolùm, vt aërem trahat, pluſquàm vt reliqua adducat omnia, exile animans vulgaris Chamæleon, molíſque minimæ,

Digitized by Google

mæ, tumeſcit præter modum nimis, ſeſe excedit intra propriam pelliculam, propriiſque terminis non arcetur, excedit imò non contentus termino proprio, tumeſcit, inflatur, mollis & humidus, deſidioſus, iners; humida non terminantur ſe propriis, alienis imò, varij, inconſtantes, leues ſeſe excedunt, proprios terminos tranſcendunt rationis, legis, præcepti; non continentur circumſcriptis rationis limitibus, definitionibúſque iuſtis, vltrà imà quàm finit ratio ſe excedunt, tranſiliunt, in proximum veniunt, extrà irruunt; aliorum alia cupiunt, ſurripiunt, famam, honorem, familiaria deprædantur, deſpiciunt alios, vltrà ire tentant ſuperbi, tumefacti, vanitate & inflatione, vditate turgidi, fugacibus rebus confiſi, diuitiis, honoribus, & iis multoties, quæ ſine ipſis conſiſtunt factis, maiorum virtutes, & facinora, quaſi iure hæreditario ſibi aſciſcentes vitiorum infame domicilium, & lupanar; iis confidunt, ſuperbiunt, elati animo viuunt, Chamæleontes deſides, & ocioſi (iuxta naturam animantis) immundi omnes alioqui. Chamæleontum docuit Solinus loco adducto, & Plinius lib. 28. cap. 8. Ælianus & reliqui, genus quoddam eſſe mole maximum, Crocodili æquans magnitudinem, excedens imò, locis humidis proueniens, loci vditate, laxata cute, diſtẽta flatu, aëris ſucti tractu, impetu partes propellentis, ocio & deſidia pingueſcens, mole vt creſcat maximè, & in ſubſtantiam quãdam fluxilem abeat, magnitudinémque dictam. Creſcunt humida facilè, cucurbitæ, fungi, cucumeres, alia. Eo impetu Chamæleontes hos aërem allicere referunt, vt alites ſimul ad ſe vocent ſuctu, præcipuè Accipitres, quos exanimatos antipathia, & cõtrarietate inuiſi animantis, vt animantia alia alia pertimeſcunt, decidunt, linquuntur animo, alia aliis viſis,

ſis, inuiſiſve naturali pugnantia; mus fele viſo, ouis lupo, pullus miluo, ſtellio ſcorpione, vipera araneo, alia aliis: accipiter non ſecùs Chamæleonte inſpectato, timet, decidit fortiſſimo tractu animantis aëre illectus, inſpiratione facta; non ſecùs ac dracones alites plurimas allicere ſuctu facto ſuprà cap. de Dracone monſtrauimus. Tractum verò accipitrem aliis liberè impertire animantibus deuorandum referunt, quæ ipſum proſequuntur, & obediunt, honorantque quæſtus cauſa, illum hoc inflari, intumeſcere ſupra modum comitatu, caterua, clientum, miniſtrorum honore facto, timidum tamen viuere, & ſollicitum, ne in ipſum irruant ſuſpicioſum, eſcæ defectu, ſtipendiumve accipitrum ſi deſit; quò eu gilat perpetuò, eſt illi natura tributum, oculos minimè conniuere poſſe, palpebris deſtitutos & liberos, ſimillimus iconiſmus eorum, qui ambitione, rerúmque inani gloria hiant, & anhelant, ſuperbi, turgentes dignitatibus, officiis, copia clientum, multitudine domeſticorum, pompa & apparatu prolixo, qui vt honores alant, ne decidant ab arrepta gloria, auræ populari conſulentes, perpetuò euigilant, Chamæleontes, vanitatis vento tumentes; accipitres imò nobiles, ſpiritales viros, libera aura deuagantes, cœleſti vitæ contemplatiuæ, moleſtantes, cæliuagos deprædantur, innocentes, innocuos, quos impediunt à motu quo in cœlum ibant, aërem exugentes, honoris, famæ, bonorúmque ſuctu inſatiabili, quos impertiunt famulis, miniſtríſque deuorandos, ſpoliandos. Iudicibus accidit, prætoribus, magiſtratibus, quos aliena manu deprędantur miniſtrorum iam propria cùm diripiant, cõmiſere vt Pontifices Chriſtũ Deũ ſpoliandũ miniſtris, ſolùm quęſtus cauſa, ipſos qui inſectãtur, machinãtes malũ, cõtinuò

in ty

in tyrannos & carnifices , qui ſeſe extorquent , vt
comitatu incedant copioſo;vnus ille,nō plures, ideo
quòd poſſideat plura,cùm ſit, vſque dum tandem in
ipſos irruunt , deficiente lucro, dilacerant,& impe-
tunt,mendacio, infidelitate, ingratitudine, Chamę-
leontum inſtar,vt à quibus honorem & gloriam ſpe-
rabant,infamiam & maculam referant,ſpe fruſtrati,
culpa iis ipſis proditione detecta , eorúmque iconi-
cum,qui propriis affectibus ſic indulgent,paréntque
paſſionibus,hiantes proprias cupidines & appetitus,
vt iis tandem luxu nimio & deordinata viuendi ra-
tione deficiant ; *inimici hominis domeſtici eius* , vt ſint
tandem , quorum ſeditionibus diſturbatus diſperiit,
cum propriis expenſis educauerat , ſumptibúſque &
venatu rerum difficillimarum : Abraham, Geneſeos
63 14. parta victoria , noluit ſeruos,nec aliquid eorum
quæ victus,& ſuperatus Bara Sodomorum rex addu-
cebat ſecum.Bara Hebræis interpretatur, ignorantia;
hoc enim Bara notat , ne, inquit , dicere poſſit Bara,
Ego ditaui Abraham , ideo reſpuit ignorantiæ,mun-
di, & ſæculi apparatum, & ſpolia, neque horum co-
mitatu voluit ſubire triumphum ; nec Deus mundi
vanitatem. Nudus,pauper,egenus,ortus in præſepio
recubuit , omni deſtitutus ſupellectili & pompa , in
præſepio,vbi beſtiæ mandunt, vt ibidem veniſſe in-
telligeretur ob eſum deformem primi hominis,& ob
eius gulam irrationalem , cùm homines , imò iam
animantia irrationalia , quaſi peccati labe crede-
rentur præſepium cùm diſquirerent , ibidem Deus
recubuit, inuenirent vt illū mortales,diximus;forma
ſerui accepta, panibúſque hordei ideò vltrà & ciba-
uit eos Ioannis 6. c. vt irrationales eſſe intelligerent.
Omnia ergo ſæculi dona abrogauit, omnē mūdi po-
tentiā,Baræ pōpā,& ſupellectilē ignorātiæ,vanitatiſ-
que,

que, Abraham, noſterque Deus, meritò Abraham obumbratus perſona, quod Hebræis idem eſt quod Pater excelſus, multorumque pater, Abraham ergo Deus noluit, poſſet dicere Bara, munduſque ignorantiæ, ergo ditaui Deum; Hinc Dauid noluit arma Saul Regis 1.c.17. *Saul* Hebræis fouea, ſepulchrũ, infernus; noluit apparatũ & pompam Saulis, arma, aut ſeruos; ſolus imò cum Goliath duellũ iniit, nudus, inermis cum Goliath, Hebræis tranſmigratio. In hac enim tranſmigratione noſtra, & via, non pompa ſæculi, non armis Saul, inferni apparatu, petra imò Dauid caput Gigantis quaſſandum; peccatum, caput Dæmonis, *petra autem erat Chriſtus*, non potentia diuitiarum, non multitudine famulorum, nõ fauore principum; *neque eſt colluctatio aduersùs carnem & ſanguinem, ſed aduersùs principes tenebrarum*, inuiſibiles nobis, & quòd in tenebris viuant, quo minùs eorum aſtutias & cautelas vitare poſſumus, hinc & tenebrarum vocauit principes, occultos, latẽtes, ſine luce, incertos, dolo & fallacia, odit lucem qui malè agit; tenebrarum principes. Viſo Holoferne, Iudith. 10. c. adorabat eum, quòd Dei eſſet creatura, & imago, inimicũ diligebat, non odio habebat, & ſi illius vitia & abominationes abominaretur iuſtiſſima fœmina, cùm tamen Deum veneraretur in creatura, & imagine, ſimilitudineque hominis; ſerui Holofernis fuere illi impedimento, ab adorationeq; reuocarũt (ibidem dicitur.) Eſt impedimentũ, obſtat famulorum copia, apparatus nimius, pompa, menti & animo quieto veritatique, vanitas, quæ inflant homines, & non ſecus ac Chamæleontes tument, ſuperbiunt, vt minùs reliquis omnibus aliis animãtibus cùm videantur egere, pauciſſimi ſanguinis qui ſint inter omnia, vento pleni, ſanguinis Chriſti vacui,

Ch- næleontes , vanitatis vento tumefacti viuant, Am. 6. *Væ qui opulenti eſtis in Sion , & confiditis in monte Samariæ, optimates, capita populorum , ingredientes pompaticè domum Iſraël , qui dormitis in lectis eburneis, & laſciuitis in ſtratis veſtris.* reliquaque eiuſdem capitis. Concludit, qui lætamini in nihilo, in vanitate & pompa rerum fallaci, & mentita; cuius nil ſupereſt tandem, euaneſcunt imò, & abeunt omnia. Refert Plinius lib. 28. c. 8. quæ ſi ſolus dixiſſet, obticuiſſem, refert Democritus 6. de animantibus c. 9. Chamæleontis caput, & guttur, ſi lignis concremētur roboreis , tonitrua & imbres concitare ſubitò, quæ & ſi deriderem iure ſummo, tamen cùm præſtigiis vtiliſſimus ſit Chamæleon, ſpectris, philtris & amatoriis, tum ſuperſtitionibus, quòd ea natura facilè mutetur, & abeat in apparentias rerum , Dæmoneſque & malefici eo vtantur commodiùs reliquis, in rerum apparitionibus, vt ſenſus decipiant, & illudant, & cùm hoc animans humidum adeo ſit, & aqueum, præcipuè gutture & capite pituita refertū; ideò iis vtuntur, vt igne vaporibus elatis, roboreis lignis craſſiſſimæ naturæ, & fuliginum, vaporumque abundantiſſimis, ſtrepitu facto, & coruſcatione leui, ſenſus fallant apparentia maiori magi, locoque in alio, vt repræſententur in aëre tonare, vt illo quo in alias apparitiones vtitur, in has etiam vti velit, & in eodem animanti varia contineri philtra edoceat, in ſuos vſus, abuſuſve maleficus aut dæmon. Huius oculus dexter viuentis adhuc erutus, cum lacte caprino ſubactus, albugines oculorum ſanat potentiſſimè, viſumque reſtituit mirificè, cuius lingua, inquit Democritus, adalligata puerperis pericula partus amouet. Illud verò eſt mirabile eodem autore; domi exiſtens caſu, vtiliſſimum eſſe parturientibus, intru-
ſum

Digitized by Google

ſum verò pernicioſiſſimum, cuius rei nullam aliam poſſum fingere rationem, præterquàm cùm vapores ſuget humidos natura, alliciatque hoc animans continuo hiatu in locum vbi habitat, & ſi iis non veſcatur ſolùm, vt patet anteà, humectetque ideo aërem circumſtantem, vtanturque vt humidiori illo facto prægnantes totius corporis tractatu cõtinuo, vt humiditate lubricetur vterus, non ſiſtat, compeſcatúrve, obediat imò partui, lentore aëris, aſportatus verò aliunde ſylueſtris, ſquallens, hiãs, vdæ naturæ auidus, inſpirat humidum aërem, abſumit vdos vapores, loca enim ſylueſtria ſunt ſicciora, quod difflentur vndique, humidiora verò domeſtica, vt ſuccilagine & vdo deſtituto vtero tunc non labaſcat facilè fœtus; domeſticus verò Chamæleon vtilis, quòd natura humidiſſimus humectet aërem, potiùs quàm exſiccet, vditate plenus, ocio, loci temperie, & deſidia vltrà, & virtute inſita, vt aliis inſunt rebus virtutes miræ & variæ, & inter illa quæ ſunt eiuſdem ſpeciei iis & non illis; Pſilli enim & Marſi venena non patiunt, vincunt imò, cùm timeant reliqui, & ſuperentur eiſdem, ſintque venenum ſerpentium, reliquis ſecus. Detinet minutiſſima Remora nauigium immotum virtute tanta, torpedo obſtuporem inducit piſcatoribus contactu chordę & hami ſolius: trahit magnes ferrum virtute innata, oſſa crurum accipitris auri ſcobes, ſuccinum paleas; iuuat hic Chamæleon partus, obſiſtit ille, educatione, moribus diuerſus, qui eſt naturę eiuſdem. Superſtitiosè ad iudiciorũ euẽtus (Plinius enarrat) linguam eo viuente extractã conferre, dextrum pedem timoribus, & nocturnis laruis vtiliſſimum, latrocinia arcere, metus obſiſtere, coriũ vſtũ pannos abſtergere, faciei mederique, dentium doloribus, ſiniſtris dentibus, gingiuis ſcari-

Digitized by Google

ficatis dolentis, ſalutiferum eſſe inter omnia animantia. Chamæleontis timidiſſimam naturam ſanguinis defectu ſuprà retulimus, cordiſque euerſione, quod cùm omnibus animantibus inſit eo ordine ſitú, vt cuſpis, ſtrictiorque eius pars inferna reſpiciat, & terreſtria, latior verò & baſis ſuperna & cæleſtia, huic è contrà latior inferna inſpectat, ſtrictior & arctior ſuperna inuiſit, poſitu eſt videre, qui hoſte viſo, audito ſtrepitu facili, extimeſcit, exanimatur, non vt fuga ſibi conſulat aut è loco diſcedat, timidus imò expaueſcens hæret ſic ſubiectis rebus, vt euelli non niſi magna cum difficultate poſſit, multoties imò ſui partem affixam relinquat, dum auellitur ea vi quæ apprehendit ſemel retinet ille; ſic affigitur iis quæ eſt ſemel amplexus. Nazianzenus eadem retulit de polypo, ſi quis eum extrahere velit citiùs dilacerabit quàm euellat, & vel quibus affigitur, ſubtrahet, vel illa huius portionē ſurripiēt, ſeparari vt à rebus ſubiectis non valeat, ſed vel hic alliciat illa, vel ſemel ab illo apprehenſa, arripiant portionem, proprij amoris hieroglyphicon & iconicon ſubſtituere Ægyptij, ſimul & pertinaciæ; retulit Theophraſtus l. 3. capite 7. Homerus Odyſſea α. Athenæus verò de Chamæleonte, Solinus, Oppianus Ælianus, reliqui.

Cor hominis autoribus vt & diſſectionibus patet, natura ſua ſine vitio externo, dum poſitionem ſuam ſeruat, rectius continet limen aliis omnibus animalium naturæ, celſum, erectum figura, & poſitu, ſupernè latiùs omnibus aliis aliorum animantium patet, infernè ſtrictiùs, & in angulum ex ampliſſima baſi veniens, ſuperna eſt illi capacitas cœlum versùs, in cœlum aſpirat, hiat cœleſtia, capaciſſimum ea parte, infernè in angulum deſinens, terrena vt in puncto ſolùm contingeret, quoque minimo modo poſſet,

ſet, ſupernè cor alitur vaſis inſertis, alimentumque deferentibus, ſtruitur vena arteriali, & arteria venali, arteria dicta aorta & vena caua, quorum duo è corde trahunt, & membris alimentum præſtant, in corde confectum, arteria aorta dicta ſanguinem, & ſpiritũ omnibus corporis partibus elargitur vitalem halitum, viuificaſque virtutes, arterialis vena ſanguinem impertit pulmonibus, in gratiam aëris recepti, munuſculique facti aëris attemperantis cordis æſtus, cuius non immemor cor beneficij, aëris loco ſanguinem reddit, in gratiarum actionem pretioſi alimenti, remuneratione facta, illa verò dicitur aorta, Græcis ἀώρτη, ab ἀώρτις, Græcis, *lorum*, ex quo gladius pendet, quòd lori inſtar oblonga ſit; hæc verò arterialis vena, quòd, & ſi vena ſit, cùm ſanguinem pulmonibus remittat, vt alantur; arterialis dicta eſt vltrà, quòd arteriarum more duplici tunica conſiſtat. Quæ duo vaſa è cordis vẽtriculis oriuntur, è dextro vena arterialis, & ſiniſtro aorta: alia verò duo ſunt vaſa deferentia in cor, vena caua, quæ ſic appellatur, quòd capaciſſima ſit, quæ inſeritur in dextrum ventrem cordis; & arteria venalis, quæ quòd vna tunica conſtet, venarum inſtar, ſic compellatur, cùm tamen ſit ſubſtantiæ arteriarũ, quæ in ſiniſtrum implantatur, vt tantum reddat, quantum ſuſcipiat, gratum & liberale cor, omniáque quæ accepit, referat in eum à quo ſuſcepit illa, in ſe nihil, omnia recipit ſupernè, infernè nihil, cuncta ſupernè reddit, omnia vaſa ſuſcipit vaſe altiori, parte hac capaciſſimum, infernè anguloſum, ſtrictum, in punctum deſinens, vt ſit ſine contactu rerum, aut leuiſſimo ſaltem, quantum viuere dantur, vitæque ad cuſtodiam, & minùs adhuc ſi licet, puncto contingat anguli plana vniuerſi. Eſt nobis ſuperiorum

bonorum capacitas,baſis, amplitudo; eſt poſſe ſuſcipere ſupernaturalia bona,& ſi ſupernè veniant,nequimus ex nobis illa habere;at ſuſcipere poſſumus, ſi velimus cooperari ſimul cum Chriſto vitæ autore, vt in lumine ſuo videamus lumen;Eſt homo *ſanctius his animal,mentiſque capacius altæ*: Chamæleon ſuperbus aliter multò cor tenet peruerſum malitiæ,cõuerſum in aërem rerum, auerſum à cœleſtibus terram verſus.Captant Chamæleontes ij vanitatem,immũda,& fugacia animalcula quæque, qua cor recipere nequit,qua deeſt influxus,vaſa,& aditus:hac diſtentum,protenſum infernè habent,qua terrã conſpicit, qua eſt obcluſum terrenis, ne inquinaretur, hac dirumpunt ij,vt recipiat vi facta,qua nequit, fatiſcũt, diuidunt,diſiiciunt:abrumpi & ſecari imò ſinunt,& præſumunt,quà poteſt ſanguinem,debitumque alimentum amittere, diruptum & eroſum, ea parte vndique concluſum,& obſeruatum, ſubuertũt cor, euertunt,& qua parte ſuſcipere poteſt,in terram cõmittunt,qua nequit capere in cœlum euertunt, cœleſtiũ incapaces,peruerſione & malitia cordis. Conqueritur Ieremias Threnorum 1.iis: *Vide Domine quoniam tribulor,conturbatus eſt venter meus, ſubuerſum eſt cor meum in memetipſa.* vbi de amore proprio, de concupiſcentia, ventris nomine, vbi appetitus manifeſtatur magis,obumbratus eſt ſermo,de ſubuerſo corde, cordiſque peruerſo ſitu,variata recta poſitione. Daniel 13. increpans exitioſos ſenes qui falsò Suſannam crimine adulterij impoſito damnabant; *Semen Chanaan, & non Iuda, ſpecies decepit te, & concupiſcentia ſubuertit cor tuum.* euertit; deperibant enim Suſannam impudici ſenes,quæ cùm eorum ſuaſionibus,precibus,minis, non acquieſceret, teſtimonio eſt læſa, vindicata tamen Deo vltore

cri

criminum, quæ libera euaſit Daniele vindice conſtituto Dei iudicio; peruerſo ergo corde hiabant ij, Suſannam deperibant concupiſcentia carnis, corde peruerſo. Paulus Actuum 13. capite execrans Elymam magum, qui erat impedimento Bar Ieſu & Sergio ne verba Dei audirent. *O plene omni dolo, & omni fallacia, fili Diaboli, inimice omnis iuſtitiæ, non deſinis ſubuertere vias Domini rectas.* Cordis intelligo vias, quas hic ſubuertebat, commutabatque omninò; hæc eſt generatio illa peruerſa & adultera. Matthæi 17. & Lucæ 9. capite, quorum dicitur Prouerbiorum 17. *Qui peruerſi cordis eſt, non inueniet bonum; & qui vertit linguam, incidet in malum.* & 28. *Qui peruerſis graditur viis, concidet ſimul.* Chamæleon non ſecus ac Polypus amara fugit, inſperſis amaris ſuper hæc animantia quà hærent tenaciſſimè rebus; ſubitò remittunt quæ priùs conatu nimio retinebant. Hinc Chamæleontes locis melliſluis maximè prouenire diximus, iuxta aluearia apum, & iis vbi incidit ros melleus, quo aluntur, vbi concreſcit manna, melque abundat rore, calamique ſacchari luxuriosè increſcunt rore melleo, alta hæc & illa, Polypus itidem. Hinc Ponto non oriuntur amariſſima eius natura, nec eius ripas Chamæleontes inuiſunt, quòd abſynthi his ponticis dictis abundet; & ſi Polypi ſint, qui dulcia reſpuant, dulcibuſque inſperſi, quæ retinebant remittant illicò, amaris contrà delectentur quammaximè. Quò Ægyptij diſceſſum ſubitum tyranni ſignificare volentes, polypum cum herba pulicaria coniunctum depingebant, quòd hæc Polypos fuget odore graui, quæ & pulices enecat ſuffitu hærentes nimis & moleſtas, vt & Chamæleon amaro alicui adiunctum, eandem poſſet fugam exprimere. Molles dulcia amant ſuauia, blanda

Digitized by Google

appetitus, cedunt impotentes in ſe, pœnitentiam, amara animi refugiũt, Polypo & Chamæleonte plus multò verſicoloribus, & natura variabilibus, quauis colorum ſuppoſitione mutabiliores, faciliores, pertinaces, liueſcentes, proterui, qui omnem fugiunt rationis ordinem, omneque conſilium contemnunt; retinent hæc quæ odio ſemel concepere. Ouidius 4. Metamorphoſeon ſic: *Vtque ſub æquoribus deprenſum polypus hoſtem Continet ex omni demiſſis parte flagellis*. Amara alij Chamæleontes recipiunt affixi adhuc, & hæreſcentes, conſilium, correctionem fraternam, reprehenſionem, & amant. Terribilia inferunt ſomnia Polypus & Chamæleon, manſis caſu, aut inſtituto, quo Poëſim exoticam iis ſignificabant hieris ſacriſque ſignis antiqui: ab iiſque animantibus abſtinebant diuini, & magici, contactuque eorum, futura prædicturi. Quòd concitent maximè varia & plurima mendacia, & vana inſomnia, & figmenta, vt non diſtinguerent inter numine accepta, & ſomno conficta, talem eſſe poëſin amatoriam rati, exoticamve quæ in ſomniis & verbis mollibus animos arripiebat iuuenum; quò Plato meretricem vocauit poëticen hanc, & ab inculpabili ſua republica abiiciendam fore exiſtimauit. Neque in hoc albo ponitur ſanctiſſima illa poëſis tot ſæculis celebris, nunquam pro dignitate, quam cœlitùs veniſſe confirmat Ariſt. in arte poëtica, Plato in 10. de furore poëtico. Significabatur verò non ſecùs ac Polypo Ægyptiis hieroglyphico, & Chamæleonte amãs perditiſſimus, quòd, vt refert Ælianus lib. 4. c. 6. Solinus in polyhiſtoria, Oppianus, & alij, hæc duo animantia in colores ſubiectos abeant, non ſecus atque amantes, aut amentes tremunt, rigent, incendio flagrant, vruntur, pallent, rubent, albicant, lapideſcunt, iraſcuntur, miteſcunt,

teſcunt, amara ebibunt dulcibus miſta, zelotypia excandeſcunt, rixantur, placantur ſubitò, victi, & humiles veniam petunt offenſæ receptæ, ſi eſt opus, imò ſi non eſt opus, criminantur, excuſant vario numine, cæco duce, inſtigati puerili Deo, affectibus variis, contrariis, diſſidentibus, pugnantibus. Admonemur iis de facili tranſmigatione Pythagorica, non mortuorum, viuorum imò in amata quæuis, & de animi effuſione facili in viſa quæuis, ne prolabamur. De verſutie & dolo fœminarum, non minùs iis Ægyptij Veneris ſimulachro Polypum irretiebant, & Chamæleontem, quòd tenaces adeò ſint fœminæ, ſubdolæ, fraudulentæ, vanæ, polypi inſtar volubiles, variabiles Chamæleontis more, vt etſi amantes odio habeant, inconſtantia variæ, quæ ſunt amantis non remittant, aut amare deſinant, bona, munera, infames quæſtus; diſcindantur vt priùs ſui parte, honorem, famam amittant, vitam, Deum totum, quàm ab incepto deſiſtant polypi turpes. Polypus piſciculos iam ſanguine plenus illorum exhauſto, caſtigatos remittit flagellis ideo dictis & verberibus inter ſugendum, quòd non quieſcant, & remittunt ſpoliatos amantes caſtigatos ſatis, ne in poſterum inertes iterum capiantur illæ. Eſt ſalaciſſimus Chamæleon, & ſi frigidus natura. Quòd ſi quid ſanguinis obtinet, intrò retinet, in viſceribus, eo inſtigatur, & internè furit, qui frigidus reliquo corpore maximè concubitu eneruatur, & langueſcit totus, vt poſteà facilè ab aliis animantibus ſuperetur, & diſcerpatur ille, non ſecùs ac de Polypo dixit Ariſtoteles, ob ſalacem eius naturam eneruari adeo, vt quemadmodùm paſſerculi plurimi ideo annum non tranſcendunt, ſic neque hic, parumque vltra Chamæleontes ea ratione exolutos venere, concubitu nimio, viuere. Quibus

moralia facilè veniunt, eorum qui vitam, rem familiarem, honorem Veneri conſecrarunt, debiles, infecti, omni rerum ſupellectili erogata, infames, turpes, non homines, fœminæ imò conſuetudine & viuendi ratione commutata, in fœminas commigrarunt; Chamæleontis transformatione & metamorphoſi facta Pythagorico tranſmigratu, in ſubiecta quæuis, iam non homines, in fœminas abierunt, tranſmigraueruntque Pythagorici amantes, Pythagoricæ ſectæ, cupidineæ. Eſt anima plus vbi amat, quàm vbi animat (Auguſtinus dixit) animat per naturam, amat per voluntatem; quæ eſt actio noſtra, *fortis vt mors dilectio*; extra ſe animam afferunt mors, amor ſeu dilectio, amans vt viuat alter, ſe abnegat, mortique & periculo exponitur, quot fecere pro amicis? Deus verò pro inimico fecit homine, ómnem naturæ excedens ambitum, *in finem dilexit eos*, in mortem, vt ſcirent mori, in finem, in amoris vltimum, & finem, finem amoris qui attigit, tum contra finem & terminos ſine termino dilexit in finem; in ſe legis finem, in finē, media quòd direxit, & diſpoſuit, in gloriam, finem, vltimum; hûc enim ſolus illius peruenit amor, vt pro inimico mortem ferret, quod nullus alter tulit. Iis Deus plus in homine quem amat, quàm in ſe eſt, ſui oblitus quaſi, hominis memor, quaſi ſolus, viſus eſt gentibus ſtultitia tantus amor, tanta dilectio, Paulus dixit, cùm ſe abnegauerit pro homine, morique non recuſauerit; voluit imò, *oblatus quia voluit*, quia amauit, intelligo, hoc eſt, quia voluit, exiitque extra ſe, quaſi ebrius hominum amore, & captus, & vt Paulus docet ad Philippēſes 2. cap. iis. *Sed ſemetipſum exinaniuit, formam ſerui accipiens, in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo*, exiuit à ſe, vt dicitur Ioannis 13. *Sciens quia omnia dedit ei pater in manus,*

&

& quia à Deo exinit, quaſi extra ſe, *& ad Deum vadit.* Eſt ergo Deus extra ſe amore hominum: quaſi illa enim dedecere Deũ videbantur gentibus ſtultis, vt in hominibus viuat, eo loci Paulus, & alibi, *in quo viuimus, mouemur, & ſumus.* Prouerbiorum 8. *Ludens in orbe terrarum, & deliciæ meæ eſſe cum filiis hominum*; non extrà, vt ſe deſerere videatur, intenſione amoris imò, quaſi de ſe, de maieſtate Dei ſummi obliuiſceretur, ſuæque derogaret altitudini, iudicio gentium morti oblatus, cùm tamẽ hoc amoris opus deceret maximè Deum ipſum, & in ſe nimis hęc molitus ſit ipſe ſumma liberalitate, & magnificentia, ſoli Deo poſſibilia, illumque manifeſtantia hominibus, vt traherentur fortiſſimis iis amoris laqueis ſuauibus, & vinculis.

FINIS LIBRI QVINTI.

IOAN

Digitized by Google

IOANNIS BVSTAMANTINI CAMÆRENSIS, APVD Complutenſes Philoſophiæ & Medicinæ primariæ moderatoris publici,

DE ANIMANTIBVS Scripturæ ſacræ reptilibus terreſtribus communiter dictis,

LIBER SEXTVS.

Digitized by Google

PRÆFATIO.

LARGA & prolixa febre detentus, moleſtiſſimo & lento occupatus morbo, inter ſæua animantia ſuſpicor commoratus, per ſex annos integros (id poſſunt negotiorum procellæ & turbines, cum continuæ lectionis aſſiduitas, tum ægrotantium triſtes querimoniæ, neſcio an immane atrumque venenum, inſuperabile, & dirum, tot tantorumque naturæ virulentium, vitæ domicilium corque tetro conſpurcauerint halitu, animæque coinquinauerint ſedes) quibus nec ſaluti peperci, nec peregrinationibus variis, quin non ſecus ac domi & otio, ſolicito opere huic noſtro manum imponerem; defeſſus itinere, febre vexatus quartana longiſſima alioqui, & prolixa (ſcit Deus) iam vela hoc ſexto libro plicamus longiſſimæ nauigationis, tandem vt portum adepti optatiſſimum, ſi quid vitæ ſupereſt, maiora aggrediamur, perfectioraque naturæ animantia, quibus virtus in arduo innoteſcat, & emineat, ipſeque naturæ autor, & cultor inuiſibilis iis viſibilibus obumbretur, eiuſque magnalia, & facinora egregia ex parte hac hiſtoria naturæ manifeſtentur, ſimul cum aliis omnibus, quæ inuitantur tanti conditoris laudes decantare à pſalmographo ſacro, pſalmo centeſimo quadrageſimo octauo.

LIBER

Digitized by Google

LIBER SEXTVS.

De Lacerto.

CAPVT I.

LEVITICI 11.cap. *Hæc quoque inter polluta reputabuntur de iis quæ mouentur in terra, Muſtela, & Mus, & Crocodilus, ſingula iuxta genus ſuum, Mygale, & Chamæleon, & Stellio, & Lacerta, & Talpa: omnia hæc immunda ſunt.* 1
Lacertus, qui & lacerta appellari conſueuit, dixit enim Virgilius 2. Eclogorum. *Nunc virides etiam occultant ſpineta lacertos.* Cicero ad Atticum lib. 2. *Nam ad lacertas captandas tempeſtates non ſunt idoneæ*: græcis σαῦρα vocatur, חֹמֶט Chomet Hebræis, à σαῦρα, venabulum Latinis, quòd eius formæ venabula extiterint antiquis, tum à σαυρίδιον, naſturtium Latinis, quod maculis, inſtar granorum naſturtij, varientur tergoribus lacerti. Nobis verò lacertus dictus, quòd figura lacertos repræſentet, muſculoſque lacertorum, partes ſcilicèt conſitas inter oſſa ſcapularum, & cubiti, dictas à Celſo, *humeri*, à Galeno Brachion, Græcè βραχίων, tum quòd ſit eius conditionis, dum hominem percurrit; percurrit tamen totum ſi poteſt, vt vſque ad ſublimiora eius reptet, quò brachia in altum porrigere ſolemus, aſcendere inuitantes ſuperbum alioqui animal, ſublimia petens, quando altiorem vt tenere molis totius corporis ſedem nouerimus, excutiamus, proſternamúſque è brachiis & lacertis illum, vt quanto altiùs ſeſe extulit,

Digitized by Google

extulit, tantò magis deprimatur, & demittatur. Hinc cùm è brachiis & è lacertis proteratur, lacertus compellatus eſt. Sanguineum & ouiparum animal, cruſtaceum, ſquammoſa intectum cute, anguium more, & ſi cutaneum magis ſit illis, quàm ſquammoſum, Ariſtoteles retulit 5. de Hiſtoria ani-
2 malium capite 35. cuius ſic ſcripſit eo loci: Lacerti ſua oua terræ gremio committunt, non incubant, ea deſerunt imò, quòd omni deſtituantur memoria, nec vbi oua excubauerint, reminiſcuntur, quæ ſpōte in terra aperiuntur, ij plurimi vitam non complent anni vnius, ſemeſtrē imò, dimidij anni. 2. de generatione animalium cap. 1. ſic: Ouiparorum alia ouum edunt perfectum, vt aues, & quadrupeda ouum pariunt, vt lacerti, teſtudines, aut quæ pedibus carent, vt ſerpentium pars plurima, vipera excepta, quæ non excubat oua ad extrà viuipara natura, oua enim eorum poſtquàm prodierunt, nullum inſuper capiunt incrementum. Imperfecta oua edunt piſces, & cruſtata aquatilia, & mollia dicta, eorum enim oua ſemel edita augentur ſucco lacteo ſuperinfuſo, vt in piſcibus eſt videre. Obſcuriſſimas ſibi plus cæteris animantibus, parare cauernas, & domicilia docuit primo de hiſtoria, capite 1. à quo Ælianus lib. 2. capite 23. & Solinus in polyhiſtoria cap. 42. Plinius, & alij. Scripſit verò Ælianus eo loci de lacerto ſic: Si quis fortuitò lacertum, ſeu conſultò in caluaria percutiat, & virga medium diſcindat, huius partium neutra emoritur, ſed ab altera ſeorſum vtraque graditur, & duobus pedibus abrepens viuit, medietas quæuis facta bipes ex toto quadrupede, deinde ſi coitio vtriuſque cum altera fiat, conſenſione quadam tacita, & naturali colligatione velut conſeruntur, contexunturque, atque ex ſeparatis duabus partibus

partibus vnus atque idem rurſus efficitur lacertus, & tametſi loci priùs affecti veſtigium cicatrix indicat, tamen & vitam priſtinam retinet, & ei cætera perſimilis eſt, qui talia nunquam perpeſſus ſit. Mirabilia ſunt quæ de hoc animanti narrat Ælianus lib. 5. cap. 47. iis: Non hic antiquorum teſtimonio mihi erit opus, quæ ipſe vidi explicabo; cùm vir quidam lacertum magnum, & opimum comprehédiſſet, ſtyloque æreo excæcauiſſet, eundemque in fictilem ollam recentem vtrimque eatenùs exiguis foraminibus pertuſam, vt neque ſpirare fera prohiberetur, neque exitum haberet, concluſiſſet, & ſimul terram roſcidam dictam, & herbam cuius nomen non explicauit, impoſuiſſet, ac deinde annullo ferreo cui ineſſet lapis gagates in quo lacertus inſculptus erat, nouem ſigna impreſſiſſet, cœleſtia ac ſi numina efficerẽt opus hoc, die quolibet ſigno vno ſublato, poſt nouem dies lacertus integris oculis & viſu iterum recuperato, non ſecus clariori, perſpicaciori imò quàm anteà protulit. Ariſtoteles 2. de hiſtoria capite 17. lacertis docuit non ſecus ac ſerpentibus reliquis laceratos ſemel oculos renaſci, & caudas conſciſſas, imò erutis & diſtractis luminibus iterum alia ſubſtitui, exuere ſenectam, ſub vtriſque æquinoctiis ſerpentium more, renouarique, vt aquilæ ad petram roſtro, & vnguibus excuſſis, quæ illi erant impedimento, aduncis iam, & obtuſis tempore, non ſecus reiuueneſcere, ad petram antiquis depoſitis exuuiis, qui ſeſe totos nudant, è capite facto initio ad caudam vſque, vt in ſpoliis, & oculorum veſtigia ſuperſint, tunicæque eorum cute ſimul detracta, oculos vt amittant, vſque dum iterum totus quaſi renaſcitur, abditus vſq; amiciatur ille vndique totus denuò & nouiter, latitat enim, non ſe-

cus ac ſerpentes hyberno tempore, ab æquinoctio ad æquinoctium; quo manifeſtatur; Ariſtoteles 8. de Hiſtoria cap. 17. ſic ſcripſit: Cortice intecta maxima ferè ſui parte hyeme latitant, præterquàm vipera, quæ ſaxis reconditur, non cauernis, exuunt ſenectutem ea quibus cutis mollis, nec prædura, & teſtacea quidem eſt, qualis teſtitudini, ſed qualis ſtellioni, lacerto & ſerpentibus; exuunt enim hæc omnia & vere & autumno à capite & oculis. Eadem retulit Plinius ex Ariſtotele, Dioſcorides, Galenus, & reliqui philoſophi; eadem experientia docet. Venter vnus, & ſimplex ineſt lacertis quo cibus ſuſcipitur omnibus ouiparis quadrupedibus, & ſerpentibus, tam terreſtribus, quàm aquatilibus & piſcibus, non duplicatus aut ſinuoſus venter, vt adeſt ruminantibus duplex, & elephanto, anfractibus plenus, & ſi nō duplicatus, qui & ruminat. Habēt lacerti plurima cum ſerpentibis cōmunia, & eadem quaſi, vt Ariſtoteles 2. de Hiſtoria c. 17. citato dixerit; ſi ſerpentibus longitudinem demas, & pedes addas lacerti fient, ſi lacertis addas longitudinem, & demas pedes, fient ſerpentes: ſic omnibus quaſi conueniūt internis, & externis, vt meritò inter ſerpentes hæc animantia connumerauerimus, cū Celſo & aliis. Lacerti enim ſerpentium more, & linguā habent longā, tenuē, atram, quā ſi extrahas, in longum porriges, contracta mouetur adhuc intra os tota orbibus factis, ſine eo quod de radice trahatur ad originem, medio imò linguæ. Videre eſt experientia facto periculo, vltrà ac cæteris animantibus contingit, lacertis & ſerpentibus cōmune, vt ſit illis lingua bifida, capillamētis quibuſdā diſſita, moueaturque ore detento liberrimè ſuprà i. l. diximus ex Ariſt. & aliis, & reliqua quæ de ſerpentibus ibidem quantum ad formationē ſpectat, lacertis

con

conuenire monſtrauimus. Vterum habent lacertæ nimis carnoſæ ceruicis, & inferiorę parte calloſæ ſubſtantiæ,at ſupernè quà ſepto iungitur,membranoſum habent, vt oua extra vuluam contineri credas:docuit 3. de hiſtor. c. 1. & docet diſſectio euidentiſſimè, vbi ſtructuram habere communem cum animantibus cortice intectis dixit 1. de generatione animalium,cap. 2. Lacertos teſtes continere edocuit, contrà ac piſces, & ſerpentes quæ teſtibus carent, meatuſque ſolùm geminos ſemini genitali eiaculando recipiunt. Lacertos & aues teſtes continere, quadrupedaque omnia ouipara lumbis annexos,non exertos ad externa, è quibus meatus extrà veniũt quibus ſemen eiiciũt coëuntes in vnum cõmune orificium, quadrupedes & ouipari pulmone vtentes,eadem ſerie teſtes qui poſſident ac teſtudines,& cortice intecta;quæ enim animal gignũt omnia,teſtes in aduerſo habent,non vnum ſupra alterũ, vt lacertis iiſque dictis viuentibus inſunt,contrapoſitos imò ad latera, quibuſdam occulti intrò reconditi,vt Delphino,qui & penem porrectum ſatis erigit,& vipera viuum enitens animans, aliis ad extra protuberant,quorum quædam pendentes,retractos alia ſufferunt. Ariſtot.de lacertis ſic ſcripſit 8. de Hiſtoria c. 15. Sanguinei quoque generis multa ſe condunt, vt ea quæ intecta cortice ſunt, ſerpentes dico, lacertos, ſtelliones, & crocodilos fluuiatiles, menſibus quatuor frigidiſſimis hæc latent, nec per id tempus quicquam comedunt. Inferiorem palpebram conniuere, & nictare dixit lacertos,vt & ſerpentes omnes, ſecùs ac aues,quæ ſupernam agitant inferna immobili, præter Pſittacum qui vtraſque, & ex ſerpentibus Crocodilo excepto qui infernam immobilem, ſuperiorem verò motabilem habet, &

Digitized by Google

Scincus qui vtramque 2.de hiſtoria c. 12. flectit lacertus manus,pedes eo ordine retrò , crura , & brachia ac vertũt ouipara omnia quadrupedia, vt Crocodilus,& alia vergunt in latus.Plinius lib.6.c.32.In Capraria vna ex inſulis fortunatis,quam modò vocant Lacertorum inſulam,communi nomine Canariam, maximos adeſſe Lacertos refert,plurimoſque, ibidem l.8.c.39.ſic ſcripſit:Lacertæ inimiciſſimũ genus Cochleis. negantur ſemeſtrem vitam excedere, de quibus Ariſtoteles intelligendus venit 5.de hiſtoria c.33.de aliis ſecùs, qui duorum annorum ſpatiũ, & vltrà tranſigunt. Lacerti Arabiæ cubitales,in Indiæ verò Niſa monte viginti quatuor in longitudine pedum,fului,puniciei,& cærulei,Ariſtoteles 8.de hiſtoria cap.28.in Arabia magnitudine vnius cubiti inueniri docuit,& apud nos Hiſpanos maiores multo vidimus Compluti præcipuè, apud Indos Occidentales in regno nouæ Hiſpaniæ Caymanes hos vocitant lacertos aquatiles & terreſtres,naturæ amphibiæ,cõmunis,aquæ & terræ incolatu caymanes, quaſi voraces dixeris,& ingluuioſos,tantæ magnitudinis, vt equum integrum & equitãtem ore degluttiãt,paſſuum viginti magnitudinis,molis vaſtiſſimę, tantæ vt nauigia multoties ſubuertant vaſtiſſima animantia.Solet inueniri in ventre lacerti viridis quandoque gemma Saurites dicta,terræ coloris,potentiſſima in ignauiam inducendam & deſidiam, retulit Plinius l.37.c.10.qui lib.10. c.65. ſic ſcripſit de hoc animanti.Quadrupedũ oua gignentium,lacertã ore parere vulgò creditur, Ariſtoteles negat, neque incubant eadem,oblitæ quo ſint in loco enixæ,quoniã huic animali nulla memoria , itaque catuli per ſe erumpunt mucilagine pleni , vt vomitu reiecti videantur , ſuper quos euomit ille ſuccos ſemi-

con

confectos, vt alat catulos, eruptos ſi inuenit, vt vomitu rejecti appareant, & excluſi. Quorum eſt eadem cum polypo & Chamæleonte natura, vt quæ ſemel arripiunt morſu, remittant nunquam dentibus, quos pectinatos obtinent, vt quidam recipiant intra ſe quoſdam, & in cauo aliorum admittantur alij, manibus retinent tenaciter, flagellis vt polypus. Lacertis enim non dentes dentibus obſiſtunt, imò recipiunt amicè dentes, vt intricata præda, non niſi parte ſubſtantiæ lacerata ſemel apprehenſa morſu, remittatur parte diſciſſa. Eſt huic animanti inter ſerpentes omnes proprium, ſuo proprio mucore & ſucco multo tempore tranſigere rore cœleſti perfuſo, non ſecus ac Cochleæ, quorum dixit Plautus in Captiuis. *Quaſi cùm caletur Cochleæ in occulto viuunt*; ſuo ſibi ſucco viuunt, ros ſi non cadit; tum caudam cùm omnes ſerpentes ore tenere poſſint, & caput eadem tueantur, huic animanti abnegatum eſt finem ſui, partemque qua deſit apprehendere, oreve accipere: eademve caput tutari, imò dum fugit, & ſeſe abdere tentat, eius oblitus relinquit extrà, reliquum corporis occulens, qua venatur, & capitur facile, immemor animans ſui finis, & vltimi, poſtremitatũ immemor, contra ac ſerpentes prudentes, quam primò recondunt & illius ſollicitæ longiorem multò cùm poſſideant, occultant, finis oblitus ſolum præſentia rimatus, Rhodiginus lib. 28. c. 2. Aphros lacertis veſci edixit, & locuſtis non ingratis guſtui in Lybiæ regione, eſſeque apud Aphros dulces, & virides lacertos, Galenus hos cognouit minimos, vt videre eſt 3. de vſu partium cap. 3. hoſque proniſſimos natura vocat, & motui ineptos, Dioſcorides lib. 2. capite 55. & 56. lacerti ſpecies enumerat, Salamandram Latinorum, & lacertulam vulgarem noſtram dictam ſepem

Digitized by Google

pedeſtrem & lacertos communes virides, pallidos, & nigricantes, vltrà & Chalcidicos, quòd Chalcitidem lapidẽ colore repręſentent, lib.1.mõſtrauimus. Eſtque Seps Chalcidica Ætij & Pauli, vulgaris noſtra lacertula dicta, & ſi ſit Seps ſine pedibus de eorum ſententia, & experientiæ fide. Euomunt ore lacerti & lacertæ fœminæ partus tempore globulos quoſdam albos, qui mortuis illis conſpiciunt in ventriculo eorundem animantium, quos fouent emiſſos ſemel, ſuper quæ incubant, è quibus muſcæ volantes quædam oriuntur, ipſis genitoribus moleſtiſſimæ poſteà, vt quibus interimantur, morſu & dilaceratu prolixo, & moleſto, iidẽ autores referunt ſuprà; cùm tamen propriam ſobolem oua propria deſerant, cõmittentes illa piiſſimæ terræ viſceribus, vt propiùs terræ ſoboles ſint lacerti, quàm lacertorum propagatio. Eſt huius animantis natura mirabilis in detinendo capillorum profluuio vltrà ac alicui alteri contigit, docet Galenus 11. ſimplicium, & Paulus loco adducto, Dioſcorides, Plinius lib. 30. c. 6. ſic ſcripſit: Lacerta quoque inter cętera omnia combuſta cũ radice recentis arundinis, quæ vt vna cremari poſſit minutim findenda eſt, oleo myrthæo permiſto, capillorum defluuia continet, quod efficaciùs præſtant Lacertæ virides, & vtilius ſale admiſto, & adipe vrſino cum cæpa tuſa emplaſtro facto, quorum fel inſtillatum in oculis eorundem, ſanat tumores, viſum acuit, vlcera perſanat, difficilia curatu, lib. eodem c. 5. ad ſtrumas, *lamparones* vulgò, vtiliſſimum iudicat lacertum viridem collo adalligatum; & ſi poſt dies triginta alter alligari debeat, quo ſolo remedio priſtinæ ſaluti reuocauit plurimos. Puniciei lacerti mirabile habent præ cæteris illis magis, quòd dentes obtineãt cauos ſupernos, inferños verò ſubintrãtes ſolidos,

Digitized by Google

ſolidos, vt inferni ſuper nos ingreſſi ſemel inflicto morſu non remittant quæ ſemel arripiunt, niſi lacerata ſubſtantia, & diſciſſa morſu. Frigidus eſt lacertus 2. gradu, & humidus primo, at ſuccus eius calidus tertio, & ſiccus ſecundo, fel verò calidum quarti initio, & ſiccum tertio gradu, quo infrixus oleo lacertus totus reſoluit, extenuat, ſenſum demulcet partis, Anodinus Græcis, ſedatiuuſque doloris eſt, extrahens, calefaciens, relaxans conſtrictas dolore partes, & retractas perſoluens, contrariis conſtans, & diſſidentibus virtutibus, quibus contrarios molitur affectus, effectuſque varios. Eius mirabilis eſt cum Ciconia pugna, illa roſtro caput pertundit Lacerti, qui cæſus ictu caudam leuat, ſubmittit Ciconia collum, vt ventrem mollem diſcindat, circumuoluitur ille, mollitie plumarum illectus, volatu trahitur, demulcetur ille voluptate, affectatus, vectione, deuoratur tandem mulcedine, conſopitus ſomno, Ciconię pullis lacertorum carnium auidiſſimis committitur, iis ipſis vt quibus ſupportabatur vectus in altum crudeliter dilaceretur, & quibus aſtra petebat, dilanietur, vt ruina excedat elationem, & honores.

De Salamandra.

CAPVT. II.

CElebratiſſima vulgò Salamandra Lacerti eſt 6
animantis ſpecies, cuius tot tantaque apud autores figmenta extitere; ignem vt non pertimeſcentis; quominùs eius intimas ſedes, ortumque perſcrutarentur, eam de medio igne reuocarunt; varij in varias ſatis ſectas abeuntes. Cùm verò lacertus natura ſit, hic de illa dicendum iure venit:

Digitized by Google

Ariſtoteles 5. de hiſtoria capite 19. hæc. Nonnulla corpora eſſe animalium quæ igne non abſumantur, Salamandra claro documento eſt, quæ, vt aiunt, ignem inambulans eum extinguit. Salamandra enim ſpecies lacerti eſt. Plinius verò lib. 10. c. 67. ſic: Salamandra animal lacerti figura, ſtellatum, nunquam niſi magnis imbribus proueniens, ſerenitate deficiens; huic tantus rigor, vt ignem tactum extinguat, non alio modo quàm glacies, eiuſdem ſanie, quæ lactea ore vomitur, quacumque parte humani corporis contactu, toti defluunt pili, idque quod contactum eſt, colorem in vitiliginem mutat, hinc Serenus ſic. *Seu ſalamandra potens nulliſque obnoxia flammis.* dicitur enim à Σαλὰ Græcis, Latinis damnũ, & Μάνδρα ſpelunca, quaſi ſpeluncæ damnum, quod è latibulis emergat, & ſpeluncis, imbrium tempore, venenataque magis. Nullum eſt pernicioſius venenum in natura omni. Refert Dioſcorides loco adducto, Galenus 11. ſimplicium ſic ſcripſit. Et Salamãdræ combuſtæ cinerem quidam ſepticis, pſoriciſque, lepricis miſcent facultatibus, cinis enim eius exedit carnem ſuperfluam, lepram abſumit, & ſcabiem. Animal frigidum quarto gradu, & humidum tertio, 3. ſimplicium c. 6. & 3. & de temperamentis c. 1. cuius c. 4. hæc retulit. Salamandra enim ad certum vſque terminum ab igne nil patitur, vritur autem, ſi longiori ſpatio igni ſit admota, quam cùm quarto gradu frigidam conſtituerit, venenoſam ſtabiliit. Plinius lib. 29. cap. 4. inter omnia venenata Salamandrę ſcelus maximum eſt, certa enim ſingulos feriunt, nec plures pariter interimunt, vt omittam, quod perire dicuntur conſcientia homine percuſſo, neque ampliùs admitti ad terras, id eſt, homine percuſſo, naturæ inſtinctu accuſante, quaſi delicti conſcientia,

&

& notitia illius, pereunt ſemel læſo homine, neque ampliùs ad terras admittuntur, nec, vt alibi dixit, terra ampliùs recipit ſerpentes ſemel, quòd hominem inuaſere, vt latè ſuprà, ſubdit Plinius. Salaman- 7.
dra populos pariter necare improuidos poteſt, nam ſi arbori irrepſit, omnia poma inficit veneno, & eos qui ederint necat frigida vi, nil ab aconito diſtans, quibus minimo ſi contacto ab ea ligno, vel pede eius deciſo cruſta panis incoquatur, idem veneficium eſt, vel ſi in puteum cadat, quippe cùm ſaliua eius, quacumque parte corporis, vel in pede reſperſa, omnis in toto corpore defluat pilus, tamen talis ac tanta vis veneni à quibuſdam animalium vt ſuibus manditur, domante illa earum rerum diffidentia & antipathia venenum eius, extingui primùm omniũ ab iis quæ veſcuntur illa veriſimile eſt, vt à ſuibus impunè quæ prodantur] Cantharidum potu, aut lacerto in cibo ſumpto, cætera aduerſantia diximus, dicemuſque in ſuis locis, ex ipſis quæ Magi tradunt contra incendia, quoniam ignes ſola animalium extinguat, ſi forent vera, iam eſſet experta Romæ; hæc Plinius. Sextus lib. 7. c. 9. Venerem accendi cibo Salamandræ ſenſit, ſi detractis interaneis, & pedibus, & capite in melle ſeruentur, negatque ignem reſtingui ab iis. Ælianus lib. 2. cap. 31. Salamandram igni oriri negat, ſolumque animalcula illa quorum meminimus lib. 1. c. 1. pyrigonia Græcis dicta, quorum meminit Ariſtoteles locis ibidem adductis, medio igne oriri ſuſtinet, reliqua ſecùs, & Salamandram omnem. Dicuntur verò pyrigonia illa, à πῦρ Græcis ignis, & γόνος gonos genitura, & ſemen, quaſi ſemen ignis, aut genitura γένεσις. Salamãdram ignem aggredi, expugnareque, non ſecus ac ſi hoſtẽ inimiciſſimũ inuaderet, eo loci refert, in cuius rei fidẽ citat fabros,

Digitized by Google

& vitriarios, eoſque quorum opera innituntur igni, adducitque in teſtes; nam quando eis ex flammæ ſplendore ignis flagrat, & eorum artem fabrilem iuuat, deeſſe animal, noſcunt, negliguntque illud in regionibus vbi procreatur, nil de eo ſoliciti; dum verò ignis reſtinguitur, minuitur, folleſque fruſtrà flant, de eo ſuſpecti inueſtigant animal, vbi euenire ſolet, ipſumque amouent, & illo vlciſci non deſinunt, quod tẽpus fruſtrà abſumpſerint, quo ſemoto emicat ignis, alitur, & creſcit, impedimento tanto ſublato eius animantis, qui ignem ire impune audet, & intrepidè adire, reſtinguit ſua præſentia, occultat, & minuit. Hæc Ælianus. Dioſcorides lib. 2. cap. 55. hoc animal motus tardiſſimi, variique omnino coloris conſtituit, hoc ineptè igne non vri credere reputat, vri imò plus iuſto detentum igne, virtutis eſſe corroſiuæ, & exedentis ſuperfluæ carnis, quo pſoricis, & leproſis medicamentis immiſceri conſtat, vt Plinius docuit, non ſecus ac immiſcentur cantharides, eodemque reſeruantur modo in vſus melle conditæ, exenteratæ prius capite, & cauda pedibuſque reciſis, cineremque inſperſum cuilibet parti corporis profluuium capillorum cauſare, caloremque intenſum ſemel ac ſpargitur, frigus impẽſum poſteà & obſtuporem partis reſoluta, aduocata priùs ſubſtantia calida, vitat mucoris cõtactus eius animantis in poſterũ ortum pilorum partis cuiuſuis, renaſcique iterũ prohibet frigidiſſimus ſuccus; hanc ibi ſpeciem Lacerti conſtituit. Cui conſentit Ætius lib. 4. ſermone 4. cap. 52. in quo ſic ſcripſit. Salamandra animal ſimile eſt Stellioni, aſperius & ſcabrum magis quàm lacerta venenata Chalcidica, dicta nigricanti ab Ætio, penetrat autẽ hoc animal per ignem ardentẽ, nilque læditur, diſſecta, & diſcedẽte ab ipſo flamma. Si verò per

tem

tempus aliquod in igne immoretur, cōſumpto frigido in eo humore, exuritur. Comittatur autem Salamandræ acceptionem inflammatio linguæ, mens impedita & turbata, tremor cum obſtupore quodam & exolutione, quædam corporis partes liueſcunt, decidunt putrefactæ, maculis primū albis, poſteà rubris, tandem nigris referuntur primò. Vtiliſſimus eſt iis vomitus, eſt iis antidotus galbanum cum melle linctum, mirabile verò remedium ius ranarum, vbi fuerint decoctæ radices eringij, quæ Paulus confirmauit lib. 7. cap. de Salamandra, quibus conſtat, & igne exuri, & lacerti eſſe ſpeciem, lacerti inquam venenati, nigricātis lacerti, & coloris æneì, Chalcitis lapidis ſimilitudine Chalcidica dictus, veneno potentiſſima animans, cuius eſt hoc inter omnia mirum, quòd nec ſit in eis maſculinum fæmineumve, nec ſexus aliquis, nec ſemel ortæ ſine parentibus quicquam generant, ſine ſucceſſoribus diſcedunt genitæ terræ vapore, & influentia cæli, vt ranæ quandoque animalculaque alia ſine parentibus orta, frigidiſſimo, humidoque vapore congeſto, & efformato à cœlo in hoc ipſum animans. Reptilia enim faciliùs formantur rectioribus aliis animalibus cunctis, vapore cùm cōſtēt aqueo, limoſo dicto, fluxili aqua, & liquida, quæ in longum porrigitur facilè, non in altum erecta, vt formentur animantia. Hinc angues, lacerti, Salamandræ, piſces, formantur ex aquis, & reptilia alia, aueſque, vt diximus lib. 1. At quæ conſtant animantia reliqua, & celſa mouentur, conſiſtūtque terra, volatilia, aqueo puriori vapore, ſerpentia obſcœno & impuro, cænoſo, & hærenti limo, media aqua piſces; vt piſces, aues, ſerpētes ſint lōgiores, porrectioreſq; multò, quàm elati ducantur in altū, corporis mole cōputata, & trūco buſto corporis. Caudas

enim

Digitized by Google

enim pullulare ſcimus, & alas humiditate nimia, vt ranis cõtingit inſigniri caudis, & formicis alis quandoque; iis alæ erumpere, illis caudæ. Formatur denique Salamandra mediis æſtibus, & æſtate media, frigidiſſimo elato vapore, viſcido, & tenaci, glutinoſo terræ è viſceribus elato, ex penetralibus & intimis, in abditiſſimis terræ locis, cauernis, & finibus; vt hinc frigidiſſimum animans externa petat, calidiſſimámque terræ ſuperficiem tempore æſtiuo, vt ſummum exceſſum frigoris, & algorem corrigat; hinc petit terræ faciem imbrium tempore, quo terra exteriórque aër ſqualidiora conſiſtunt, ardentiora, pluuiam ſpectãtia antiperiſtaſi, & caloris retroceſſu, calidiori hac infima noſtra regione facta, altiori aëris ſuperiori media, frigore nimio rigida, infima terræ, infernæque partis frigore algeſcenti, vt calidæ exhalationes frigore denſatum ſupremum aërem rumpere nequeant, & tranſigere, vt inde retrocedant infernè in regionem noſtram impedito aſcenſu, calefaciantque & exurant ſuperficiem terræ, aëremque contiguum antiperiſtaſi vera, vt eo calefacto ſe exerat Salamandra, calorẽ expetens, veniatque eo tempore ex abditiſſimis terræ viſceribus, & locis frigidis internis, aſcenſu exhalationũ calidarum in altum vi ſolis leuatis, vt frigeãt illis diſcuſſis extra interna, quibus eſt orta primò, exeatque foràs in lucem; ſenſit Plin. lib. 10. cap. 68. at non ſolùm hoc modo antiperiſtaſi dicta hoc oritur animans, aliquoties imò igne medio generari eſt viſum (dictu mirabile) vt ſuſtinent plurimi naturæ interpretes; Nicander in theriacis, aliique maximæ notæ autores. Quod nil fieri vetat, interim dum exuruntur ligna media fornace, igne medio, vndis fluctuantibus ignis ſublatis vaporibus craſſis & denſis ſpirãtis materiæ, quibus motis fluctuare videtur,

videtur, inundarique ignis,iis igne elatis vaporibus viſcidis natura algentibus,parte aquea, miſtæ materiæ quæ exuritur iuncta,vt igne metalla, & alia ſoluta congenera coëunt miſto diſciſſo, conformatis ſemel ignis virtute, cœlique influentia propitia iis miſtis apta, æſtu medio progignentur, vt pyrigonia illa in fornace, tum Salamandra non minùs antiperiſtaſi dicta, cōiunctis vaporibus ſecretis motu priùs in vnum euntibus naturæ pondere,non fuga,aut cognitione contrarij, natura imò propria, eam proportionem ſeruant ſibi concinnam, pro agentis & paſſi ratione & proportione debita, vt inuicem actis iniunctiſque vaporibus illis rigidis aqueis ſpirantibus, dum exoluitur miſtum interim, pabulumque ignis vſtione,& incendio, quando coëunt in vnum, materiam præſtent animanti generando, concurſu cœli, vt Salamandra veniat frigidiſſimũ viuens igne medio. Vidimus enim maioribus æſtibus,& incẽdiis; vidimus frigus elucere amplius aliquibus in partibus ſubſtantiæ alteratæ, vt conſtat exemplo lebetis, quæ ignem perpeſſa maiorem,fundum exhibet tunc frigidum magis,vt poſſit contrectari manibus, imò ſignum hoc exhibent coquinarij, elixationis debitæ, eorũ quæ elixant, ſi fundum lebetis rigeat & frigeat ignẽ nimis perpeſſę,& ligna ipſa dum comburuntur, frigidiſſimũ expellunt ſuccum initio glutinoſum,viſcidum extremis partibus, frigida ſubſtantia diſſoluta & diſiuncta,ſoluta miſtione, ſoluto miſto actione ignis,eſt quaſi ignis ſoboles. Hoc modo Salamandra vaporibus illis alteratis diſpoſitis in animantis formam, vt in pyrigonia ali, mediaque niue vermes eo loci Ariſtoteles oriri docuit, & experientia firmat, calidis partibus iniunctis contrà,ac in aliis niuei miſti interim dum putrent illius particulæ, vt illi reſultent.

tent. Serpenteſque carnibus productæ, & alia aliis de miſtis ſubiectis coniunctis partibus aptis, ei miſto educãdo præfectis, quæ ſuperſunt interim aliis corruptis, vniuerſaque compage miſti ſoluta, & demiſta: impotentes naſcuntur ſemel productæ, generando Salamandræ ineptæ, nec natæ generare valent, aut prolificæ fieri naturæ viribus, quantum propria natura agitur, ex ſe nec mares, nec fæminæ, indiſcreti ſexus, ſoli euerſæ exponuntur ſupinæ, incumbentes dorſo, vt fotæ calore deſuper, prolificos concipiant ſpiritus, fœcundamque virtutem, dorſo incubantes, ſolem interim quòd aſpiciunt, aliæ verò quæ ventri inſident pronæ, tergoribus ſolem verſus adactis fæminæ officium exercent, dum ſeſe ipſis coëunt, propria virtute proli inſufficientes, extra ſolum fæcundæ ſole formatæ, fæcundatæ & viuidæ. Nicander in theriacis fol.57. ſic. Prætereà Salamandræ ictus doloſus, & ſemper inuiſus eſt, quæ per inextinctum, adeoque clarè ardentem ignem, iter faciens indefeſſa, citraque dolorem, per ipſum impellitur, nec quicquam ardens ei flãma obeſt, quæ nimis ruptam poris obtinet cutem, rhagadis & fiſſuris, propter quæ animans ruptæ cutis vocatur, quibus rupturis, ſciſſuriſque, & poris, mucorem mittit medio igne, quo frænat ignem, extinguitque effumans, & multo illæſa reſeruatur tempore, vſque omnis diſtillat, & effluit ſuccus, quo vritur tãdem igne ſuperſti te, vt latè monſtrauimus lib. 1. Senſit Lonicerus eo loci, Nicander, Hadamarius Petrus Stæbe doctiſſimus, cum aliis nòn infernæ notæ. Eſt impotens Salamandra omninò naturæ viribus, infæcunda, & ſterilis, niſi Solis perfundatur lumine, quæ vt maris officium præſtat dorſo incũbenti, cor & pectus lumini exponit, aliàs fæmellæ munere fungitur, & ſuccumbere

bere cogitur, vt ab externis veniat fæcunditas, robur, potentiaque agendi. Homo inter omnia animata primò ſolus ſine compari ſtructus Adamus, de terræ limo efformatus, virilitatem, hominiſque maris rationis munera ſolis virtute ſuſcepit, ex ſe impotens, debilis, Solis iuſtitiæ Verbi niſi illuſtraretur radiis, eneruis, fæmineus, debilis, viribus propriis vtile nihil moliri valẽs, nil iuſtum, honeſtum, validum ſeſe ipſo Salamandræ inſtar. Hinc Actuum c. 8. Eunuchus ille reginæ Candaces Iſaiæ locum relegens intelligere nequiuit, vſque dũ interrogante Philippo Dei iuſſu, an calleret quæ legiſſet, dixit, quomodo poſſum, ſi non aliquis oſtenderit mihi? quibus inuitauit Philippum aſcendere, ſecumque ſedere, vt extra Scripturæ intelligentiam euenire ediceremus, impotens homo Eunuchus, ſine virilitate, aduentu ſpiritus opus habet, vt de ſacra poſſit Scriptura ſentire, ſenſuſque eius elicere; Salamandra vt hæc concipiat ſola, Sole fota, ſpirituque fæcundo, & prolifico, corde, pectore, Solem verſus, in terrena dorſo verſo, verum econtrà poſitu ſi cõcipiat, fæmineo fungetur munere: foris aduenit Scripturæ intelligẽtia, ſẽſus eiuſdẽ, intellectio, & doctrina deſuper; aſcẽdit humilis Philippus in currũ intelligentiæ ibidem, Eunuchis nobis, impotentibuſque hominibus virilitas hominiſque opus perfectum & vtile, in hominis faciem legimus ſpiraſſe Deum ſpiraculum vitæ Geneſeos 2. c. non in faciem fœmellę, nam hæc per virum vitæ ſpiritum ſuſcepit, viriles enim, viriq; hoc digni nomine ſpiritum ſuſcipiũt, eiſque impertitur ille cæleſtis, nõ effœminatis hominibus, qui fæmineã appetitus partẽ inſequuntur, ſiũt viri & prolifici ſpiritu extrà ſuſcepto & veniẽti. Hinc fœminæ arcentur à miniſterio ſacrorum, ſacræq; hiſtoriæ expoſitione, per hominem

immò

Digitized by Google

imò ſpiritum, per caputque ſuſcepere, ſufflatione facta in faciem, & caput, in Adamum; Suſcepto ergo influxu ad extrà, Salamandra opus perficit, incipit opus, continuat, perficit, maris munere fungitur.

De Tropis ex natura Salamandræ decerptis.

Capvt III.

11 IGnem reſtinguit Salamandra, dirupta cute, & conciſa, non ſecus ac concupiſcentiam, ignemque vrentem extinguunt iuſti pœnitentia, flagellis, cute diſciſſa, & lacerata, æſtibus carnis, & ſanguinis temperatis, reſtincto incendio, fiſſuris, ſciſſuriſque poris amplificatis, & diſtentis, reſeratis viis, quibus ſpiritus, auraque ſalubris, cœleſtis, ire poſſit in penitiſſima quæuis, & concupiſcentiæ fomitibus conflagrantia, vt eo ventilata ſpiritu, auraque ſalubri, qua aditus patet, contemperentur ignes, extinguantur paſſiones, medio vt igne non exurantur, ignem imò vincant, & ſuperent, detenti non plus iuſto, nec vltra quàm decet igne commorati; quantùm imò fieri poteſt breuiſſimè percurrentes periculum, frigido humore, ſacrificationibus, excuſſo metu inferni, & mortis, non ſeruili, ſed reuerentiæ, colloquutiones, commercia, non vltra, quantum imò ad actiuam vitam conducunr ſufferentes, non ampliùs, ne vrantur abſumpto liquore timoris frigidi, occaſione amplificata, vtantur cute nimis Salamandræ; igne charitatis, vt fluat metus, curratque per artus initium ſapientiæ timor, exerceantur vt tentationibus oblatis dum licet, non amplius, ne incaleſcant, vrantur, flagrent incendio, nec ignem pluſquam decet percurrant, in illoye commorentur diutiùs, cùm

cùm adhuc Salamandra exuratur igne multoties illum experta, plus iuſto detenta eodem in tantum igne commorentur, quantum frigidus humor timoris ſancti fluere poſſit amoris. Oua quæ generat Salamandra, non ſecus ac Lacertus, cuius eſt ſpecies, neque excubat, neque incubat illa, committit imò terræ totum negotium, Solique & influentiis cœleſtibus, caret memoria, frigidiſſima cerebri diſcraſia & diſtemperie, vt & Lacertus caret, quibus obliuiſcitur loci quo oua repoſuit, educata ſemel, excluſave ab vtero; communeq; eſt hoc lacertis & Salamandris, proprios deſerere fœtus, aliiſq; cõmittere, & credere educandos; concipiunt laborioſè ſatis, quòd Salamandræ ſeſe non concipiant, impotentes, & debiles, naturæ euerſione indigentes, & contrapoſitione priùs facta ad Solem, lacerti, quòd manibus, pedibuſque impediantur nimis, vt ad inuicem coniungantur, & complicentur: cùm ſerpentes veri qui pedibus carẽt, irretiãtur facilè, meliuſq; ideò animantibus pedeſtribus, longitudine & ſi nimia conuoluti vndique calefacti & confoti attritu, contactu mutuo, & multiplici, ſemen vt eiaculentur, ex totoq; humores fluant, iis verò manus & pedes obſtant; tot verò ſuperatis laboribus, & difficultatibus in fœtura, ſemel conceptus fœtus & ſobolis primordia, prima oua remittunt, & illorum obliuiſcuntur, deſerũt, abiiciunt imò expertos lucẽ partus: ignauia hæc animantia ortus, vt terræ filij multò propriùs quàm eorum compellentur, vt nec gratias filij iure educationis referant, nec ſint addicti obligationis vinculo genitoribus, cælo imò, ſoliſque influentiis, terræque, cui referre gratias tenentur, non veris parentibus quos ſibi vindicabant iure fœtus, educationis lege, iure naturæ & actione concipiunt plurimi perfectiſ-

ſima ſemina, fœtus integros, omni ex parte abſolũtos, mente ſimul cum cæleſti influentia illa excitati ſtatuunt ſanctiſſima quæque, intentione & animo concipiunt integrè, perfectè ſatis, præſtantiſſima cõtinent virtutis primordia, excubant imò & fœtus in lucem edunt, obliuiſcuntur illicò laborioſi partus, vt fœminæ dementicati, terræque committunt verã fœturam, rebuſque fugacibus ſpuriam, & adulteram educant, alunt, vt lacerti faciunt, & Salamandræ eorum ſpecies, globulos vanos dictos, è quibus muſcæ volantes inutiles ſuoſmet genitores affligentes, moleſtantes ſubueniunt, interficientes, & abſumentes, imò (diximus) legitimam ſobolem vi Solis propagatam, labore & induſtria eorundem formatam, perfectam, terræ fidei credunt, quæ eſt illis futura ſepulchrum. Hinc lacertos immũdos vocauit ſpiritus Dei, nam vltrà quòd natura ſint ſucci crudi, & mucoris viſcoſi, ſuccidi, putreſcentis facilè, coinquinãtis imò, venenoſæque naturæ eorum plurimi, vt Chalcidicus dictus, et ſi præcipuè Salamandra, cuius venenum inſuperabile eſt: figurata adhuc plurima immunda continẽt obſcæna, & tetra, vt Leuitici loco allegato immũdus ſit Lacertus, & ſub eo cõtenta Salamãdra, latè cap. de Stellione monſtrauimus. Eſt illud mirabile, quòd venenum, friguſque illud quod nequit ignis ſuperare, & vincere, vincat ſus immundiſſimũ animans, qui ſolus inter omnia animantia impunè iis veſcitur, eiſdem autoribus, vt licet locis adductis colligere, quòd crudus ſuccus venenati animantis, crudis plurimis mucilaginibus, quibus refertus eſt porcus natura cõuolutus, dilutus eiſdẽ, inuolutus humidis illis mucoribus profluentibus; labaſcat facilè, nec retentus intus alteret ſubſtantiam ipſius, eiiciantur que ſinè læſione animantis, ſimul vt & calore

calore conficiantur immundo, vt quæ vi & robore non poſſet euincere, ea lege cohibeat, & retardet ab opere potentiſſimo agenti Salamandra deluſo & fruſtrato. Vincunt plurimi vitia, ignem iræ, æſtus iniuriam ferunt liberales, grati, prudentes, miſericordes, fideles, veridici, omnemque ignem paſſionum, mites, tractabiles, vt Salamandra vincit, porcorum luxuriæ, ignique concupiſcentiæ ſuccumbunt, impotentes ſuperare calorem ſuis, eo imò deuicti, exuſti ſuperantur, Salamandræ inſtar, deſunt. Salamandræ iconiſmo Ægyptij, non amantes amatoreſve ſemiuſtos exprimebant, vt voluere quidam, quòd Salamãdræ ritu igne alãtur, viuificenturq; illo. Neque enim hic lacertus igne nutritur, attẽperatur imò eius impenſa, innata frigiditas igne caleſcit, fouetur illo, reuiuiſcit, ideo imò quòd igne illo egeant vt viuant, quò tandem in cinerem rediguntur, eo igne iam egere nunciant, quòd in lapides inſenſiles abierint, capite Meduſæ viſo quaſi, ictibus ſerpentinis vultus venenati potentiſſimi cruoris ebibiti. Ripas colit, & humida loca, eo vapore, vt abundet ſibi alimentum, & ſi ignem amet eo plena, vt emendet algorem vincatque alimentum tenax, rebelle natura, non ſecùs ac limaces aluntur & creſcunt viſcido ſucco adacto. Continentes & caſtos illa depingimus, qui medio igne non incaleſcunt, nec flammarum medio æſtuant Salamandræ more, humore frigido timoris inferni, & mortis ignis paſſionum reſtinctiuo præſenti memoria. Amantes proclamant, ſe ſentire ignem ingentem, eoq; medio, intimis medullis æſtuãtibus viuere, ſalamandraque igne vt temperatur, foueturque, maximã vt vtilitatẽ capiat, ex eo beneficiũ ſummũ, tandẽ quæ interiit igne exuſta, eodẽ amatores, nõ ſecùs modo delectari affirmãt igne, incendio,

vt diſpereant tandem flagrantes, exuſti. Virgilius Æneidorum 4. *Eſt mollis flamma medullas.* Suauis & placida inſpectio non aliter ac Salamandra igne quo eſt peritura fouetur, delectatur, voluptate affectata. Communiſſimæ ſunt Salamandræ in locis frigidis, in Bellunonſi agro, refert Pierius lib. 16. c. 9. Salamandras ſtellionibus æquales inueniri, & Crocodilis terreſtribus facie perſimiles, variatas puncturis variis, non ſecùs ab autoribus depinguntur. Quo animanti Ægyptij homines igne illæſos, & eos qui incẽdia vrbium & cladium liberi effugiſſent, ſignificabant. Eo Vlyſſem bilis incendio, iræ æſtibus ſubiectum minimè annotarunt alij. Nazianzenus conſtantiam hoc animanti commendabat, cùm ignem ſuſſerat patientiſſimè, quo exuruntur, & irritãtur omnia, abſumuntur, & deficiunt, hæc tamen longiùs aliis illum ſuſtineat, & ſupportet. Nazianzenus cum Baſilio gloriatur, ſe Athenis in igne perfidiæ Athenienſium verſatos, incolumes euaſiſſe, ſuſtinuiſſeq; patiẽtiſſimè, citra id quòd eo alterarẽtur; quinimo ignem illum profeſſione ſua, atque conſtantia reſtinxiſſe. Omnia coinquinantem, euertentemq; ſecretò & ſubitò Salamandra exprimebant antiqui Chaldæi, quòd hæc arbor aſcendens, fructus omnes inficiat, pomũ præcipuè, omnia vt inficiat poma, pomi vnius ſolo contactu, deſcendenſque in putei profundum, aut in fontem recepta officiat omnibus qui ebiberint aquas, communis noxæ origo & veneni; notauit Plinius loco adducto, & alij, Sextius lib. 7. c. 60. Infecit ſerpens ille Salamandra, quæ medio igne detinetur, modò pomum primum arboris ſcientiæ boni & mali, quo nos omnes coinquinauit in poſterum, decidit in puteum Salamandra illa, Apocalypſis 20. Serpens antiquus diabolus, qui ibidem dicitur,

tur, ſeduxit vniuerſum orbẽ Angeli virtute cõcluſus, infecit aquas putei, concupiſcentiã noſtram, quibus reſtinguere paramus ſitim, terreſtres, denſas, crudas, nullo ſpiritu ventilatas, craſſas, ſubire nequeuntes penitiſſima quibus æſtuat animus, flagratque deſiderio inſatiabili, quæ extinguere nequit puteus Samariæ, ex quo violentia, labore, aqua hauriebatur. Vi enim ex infernis locis aſcendit aqua, dilatabitur ex fonte perenni, ſuaui, blandóque decurſu, ad fontem aquæ viuæ Chriſtum eundum, hauriamus vt aquam cum gaudio de fontibus ſaluatoris, vbi Salamandra nequit decidere, eam imò porcis ſuperandam tradidit Chriſtus, dæmones in porcos coniecit, Salamandraſque has, vt præcipitarentur in mare, in porcos ſuperatas, & deuictas abiecit. Quid mirum, quòd Salamandra igne non exuratur? vt nec illa, quæ ſanie, aut ſanguine huius animantis fuerint intincta, cùm ſint plurima igne inuſtilia, lib. 1. monſtrauimus. Suntque fœminæ notiſſimæ in regione Faliſcorum quæ ſuper ambuſtam igne ſtruem ambulantes, non exuruntur, vt dicti Hirpi cognomento, liberi omni cenſu, & tributo immunes, qui viuunt, & vixere ſemper, Pierius refert eo loco adducto, ſe Romæ vidiſſe Teutonicum quendam natione, ſpeculorum fabrum, qui per medias incedebat flammas lentiſſimo paſſu, ſine capillorum adhuc nocumento, vidiſſeque alium refert, qui plumbum liquefactum illæſis manibus recepiſſet vnguento quodam priùs inúctus. Varro de Hirpinis idem. Virgilius imò iis, *premere veſtigia pruna Vidit.* & alia. Compluti retulit veraciſſimus noſter, piiſſimuſque pater Gregorius Camærenſis inculpatæ memoriæ, cui ſit æterna fœlicitas, vt credo eſt, vidiſſe hominem nudis pedibus metiiſſe ferrum ignitum, medio foro, ſine læſione

 ali

aliqua, exardeſcere lintea illæſa, aqua vitæ imbuta, expertur omnes, laricem, lignum igne non vri itidem, niſi longiſſimo temporis interuallo, quò Cæſar Caſtellum vocauit larignum, quod flammis non ceſſerit minutum alioqui lignis laricis, quæ flãmã edere nõ nerũt, exuſtas adhuc; impediũt imò reliqua ne exurãtur ſi cum aliis concremẽtur, vt cohibet Salamandra ignem. Vitantque iuſti aliorum incendia, correctione, & exemplo. In Quadragenaris annalibus legitur lib. 6. c. 90. oblinitam alumine materiam vri non poſſe, Sylla bellante in Archelao cõprobatum, Pauſanias alumen fiſſile, linumque Carpaſium igne nõ comburi ſuſtinet, lychinaque ex eodem parata perpetuò ardere ante Mineruæ ſimulachrum, quod cœlo demiſſum vulgò in Acropoli viſebatur. Adamantis lapis igneſcit, vt pruna fiat, qui ſi manum admoueas ignito adhuc, caloris nil perſenties; millies ſum expertus.

De Iconiſmo pacis ex natura Lacerti.

CAPVT IV.

14 AElianus loco adducto ſues Salamandram edere impunè ſatis, eaq; manſa, ſi quis talium porcellorũ carnes vorauerit, pœnas luere, veneno atrociſſimo & diro recenſet. Lacertus omnis immundus eſt, cuius eſt ſpecies Salamandra, præcipuè quòd memoria omni deſtituatur, vt diximus; quò nec caudæ reminiſcitur dum aufugit, hancque extra relinquit, ea capitur, & venatur facilè, ea pereunt inutili cauda caput, viſcera, cor, principeſque animantis partes, huius ſolùm oblitus, quam ore ſuſcipere nequit, erodere, dentibuſve elimare, cùm

cùm ſerpentes poſſint apedes, & pedeſtrium reptilium reliqua: ſumma euerſione pedum, inflexilique corporis dorſo, ad latera inualidus illam niſi nimio conatu allicere, ad os vſque, quam ſi rabie percitus arripiat, pectinatis dentibus ſic illam apprehendit, & tenaciter mordet vi ſumma, apponens conatus extremos difficultate nimia in latera euerſo, vt circulo actus capiatur nō rarò, dentibus tenacibus, cum quibus quæ ſemel ſuſcepit, remittit nunquam, quàm anteà extrahat arreptam portionem, denteſque iniicit, inſtigatus; inter caudæ oſſicula, cum quibus adeò intricantur ſpongioſæ & tenacis naturæ, inſtar ligni ficulnei, & ſuberis, vt iniectos euellere cùm nō poſſit, ligatus, vinctus, ſuomet capite, & cauda venetur facilè, vt ſit illi mortis, ruinæque occaſio, ſecùs multò ac Cercopitheci dicti Simiæ ſpecies, *Micos* Hiſpanis, caudas qui erodunt, quas alioqui longiſſimas obtinent, quibus vtuntur in eſcam, vorántque, & vlcerant, vt dolore perciti excitentur, quo minùs harum obliuiſcantur, horumve immemores venentur: ruminant imò vltima ſui, finemque meditantur quaſi. Hinc faciles iudicamus perdices, & inſcias, quòd ſolum caput cùm occultent, ſecurè viuere ſuadentur, toto palàm facto, vt manibus, non alio capiantur multoties, quæ laqueis, volatilibuſque rapacibus, non facilè captarentur; contrà ac liberaliſſimi leones, qui dum periculum ſentiūt, propria domicilia ingredientes, poſteriora priùs recondunt, præuident, euerſi ſpeluncam ſubintrantes anteà, quàm reliqua corporis tueantur, qui poſtremitatibus præuident, & cōſulunt, vltimoque ſui & fini. Qui ſunt leones, Chriſticolæ iuſti, ruminãt, erodunt, mortem lacerant, dentibus premunt, in os ante oculos trahunt, comminuunt, vt deglutire poſſint præ-

Digitized by Google

paratam, digeſtam, eglutireque mortis hauſtum facilè, quæ pòſt ſunt, qui ad anteriora reducunt, conſiderationis ope, & ſi laborioſa, triſti & amara, lacertorum inſtar, labore nimio, qui hæc moliuntur vt ſerpentes prudentes, caudam ore apprehendentes, circulo acto, qui iis præuident priùs, vt ingenui leones, & vt aſtuti cercopitheci; iis non mors inopinata, aut immatura continget, nō ſubita, non ex tempore, præuiſa imò, matura, & facilis, præparata; nec ſic dentibus premunt, vt premunt ſtulti, qui hac circumuoluti, vt lacerti circulo acti, in excidium veniunt; nec enim ſic tenaciter poſtremitas apprehendenda, vt ibi ſiſtat, diuelli vt non poſſint conſiderationis vires, & dentes; vltrà imò eundum eſt, tranſeundúmque ad reliqua ſemel morte apprehenſa, morte iam Chriſto ſuperata, quæ erat anteà vltimum malorum; nam & mors ſequebatur æterna, vt finis mors ſine fine eſſet, mediū eſt iam modò, vitæque principium, non vltimum, via in vltimū imò, in finem vltimum, fælicitatemque ſummam. Eſt mors peccatorum peſſima, pſal. 33. quòd ſit illis mors vltimum in quod ſiſtunt, vt nunquam vita ſuccedat ampliùs, mori imò perpetuum, mors æterna, auelli non poſſunt de mortis vltimo, nec aliud quàm mori datur iniuſtis, vitæ decurſu, ſecùs iuſtis; quorum dicitur Prouerb. 14. *In malitia ſua expelletur impius: ſperat autem iuſtus in morte.* Eſt iuſtis mors ſomnus, quo expergiſcuntur in vitam æternam, eſt ſpes vitæ, eſt medium, via, non vltimum, non finis; ſperant in morte: iniuſti timent ſeruili timore, ſperatur bonum, timetur malum. Expelletur ergo iniuſtus in malitia ab ſpe mortis, iuſtus verò ſperabit in illa: mortis malitia diſcedet impius. Hinc iuſtis promittitur Oſeæ 13. c. *De morte redimam eos, de manu mortis redimam eos.* Deus enim mortē non

fecit.

fecit, Sapientiæ 1.c.iuſtiſque ſomnum fecit mortem, impij mortem efficiunt, mortẽ quæ eſt ſomnus alioqui, Deus iuſtos in vmbra morti ſedere dixit, requieſcere ſcilicèt, ſpiritus Deus, in morte adumbrata, in vmbra mortis, nõ vera morte, mortis ſolùm effigiem retinente. Mirabile eſt huius animantis illud, quòd cùm reliquis ſerpentibus dentes dentibus obſtẽt, & obſint, ſuperni infernis, & contrà, vt diximus, exertique ſint aliis ad extrà, lacerti Chalcidici in ſe recipiant dentes, pectinis modo diuiſos, virideſque lacerti compellati aliquibus, cauos ſubintrantes quoſdam, qui ſuſcipiunt intra ſe reliquos, vt hoc vinculo pacis, hac vnione diſerti & plicati, quæ ſemel apprehendunt, remittant nunquam. Fine potiti morſus iniecti, non obſtãt dentes dentibus, non obſiſtũt aut repugnant, dentes dentibus confrictu non atteruntur, vt in reliquis, non contritu minuuntur, quaſſantur, decidunt lacertis, nunquam ſine iis integris lacertus viſus (dictu mirabile) ſecus ac animantibus reliquis accidit, quæ ſeneſcere dum incipiunt, quando dentium vtilitas maior, maiorque vſus erat, calore debiliori exiſtenti iam, confectione alimenti maiori dum erat opus, attrituque maiori, tunc dentes deficere incipiunt, eroſi, infirmi, debiles; ij verò dentes in ſenectutem quaſi ſeruare videntur, naturæ lege & peculiari conditione animantis, quando opus eſt dentibus, & eorũ neceſſitas maior. Pacis iconicus, tropuſque elegantiſſimus, & illuſtris conueniẽtiæ, & concordiæ, qui diuidunt & diſſidere faciunt inter ſe quæ arripiunt, & cõtrectant vitia, lacerant, & diſcerpunt, occiduntque & comedunt vitia, & immunda quæuis, populi Doctores, confeſſores, concionatores ſacri, inſtar Petri occidant, & manducent, Actuũ 10. non ſe impediant, obſtent, ne atterantur, & decidãt,

æmulatione,detractione,dentes dentibus attritis rubigine inuidiæ, & maledicentiæ. eroſi ſolidi dentes alios cauos,vacuos doctrinæ,inanes repleant amicè, recipiant,doceant,inſtruant, non rigidè abſterreant, conterant,vt atterantur ſimul dentes ſectores,& diuiſores dicti, pax, vnio commendatur maximè hoc animanti dentium oppoſitorum natura,ſitu, & officio,vnione & concordia,quæ maiori facta facere tenentur ſacri verbi concionatores, dentes; qui ſunt cõfeſſores,pœnitentiarij,quibus occidere, & diſcerpere, mordere, atterere populi vitia, ex officio impendet, ij qui conterere tenentur venenata quæuis, ſuctuque venenum allicere Pſilli & Marſi populi Dei,vt homines extrahebant illi ſuctu, ij non ſe impetant,obſtent,Dei dentes,latrantes canes,qui in vitia dentes iniiciunt,exeruntque,nõ canes muti, non potentes latrare,gallique muti,& aphoni,quales inueniuntur in Niba Macedoniæ, quo prouerbio dicitur de impoſſibilibus rebus, fient quando gallus Niba cantabit, aut latrabit canis regionis illius, natura muta animantia ea in parte, ſic Ælianus lib.15. cap.24.de quibus intelligitur locus ille Iſaiæ 56.*Speculatores eius cæci omnes, neſcierunt vniuerſi, canes muti, non valentes latrare.* Sui iuris tantillum remittãt conditionis rigidæ homines,flectantur pauxillum,ſolidi vt dentes iis contorquentur, vt cauos alios replere poſſint,& recipere,quò ſolida vnio, & firmus nexus ſtruatur, vt quæuis poſſint difficilia diſcindere pace concordes, informent cauos, flectantur parum, & caui recipiant, ſeruent, obſeruent, pace inſolubili doctrinam. Pax, quam ſi non aliud commendaret hominibus, ipſa ſeſe commendaret, Trinitatis indiuiduæ ſymbolum, Caballa ſancta eſt, hoc nomine obumbrata Trinitas,tribus ſolùm literis latis. P.patrem

Digitized by Google

trem inſignire videtur principium Trinitatis totius primò conſtituta loco,hoc nomine ideo,ſecunda litera A. perſonam ſecundam Trinitatis ſacræ auditat, dixit de ſe ipſa. Ego ſum alpha & omega, dixit 15
Chriſtus Apocalypſis 1. principium & finis, à quo omnia, & in quem omnia tendunt, mediumque vltrà, per quod omnia,Ioannis 13. *Ego ſum via, veritas & vita*, cùm ſit mediator inter nos & patrem, aduocatus apud patrem. Paulus dixit ad Timotheum 1. cap.2. *Vnus enim Deus,vnus & mediator Dei,& hominum Chriſtus Ieſus*, cùm ſit via & medium eſt, *principium & finis*, cùm ſit α & ω, quòd via meritò pacis nomine medium tenet locum, ſecunda huius nominis litera, Verbum, ſecundaque ineffabilis Trinitatis perſona mediator: litera media; A.enim alpha tribus ſtruitur lineis, Chriſtuſque ipſe, linea diuinitatis, animæ linea, corporis vltrà: quibus Chriſtus aleſcit: tertia litera hoc nomine eſt. X. ſemicirculo duplici plicata nexu inſolubili, duplici conſonanti. C. duplicato, lineæ ſimplici annexo, eſt nexus ſpiritus.Deus Patris Filij; eſt amoris vinculum, conſonantiaque vtriuſque, Patri & Filio aſſonat, duobus ſemicirculis;Circulo æternitas Deus inſignitur æternus, circulo principio, medio, & fine carens Deus: *Exinaniuit verò ſemetipſum factus homo formam ſerui accipiens, habitu inuentus vt homo*, habitu, inquam, vt perſona vltrà illo inueſtita notaretur adeſſe, ſubſiſtens tamen ſuppoſito æterno, vnitaque natura humana,eſſe ſubſtantia,& ſuppoſito Verbique vnione. Patri conſonat Spiritus Deus, Filioque itidem ſpiratus vtriſque,qui ſolus non producit perſonam, nec generat ipſe; Pater generat Filium; Pater & Filius Spiritum Deum producunt: Spiritus non producit perſonam, nec generat aliam. Hinc duplici

C.co..

C.connexo notatur,ineffabili,euerſo, illa reſpiciens è quibus procedit,in ſe ſiſtens,non vltrà producens, cùm duæ annexæ conſonantes muteſcant omninò, nec Spiritus generans eſt; Vox prolatio in conſonantibus, cùm non vltrà ad aliud ordinetur, ibi imò ſiſtat , conſonanti ineffabili, nec ad aliam ordinatur perſonam , nexus & amor reciprocus Patris & Filij, ab vtriſque ſpiratus, conſonans vtriſque, tertia Trinitatis perſona, tertiò eſt)(. pacis nomini adactum. P. propter A.profertur, eſt P. conſonans,proferri nequit alio quàm A. Verbo,& cum eo refertur,quis nouit Patrem, niſi Filius, aut cui voluerit Filius reuelare? Eſt Verbum Patris Filius, quo fari poteſt, conſonans illa per ſe ineffabilis,neque A.cum alio fari poteſt nomine pacis,quàm cum P.Patre,quis nouit Filium, niſi Pater in pace, & vnione ſpiritus ? Conſonantia hac prima perſona refertur cum ſecunda,Pater cum Filio genito aſſonant in Spiritu; Filius cum Patre,P.cum A. ſiſtúntque in)(.. in Spiritu conſonant. P. linea recta & ſemicirculo conſtat. IↃ. coniunctis, plicatis, Pater,Filius.A. lineis tribus interciſis,applicitis,& ω mega ſemicirculis duobus.Spiritus linea I. & x. duplici hac figura eſt videre. x. vt ſint in Patre linea Filij , ex qua venit, circulus Spiritus, amoris circularis omnium. In Filio cum linea Patris, tum corporis temporalis linea generationis , & animæ vltra linea,quibus tribus aſſiſtit.A.Filij,& Omega vt circulis.ω.cum Spiritu aſſentiat, & Patris circulo,æqualis Patri ſecundùm diuinitatem,lineáque cũ linea Patris & Spiritus linea, in x ſignata , Spiritúſque cum vtriſque linea & circulis, cum iis Filij vt lineis, & ſemicirculis Spiritus vnificetur in eſſentia cũ aliis perſonis,& amore reciproco circulari in vtroſq; tendat,Paterque, Filius, quælibetque perſona alteri

& aliis

Digitized by Google

& aliis vni tertiæ ſimilis inter ſe eſſentia eædem, Filius cùm ſit ω eſt circulus cum Spiritu & Patre, & eſt A. linea cum Patre linea, & linea Spiritus amoris in Patrem redit. Spiritus amore reciproco, & circulo ex ſemicirculis, in Spiritu conflato, linea recta generationis Patris, & de linea recta Patris veniens Filius, non rapinam arbitratus eſt ſe eſſe æqualem Deo, qui eſt. A. lineis ſtructa omnis, lineæ. P. Patris & ω ſemicirculorum Spiritus iniunctorum vnione eſſentiæ vnius & linea, qui in perſonis euerſi erant relatiua diſtantia, vt ſunt in Spiritus. ✕. ſemicirculis in eſſentia conuerſis ad ſe circulo in vno Deitatis coaleſcentes. O. circulo. eſt Chriſtus α & ω, quæ inter ſe coniuncta, per ſectiones & ſciſſuras qua patent diſſecta, tres circulos perſonarum conſignant, vt eſt hic videre, ω, α enim ſi ωmegæ extremis inſeras, tres circulos adſtrues, tres æternas perſonas. Circulus auulſus Chriſtus α, duobus ωmegæ relictis, quaſi perſonáque auulſa circulus abſciſſus. Iſaias 53. *Generationem eius quis enarrabit? qui abſciſſus eſt de terra viuentium, propter ſcelus populi mei percuſſi eum*, quaſi de æternitatis circulo euulſus, de Chriſto ſcilicet circulo auulſo, & Omega, circulo amoris Spiritus, duplici C. coniuncto)(. O . in eſſentia Deitatis, etſi in perſona ſpiratus ab vtriſque ſit (euerſis illis conſtituto ✕, nexu lineæ ligatum) ſpiritus, in tribus eſſentia vna perſonæ diſtinctæ, quilibet eandem Deitatem numero indiuiſam complectens, perſonam aliam. Hæc ſunt in pace, pax hæc continet ſacramenta, & myſteria, qui pacem habet Deum Trinitatem poſſidet per gratiam, & poſſidebit per gloriam.

De myſti

Digitized by Google

De myſticis ex lacerti hiſtoricis.

CAPVT V.

DIſciſſum viuere lacertum, reuniríque facilè & coaleſcere iterum, medietatemque per ſe quãlibet ex quadrupede bipedem factam, vitam protrahere monſtroſè, indicauimus ſuprà, autoribus, experientiaque comprobauimus, immundum animal, ſine capite, vitam agere diſciſſum, pectoríſque corpore medio inter quatuor crura inter illa, vt hæc medietas ſine capite, illa ſine corde conſiſtat, ſine cauda, ſine vltimo, ſine fine, quaſi nõ in finem ordinetur, ſine principio, ſine influxu capitis, viis influxus impeditis, diſciſſis: hæc, ſine reſpiratione, ſpiritus via, intercluſa, & reſciſſa altera; coire tamen facilè, ſine corde partẽ, cum ea quæ eſt ſine capite pars ſine fine, nõ ordinata in finẽ, cũ ea quæ ſine capitis influxu viuit, ediximus. In corpore myſtico nõ ſecùs coẽũt ve cordes homines, cũ deordinatis malitia & peruerſis à fine debito, & cũ vecordia, malitia. Omnis peccãs eſt ignorãs, cũ iis quibus non eſt finis ratio, in quã ordinentur, brutis imò viuunt irrationaliores, quibus caput deficit, in pœnam tantorum criminum, influxuſque peculiares, eiſdem abuſi toties, vt caput in pœnam influere ceſſet, ſpecialibus donis, viis ſpiritus, gladio malitiæ diuiſis, & diſſectis. Iſaias 59. *Iniquitates veſtræ diuiſerunt inter me, & vos. Caput hominis Chriſtus, caput Chriſti Deus*, Paulus. Hæc diſcontinuat malitia mortalium, iniquitaſq; diſcindit. Cum vecordibus ignorantibus facillimè coẽunt, & cum iis qui ſine corde viuunt, & ſenſu legis, ſine intelligentia, ſpiritu omni, lege,

lege,& viuendi ratione ſoluti,malitia, abuſu auxilij, & ſpiritus,legem,rationem tandem, fidem amittentes,diuiſi,ſine capite,ſine Chriſto hominum & angelorum caput,ſine ſubſtituto capite Eccleſię,tandē ſine corde & ſpiritu intelligētiæ legis,pſalmographus ſacer introducit pſal.136. dæmones proclamantes, qui ſubditos & peruerſos homines exhortātur miniſtros eorum; ſuntque aliis excidio & ruinæ exemplo & opere corruptelæ vitiorum : *Exinanite, exinanite vſque ad fundamentum in ea.* Exinanite animæ dona,virtutes, dotes , vſque ad fundamentum , vſque ad fidem , vnimini qui ſine capite eſtis cum iis, (inquiunt dæmones)qui ſine corde,lege,& fide,non ſecus ac lacerti coëunt inter ſe. Iis trucidauit Dauid armigerum, quòd mortem Saul reuelaret , opuſque deteſtabile,ne aliis eſſet exemplum tanti delicti, illud facinus cōmiſſum Regis,maioris populi Dei,tātumque homicidium ; immundiſſimum numeratur animans Leuitici citato,quo ad ſignificationem ſpęctat,quo ad naturā attinet,iā diximus;Sic imò coëūt, vt cicatrix diſpareat omninò,vt difficulter coiiſſe iudicentur,vnumque eſſe indiuiſum vndique.Eſt hæc ſtrages Saul Regum 1. c.13.vbi ſic dicitur : *Venerunt Philiſtiim,& inuenerunt Saul , & expoliauerunt eum armis,& præciderunt caput Saul,vt annunciaretur in templo Idolorum , & in populis ; & poſuerunt arma eius in templo Aſtaroth , corpus verò eius ſuſpenderunt in muro Betſan:*Aſtaroth , idem eſt quod legis tinea , Hebræis, Idololatria , vecordia , cordis atque ſenſus defectus,legis abditorum,corticis ſolum,& externorum ſenſus,nō cordis & viſcerū,intellectus non ſpiritus, Saul Hebręis idē quod ſepulchrū,mors, diuiſio cordis & capitis, linguæ & cordis, verbi & operis.Cōſtitutū in idololatriæ tēplo Aſtaroth caput:corp⁹ in
Bet

Betſan,id eſt, in domo mutationis , aut ſomni Hebræis:mortuus Saül diuiſus eſt, ſeparatúmque è corde caput;idololatria,& mutatione legis tinea,& corruptione,peccato interceptus. Caput & cor diuidit, diuiſa coëunt in vnum,cadauer fœtidum,vt coiere in Saül eô loci; poſteà caput & corpus in ſepulchrum tandem corruptione ſepultus. Refert Ariſtot. locis allatis,Theocritus l.1.c.7.Pierius l.14.c.de vipera,& interpres Theocriti eo loci,diſſectos lacertos viuere, eoſdémque exſiccatos tandem tempore ſquallentes &aridos(mirabile ſatis)in viperas cõmutari,húncq;
17 ſecundum ortum viperis adſcribunt: diuiſi, qui non corde vno conſentiunt,vnóque capite,progenies viperarum vocantur ab Spiritu ſancto , vt de ſubdolis & malitioſis Phariſæis,corde & capite diuiſis,hypocriſi & ſimulatione dixit Matth. 2.& 23.& Lucę 3.c, geniminá que viperarum vocauit,non ſobolem communi ortu natam ex vipereo genere, diminutiuè verò genimina,ſecundo modo orta ex lacertis,vocauit diuiſione viperinos anteà fortes,dentibus potentes, oris doctrina,& ſubintrantium dentium opere iuſtitiæ, ideò priùs generationem prauam, & adulteram appellauit , ex illicito ſemine & concubitu natam, lacertorum diuiſione. Eſt ea imperfectio naturæ,cõfuſio partium in inſectibilibus animantibus , vt anima quauis parte vitæ opere exerceat ſufficiẽter, vbique cor,caput vbique , in quauis parte notatu digna, quælibet ſine alia viuit , plus minuſve, prout fuerit pars reſciſſa;quędam vſque ad occaſum Solis perdurant,fotę calore viuifico Solis,eiúſq; benigna influẽtia;eo deficiente deficientes,motu & aliis viuere manifeſtato,vltrà alię lacerti partes inter brachia reſciſſę , non minùs quàm totum ipſum,ſi degant ſicciſſimis locis , in viperas commutatę ſatis vltrà quàm in toto

in toto vixiſſent, viuunt imò, diuiſo enim toto diſ-
poſitione materiæ præſenti in iis, non ſecùs ac in
plantis, alia anima producitur, cælo effectrice, pro
materiæ ratione & diſpoſitione relicta in partibus 18
diſſectis, ſpeciei eiuſdem, ab alia quę præerat licta, in
principalioribus partibus diuiſæ ſubſtantiæ, non ſe-
cus animantis diſciſſi ſegmentis, vbi cor reſidet reſ-
ciſſi ſemel. eſt cor vitæ fons, eiuſque origo, quo vi-
uo non emoritur anima, & ſi alia deficiant, eo mor-
tuo animãs periit, viuit primò; vltimò emoritur cor,
ſic Ariſtot. 2. de generatione animalium c. 4. & alibi
ſæpè, anima inducitur eiſdem diſpoſitionibus eadẽ
lictis in præcipuis partibus. vbi cor, caput ſuperſunt,
inſectilis generis: Si verò per medium æqualiter
diuiderentur, vt cor, caput, reliquæque omnes diſſe-
carentur partes æqualiter à ſupernis ad ima, ani-
ma corrumperetur in iis præcipuis partibus, & in-
ſtrumentis, vitiatis vitæ primordiis; in iis reuiuiſcunt
inſectilis partes omninò diſſectæ duplici anima pro-
ducta, ſingulę medietati nullius ob facilem apparatũ
quem exigunt, & diſpoſitiones materiæ, eæ vt poſ-
ſint ideo produci leui negotio, reſeruatis partibus
præcipuis, animæ ſedes; natura & cœlo agentibus, &
cõcurrẽtibus materię diſpoſitionibus, virtute relicta
ab anima, & prægreſſo generãte, non ſecus ac imper-
titur ſemini, vt concurrat ad fœtum; ſic partibus iis
relinquitur ab anima vegetatiua virtus, quas vt ſemẽ
fæcundat non minus generans, hancque totius, par-
tiumq; ſubſtantiã in nutritione, vt reddit fæcundas,
vt ad eandem formam ſeſe diſponant, quam in eo-
dem toto ſuſcepere, cuius ſunt partes, vt iis & ad
aliam eiuſdem, alteriuſq; ſpeciei poſſint aptari. diſpo-
ſitionem aliam nactæ; vt lacerti vipereæ ſubſtantiæ
nanciſcantur formam, æquiuoco ortu, horũ virtute

Digitized by Google

principiorum,contento effectu,alteratis illis quibus in toto recipiũt animam, in inſectorum partibus efficiẽtia,vera materiæ diſpoſitione concurrẽte in ſuo genere inſtanti generationis,cœlo,virtute operis totius prægreſſi,eiuſdem materiæ animantis,quæ erat, non ſecùs ac elementa,non ſolùm materialiter, efficienter imò miſtum generare valent,& efficere,diſponereque ad eius formam in miſtis,quando ex miſto generatur miſtum iterum;animam enim omnem indiuiſibilem conſtituit,vnamque actu, hocque ſolùm modo potentia plures, quòd poſſit facilè multiplicari;at non diuidi.Diuus Thomas 1. p.q.66. art. 8. vbi cùm omnes animas indiuiſibiles conſtituiſſet,ſubdit,præcipuè verò quæ animalium perfectorum ſunt. Eſt ergo horum adcò imperfecta natura, opera eorũ vt imperfecta adeò, quaſi cum nulla diuerſitate partium fiant æquè bene,poſſintque ſaluari integra,vbique caput,cor vbique,officio & ſi non figura conſiſtit, cordive proportionale. Non ſecus ac plantis ineſt;Ariſtoteles lib. de vita & morte c. 3. lib. de plantis cap. 4. Summa confuſio, ſummaque ſubuerſio Reipublicæ, ſenſus, & rationis peruerſio, cordis & capitis diſſonantia,linguæ & cordis diſſidẽtia,vt Phariſæis verſutis & duplicatis aderant, notatis inſectili lacertorum,ex viperarum genere,immũdicia,verſutie.Iis exprimitur vafrities,calliditas ſumma.Lacerti ergo immundi vocantur ab Spiritu Deo Leuitici 11.c. iiſque patet ille locus allatus, *immundi homines diſcedũt morte fallaci, crudeli mortis genere, molleſque homines deliciarum medio, & voluptatum diſpereunt*, vt lacerti collo Ciconiæ obuoluti, plumarum
19 mollitie illecti, in altum ſuperbè elati. Sic Balthaſar Rex Chaldæorum Danielis 5. capite, ſuperbia elatus in luxu & deliciis,in medio epularum & con-

cubinarum

Digitized by Google

cubinarum medio, abutens Domini vaſis templi in Ieruſalem, rationis vaſe, & ſenſus, quibus Deus colitur ibi, illi luxurianti ſcriptum eſt. *Mane, Thecel, Phares*, interpretante Daniele in ſpiritu. *Mane, numerabit Deus regnum tuum.* Certus erit Mane numerus regni tui, non vltrà porrigetur. Terminus erit Mane tui imperij & dominatus. Finientur manè, numerabuntur, morieris manè. *Thecel.* Inuentus es minùs habens, appenſus in ſtatera, nec enim regnum integrum obtines vt accepiſti, numeratus & minùs habens. Cum exemplo & corruptela vitiorum vaſtaueris rempublicam, diuiſus eſt populus malitia tua, & regnum ſucciſum eſt, non integrum; ſi minùs habens inuentum eſt, diuiſum eſt, lacerti more capita plurima, corda multa, malitia copulata, & hærentia, diuiſa inter ſe. *Phares*, diuiſum eſt regnum tuum, & datum Medis & Perſis, vt pullis Ciconiæ, qui lacertos allatos parentum cautela, & maiorum artibus roſtro obliguriunt, & gliſcunt, & iis quibus vehebantur ad ſidera, deprimuntur & deponuntur ipſis, turpiterque abiiciuntur, repelluntur que tandem ciconiis immundi lacerti. Omnes excedit naturæ ritus, moduloſque omnes, quod locis adductis autoribus grauiſſimis de lacerto eſt receptiſſimum, ſenio confectum, caput caducum, languidum, & vanidum deponere, ſibi oneri, vſus nullius, innixu nimio conuerſioneque facta illud excutere, & à ſe repellere, cùm poſſit ſine illo tranſigere, vt diſſectis patet, medio corpore, mirabile dictu. Capite virtute tali illis ſubſtituto, non ſecus ac nobis vano capite Adami reiecto, caduco, & leui, oneri & labori qui nobis erat, ſubſtituto capite Chriſto, hominum & Angelorum caput, vt hoc capite virtute, & officio, illo abiecto veteris hominis,

Digitized by Google

renaſcamur,balneo adhibitò, languido noſtro qui erat,in aquis baptiſmatis ſacri abluto & roborato.

De Crocodilo.

CAPVT VI.

20 LEuitici 11.capite ſic: *Hæc quoque inter polluta reputabuntur, de his quæ mouentur in terra, Muſtela, & Mus, & Crocodilus, ſingula iuxta genus ſuum.* κροκόδιλος Græcis,Latinis Crocodilus,Hebræis Tſah, non à croco cuius ſuffumigium fugit, & colorem æmulatur, trahit appellationem, imò à κρόκη Græcis,arena Latinis, & δῆλος nobis manifeſtus, quaſi arena manifeſtum animans,quòd in Nili arenis, ripiſque fluuiorum manifeſtetur, & prodeat, dubiæ & amphibiæ naturæ, modò in aquis, in terris modò vitam gerens. Inde Crocodilus venit, eo nomine animal, quaſi manifeſtans ſe occultus priùs in vndis, in arenamque proſiliens, vaſtiſſimum viuens. Eſt animal hoc ſanguineum, vt & omnia alia quadrupeda ouipara. Quadrupeda enim omnia terreſtria quæ oua pariunt, ſanguinea ſunt, & quæ pariunt oua apedia omnino, vt ſerpentes veri, & ſi intra ſe pariant primò, vt vipera, vt & quadrupeda viuipara, & inter volatilia plumea, & cutanea, & multipeda. Secùs cruſtrata, multipedave reptantia,vermipara; Teſtudo enim ouipara eſt, & alia ſanguinea & cruſtata:at nō vermipara.Omnibus quadrupedibus ouiparis ineſt lingua,Crocodilo excepto.Refert Ariſtoteles 2. de Hiſtoria c. 10.non ſecùs enim ac piſces, lingua perfecta deſtituuntur, & abſoluta, quòd non reſpirent, voceſque ideo effor-

ma

mare lingua non valeāt. Vſus præcipuus linguæ, ſpineam & ſerream ſolùm ſubſtantiæ portionē ore retinentes, qua cibos conficiant, non linguam veram: Crocodilus ſic lingua integra deſtitutus, in vaſtiſſimo ore, ſolū minutiſſimam pro ſua corporis mole poſſidet ſubſtantiæ partem, ineptam motui, ferè immobilē, minimè oris latera cōtingentē, elingentéve oris ambitum, vt quæ alimenti partes decidere, colligere non poſſit, in osve reaſſumere, euoluere ora, percurrere, ſi quæ dentibus hæreſcere, legere, aut extrahere, vt quæ dētium terminos exceſſere in illud reuoluere non valeat; quaſi nō lingua, & hoc, quod in aquis degat, quibus abluuntur omnia, ſine linguæ elinctu, ſi velit. Dentes habet ſerratos, caninos vltrà, magnos & exertos, oculos ſuis, vngues robuſtos, corticoſam cutem, cruſtatam, ſoliè duriorem in omnes ictus. Eſt illi viſus in aqua hebes, acutiſſimus extrà: Dies (inquit Ariſtoteles eo loci) in terra agit, in aquis noctes, cauſa prædæ terreſtria & volatilia diu agitātur, mouētur, quieſcunt noctu; cōtrà aquatilia, quòd lumine oculorum videant, & luce, vt occultiùs noctu prædam ſurripiant; hinc animantia quæ noctu vident, lumine innato captant, noctu diſertiùs multò, vt feles mures, & alia itidem. Cuncta percurrit ingluuiei ſummæ & voracitatis cauſa. Fugit pericula diu terris viſu per aërem, hinc venit in terras eo tempore prædæ ſollicitus, noctu vndis immerſum, & obuolutū vndique pedes in plures digitos ſcindit, diſtinctos, ſimiles omnino lacerto, de quo anteà. Eſt huic animanti præter omnem naturam inditum, Ariſt. nouit 1. de Hiſtor. c. 11 quòd cùm omnia animātia moueant maxillam inferiorem, ſuperiori immota, Crocodilus ſolus è contra in natura omni ſuperiorem agitet, quieſcente inferna, quod fluuiatili Crocodilo

 ſolùm

ſolùm accidit, non terreſtri; de quo infrà, ſed amphibio dicto,& naturæ dubiæ. Idem repetit 3.de hiſtoria capite 7. cuius reddit rationem 4. de partibus animalium, cap.11.his:Cùm caput in partes duas diuidatur,ſuperiorem, & inferiorem maxillam, homo & viuiparæ quadrupedes imam ſurſum, deorſum & in latera mouent,piſces verò,aues, pleraque quadrupeda ſurſum, & deorſum ſolùm Pſittacho dempto,qui vtraſque agitat supernè & infernè, & ſi non in latera, & Scinco Crocodilo terreſtri itidem, de quo infrà: ex eo quod huiuſmodi motus vtilis ad mordendum,ſecandumque eſt; qui autem in latera agitur motus, ad cibum molendum conficiendumque agitur. Quæ ergo dentes habent maxillares,iis motus in latus ineſt; quibus molares maxillareſve deſunt, deeſt & motus in latera; quò cùm homo,&
21 viuiparæ quadrupedes dentes molares obtineant, in latera maxillas dimouent; ſolidoribus enim cùm veſcantur cibis, vt pote terreſtribus, loca terreſtria habitantes, vbi cibum captant terrænaſcentium & motorum,etiam ſi & aliorum vltrà, at horum præcipuè alimoniam,egent molaribus dentibus,quibus eoſdem conterant, atterant, ſolus Crocodilus maxillam mouet ſuperiorem, quieta inferna inter quadrupeda ouipara;nam cùm pedes inutiles ad capiendum retinendumque cibos obtineat, vt caput, prædam illis contentam non poſſit attingere, ſumma mole, corporis id prohibente, pedumque ſumma breuitas;cùm inquam eiſdem retinere non poſſit,vt ore diſcerpat, impetus erat neceſſarius in apprehenſa ſemel,vt ſubitò comminuerentur,impetu facto in arrepta quæuis, quo cum impetus grauium è ſupernis veniat, non ex infimis, mobilis illi maxilla ſuperior eſt conceſſa, vt magnos quos erat abſumpturus cibos,

Digitized by Google

cibos, animantiaque grandia tereret ſubitò, & quaſſaret, antequàm ſubterfugerent illa os animantis; hinc ſuperiorem mouet maxillam malleoli inſtar, quieta inferna, more incudis, quibus atterit & conterit cibos, non ſecus ac Cancri mouent forcipes ſupernos, vt ictu facto conterant, transfigantque quæ retinent vtilia ſibi. Sexaginta oua excubat ſimul hoc animans, maiora paulò anſerinis. Solinus in polyhiſtoria c. 35. hæc terræ committit lacertorum, & Salamandræ more, dixit Ariſtoteles 5. de hiſtoria cap. 33. Ælianus lib. 10. cap. 22. Plinius, Galenus & alij ex Ariſtotele referentes, oua excubat continuo, vbi aquæ inundationes venire non poſſint, naturali quadam præſenſione, quo qui velit prænoſcere illuuiones Nili, quò ſint venturæ, nidos attẽdat horum animantium, nam infra eos meta eſt. Eo loci dixit Solinus, qui vltrà addidit. Eſt huic morſus ſumma cum tenacitate terribilis, ſtipante ſe dentium ſerie pectinata, vt dentes ſubeant dentes, & intricentur morſu; Eſt, inquit Ariſtoteles, huic animãti os, manus & os, illo retinet, mordet: & quæ Cancri duobus moliuntur, hic vno, forcipibus retinent Cancri duobus, ore conterunt, hic ore vtrumque præſtat. Teſtes habet Crocodilus intus repoſitos lacertorum more, contrà ac piſces eiſdem deſtituti cap. de lacerto & lib. 1. monſtrauimus, docuit Ariſtoteles 2. de hiſtoria capite 7. Plinius libro 8. capite 25. Dioſcorides libro 2. capite 59. Galenus 10. ſimplicium, Ætius, Paulus, & reliqui, qui ex Ariſtotele recepere omnes. Vnum hoc animal terreſtre, & ſi aquatile ſimul, linguæ vſu caret, nullum ex minori mole in maiorem exoleſcit magnitudinem; excedit enim plerumque duodeuiginti cubitos; refert Plinius lib. 8. capite 25. Solinus cum Æliano, Ariſtotele. Stupendum eſt, quod

Digitized by Google

Ælianus refert lib.2.cap.33.Crocodilum emortuum degenerare in Scorpiones, quorum caudas veneno atrociſſimo repleri teſtificatur,venenoſum eſſe ſubſtantia, & natura, ſuccoſque crudos progignere, ſenſum hebetantes, & obſcurantes nimis, immundum animans. Exemplo docet Apollonopolitæ regionis, cuius Incolæ eiſdem veſcuntur, comprehenſoſque ſemel, ſuſpendunt ex arbore perſea,quos fletu lugubri,triſtique vlulatu ingementes, permulta verberatione caſtigant, vt poſteà conciſis, veſcantur eorum eſu: faciliimè in hydropedem morboſque aquatos prolabentibus,quibus vetabatur eorum eſus in Scriptura ſacra populo Hebræorum, vt latè c. de Stellione de immundis diximus. Hæc Ælianus lib. 10. cap. 21. narrat, Ombitas Ægyptiorum populos colere non minùs Crocodilos, dierum celebratione quadam,qua certamina Olympica celebrabātur antiquitùs,ſuoſque liberos Crocodilis rapi mirificè exoptabant,matreſque ex eo incredibili affici gaudio, magnificè & amplè de ſe ſentientes,quòd Diis cibaria peperiſſent.Eſt numeri ſexagenarij amantiſſimus Crocodilus, ſexaginta dies ventrem ferunt, oua pariunt ſexaginta, ſexaginta diebus pariunt, ſexaginta incubant, extra aquas educationis tempore, eorum ſpina ſexaginta vertebris completur, neruis ſexaginta, perficitur fœtus ſexaginta, viuunt ſexaginta annos,totidem dentes obtinent, totidem dies ſine vllo cibo in latibulis quieſcunt. Fiūt domeſtici & vernaculi,& ſe appellantes cognoſcere ſciunt, Plinius loco allato,& Ælianus tenent. Hoſtiarum capitibus eoſdem alere Ombitas Ægyptios in viuariis vbi alunt domeſticos, refert idem eodem 22.10. Odio habere, eoſque recludere, diſcerpere, ſuſpendere planctu Apollonopolitas,quòd Typhonē furiā,hanc

for

formam induere credant Pſamitis regis viri iuſtiſſimi, quæ filiam Crocodili ſpecie arripuit: hinc poſteros eos execrari; non enim omnes Ægyptij Crocodilos cultu proſequebantur, nec venerabantur deos, ſed ſolùm Ombitæ, vſque dum idololatria irrepſit vltrà, & infecit Ægyptum, iis & aliis variis & deformibus idolorũ generibus. Eſt illud admiratione di- 23
gnum, inter alia huius animantis mira, cadauera quæ ingeſſit ſemel, intra tres dies reddere vomitu, ſecùs reſtituere nunquam, hæc ſolùm tertia reiicit die, non anteà, tunc integra & qualia accepit, poſteà fætida, corrupta, tetra, in vermes conuerſa, ſi reddit integra rariùs, pòſt rariſſimum, frequentiſſimè retinet, intra tertiumque emittit diem. Notauit Plinius lib. 8. cap. 25. Ælianus libro 10. cap. 22. Solinus in Polyhiſtoria cap. 35. Ariſtoteles & reliqui. Suſtinent ij autores Tenteritas inſulæ Tenteritæ accolas mole minimos, animi præſtantia in hoc tantum vſu mira, naturali potentia ſuperare Crocodilos, domare, frænare, vincere; hæc enim bellua fugientibus terribilis eſt, fugantibus mitis, timida, hoſque ipſos ſuper illos fluminibus equitare, vocibus priùs perterritos, homunculiſque illis ſuperatos, claua ori infixa, fræni inſtar, vtraque manu apprehenſa amnibus vehi quò velint, vaſtum hoc & immane animal, miræ magnitudinis, quaſi omnia potens ſubuertere, eius eſt naturæ & conditionis præter omnia viuentia & quæ anima conſiſtunt, vt nullo ſatietur incrementi termino, meta nulla, quamdiu imò viuit, inoleſcit, augetur, non vt alia quæ nutriuntur ſemper, & augentur quandoque, vſque ad vltimum ſenium, imò ad finem vſque increſcit, nouamque comparat magnitudinem, Plinius dixit, Ælianus, Solinus, Galenus, reliqui, Ariſtoteles 5. de Hiſtoria, cap. 33. cùm ta-

men ipſe ad certum tempus creſcere viuentia omnia dixiſſet, nutriri ad omne, 2. de animo capite 4. perfecta nutritione quæ ab anima eſt, non pinguedinis cumulo facto, quæ ſanguine oleoſo, frigore congelato contingit, non ſecùs ac pinguia concreſcunt ſine anima, ſic Crocodilo, ſenes imò & fœminæ deſidioſæ, ocio & deſidia pingueſcunt, in molemque maiorem corporis protuberant ſeneſcentes magis, quæ anteà macilentæ erant, exuccæ, & flaccidæ:

24 Hoc inquam animans, interminabilis quaſi molis duo habet per naturam, antipathia & diſſidio contraria & inimica acerrima animantia, debilia alioqui, inermia & imbellia, Delphinum, & Ichneumonem, de quo capite de Aſpide latè, quantum ad pugnam quam cum eo init, diximus, hîc vero ad Crocodilum dicendum, Delphinus qui eo venit, vbi & Crocodilus in Nilo eſt videre, in Gange aliiſque fluminibus, Ælianus dixit libro 12. capite 39. Plinius & alij. Hic ergo mole diſpari cum illo, tantam ſtragem hanc hominum vlciſcens, vindicans, Crocodilum monſtrum mortalium amantiſſimus delphinus, ludicrus primò cum illo, & oblectans ſubmittitur in ventrē vſque molliſſimum, quem obtinet Crocodilus ille, debilem & inermem, dorſi alſoqui inſuperabilis, rigidi, reliquis omnibus aliis naturæ animantibus, cutiſque oſſe durioris, hac delphinus ſubmittitur, armato dorſo, curuo, horrido, enſiformi ſubmiſſus, ventrē pinna diſcindit, ſecat, aculeis nouacularū inſtar ceruicis diſiicit pronus, vſque dū ille euertitur ſupinus, exanimatus, exanguis, quo vno hoſte veſcuntur deuicto animantia cuncta aquatilia, volatilia, & terreſtria, ore euomente diſciſſo ingluuiem quam vorauerat, non minùs de præda contendente:; ſe ſimulat fugere delphinus, ſeſe ſubmergere vndis,

Digitized by Google

vndis,exterritus quaſi ſubit aluum, illam ſecat, ſpinaque fatiſcit ſectili,acuta, vt diſſectus ore reiiciat quæ ingeſſit,ille nauſeans, mortiſque actus anxietatibus,euomat in terram ad fluuij ripas,anxius mortis angone, inquietus,terras inuiſit,aquæ mala effugiẽs; in hoc enim callent omnia animantia læſa, ſciuntque non ſolùm ſua modò commoda, verùm & hoſtium aduerſa, norunt ſua tela, norunt occaſiones,
partesque diſſidentium imbelles. Sed illud eſt mirabilius multò quod recenſet Ælianus lib. 10.c.30. de 25
Ibi,de qua anteà tot tanta attulimus; auis notiſſima Ægyptiis, Ciconiæ perſimilis, ſerpentium & venenatorum omnium vorago,& vaſtitas Ægypto vtiliſſima (ex Cicerone & aliis adduximus)hanc cantu & ſono ſubmiſſo, penniſque permotis, Crocodilum alarum plauſu ſopire enarrant, in profundiſſimúmque deuehere ſomnum,volitantem deſuper, conſopireque altiſſimè volitatu illo,ore hianti, aperto, latiſſimoque ſtertere tandem, rimatum hæc Ichneumona, ſpeculatum, tempus captantem ore ſubmitti in ampliſſimumque ventrem Crocodili dilabi,viſcera erodere,molliſſima,facillimaque vndique,tenuiſſimis ligamentis contexta,prædaq; vſum libera omni integra, quam ingeſſerat ille, inconfectamque & retinet,ingluuie, voracitate nimia,prodire liberum, victorem ſpoliis, triumphis Crocodili, illuſtrem & clarum ſaturum ſemel,qui minimus alioqui cùm ſit Mus,ore receptus tanto,conteri nequit, minor ſpatio relicto oris conſtricti animantis, tertiaque die liberum & integrum virtute propria euadere, præda vſus, refectum & illæſum. Cenſet Plinius adductis locis,Ariſtoteles, Ælianus, Theophraſtus, Theocritus; conſentiunt omnes.

De mutuis officiis Crocodili & Trochili; diſsidio Ichneumonis, de Ibis fallaci diligentia.

CAPVT VII.

26 CVm iis quæ ſibi adminiculum important, etiam fera & indomita animantia gerunt pacem, & fædere deuinciuntur ab ingenito ſibi malo ſeſe exoluentia, & remittentia virus, cuiuſmodi Crocodilus remittit, & frænat cruorem cum Trochilo aue dicta, iuxta Ariſtotelem 9. de Hiſtoria c. 6. & Ælianũ lib. 3. c. 11. Solinum cap. 35. Polyhiſtoriæ, Plinium 8. lib. cap. 25. In hunc enim inter natandum hirudines, ſanguiſugæ, inhiantem, oreque patentem irruunt, radiis Solis verſus quos innat, ore illuſtrato, referciuntque animantis os, impinguntur, hærent, ſanguinem extrahunt, exugunt vndique, quod illi maximũ eſt diſcrimen, quòd ſit oris nimis exanguis animal, acerrimo vt inſtigetur dolore, refrigerato illo ſanguinis defectu; id ſentiens immane illud iterum ſe radiis Solis exponit in ſicciſſima arena, quò fulgeant ſanguine plenæ ſanguiſugæ, & ſplendeant, dehiſcenti ore, quas cum Trochilus auis conſpicit lumine notas, non ſecùs ac luminoſa quæuis expetunt aues inſectilia, quod melius videantur, faciliùs, inuitentque magis alites, in aëra lõgè errantes, vt alutæ, formicæ, muſcæ, & quæ alulis micant lumine recepto, alarum diaphano volatu concitato, veniunt in os crocodili Trochili aues, roſtrumque quod habent prælongũ, & porrectum nimis, emittunt in ora, faueſque animantis, vbi moleſtæ hirudines reſident, quas extrahũt, & defigũt amicè, ingeruntq; roſtro diſciſſas, quæ pati

Digitized by Google

patitur Crocodilus,& fert blandè, auxilium ſentiẽs, vſque dum Trochilus ſatisfactus diſcedit, illo noxa libero, & periculo graui, præmio qui computat alito tanti beneficij collati, nil illi mali impertiiſſe, commiſſo capiti, gutturi belluæ illius grandis, non ſecùs ac lupus ſtrangulatus Ciconiæ beneficium detracti oſſis, ouis arreptæ ingluuie euorato, æſtimauit indolentia, ſatisfactum debito impatrato flagitio, dixit Ariſtoteles de Crocodilo. 9. de Hiſtoria capite 6. ſiç & de Throchilo: Crocodilis hiantibus Trochili aues inuolantes depurgant dentes, quos facilè replent alimenta,pectinatos cùm habeãt, & diſiunctos nimis, quo maximam moleſtiam perſentiunt, corruptis & alteratis reliquiis alimentorũ, extergunt Trochili, quaſi Crocodilorum dentiſcalpia conſtituta à natura,quo munere & ipſi aluntur, & Crocodilus ſentiens ſecum commodè agi; nil nocet, ſed cùm egredi auem vult, ceruices mouet, ne comprimat caſu maxillæ ſupernæ. Magna 27
continentur in libro ſcripto ſacramenta & myſteria obſtupenda,& rara,in libroque naturæ,per naturalia imò,ea quæ ſunt legis ſcriptæ, & gratiæ notificantur nobis; *Cœli enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annunciat firmamentum.* Ordinatur natura in Scripturam ſacram, Scriptura in gratiam, gratia in gloriam,ſenſus literalis in allegoricum multoties,hic in anagogicum, lex naturæ in ſcripturæ legem, lex ſcripta in legem gratię,& hæc in gloriam,honorem, & præmium,vt militia in pacem, & in placidam labor quietem. Quæ de Delphino enotauimus, dorſo Crocodilum diſiiciẽti, Chriſtum præfigurant paruulum alioqui,cuius imperium & vis eſt in dorſo,Crux enſis ſuæ potentiæ, & victoriæ qua Crocodili Dæmonis,& inferni ventrem vbi continebamur,dirupit

&

& diſiecit; eſt in dorſo eius imperium & robur, eſt Delphinus armatus dorſo & humeris, Iſaias 9. cap. *Paruulus enim natus eſt nobis, & filius datus eſt nobis, & factus eſt principatus ſuper humerum eius, & vocatur nomen eius admirabilis, conſiliarius, Deus fortis, pater futuri ſaculi, princeps pacis.* Paruulus hic Delphinus incuruatus dorſo curuo enſiformi, eminentia dorſi, ventrem Crocodili fatiſcit, carcerem & infernum, peccatum & mortem, vbi continebamur eglutiti, ob de-
28 glutionem eſus pomi acerbi diſcidit Chriſtus. morſus inferni. Oſeæ 13. c. *morſus tuus ero, inferne, mors tua ero, ô mors.* quò euomere fecit dirupto ventre, dorſo incuruato cruce, quæ retinebat Crocodilus immanis. Iſaias cap. 2. de Chriſto. *Et incuruauit ſe homo & humiliatus eſt vir. Et incuruabitur ſublimitas hominum, & humiliabitur altitudo virorum, & eleuabitur Dominus ſolus in die illa, & idola conterentur*; de morte Chriſti ad literam, vbi Deo de Chriſti morte Patri gratias reddit genus mortalium, eleuauit Deum, ſolique Deo gratias tanti facinoris reddit, qui filium ſuum vnigenitum tradidit, ſine hominum merito; quo dicitur datus nobis gratioſè miſericordia Dei, ſine eo quòd in hominum mentem incideret, ideo ſolus Dominus eleuabitur ſummis laudibus in die illa. Paralipomenon 2. capite 29. de iuſtiſſimo Ezechia rege, dum ſolemnitatem ſacrificij referret Spiritus Deus inquit: *Cumque finita eſſet oblatio, incuruatus eſt Rex.* Vt Chriſtus incuruatus eſt oblatione finita, qui inclinato capite miſit Spiritum, *miſit*, non abiit; erat in Chriſto perſona diuina, Verbum Deus qui mitteret, ideò dicitur *miſit.* nulli alteri conceſſum, præterquàm ipſi, abiit ſolum è reliquis animus, ille perſona Deitatis miſit, qua ſubſiſtit humanitas. Ioannis 19. capite. Incuruauit ſe, vt ſacerdos hic in

æternum

Digitized by Google

æternum gentem magnam eniteretur in ſpiritu promiſſam Abrahæ. Regeneramur Chriſto & renaſcimur, Iob ideo 39. *Incuruauerunt ad fœtus, pariunt, & rugitus emittunt.* De vẽtre Crocodili extraxit nos, dorſi & crucis potentia, iis tot tãtiſque ſubleuamur modis mediiſque leuamur. Conqueritur Deus, tædetque abuſum tantæ pietatis mortalium Pſalm. 128. *Supra dorſum meum fa bricauerunt peccatores, prolongauerunt iniquitatem ſuam.* Iis abutuntur, iis confiſi peccata dilatauerunt, abominationes, vitia, delphinis dorſo, cruce abutentes, cùm tamen vſus non abuſus ferat virga iuſtitiæ, cruxque virga ſit, non ſolùm baculus, rigidiſſima imò. Iob de hoc Crocodilo capite 10. *Diuitias quas deuorauit euomet, & de ventre illius extrahet eas Deus.* homines educet de ventre, & mortalium genus ibidẽ recluſum; Vocat ſuas diuitias Deus homines, quos pretioſo ſanguine redemit, ſummè ſapiens qui cùm ſit, falli nequit, ſumméque bonus 13
exiſtimauit homines eo pretio (gratiosè) dignos, qui cùm Dei ſanguine ſolum emi poſſint, ſunt Dei diuitiæ. Eſt in homine quid, quod niſi velit homo nec obtinebit Deus, qui cum hoc ipſum, vt & omnia hominibus impertierit, repetit ab homine, omnibus aliis neglectis, & relictis, hæc quæ & ipſe erogauit, quòd hoc nec aliter poſſit Deus habere, quale eſt illud, niſi velit homo, hominis vt illud ſit quod expetit arbitriũ, quod cogere, vimve cui inferre nequit, aliàs non arbitrium, naturam imò referret, liberam voluntatẽ depoſcens. Hæc verò quæ ſua eſſe, & non eſſe poſſint, eodẽ fautore & autore eorũ, emere voluit qualia ſunt cooperationẽq; noſtrã, vt Dominus omniũ ſit, qui eſt verus Dominus veritatiſq; cauſa, & gratiæ, vt dæmon nihil, & peccati; quò vocat diuitias homines, nõ ſolũ quoad bona naturę, quoad illa imò

propriùs

Digitized by Google

propriùs quæ per volũtatẽ molimur. Eſt hic Ionas in ventre cæti. Prou. c. 2. de Chriſto & de inferni ventre. *Lucerna Domini ſpiraculum hominis, quæ inueſtigat omnia ſecreta ventris.* Lucerna Patris Verbum eſt, in
32 quo vidit omnia; eſt Chriſtus Verbum, & ſpiraculum, hominum eſt vita, alimentum, halitus, inueſtigat ſecreta ventris Inferni, & Crocodili. Nitebatur infernus ventre cõmutare hæc retenta, & in ſe retinere, eduxit de carcere retentos, & redemit ipſe. Diximus, cuiuſmodi beneficio Trochili aues Crocodilos afficiant, Herodotus tamen lib. 2. c. 6. Ælianus lib. 8. c. 24. hiſtoria Ægypti lib. 3. c. 7. locis adductis Ariſtoteles, Solinus, quorum tantorum autorũ ſufficeret vnus, referunt, Trochilos aues incolere fruteta, circa ripas fluminum errare, cibis fortuitò obiectis veſci, aliorum animantiũ, Crocodili præcipuè reduuiis dentium, hos ſcalpere & expurgare pretio
33 alimẽti recepto, gratos adeò ob beneficium ſusceptum, vt magnis officiis compenſent munus, gratiosè recipiant, quaſi trochili; Vigilantia enim, & diligentia ad ipſius dormientis cuſtodiam aduigilãt, Ibi aue conſopito, plauſu laterum, illum in ſomnum prouocante, accuratiſſimè, vt præda qua veſcitur inter dormiendum relicta vtatur liberè, vt illa, & Ichneumõ, illum verò delicioſa aura conſopiri, nil de Ichneumone pertimentẽ, docent ſignati autores locis adductis. In eius ergo cuſtodiam ganniunt dicti trochili, quod ore hianti ampliſſimo dormiat, Solem verſus; Crocodilis mos, dictus vt Ichneumon mus ille potentiſſimus Nili Indicus ſuprà, ore & dentibus, (dictus Enydrus, & Enydros, quòd ſit aquatilis mus, ὕδρα, hydra enim aqua eſt græcis, & ἐν inter, quòd inter aquas degat) occaſionem arreptus, dum inſidias parat vaſto animanti, ore vt dilabatur, hæreſcatque

que gutturi, illum vt ſuffocet animans, Trochilos gannitu vitare, & clangoribus beneficij memores, alimenti ſuſcepti illius nares percutere, roſtriſque è ſomno excitare, in hoſtemque exacuere conſulentes oris clauſuram.

De Christi allegoricis, ex Trochilo & Ichneumone, inferuique ex Crocodilo.

CAPVT VIII.

CONſopitur Crocodilus Ibi alite alarum motu deſuper facto, excitatur è ſomno Trochilo inſtigante, & vociferãte, ne Ichneumon viſcera erodat, ſuffocetve animãs ſui oblitũ omnino, vt efficere ſolet ille, diruptiſque viſceribus illius triduò intra commoratus liber exire, ſuprà ſatis. Trochilus Græcis τρόχιλος à τρόχος dicitur, quòd corporis forma, trochum puerorum, ſeu turbinem repræſentet, qui ſcutica à pueris ludo agitatur, aut chorda, *Trompo* nobis *Peon*, quo die Diui Sebaſtiani eludunt pueri, ſagittas quòd, ludo quantum conceditur, referant repræſententque, quibus fuit ligno Crucis affixus martyr Dei, Deus alter amoris ſagittis, oculiſque velatis, Chriſti cruciſque æmulus, amoris Dei qui mori voluit ligno affixus: Ichneumon verò Græcis ἰχνεύμων, ἰχνέω nobis reſono, & μῦς, mus noſtris, quibus Ichneumon mus reſonans venit, quod fortiter ſtrideat dentibus hoc animal, reſonetque nimis potentiſſimus mus hic, Nili præcipuè ſoboles. Superbus dæmon, Crocodilus ille, qui mouit maxillam ſuperiorem malitiæ, ſuperbiæ, contrà ac animantia reliqua mouent, in Deum ipſum ſuperbiens; hic conſopitus eſt aue cæ- 34

MMmm leſti

leſti Angeli nuntiantis, Aue ſcilicèt Maria, Aue gra-
tia plena, hoc cantu aue volitãte deſuper obſtupuit,
admiratione plenus, Crocodili inſtar, aue Ibi con-
ſopitus cecidit, neruis omnibus potentiæ reſolutis,
ſenſibus omnibus cognitionis ligatis, fructus pro-
miſſionibus matris Deiparæ Virginis, Aue cœleſti
ibi dicta venenoſa abſumens Euæ; hoc cantu ſtupefa-
ctus in veternum incidit, ſopore correptus altiſſimo,
grauiq; cataphora ligatus vndique, quando exaudi-
uit, gratia plena, benedictus fructus ventris tui: hoc
ſomno oppreſſo, Ichneumõ irruit minimus Chriſtus
ipſe pro nobis paruulus & minimus, qui exinaniuit
ſemetipſum, Verbum breuiatum Pauli, dirupit viſce-
ra, carceres Crocodili immanis, abrupit ventrẽ, ge-
nus mortalium redemit, extraxit de ventre inferni,
nec voces Trochili ſuffecere, quin priùs viſcera ob-
53 tinuerit potentiſſimus ille, quæ dentibus eroſit, & la-
cerauit, proclamantibus Trochilis mundo, & carnis
paſſionibus, malitia, ignorãtia, vt os recluderet, quo-
minùs pateret aditus Ichneumoni expẽſis Crocodi-
li altæ, & reduuiis inferni, iis quæ ex Dæmone ſuper-
ſunt ſerpentis extrahit Deus, detraxit Chriſtus de vẽ-
tre Crocodili clangentibus iis, ſanctos, iuſtos, con-
feſſores, Doctores, martyres reliquos, qui ex origi-
nalis vitij infectione in illius ventre continebantur
deglutiti, hos traxit, redemit, liberauit Ichneumõ mi-
nimus hic noſter, de quo minimo Iſa. 60. de Chri-
ſto. *Minimus erit in mille, & paruulus in gentem fortiſſimã;*
Ego Dominus in tempore eius ſubitò faciam iſtud. Vbi ge-
neratio, & ſucceſſio magna Eccleſiæ promittitur,
virtute Chriſti futura, hoc minimo reputato op-
probrium hominum, & abiectio plebis, conſtituit
Deus Chriſtum ſuum in mille, & in gentem fortiſſi-
mam, quam redemit Crocodilo ſuperato, Trochilis
mundi,

mundi, & carnis deluſis, qui aluntur caſu, abiectis alimentis, non debitis, lege indebitis imò & prohibitis, frutices habitantes, præcipuè altiores, & eminentiores ſua conditione, & natura, non ſecùs poſſet Crocodilus deprædari Trochilo Chriſto, qui reduuias dentium limbi ſcalpſit Crucis dentiſcalpio, quæ in ore eius, non in ventre continebantur, detentos, non damnatos, non pœna capitis damnatos, debitores imò, pro quibus pretium perſoluit ſanguinis Dei, qui dentibus & ore, non ventre profundo retinebantur, conſopito illo priùs aue cœleſti perterritus, & attonitus anteà, nuncio & paranympho Gabrieli, Aue Maria, & alite Gabrieli nunciata. Fuit enim Chriſtus Trochilus hominum, qui eoſdem è ſomno vitiorum excitauit, mediis vocibus rhetorum ſacrorum Euangelij, & concionatorum Verbi Dei: Crocodilos vitioſos excitantes & peccatores, vt reſipiſcant, & caueant ingreſſum Dæmonis, mundi, & paſſionum carnis, ne Ichneumones ij minimi, Chriſti victoria deuicti iam, viſcera virtutum erodant, & lacerent exenterentque mortales. Apprimè infernus Crocodilo ſignificatur, mors, peccatū, peccator. Hoc animãs caret meatu alui, quo excrementa deponere poſſit, vt hinc apud Ægyptios crapulã notarét, quòd ore euomat quæ excernit è gutture, non ventre, vomitu, non deiectione. Valerius docuit lib. 29. cap. de Crocodilo. Infernus lege ordinata remittit nunquã ex ventre quæ retinet ſemel, ore & faucibus limbi Patres euomuit Chriſto Ichneumone inſtigante fauces; morſus ideo dictus inferni, non alimentum, at ventris fæces, contentos in ventre remiſſit nunquam, nec enim è ventre aditus patet, nec quæ ibidem recipiuntur, extrahuntur ordinata lege. Traianus enim Gregorio Pontifice expetente,

Digitized by Google

lege abſoluta extractus eſt (in vita Gregorij legitur) Crocodilo dirupto, non hiatu patenti naturæ legis ſancitæ. Sunt animantia multa quæ carent deorſum, partéque illa qua deponuntur excrementa alui, Aſcarotides dicti vermes, qui generantur in ventribus animantiũ, docet Galenus 7.ſimplic. c.de Calamintha, & Ariſtoteles lib.5.de Hiſtoria cap.19.quos lumbricos vocat, Aſcalabos Plinius lib. 30. cap.6. ſunt enim immunda adeò animantia hæc, vt nil excrementi reliquant, imò omni alimento, & tale quale eſt illud nutriantur, citra id quod depuretur aliquo, aut ſecernatur aliquid, omni imò & quale eſt illo vtuntur, immunda omninò. Ideo ergo infernum præfigurant, impuros, ſceleſtoſque homines, qui vitia retinent, vt nulla ex parte vitiis expurgentur, nec impuritatibus quibus abundant, aditus pateat, ſed vitia quæ ſemel ingeſſere perpetuò retineant, omnique modo eiſdem vtantur, nulli exceſſui indulgentes aut vitio nulli Crocodili inſtar.

De Crocodili ſilentio & vltione myſticè & hiſtoricè.

CAPVT IX.

36 LIbidinem exprimere volentes Ægyptij, Crocodilum depingebant, quòd dentes maxillæ dextræ eiuſdem alligati dextro lacerto brachij, incompeſcibilem laſciuiam inferant. Recenſuit Plinius lib. 28. c.8. & de Crocodilo terreſtri dicto Scinco Dioſcorides lib.2.c.9. Galenus loco adducto, Solinus, Plinius, Ariſtoteles, Ælianus, & præcipuè Plin. lib.8. c.52. notiſſimum eſt, quantũ in venerẽ ſtimulet hic

Scincus Crocodiluſq; terreſtris, mole minimus, lacertulæ quãtitatis & mẽſuræ, nõ ſecus ac Cãtharides, ſi caro illius, vt Dioſcorides refert, quæ circa renes eſt animãtis, põdere drachmæ vnius vino ſoluta ebibatur; impotentes vtuntur commodiſſimè, & frigidi coniuges; norunt medici omnes. Aluntur floribus ij Crocodili terreſtres, quorum cutis vſta, aceto illinita, ſenſum obſtupefacit & remittit maximè, magnitudine lacertularum & lacertorum communium. Iuxta Nilum veniunt, & minores alibi, & ibi amphibij, lociſq; aliis, non ſecùs ac fluuiatiles, iuxta mare rubrum, & Apuliã, Lydiam, Mauritaniam, apud Indos Orientales, & Occidentales viſuntur communes ij & illi; iidem autores referunt locis adductis. Eſt horum Scincorum illud mirabile, quòd non ſecus ac Pſittaci maxillam vtramque promoueãt ſupernam, quò Ariſtoteles mouere ſupernam quieta inferna, Crocodilo ſolùm fluuiatili adſcripſit; venitque hoc modo intelligendus, aliàs ipſe & cum eo reliqui erraſſent planè. Scincus verò appellatur ille græcis σκίγκος ab σκίναξ agilis, ſaltabundus, Græcis, quòd motu agiliſſimi ſit, vt vix capi poſſit. Iis ergo libidinem ſignificabant, & ſalacitatem immoderatam; iis & antiqui philtra & amuleta parabant, vt patet eiſdem autoribus. Canos obtinet Crocodilus dentes, lacerti inſtar, Plinius retulit lib. 28. c. 8. Solinus locis adductis narrat è Crocodilo, & ſcinco pocula parari narcotica, & ſenſuum mortificatiua, non ſecùs ac venere mortificantur homines, & venereis obſtupeſcunt actibus, ſenſumque & rationem amittunt; inquinant tandem luxu, ebrietate, & temulentia. Inter tot mala Crocodili laudabile eſt illud, quòd fabas fugiat, & omninò vitet, dicente Plinio libro 18. cap. 12. ſic: In Ægypto fabæ naſcuntur ſpinoſo

nimis cauſe,quas Crocodili oculis timentes fugiunt
nimis. Crocodili oculos eminentes nimis obtinent
inter animantia omnia. Ægyptij ortum ſignificare
rerum cupientes,geminos Crocodili oculos depin-
gebant , quos habet eminentes, & emiſſitios. Sunt
ſalaciſſimi , qui oculos emiſſos & protuberantes re-
tinent, quòd humor frigidus in oculos declinauerit,
interim quòd efformabantur illi homines , ingenei,
vt teſticuli ſuperſint , cum quibus oculi maximam
communionem obtinent , Ariſtoteles docuit 4.ª ſe-
ctio. problematum latè:fabas enim effugiunt maxi-
mè & odio proſequuntur intenſiſſimo Crocodili,
quòd earum petulantiam,inflationem & elationem
ingenitam percalleant; flatus enim excitant tot tan-
toſque , vt illis manſis intra ſuam pellem contineri
nō poſſint,dirumpātur imò, & crepēt eiſdem inge-
ſtis illi,quò inflantur,ſuperbiunt, excandeſcunt, fu-
runt , iis deglutitis robur amittunt, & cauda in qua
iis vis reſidet , maior quàm in ore multò , vinctu &
37 ligatu(Solinus retulit & reliqui) eneruatur, langue-
ſcit,vt ſuperentur facilè eiſdem deglutitis,torpidi &
ignaui,tumentes,tumidi, ſeſe euoluere impotentes,
vertere,flecti,& in orbes agi;deſides ſunt , fabæ fla-
tulentæ ſubſtantiæ , ideo ſalaces,melancholicæ, ve-
nereæ, libidinoſæ , narrat Galenus , Paulus , Ætius,
Dioſcorides lib.2.c.93. Plinius,Theophraſtus. Tu-
mefaciunt & vltra quàm decet,diſtendunt edentes,
inflant (ſuperborum conditiones) ſeſe excedere fa-
ciunt,nónque termino proprio contineri,ſuperbi vt
faciunt,& arrogantes,vſque ad caudam eneruāt ; &
debilitāt appetitum. Fabis antiquitùs albis & nigris
magiſtratus & officia, dignitates diſpenſabātur, ſuf-
fragiis albis approbantibus , reprobantibus nigris
nominatos ſemel.Ariſtoteles 2.magnorum c.6. Plu-

tarchus

Digitized by Google

tarchus commentario de liberis inſtituendis, Laërtius lib. de fabis, hinc Pythagoras dixit, *à fabis abſtine*, ſignificans dicterio hoc, abſtinendum eſſe à rerum publicarum negotiis, ambitione, ſiti immoderata honorum, & dignitatum, onera conſideranda, non ſolùm honores, onera imò, inſtituta imò dignitatum: ſecùs atque illi qui non negotia, ſed ocia conſiderant. Iuſsit Deus Moyſi ex fine ſerpentem accipere, factaque eſt virga recta iuſtitiæ, ſi ex fine apprehendatur; dum verò è manibus decidit, extitit coluber, Moſen deglutire tentans, quæ erat virga, ex fine apprehenſa & baculus quo ſubleuatur homo. Ex cauda & fine pendet ſerpens, officium, ob capitis ſerpentis pondus, contrà acceptus ex capite, honore, & eminẽtia, onus deliteſcit, & põdus obſcuratur. Ideo Moyſi ex cauda arriperet dictum Exodi 4. cap. Magiſtratus virga, faba, fauores dicti, quòd fabis veniant ſuffragantium voto; baculi ſunt virgæ gubernationis, & regiminis ſubditorum, quæ ſi è manibus decidant, ſtertentes virgæ, vigilantes ſi non ſint, ſerpentes voraces fient eorum, è quorum manibus cecidere, Moyſi contigit. Idem Cicero de fabis retulit, de diuinatione lib. Didymus, Plato in Io, ſeu de furore poëtico. Ideo ergo Crocodili fabis abſtinent, & cùm Deorum ſit munus, homines edocere, & extrahere ab iis noxiis & pernicioſis rerum generibus, & id maximè quando ſpecie boni ſplendeſcentis & apparentis venenum latet, iniuſtitiæ, ambitionis, ſuperbiæ, in officiis & dignitatibus vt latitat, ideo Crocodilum in Deorum numero collocarunt Ægyptij, quòd roboris tanti, viriumque tantarum cùm ſit, finis & caudæ potentiſsimæ, & ferè inſuperabilis, vt ex fine errare, deficereve illi non contingat, à fabis omnium maximè tamen abſtineat,

negotiis, officiis, quaſi permiſceri neget, renuat, vitetque fabas, quod re vera Deorum eſt, homines edocere,& facere reſipiſcere.Eſtque in Deorum numero repoſitus,quòd ſit dorſi inſuperabilis, & ventris molliſſimi, quaſi iuſtitiæ rigor, & miſericordiæ clementia in vno Deo commorentur: viſceraque molliſſima, lumbi fortiſſimi & humeri, onera ſuſtinentes, & geſtantes, Chriſti diuinitatis dorſum, & humanitatis venter, viſceraque piiſſima his latent. Vltrà, & quòd precibus acquieſcat, hominumque pollicitationibus. Refert Solinus libro polyhiſtoriæ cap.35. Plinius lib. 8. cap.25. Ariſtoteles 2. Oeconomicorum, Ælianus locis adductis, Ægyptios Apis natalẽ celebrãtes Deæ, non lædi Crocodilis ſeptem diebus. Apis erat illis alio nomine Serapis dictus Bos,quem pro Deo colebant.Alexander ab Alexandro ſentit libro 6. capite 2. Dum ergo hunc aquis immolabant, Crocodili nil mali inferebant mortalibus. Scripſit ſic Solinus eo loci:Apis natalẽ Memphitici celebrant iactu aureæ pateræ, quam proiiciunt in Nili gurgitem; hæc ſolemnitas per dies ſeptem peragitur, quibus diebus cum ſacerdotibus quaſdam Crocodili inducias habent, nec attrectant lauantes, octaua die ceremoniis peractis, velut reddita ſæuiendi licentia, ſolitam reaſſumunt atrocita-
39 tem. Sed ideo maximè dij iudicabantur, quòd lingua ſint,vt monſtrauimus,deſtituti. Pythagoras hoc ſolum cum Diis homines commune obtinere dixit, taciturnitatem, Deus enim ſub longo ſilentio mortalium opera examinat, pro re, loco, & tempore ſingula moderatur, cùm omnia videat, & contempletur viſu perſpicaciſſimo, cuius eſt ſymbolum Crocodilus elinguis, alti ſilentij animans, viſus acutiſſimi in aëre, & ſi in aqua hebetiſſimi ſit. Eſt

Deus

Digitized by Google

Deus in aëre,in vanitate,in ſuperbia hominum perſpicaciſſimi viſus, in aquis verò, in lachrymis, in humilitate cæcutiens, & hebes, nec defectus lugentibus & corde humilibus qui in aquis degunt imputat, ſed iis qui in aëre & ſuperbia intumeſcunt. Nomen imò illud ineffabile Tetragrammaton hæc notat, nomen ſine lingua, Deumque nos fari non poſſe, ſine linguaque eſſe, vt eſt ipſe, ſolo Verbo æterno fabilis; *quis nouit patrem niſi filius? aut quis filium niſi Pater, aut cui reuelauerit filius?* Matthæi 11. capite. Deum enim ſolum ſilentium decet, & ineffabilitas, omnia alia fari, comprehendi & concipi queunt, Pſalmographus ſacer. *Te decet ſilentium Deus in Sion.* Iſaias 8. Iudæis afflictiones renuncians, quòd verum Deum ſilentij reliquiſſent, ad garrulos mentitoſque Deos confugiſſent: *Pro eo quòd abiecit populus iſte aquas Siloë, quæ vadunt cum ſilentio, & aſſumpſit magis Rhaſin, adducet ſuper eos aquas fluminis fortes:* id eſt, afflictiones; capite 30. ſic: *Quia hæc dicit Dominus Deus Iſraël, ſi reuertamini & quieſcatis, ſalui eritis, in ſilentio, & in ſpe erit fortitudo veſtra*, in Deo ſilenti. Elias ſignum ſuggerens tertio Regum, capite decimonono, aduentus Domini, inquit: *Non in turbine Deus, non in commotione Deus, non in igne, ſed in ſibilo auræ tenuis*, in ſilentio. Tuncque Dominum adeſſe cognouit præſentem, quando ſilucre omnia, ſpirante ſolùm aura tenuiſſima, non enim in potentia magnatum Deus, non in turbine & tonitruo facto operum hypocritæ, tuba exclamante ambitionis, non in igne ſuperborum, & excandeſcentium furore, & ira, imò in ſilentio ſpiritus mitis & humilis Deus; ſilenti Moyſi dixit Dominus; *cur vociferaris Moſes?* non enim in ſtrepitu labiorum, imò in ſilentio ſpiritus. Deum conſuluit Helias co-

Digitized by Google

ram ſacerdotibus Baalis, ſilentio ſpiritus, & humilitate. 4. Regum decimo octauo capite Anna Samuelis mater ſilentio impetrauit filium à Domino, Publicanus garrulus mercedem non reportauit, neque enim oris ſilentium datur aliis præterquàm Diis. Nec iis preces vocales ſanctiſſimæ prohibentur, conſulitur imò iis oris confeſſio ad ſalutem neceſſaria, laudatur ſilentium, & in ipſo ſermone taciturnitas, hypocriſis vetatur, garrulitas, oſtentatio, loqui ad homines, propter hominum inanem gloriam, ſilere imò ob id, vociferari verò in Deum, non labiis, vt dixit Iſaias ſolùm, corde imò verbo, opere, ſilentes omnibus aliis, ſilentium ineffabilitatis venerentur, Deitatis ſilentium, æternitatem, quietem, incomprehenſibilitatem, immenſitatem. Eſt Deus in ſilentio, ſibi loquitur, intra ſe, in Verbo qui ad extra loquutus eſt ad creaturas, ex bonitate immenſa, Plato in Timæo nouit, ſilet, ſibi ſolùm loquutus ad intra, quò Ægyptij Deum elinguem Crocodilum conſtituere: lingua externa loquutione indigentem minimè, vt nec creaturis Deus. Diſsident maximè natura Scorpio, & Crocodilus, diximus ſuprà, quorum vterque vim habet in cauda, & cùm Scorpiones generentur ex Crocodili cadauere (ſuprà) iure hæreditario ſuccedunt in bona Crocodili eo defuncto, conſanguinitatis lege, amicitiaque, quæ conciliari nequiuit eo ſuperſtite, cùm in Scorpiones abierit, firmatur, corrupto iam eo, & fætido. Sunt Scorpiones Scorpionibus amicitiæ vinculo ſtricti nimis, & quòd animantia eiuſdem naturæ ſint, & peculiari ratione, quòd ſeſe caudis nectant, & vinciant, dum contingere non poſſunt illa, quæ icere cupiunt (capite

te ſequenti.) Crocodilus qui noluit inire amicitiam incorruptus & integer, in ſcorpiones permutatus, & degenerãs iniit. Sunt huius conditionis & legis ſceleſti, impuríque homines, ſcorpiones venenati, qui interim dum viuos, vitalíque halitu, atque ſpiritu vtentes inſpectant, & ſentiunt, ſanctimoniæ legibus adſtrictos, virtutémque ſectantes, odio habent integros, & incorruptos moribus, remiſſè aut nunquam conuerſãtur, diſſidentes moribus, & ſi illis vinculis & obligationibus mille addicti, dum tamen vitia & ſcorpiones abiere familiares, vinculo conuincti malitiæ fiunt, arctantúrq; animo communi vitiorum, hanc vocant amicitiam veram, qui ſtudiis diſſidebant, & conditionibus priùs, qui non anteà in vitia communia degenerarunt, quàm & eſſet vtriſque anima vna, conſenſus vnus, familiaritas, animus, quòd in ſcorpiones abierit alter vitiis irretitus. Semel ac Pilatus in vitium Herodis incidit, Chriſtúmque perſequi, in carcere aſſeruari, flagellis cædi iuſſit, remiſit, Lucæ 33. capite. *Facti ſunt amici ex illa die*; reddit rationem Spiritus Dei iis. Anteà amici non erant, inimici imò; Eo ergo quòd in ſcorpionem Pilatus abiit, in Herodem, amicus corruptus ſemel, & inquinatus; Iſaias 5. *Væ qui coniungitis domum ad domum, familiam familiæ nectitis, agrum agro copulatis, vſque ad terminum loci, nunquid habitabitis vos ſoli in medio terræ?* Quaſi dicat, væ qui domum ad domum in malitia copulatis, & amicitiam initis, & agrum agro quaſi communia omnia vobis, vſque ad terminum loci; vltrà enim extenderetur malitia, ſi vltrà eſſet locus, ſpatiúmque ſi ſuum terminum tranſigeret; habitabitis vos ſoli nunquid in terra? erítne iniuſtorum hæreditas Domini? venient

ai.j,

Digitized by Google

alij, & accipiet alter quod vitiorum vinculo retinebatis, hæreditabunt alij, & Scorpiones fortaſſis, vobis ſuccedent filij impij & ſceleſti, in pœnam delicti, vt de iis malè acquiſitis rebus, iniuſtitia & dolo retentis, non gaudeat tertius hæres, Scorpiones ſuccedent Crocodilo. Mirabile eſt illud huius animantis, vaſtiſſima hęc moles, pondusque iners, ictu Scorpionis caudæ leuiſſimæ, caudam percutiente Crocodili, qua tot animantia interfecit, hoc minimo ſolum animalculo ictum, monſtroſum animal concidere ſubitò, vita defunctum, ex cauda veneno impertito animanti ingentiſſimo, cauda Scorpionis vltrice, vindicante caudæ Crocodili delicta, & ſæuitiam immanẽ, nullo alio qui petit Crocodilũ, quàm cauda, non icit alio, nec vulnerat, caudam pręter, hac qua peccauit ille, punitur, caſtigatur, luitque pœnas, vt per hæc ipſa puniatur, per quæ peccauit, Sapientiæ 11.c. *Quòd quidam errantes colebant mutos ſerpentes, & beſtias ſuperuacuas, immiſiſti illis multitudinem mutorum animalium in vindictam, vt ſcirent, quia per quæ peccat quis, per hæc torquetur*; quæ cohærent cum iis quæ dicuntur 10.c. eiuſdem, vt in iis quæ peccauerunt, nec latere potuiſſent, iis enim cognitis ad pœnitentiam conuertentur delictorum commiſſorum, tum in præcautionem futurorum excitabuntur, noſcentque in quæ erant præſentia, vt ſatisfactione præteritorum, & pręſentium conuerſione ad Deum, & futurorum præcautione, non ſecùs ac ægrotantes priſtinæ ſaluti reuocentur. Torquetur ergo per quæ peccauit quis, vt Crocodilus caudâ nocet, punitur & cauda. Extat præclarum exemplum huius, inſigneque monumentum Regum 3. cap. 21. Cùm enim Achab Samariæ rex vineam Naboth Iezraëlitæ expetiiſſet, vt ex iis quæ illi neceſſaria erant ad vitæ

Digitized by Google

vitæ tutelam, communémque familiæ victum, ſibi hortum deliciáſque pararet ſuperfluas, renuente luxum Naboth, quod à Domino in hæreditatem ſuæ tribus accepiſſet illam, indignatus rex, vxorem conſuluit reginã Iezabel, quæ teſtibus duobus inductis teſtimonio fallaci, ipſum lapidari decreuit, & ſanxit innocentem, vt è paterna abiiceretur ſorte, ſpoliaret vt inſontem Naboth, vltor Deus atrociſſima vt morte & Achab & Iezabel reges punierit, ſanguine eorũ canibus elincto, vt promiſerat, quod Naboth iniuſtè cõdemnaſſent crimine lęſę maieſtatis impoſito. Reg. 4. c. 10. vt edixerat Dominus, delictũ adhuc in filios Achab vlciſcente, quos Iehu Rex Iſraël vt ſecurus regno eſſet, trucidari iuſſit principibus Samarię, apud quos retinebantur filij Achab, educabantúrque, qui capita eorum regi Iehu immiſere, non alio (obſtupendum hoc eſt) quàm in cophinis vuarum vindemiæ (ibidem dicitur) cùm enim delictum vineæ occaſione eſſet patratum & ſcelus, in cophinis fructus vineæ acerbos collegit in filiis vindicta reptante, & repetito delicto vineæ in ſucceſſores adhuc, in iis ideò iniuſtitiæ fructus recepit, & filiorum capita in cophinis vineæ fructus, cophinis vindemiauit vineam, & filios ſimul, per quæ peccauit vt puniretur, in quibus & deliquit, torqueretur ille. Serpentes adorabãt Hebręi (Ægyptiorum idololatria infecti) ſerpentibus illis ſupplicium venit. Abſalon ſtragem parabat capiti patris, coronæ, capillis capitis obiit ſuſpenſus, ſuomet gladio Goliath caput amiſit, tot tantos quo trucidauit; qui gladio perimit, & gladio peribit. Hinc Eſther c. 7. Aman ſuſpenſus eſt in eodem patibulo, quod parauerat Mardochęo, non alio. quo pſalmographus de iniuſto & impio Pſal. 7. *Lacum aperuit, & effodit eum, & incidit in foueam quam fecit*. Non ſecus ac

arti

Digitized by Google

artifex ille, qui cùm maius tormentum hominibus diſquiſiiſſet, & taurum æneum coram Dionyſio tyranno ſtruxiſſet, vbi mortales eo extorquerētur exuſti, querelis, & querimoniis triſtibus, vt tyranno gratum redderent ſonum, in hoc ipſo priùs tyranni iuſſu periculum fecit artifex, incidítque primus in laqueum quem prætenderat aliis.

De ſymbolo iuſtitiæ ex Crocodilo eliſo.

CAPVT X.

43 MOrtem antiqui ſignificabāt cauda Crocodili, & funeralia, & tenebras: quòd mortis inſtar ſuperet, & vincat omnia, reponátque in vmbra mortis. Valerius lib. 29. c. de Crocodilo ex Chaldæis tradit; numiſmatáque plurima huius rei ſignum ſuggerere videntur, quibus ineſt ex vna parte Crocodilus religatus ad palmam, cum hac litera. COL. ÆG. id eſt, Colonia Ægyptus. Ex alia, facies duæ inſculptę, vna ad Orientem ſpectans corona nauali inſignita, inſcriptio IMP. imperatores. Imago vna Agrippę eſt, altera Auguſti Cæſaris, de quo Virgilius; *Tempora nauali fulgent luſtrata corona.* Victoriam enim morte non perituram notabat palma, inclytā, in onus obliuionis inſurgentem, quarum eſt feraciſſima Ægyptus, cui alligabatur Crocodilus victus, mórſque ſuperata victoria. Viſitur hodie Romæ in campo Martio itidem ſtatua huiuſcemodi. Sunt & alia numiſmata Crocodilum continentia, vt Ægyptum ſuperatam exprimant. Crocodili tergus hominem inuictum prænotabat, quòd ſit cutis & oſſium impene-

trabi

trabilium ferè, ſed vt hominem ferocem manſuefactum iam, humilem, & domeſticum, Crocodilum pennam Ibidis ſupportantem ſtruebant; & cùm animans nullum ex minori principio in maiorem molem attollatur, eos qui ex minimis & obſcuris principiis, in nobilitatis faſtigia, honoréſque & officia illuſtria fuere euecti, Crocodilo maximo ſimul cum ouo minimo lineabant, ex ouo magnitudinis anſerinæ. Viginti vlnas æquat Crocodilus iuxta Solinum locis adductis, quæ amplificat fabella illa Æſopica non illepida, de Crocodilo generis nobilitatem, ſua & antiquorum præclara facinora vulpi referente, multáque alia egregia & præclara facta, cui argutè illa reſpondit, ex cute optimè tua antiquitas prodit, te tacente: ex dura & obſtinata pelle, ex cute prodit, excedit ſuperbia molem, vltra cutē it, ex cute & ambitu antiquitas itat. Eſt huius animātis increſcere vſ- 44
que ad vitæ terminos vltimos, contrà ac omnia quæ anima conſtant, ex minimo ortus principio creſcere non deſinit, quādiu viuit; huic ſolùm naturæ conceſſum, quod non vera nutritione fieri monſtrauimus ſuprà, vitioſa imò & concretione potiùs excrementorum immundorum, quàm coctione alimenti, & permutatione vera; pinguedine imò, frigore concreſcente, ſanguinis oleoſo congelato in frigido animanti, quo obeſi nimis, & pingues viſuntur, nec enim excrementa remittit, toto imò vtitur alimento, nec habet qua excernat excrementa meatu deſtitutus, quo ipſa deponat, iam ſuprà; & cùm huius ſit conditionis, & ortus, immundúmque adeò, nullum eſt animans ſuperbiens adeò, petulantius nullum, maxillam ſuperiorem mouet in ſuperna, elatum contrà, ac animantia reliqua putrida vligine ortum. De limo terræ formatus homo, de puluere ille in tantam

tam

tam bonorum animæ & corporis naturæ, gratiæ perfectionem euectus, vt nullus minori ex principio in maiora venerit, Crocodili inſtar, ſuperiorem maxillam mouit ſuperbam. gulæ pomi eſu, cõtra præceptum & legem impoſitam, ſuperbiens eo; *cur vobis præcepit Deus? eritis ſicut Dij*, increſcitque vſque in vitæ finem deformitatibus, vitiis, morum corruptela. Ieremias 31. capite. *Vſque quò delicijs diſſolueris filia Sion, filia vaga, quia creauit Dominus nouum ſuper terram?* vſque quò increſces vitiis, & iniquitatibus? interrogat Dauid pſalmo 93. *Vſquequò peccatores Domine? vſquequò peccatores gloriabuntur*, & vt alij, *increſcent*? ſic alia litera. Regum 4. capite 20. Ezechias dixit Domino offerenti vtrùm vellet, vmbra creſceret decem lineis, an decreſceret in ſignum promiſſionis victoriæ, facilè eſt vmbram creſcere decem lineis. Occidente enim Sole prolongantur vmbræ facilè, iam deciduo, quòd baſim noſtram feriat lumen, & infima noſtra, quò protenditur vmbra lumine impedito magis, omni corporis mole, ſubitóque creſcit nimis illa Sole Occidentali, quo ſitu erat Sol, dum hęc petiit Ezechias, quò decem lineis retrò vmbram imminui expetiuit, & vt dies ſupereſſet, lúxque maior pacto & conuenientia; tum facile eſt vitia cumulare in decem præcepta; & peccata, priuationes, & vmbram rectitudinis, difficile verò eſt retrocedere, conuerti retrorſum decem lineis, lucíſque augmentum, vmbræque remiſſio hæc voluit, non illa. Creſcere vſque in finem facillimum eſt obſcœno Crocodilo per decem lineas, at corrigi, decreſcere, emendari, difficile vndique, illud ſe ſolo poteſt incrementum, inordinatúſque exceſſus, menſuræ debitæ tranſgreſſio, iuſta meta, terminus, conuerſio, ſe ſolo nequit, Deo imò ipſo non minus eſt opus. Redire ergo in lucem, retro

retrocedere lumen,opus Dei eſt, facilius eſt imperfectum perfecto,malum bono, malitia rectitudine, ex quouis defectu vmbra,malum, priuatio, ex integra cauſa bonum,lux,habitus: diſſoluuntur deliciis, increſcunt vltra legem ij Crocodili, omni vtuntur alimento,& luxu,ſine diſcrimine aliquo, nilque illius in excrementum relegant,excrementis imò alũtur,non minùs pingueſcunt,augẽtur,vomitu obſcæna excrementa reiectant ore,continuo eiectu, tanti ingeſti alimenti in mole tanta deſtituti deorſum, & inferno ſeceſſus loco, recrementa maledicentiæ, & blaſphemiæ ore reddũt in proximos, quæ ingurgitarunt,immoderato ſuſcepto ſcandalo, & dato,vtilia quę eſſent ſi moderata ingeſſiſſent,vt corrigerẽt,non infamarent vomitu in alia facto. Furit in ſe hoc animal prædæ ſpe fruſtratũ, ſe verberat, & caſtigat cauda, ſi ſubterfugit ſperata præda. Ægyptij cladem & calamitatem, ex furore ſubſequutam eo ſeſe cauda affligentem prænotabant;Latrocinium illo depicto exprimebant,negotiorum impedimenta,& inſidias. Typhonem in Crocodilum obiiſſe prædicabant,vt ex Æliano tradidimus,negociatoribus enim Crocodilum inſidiari tradunt hiſtoriæ Ægyptiæ lib. 6.cap.2.Valerius lib.39. Bercorius, Eraſmus,Rhodiginus, Solinus; quo genere latrocinij Typhonem infamem referunt hiſtoriæ. Hinc Typhoni conſecrarunt Deo latronum Crocodilum & aſellum equumque fluuialẽ Hippopotamum dictum: vt placaretur Deus iis ingenio ſimilibus hippopotamo & crocodilo aſtutis, eſſetque vt mitis aſello ſimplici, precabantur:non verſutus Deus vltor,vt aſellus imò Typhoni Deo latronum conſecratus. Inualuitquē vſus ideo,vt in aſello vapulent fures. Hinc in ciuitate Apollinis è Crocodilo omnes veſcebantur

Digitized by Google

die ſacra Oſiridi, quod illatam iniuriam Oſiridi à
Typhone vlciſcerentur, in crocodilo abdito qui
virginem apprehendit, crocodili carnium eſu ſi-
gnificantibus,non ſecùs carnes Typhonis dilacera-
re cupiiſſe, quos certa die tenebantur conuenari, &
quos caperent interfectos ante templum proſterne-
re. Eſt famis inſatiabilis animal, vt Diodorus retu-
lit l.3.c.7. rapaciſſimum, eſt viſus acutiſſimi,vultus
ſeueri,inflexile nimis,& rigidum, neſcio an ideo ex-
titerit iuſtitiæ ſymbolum;ſuſpicor, aut præſentis iu-
ſtitiæ, quæ modò exercetur miniſtris corruptis ſal-
tem,quòd rapax & inſatiabilis famis ſit;an eo quòd
rigidus & ſeuerus.Rhodiginus l.29.c.26.eo quòd ſit
iuſtitia perſpicaciſſimi viſus, Crocodilo ſignificari
dixit:Crocodilus maximè eſt viſus perſpicacis,vege-
tiſſimi oculi,totius corporis obſeruator & cuſtos;iu-
ſtitia enim oculatiſſima eſſe fingitur, acie perſpicaci,
cuncta perſpiciens,quam Chryſippus lib. 5. cap. 9.
effingi ſolitam prodidit aſpectu formidabilẽ, lumi-
nibus oculorum grauibus,acribus, neque humilis,
neque atrocis, ſed reuerendæ cuiuſdam triſtitiæ di-
gnitate.Idem Plato 9.de legibus,Ariſtoteles,& reli-
qui docuere,ideoque Crocodili inſigniri iconiſmo,
quòd huius conditionis ſit, & quòd iuſtitia capite
intra cœlum recondito depingatur, vt Crocodilus
caput recondit reliquis relictis, animantia vt caudá
apprehendat, viſu horribili capitis vt non perter-
reat.Hinc & illum Deũ antiqui conſtituerunt,quòd
46 facie ad faciem inſpectari non poſſit, per caudam
imò,per vltimũ,& per effectus ſolum, *inuiſibilia Dei
per ea quæ facta ſunt viſibilia cognoſcuntur*, dicente Pau-
lo. Abſcondit caput iuſtitia, quòd non acceptent
cœleſtes & æternæ leges perſonas, capite imò in-
tra cœlum demiſſo, ſuſpicor, ne videat hominum
mali

Digitized by Google

malitiam , facinora & ſcelera, caputque reconde-re,velare faciem,vt depingi ſolet;imò ipſa iuſtitia ſic depingitur Iſaiæ 57.cap. vbi dicitur de populo.*Propter auaritiam & iniquitatem eius iratus ſum, & percuſſi eum , abſcondi à te faciem meam , & indignatus ſum , & abiit vagus in via cordis ſui.* Velat faciem Deus,caput abſcondit,rigorem exercet,miſericordiã occultat , faciem abdit quandoque. Eſt Dei facies miſericordia,facie enim Principis viſa , venia impetratur,ceſſat rigor,dixit Sertorius ille.Nullus à facie Principis triſtis diſcedat;& Traianus dixit.Hinc velarunt faciem Domini Marci 14.Lucę 9.c.permiſitque Deus velari facie , vt intelligerent deteſtabile adeò facinus , & immane;neque Dei ipſius oculos ſuffecturos videre ſcelus tãtũ,alapas,ſubſannationẽ,deriſionemque:quo ipſis nolentibus iuſtitiam eſſe,& iudicem,taſſi ſunt facto ipſo , facie velata , & virga in manu eius arundinis repoſita;nam & ſi calamus erat, notabatur miſericordia Chriſti præſentis iam, qui non virga ferrea rigoris antiqui, imò arundine facili , & leui eoſdem corrigere veniebat in lege gratiæ , quo de Ioanne dixit præcurſore Matthæi 11. *Arundinem vento agitatam exiſtis videre* , id eſt , prædicantem iuſtitiam arundinis facilè ductilis , legis gratiæ , leuis & facilis , ſuauis & mitis ; *iugum enim meum ſuaue , & onus meum leue.* Non dixit , iugum veſtrum , aut onus, Dei enim eſt,qui & nobiſcum fert onus , imò ipſius eſt totum , ſolùm noſtra cooperatio,cùm & per ipſum nos ſimus oneri ſuffecturi,feramuſque iugum.Arundinem ergo vẽto agitatam,ſpiritu Dei moram exiſtis videre,non virgam ferreã. Hic imò calamus,ingenio ſacchari,& gratiæ Dei expreſſus deſtillauit ſacchrum cãdoris puriſſimi, vt ſimul lac albedine ſit , & mel ſapore, vt Chriſtus

Digitized by Google

cor hominum edat iis condita ex ſe inſipida,gratioſa iam auidiſſimè quæ ingerat.

De lachrymis Crocodili,natura,& ſymbolis.

Capvt XI.

47 IRrepſit vulgò dicteriũ & parœmia Crocodili, tritum ſatis,& vulgatum,neque ideo difficile minus; Crocodili lachrymæ,dictum de iis,qui cùm ſint crudeles,& feroces,miſericordiam & compaſſibilitatem ſimulant ſub pietatis ſpecie,alios alioſque diſcerpere machinantes. Referunt ij autores Crocodilum inſpecto homine lachrymari priùs, mox verò deuorare illum crudeliter,cum quo diſſidium maximum inter omnia animantia tenet(Dei vltor)ingratiſſimũ hominem caſtigans:vlulat,& ſingultit,planctu ſimili puerorum luctui , vt exiſtimantes puerum afflictum homines ſuccurrant , obuiam vt factus latens voret,& laceret,callidiſſimum animal. Fallit,illudit planctu ſimulato , & ficto , ſuper quos elachrymat, antequàm deuoret,planctu largiſſimo : notat Rot. Eraſmus chiliade 2.cẽturia 4.Calepinus verbo Crocodilus,Solinus loco allegato,Valerius l.6.c.9.Bercorius,Baſilius Magnus,Plinius loco adducto ſic:Lachrymatur dum quoſdam perdere vult ipſe priùs,vt fecit Baſſianus Imperator,quoties Geræ fratris quem occiderat imagines ſpeculabatur. Eſt apud Spartianum videre.Referunt ij autores, Crocodilum fame ſtimulatum,os aqua replere, hancque effundere lubriciſſimæ mucilagini immiſtam, circa vias & ſemitas,quibus nouit animantia, aut homines aquatum venturos , quos elapſos ob lubricum deſcenſum

cor

corripere,& deuorare, capita quorũ oſſea poſteà lachrymis macerat, humore oculorum plurimo, quo abũdat vdus natura, quæ madefacta emollita ingerit tandem. Lachrymas verò Crocodili dici reor, quòd, vt diximus, ab incolis deploretur ſuſpẽſus, antequàm ingeratur, quod ex Solino c. 35. retulimus, & Plinio, quaſi inutiles, & crudeles lachrymæ fictitiæ, & ſubdolæ, non ſecus ac fœminarum faciles, & inutiles, leues omnino, quæ in perniciem effunduntur, vt technas ſuadeant, & figmenta alioqui, quæ cum animanti nullo diſſidium maius obtinent, ac cũ homine fœminæ, Crocodili inſtar; ſupplicium, vltio, flagellum, peſtis mortalium, cum quibus ſerium nihil, vana imò ſolùm tractari queũt, nænię, ludicra, vt hoc ſolùm animanti ſit opus, quando non eſt viro ſui opus, eſtque extra ſe, quando non vir. Plinius lib. 6. cap. 2. ſic ſcripſit de Horatęæ regionis Indiæ ciuitate munitiſſima Horatęa, pulcherrima eſt vrbs Horatęa, pulcherrimis munita foſſis paluſtribus, per quas Crocodili, humani corporis auidiſſimi, aditum niſi ponte non dant: lugent homines, quorum mortem omnimodò procurant. Dixit de iis Crocodilis Spiritus ſanctus Eccleſiaſtici cap. 12. ſic ad literam: *In labiis ſuis indulcat inimicus, & in corde ſuo inſidiatur, vt ſubuertat te in foueam; in oculis ſuis lachrymatur inimicus, & ſi inuenerit tempus non ſatiabitur ſanguine, in oculis ſuis lachrymatur, & quaſi adiuuans ſuffodiet plãtas tuas*: quaſi adiuuans, nolle malum quod infert noſcatur, vſque dum illatum foret ſpecie ſubuenientis, lachrymans. Lachrymæ Crocodili mendaces, & fictæ. Qui ſecurus & illæſus inter Crocodilos verſari voluerit, nullo alio ſecuriùs ibit quàm ſi Crocodili adipe perungatur. Inunctus enim adipe illius, illinitus poterit inter Crocodilos conuerſari, & per eorum

Digitized by Google

medium diſcurrere. Docuit apprimè Firmius nomine, Ægypti tyrannus, qui oppreſſus ab Aureliano tranſnatauit fugiens Nilum, liberque euaſit Crocodilis, quibus Nilus abundat, adipe vnctus, impuneq; flumen percurrit, teſte Aurelio Feſto l. 6. c. 5. & Vopiſco lib. 4. c. 9. Valerio lib. 29. c. 11. Plinio 31. c. 5. Imò perunctus fele, aut adipe colubri aquatilis, ſecurus Crocodilos aggreditur, Ælianus, Plinius, & Solinus locis ſuprà adductis; timidiſſimũ animal fugit perſequentes, proſequitur fugiẽtes, moleſtè nimis (ſuprà.) At etſi perunctus adipe Crocodili ſecurus innet inter Crocodilos, impetitur ſcorpionibus, Crocodili odore notus adipe, ij autores recenſent, Delphinis, Ichneumonibus, Enydris, quibus diſſidium cũ Crocodilo eſt: qui niſi lignis perſeæ arboris ſuffumigentur, oppugnantur, non ſecus ac qui maiora pericula vitarunt, deuincũtur multoties facilioribus. Si ligno crucis non muniantur, charitatis calore exhalante, ſuffumigio aromatum Chriſti, eſt perſeę arbori illud fructus formæ cordis vt afferat, foliis inſtar linguarum prædita, vt lingua cum corde conſentiat, veritate ſine ſimulatione, & dolo multoties, qui incõmodum vnum aufugiunt, à rectoque calle non deuiãt, mille aliis impetuntur, affliguntur que rerum ærumnis, & calamitatibus variis. Tres dies tranſigit ſine cibo Crocodilus ingeſto cadauere hominis, & dum euomere cogitur, non ante tertiam vomit (ſuprà.) Chriſtus tribus diebus in viſceribus terræ depoſitus reſurrexit tertia, coëgit vt reiiceret Crocodilus, Ionas vt è ventre cæti tertia euaſit liber, & integer. Vincitur dæmon facilè viris conſtantibus, euincit timidos, & puſillanimos ſuperat. Terreſtris Crocodilus deponit excrementa, mundus eſt magis a quatili, qui cùm in medio aquarum degat, excrementa

omnia

omnia retinet. Plurimi in medio aquarum Eccleſiæ ſunt deteriores Ethnicis, & publicanis, cùm illi medio aquarum baptiſmatis geniti viuant voto addicti, obligationis lege, aliis ſterili terra ortis, ſicca, & inermi Pharaonis. Miratur Deus medio fluminum recubãs auſus dicere: *Ego feci meme, mea ſunt flumina, lucifer alter*, Ezechielis 23. cap. Detergunt maximè Crocodili terreſtres immunda excrementa, è facie pannos, maculas, fæditatem omnemq́. Et ſi immundus ſit ille, cui facies detergitur, ſplendet illinitis cum melle ſcincorum excretis. Galenus locis adductis, Plinius, reliqui ſentiunt cum Dioſcoride, Paulo, Ætio; ſpurcus cùm ſit, mundificat plus multò omnibus aliis totius naturæ animantibus, & plantis, metallis, liquoribus, lapidibus, terris. Nec ideo contemnendus, quod immundus ſibi, cùm reliqua plus multò reliquis extergat omnibus, ſymbolum eorum qui etſi moribus inculpatis non viuant, tamen officia publica exercent, & munera cõcionatorum, ſacerdotum, qui alioqui immundi, extergere valent vitia populi, & ſubditorum labes; quò non abiiciendi deſpiciendive ideo; aliis imò quandoque magis Deo actore, vt hæc Dei eſſe mortales noſcant, opera grandia moliuntur, conuerſionemque animarum in prouentu maximo. Crocodilus ſatur, plenus cibis, repletus & abundans alimentis, maximum ſubit periculum, deliciis affluens, grauiſſimo tunc veterno, ſomno quòd corripiatur. Ille in arenam venit, ſomno, vt diximus, altiſſimo & crapula conſopitus, ore hianti, faucibus ſanguine plenis, quòd indiſcretè cibos ingerat, hauriatque potũ, putreſcit facilè, tanta quam ingurgitauit ciborum copia, vermibus repletur venter horridus, dormit tamen quietus ille ore aperto ad radios Solis lumini expoſitus, venit auiculi rex

Digitized by Google

auium dicta, Trochili ſpecies, alia à Trochilo communi, longiſſimi, proceriſſimique roſtri, porrecti nimis, illabitur in ventrem animantis ore ampliſſimo dehiſcenti, faucibus horridis patẽtibus, latiſſimis, expurgat ventrem, vermes abſumit, emundat animans, ore poſteà iterum peruolans in aërem redit, quam ſi Crocodilus ſenſit, tot obligationum vinculis adſtrictus, immemor omnium, os obſerat, auem vt captet, retineat, voret; ea verò detenta, offenſa ingratitudinis percita, roſtro dirumpit viſcera, facillima erumpi Crocodili, diruptiſque viſceribus peruolat immunis, & libera noxa omni, peritque ingratus Crocodilus vermibus, & ſanguiſugis afflictus, ſatur, ſomno oppreſſus, dicta aue rege, viſceribus confoſſis; Enydro vltrà, Delphino, Ichneumone (dictis autoribus ſuprà omnibus) quòd ſibi alimentum copioſiſſimum ſperent ſuſcipere, polliceanturque, eo interẽpto, aggrediuntur plenum, quod grauis & ineptus ſit bello ſatur, ſomnolẽtus, tardus, ex Iſidoro 12. Etymologiarum lib. Seneca lib. quæſtionum naturaliũ; vbi ex Babylo Ægypti præfecto hæc ipſa recenſet. Phyſologus lib. 3. c. 7. Plinius, Solinus, & locis allatis ſuprà, Speculum naturalium lib. 4. c. 8. Bercorius lib. 10. c. 28. horum quoſdam aphonos conſtituunt, ſine voce Crocodilos, alios lugentis inſtar vociferantes, plangentes. Ad Solis iuſtitiæ radios conuerſi, expurgantur, Trochilis, regibuſque auibus ſacramenti pœnitentiæ. *regale ſacerdotium,* peccatores, criminibus & vitioſis recrementis, quibus ſcatebant, deterguntur, illabuntur confeſſores in ventrem per os pœnitentium, & confitentium, horrida ora hiantia ſubintrant, quæ ſi conſerant, & concludant, à volatu ex ore eorundem facturi in cœlum, deſiſtunt eæ aues regales, veniam vt impetrent, Crocodilis infectis, os

ſi

ſi obſerent,& cócludant peccato aliquo retacito,occupatione detenti indiſcreta, ſi occludant, immemores tanti beneficij, vt non ore, viſceribus imò diruptis conſcientiæ concluſo ſemel ore diſcedant,regiæ auiculæ, vt crepuit Iudas medio è corpore, mutus os quòd recluſerat. Hæc & de Chriſto regali potentia ſuperante infernum, & de obſtupenda eius glorioſa reſurrectione intelligenda veniunt (dictis iam.) Sunt in medio deliciarum pericula maiora, & eorum qui pleni abundantes rerum copia, omni obliti cura,& officio dormiunt, non euigilant,quaſi nullo iam egere videantur; inopinata illis mors vt adueniat, inſtar Holofernis ſopori mortem qui aſſociauit,Iudith 4. cap. Iob de iis 20. *Qui cùm habuerint, quod deſiderarunt, non poſſidebunt*, morte præueniente. Vt paſtores intelligant, & principes, reſipiſcantque, accepti officij & obligationis vinculum quo tenentur præintelligant, maiuſque ſubire periculum, cùm ſaturo Crocodilo & pleno, inimici plures obſunt famelico aut egenti: officiaque eſſe rationem beneficiorum collationis; beneficiũ enim propter officium eſt, alioqui iniuſtè afficiuntur dignitatibus, & miniſteriis, hæcque iniuſtè retinent, qui ocio & deliciis viuunt, obliti officij, ſolùm beneficij memores,& dignitatis,honoris,& gloriæ ambitioſæ. Corde ſublato monſtroſè nimis Crocodilus viuit, contrà ac animantia reliqua, vt lib. de natura rerum 6. inuenitur cap. de Crocodilo,etiam ſi Ariſtoteles, & hoc ſenſerit de Teſtudine lib. de iuuentute, & ſenectute cap.1. Tanto tamen temporis interuallo viuere,eo auulſo, vt Crocodilus viuit, nulli alteri conceditur animanti,ob quæ merito immundus vocatur figuratiuè: nam hiſtoricè iam immundam continere naturam prædiximus anteà,ideòque

Digitized by Google

Leuitici loco allato computatur inter immunda animantia, illiuſque eſus prohibetur, cùm tamen ab Ægvptiis, & Indis ederetur, vt ſuprà retulimus, aliiſque nationibus plurimis. Babylones enim & Ægyptij omnes plurimis veſcebantur antiquitùs, à quibus prohibentur, arcenturque Hebræi, qui cum illis commorati ritus plurimos, obſeruationes, & præcepta obſeruabant, idololatrias & ſuperſtitiones vulgo Iudæorum acceptas, quo illis præcipitur, locuſtas, bruchos edere, id eſt, edere poſſe, vt Ægyptij commendabant condita hæc ſalſamentis variis, Crocodilos & alia ſerpentia minimè; & ſi ederent Ægyptij ob naturam vitioſam dictam c. de Stellione, & ob ſignificationes vitioſas morum corruptorũ eorundẽ. Vecordes Cocodili, ſine corde viuunt, ſine lege, ſine præcepto, & cõſiliis, populus iners, cęcus, & ſine Deo; neque cor habent vbi legem ſuſcipiant, Ieremias hic iis: *Audi popule ſtulte qui non habes cor, qui habentes oculos non videtis, & aures, & non auditis.* qui corde carent, vitalibus operibus deſtituti, diſcedũt, & obeunt, vecordes, ſine ſenſu, & intelligentia, quæ eſt legis cor. Nabuchodonoſor Danielis 5. cap. cum beſtiis poſitus eſſe dicitur, & à rege impio extractum cor, ſine cordeque vixiſſe, Crocodili inſtar. Lucæ 21. cap. *Attendite autem vobis, ne fortè grauentur corda veſtra*, id eſt, ſuperueniat repentina mors, vt ibidem dicitur. Quando enim cor grauatur, mouere deſinit, vt docet Galenus 5. de locis affectis 2. cap. quo ſyncope, repentinaque morte diſcedit animal. Hoc vel ex crapula, aut ebrietate, aut animi paſſionibus, & curis, quò eo loci ſic ſcriptum eſt 5. Lucæ cap. *Attendite vobis, ne fortè grauentur corda veſtra*, in crapula, ebrietate, & curis huius vitæ, & ſuperueniat in vos repentina dies illa. Prouidentia Dei opus

opus ſummum hoc animanti Ægyptiis notabatur, quo Deum venerabantur, quòd non excubet oua, vt monſtrauimus, alio, quàm vbi creſcentis, & inundantis Nili bis anno, aquæ eadem lædere non valeant, naturæ inſtinctu, & geometria inſita. De hoc animanti mirificè tradit Plinius lib. 8. cap. 26. vbi inquit; Primus quinque Crocodilos Romæ ædilitatis ſuæ ludis Marcus Scarus, Scauruſve Euripo temporario oſtendit. Lib. verò 20. & 22. c. 25. Eruum manſum manè ſummo iuuare maximè morſibus ſerpentium, & Crocodili præcipuè, lienemque abſumere libro 26. cap. 8. Potamogeton vtiliſſimum prædicat morſibus eorundem, & contuſum appoſitum, & mãſum, Seneca eadem lib. 4. quæſtionum naturalium c. 3. Strabo Geographiæ lib. vltimo cap. 6. Pauſanias in Corinthiis.

De Scorpionis in natura myſticis & ſymbolicis.

CAPVT XII.

ECcleſiaſtici c. 39. *Ignis, grando, fames, & mors; omnia hæc ad vindictam creata ſunt: beſtiarum dentes, & Scorpij, & ſerpentes & rhomphæa vindicans in exterminium impios.* Cap. verò 26. ſic: *Sicut boum iugum quod mouetur, ita & mulier nequam; qui tenet illam, quaſi qui apprehendit Scorpionem.* Deuteronomij 8. c. ſic fatur Deus populo ingrato: *Et ductor tuus fui in ſolitudine magna, atque terribili, in qua erat ſerpens flatu adurens, & Scorpio, ac Dypſas, & nulla omnino aqua: qui eduxi riuos de petra duriſſima, & cibaui te manna in ſolitudine.* Hæc, & alia, vt hoc capitis diſcurſu eluceſcent, de Scorpione extãt in 49

ſactis

Digitized by Google

ſacris ſcriptis loca non facilia explicatu. Scorpio Latinis, & Scorpius, græcis σκόρπιος, Hebræis *hacrah*, vnde Hiſpanis *Alachran* venit ab Hebræis *hacrah*, dictus eſt à σκορπακιζω, damno & odio proſequor, & σκοπίζω, ſpargo noſtris, quòd proſequatur odio mortales intenſo nimis, ſpargatque venenum, quà nullum aliud animans expuit, & fundit (infrà dicetur.) Hoc verò nomine varia deriuatiua compellantur, & metaphorica. Dicitur Scorpius militare quoddam inſtrumentum ſpiculis refertum, quibus Scorpij inſtar mortem infert, Scorpionis quòd ſimilitudinem habeat forma, cùm hinc atque illinc chelarum ſimilitudinem præ ſe ferant ſpiculæ caudæ eius, quod appellant alij arcuballiſtam: tum Scorpius genus eſt tormenti, inſtat rubi aculeati flagelli genus; ſcutica habens glandes plumbeas in ſummitate, quo genere tormenti martyres plurimos legimus afflictos: refert Plinius lib. 22. c. 15. lib. 7. c. 56. vbi ſic. *Et in tormentis Scorpiones Cretas inueniſſe ferunt.* Imò iis intelliguntur loca illa non facilia Scripturæ ſacræ. 3. Regum c. 12. & 2. Paralipomenon cap. 10. vbi Roboam iuuenum conſilia ſequutus, non ſenum, aut maiorum appetitui magis, quàm rationi negotium credens, cum Ieroboam, ſimúlque populus omnis conquereretur de duriſsimis impoſitionibus Salomonis, reſpondit. *Minimus digitus meus groſſior eſt dorſo patris mei, & nunc pater meus poſuit ſuper vos iugum graue, ego autem addam ſuper iugum veſtrum, pater meus cecidit vos flagellis, ego autem cædam vos Scorpionibus.* Idem eodem c. & Paralipomen. 2. cap. 10. hæc loca non de Scorpione animanti intelligenda veniunt; de flagellis imò Scorpionibus. Nec ſunt apti Scorpiones, vt flagellare illis poſſimus, aut flagella ſtruere, breues, corpore minimi, & qui verberanti officerent

rent verberato magis, arrepti ſemel, nec impetum ſuſciperent, quo aëre intercepto, vi excluſo verberaſſent, corpore breues, exiles, tum cùm additio in eodem genere rei ſit, ibique addere iugum, & flagella augere promittat; dicitur enim, *pater meus cæcidit vos flagellis*, ego autem addam & flagellabo vos Scorpionibus. De flagellis, non de animantibus locus venit intelligendus, de eoque tormenti genere dicto; quid opus eſt metaphora, vbi literalis emergit ſenſus; & conſiſtit? proprius enim erat dicere; Icam vos Scorpionibus, quàm flagellabo, cùm de flagello Scorpione dicto ſine metaphora, flagellabo, dicatur. Dicitur vltrà Scorpius cæleſte ſignũ Zodiaci, quod Sol ingreditur 14. Calendas Nouẽbris, qui propter magnitudinem mẽbrorum in duo ſigna diuiditur, quorum vnius effigiem noſtri librã cõpellarunt, Scorpionem alium. Orion iuuenis nimis venatui deditus dixiſſe fertur Dianæ & Latonæ Deis, ſe omnia quæ ex Dea terræ Cerere prouenirent, valere interficere, illamque inſtigatam, Scorpionem immiſiſſe maximum, quo cum Orion iniuit duellũ, Iouem verò vtriuſq; animum admiratum, Scorpionẽ victorem ſimul cum Orione vita defuncto, & victo, inter aſtra repoſuiſſe, vt eſſent hominibus monimentum, ne quis ſibi nimis de re aliqua confideret, factumq; eſſe, Diana poſtulante, oriente Scorpione, Orionem occidere, ne iterum ira excãdeſcerent ambo. Dicitur 59
Scorpius piſcis adhuc iuxta Plinium lib. 32. c. 11. & Ariſt. 5. de Hiſtor. c. 9. Tum herba Scorpio, & Scorpiuros, Plinius lib. 22. c. 21. Dioſcorides lib. 4. c. 194. Gẽma adhuc eo nomine innoteſcit. Scorpio animal, varius eſt natura, cuius Ælian. lib. 6. c. 19. ſic ſcripſit. Mares Scorpij infeſtiſſimi habentur, fœminæ multò remiſſiores: nõ enim virus tantæ acerbitatis habent.

Eorum

Digitized by Google

Eorum nouem ſunt genera, album, fuluum, fumo-
ſum, nigrum, viride, ventricoſum, cancri ſimile, in-
feſtiſſimum, hoc flammicum appellant, genuſque
alatum, & aliud duplici armatum aculeo, aliud quod
ſeptem habet internodia. Scorpio inſectile eſt ani-
mal, præcordiis ſcilicèt præcinctum, ſanguineum, vi-
uiparũ, neque oua Scorpius, fœtus imò viuos in lu-
cem edit. Ariſt. 5. de hiſtoria c. 26. Quin & Scorpio-
nes terreſtres vermiculos, ouorum ſpecie, & forma
pariunt complures, & incubant, mox vt prolem per-
fecerunt, pelluntur ab ea ipſa, ſicut & araneis accidit,
& interimuntur ſuiſmet liberis, magno numerò. Sæ-
piùs enim vndenos pariunt fętus. Notatu ſatis dignũ
eſt, huius animantis, quòd ſit duplicis ortus animal;
vermiculis enim iis communi ortu progignitur, &
vltrà emortuum mas in Scorpiones abit, ſi putreſ-
cat caloris æſtu. Quò & ſunt Scorpionis viui fætus
& mortui; non minùs ſoboles habet viuus ſucceſſo-
res, & mortuus poſthumos, quòd poſt humatum pa-
tris, & mortem veniant. Refert Ælianus lib. 6. c. 19.
hos natos mortuo parente ſatos, & poſthumos or-
phanos, matrem ſuſcipere viduam, pudicam, lugubrẽ,
quòd ſint mariti emortui progenies, eoſdem ſub pe-
tra conſtitutos ibidem alere, petræ tutela, frigore ob-
ſeruante, eorum viru calidiſſimo frænato, hoſque
ſemper ſubditos viuere verę ſoboli paternæ, ortu na-
turæ progenitæ, verme ortiſque Scorpionibus, fate-
rique obedientia, reliquos naturales ſucceſſores de-
functi patris, adoptiuos ſuſceptos, quaſi ſe, & ſubdi-
tos fatẽtes: nulla obligationis lege educatos, & alios,
gratia imò, adoptione, & liberalitate educatos matris
51 piiſſimæ. Fuit Scorpio antiquorũ Deus cultu, & ob-
ſeruatione habitus maxima inter Deos omnes Ægyp-
tiorum, qui omnia venenoſa colebant, venerabán-
turqu e

Digitized by Google

turque in Deos,ſumma obſeruatione,& cultu,quod cùm potentiſſima eſſent, mortaliumque excidium, placarétur cultu,& religione obſeruata.Scorpio verò veneno non inferior alicui, peculiari quadam lege in Deorum numero reponebátur,quòd cùm potentiſſimus eſſet veneno, non ore, non facie, virus contineret,eiaculareturve cruorem facilè inſtigatus quolibet, imò ſui vltimo,cauda,quaſi in ſuæ cōpagis remotiorem ſedem,vbi vltrà longiùs ire non datúr, nec conceditur vltrà,remotiuſve ire, vbi ſi non reſideret venenum, Scorpiique virus iam non eſſet, id continet animans,Dei conditio ſumma, cui opus eſt indignatione,inſtigatuque nimio,vt indignetur, puniat excandeſcatq; ipſe, qui vindictā detinet, ſperat ampliùs,& ampliùs fert, ſuſtinet, excitat, minatur, defert, differt,in vltimum ſuppliciū, protendit,dilatat,vt Dei nō eſſet vltio, ſi vltrà differretur, iuſtitiaque deficeret ſi prorogaretur ipſius.Scorpio ore minatur,& cauda tandem,vltimoque icit,Deus ore minatur, increpat confeſſorum,doctorum, concionatorum, conſcientiæ ſtimulis, vltimò pungit, ferit vltimò, priùs excitato homine, & minis concitato, ſæpiùs icit, punit tandem compulſus violentia quaſi, & iuſtitia; eſt illi ſupplicium violentum ferè, ex violentia in legem facta cogitur punire, & caſtigare; cogitur, quaſique obligatur, quantum miſeratio naturalis. Eſt extra Deum ſupplicium & pœna, eſt ipſe præmium & miſericordia, homines minatur, vt eos in pœnitentiam reuocet,neſciens quaſi eoſdem affligere & caſtigare, minatur imò, vt aſſeruentur & caueant quo minùs puniat. Deuteronomij 32.c. vt conuerteretur populus rebellis ne illos pœnis affectaret, antequàm de illis vlciſceretur, quærit. *Vbi nā ſunt? ceſſare faciā ex hominibus memoriam eorum.*

eorum. Minis & comminationibus, vt eoſdem exterreret, eo loci en●nciante plurima, & afflictiones illis venturas ob contumaciam & perfidiam, quaſi inſcius & ignorans quærit: Vbi ſunt inobedientes, ingratique illi, vt hæc illis mala incutiam? illos ignorare ſimulat, ſciſcitatur, vbi, ac ſi ſine illo poſſent alicubi eſſe, ſine eóve quòd vbi erant repoſuiſſet, ipſe quæritat, vbinam ſunt? non ſecus ac piiſſimus pater qui filium fugere cupit iras paternas, ne illum ſupplicio afficiat, vbi ſit, quæritat, vociferatur, vt fugiat venientem, ſimulat, ſe ignorare, minatur, comminatur, clamat, vt diſcedat ille, ne lædat amantiſſimum filium propriis viſceribus ſatum, quæritatque, vbi, vbi, vt fugæ detur locus, cùm tamen vbi ſit maximè calleat; minatur nō aliter Deus mortales, propriumque populum ibidē, vociferatur doctorū ore, vt fugiant vitia & flagitia deteſtentur, vt auertāt ſupplicia pœnitentiæ & dolore compuncti, vbi, ſciſcitatur, ſunt, eo animo ſolùm, vt nō inferat & ne cōſiſi patris affectui piiſſimo labaſcāt in eadem iterum, aut deteriora crimina, referántque vltionis leuamen non in affectum illum paternum, in id verò quòd non inueniat delinquentes gnatos pater piiſſimus. Sic noſter qui in cœlis eſt, à quo eſt paternitas omnis & amor, ſciſcitatur de filiis inobedientibus, vt differat ſupplicium prorogétque vltionem, non ſecus ac Scorpio ore minatur, & vltimo tandem icit, quando nil iam Scorpionis ſupereſt ad vltimum, ad finem, aculeo, & termino vltimo, pertranſactis terminis omnibus monitionis, contumaciæ rebellis, eo loci, imò infra hæc verba; ſic dicitur eodem cap. quibus belliſſimè allegoria eluceſcit. Semel enim ac minas fecit populo rebelli, quaſi differret vltionem & prologaret, non amore eorum illectus quo flagrabat, (bonitas

(bonitas ſumma) ne nimia cõfidentia ſcelera denuò patrarent flagitiaque committerent eadem, aut maiora, aut alia, inquit: *Sed propter iram inimicorum diſtuli, ne fortè ſuperbirent hoſtes eorum, & dicerent, manus noſtra excelſa, & non Dominus fecit hac omnia*; ne ſcilicèt ſibi adſcriberent populi ſupplicia, & afflictiones contrarij, dicerentque non à Deo illatas, ſed vi eorum, & potentia, gloriarenturque inimici populi Dei (ſumma bonitas) quærit Deus occaſionem facilem quamuis, vt flagella & ſupplicia auertat. Quid quod gloriarentur inimici? quid quod exultarent oppreſſis Hebræis? vt offenſæ deeſſet vltio. Non pluris eſt honorem reſarcire illatæ noxæ? eſt, at difficile qui punit, facilè quouis quæſito colore deſiſtit. Dei conditio. Legitur Regum 4. c. 20. Iſaiam enunciaſſe Regi Ezechiæ ægrotanti, altera die moriturum, quòd diffidiſſet de euentu belli, viſa Aſſyriorum multitudine, cùm tamen pro illis pugnaret Dominus, nuncio facto, Ezechiam ad parietem verſum domus, quòd templo eſſet coniuncta, ad Deumque conuerſum fleuiſſe amaro animo, Deumque illicò vocaſſe Iſaiam per quem fuit ſententia promulgata, dixiſſeque antequam atrij dimidium excederet, *reuertere, dic Ezechiæ duci populi mei, audiui orationem tuam; & vidi lachrymam tuam*, lachrymam inquam, non lachrimas adhuc; *& ecce ſanaui te, & addam diebus tuis quindecim annos*, propter lachrymam vnam, ſuſpicor ſi lachrymas effudiſſet, vt fudit lachrymam, victurum vſque modò & vltrà proportionis lege, vltor maximus криминũ, qui plurima lachryma placatur, terminos prorogat, præmia imò porrigit, ac ſi non ſufficeret dixiſſe, cum ſigno imò, regreſſu luminis per decem lineas, cum electione vltrà eius ſpontanea, velit magis retrocedat vmbra, an antecedat, vt certã

credat ſibi ſalutem promiſſam, elegit ille ludicrus quaſi luminis aduentum,non tenebræ,& peccati:retrocedit vmbra in lineis Horologij, luminis retrouerſu,Chriſti & gratiæ legem, lumenque retrouertere voluit, Deum hominem fieri, & quaſi retrocedere illum de immenſitate & infinitate, finitum humanitate, menſum breuem limitatum. Paulus ad Romanos 9. Iſaiæ verba repetens: *Verbum breuiatum faciet Dominus ſuper terram*, Chriſtum ſcilicèt, qui *exinaniuit ſemetipſum, formam ſerui accipiens, habitu inuentus vt homo,* per decem lineas retrouertere voluit decem attributorũ,& decẽ nomina Deitatis quaſi reprimerẽtur hæc, & retrocederẽt humanitate cõpreſſa. Eſt ergo hæc conditio Dei,vt vlciſci ferè neſciat,niſi iam vltimo, & quando priùs voce,ore prophetarum, & miniſtrorum legis permonuit,commonuitque prius ſeptuaginta ſepties.His Scorpionẽ Deũ coluere antiqui: propter hæc maximè inter potentiſſima naturæ animantia veneno & viru: ſoboles illa petra munita,emortui parentis progenies,obedientia & cultu proſequitur legitimam ſobolem, viribus illa,potentia,& natura inferiores, qui ſi mortuum vorant legitimæ ſobolis Scorpionem,ſi obiit, viribus,& potentia pollent rara,alimenti robore alti virtute ſuſcepta è congeneri illo emortuo, facti participatione naturæ illius animantis legitimi quaſi filij, energia & agendi potentia robuſtiſſimi;icunt,ſuperant, vincũt animantia reliqua,tunc inſtar ſobolis naturalis, non vt ſpurij, vt legitima verò ſcorpionis ſucceſſio iam. Iidem autores locis aduectis. Deus Scorpio habitus antiquitus, cauſis adductis, minimè vltor, indultor verò criminum maximè, duplicis ſobolis eſt pater. Chriſti natura & ſubſtantia, eſt Chriſtus filius Dei viui, faſſus eſt Petrus Matthæi 16. cap. eſt pater noſtrûm,

ſtrûm, qui ſumus filij Dei mortui: Vitæ actione eſt Chriſtus filius Dei viui. Mortis, paſſionis nos filij Dei mortui, vitali actione ad intrà eſt per naturam Chriſtus filius Dei viui, Verbum, nam per naturam, nos mortali paſſione filij Dei mortui per gratiam Chriſti; per mortem ad extra geniti, huius Dei piiſſimi naturalis ille, adoptiui nos, alti inſtar Scorpionis filij ſumus, petra muniti, Chriſto, virtute accepta ex petra filij, deuorantes fratrem, qui obiit, ſacramento Euchariſtiæ, filij adoptione, gratia, miſericordia, filij expoſiti ad ianuas miſericordiæ Dei, per Chriſtum, filij actione ſuſcepti, eo vorato, mẽbra Chriſti, vera Dei ſoboles, robuſta, grãdis, Chriſticolæ, Chriſtificati, Deificatique, Chriſti quaſi, ille per naturam virtute propria caput noſtrum, filius primogenitus, vnigenitus naturæ ortu, generatione poſt humatum patris nati eius relicto vitali principio, ſacramentis ſacris, vitali nos, eo mortuo orti poſthumi, filij eius, qui & pater eſt noſtri, & frater ſimul, poſt humatum eius orti in lucẽ, liber ille, nos per illum liberi, filius viuentis Patri, poſthumi nos poſt humatum Patris nati, & renati illo aqua & ſpiritu. Oſtentat Scorpio cauda vltionem tardam, & vindictam lentam, quòd ſeptem poſt nodos, & ſpondilia, quibus aſtruitur tota, aculeus emineat, vltio, & ſuppliciũ, non aliter quàm vindicta renunciatur Deo ipſo hominibus, poſt lapſum numeri ſeptenarij, remiſſio, indulgentia, intra ſeptenarios conſtituitur, extrà verò ſupplicium & vltio, vt eſt huic vltra ſeptem internodia ſpicula venenata. Dicitur Matthæi 18. cap. & Lucæ 17. *ſi ſepties, & ſi ſeptuaginta ſepties peccauerit in te frater tuus, dimitte ei*, eo numero miſericordiam ſine numero præfigurans, non alio, & quòd numero vitiorum capitalium reliqua

OOoo 2 con

contineantur alia; quod eſt ac dicere, ſi in ſeptem vitia frater meus inciderit, quid faciam? reſpondit Chriſtus Petro, ſi ſeptuaginta ſepties peccauerit, remitte ei, non ſolùm ſi ſepties, petiit Petrus ſepties; reddidit Deus ſeptuaginta ſepties, ſeptenario numero vitiorum omnia comprehendens reliqua inferiora vitia. Eſt ergo poſt ſeptem nodos ſpicula, & vltio Scorpionis, & poſt vitia omnia, quaſi vindicta. Septem habere nodos experiẽtia docet, Ariſtoteles, Ælianus, Valerius 16.c. de Scorpione, Nicander in Theriacis nouem dixit continere, pro multis, eo numero ſumpto. Accipitur & nouem pro multis, nam & ipſe de iis qui armantur duplici aculeo, dixit nouẽ habere eo loci nodos, cum quatuordecim aſtruãtur, ſeptem quauis cauda, duas etenim habent illi, & quamlibet ſeptem nodis conſtructam. Significat nouenarius numerus multitudinem, & loco plurimorum apponitur paſſim. Tibullus, *Viuere cornices nouem dicuntur in annos.* Verſum Arati referens, qui dixit, viuere cornices multos annos. Heſiodus nouem noctibus Iouem cum Mnemoſyne iacuiſſe refert, id eſt, plurimis.

De vafritie Scorpij myſtica & naturali.

CAPVT XIII.

13 FRaudulenta eſt natura Scorpij, & ſubdola nimis. Notauit Valerius 16.lib.6. docet Sophocles lib. 5.cap.3. Hinc abiit in prouerbium, *ſub omni lapide inſidiatur Scorpio*, vbi periculum eſt in omnibus, de quibus agitur, Nicander in Theriacis. *Scorpius inſidias parua ſub cute tetendit.* Apuleius morum acerbitatem

Scor

Scorpij nomine notat, dixit: Noſti quẽdam Barbarũ Decurionem quem Scorpionem præ morum acritudine appellat vulgus: & nos dicimus de maledicis *Scorpiones ore reiectare.* Sidonius lib. 2. c. 6. de fortunæ inconſtanti & dira, quæ pòſt ſequitur fælicitatem dixit: Quæ virum vt Scorpius vltima ſui parte percuſſit. Mathematici imò, Ambroſio in hexameron teſte, inſidioſum in horoſcopo Scorpionem habere aſcendentem ſuſtinent, callidum vafrumque conditione. Chriſtus Apoſtolis Lucæ 10. c. *Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſupra ſerpentes, & Scorpiones, & ſupra omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit.* Eccleſia in anathematizationibus ſolemnibus, cibum excommunicatorum in Scorpiones verti in contumacibus viſceribus petit ob rebellem inobedientiam. Scorpiones & venenata omnia vim amittunt, & virus diluunt in aquis, quæ in locis ſiccis venenum torridum, acre & vſtum poſſident; calore & ſquallore æſtuantis loci, pernicioſiuſque multò eſt locis ſquallẽtibus venenum. Latè lib. 1. quò in aquis venenoſa ferè nulla ſubſiſtũt, & quæ in terris venenata degebant, in aquis remittuntur, & contrà quæ in aquis temperabãtur veneno, ſi extrà viuãt, acuunt virulentiam. De Cherſydro ſerpente monſtrauimus, & aliis. Hinc calcandi in terra dixit; tum dedit poteſtatem calcandi Scorpiones in aqua baptiſmatis ſubmerſos priùs, & inſidias frænandi; quò dixit cum iam aquis ſacri baptiſmatis venenum eſſet extinctum, vt hæc notaret Marci 1. *Serpentes tollent, & ſi mortiferum quid biberint, non eis nocebit*, biberint dixit, non ederint, vt vim aquarum ſacri fontis exprimeret, doceretque Deus, in aqua extinxiſſe venenum inſidiantium Scorpionum, poſſeque ſecurè calcari, conterique capita poſſe iam ſerpentium, pro-

Digitized by Google

miſſum in lege gratiæ per Chriſtum, Geneſeos 3.c. nudos pedes percutit minùs Scorpio, carnis calore, & blanditie illectus, quàm ſoliis calceamentiſque frigidis, & duris. Ælianus lib. 6. cap. 22. autoreſque relati, inſtigatu algeſcentis naturæ, vt hinc ſint inſidiarum animantis ſecuriores nudi, & pænitentes, vt fuere Apoſtoli relictis omnibus Deum ſequuti nudis pedibus, relictis retibus, calcabant ſecuriores inſidiantis carnis paſſiones, mundi, & Dæmonis, quæ vltimo ſui, & morte percutiunt. Transfigit ferrum aculeus animantis huius, & reliqua perforat vngue caudæ, & ſpicula; hacque venenum diffundit. Veniunt communes viæ è veſica fellis huius animalculi, quæ terminãtur in aculeũ, & caudam, quibus dum excandeſcit, & furit, contractus ſemel compreſſione viſcerũ, exprimit bilem, & venenum eiaculatur, præcordiis preſſis per caudam moto veneno in vnguem remittit ſpiculæ, per vias communes, poroſq; aculei, quibus eſt refertus, vt cruor pellatur orificio vngulæ patenti, & conſpicuo, preſſura facta bilis veſicæ, cum præcordiis ſimul retractis, iis reiicit, non ſecus ac Viperas diximus dentibus obtinere anfractus, quibus fundunt ſaniem dentium cauitatibus, veſicularumque, oſſiculis gingiuarum, quas poſſident, reſeratis, rabie percitæ, compreſſione dentium facta, ſemel ac furunt. Contrahimus nos viſcera & præcordia irati, nos colligimus, vt poſſimus ſecuriores irruere in hoſtes vniti & firmati in nobis. Hinc præcordia in excandeſcentia & ira retrahũtur, intumeſcunt flatibus compreſſo ventre: labia erodimus, dentes comprimimus, repleturque caput bile, bilioſis vaporibus, compreſſione elatis in altum ira. dixit Horatius: *Væ mihi, difficili bile tumet iecur*, ob zelotypiam anxius; hinc mens obcæcatur

catur nebulis illis aſcēdentibus bilis, perturbātibus rationem,diſtemperatis organis ſenſuum, malitia & acrimonia,irritatione & moleſtia illata, inſtigata natura obiecto contumeliæ,quo excandeſcit, furitque animans,ſemel illo inſtigato contēptus indebiti. Eſt illud mirabile ſatis,quòd inſidiis machinantur ſcorpiones Lybici, exceditque omnes malitiæ & fraudis limites, & modulos, Lybici incolæ eorum multitudine vexati,venenum vt arceant, perniciemque tantam vt vitent, omnia machinamenta parant, artes omnes,ſoccos ferunt in lectis longè à pariete remotis, in altum celſumque collocatis, fulcrorum pedes in hydrias aquæ plenas reponunt, omni modo impedientes acceſſum vafri animantis,ſecuri vt indulgeant ſomno, quibus machinamentis ſe quieto lecto teneri dum arbitrantur,contrà ſuccedit,Scorpio enim ſi quid vnde ſemetipſum tecto ſuſpendat, inuenit,reptans aſcendit faſtigia, parietibus tripudiat, brachiis tecto inhæreſcit fortiſſimè,ſemel atque hac illave ille via tectum aſcendit, inhæret, exerit aculeum,protenditque,quo ſecundus reptet, deſcēdatque,ex primo pendeat deorſum catena facta,flagellis ex aculeo primi dependet ſecundus,deiicit tertio reptanti per ipſa caulem, ſecundo tenetur tertius, tertio quartus, eo quintus,ſimilem ordinem ſeruant reliqui, deinceps omnes hærēt ordine vſque ad dormientem attingant, feriuntque tandem, poſtremus primo,ab illo ſecundus,ſi datur locus, ſi non expergiſcitur ille,ab hoc ipſo tertius, reliquiq; ſeſe ſubducuntur,quoad velut catenam ſoluentes,inter ſe omnes ſubtrahant. Ælianus lib. 6. c.22. Eſt venenoſis animantibus dulciſſimum, & placidiſſimum ſuum proprium eiaculare virus, moleſtantur acri, & pruriginoſo veneno bilioſo, & irritanti detento, tor-

 refacto

refacto iræ æſtibus ſenſu pruriginis: in eiaculatione nerui titillant, per quos venit, & decurrit illis, nõ ſecus ac paraſtatæ vaſa ſeminalia dicta, delectantur pruritu ſeminis, dum emittitur flatuoſa materia irritata titillanti natura, quò in emiſſione moleſtantis cauſæ voluptas emergit. Hinc icere venenata cupiunt, & appetunt virulaginem, & quod rabie agitata æſtuet, moleſtetque animans, vltrà & quod ore aut ſpicula abundet, vt grauentur excandeſcentibus, vt deponere pondus, & copiam expetant, tãdem vt natura ducantur reiectare in hoſtes, quæ habent, oreque cùm ſolùm obtineant, manibus, & pedibus deſtituti, reiectant quod habẽt, vt nos in faciem expuimus ore irati, ſi alio non datur hoſtem percutere & offendere, excremento quaſi illum dehoneſtãtes. Scorpiones ferunt aliis alios officere inter eiuſdem ſpeciei animantia, calore partium delectãtur, vt non icant, applicent imò frigidam ſpiculam, & temperent ſine læſione; frigida feriunt aculeo frigido expetente calida, & ſi calido veneno præcordia æſtuent, delectantur calidorum contactu, vt locis calidis delectantur aculei animantium, natura flatuoſi & frigidi, vtero, calore naturali temperãti, cùm frigidi ſuperſint ſpiritibus amiſſis, cum excreto ſemine, quo temperari calore cupiunt partis contactæ, in quam excreuere, catena mirabilis, inaudita animantium connexio, & vnio, nouiſſima cautela, & vafrities mira: meritò inſidioſus ideò vocitatus, ſi non alio, præcipuè cùm non alio ſeſe occultet ſub lapidibus, niſi vt necem inferat doloſus, occultus, caueat vt quilibet minùs latentem, minimus mole, veneno maximum animans terribile, vt dicterio irrepſerit, & parœmia; *ſub quouis lapide latet Scorpio*, dictũ ideò quòd abdat ſe vbique, vt inferat noxam, & fæcundiſſimus

natura

natura ſit. Ariſt. 8. de hiſtoria, c. 29. docet in Scythia magnos eſſe duorum cubitorum, qui ſe ſub petra non valent occultare, inueniuntur qui facilè, patentes, petræ tegumento deſtituti, capiuntur. Reliquos paruos conſtituit experientiæ vulgaris, pernicioſiſſimos vocat Scythicos hos, quorū morſus oris & dentium lethalis eſt, non ſolùm caudæ ictus mortiferus, contrà ac omni Scorpionum generi accidit, cùm ſola cauda lædant reliqui. In Pharo docet eo loci Scorpiones eſſe abſque noxa, & veneno, lædereque nihil, etiamſi percuſſerint. Sues imò in Scythia euadere non poſſe Scorpionum venenum regionis illius, & ſi omnium virulentorum animantium aliorum morſus effugiant, nigroſque porcellos citiùs interire Scorpionibus iis punctos, celeriùs tamen, ſi aquam poſt virulaginem hauſerint. 4. de hiſtoria animalium c. 7. ſcripſit Ariſt. ſic. Habent aculeos item plurima inſectorum, vel intus conditos, vt apes, & veſpæ, vel extrà prominentes, vt Scorpio, qui ſolus inter inſecta, id eſt præcordiis cincta animantia, longo ſpiculo armatur, iis brachia quinque ex quauis parte, biſulcis detenta forcipibus: ſubdit; Creatur in libris beſtiola ſimilis Scorpioni. Vocat libros arbores illas ex quibus cortices, & folia detrahebantur, vt libri antiquitùs pararentur: folia dicta, & noſtra librorum in eorum recordationem vſque modò. Cicero 1. de natura Deorum: Trunci obducuntur libro aut cortice, quo ſint à caloribus, aut frigoribus tutiores. Plinius lib. 13. c. 11. Palmarum foliis primò ſcriptitatum, poſteà quarundam arborum libris corticibus. Columella lib. 5. c. 10. ita librum arboris inoleſcere ſinito. Virgil. ecloga 10. *Nec ſi cùm moriens alta libraret in vlmo.* Erant arbores dictæ populi hodie, quorum corticibus nunc & ſcribimus; alba po-

 pulus

pulus dicta,planæ corticis & politæ, Phaëtontis ſo-
rores dictæ poëtis, iuxta ripas fluminum conſitæ,
tritæ,& notæ, in quorum corticibus hodie ſcriptita-
mus,ſcalpro diſciſſis. 4. de partibus cap.6. Ariſtote-
les. Scorpio quod non volatu,ſed greſſu ſe moueat,
caudam ſortitus, aculeum caudæ gerit adiunctum
pugnæ inutilem,ore enim dimicat priùs vſque dum
occaſione ſpiculam mouet,pręſente,& icit illa dolo,
& fallacia, à pugna ſe ſimulans deſiſtere, huncque à
vipera veſci docuit 8. de hiſtoria. c.29. iis: Sed om-
nium venenatorum morſus grauiores ſunt, ſi alte-
rũ ederit alterũ, vt Scorpionẽ deuorari à vipera cer-
55 tum eſt. Eſſe vtiliſſimũ Scorpionem ſuiſmet ictibus
ſuperimpoſitum contritum iam priùs, aut vſtum in
puluerem redactum,& ebibitum,docet Dioſcorides
l.2. c.11. Nil huic catenæ Scorpionum ſimilius eſt,
quàm peccandi occaſiones, quando enim occaſio
vna non ſat eſt,iterata eadem cõſuetudine, & fami-
liaritate,annexa vna alteri, conuerſatione continua,
catenæ inſtar,vt occaſio occaſionem recipiat, vt re-
cipit in illa annulus annulũ, vſque dum vltima tan-
dem icit virtute priorũ. Contingit hoc plurimis qui
per initia ſecuri, ſine labe, & dolo, incautè tamen
confabulabãtur ſimplici vſi familiaritate,vſque dum
tandem inpræuiſo malo ſe percuſſos, infectos ſenſe-
re,iis è quibus ſperabant minùs occaſionibus,cõſor-
tio, & colloquutione, Dauid cæco igne Berſabeæ,ſi
non inſpectaret,nõ caperetur, ſi ſemel atque iterum
nõ oblectaretur,illam inſpectans nudã lauacro:hinc
tot ſcelera patrauit poſteà. Confabulatio Amnon,
conuerſatio cum ſorore Thamar fuit cauſa inceſti,
& flagitij commiſſi, neciſque Amnon Abſalon vlto-
re,Regum 2. c.13. Aman in Eſther irruere eſt auſus,
quòd familiaritate abuteretur. Eſther. 7. catenam
hanc

Digitized by Google

hanc opus eſt ſoluat Deus;ferè impotens homo ſoluere,peculiariſſimo concurſu indigente, ſummáque conditoris pietate, Deus ne vltimo annulo ligetur homo catenæ huius. Ieremias 40. capite. *Nunc ergo ecce ſolui te hodie de catenis quæ ſunt in manibus tuis; præueni te.* Scilicet ne rueres, ducebatur catenis vinctus per Nabuzardan militiæ principem in Babylonem, ſoluitur tamen antequàm in Babylonem eat,Dei ope,præuentione Ieremias: Nabuzardan effuſus à Domino Hebræis eſt, Babylon confuſio, ſiue commiſtio. Antequam ergo ab effuſo extra rationis lagem peccato in confuſionem traheretur,catena illa occaſionum præueniente Deo, ſolutus eſt de captiuitate in quam ibat.De iis Iſaias capite 58. *Inuocabis,& Dominus exaudiet; clamabis, & dicet; ecce adſum, ſi abſtuleris de medio tui catenam, & deſieris extendere digitum, & loqui quod non prodeſt.* Occaſionem ſi vitaueris,& lapſus,ruinæ initia,& ſemina. Plurima ſumpſit Plinius eorum, quæ de Scorpionibus Ælianus ſcripſit, & vterque ab Ariſtotele; non minùs Solinus. Spatio trium dierum necat ſcorpio, effundit ille venenum album, quod Galenus ſtatuit frigidum in 4.Methodi medendi lib.4.cap.3.& 3.de locis cap.7. 6. de locis cap. 5. quod probat ex ſenſu ægrotantis, qui eo ictus ſentit quaſi grandinem frigidiſſimum vulneri applicitum, viru eiaculato parte læſa,dolor intentiſſimus ineſt, obſtupor partium, vomitus, anxietates,cordis tremores, palpitationes,inappetentiæ,deliria,pulſus, aſphixiæ, ſyncopes, inteſtinorum tormina, vrinæ ſuppreſſiones, excrementorum euacuationes inuoluntariæ,conuulſiones,mors tandem tertia die, ſi non ſuccurratur veneno, qui vt crudeliter nimis affligant non ſubitò, non citò interficiunt, vt venenoſa reliqua, more imò tyrãni lēta & prolixa

mor

morte. Galenus ſcorpiones non ab eodem opifice creatos, à quo homines dixit de fœtuum formatione c.6. Non eodem actu, quo hominum conſeruationẽ intendit hominum autor, creatio illorum, ſed quo voluit homines punire, perfectionémque vniuerſi integrare, alio actu dedit eis poteſtatem calcandi ſcorpiones, &. ſerpentes, vt ſuprà diximus, non natura, ſed gratia, & dono. Excandeſcunt viſceribus, æſtuántque ſcorpij, quo refrigerio totius delectantur, & gaudent, etſi frigidæ ſpiculæ calore tepido lapidibus, & petris abdantur natura frigidis, oblectétúrque eiſdem, ſemel verò ac venenum (dentem quẽ vocat Plinius l.1.c.25.) contigit, & percurrit per caudam frigidiſſimam natura, egelaſcit, & incraſſatur, in liquorémque aqueum abit, alterato ibidem in nodis, caudæ & vertebris, quarum ſex veneni remiſſioris ſunt, ſeptima veneni atrociſſimi, vt eo loco Plinius, Ælianus, Solinus, Galenus & reliqui; emittúntq; venenum frigidum quod ſymptomata & accidẽtia frigida ægrotis infert dente, & vngue, in plurimis nullo patente foramine excluſo, eiaculato vaporis, & inſenſili via caudæ, quo Galenus locis allatis ſubſtantiam ſpiritalem ſolam, ſpirituſve alteratos, veneficos effundere multoties aſſeuerauit, ſine ſucco alterantem, quæ inficit efficaciùs multò ſucco ſolo, nam paſſim ſine ſucco emiſſo accidentia ſæuiunt in iis læſis & ictis, non minùs, imò magis multò illo eiaculato, & ſi magis, ſi ſuccus ſimul cum ſpiritu & vapore reiiciatur; tunc enim ſæuiora accidentia contingunt vtriſque commiſſis, quàm ſeorſum quouis, dixit Galenus eo loci, & eſt faſſus ipſe, ſubſtantiam ſaltem ſpiritalem, id eſt, aëream ſcorpionem effundere, quæ & via eget inſenſili poris ad minus; ſcimus enim, emortuę viperę dentes officere, & ſpiculam

Scor

Digitized by Google

Scorpionis,& ſi non adeò ac viuo animāti,nec multo iam pòſt tempore, quòd virtus exoluta abierit, ſpinamque Scorpionis piſcis, vt refert Dioſcorides lib.2.c.12.& 13.Galenus,Ætius,Paulus,& alij à Dioſcoride acceptis itidem, tum Draconis marini piſcis, & aliorum ſpinas venenatas eſſe demortui animantis,non ſolùm viui alterato aëre intra poros ſuſcepto, infecto,& venenato,vt ictu facto poſteà calore partis læſæ allecto, & tracto veneno, vulnere illato priùs,vt ſanguinis calore diffluat, alliciaturque cum ſanguine ſimul,& alimento in totum,in cor,arteriarum continuo tractu, incluſus aër in poris harū partium animantis virulenti infectus, contactu virtutis veneficæ, vt & contactu eodem inficiuntur & alterantur ictibus animantia læſa, qualitate producta ſimili ab ſpica & dente, ſæuiſſima iam vt excitet ſymptomata,mortemque inferat.

De punctura Scorpionis ſignificatu multiplici.

CAPVT XIV.

SCorpiones refert Apollodorus lib.6.c. 5. Plinius l.11.c.2 . Ælianus,& Galenus locis aduectis,Pauſanias in Corinthis, & Lucilius apud Noniū l. 10.c. 60.Lacuna lib.2.c.11.ſuper Dioſcoridem, non icere animantia exanguia,ſi icant verò,non lędere,ſanguinea verò & pinguia maximè officere,& afflictare,nō pœnitentes & exangues Scorpio pungit;plenos imò, & delicioſos homines, peccatum & Dæmon icunt vltimo ſui,cauda,morte tandem.Ij ipſi autores à quibus Plinius ſuſcepit, recenſent omnes, Scorpiones virgines ſi lædant lethali ſemper ictu afficere,pernicioſoſque

de Chriſto ſapientia Patris inacceſſibili, ſapiẽtia humana,& viribus naturæ,quis inueniet altam profunditatem ſine eo? ipſum qualiter inueniemus,cùm ſit ipſe via,& veritas, lumen & vita, in quo viuimus, mouemur,& ſumus: Pammenes antiquiſſimus lib.6. de venenatis animantibus, c. 9. Megaſthenes lib.3.c. 11. & iis omnibus antiquior Polycletus lib. 12. cap. 31. Nicander in theriacis, Ælianus lib.16.c.41.& 42. Plinius lib. 11. cap. 25. Solinus in polyhiſtoria, c.20. Theophraſtus lib.3.cap.9. Ariſtoteles locis adductis, alatos oriri ſcorpiones in Ægypto recenſent,aliiſque regionibus, vt & de ſerpentibus reliquis latè ſupérque diximus;alatos ea in regione oriri, loci humiditate, ob Nili inundationes continuas, quibus inſtar formicarum ſuboriuntur alæ, tempore calido, & humido,Zephyro ſpirante,imbrium tempore,aliculas erumpere vagineas, vt videmus eiſdem, quibus peruolant,vehuntúrque in altum,icunt liberè, & fugiunt ſcorpiones ij quò velint, eſſéque horum volatilium quoſdam duplici aculeo, & ſpicula duplici armatos,non ſecùs ac terreſtres dicti quandoque duplicata hæc poſſidẽt, alis deſtitutos eſſe,& huius generis in India ſcorpiones maximos Megaſthenes nouit,trium cubitorum & maiores vltrà, lib.9.cap.60. ſcorpionibúſque venenum augeri omnibus media die recenſet, & iis præcipuè ſiti hiantibus lenta, continuo ore hiulco,& hianti,dehiſcenti, quo & virus reiectant ſiticuloſum nimis,& lethale,& ſi cauda deterius eiaculentur venenum, cùm Sol ſuperiorem cœli partem tenet meridiani,quorũ ſiti hiulca ſquallentium venenum,exuſto & recocto incendio caloris,& æſtus deterius iudicant multò, ſumméque deteſtabile in locis ſiccis, ſummámque inferre perniciem, eſſéque exitium extremum mortalium, ho-

rúm

rúmque noxam ſitientium irreparabilem , po-
tu inexplebiles ſupereſſe læſos,per tranſuerſum per-
cutere,non rectà,obliquo ictu & inflexo. Hos imò
aſſeuerant caudam iugiter agitare,& exercere,vene-
num motu allicientes continuo , quam in altum
porrigunt perpetuò,ne, quando adſit pungendi oc-
caſio , imparatos arripiat. Iis intelligitur locus ille
Deuteronomij 8. c. *Ductor tuus fui in ſolitudine vaſta
atque terribili, vbi erat ſerpens flatu adurens* (de quo lib.
1.) ſubdit, *& ſcorpio, ac Dypſas , & nullæ omnino aquæ.*
De Dypſade libro 1. capite proprio , de ſcorpione
hic: *& ſcorpio, & nullæ omnino aquæ:* figura exaggeratio- 59
nis vſus ſpiritus Deus. Nam cùm ſcorpiones ſint
ſummè exitiales, ſiti acti , lociſque ſqualſidis,& ſic-
cis ij præcipuè dicti detenti deteriores veneno , &
malitia ſæuiores;plus eſt è locis ſiccis ſcorpiones fu-
gare , eorumque vitare noxas , quàm è reliquis
multò , locis enim vdis non feriunt ſæuiter , leuiter
imò,& innocuè, plurimis vt ideo regionibus lædant
nihil, ſi icant , in plurimiſque non icant humiditate
loci, vngue molli,& flexili , tenero & facili ; quò in
Pharo , in Italia,multiſque aliis locis,Sicilia & aliis
innocuos eſſe Plinius teſtatur , & reliqui locis alla-
tis,in Hiſpaniæque partibus aliquibus nouimus.Sic-
ca amant,expetuntque loca veneno ſæuiores, quòd
ſint potentiores natura,vtque ſint robuſtiores & po-
tentiores in hoſtes, & animantia alia ferunt ſitim,
tolerantque. At in locis calidis, vt Aſiæ regionibus,
præcipuè in manſione 35. deſerti,vbi dum duceba-
tur populus,ſerpentiũ morſus contigere, circa mõ-
tana fælicis Arabiæ,in Salmonach ad meridiem gra-
dibus 64. ſcorpiones ſæuiſſimi extant veneno inſu-
perabiles.Lucanus dixit libro 9. in Africa ob caloris
æſtum ſæuiora eſſe veneno multo. *Tu qui flagrantem*

muſum in lege gratiæ per Chriſtum, Geneſeos 3.c. nudos pedes percutit minùs Scorpio, carnis calore, & blanditie illectus, quàm ſoliis calceamentiſque frigidis, & duris. Ælianus lib. 6. cap. 22. autoreſque relati, inſtigatu algeſcentis naturæ, vt hinc ſint inſidiarum animantis ſecuriores nudi, & pænitentes, vt fuere Apoſtoli relictis omnibus Deum ſequuti nudis pedibus, relictis retibus, calcabant ſecuriores inſidiantis carnis paſſiones, mundi, & Dæmonis, quæ vltimo ſui, & morte percutiunt. Transfigit ferrum aculeus animantis huius, & reliqua perforat vngue caudæ, & ſpicula; hacque venenum diffundit. Veniunt communes viæ è veſica fellis huius animalculi, quæ terminãtur in aculeũ, & caudam, quibus dum excandeſcit, & furit, contractus ſemel compreſſione viſcerũ, exprimit bilem, & venenum eiaculatur, præcordiis preſſis per caudam moto veneno in vnguem remittit ſpiculæ, per vias communes, poroſq; aculei, quibus eſt refertus, vt cruor pellatur orificio vngulæ patenti, & conſpicuo, preſſura facta bilis veſicæ, cum præcordiis ſimul retractis, iis reiicit, non ſecus ac Viperas diximus dentibus obtinere anfractus, quibus fundunt ſaniem dentium cauitatibus, veſicularumque, oſſiculis gingiuarum, quas poſſident, reſeratis, rabie percitæ, compreſſione dentium facta, ſemel ac furunt. Contrahimus nos viſcera & præcordia irati, nos colligimus, vt poſſimus ſecuriores irruere in hoſtes vniti & firmati in nobis. Hinc præcordia in excandeſcentia & ira retrahũtur, intumeſcunt flatibus compreſſo ventre: labia erodimus, dentes comprimimus, repleturque caput bile, bilioſis vaporibus, compreſſione elatis in altum ira. dixit Horatius: *Va mihi, difficili bile tumet iecur*, ob zelotypiam anxius; hinc mens obcæcatur

catur

catur nebulis illis aſcẽdentibus bilis, perturbãtibus rationem, diſtemperatis organis ſenſuum, malitia & acrimonia, irritatione & moleſtia illata, inſtigata natura obiecto contumeliæ, quo excandeſcit, furitque animans, ſemel illo inſtigato contẽptus indebiti. Eſt illud mirabile ſatis, quòd inſidiis machinantur ſcorpiones Lybici, exceditque omnes malitiæ & fraudis limites, & modulos, Lybici incolæ eorum multitudine vexati, venenum vt arceant, perniciemque tantam vt vitent, omnia machinamenta parant, artes omnes, ſoccos ferunt in lectis longè à pariete remotis, in altum celſumque collocatis, fulcrorum pedes in hydrias aquæ plenas reponunt, omni modo impedientes acceſſum vafri animantis, ſecuri vt indulgeant ſomno, quibus machinamentis ſe quieto lecto teneri dum arbitrantur, contrà ſuccedit, Scorpio enim ſi quid vnde ſemetipſum tecto ſuſpendat, inuenit, reptans aſcendit faſtigia, parietibus tripudiat, brachiis tecto inhæreſcit fortiſſimè, ſemel atque hac illaue ille via tectum aſcendit, inhæret, exerit aculeum, protenditque, quo ſecundus reptet, deſcẽdatque, ex primo pendeat deorſum catena facta, flagellis ex aculeo primi dependet ſecundus, deiicit tertio reptanti per ipſa caulem, ſecundo tenetur tertius, tertio quartus, eo quintus, ſimilem ordinem ſeruant reliqui, deinceps omnes hærẽt ordine vſque ad dormientem attingant, feriuntque tandem, poſtremus primo, ab illo ſecundus, ſi datur locus, ſi non expergiſcitur ille, ab hoc ipſo tertius, reliquiq; ſeſe ſubducuntur, quoad velut catenam ſoluentes, inter ſe omnes ſubtrahant. Ælianus lib. 6. c. 22. Eſt venenoſis animantibus dulciſſimum, & placidiſſimum ſuum proprium eiaculare virus, moleſtantur acri, & pruriginoſo veneno bilioſo, & irritanti detento, tor-

refacto iræ æſtibus ſenſu pruriginis: in eiaculatione nerui titillant, per quos venit, & decurrit illis, nō ſecus ac paraſtatæ vaſa ſeminalia dicta, delectantur pruritu ſeminis, dum emittitur flatuoſa materia irritata titillanti natura, quò in emiſſione moleſtantis cauſæ voluptas emergit. Hinc icere venenata cupiunt, & appetunt virulaginem, & quod rabie agitata æſtuet, moleſtetque animans, vltrà & quod ore aut ſpicula abundet, vt grauentur excandeſcentibus, vt deponere pondus, & copiam expetant, tādem vt natura ducantur reiectare in hoſtes, quæ habent, oreque cùm ſolùm obtineant, manibus, & pedibus deſtituti, reiectant quod habēt, vt nos in faciem expuimus ore irati, ſi alio non datur hoſtem percutere & offendere, excremento quaſi illum dehoneſtātes. Scorpiones ferunt aliis alios officere inter eiuſdem ſpeciei animantia, calore partium delectātur, vt non icant, applicent imò frigidam ſpiculam, & temperent ſine læſione; frigida feriunt aculeo frigido expetente calida, & ſi calido veneno præcordia æſtuent, delectantur calidorum contactu, vt locis calidis delectantur aculei animantium, natura flatuoſi & frigidi, vtero, calore naturali temperāti, cùm frigidi ſuperſint ſpiritibus amiſſis, cum excreto ſemine, quo temperari calore cupiunt partis contactæ, in quam excreuere, catena mirabilis, inaudita animantium connexio, & vnio, nouiſſima cautela, & vafrities mira: meritò inſidioſus ideò vocitatus, ſi non alio, præcipuè cùm non alio ſeſe occultet ſub lapidibus, niſi vt necem inferat doloſus, occultus, caueat vt quilibet minùs latentem, minimus mole, veneno maximum animans terribile, vt dicterio irrepſerit, & parœmia; *ſub quouis lapide latet Scorpio,* dictū ideò quòd abdat ſe vbique, vt inferat noxam, & fæcundiſſimus

natura

natura ſit. Ariſt. 8. de hiſtoria, c. 29. docet in Scythia magnos eſſe duorum cubitorum, qui ſe ſub petra non valent occultare, inueniuntur qui facilè, patentes, petræ tegumento deſtituti, capiuntur. Reliquos paruos conſtituit experientiæ vulgaris, pernicioſiſſimos vocat Scythicos hos, quorū morſus oris & dentium lethalis eſt, non ſolùm caudæ ictus mortiferus, contrà ac omni Scorpionum generi accidit, cùm ſola cauda lædant reliqui. In Pharo docet eo loci Scorpiones eſſe abſque noxa, & veneno, lædereque nihil, etiamſi percuſſerint. Sues imò in Scythia euadere non poſſe Scorpionum venenum regionis illius, & ſi omnium virulentorum animantium aliorum morſus effugiant, nigroſque porcellos citiùs interire Scorpionibus iis punctos, celeriùs tamen, ſi aquam poſt virulaginem hauſerint. 4. de hiſtoria animalium c. 7. ſcripſit Ariſt. ſic. Habent aculeos item plurima inſectorum, vel intus conditos, vt apes, & veſpæ, vel extrà prominentes, vt Scorpio, qui ſolus inter inſecta, id eſt præcordiis cincta animantia, longo ſpiculo armatur, iis brachia quinque ex quauis parte, biſulcis detenta forcipibus: ſubdit; Creatur in libris beſtiola ſimilis Scorpioni. Vocat libros arbores illas ex quibus cortices, & folia detrahebantur, vt libri antiquitùs pararentur: folia dicta, & noſtra librorum in eorum recordationem vſque modò. Cicero 1. de natura Deorum: Trunci obducuntur libro aut cortice, quo ſint à caloribus, aut frigoribus tutiores. Plinius lib. 13. c. 11. Palmarum foliis primò ſcriptitatum, poſteà quarundam arborum libris corticibus. Columella lib. 5. c. 10. ita librum arboris inoleſcere ſinito. Virgil. ecloga 10. *Nec ſi cùm moriens alta libraret in vlmo.* Erant arbores dictæ populi hodie, quorum corticibus nunc & ſcribimus; alba po-

Digitized by Google

pulus dicta, planæ corticis & politæ, Phaëtontis ſorores dictæ poëtis, iuxta ripas fluminum conſitæ, tritæ, & notæ, in quorum corticibus hodie ſcriptitamus, ſcalpro diſciſſis. 4. de partibus cap.6. Ariſtoteles. Scorpio quod non volatu, ſed greſſu ſe moueat, caudam ſortitus, aculeum caudæ gerit adiunctum pugnæ inutilem, ore enim dimicat priùs vſque dum occaſione ſpiculam mouet, pręſente, & icit illa dolo, & fallacia, à pugna ſe ſimulans deſiſtere, huncque à vipera veſci docuit 8. de hiſtoria. c.29. iis: Sed omnium venenatorum morſus grauiores ſunt, ſi alterũ ederit alterũ, vt Scorpionẽ deuorari à vipera certum eſt.
55 Eſſe vtiliſſimũ Scorpionem ſuiſmet ictibus ſuperimpoſitum contritum iam priùs, aut vſtum in puluerem redactum, & ebibitum, docet Dioſcorides l.2. c.11. Nil huic catenæ Scorpionum ſimilius eſt, quàm peccandi occaſiones, quando enim occaſio vna non ſat eſt, iterata eadem cõſuetudine, & familiaritate, annexa vna alteri, conuerſatione continua, catenæ inſtar, vt occaſio occaſionem recipiat, vt recipit in illa annulus annulũ, vſque dum vltima tandem icit virtute priorũ. Contingit hoc plurimis qui per initia ſecuri, ſine labe, & dolo, incautè tamen confabulabãtur ſimplici vſi familiaritate, vſque dum tandem inpræuiſo malo ſe percuſſos, infectos ſenſere, iis è quibus ſperabant minùs occaſionibus, cõſortio, & colloquutione, Dauid cæco igne Berſabeæ, ſi non inſpectaret, nõ caperetur, ſi ſemel atque iterum nõ oblectaretur, illam inſpectans nudã lauacro: hinc tot ſcelera patrauit poſteà. Confabulatio Amnon, conuerſatio cum ſorore Thamar fuit cauſa inceſti, & flagitij commiſſi, neciſque Amnon Abſalon vltore, Regum 2. c.13. Aman in Eſther irruere eſt auſus, quòd familiaritate abuteretur. Eſther. 7. catenam

hanc

hanc opus eſt ſoluat Deus;ferè impotens homo ſol-
uere,peculiariſſimo concurſu indigente, ſummáque
conditoris pietate, Deus ne vltimo annulo ligetur
homo catenæ huius. Ieremias 40. capite. *Nunc ergo
ecce ſolui te hodie de catenis quæ ſunt in manibus tuis; præ-
ueni te.* Scilicet ne rueres, ducebatur catenis vinctus
per Nabuzardan militiæ principem in Babylo-
nem, ſoluitur tamen antequàm in Babylonem
eat,Dei ope,præuentione Ieremias: Nabuzardan ef-
fuſus à Domino Hebræis eſt, Babylon confuſio, ſiue
commiſtio. Antequam ergo ab effuſo extra rationis
lagem peccato in confuſionem traheretur,catena illa
occaſionum præueniente Deo, ſolutus eſt de ca-
ptiuitate in quam ibat.De iis Iſaias capite 58. *Inuoca-
bis,& Dominus exaudiet; clamabis, & dicet; ecce adſum,
ſi abſtuleris de medio tui catenam, & deſieris extendere di-
gitum, & loqui quod non prodeſt.* Occaſionem ſi vitaue-
ris,& lapſus,ruinæ initia,& ſemina. Plurima ſumpſit
Plinius eorum, quæ de Scorpionibus Ælianus ſcri-
pſit, & vterque ab Ariſtotele; non minùs Solinus.
Spatio trium dierum necat ſcorpio, effundit ille ve-
nenum album, quod Galenus ſtatuit frigidum in
4.Methodi medendi lib.4.cap.3.& 3.de locis cap.7.
6. de locis cap. 5. quod probat ex ſenſu ægrotantis,
qui eo ictus ſentit quaſi grandinem frigidiſſimum
vulneri applicitum, viru eiaculato parte læſa,dolor
intentiſſimus ineſt, obſtupor partium, vomitus, an-
xietates,cordis tremores, palpitationes, inappeten-
tiæ,deliria,pulſus, aſphixiæ, ſyncopes, inteſtinorum
tormina, vrinæ ſuppreſſiones, excrementorum eua-
cuationes inuoluntariæ,conuulſiones,mors tandem
tertia die, ſi non ſuccurratur veneno, qui vt crudeli-
ter nimis affligant non ſubitò, non citò interficiunt,
vt venenoſa reliqua, more imò tyrãni lẽta & prolixa
mor

morte. Galenus ſcorpiones non ab eodem opifice creatos, à quo homines dixit de fœtuum formatione c. 6. Non eodem actu, quo hominum conſeruationē intendit hominum autor, creatio illorum, ſed quo voluit homines punire, perfectionémque vniuerſi integrare, alio actu dedit eis poteſtatem calcandi ſcorpiones, &c. ſerpentes, vt ſuprà diximus, non natura, ſed gratia, & dono. Excandeſcunt viſceribus, æſtuántque ſcorpij, quo refrigerio totius delectantur, & gaudent, etſi frigidæ ſpiculæ calore tepido lapidibus, & petris abdantur natura frigidis, oblectétúrque eiſdem, ſemel verò ac venenum (dentem quē vocat Plinius l. 1. c. 25.) contigit, & percurrit per caudam frigidiſſimam natura, egelaſcit, & incraſſatur, in liquorémque aqueum abit, alterato ibidem in nodis, caudæ & vertebris, quarum ſex veneni remiſſioris ſunt, ſeptima veneni atrociſſimi, vt eo loco Plinius, Ælianus, Solinus, Galenus & reliqui; emittúntq; venenum frigidum quod ſymptomata & accidētia frigida ægrotis infert dente, & vngue, in plurimis nullo patente foramine excluſo, eiaculato vaporis, & inſenſili via caudæ, quo Galenus locis allatis ſubſtantiam ſpiritalem ſolam, ſpirituſve alteratos, veneficos effundere multoties aſſeuerauit, ſine ſucco alterantem, quæ inficit efficaciùs multò ſucco ſolo, nam paſſim ſine ſucco emiſſo accidentia ſæuiunt in iis læſis & ictis, non minùs, imò magis multò illo eiaculato, & ſi magis, ſi ſuccus ſimul cum ſpiritu & vapore reiiciatur; tunc enim ſæuiora accidentia contingunt vtriſque commiſſis, quàm ſeorſum quouis, dixit Galenus eo loci, & eſt faſſus ipſe, ſubſtantiam ſaltem ſpiritalem, id eſt, aëream ſcorpionem effundere, quæ & via eget inſenſili poris ad minus; ſcimus enim, emortuę viperę dentes officere, & ſpiculam

Scor

Digitized by Google

Scorpionis,& ſi non adeò ac viuo animãti,nec multo iam pòſt tempore, quòd virtus exoluta abierit, ſpinamque Scorpionis piſcis, vt refert Dioſcorides lib.2.c.12.& 13.Galenus,Ætius,Paulus,& alij à Dioſcoride acceptis itidem, tum Draconis marini piſcis, & aliorum ſpinas venenatas eſſe demortui animantis,non ſolùm viui alterato aëre intra poros ſuſcepto, infecto,& venenato,vt ictu facto poſteà calore partis læſæ allecto, & tracto veneno, vulnere illato priùs,vt ſanguinis calore diffluat, alliciaturque cum ſanguine ſimul,& alimento in totum,in cor,arteriarum continuo tractu, incluſus aër in poris harũ partium animantis virulenti infectus, contactu virtutis veneficæ, vt & contactu eodem inficiuntur & alterantur ictibus animantia læſa, qualitate producta ſimili ab ſpica & dente, ſæuiſſima iam vt excitet ſymptomata,mortemque inferat.

De puncturæ Scorpionis ſignificatu multiplici.

CAPVT XIV.

SCorpiones refert Apollodorus lib.6.c.5. Plinius l.11.c.25.Ælianus,& Galenus locis aduectis,Pauſanias in Corinthis, & Lucilius apud Noniũ l. 10.c. 60.Lacuna lib.2.c.11.ſuper Dioſcoridem, non icere animantia exanguia,ſi icant verò,non lędere,ſanguinea verò & pinguia maximè officere,& afflictare,nõ pœnitentes & exangues Scorpio pungit;plenos imò, & deliciosos homines, peccatum & Dæmon icunt vltimo ſui,cauda,morte tandem.Ij ipſi autores à quibus Plinius ſuſcepit, recenſent omnes, Scorpiones virgines ſi lædant lethali ſemper ictu afficere,pernicioſoſque

cioſóſque eſſe magis multò fœminis in totum, quàm viris, matutino tempore infeſtiſſimos viris, fœmellis veſpertino: ſæuiores magis primo ictu: minùs ſecundo, quanto plus icit priúſve, profundè magis, faciliores morſus curatu iniicere poſteà, leuiores, minores. Torpeſcunt ſtellionibus exanguibus viſis, Plinius eo loci ſuſtinet & Apollodorus. Inficiunt virgines, & cum eiſdem diſſidium maius & antipathiam ſeruant, quàm cum puerperium paſſis, maiorémque quàm cum viris. Eſt inimicitia inter ſemen ſerpentium, & fœminas, fœmellarúmque ſemen, Geneſeos 3. c. dicitur. Pleniores ſunt virgines ſanguine corruptis, & fœminæ viris, ſanguinea verò icere ſolùm renunciauimus, quod aculeus frigidus tepido calore foueatur. In iis menſtrua fluunt fœmellis menſe quouis, vt fœminas plus ſanguinis continere viris conſtet, vt hinc plures inficiantur humores veneno ſcorpionis, ideò deterior morſus, humoréſq; omnes verſus cor impetũ capeſſunt in virginibus, & ſuperiora verſus; quo rubent verecundiæ affectu facilè, nec partubus, aut vteri geſtatione in inferna ſucci venere, corruptæ ſecus & corrupti homines inferna verſus. Terentius optimè; *Erubuit, ſalua res eſt*, integer eſt & verecundus; quò cùm humores iis in cor facilè abeant ſanguinis leuitate, ſecum virus afferunt, ideóque noxa maior virginibus, corruptis verò, vel puerperio, vel coitu inferna petunt attritu, & motione in ima facto. Hinc minùs punctura cor inficitur. In cor virgines mouent, quæ habent in Deum cor, & centrum creaturæ omnis, ictúſque ſcorpionis acerbior iis, ſi ſemel eo officiantur, plus amittunt reliquis multò, pluris eſt virginitas, integritas, mundities aliis, illorum qui æſtibus propriæ carnis ſacrificia adolebant Deo munda, & libamina. Remedio

ſunt

Digitized by Google

ſunt ſcorpij emortui contriti reduuiæ, reſiduúmque animantis, morſui quem infligit ille veneni tetri, monſtrauimus ſuprà. Magni medici remedia parant eiuſdem veneni, virui illato iis ipſis quæ venenum intulere, de vipera diximus. Magnus ille noſtræ ſalutis medicus, ſalutaris noſter, imò ſalus mortalium Chriſtus, reduuias peccati, pœnalitates, effectus iam extincti cōtritione petræ, Chriſti robore, remedium ſtabiliuit veneno culpæ, vt culpa corrigeretur eiſdemmet pœnalitatibus, emendetúrq; cruoris virúſq; ſuſcepti. Paul. ad Rom. 8. *Deus filium ſuum mittens in ſimilitudinē carnis peccati, de peccato damnauit peccatū.* In ſimilitudinem pœnalitates ſuſtinens, & dolores, miſerias, cùm tamen nulla eſſet detentus macula, aut culpa; de peccato ſumpſit exuuias, pœnalitates, hos attriuit ſcorpiones, ſacramento pœnitētiæ, tritu, impoſuítque culpæ, vt virus culpæ extraheretur euocātibus iis auxiliis admotis, vt ceſſaret infectio, & contagium, de peccato damnans peccatum in carne paſſibili noſtra, quibus & venenum ſuperamus. Scorpio ſi icerit priùs, & quāto plus altius profundiuſve icerit, imbelliùs poſteà, remiſſúſque ferit. Chriſtum icit, Patris altitudinem, omne virus in ipſum depoſuit Dæmon, peccatum, Iſaias 53. cap. *Verè languores noſtros ipſe tulit, & dolores noſtros ipſe portauit: ipſe autem vulneratus eſt propter iniquitates noſtras: attritus eſt propter ſcelera noſtra; liuore eius ſanati ſumus. Poſuit Dominus in eo iniquitates omnium noſtrum*, quo depoſito homines icere, debile nimis valet. Eſt Chriſtus Patris altitudo, & profunditas, *altitudo diuitiarum ſcientiæ, & ſapientiæ Dei*, profunditas, profundum icit. Eccleſiaſtes 7. capite. *Cuncta tentaui in ſapientia; dixi, ſapiens efficiar, & ipſa longiùs receſſit à me multò magis quàm erat, & alta profunditas, quis inueniet eam?*

de

de Chriſto ſapientia Patris inacceſſibili, ſapiẽtia humana,& viribus naturæ,quis inueniet altam profunditatem ſine eo? ipſum qualiter inueniemus,cùm ſit ipſe via,& veritas, lumen & vita, in quo viuimus, mouemur,& ſumus? Pammenes antiquiſſimus lib.6. de venenatis animantibus, c. 9. Megaſthenes lib.3.c. 11. & iis omnibus antiquior Polycletus lib. 12. cap. 31. Nicander in theriacis, Ælianus lib.16.c.41.& 42. Plinius lib. 11. cap. 25. Solinus in polyhiſtoria, c.20. Theophraſtus lib.3.cap.9. Ariſtoteles locis adductis, alatos oriri ſcorpiones in Ægypto recenſent,aliíſque regionibus, vt & de ſerpentibus reliquis latè ſupérque diximus;alatos ea in regione oriri, loci humiditate, ob Nili inundationes continuas, quibus inſtar formicarum ſuboriuntur alæ, tempore calido, & humido,Zephyro ſpirante,imbrium tempore,aliculas erumpere vagineas, vt videmus eiſdem, quibus peruolant,vehuntúrque in altum,icunt liberè, & fugiunt ſcorpiones ij quò velint, eſſéque horum volatilium quoſdam duplici aculeo, & ſpicula duplici armatos,non ſecùs ac terreſtres dicti quandoque duplicata hæc poſſidẽt, alis deſtitutos eſſe,& huius generis in India ſcorpiones maximos Megaſthenes nouit,trium cubitorum & maiores vltrà, lib.9.cap.60. ſcorpionibúſque venenum augeri omnibus media die recenſet, & iis præcipuè ſiti hiantibus lenta, continuo ore hiulco,& hianti,dehiſcenti, quo & virus reiectant ſiticuloſum nimis,& lethale,& ſi cauda deterius eiaculentur venenum, cùm Sol ſuperiorem cœli partem tenet meridiani,quorũ ſiti hiulca ſquallentium venenum, exuſto & recocto incendio caloris,& æſtus deterius iudicant multò, ſumméque deteſtabile in locis ſiccis, ſummámque inferre perniciem, eſſéque exitium extremum mortalium, ho-
rúm

rúmque noxam ſitientium irreparabilem, potu inexplebiles ſupereſſe læſos, per tranſuerſum percutere, non rectà, obliquo ictu & inflexo. Hos imò aſſeuerant caudam iugiter agitare, & exercere, venenum motu allicientes continuo, quam in altum porrigunt perpetuò, ne, quando adſit pungendi occaſio, imparatos arripiat. Iis intelligitur locus ille Deuteronomij 8. c. *Ductor tuus fui in ſolitudine vaſta atque terribili, vbi erat ſerpens flatu adurens* (de quo lib. 1.) ſubdit, *& ſcorpio, ac Dypſas, & nulla omnino aqua.* De Dypſade libro 1. capite proprio, de ſcorpione hic: *& ſcorpio, & nulla omnino aqua:* figura exaggerationis vſus ſpiritus Deus. Nam cùm ſcorpiones ſint ſummè exitiales, ſiti acti, locíſque ſqualidis, & ſiccis ij præcipuè dicti detenti deteriores veneno, & malitia ſæuiores; plus eſt è locis ſiccis ſcorpiones fugare, eorumque vitare noxas, quàm è reliquis multò, locis enim vdis non feriunt ſæuiter, leuiter imò, & innocuè, plurimis vt ideo regionibus lædant nihil, ſi icant, in plurimiſque non icant humiditate loci, vngue molli, & flexili, tenero & facili; quò in Pharo, in Italia, multiſque aliis locis, Sicilia & aliis innocuos eſſe Plinius teſtatur, & reliqui locis allatis, in Hiſpaniæque partibus aliquibus nouimus. Sicca amant, expetuntque loca veneno ſæuiores, quòd ſint potentiores natura, vtque ſint robuſtiores & potentiores in hoſtes, & animantia alia ferunt ſitim, tolerantque. At in locis calidis, vt Aſiæ regionibus, præcipuè in manſione 35. deſerti, vbi dum ducebatur populus, ſerpentiũ morſus contigere, circa mõtana fælicis Arabiæ, in Salmonach ad meridiem gradibus 64. ſcorpiones ſæuiſſimi extant veneno inſuperabiles. Lucanus dixit libro 9. in Africa ob caloris æſtum ſæuiora eſſe veneno multo. *Tu qui flagrantem*

59

minacem incedis ſcorpio cauda. ideo vt ſummam qua tenebantur obligationem intelligerent Hebræi, Dominus eo loci, inquit: *Vbi erat ſcorpio, & nulla omnino aqua*; quo liberaui vos à maiori periculo, ſummeque graui, quòd eſſent deteriores veneno & malitia, eduxi vos de periculo vbi erant Scorpiones eo loci terribiles, & Dypſades, & aquæ nullæ, ideóque terribiles veneno recocto, & vrenti, ſquallore loci, & ſiccitate nimia, ob aquæ defectum, & eduxi riuos aquæ, vt mitigaretur venenum, frænareturque eorum animantium, in poſterum in memoriam facti irrigata vſque modo, humectata regione illa riuulis prolabentibus, riguiſque locis, quibus & ſatiaui vos, ne ſiti extorſi, paratiores veneno eſſetis, vt ſunt ſitientes paratiores multò, quòd partes imbibāt arefactæ humiditatem quālibet veneni, alteriuſve humoris cuiuſuis, vt ſicciora imbibunt auidiùs humida quæuis. Hæc Deus ingrato recenſet populo, vt accepti beneficij memores conuertantur in Deum; hæc illis ob bonum eorum refert, repræſentat; non vt repetat beneficia antiqua qui continuò ſuggerit noua. Ariſtoteles lib. 5. de hiſtoria cap. 26. Plinius libro 11. c. 25. Apollodorus lib. 7. c. 4. ſcorpiones eius eſſe veneni referunt, & conditionis, vt manſueſcant nunquam, cùm tamē aſpidas domeſticas, & viperas, dracones, & reliquos venenoſos ſerpentes conſpexerimus multoties, lib. 1. latè docuimus, docet Galenus de cognoſcendis, & curandis animi morbis c. 7. & docuere alij. Scorpio imò non ſecus ac vrticæ, ſi blādè tractetur, percutit & icit; ſi comprimatur fortiter, intrepidè colligitur, non ferit; totus calcandus, ſi ſpiculam aliàs poteſt exerere, & vibrare, percutit illa, quem ſi apprehendere cupis, ſi retinere vis, pungit, & venenum effundit, ſi deſinas fugere, non minùs

dum

dum fugit, icit, & in fuga pungit, ſi ſemel in illum incidas, niſi premas, vt conteras omnino; ſumma miſeria, aut vni, aut alteri mori licet, ſummeve offendi hic, vt diximus. Iis & locus alter eluceſcit, Eccleſiaſtici capite 26. *Mulier nequam ſicut iugum boum quod mouetur, qui tenet eam, velut qui apprehendit ſcorpionem.* Iugum boum ſuper caput illorum com- 60
muniter vincitur, & locatur, alligatur eorum capiti, non ceruici, vt aliis animantibus, quòd robur capite maius eis ſit, difficiliſque anhelitus boui, ne ligatura impediatur, reſpiratuſque viæ, vehitur capite ſuper, non ceruice, vt aliis imponitur animantibus, ſi non ſtet, moueaturve laxè alligatum, non ſolùm oneri geſtando non iuuat, impedit imò, eſtque illi impedimento nouoque oneri iugum, caput lædit, pertundit, & lacerat animantis, rumpit nodos, lora & habenas, quibus conuincitur, non ſecùs mulier nequam, & ſi ſuper caput viri ſupportetur, ſuper oculos, vt dici ſolet, non iuuat onera matrimonij geſtanda, impedit imò, fidem, nodoſq; ſacramenti, obedientiam ſoluit, rumpit, diſiicit, ſicut iugũ boum quod mouetur, iugũ matrimonij non ſtat, volutatur, voluitur, lędit imò caput, maritumq; contundit vociferationibus, rixis, querimoniis, clãgoribus, opprobriis, maledictionibus laceſſit & impetit virum, & qui tenet eam, velut qui apprehendit Scorpionem, ſubmittit caput Scorpio, vt cauda petat virulenta, ſubmittitur, vt cauda ſuperbiat ille, miteſcit, vt caudæ appetitus, motus proſequatur, non ſecùs ac vxor illa Socratis rixoſa Xantippe. Qui tenet eam, velut qui apprehẽdit Scorpionem, qui manſueſcit nunquam, vt diximus, non miteſcit aut deponit iras, venenum, ſeſe occultat, ſimulans obedientiam, vt ſcorpio qui caput ſubmittit, vt caudam exerat, dũ officere vult,

acriùs vt pungat famam,honorem , ſimulat fugere, vt cautiùs percutiat,& occultiùs feriat,qui appreheͤdit eã,& detinere vult,ne in vitia effrænis illabatur, icitur ab ea,ſi violentia vtatur malè,ſi blãditie,deteriùs,tãdem pungit vltimo veneno infamiæ,notaque turpitudinis , opprobrij & maculæ honoris, vni aut alteri mori licet,aut offendi impensè,ea eſt nequam fœminæ malitia & cruor. Vocat Paulus virũ mulieris caput,Chriſtũ caput viri, Deum Chriſti, 1.ad Co-
61 rinthios c.1 Eſt illud notatu dignum quod refert Apollodorus l.6.c.9.Polycletus lib.3.c.6.Megaſthenes lib.9. c.7. Plinius lib. 11. cap. 25. Oppianus libro 3. cap. 9. Solinus & alij locis allatis , Scorpiones fœtus proprios vorare,& gliſcere,vnumque ſolum progeniei totius partus cuiuſuis multoties ſupereſſe ex ſeptem & pluribus quos enixu vno in luceͤ emittũt, huncque aliis ſolertiorem,& callidiorem eſſe , qui matris ventri hæreſcit,tutum à cauda & morſu rigidiſſimæ matris,interim ac reliquos trucidabat, hocque Scorpionibus maximis Indicis cõmune nimis, vltor poſteà reliquorum fratrum , qui tandem matricida,illam conficit ſeneſcentem,ſenioque debileͤ, vlciſcitur fratres ,ſumitque ſupplicium parentum filicidorum,pœnas repetit abdens ſe,& retrocedens, humilis, fictus, quos pungit,fugieͤs quaſi,ſeſe occultat totus hic grandis Scorpio rimula & terræ hiatu, caudam ſolùm pateͤtem relinquit, qua inuitat aues, eſca credita,& animantia,quæ inficit veneno , dolo incredibili. Plautus in Caſſina. *Receſſim cedam ad parietem,imitabor Nepam*; Lingua enim,vt Feſtus notat, Africa,Nepa eſt Scorpio.Cicero 3.de finibus. *Serpere anguiculos, natare anaticulas , volare merulas , cornibus vti videas boues , Nepas aculeis, ſuam cuique naturam eſſe ad viuendum ducem.* Manilius libro 3. *Pietate*

tate ad ſydera ductam Erygonem , illuque Nepam, ſpolioque Leonem. In latibulis parietum deliteſcit, & cùm aliquid ſenſit , retrocedit capite, cauda emiſſa icit virulenter. Lucilius apud Nonium. *Muſcipulæ vt tentæ, ac vt ſcorpius cauda ſublata.* Nepam & vocat Auicenna lib. 4. fen. 6. tractatu 5. cap. 3. & 4. Ætius, & Paulus capitibus propriis huius animantis, & ſi Auicenna c. 4. Nepam vocet gibboſum ſcorpionem, ad morſum cuius mors ſequitur cum riſu nimio, & voluptate maxima, vt eo loci videre eſt. Ortus Chriſtus mortalis nõ ſecus ac reliqui homines, paſſibilis, mortis legibus ſubditus, quia voluit, *habitu inuentus vt homo,* ventre mortis contentus, de iuriſdictione mortis, quæ vorauerat omnes Chriſti fratres, aculeo, falce, peccato, ſui vltimo. Paulus dixit, fortiſſimus hic ſolertiſſimuſque frater primogenitus noſter, ventre tetrę mortis receptus, cuius inerat ventri abditus, vt eius venenum icere, peccatum ſcilicèt, Chriſtum non poſſet, Oſeæ 13. c. tandem legem veterem mortemque ſeneſcentem iam confecit ipſe, abſconditus & latẽs terræ rimulis triduo, vires exercens per caput diuinitatis, ex quo in humanitatem venit robur tãtum in vltimum ſui, & caudam quaſi, quo mortem icit & vicit. Hinc Paulus deridet mortem, & deridet peccatũ, quæ ſtimulis & aculeis percutiebant anteà, qualiter hoc ipſo Domino ventre mortis contento & terræ viſceribus, mors ipſa ictu perierit eius, quem ipſa ſuo gremio portauerat, non ſecus ac fœmina ſcorpio illum tenet, à quo occiditur tandem, ventreque occluſerat, quò inquit, *vbi eſt mors victoria tua? vbi ſtimulus tuus? ſtimulus mortis peccatum.* 1. ad Corinthios 15. c. *abſorpta eſt mors in victoria Chriſti,* hoc fratre maiori vlciſcimur de morte, & vindicamur nos ſcorpionis filij, eo ipſo fratre ro-

buſto. Reg. 4. cap. 11. Athalia regina regnandi cupiditate auida, regnum vſurpauit, extincto omni regio ſemine, ſeruato ſolum Ioas clàm & occultè neſciente Athalia, per Ioſabam filiam Ioram qui Athaliam trucidauit, & expoliauit omnibus imperij iuribus, vita tandem, poſteà in templo ſedens ſuper tribunal maieſtate, pompa & apparatu, potentia & robore, vnus Chriſtus ſuperſtes de omni ſemine Adæ, Athaliam Hebræis tempus, vicit, longamque expectationem patrum, dum tempus fuit, mortẽ fratrum noſtrorum occiſorem euicit, ſubegit, deſtruxit, dixit Paulus, victor Chriſtus vindictam ſumpſit de morte, peccato, & Dæmone, qui erat ſapientia Patris, ſolertiſſimus omnium, ipſaque ſapientia & ſciẽtia, in tribunali, araque crucis, maieſtate, potentia dimittendi peccata, vt dimiſit latroni Dimas iuſtificato, ipſo Chriſto Deo & homine, Ioſabam potentia Deitatis aſſeruato Hebræis dicitur.

Quo ex natura Scorpionis, Scripturæ ſacræ ſpiritus locis plurimis elicitur.

Capvt XV.

62 Diximus, Galenum loco adducto noluiſſe Deum Scorpiones procreaſſe, eoſdemque non ab eodẽ opifice à quo homo, factos Ethnicum credidiſſe: quę ſi vt decet intelligantur, aſſonant cũ iis quæ adduximus Eccleſiaſtici 39. capite. Ibidem enim hæc & alia mala creata eſſe in pœnam delinquentium aſſeritur, & in exterminium impiorum, non quòd quæ mala vocamus, creentur per ſe, cùm nihil & priuationes ſint, conſequutiuè imò, nõ in rigore creata ſunt mala,

la,conſequuntur imò ad illa. *Vidit Deus cuncta quæ fecerat,& erāt bona valdè.* Geneſeos 1. Si enim vidit, intellexit, ſi intellexit, entia, ſi entia,bona; *Vidit quæ fecerat,* iudicauit, non temerè fecit, videns imò, & iudicans, priùs quaſi noſtro intelligendi modo præuidens fecit. *Vidit quæ fecit,& erant valdè bona.* formaliter in ſe, cauſaliterque ad alia, quoad omnia opera, & ſi conſequatur aliquid priuatiuum ad hæc,malum illi, quod priuatur eodem. Scorpio, Vipera, & reliqua alia, quæ mortem inferre queunt violentam ſatis, aut morbos,in ſe bona, bona & in opere ſunt,ſequuntur verò eorum opera,& actiones priuationes & mala, quò bona formaliter & hac ſerie,cauſaliter mala. Mala non ab eodem opifice ſunt facta à quo homo, & poſitiuum, poſitiui eſt cauſa Deus,ſed conſequuntur ad illa naturæ incompoſſibilitate & pugnantia, Deus enim mortem non fecit,nec lætatur in perditione viuorum,creauit enim, vt eſſent omnia. *inuidia autem diaboli mors introiuit in orbem terrarum, & per peccatum mors,* Sapientiæ 2. cap. Paulus ad Romanos 5. cap. nos mortem fecimus; & nihil noſtrum peccati, annihilauimus nos imò, & mala in nos fecimus,in ſe bona. Non ergo fecit hæc Deus, ſed ea ad quæ hæc ſequuntur nobis dehoneſtantibus illa,quibus anſam dedimus flagitio & ſcelere,in Deo enim viuimus, mouemur, & ſumus, per quē omnia facta ſunt; quò non eſt idem opifex,neq; eadem opificij ratio; hæc verò permiſit fieri, conſequique ad alia,in exterminiū impiorum,vt pœnis afficerentur & ſupplicio debito. Nam & ſi vt poſitiua 63
ſint hæc à Deo,vt eius bonitas,ſapientia,potentia,& perfectio eluceſceret, tamen vt mala & lethalia, vt mortis cauſa in exterminiū impiorū ſunt à nobis: ignis quo excidia, mortes, ruinæ contingunt, cruciatus

Digitized by Google

temporales,& æterni, grando qua tempeſtates,ſubuerſiones domorum, fructuum vaſtationes, ruinæ, fames, mors, beſtiarum dentes, ſerpentes, Scorpij, rhomphæa, longus ſcilicèt gladius, hoc enim ῥομφαία eſt Græcis, Hebræis *romach* framea dicta Latinis, telorum genus oblongum etiam notans, Valerius Flaccus lib.6.c.3. Ezechielis 2.c. ſic dicitur, vbi roboratur Propheta exterritus, vt intrepidè arguat filios Iſraël rebelles, & confirmatur à Domino iis: *Tu ergo fili hominis, ne timeas eos, neque ſermones eorum metuas, quoniam increduli, & ſubuerſores ſunt tecum, & cum Scorpionibus habitas, & vultus eorum ne formides.* Vbi ad literam ſatis, iuxta naturam ſcorpionum, metum excutere prophetæ prædicitur, vultuſque eorum ne pertimeſcat, conſiliatur Deus. Neque enim vultu, & ſi deformi & horrendo, ſcorpio ore, aut dentibus, rictuve, ſed ictu vulnus infert, ſpargitque venenum, cauda, non ore, quo vultus filiorum Iſraël, opprobria, increpationes, execrationes, non ſunt ab eo viro pertimeſcendæ qui cum ſcorpionibus habitat. Scit enim talis, quòd ſcorpio ore non continet virus, ideò rationem affert ſpiritus Deus, ne timeas vultus eorum, quia cum ſcorpionibus habitas, caudam imò eorum time, vltimum eorum & finem, mortem, infernum, quò vt reſipiſcant (fratres enim tui ſunt) ab inueteratis peccatis eis conſule, miſericordiæ lege, & charitatis officio, finem eorum pertimeſce, non faciem, poſteriora eorum expaueſce, poſtremitates, non vultus, non os corruptum, & deforme, ſed illorum ſupplicium, vltimumque illorum. Infert enim ex natura animantis obligationem Lucæ 11.c. ſic: *Quis autem ex vobis patrem petit panem, nunquid lapidem dabit illi? aut piſcem, nunquid pro piſce ſerpentem dabit? aut ſi petierit ouum, nunquid porriget illi*

ſcorpio

Digitized by Google

ſcorpionem ? Scorpiones oriri ex putrefactis quibuſdam diximus ſuprà, ex eiſdemmet putridis renaſci, & ex ouis corruptis, & putridis Baſiliſcos procreari monſtrauimus cap. de Baſiliſco latè diffuſéque nimis. Imò docet Auicenna locis adductis, Ælianus, Dioſcorides lib.2.c.citato, & lib.2.c.11.& c.130.Plinius lib.10.c.12. Geſnerus lib.de peſte c.6. Galenus de theriaca ad Piſonem c.4.docent, ſerpẽte appenſo Scorpione,coram pauone,auibuſque incubantibus ſuper oua, ſerpentem oriri ex ouis, intuitu aſſiduo,vt vnde oua ſperabant,& fætus,Scorpionem recipiant, non ſecùs qui attentè & affectatè vident venenata fugacia bona, ſuſpenſaque & alta reptilia, & ſerpentia venerantur,& colunt intuitu iugi & cõtinuo. Scorpiones procreari ex ocymo communi noſtro maſticato,& ſoli expoſito,manipuloque ocymi olenti Scorpiones vocari, & in vnum conuenire odore illectos Holerius in obſeruationibus recẽſet, odoratu nimio ocymi Scorpionem ſubortum Lutetiæ cuidam fœminæ intra cerebrum,quod diſſectione cõſtitit, grauiſſimis interempta cruciatibus prius, Galenus idem de ocymo, Paulus,Ætius, & Theophraſtus. quò cùm eo loci Chriſtus homines petere à Domino docuiſſet intrepidè, & confidenter, cùm à patre expetamus per aduocatum Chriſtum, quem apud patrem habemus; cúmque dixiſſet Lucæ eo loci 11.cap.*Et ego dico vobis,petite,& dabitur vobis,quærite,& inuenietis,pulſate,& aperietur vobis;omnis enim qui petit,accipit,& qui quærit,inuenit,& pulſanti aperitur*:ſubdit;*quis patrẽ petit panem,& lapidẽ dabit illi*? negabitne alimentum pater filiis, qui naturæ legibus tenetur alimenta filiis conferre liberalitatis & miſericordiæ affectu?*aut piſcem,& dabit ſerpentem*? quis condimentum,& ſuauitatis aliquid legis (eſt Dei iugum ſuaue

PPpp 5 &

& leue onus) quis aquarum & deliciarum miſericordiæ aliquid, piſcem, & dabit ſerpentem, rigorem, & vltionem? quis ouum & ſemina, doctrinæ principia, quibus vt paruuli inſtruamur in lege, vt tandem viri ſimus; quis ſucceſſionẽ & filiorũ propagationem, & ſcorpionem porriget parricidam, filicidamque, quo ceſſat poſteritas, & ſucceſſio? Dedit Dæmon lapides pro pane Chriſto eſurienti. Matthæi 4. cap. *Dic, vt lapides iſti panes fiant*, at Deus pro lapidibus panem, lapidibus excluſus Chriſtus. Ioannis 8. *Tulerunt ergo lapides, vt iacerent in eum*, panes obtulit Ioannis 5. *Ego ſum panis vitæ*, & 6. capite. *Pater meus dat vobis panem.* Marci 12. *Et accepit panem in ſanctas ac venerabiles manus ſuas, benedixit, & fregit deditque* Deus alimentum quo reſarcimur, Dæmon excrementum, quo inficimur, Deus piſcem dat, lætitiam, delicias, dedit Tobiæ capite quinto, quò & videret & fugaret Dæmonem, lætitiam, quòd lumine deſiderato perfunderetur. Dæmon ſerpentem, venenum, tenebras, quibus inficimur, & imus in prædam mortis, ſerpentem dedit, Geneſeos 3. capite, qua lapſus, ruina, excidium nobis venit, calamitas, condimentum expetimus, leuamen; venenum offert, dat Deus ouum, ſucceſſionem, poſteritatem, ſpem futurorum, Deu-
64 teronomij 22. capite. *Si ambulans per viam in arbore, vel in terra nidum auis inueneris, & matrem ouis incubantem, non tenebis eam cum ouis, ſed abire patieris, capta tenens oua, vt bene ſit tibi, & longo viuas tempore.* Dat oua Deus, concedit illa virtutum, operum, & actionum ſemina, excitanti gratia, fœtus vult educat homo, comitanti & conſequenti cooperetur, oua retineat vult, non auem, relinquens eum in manu conſilij ſui; dæmon verò Scorpionem porri

porrigit. *Scorpio & Dypſas,& nulla omnino aquæ*, Deuteronomij 8. c. Minus malum & noxium eſt minus, non dare, quàm noxia dare; dat ergo dæmon panis, piſcis, ouique loco, petram, ſerpentem, Scorpionem, vt decipiat iis quæ videntur talia boni ſpecie, peſſima quæuis, mortifera, & venenata, vt porrigat; quò dedit panis loco, lapides qui colore & figura panem repræſentant, ſoliditate ſubſtantiæ, locique ortu. Inter ſaxa triticum venit, communitate, & frequentia ſimilantur, cortice & mica, coloris varietate internorum, & externorū apparentis panis, tū quòd panis reſeruetur inter lapides, & conſeruetur natura, quòd inter ſaxa farina fiat, & coquatur in ſaxis pauimenti furni; ſunt & genera frumenti, triticique plurima, quæ inter lapides vberiora fiunt. Recenſet Plinius lib. 18. cap. 11. panes dicti lapidarij, quòd lapides repræſentent, & lapides dicti panifici, eadem de cauſa. Plautus in Caſſina, & Feſtus eo loci. Piſces cum ſerpentibus affinitatem obtinent ortu, quòd, vt dicitur Geneſeos 2. aquis vtraque pullulauerint; ſunt vtraque reptilia, apedia, reptantia, quò ſerpentes in aquis non minùs omnes, quàm in terris degunt, & iniectæ in aquas viuunt: oua ſcorpiones producere corrupta itidem monſtrauimus, vt & ocymum, & alia producunt. Vt ergo affinibus, apparentibus, ſimilibus, Chriſtus doceret nos, dæmones decipere, non veris ipſis rebus, hæc interrogauit eo loci. Iis & intelligi poteſt Apocalypſis locus ille, vbi ſic legitur c. 9. *Et de fumo putei exierunt locuſtæ in terrā, & data eſt illis poteſtas, ſicut habent poteſtatem Scorpiones terræ, & præceptum eſt illis ne læderēt fœnum terræ, neque omne viride, neque omnem arborem, niſi tantùm homines qui non habent ſignum Dei in frontibus ſuis, & datum eſt illis, ne occiderent eos; ſed vt cruciarent menſibus*

menſibus quinque, & cruciatus eorum, vt cruciatus Scorpij dum percutit hominem, & habebant caudas ſimiles Scor-
65 *pionum, & aculei erant in caudis earum.* Ex igne putei fumus ibidem ſubortus eſt, quòd ſtella cecidit in puteum, vt ibidem dicitur, quæ cùm putei aquas contigiſſet, fumum leuauit denſum, & caliginoſum. Plurimi Rabbinorum de ſtella Magorum duce locum hunc cum ſequenti contextu interpretantur, temporiſque longo interuallo fuiſſe in Bethlehem puteo illam; eſt hoc tamen deblaterare planè, & figmenta aſtruere; eam enim cometam fuiſſe miraculo factam reor, creatamque dum licuit, euanuiſſe poſteà, nulloque modo in puteum contra ſuam naturam, ſine nullo expetente incidiſſe, ſtellam imò hanc Apocalypſis, lumenque illud eſſe intelligo hæreticorum ſuperbum iudicium, & lumen ſibi adſtrictorum, ſuo captu, & intelligentia, altiſſima, & recondita credentium cœleſtia arcana poſſe deplicare, rati conſcendere imò in cœlum, vt lucifer alter, ſoliumque ad aquilonem ſuum ponere, ad aurã ſpiritus Dei, opponere imò ſe vniuerſali Eccleſiæ, ſimileſque eſſe poſſe ſeſe altiſſimo, qui ex ſe, non alio ex capite ſancit, & ſtabilit, ſic illos viribus propriis, iudicio ſuo, lumine proprio ſine capite: ſe imò caput iudicantes, cæcutientes malitia, cecidere in puteum abyſſi. Eſtque illis data abyſſi clauis obſtinationis, vt alios ſecum retineant, quos induxere ſua malitia, & eorum ignorantia culpabili, fictæque clauis Eccleſiæ creditus permiſſus in pœnam eorum ob flagitia & ſcelera commiſſa; fumus errorum caliginoſus aſcendit eo lapſu è cœlo demiſſis, vbi eorum ſuperbia aſpirabat, reſtincto igne vrenti luminis fuliginoſi, Solis lucem, & ſtellarum interturbantes, quo fumo ſimul cum vaporibus aquæ putei denſis

denſis & putridis, cum vitiis ſpiritus aura cœleſti non difflatis, ſtagnatis imò, cœnoſiſque aquis, locuſtæ immundæ fuere ſubortæ. Suboriuntur enim immunda plurima fumo aquæ permiſto, vt multoties papiliones oriri videmus, lucerna in aqua extincta volitantes & leues, diuerſa pro diuerſa proportione & miſtione vtriuſque, & in fornacibus Cypri interim dum aduritur chalcitis lapis, pyrigonia dicta animalcula progigni, igne ingenti, aqua fornaci iniecta, docuit Ariſtoteles 5. de Hiſtoria, capite decimo nono. Ælianus libro 2. capite 11. Rhodiginus libro citato, Plinius & alij. Locuſtæ ergo putredine ea ſubortæ in terram irrepſere, quibus data eſt poteſtas Scorpionum: primò vt quinque menſibus ſolùm homines affligant, vt Scorpiones affligunt eo tempore ſolùm, ideo ibidem dicitur, vt cruciarentur menſibus quinque, ab æquinoctio enim ad æquinoctium venenata affligunt hæc, caloris tempore, quo vrgentur illa calore inſtigata quinque menſibus, parte Arietis, Tauro, Geminûm ſigno, Cancro, Leone, & Virginis parte, quæ & Scorpionem amplectitur & Libram. Vis eorum quinque menſibus eſt fortis, & robuſta, nam mẽſe Martio toto, & Aprilis parte torpida viuunt, cauernas egreſſa, vt non icant, & Nouembris menſe, reliquiſque hyemis ſequentibus torpeſcunt, & latitant cauernis, vt ex Ariſtotele, & aliis 2. cap. 1. lib. latè monſtrauimus. Quinque ergo menſibus affligunt conatu, & rabie, non vltrà, mortales, quinque menſibus oppreſſos, quinque ætatibus vitæ, vitæ ſcilicèt decurſu, infantia, pueritia, iuuentute, conſiſtentia, & ſenectute, non vltrà exercendi homines, poteſtatemque circa corpus, non circa animum habentes, circa vitam temporalem quinque menſibus ſolùm, peruertentes vniuerſum,
&

& homines percutientes locuſtæ, vt & immunda alia de genere ſerpentium facilè oriuntur putredine quauis, vt & de ſerpentibus omnibus diximus anteà, vt & monſtroſa & deformia huic generi accidere plus aliis aliorum animantium itidem diximus; quò locuſtæ Scorpionis plurima monſtroſè obtinebant. Ideo ſubdit Spiritus Dei, *& data eſt illis poteſtas, ſicut habent poteſtatem Scorpiones*, vt primò diximus. Tum cauda, morte, & vltimo, tum in tempore percutiendi, ſecũdò, nam vt Scorpiones quidam icunt voluptate, & riſu, vt ſuprà monſtrauimus, ſic ij lege appetitus, deliciis, & voluptatibus, ſoluta & libera viuendi ratione, & licentia ſine lege & præcepto, appetitus & ſenſus, ſolùm impoſitiones ſenſuum obſequẽtes, tracti in obſequium paſſionum, & carnis, interficiunt genitores, præceptores, & legis Doctores, aſſertoreſque fidei, corrumpentes ſenſum legis, adulterantes ſcripturam, non ſecus atque Scorpiones, vorant parentes, & progenitores, lacerant, icunt cauda, vltima portione appetitus, vili, & abiecto ſenſu, inficiuntque alios.

De peculiari Scorpionum ictu, quo plurima Scripturæ ſacræ loca deplicantur.

CAPVT XVI.

67 SCorpiones manus palmam, cutemque volæ manus dictam, non icere (mirabile dictu) neque icere poſſe docet Iſidorus 12. etymologiarum cap. 4. Bercorius libro 10. capite 92. antipathia & contrarietate, virtute occulta & abdita partis illius, quod temperie amicabili demulceatur, nec irritetur amica, & propitia illius, inter omnia corporis membra, quam

quam Galenus temperatiſſimam inter omnes corporis partes conſtituit 1. de temperamentis, cap.5. de compagine membrorum. cap. 2. de anatomia viuorum. cap.3.6.de vſu partium. capite 6. quòd ſit tactus inſtrumentum, quo tangimus exquiſitiùs vola manus, & digitorum pulpa. Hinc oportuit temperatiſſimam eſſe,vt mediocritate conſtituta ſumma (imò ad pondus vocat temperatam) exceſſus tactus poſſet perſentire, & iudicare omnes collectiua perfectione,omnes ſcilicèt ſentit, ad quos eſt impotentia, cùm non mutetur ab iis quæ actu habet, docuit Ariſtoteles 2. de animo c.de tactu. Temperata ergo Scorpio non icit; nec homines temperati afficiuntur Scorpionibus, impetunturve iis, luxui imò & gulæ dediti,locuſtis acquieſcentes (qui harum conditionum ſunt imitatione, eo loci Apocalypſis dicitur vltrà, quæ vſque in hoc caput diſtulimus, ne longum & prolixum præcedens afferret tædium caput) ſenſuumque legibus boni fugacis.Eſt ergo poteſtas Scorpionum data iis locuſtis dictis, poteſtate ſcorpionumque conceſſa ibidem,intẽperatos vt vorent, vrantque ſegetes,& fructus, ſcorpionũ more; imò quidam cùm ſint Scorpiones aculei duplicis (monſtrauimus)dicitur: *caudæ earum ſimiles ſcorpionibus, & aculei erant in caudis earum*, gemini ictus erant & aculei duplices, alatique ſcorpiones locuſtarum more, vt diximus eſſe plurimos, qui breuiter vitia diſſeminant,& aculeo voluptatis,& ambitionis percutiunt & inficiunt. Iſidorus loco allato hypocriſim ſcorpionis natura depingit, qui vultu miti, & facili adacto, caudam exerit, & ſupra caput conſtituit ſimulatè icens & percutiens ſubdolè,vt ſcorpionem ſolùm ſanguinea animantia percutere diximus,ſanguinis vditate illectum, ſpicula ſquallenti, ſicca,

&

Digitized by Google

& torrida veneno vrenti, neruorum humiditate in illam decurrentium, ſic hominem plus cæteris impetit, quòd ſanguinis ſit copioſioris, excellentioriſque multò, tēperatiorem naturam quòd obtineat, ideóque tactum perfectiorem cæteris, iuxta Ariſtotelem 2. de animo. c. de tactu, delectenturque Scorpiones ſpiculæ, & aculei immiſſu intra ſanguinem humanū, terreſtes vt iis fugiat, volam manus, & ſi temperata, quòd non ſanguinea, exanguis imò conſiſtat. Hinc eo loci Apocalypſis dicitur: *data eſt iis locuſtis poteſtas Scorpionum terræ*; ſunt enim duplices Scorpiones, terrei & aquei; ſuprà diximus de Scorpione piſce ex Ariſtotele, Plinio, Æliano, & aliis, quò eo loci de morſu locuſtarum dicitur, *& cruciatus earum vt cruciatus Scorpij dum percutit hominem*, plus enim homo læditur Scorpionis ictu, quàm animantia reliqua, ob ſanguinem puriorem, & depuratiorem quem habet, tenuiorem, & faciliorem, maioreſque ſentit cruciatus reliquis omnibus, quòd ſit tactus perfectiſſimi & acerrimi reliquis cunctis, acrioriſque; tum torpeſcit homo illicò in actionibus tardus, & ſtupidus, calidi vis extinguitur, charitatis feruor ceſſat. Solùm homini erecto, & celſo poteſt venenum impertiri huius animantis, autores iidē allati norunt, reliquis animātibus cubātibus, & obliquis, rectis verò hominibus poteſt, quòd inermes pedes obtineāt, & plantas nudas, reliqua verò animantia, vel vngue lato munitas, alto & ſolido, vel pilis tutas & refertas, hiſpidas, vt in rapacibus animantibus eſt videre; homo nudus pedibus, non vnguibus ſolidis vallatas, non pilis hirſutas; quò ſi rectus ſtat, impetitur ea parte magis, cùm quòd calceamenta transfigat facilè, ſecùs vngues ſolidos ſolipedeſque partes pilis in aliis, quòd arceatur tactu aſpero & inæquali

pilorum

Digitized by Google

pilorum frigore & ſiccitate ſquallenti, quæ fugit, tum quòd irritetur pedum preſſura, & vltrà in hos ſibi propinquiores quòd irruat faciliùs, vt hinc ſtantes homines rectos plus aliis aggrediatur, pedibuſque magis reliquis. Dictú enim eſt Geneſ. 3.c. *Tu inſidiaberis calcaneo eius*. Vt latè 1. cap. 2. Calcaneo ergo impetimur, & recti magis homines læduntur illo, quòd tunc calcaneus terram contingat plus multò: rectos ideò, iuſtos ſtantes impetunt magis, quò cruciatus earum, vt cruciatus Scorpij, dum percutit hominem, maiores, acriores, iuſtis magis rectis ſtantibus, hos inficere tentant, lædere, & corrũpere, quod ſint maioris prædæ aliis, vt Scorpio dum hominem inuadit, rectum quærit & celſum hominem, vt plantã pedis ſubtus calcaneũ icere poſſit. Diximus enim ea parte cauitatem eſſe, qua ſerpens poteſt lædere mortales, quo pedem faciliùs terræ æquamus anteriori parte, quàm calce; ex ea enim parte ſubſtituuntur nobis talones ſolarum, vt æquet pes ſui reliquo, & difficiliùs hac terram contingimus, quàm alio, imò decidit corpus ſi calcaneo inſiſtamus in motu facilè, ſecùs ſi anterioribus pedis inſiſtamus, moleſtiamque inferimus maiorem, dum pauimentum calcaneo comprimimus, tremoremque omnium cauſamus, quòd labentes quaſi calcemus; contrà verò leuiùs multò pedis reliquo & ſiné moleſtia aſſiſtentium, fædamurque magis luto, ſi calcemus, calcaneoque comprimamus, quàm ſi prioribus pedis partibus ambulemus. Catenam aſtruere Scorpiones, vt hominem icant, diximus anteà; ea eſt cupiditas percutiendi mortales, quæ vt alia feriant animantia efficiunt nunquam: Eſt cum eo pugnantia & diſſidium, vt pleraque alia inter ſe diſſentiunt natura; quò dicitur peculiariter cruciatus earum,

vt cruciatus ſcorpij dum percutit hominem. Catena facta vitiorum peccata ex peccatis propendentibus, Plinius libro 29. cap. 4. Proprium eſt Scorpionibus, quòd manus palmam non feriant, nec vbi pilos attigere, morſum incutiunt, deſiſtunt imò à morſu eorum contactu, quo hominis pedes & plantas expetunt maximè, quòd minùs omnibus aliis pilis veſtiantur animalibus, & calcanea icere, quòd minùs adhuc ea parte. A quo Iſidorus loco allato, hominis plantas quòd pilis deſtituantur, feriunt vngue lato non fultæ, & libro 2. 25. Plinius. Scorpiones icunt ictu obliquo & inflexo homines ſubdolè, & cautè icunt ij, non recto calle, non via recta, imò obliqua vitiorum via, crudeliter infectant ficta hypocriſi, & ſimulata virtute, ſeſe in Angelos lucis transfigurantes (Chriſtus dixit) doctrinam erroneam, errores imò, & deliramenta habentes, veneno ſerpentis infecti alios inficere conantur, inducere ſectas, & paradoxica quæuis. Mollitie carnis humanæ allectus ſcorpio lingere ore tentat priùs ſugereq; per poros ſanguinem, vt ſugunt inſecta alia, muſcæ, culices, pediculi, chimices, plurima, lenit ſuauiter priùs; at dum minùs allicere quàm illi eſt opus ſenſit, hominem pungit cauda crudeli, dira, virulento dente caudæ, cùm oris dentibus nequiuit, quãtum illi ſat erat extrahere alimenti noſtri, & ſanguinis humani, vt vulnere illato ſugat copiosè. Ij omnes autores prædicant, ſuprà retulimus, ore lingunt, cruciatus eorum, vt cruciatus Scorpij dum percutit hominem, ore leni & placido, priùs blando, vltimò cauda & veneno, dente Scorpionis venenato. T... ...cæ, facie humana & cauda Scor- ...rant vitioſi, terr... ...omines non ... locum ... enat

enarrantibus, ſe præparant [illegible] à recta, [illegible] Scorpio cùm hominem [illegible], qu[illegible] à recta declinat via & tramite prius, quàm morſum illum [illegible] tetrum, corrumpentes ſeſe [illegible], & alios poſtea, caudaſque ſimiles Scorpionibus [illegible], quæ ſuomet æſtuantes veneno, [illegible] in alios reiectare quærunt. Scorpio libidinem antiquis Ægyptiis notábat, vt prædicat Horus l. 3. c. 7. & Cyprianus lib. 7. cap. 9. Scorpioni enim cœleſti ſigno, ex humani corporis partibus pudenda ſunt [illegible], ſenſére mathematici omnes, Ptolomeus, [illegible], cui ſigno Mars dominatur adulterij [illegible], hinc milites mulieroſos [illegible] vocant. [illegible] ſpectat Hieronymi illud [illegible] de [illegible] tũ : *Caue ne arcuato vulnere Scorpij, & ſpecula [illegible]* ne inficiaris libidine. Africam [illegible] Scorpione, quòd ſit [illegible] vt cuniculo Hiſpaniam, [illegible]. [illegible]ræ eſt icon Scorpius [illegible]. [illegible] Scorpione ſigno cœleſti [illegible] illis, [illegible] Mars in ſigno hoc [illegible] ra ſepeliendos, quò terra [illegible]. [illegible]ria Scorpionibus [illegible]. [illegible] in quo Scorpio eſt ſculptus, [illegible] ornato ex vna parte, ex [illegible] ctoria & ex litteræ. Q. EL. IVLI. [illegible]. Quintus Ælius Iulij [illegible]. Scorpio [illegible], & leui arte, quæ ore non [illegible] & [illegible] quò victoriam [illegible], & [illegible] partam. In Scriptura ſacra fit ſermo de regione [illegible] dam dicta, Aſcenſus Scorpionis, Deuterono[illegible] c. quòd obliqui aſcenſus ſit, [illegible] viæ Scorpij [illegible] dentis. Numer. 34. hæc ſunt verba : *Terra* [illegible] *: Terra* [illegible] *iis finibus terminabitur, pars meridiana* [illegible] *meridiana* [illegible]

& leue onus) quis aquarum & deliciarum miſericordiæ aliquid, piſcem, & dabit ſerpentem, rigorem, & vltionem? quis ouum & ſemina, doctrinæ principia, quibus vt paruuli inſtruamur in lege, vt tandem viri ſimus; quis ſucceſſionē & filiorū propagationem, & ſcorpionem porriget parricidam, filicidamque, quo ceſſat poſteritas, & ſucceſſio? Dedit Dæmon lapides pro pane Chriſto eſurienti. Matthæi 4. cap. *Dic, vt lapides iſti panes fiant*, at Deus pro lapidibus panem, lapidibus excluſus Chriſtus. Ioannis 8. *Tulerunt ergo lapides, vt iacerent in eum*, panes obtulit Ioannis 5. *Ego ſum panis vitæ*, & 6. capite. *Pater meus dat vobis panem.* Marci 12. *Et accepit panem in ſanctas ac venerabiles manus ſuas, benedixit, & fregit deditque* Deus alimentum quo reſarcimur, Dæmon excrementum, quo inficimur, Deus piſcem dat, lætitiam, delicias, dedit Tobiæ capite quinto, quò & videret & fugaret Dæmonem, lætitiam, quòd lumine deſiderato perfunderetur. Dæmon ſerpentem, venenum, tenebras, quibus inficimur, & imus in prædam mortis, ſerpentem dedit, Geneſeos 3. capite, qua lapſus, ruina, excidium nobis venit, calamitas, condimentum expetimus, leuamen; venenum offert, dat Deus ouum, ſucceſſionem, poſteritatem, ſpem futurorum, Deu-
64 teronomij 22. capite. *Si ambulans per viam in arbore, vel in terra nidum auis inueneris, & matrem ouis incubantem, non tenebis eam cum ouis, ſed abire patieris, capta tenens oua, vt bene ſit tibi, & longo viuas tempore.* Dat oua Deus, concedit illa virtutum, operum, & actionum ſemina, excitanti gratia, fœtus vult educat homo, comitanti & conſequenti cooperetur, oua retineat vult, non auem, relinquens eum in manu conſilij ſui; dæmon verò Scorpionem porri

porrigit. *Scorpio & Dypſas, & nullæ omnino aquæ*, Deuteronomij 8. c. Minus malum & noxium eſt minus, non dare, quàm noxia dare; dat ergo dæmon panis, piſcis, ouique loco, petram, ſerpentem, Scorpionem, vt decipiat iis quæ videntur talia boni ſpecie, peſſima quæuis, mortifera, & venenata, vt porrigat; quò dedit panis loco, lapides qui colore & figura panem repræſentant, ſoliditate ſubſtantiæ, locique ortu. Inter ſaxa triticum venit, communitate, & frequentia ſimilantur, cortice & mica, coloris varietate internorum, & externorũ apparentis panis, tũ quòd panis reſeruetur inter lapides, & conſeruetur natura, quòd inter ſaxa farina fiat, & coquatur in ſaxis pauimenti furni; ſunt & genera frumenti, triticique plurima, quæ inter lapides vberiora fiunt. Recenſet Plinius lib. 18. cap. 11. panes dicti lapidarij, quòd lapides repræſentent, & lapides dicti panifici, eadem de cauſa. Plautus in Caſſina, & Feſtus eo loci. Piſces cum ſerpentibus affinitatem obtinent ortu, quòd, vt dicitur Geneſeos 2. aquis vtraque pullulauerint; ſunt vtraque reptilia, apedia, reptantia, quò ſerpentes in aquis non minùs omnes, quàm in terris degunt, & iniectæ in aquas viuunt: oua ſcorpiones producere corrupta itidem monſtrauimus, vt & ocymum, & alia producunt. Vt ergo affinibus, apparentibus, ſimilibus, Chriſtus doceret nos, dæmones decipere, non veris ipſis rebus, hæc interrogauit eo loci. Iis & intelligi poteſt Apocalypſis locus ille, vbi ſic legitur c. 9. *Et de fumo putei exierunt locuſtæ in terrã, & data eſt illis poteſtas, ſicut habent poteſtatem Scorpiones terræ, & præceptum eſt illis ne læderẽt fænum terræ, neque omne viride, neque omnem arborem, niſi tantùm homines qui non habent ſignum Dei in frontibus ſuis, & datum eſt illis, ne occiderent eos; ſed vt cruciarent*

menſibus

menſibus quinque, & cruciatus eorum, vt cruciatus Scorpij dum percutit hominem, & habebant caudas ſimiles Scor-
65 *pionum, & aculei erant in caudis earum.* Ex igne putei fumus ibidem ſubortus eſt, quòd ſtella cecidit in puteum, vt ibidem dicitur, quæ cùm putei aquas contigiſſet, fumum leuauit denſum, & caliginoſum. Plurimi Rabbinorum de ſtella Magorum duce locum hunc cum ſequenti contextu interpretantur, temporiſque longo interuallo fuiſſe in Bethlehem puteo illam; eſt hoc tamen deblaterare planè, & figmenta aſtruere; eam enim cometam fuiſſe miraculo factam reor, creatamque dum licuit, euanuiſſe poſteà, nulloque modo in puteum contra ſuam naturam, ſine nullo expetente incidiſſe, ſtellam imò hanc Apocalypſis, lumenque illud eſſe intelligo hæreticorum ſuperbum iudicium, & lumen ſibi adſtrictorum, ſuo captu, & intelligentia, altiſſima, & recondita credentium cœleſtia arcana poſſe deplicare, rati conſcendere imò in cœlum, vt lucifer alter, ſoliumque ad aquilonem ſuum ponere, ad aurā ſpiritus Dei, opponere imò ſe vniuerſali Eccleſiæ, ſimileſque eſſe poſſe ſeſe altiſſimo, qui ex ſe, non alio ex capite ſancit, & ſtabilit, ſic illos viribus propriis, iudicio ſuo, lumine proprio ſine capite: ſe imò caput iudicantes, cæcutientes malitia, cecidere in puteum abyſſi. Eſtque illis data abyſſi clauis obſtinationis, vt alios ſecum retineant, quos induxere ſua malitia, & eorum ignorantia culpabili, fictæque clauis Eccleſiæ creditus permiſſus in pœnam eorum ob flagitia & ſcelera commiſſa; fumus errorum caliginoſus aſcendit eo lapſu è cœlo demiſſis, vbi eorum ſuperbia aſpirabat, reſtincto igne vrenti luminis fuliginoſi, Solis lucem, & ſtellarum interturbantes, quo fumo ſimul cum vaporibus aquæ putei

denſis

Digitized by Google

denſis & putridis, cum vitiis ſpiritus aura cœleſti non difflatis, ſtagnatis imò, cœnoſiſque aquis, locuſtæ immundæ fuere ſubortæ. Suboriuntur enim immunda plurima fumo aquæ permiſto, vt multoties papiliones oriri videmus, lucerna in aqua extincta volitantes & leues, diuerſa pro diuerſa proportione & miſtione vtriuſque, & in fornacibus Cypri interim dum aduritur chalcitis lapis, pyrigonia dicta animalcula progigni, igne ingenti, aqua fornaci iniecta, docuit Ariſtoteles 5. de Hiſtoria, capite decimo nono. Ælianus libro 2. capite 11. Rhodiginus libro citato, Plinius & alij. Locuſtæ ergo putredine ea ſubortæ in terram irrepſere, quibus data eſt poteſtas Scorpionum: primò vt quinque menſibus ſolùm homines affligant, vt Scorpiones affligunt eo tempore ſolùm, ideo ibidem dicitur, vt cruciarentur menſibus quinque, ab æquinoctio enim ad æquinoctium venenata affligunt hæc, caloris tempore, quo vrgentur illa calore inſtigata quinque menſibus, parte Arietis, Tauro, Geminûm ſigno, Cancro, Leone, & Virginis parte, quæ & Scorpionem amplectitur & Libram. Vis eorum quinque menſibus eſt fortis, & robuſta, nam mēſe Martio toto, & Aprilis parte torpida viuunt, cauernas egreſſa, vt non icant, & Nouembris menſe, reliquiſque hyemis ſequentibus torpeſcunt, & latitant cauernis, vt ex Ariſtotele, & aliis 2. cap. 1. lib. latè monſtrauimus. Quinque ergo menſibus affligunt conatu, & rabie, non vltrà, mortales, quinque menſibus oppreſſos, quinque ætatibus vitæ, vitæ ſcilicèt decurſu, infantia, pueritia, iuuentute, conſiſtentia, & ſenectute, non vltrà exercendi homines, poteſtatemque circa corpus, non circa animum habentes, circa vitam temporalem quinque menſibus ſolùm, peruertentes vniuerſum,

&

& homines percutientes locuſtæ, vt & immunda alia de genere ſerpentium facilè oriuntur putredine quauis, vt & de ſerpentibus omnibus diximus anteà, vt & monſtroſa & deformia huic generi accidere plus aliis aliorum animantium itidem diximus; quò locuſtæ Scorpionis plurima monſtroſè obtinebant. Ideo ſubdit Spiritus Dei, *& data eſt illis poteſtas, ſicut habent poteſtatem Scorpiones*, vt primò diximus. Tum cauda, morte, & vltimo, tum in tempore percutiendi, ſecũdò, nam vt Scorpiones quidam icunt voluptate, & riſu, vt ſuprà monſtrauimus, ſic ij lege appetitus, deliciis, & voluptatibus, ſoluta & libera viuendi ratione, & licentia ſine lege & præcepto, appetitus & ſenſus, ſolùm impoſitiones ſenſuum obſequẽtes, tracti in obſequium paſſionum, & carnis, interficiunt genitores, præceptores, & legis Doctores, aſſertoreſque fidei, corrumpentes ſenſum legis, adulterantes ſcripturam, non ſecus atque Scorpiones, vorant parentes, & progenitores, lacerant, icunt cauda, vltima portione appetitus, vili, & abiecto ſenſu, inficiuntque alios.

De peculiari Scorpionum ictu, quo plurima Scripturæ ſacræ loca deplicantur.

CAPVT XVI.

67 SCorpiones manus palmam, cutemque volæ manus dictam, non icere (mirabile dictu) neque icere poſſe docet Iſidorus 12. etymologiarum cap. 4. Bercorius libro 10. capite 92. antipathia & contrarietate, virtute occulta & abdita partis illius, quod temperie amicabili demulceatur, nec irritetur amica, & propitia illius, inter omnia corporis membra, quam

quam Galenus temperatiſſimam inter omnes corporis partes conſtituit 1. de temperamentis, cap. 5. de compagine membrorum. cap. 2. de anatomia viuorum. cap. 3. 6. de vſu partium. capite 6. quòd ſit tactus inſtrumentum, quo tangimus exquiſitiùs vola manus, & digitorum pulpa. Hinc oportuit temperatiſſimam eſſe, vt mediocritate conſtituta ſumma (imò ad pondus vocat temperatam) exceſſus tactus poſſet perſentire, & iudicare omnes collectiua perfectione, omnes ſcilicèt ſentit, ad quos eſt impotentia, cùm non mutetur ab iis quæ actu habet, docuit Ariſtoteles 2. de animo c. de tactu. Temperata ergo Scorpio non icit; nec homines temperati afficiuntur Scorpionibus, impetunturve iis, luxui imò & gulæ dediti, locuſtis acquieſcentes (qui harum conditionum ſunt imitatione, eo loci Apocalypſis dicitur vltrà, quæ vſque in hoc caput diſtulimus, ne longum & prolixum præcedens afferret tædium caput) ſenſuumque legibus boni fugacis. Eſt ergo poteſtas Scorpionum data iis locuſtis dictis, poteſtate ſcorpionumque conceſſa ibidem, intẽperatos vt vorent, vrantque ſegetes, & fructus, ſcorpionũ more; imò quidam cùm ſint Scorpiones aculei duplicis (monſtrauimus) dicitur: *caudæ earum ſimiles ſcorpionibus, & aculei erant in caudis earum*, gemini ictus erant & aculei duplices, alatique ſcorpiones locuſtarum more, vt diximus eſſe plurimos, qui breuiter vitia diſſeminant, & aculeo voluptatis, & ambitionis percutiunt & inficiunt. Iſidorus loco allato hypocriſim ſcorpionis natura depingit, qui vultu miti, & facili adacto, caudam exerit, & ſupra caput conſtituit ſimulatè icens & percutiens ſubdolè, vt ſcorpionem ſolùm ſanguinea animantia percutere diximus, ſanguinis vditate illectum, ſpicula ſquallenti, ſicca,

&

& torrida veneno vrenti, neruorum humiditate in illam decurrentium,ſic hominem plus cæteris impetit,quòd ſanguinis ſit copioſioris, excellentioriſque multò, tẽperatiorem naturam quòd obtineat,ideóque tactum perfectiorem cæteris, iuxta Ariſtotelem 2.de animo. c. de tactu, delectenturque Scorpiones ſpiculæ,& aculei immiſſu intra ſanguinem humanũ, terreſtes vt iis fugiat,volam manus, & ſi temperata, quòd non ſanguinea, exanguis imò conſiſtat. Hinc eo loci Apocalypſis dicitur: *data eſt iis locuſtis poteſtas Scorpionum terræ*; ſunt enim duplices Scorpiones, terrei & aquei; ſuprà diximus de Scorpione piſce ex Ariſtotele, Plinio, Æliano, & aliis, quò eo loci de morſu locuſtarum dicitur, *& cruciatus earum vt cruciatus Scorpij dum percutit hominem*, plus enim homo læditur Scorpionis ictu, quàm animantia reliqua,ob ſanguinem puriorem,& depuratiorem quem habet, tenuiorem, & faciliorem, maioreſque ſentit cruciatus reliquis omnibus, quòd ſit tactus perfectiſſimi & acerrimi reliquis cunctis, acrioriſque; tum torpeſcit homo illicò in actionibus tardus, & ſtupidus,calidi vis extinguitur, charitatis feruor ceſſat. Solùm homini erecto, & celſo poteſt venenum impertiri huius animantis,autores iidẽ allati norunt, reliquis animãtibus cubãtibus,& obliquis, rectis verò hominibus poteſt, quòd inermes pedes obtineãt, & plantas nudas,reliqua verò animantia, vel vngue lato munitas,alto & ſolido, vel pilis tutas & refertas,hiſpidas, vt in rapacibus animantibus eſt videre; homo nudus pedibus, non vnguibus ſolidis vallatas, non pilis hirſutas; quò ſi rectus ſtat, impetitur ea parte magis, cùm quòd calceamenta transfigat facilè, ſecùs vngues ſolidos ſolipedeſque partes pilis in aliis, quòd arceatur tactu aſpero & inæquali pilorum

pilorum frigore & ſiccitate ſqualenti, quæ frigi, tum quòd irritetur pedum preſſura, & vltrà in hoſſibi propinquiores quòd irruat faciliùs, vt hinc ſtantes homines rectos plus aliis aggrediatur, pedibuſque magis reliquis. Dictú enim eſt Geneſ. 3. c. *Tu inſidiaberis calcaneo eius*. Vt latè 1. cap. 2. Calcaneo ergo impetimur, & recti magis homines læduntur illo, quòd tunc calcaneus terram contingat plus multò; rectos ideò, iuſtos ſtantes impetunt magis, quò cruciatus earum, vt cruciatus Scorpij, dum percutit hominem, maiores, acriores, iuſtis magis rectis ſtantibus, hos inficere tentant, lædere, & corrũpere, quod ſint maioris prædæ aliis, vt Scorpio dum hominem inuadit, rectum quærit & celſum hominem, vt plantã pedis ſubtus calcaneũ icere poſſit. Diximus enim ea parte cauitatem eſſe, qua ſerpens poteſt lædere mortales, quo pedem faciliùs terræ æquamus anteriori parte, quàm calce; ex ea enim parte ſubſtituuntur nobis talones ſolarum, vt æquet pes ſui reliquo, & difficiliùs hac terram contingimus, quàm alio, imò decidit corpus ſi calcaneo inſiſtamus in motu facilè, ſecùs ſi anterioribus pedis inſiſtamus, moleſtiamque inferimus maiorem, dum pauimentum calcaneo comprimimus, tremoremque omnium cauſamus, quòd labentes quaſi calcemus; contrà verò leuiùs multò pedis reliquo & ſinè moleſtia aſſiſtentium, fædamurque magis luto, ſi calcemus, calcaneoque comprimamus, quàm ſi prioribus pedis partibus ambulemus. Catenam aſtruere Scorpiones, vt hominem icant, diximus anteà; ea eſt cupiditas percutiendi mortales, quæ vt alia feriant animantia efficiunt nunquam: Eſt cum eo pugnantia & diſſidium, vt pleraque alia inter ſe diſſentium natura; quò dicitur peculiariter cruciatus earum,

vt cruciatus ſcorpij dum percutit hominem. Catena facta vitiorum peccata ex peccatis propendentibus, Plinius libro 29. cap. 4. Proprium eſt Scorpionibus, quòd manus palmam non feriant, nec vbi pilos attigere, morſum incutiunt, deſiſtunt imò à morſu eorum contactu, quo hominis pedes & plantas expetunt maximè, quòd minùs omnibus aliis pilis veſtiantur animalibus, & calcanea icere, quòd minùs adhuc ea parte. A quo Iſidorus loco allato, hominis plantas quòd pilis deſtituantur, feriunt vngue lato non fultæ, & libro 2. 25. Plinius. Scorpiones icunt ictu obliquo & inflexo homines ſubdolè, & cautè icunt ij, non recto calle, non via recta, imò obliqua vitiorum via, crudeliter infectant ficta hypocriſi, & ſimulata virtute, ſeſe in Angelos lucis transfigurantes (Chriſtus dixit) doctrinam erroneam, errores imò, & deliramenta habentes, veneno ſerpentis infecti alios inficere conantur, inducere ſectas, & paradoxica quæuis. Mollitie carnis humanæ allectus ſcorpio lingere ore tentat priùs ſugereq; per poros ſanguinem, vt ſugunt inſecta alia, muſcæ, culices, pediculi, chimices, plurima, lenit ſuauiter priùs; at dum minùs allicere quàm illi eſt opus ſenſit, hominem pungit cauda crudeli, dira, virulento dente caudæ, cùm oris dentibus nequiuit, quãtum illi ſat erat extrahere alimenti noſtri, & ſanguinis humani, vt vulnere illato ſugat copioſè. Ij omnes autores prædicant, ſuprà retulimus, ore lingunt, cruciatus eorum, vt cruciatus Scorpij dum percutit hominem, ore leni & placido, priùs blando, vltimò cauda & veneno, dente Scorpionis venenato. Tandem locuſtæ eæ, facie humana & cauda Scorpionis inſignitæ erant, vitioſi, tetrique homines non minùs quàm de dictis pſeudoprophetis locum

enar

Digitized by Google

enarrantibus, ſe præparant declinantes à recto, vt Scorpio cùm hominem percutit, qui à recta declinat via & tramite priùs, quàm morſum illi infligat tetrum, corrumpentes ſeſe priùs, & alios poſteà, caudaſque ſimiles Scorpionibus ideo habentes, quæ ſuomet æſtuantes veneno, ideoque in alios reiectare quærunt. Scorpio libidinem antiquis Ægyptiis notabat, vt prædicat Horus l. 5. c. 7. & Cyprianus lib. 7. cap. 9. Scorpioni enim cœleſti ſigno, ex humani corporis partibus pudenda ſunt dicata, ſenſére mathematici omnes, Ptolomeus, Alfabarius, cui ſigno Mars dominatur adulterij infamia notatus, hinc milites mulieroſos Ariſtoteles vocauit. Huc ſpectat Hieronymi illud dictum de Virgine ad Auitũ: *Caue ne arcuato vulnere Scorpij, & ſpicula vulnereris,* ne inficiaris libidine. Africam ſignificabant antiqui Scorpione, quòd ſit eorum copia ibidem maxima, vt cuniculo Hiſpaniam, equoq; Italiã oſtentãt. Terræ eſt icon Scorpius pictus. Aiunt iudiciarij mórtẽ Scorpione ſigno cœleſti obuenturam illis, quibus Mars in ſigno hoc ortui præfuerit ſexto gradu, terra ſepeliendos, quò terra illo exprimebatur. Victoria Scorpionibus inſignitur cauteloſa. Eſt numiſma in quo Scorpio eſt ſculptus, ſimul cum capite lauru ornato ex vna parte, ex alia quadrigæ: ſunt cum victoria & eæ litteræ. Q. EL. IVLI. BVRSI. Quintus Ælius Iulij Burſi. Scorpio vincit cauda debili, & leui arte, quæ ore non ſuperaret voraci & horrido, quò victoriam obſcuram ſignificabat, arte, & cautela partam. In Scriptura ſacra fit ſermo de regione quadam dicta, Aſcenſus Scorpionis, Deuteronomij 8. c. quòd obliqui aſcenſus ſit, inſtar viæ Scorpij aſcẽdentis. Numer. 34. hæc ſunt verba: *Terra Chanaan iis finibus terminabitur, pars meridiana incipiet à ſo-*

litudine Sin, quæ eſt iuxta Edon; & habebit terminos contra Orientem, mare ſalſiſſimum. qui circuibunt. Auſtralem plagam per aſcenſum Scorpionis, & alibi etiam; Ioſue 15. cap. Iudicũ 1. capite idem. Dicebatur enim aſcenſus Scorpionis pars ea terræ Chanaán, quæ ad meridiem ſpectabat, in qua eſt Senna & Cades Barne, regio verò illa Hebræis dicta Maale acerabbin in terra Paleſtinæ auſtralis plagæ, in confinium Amorrheorum, Acrabitenes dicta, quòd Scorpio Hebræis ſit dictus hacrah, vt monſtrauimus ſuprà; abundat enim eiſdem ea regio & ea parte aſcendũt volantes vento Africo aduecti ſimul cum aliis ſerpentibus volatilibus, de quibus 2.c.1. lib. & capite de vipera latè ex plurimis autoribus diximus, quò cum aſcendant in Paleſtinam ſecundùm eam regionem ex Ægypto Scorpiones, qui veneno ſunt, & malitia potentiſſimi, ob paruitatem occultiſſimi, quibus aliis maius periculum imminet volitantibus, ideo aſcenſus ſcorpionis ea pars appellatur. Horrent virus huius animantis venenata & proficua animantia, fugiuntque ſemel ictos ab hoc animanti, & odio habent: tribus diebus ſi non liberentur, diſcedunt icti homines, & ſi ſaluentur aliquot animantia ſolo auxilio naturæ, ſuæ præcipuè, quos non lædit venenum (ſuprà retulimus ex Ariſtotele & aliis.) Apes non icunt, nec Veſpæ in poſterum, quos cecidit Scorpio ſemel, Plinius lib. 28. cap. 4. Sunt enim tantæ immunditiæ aliqui, vt & dæmonibus non percutiantur, conſuetudine & vitiorum aſſuefactione, debiles adeò, vt tentationibus nõ ſit opus, præcipuè ſi libidinoſi, ſalaceſq; vixerint: quaſi Dæmones dedignentur illos impetere iam ſui iuris, vitiorum corruptela & conſuetudine in naturam permutata, immundi, & obſcœni, quibus non ſecus ac ſuibus

anima

Digitized by Google

anima eſt data pro ſale,ne fœteant,& corrumpantur carnes;ſic iis anima eſt ſal, nec munus aliud præſtat, quàm ſeruare corpus illud,& pondus iners,nec opus aliud eo in corpore exercet, ob multitudinem enim vitioſorum excrementorum quibus ſues abundant, Scorpio reſpuit eoſdem petere, ſi petat, non altè, (odore tetro) leuiter imò. Eſt hoc mirabile ſatis, quòd Scorpio guſtus ſenſum dente caudæ obtineat, nó minùs quàm ore, perfectiorem imò;quò Plinius l.11.c.27.de dentibus animantium ſcripſit ſic: Dentium tria genera,ſerrati,continui, exerti: ſerrati pectinatim coëuntes, ne contrario occurſu atterantur,vt ſerpentibus,piſcibus,canibus, continui;vt homini & equo: exerti Apro, hippopotamo, elephanto,continuorum quæ digerunt cibum,lati,acuti, qui conficiunt duplices, & qui eos diſcriminant canini dentes ori, palato,caudæ animantibus inſunt, ſerpétibus duo, inſuper à parte dextera, læuaque longiſſimi,tenui fiſtula perforati,vt aculei Scorpionum,quibus effundunt venenum; eſt venenum ſerpentium bilis è veſica fellis, venis ſub ſpina ad os peruenientibus effuſa, aut ad dentem caudæ , vt diligentiſſimi autores, inquit Plinius , ſcribunt, quò reſupinantur cùm mordent,vt contractis virus excutiant viſceribus,Scorpionis caudæ ſimiles dentes inſunt, vnus & duo,& tres quandoque. Cauda ergo Scorpius détes 70
guſtumque obtinet, quò delectatur maximè caudæ ictu,& magis quàm oris:vt non ſolùm vindictæ cauſa venenum rabie affectatus compréſſis dentibus, venenoſaque animantia eiaculentur, viſceribus retractis,quò bilem fundant,ſeſe in hoſtes colligentes, & virtutem,ſpirituſque reficientes, imò & voluptatis cauſa venenum aſpergant, cùm & vt virus à ſe irritans acre,& mordax,moleſtans,expellant, vt & alia

dum excremẽta emittimus voluptate afficimus animantia, tum vt guſtus liberior, expeditior ſuperſit ſpuitione facta, & viru bilioſo, & amaro, guſtus inſtrumenta inquinante: tum quòd vrens venenum aperiat viam, qua ſanguis ſugatur commodiùs, cuius ſunt auidiſſimi ſerpentes omnes. Dẽtes ergo cauda exerit Scorpio, præter omnis naturæ animantia omnia, guſtumque in cauda nulli alteri viuenti datum, præterquàm huic. In plurimis tamen Scorpionibus, & ſerpentibus, non apparent cauitates eæ, ſed poris ſolùm venenum expurgant, humorem, ſpiritumve infectum, aëremve alteratum, veneno inquinatum, alterante eorum virtute venenoſa, & venefica, vtraque parte inficit Scorpio, & lædit ore, & cauda, ore parum ſeniendo, ſenſu blando excitato, dentibus & aculeo caudæ truculentiſſimè. Eſt os illi vndique, vt loquacibus & garrulis vaniloquiſque hominibus, non ſecùs ac piſci Meluæ dicto contigit iis, qui ore totus diffluit & liqueſcit, niſi alto capite ſuſpenſus teneatur, & tunc ſeceſſu euaneſcit totus, ore vtrimque hiatuve liquefactus & fluens; Merulam vocant alij; omni ex parte læſio, mors, & venenum Scorpionibus ineſt, & maius, vnde ſperatur minus: dentes omni ex parte exerit, & vibrat ore & cauda, corruptiſſimos quoſque perſcribens, & notans homines perditiſſimos omnimodò, omni ex parte virulentos, & tetris moribus imbutos.

De vermibus in genere dictis.

Capvt XVII.

71 IOb. 4. cap. *Numquid homo Dei comparatione iuſtificabitur, aut factore ſuo purior erit vir? Ecce qui ſeruiunt*

uiunt ei, non ſunt ſtabiles, & in angelis ſuis reperit prauitatem. Quantò magis ij qui habitant domos luteas, qui terrenum habent fundamentum, conſumentur velut à Tinea? Cap. verò 27. ſic: *Hæc eſt pars hominis impij apud Deum, & hæreditas violentorum quam ab omnipotente ſuſcipient. Si multiplicati fuerint filij eius, in gladio erunt, & nepotes eius non ſaturabuntur pane. Qui reliqui fuerint ex eo ſepelientur interitu, & viduæ illius non plorabunt. Si comportauerit quaſi terram argentum, & ſicut lutum præparauerit veſtimenta, præparabit quidem, ſed iuſtus veſtietur illis, & argentum innocens diuidet, ædificauit ſicut Tinea domum ſuam, & ſicut cuſtos fecit vmbraculum.* Iſaias 50. cap. *Ecce Dominus Deus auxiliator meus, quis eſt, qui condemnet me? Ecce omnes quaſi veſtimentum contererentur. Tinea comedet eos.* Hæc & alia ſunt in nouo & veteri Teſtamento de Tinea loca. Et de Ærugine, vt dicitur Matthæi 6. *Nolite theſaurizare vobis theſauros in terra, vbi ærugo & tinea demolitur, vbi fures effodiunt, & furantur,* & ſæpè alibi. Reptilia ſerpenteſque veros primo proſequuti, varia naturæ eorundem deplicauimus, reptilibus communiter dictis hos duos vltimos dicauimus, vbi de iis quæ corpore reptant, & ſi pedeſtria ſint, ſermonem teximus, priùs inter hæc de illis doctrinam ſectantes, qui veſtigium ſenſile relinquunt motus in reptu, vt de vermibus tandem ſermo inſtitueretur, qui ſunt varij natura ortu, & actionibus, inter quos tinea eſt reliquis omnibus mirabilior, pedibus omninò deſtituta, & ſi vermes ſint pedeſtres plurimi. Sed quoniam de hoc eſt ſermo peculiaris in Scriptura ſacra; ideo & ſi de aliis, caput de hoc inſcripſimus, de reliquis dicturi. Varia eſt ſatis vermium generatio, diuerſa, & non ſibi conſtans. Quidam generantur putredine qua-

Digitized by Google

rundam rerum, ſemine alij, mediatè qui ex ſemine, illi ſine medio, mediatè vt animantia, vermes ex ſemine ſati eiecto in fæmellam, vt Bombices, ſericique vermes, papilione ſuppoſito. Ex verme ſuccedunt immediatè alij, vt corrupta eruca, vermiculi veniũt. Vermes enim nulli coëunt, nec ſexu diſtant maris & fœminæ, ſemen aut fundunt, vt oriantur immediatè ex verme, vt quæ coëunt animalia ſeminis iactu, vt certo & determinato cum careant ortus principio, varia extent eorundem genera, & formę variæ, incertæ, & diſsidentis naturæ. Qui ex putredine veniunt, quidam toto corrupto, & forma amiſſa præexiſtenti ſuccedunt, quidam ſolùm partibus alteratis, corruptiſque, quibuſdam in ipſis, è quibus fiunt reliquo perfectiori plus multò quàm anteà, vt vino depuratiori, caſeo, & aliis accidit, corrupto animanti vermes oriuntur putridis carnibus, mollibuſque eiuſdem putribus, demptis partibus ſeminalibus dictis, oſſibus, neruis, cartilaginibus, cute, ligamẽtis, venis, arteriis, membraniſque corporis, quæ putreſcunt, & vermes non generant, ſed in cineres, terramque reſoluuntur, & halitus: alia in vermes diſcedunt alterata, & corrupta. Ob ſiccitatem enim & miſcellam tenacem ſuperſunt oſſa, & reſoluũtur illa, frigidiori & ſicciori parte ſeminis conflata: ex miſtis corruptis vermes oriuntur putreſcẽtibus iam, Ariſtoteles docuit 4. meteororum, c. 2. & 3. non ſolùm toto corrupto, ſed parte putrida, vt vlceribus adueniunt, aliiſque partibus, putredinis ope: nõ quòd putrefactione cùm ſit corruptio, eſſentia, & natura oriatur aliquid, aut generetur: ſed quòd hæc exigatur, præſupponaturque ad generationem horum animalculorum priùs, vt interim dum corrumpitur cadauer, parſve aliqua deeſt, miſtioque ſoluitur animantis, aut miſti,
calidæ

calidæ partes & humidæ ſubſtantiæ, quæ ebulliunt, & feruent, vt diſſipentur, ſeparenturque è miſto, diſſoluaturque vt miſcella, calore coëant autore miſtionis omnis, vt eo loci Ariſtoteles prędicat, qui cogit, format, vnit abeuntes illas, miſcet, & diſponit quantum poteſt, ſemper in bonum, & eſſe, generationemque tendens. quòd inſtrumentum miſti formæ natura ſit, vt ſi altiorem formam non poſſint ſuſcipere, illam tamen quam poteſt calor virtute agentis, cuius eſt inſtrumentum inducere, recipiant illa, actione æquiuoca, modo illo relicto in calore ex calido miſti, cuius erat inſtrumentum priùs miſto perfecto, cœlo vel cócurſu aſtrorum, materiæ apparatu, vt viuens hoc ſubſtantiaque animata hæc vermis oriatur, aut illa, diuerſo opificio, & ſubiecti miſcella, virtute eorum quæ adſunt, & præceſſere; quò non putredine, coctione imò denuò facta, & illa ſuppoſita putrilagine, non corruptione, ſed miſtione vera earum partium, quæ miſcentur & conſtant, in totius putredine, aut partis, animalcula hæc ſuboriãtur, miſto ſoluto, hoc modo putredine ſuppoſita, vt generentur vermes, prębeantque ſubiectũ, quo illi oriantur terra, aqua, bitumina, ſales, mineralia, lapides, virentia, plantæ, animantia, ſucci, eorum partes, humores, excrementa, iiſque confecta & conſtantia. Aër verò & ignis ſecùs; aër ob tenuitatem nimiam qua nequit ſolidum efformare corpus animalculis miſtis, ſolus, ignis vrenti qualitate, & æſtu, quo abſumit humidum animantis requiſitum. Pura elementa nullum miſtum ſolùm ſeorſum, quoduis poteſt efficere, miſta vt modò ſunt; poteſt terra & aqua; ignis & aër nequeunt, quod ſeruent naturæ ſimplicis multum, aër tenuitatis, ignis tenuitatis & æſtus, quibus abſumeret humidam portionem, vt ſolueretur

Digitized by Google

miſtum,in pulueremque vt abiret,vt nec aër conſi-
72 ſtẽtiam præſtaret.Terra putrida vermes generat plu-
rimos,varios,& diſſidentes lumbricos, terræ inteſti-
na dictos, & alios diuerſos, aqua plurimos, qui ſu-
peruehuntur illa,innantque;albos & rubros, nigros
& pallidos,bitumina generant ærugines,tineas,ſales
teredine euaneſcunt, & putreſcunt tandem, vt ad
nihilum valeant vltrà quàm vt eiiciantur foras, &
conculcentur ab hominibus, vt dicitur Matth. 5.c.
Homines enim cõculcant propriè, qui talo elatiori
à terra calcant,maiorem quò impetum inferunt, ob
diſtantiam. Quæ enim impetu mouere cupimus,di-
ſtantiora efficimus priùs, vt aër maiori ex diſtantia
motus,maior eius copia impellat,motumque iuuet.
Mineralia putreſcunt tardiùs alia aliis,at omnia pu-
trent,tardiſſimè tamen aurum, generant eorum ali-
qua vermes,tinea,teredineque vitiantur,cuncta ſal-
tem ærugine, vt vitriolũ, alumen, ſandaraca, argen-
tum viuum,& alia:lapides cõmunes,& pretioſorum
aliqui omnes tardè,non ſecùs ac metalla, etſi ferant
æruginem aliis tardiùs. Virentia in vermes diſce-
dunt, ocymum maſticatum ſoli expoſitum in ani-
malcula, & Scorpiones degenerat, cap. præcedenti
monſtrauimus, & reliqua dum putreſcunt : braſſica
enim, oleraque erucas varietate mira colorũ gene-
rant,vaporib.putreſcentib.ad extrà eũtibus,partium
humidarũ earũ rerum, natura humidiſſimarũ, præ-
cipuè locis ſatiuis,& riguis cõſita, ſata loci humidi-
tate,plantis itidem accidũt,ſuccis,animalibus, eorũ
partibus, humoribus, excrementiſque confectis &
conſtantibus,vermes accidunt, veſtibus ſericis, & ſi
tardiùs teredo quàm laneis adueniat, quòd eæ hu-
midæ,illæ ſiccæ natura ſint. Imò in cadaueribus ani-
mantium, poſtquàm recentia vermes ſua humidi-

tate

tate generarunt, ſalita iam, & arefacta, poſtea tinea iterum abſumuntur, carie & teredine, carnes ſalitas ſuillas teredine videmus abſumi, antiquas vermiculis ſubortis, Polilla vulgò, & alia. Nix imò tineas creat, quæ vetuſtate putreſcit. Ariſt. docuit 5. de hiſtoria 19.iis: In iis quæ putredinem nullam poſſe recipi exiſtimamus, animalia veniunt, vermes in niue vetuſtiore, hirti pilis, & rubidi generantur, inquit Ariſtoteles, quoniam & ipſa nix vetuſtate rubeſcit, in niue mediæ terræ, candidi, & grandiores inueniuntur, torpent omnes ac difficulter mouentur. Quibus & locus ille Ieremiæ 4. Threnorum cõſtat; vbi ſic dicitur de peruerſis iam Nazaræis, *Candidiores Nazaræi eius niue, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, ſapphiro pulchriores, denigrata eſt ſuper carbones facies eorum.* Candida enim & alba vetuſtate rubeſcunt, ſanguineumque colorem ſuſcipiunt tempore alterata, pinguedines albiſſimæ rubent & pallent tempore reſeruatæ longo, rancida, butyrum, caſeum albiſſima, porphidi, alabaſtra, oſſa, rubeſcunt tandem temporis tractu, lac vſtum igne ſuper papyrum iniectum rubeſcit, papyrus ipſaque vſta, & alba omnia: rubra contrà dealbantur, vt corallius lapis vſtus albeſcit, rubraque omnia in cineres abeunt candicantes. Ideò agni ſanguine ſtolæ lotæ ſunt feruentis charitatis igne dealbatæ, pòſt vt eſſent maculis liberæ, vt ſanguine intincta lota, & igne exſiccata impenſiùs albicant, Apocalypſis 22. c. candicant albedine ſumma, igne depurantur, & exterguntur Salamandræ more continentes, iuſti. Ebur ergo, & nix candicant vetuſtate, quò dixit; ebore antiquo rubicundiores Nazaræi. In igne animalcula generantur non ex igne, quorum Ariſt. meminit eo c. vt nos prægreſſo retulimus. De fumo enim & fuliginibus

Chalcitis

Digitized by Google

Chalcitis lapidis dum exuritur interim, vt de aliis miſtorum partibus generari diximus, fiúntque ideo in vino vermes, in caſeo, veſtibus, cadaueribus recentibus, marcidíſque & exſiccatis iam adhuc, ſericis, & aliis plantarum, animãtiúmque ſuccisis, & partibus, excrementiſve dictis, in lignis, ſeminibus, & aliis dictis, comprehenſiſq; generibus ſuprà, putredine media ex partibus ſubſtantiæ eorundem. Tum fiunt ſemine totius immediatè diſciſſo, vt locuſtæ ſe totis putridis ſemen locuſtis præſtant, vermibus quibuſdã dictis ſui ordinis, in terra ſepultis priùs ante earum obitum, qui circa autumnum eſt capite ab alia reciſſo, exerto à terra, quæ ad inuicem capita ſibi detruncant illæ, vt corpus totum in dictos vermes degeneret, quando non in locuſtas, tempore immutatæ, alatæque, aliter ac locuſtæ exigunt, illi vermes ex toto ſubueniunt, vt & veniunt locuſtæ ex toto corpore animantis, quod putridũ in oua degenerat, & poſteà in locuſtas communi ortu earundem, non immediatè, ſed media alia natura geniti animantis alterius, vt vermes Bombices, poſtquàm ſeſe intra Bombiliũ, & cuculum collegere, papilionem creant, qui poſteà ſemen generat in congreſſu cum fœmina ſui generis papilionea, quod fœmina ex vtero pellit, impertita iam virtute prolifica, quæ emoritur illicò, ſuperéſtq; ſemen prolificum vermium, quod poſteà alteratum calore Solis accedentis, in æquinoctio verno, fotum calore quouis alteratum, vermes ſuſcitat denuò ſimiles præceſſoribus illis, pręgreſſiſque parentibus. Non minùs muſcæ, bruchus effundunt alteratum ſemen, quo vermes oriantur in vitibus, carnibus, dicti *Quereſa* noſtris, & *Cherſea* Latinis, & Gręcis. Phœnicē oriri dicunt vſtione ſui, vermiculo genito creſcente in poſterum in auem longæuam, & illuſtrem. De volatilibus

Digitized by Google

bus Deo dante dicetur: Exodi 16. de manna, vltrà quàm præceperat Moſes menſura collecto ſic: *Qui non audierunt eum, ſed dimiſerunt quidam ex eis vſque manè, ſcatere cœpit vermibus, atque cõputruit, & iratus eſt cõtra eos Moſes.* Deuter. 28.c. legis tranſgreſſoribus pœnas ſtatuens inter alia inquit: *Vineam plantabis, & fodies, & vinum non bibes, nec colliges ex ea quippiam, quoniam vaſtabitur vermibus*; dictis ſcilicet. Iudith 16. *Dabit enim ignẽ & vermes in carnes eorum, vt vrantur, & ſentiant vſque in ſempiternum*, de impiis. Quibus vermes in plantis oriri, in roſcido manna, in partibus corporis comprobatur. Eccleſiaſt. 19. *Et qui ſe iunxerit fornicariis, erit nequã, putredo, & vermes hæreditabunt illum, & extolletur in exemplum maius, & tolletur de numero anima eius*: & c. 10. *Cùm enim morietur homo hæreditabit ſerpentes, & beſtias, & vermes.* Toto corrupto ſcilicet. Iis & aliis patet, vermes dictis generari rebus, ſine ſemine aliquo, nec ſpeciei eiuſdem agentis virtute & opere, aliunde imò. Chriſtus vermem ſe prædicat in Scriptura ſacra, vilem, abiectum, humilem. Non conſtitit Chriſti corpus ſemine virili, non viro genitore naturæ eiuſdem, ſpiritu imò Deo, piiſſima omni labe genitrice immuni Deipara Virgine, matris verò officio functa veræ matris, mater vera, hominis veri, & Dei. Pſalmo ideo 21. dictum: *Ego ſum vermis, & non homo; opprobrium hominum, & abiectio plebis*; vbi, & abiectum ſe prædicat, & de-
ſpectum. Quò Iſaias: *Vidimus eum quaſi leproſum, & percuſſum à Deo.* Vilem hominum, & deſpectum virorũ, cum iniquis reputatum, locis allatis. Non hominis opificio factum, vermis imò inſtar, alio ortu, cœli virtute, quæ ſuperuenit Virginem, & obumbrauit; obumbrauit, etiam ſi lumen erat, virtúſque ſpiritus ignei Dei illuminantis, ex ſe ſubſtantia ſua illuſtrantis omnia, tenebras, vmbrámque vt fugaret omnem 73

peccati,

peccati,nullo æſtu ignis percita, vmbra & tutela ſpiritus vallata. Tum vmbrauit, vt ea vmbra alarum Dei,& ſpiritus protegeretur contra mundi,gentiúmque inſcitiam, malitiam & dicteria. Ideo ergo de ſe dicit, *Vermis ſum*, *& non homo*, & propter homines, *opprobrium hominum, & abiectio*, non ſolùm populi, & nobilium,plebis imò & vulgarium hominum. Sunt variæ vermium ſpecies, formæ, & naturæ, vt & ſerpentium ſunt variæ, omniumque eorum animantium quæ putredine oriuntur, quòd ſint facillimi ortus, adeò vt ex eadem materia, ex cadauere eodem, varij & diſſidentes nimis naſcantur, plus minuſve alterata materia,tempore,& loco, aëre circũſtanti, adiunctis aliiſque quæ alterant variè, flante Africo alij, Aquilone ſuccedunt diuerſi, hac terræ ſpecie ij, illi alia, quo certo numero contineri nequeunt,cùm quod imperfectum,& corruptiuum ex quouis defectu contingat,vt bonum ex integro, malíque materia ſit infinita, ideo non vna, pluribuſve oriuntur ſpeciebus, & qui vnius naturæ, monſtroſæ frequentiſſimè,facillimè vt euarient maximè,multitudinéque nimia vt prorumpant. Hinc feruere vermibus dicimus, & ſcatere non minùs, vt de manna dicitur corrupto Exodi 16.cap.vt ſuprà retulimus.

* * *

De Tinea

Digitized by Google

De Tinea, & Chriſto vermiculo.

Capvt XVIII.

TInea vermis eſt, Teredo, & Caries, dicta Grçcis σής. De qua Ariſtoteles quinto de hiſtoria c.19. vbi & de vermibus omnibus latè ediſſerit, à quo Plinius; Nicander eadem in theriacis refert. Dicitur verò multis modis Tinea, & non vno. Primò enim Tinea ſignificat vermes illos in excrementis animantium ſubortos, intra animalium cauitates retentos. Eo loci Ariſtoteles docet, dicti ſunt lumbrici communes, qui ventribus animaliũ progignuntur, putredine excrementorũ contentorum ibidem, quorũ extant tria genera, Latum, Teres, & Aſcarida dictum. Ij omnes vermes Tinea communi nomine vocitantur. Tũ tinea vulgò *polilla*, vermis genitus veſtibus, lignis, alimentis quàm multis, aluearijs non minùs, fauis, ſeminibus. Vermiculantur enim hæc omnia carie, teredineq; afficiuntur, & alia itidem, vt & de vermibus ſuprà monſtrauimus generari iis & aliis rerum generibus, vt c.citato Ariſtot.docet, exedíque Tinea hæc, & alia ſuprà retulimus. Horatius Epiſtola 1.21.ſic ad librum ſuum. *Aut Tineas paſces taciturnus inertes, aut fugies Vticam, aut vinctus mitteris Ilerdam.* Hanc libris tabulatis, & laneis veſtibus frequentiſſimam ſcimus, Ariſtoteles docet 6 de hiſtoria, cap.32. vbi ſic: Quin etiam aliæ generantur beſtiolæ, vt dictum eſt, tum in lanis, & quibuſuis lanificio confectis, vt Tineæ quæ lanis puluerulentis præcipuè oriuntur, atque etiam magis, ſi araneus vnà includatur, viuátque eodem loco; ſi quid enim humoris ineſt, 74

eſt, hic abſorbens ampliat ſiccitatem. Naſcitur & in tunicis hoc ipſum vermiculi genus, tum in cera vetuſta, & in ligno, vbi animal gignitur candidum, quod omnium animalium minimum æſtimatur, nomine Accarus, nec non alia in cartis, aut iis proximis, quæ in veſte, aut ſcorpionis effigie, ſed ſine cauda generantur perquàm exigua. Omnibus propè dixerim vel ſiccis humeſcẽtibus, vel humidis ſicceſcẽtibus creari animal poteſt. Naſcitur & vermiculus quidam, cui nomen à corrumpendis lignis Xylopthoros, quaſi ligniperdens dixeris, caput enim ſuo putamine exerit varium, pedes in poſtremo habet, vt alij vermes, reliquum corpus tunica araneoſa integitur, ſuóque tegumento hærentes feſtucas gerit, ita vt fortè eas, caſúq; ſibi contraxiſſe dum ambularet videretur, verum ipſæ natiuæ inhærent tunicæ, & vt limacibus teſta, ſic tota huic vermiculo adhæret lignea; id nec decidit vnquam, ſed euellitur vt natiuum. Quod ſi hãc eius tunicam detrahás, expirat, paríque modo atque limax, teſta detracta hebeteſcit. Proceſſu vtique temporis id quoque in Aureliam tranſit, ſeu papilionem paruum, vt Eruca, átque immobile viuit, vt bombix in cuculo. Quidnam ex eo animalis pennati oriatur poſteà, non eſt compertum, neque enim ex iis papilionibus generatur quidpiam in poſterum; hæc Ariſtoteles. Tum tinea generatur in partibus animantium viuorum, præcipuè in capite, vbi vermiculi oriuntur multoties, & pediculi varij, carie capite affecto, vt in vlceribus, fauis dictis conſtat, quorũ Galenus, Paulus, Ætius, & reliqui capitibus propriis curationem moliuntur, vt eſt videre 3. Pauli capite 1. 1. de compoſitione per locos, Galenus capite 1. & alij, aliis variis in locis, per ſimilitudinem ad hanc. Tinea & ærugo idem notant, ſignificántque

cariem

cariem ipſam,non ſolùm vermes,ſed putredinem lignorum,lapidum,oſſium,ferruginemque ferri, teredinem,& putrem ſubſtantiam,vbi ſolùm ſubſtantia diſponitur, vt vermiculos producat & alat ſemel ſubſtantia ligni alterata, & creato vermiculo totum quod ſupereſt, alterat, erodit,terit,vt maxima quæque ligna eo minimo eroſa & exeſa,alioqui grauia & nullo robore vectilia,facilia in poſterum, leuia, & ſine onere leuentur,vt à quouis aſportari poſſint facilè illa,ſitque quilibet oneri ſuffecturus hoc minimo ſi exeſa ſint vermiculo. Eſt illius naturæ & conditionis tinea,vt creetur anteà multò perfectioribus, depuratioribuſque rebus, quàm aliis. Pannis,lignis maioris pretij tinea aduenit, antequam cõmunibus multò & vilioribus aliis, vino vetuſtiori,generoſiori,caſeo antiquiori,pinguiori, aliorũque aliis partibus,maturatioribus fructibus,tritico feraciori.Quãdo enim hæc ſummam ſunt nacta perfectionem, eo tempore quo ſunt coctiora, perfectiora miſta, temperatiora magis, minùs humidi crudi obtinẽtia,partes aliquot putreſcere incipiunt,quæ priùs maturari cœpere,vt quando omnes iam perfectiorem diſpoſitionem ſunt nactæ,putreſcant illæ, rancidæque fiãt, vermes vt generentur. Tinea & teredo hinc pannis pretij maioris .Tinea priùs purioris & perfectioris lanæ,quòd conſtet ſicciori,& minutiori. Exſiccatur anteà cùm minutior ſit, reſiſtatque minùs cauſis alterantibus,tenuiora enim reſiſtunt minùs, & minora maioribus,& craſſis,paribus cæteris,docuit eadem Plinius libro 11. 35. Ælianus, Solinus & reliqui animalium Scriptores,Galenus edocuit 7. ſimplicium,vbi Cedream Tineas non conſentire refert, fugare imò aut longiſſimo temporis tractu, vt & oleam, & palmæ lignum. Ex olea nauigij partes

RRrr altruunt,

Digitized by Google

aſtruunt, naturæ quod ſint minus obnoxiæ tineis; Theophraſtus docet capitibus propriis horum lignorum, Buttonius lib. 9. capite 218. Theodorus, Dioſcorides libro 2. capitibus harum arborum, Galenus, & reliqui omnes, Nicander in theriacis, Columella, Plinius. Chriſtus de ſe pſalmo 21. *Ego ſum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis.* Fuit enim cum iniquis reputatus, & generi hominum opprobrium, & dedecus creditus, quòd reputatus iniquus mortalium genus infamare videbatur, flagitioſus homo creditus. Hæc tulit Deus pro hominibus, huc eius amor peruenit, vermis ſcilicet factus, abiectus, & nouiſſimus virorum, vltimus & deſpectus. Iſaias 50. cap. eodem dicto. Iſaias 41. de Chriſto: *Noli timere vermis Iacob, qui mortui eſtis ex Iſraël: Ego auxiliatus ſum tibi, dicit Domi-*
75 *nus, & Redemptor tuus ſanctus Iſraël.* Humanitatem Chriſti Pater alloquitur æternus, vocatque filium vermem, mortuumque ex Iſraël. Hic eſt vermis ille Ionæ capite 4. qui hederam eroſit, mundique fiduciam, ad cæleſtiaque homines aſpirare edocuit, ſimulque miſericordiam, & pietatem: nam ſi Ionas de hederæ eroſione doluit, cur, inquit Deus, de Niniue non miſerebor? Vermis hic crucis lignum alioqui grauiſſimum ſic eroſit, exeſit, vt & ſi naturæ viribus teredine affici non ferret oliua, cupreſſo, & palma conſtructum, tineis quæ affici nequeunt, viribus tamen Deitatis ſic eroſit, teredineque affectauit, vt poſteà leue, facile, à quolibetque ductile ſubſtitueretur, nobiſque offerretur, Chriſto geſtabile iam, & ductile, quilibet vt poſſit crucem tollere, illumque ſequi; Crux iam facillima & leuis, onus leue, & ſuaue iugum, onus, merces pretioſiſſima, qua cœlum emitur, iugum, quo vehimus onera cum Chriſto,

qui

Digitized by Google

qui infinitæ potentiæ cùm ſit, nil quaſi nobis ferendum reliquit, quæ ſibi crux ſola, opprobrium, dedecus fuit, nobis onus, merces, iugum, cum Chriſto eodem iugo vincti, ſuccedit gloria & honor, quæ illi dedecus, infamia grauis, difficilis, facilis nobis, leuis, non ſola, cum Chriſto imò, non integra, ſed eroſa, & exeſa, hoc vermiculo terebrata: qui non ſecus ac phœnix generoſa, & illuſtris lignis iis appoſitis, Sacerdote ſecundùm ordinem Melchiſedech, qui panem & vinum ſacrificio obtulit, propriumque corpus, & ſanguinem Deo. Fuere hæc quæ Melchiſedech obtulit Geneſeos 14. Abraham, Rex Salem, & Sacerdos ſimul. Lignis iis ſtrueque lignorum ſuperpoſita loco Caluariæ, igne charitatis flagrauit, ex ſeque rediens vermiculus hic, in æternum Phœnicem commutatus abiit, vi Solis diuinitatis, paratis lignis odoriferis ad Orientem diuinitatis versùs. Machabæorum 2. cap. 9. de ſcelerato Antiocho diris cruciatibus, & morbis ob ſua flagitia à Domino percuſſo ſic dicitur: *Nunc humiliatus ad terram in geſtatorio portabatur, manifeſtã Dei virtutem in ſemetipſo conteſtans, ita vt de corpore impij vermes ſcaturirent, ac viuentis in dolore eius carnes ſcaturientibus vermibus effluerent.* Conſumunt vermes ea ex quibus generantur, conſumit tinea alioqui minima, & teredo molis puſillæ, ligna vaſtiſſima, ingentis molis, cùm & duræ, ſolidæque ſubſtantiæ, cùm ſit tenerrimus omnium vermiculus, & molliſſimus ſecundùm interiora, & ſi duriſſimus extrà, teſta conſtantiſſima obductus; Ariſtoteles eo loci recenſuit, Plinius, alij locis adductis. Quibus aſſonant verba Dauid Regum 2. cap. 23. illa quibus inquit, enumerans Dei viros fortes qui prælia geſſerant, & cum eo dimicauerant prælia Dei. *Hæc nomina fortium*

Dauid, Dauid ſedens in Cathedra, ſapientiſſimus Princeps inter tres, ipſe eſt quaſi tenerrimus ligni vermiculus, qui octingentos interfecit impetu vno, poſt hunc Eleazar. poſt hunc Semma. Dauid Chriſtum ſignificat. Dixit ipſe eodem capite, vbi ſic: *Hæc ſunt verba quæ dixit Dauid filius Iſai: dixit vir cui conſtitutum eſt de Chriſto Dei Iacob.* Iſte ergo tenerrimus vermiculus ligni eſt Chriſtus, qui lignum crucis duriſſimum confecit, eroſit, exedit diuinitatis vi, interioribus molliſſimus, miſericors, piiſſimus, qui ſecum feſtucas ligni fert crucis inſertas, & innatas quaſi, teſta obductus incorrupta, & duriſſima, ventris virginei matris Deiferæ, ſine labe, integra, & inſuperabili teſta vallatus, humanitatis inculpatæ; vt ſit crucis teredo Chriſtus, & ligni tinea, mortis, inferni, peccati & culpæ, pœnæque nō minùs. Hęc eroſit, terebrauit, exedit, vt leuia, & facilia ſupereſſent, poſſetque imbellis quilibet facilè pertractare exeſa & terebrata, ferret vt quilibet facilè hæc omnia. Hac in Cathedra ſedens Dauid eroſit mundi cathedram, ſapientiam confudit mortalium, ignorantiam probauit, ſtultitiam, & quæ ſtultitiam iudicabant gentes (Paulus dixit) crucem, & ſcandalum iuſtificationem ſtabiliit, doctrinam, ſcientiam ſalutis, veritatem, ſapientiam. Vermē hunc immobilem ſupereſſe genitum ſemel atque ex eadē materia ſubiecti Aureola peruolauit illo congenita, aditu quà vermis parauit viam, parte eroſa, & exeſa, hacque elata erodere ceſſare, requieſcere, anteà excedentes erodenteſque continuò, ſine intermiſſione.

De

De Tineæ myſticis ex natura animantis in ſcriptis ſacris.

CAPVT XIX.

DOcet eo loci Ariſtoteles, Nicander, & Plinius, 77
reliqui autores dicti, Tineã in lignis procreari plenilunio reciſis, quòd humiditate vitioſa, ſuccoq; excrementitio abundent, luna plena eo tempore, vt putreſcunt magis, carieq; afficiuntur plus multò, quã lunæ decremento aut ſilente luna; norunt agricolæ, qui vites decreſcente lumine, arbores omnes amputant, non alio, ligna reſcindunt, aliàs teredinibus replentur, erodunturq; facilè, euaneſcunt & putrẽt. Ligna crucis, plenilunio Martij reſecta, excrementitio humore plena; referta vitioſo ſucco noſtrorum criminum, populique inuidia rebellis, luna plena, in oppoſitione ad Solẽ iuſtitię, lumine ſcripturarũ pleni, luna, mente peruerſa, malitia vitiorum ſoluti, & humidi affluentia rerum, Martio deliciarum verni tẽporis, concupiſcentiæ furẽtes, eo vt animantia furũt, inſtigata feruore: exeſa ſunt vermiculo, teredine, Chriſto, eroſa, lacerata, cuius virtute facilia ſupersũt & leuia, onus iam leue. Eo imò tempore plenilunij eſt noxium arboribus amputare ſurculos, quòd humor diffluat reſecta parte eo tempore nimius, vt cum eo alimentum dilabatur facilè; abundant omnia humore, lumine aucta luna in oſſibus, humidiſque medullis, cerebro, & aliis eſt videre, maris fluxibus, & refluxibus. Tinea erodit, perpetuò abſumit, conficit, media putredine ortus vermiculus, non cariem, non putrem materiam, ſanam imò, liberam, integram. De

Digitized by Google

hoc dicitur Machabæorum loco citato, de corpore impij vermis, de vitiorum putrilagine, vitij, & luxus, molli, & humida viuendi ratione, vermes conſcientiam erodentes ſine intermiſſione. Tum de impuro, obſcœnó, & inquinato corpore, tetris humoribus referto, inclinationes corruptæ, & vitioſæ, *corpus quod corrumpitur, aggrauat animam*, affectat paſſionibus ſubortis, vitio corporis tetri impetit, lancinat animum, vt hac ex parte labaſcat faciliùs, vitiiſque inquinetur, ex quo ob humorum putrilaginem, & cacochimiam, vermes, putredo; vermes hinc ex corpore impij. At ſanam eius portionem & partes vaſtãt orti ſemel ex aliis obſcœnis, & ſpurcis; cõtrà ac iuſti qui corpus ſuum non coinquinauerunt, vermibus non lacerantur, *neque enim dabit Deus ſanctum ſuum videre corruptionem*, corporis adhuc ſi opus eſt, quòd non coinquinauerit carnem ſuam vitiis, & immunditia; priuilegium iuſtorum dum decet: nulli ſceleſtorum hominum conceſſum, ſine arte & fucis; imò quando ab hoc vermis genere excuſarentur impij, à Tinea illa, quæ conſcientiæ tabulam erodit, qua naufragium fugere potuerunt, ſubmerſionem imò, non liberantur, afflictione ſumma, & dolore viſcerum acutiſſimo, Marci 9. capite de verme & tinea hac conſcientiæ impiorum. *Vbi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur*, de damnatis ſubmerſis, Iſaias 51. *Sicut enim veſtimentum, ſic comedet eos vermis, & ſicut lanam, ſic comedet eos tinea*; vbi vermem veſtimento, & tineam lanæ aptauit. Lana enim peculiarem vermem generat dictum Græcis λίτα & λύτα, qui & tuberculis ouium, & abſceſſibus factis, ſolet progigni, lanæ prouenit, pinguiori eius parte genitus, frigoris impatientiſſimus, & cùm lana & pilis muniatur, à frigoriſque iniuriis vindicetur,

in

in gratiam tanti beneficij accepti, lanam exedit, miſeras oues deſtituit velleribus, vt rigeant frigore, & algeant ipſe & ipſæ. Sibi excidium tandem vt paret, lana & munimento deſtitutus, frigore rigens in pœnam commiſſæ ingratitudinis. Veſtimentum vermibus abſumitur, qui perfectiores eius demoliuntur partes, depuratioreſq; latè diximus anteà. Exeditur, vt integer cùm videatur, nil ſit aliud præter puluerem & cineres, & cùm conſiſtere credatur, caries ſola, putredóque ſubſiſtat. Haud ſecus impij conſumentur ſicut veſtimentum à tinea, ad ſydera euecti, ſuperbi, & elati ſuccedere omnia ex voto cùm ſperabant conſiſtere; puluis, tineis vitiorum eroſi, lacerati, diſcedent iis eiſdem quibus gloriabantur, vitiis ipſis quibus erant conuoluti, iis quibus fuere educati amicis, creati fauoribus, & in altum euecti, muniti artibus, occulti occaſionibus, ſicut lana ſubdit Iob, eo loci, Tineis, antequam veſtis fiat & habitus vitiorum ſcilicèt, primis liminibus malitiæ, antequàm vota impleant, in lana erit tinea abſumens percuſſa quæuis, iis eiſdem vitiis diſſipabuntur, vitiaque cum illis ſimul, ne ſuperſit aliis tantæ nequitiæ exemplum, depaſcentur propriis ſceleribus, quæ ſuæ carnis procrearunt paſſionibus, vt munimentis deſtituti ipſi, & vitia alta deficiant, conſcientiæ verme erodantur iugiter; lacerabuntur vſque quò Aureola euolet in cœlum papilioque, ſuſpiria, voces, ore reſerato ſpiritus, quo illa aditu facto aſcendat ſpiritus, vt hoc remedio vermis quieſcat, erodereque deſinat (iam ſuprà.) Quàm pauciſſimi ſunt vermes, qui Aureolam non pariant, papilioneſve magnos, aut paruos ipſis emortuis, vel viuentibus, à quibus ſolùm accidentibus euariat alata progenies, non eſſentia. Quàm minimè verò, & id rarò figura,

Ariſt. retulit quinto de Hiſtoria animalium capite
19.Plinius libro 11.capite 22.& 23.iis ſeruata tamen
natura,& ſubſtantia, ſpecieque, ſolùm accidentibus
alia, cùm eaſdem omnino actiones, naturæ eiuſ-
demque ſeruent ritus vniuſque ſpeciei opera, qui-
79 bus identitas,diuerſitaſve naturæ eſt penſanda. Ver-
mis ſericinus dictus Bombyx, & Bombylis: poſteà
poſt primum ſomnum Necydalus compellatus, vl-
timò vermis adhuc figura ſeruata Bombyx, & ſu-
ſurro, vſque dum Aureola nuncupatur tandem in
papilionem aſcitus. Semen Bombycinum calore al-
teratum,in minutiſſimos vermiculos diſcedit,dictos
Bombylios, qui poſt diem quintum ab ortu, ſaturi
foliis mori, die vno & dimidio, ſexto & dimidio
ſeptimi dormiunt altiſſimè, vt poſteà ſomno excuſ-
ſo, veſte priori nigra depoſita, ſeſe repleant iterum
eodem cibo natura parato, vt tranſacto ſeptimo
denuò ſopiti, trium dierum ſpatio quieſcant ſemi-
mortui animantes, decimo ad initium vndecimi
Necydali quaſi morte liberi, eo tempore compel-
lati, vſque dum Bombyces poſt tertium ſomnum
decima tertia actum ad principium quarti decimi
veniūt,cibo iterum pleni,vndecima Bombyci, quòd
Bombos edant, ordirique incipiant è viſceribus de-
tractis filis,cuculos aſtruant,obſtupendum,& ſuper-
bum ſepulchrum eorum, in quo tandem reponun-
tur, ab ortu mortem ruminantes, tractanteſque de
ſepuchro & tumulo,nati ſemel, primum & vltimum
eorum opificium,docti moriendi ſcientia,& doctri-
na,ſtruentes ab initio feretrum,ſepulchrum,in quo
nullus fuerat repoſitus ſomno tridui tranſacto, vt
aſcendat Aureola, vna natura, & ſubſtantia, defun-
cta cum verme, ſemenque vermium relinquat, con-
greſſu mutuo albo ſuppoſito linteò,vocatur ab Ariſt.

Eruca

Digitized by Google

Eruca Bombyx,poſteà vermis,tandem aureola,papiliovè;ore net opificium mirabile, permutatus vſque ad Aureolæ exortum, tunc verè emortuum, propria virtute relicta à ſe ipſo cadaueri proprio,poſt triduū leuatus in Aureolam,ſpeciei eiuſdem, naturæ vnius, ſata ſemine eiuſdem animantis, virtute eadem propria, ſine alio agente, ſeſe imò, diſponente ſemine materiam propriam diuerſis ſuis partibus, vt illa reſultet,ſolùm accidentibus varia, recluditurque vermis, emoritur, vt reſultet illa, voluntariè incluſus, oblatus quia voluit. Vermem ſe prædicat Chriſtus, vermis Bombycinus, humanitatem pertexuit,cuculum,vbi abdidit ſeſe,ſepulchri triduo,ſomno illo tridui Aureolam excitauit,glorioſus reſurgens,mortuo priùs, ſemimortuuſve Bombyx diuerſarum ſubſtantiarum virtute, immortalis ſecundùm diuinitatem, mortuus & ſi Deus carne, humanitate mortali, & paſſibili,peruolauit ad æthera virtute propria,*non rapinam arbitratus ſe eſſe æqualem Deo*,ſeſe de ſomno excitauit,regeneremur vt nos homines ipſius partes,& naturæ eiuſdem homines,& adoptione Dij,gratia,vt in ſua virtute reſurgerè poſſimus emortui iam. Leuauit ſe,virtute propria ſuſcitauit, noſque hac accepta è capite noſtro Chriſto propria virtute excitamur, myſtici corporis, vt & reſurgat homo propria virtute ſui capitis, poſt ſomnum, morteṁq; & reuiuiſcat.Dormit Bombyx intra cuculum cōtextum,de cuculo ſepulchri vbi nondum quiſquā fuerat ſepultus ſurrexit, tela noſtræ redemptionis ordita, noſtræ iuſtitiæ, iuſtificationis noſtræ, priùs mortuus,vt magnam prolē generaret, Aureola in albo Euchariſtiæ, vnione Chriſti nobiſcum facta; communione ideò dicta. Tinea etiam inuolucra net quibus euoluitur, ſimilia telis araneis, telulis quibuſdam perlucid s

contexta, vt & vermes alij more ſecundinarum, quibus infans vtero continetur, adueniunt in ſeminibus variæ, & diſſidentis naturæ, gurgulio tritico, fabis, ciceribus, caſtaneis aliæ & aliæ. Eſt illud tamen notandum, ſemel ac domicilia fabricauit, eroſis ſeminibus Tinea, labore tanto, cura & ſollicitudine, medulla omni exeſa, quò amplior domus, latior ſuperſit, & pateat magnificentior, illuſtrior, quæ vt fiat, non ſolùm ſufficiens alimentum è medulla diſcidit, abſumpſitve tantum quantum victui eſſet ſatis, imò ſuperbæ domui conſulens, medullam omnem terit, deſiicit; cogi magnificas ſemel ac aſtruxit ædes, penuria alimenti, deſerere; alióque commeare, quas tãto temporis diſpendio ſtruxerat, cognita inſcitia, alimenti iacturæ, oſtentandi occaſione irrogatæ, domũ quam alimenti proprij prodigalitate, aliorumque fabricauit iactura, finiat non priùs, quàm deſerat. Quibus locus ille Iob. 27. c. cõſtat, quo dicitur: *Ædificauit ſicut Tinea domum ſuam, & ſicut cuſtos fecit vmbraculum*, de impio. Quò loci, eorum quæ acquiſierit, non fruiturum prædicat, inſtar cuſtodis, qui facit vmbraculum, vt cuſtodiat fructus alienos, quorũ ſibi denegatur vſus, ſolúmque auarus obſeruat, vt expendat alter. Et ſicut cuſtos qui fecit vmbraculum, vt à calore & æſtu, Soliſque inclementia tueretur, quod tandem Solis ardore abſumptum, æſtuque exſiccatum poſtquàm fructus capeſsêre alij, quos cuſtodierat ipſe, igni committitur, qui Solis æſtus defenderat, vitaueratque incendia, ardores, ſic impij ſanguinis expenſis aliorum, ſubſtantia, & alimento domos magnificas erigentes, templa imò, delubra, cogentur diſcedere ſubitò, vltore Deo, diſſipata ſubſtãtia pauperum, pupillorũ, viduarum, mitteturq; vmbraculũ illud in ignem, qui medio vitiorum igne, vmbracula

deli

deliciarum pararunt, vt delicioſè viuerent, exuretur igne adaucto voluptatibus, igne tandem inextinguibili, & æterno. Tinea, & ærugo non ſemper viuum notant aliquid, cariem imò, ſubſtantiam putrem, & exeſam ſignificant multoties, ſine viuenti aliquo congenito, velut ferruginem, & æruginem, quaſi æris genitum, aut ex ære genitum putre quid, rubiginem vocant alij, muſcumve, Plinius lib. 34. cap. 9. Æra exterſa celeriùs rubiginem trahunt, quàm neglecta, niſi oleo perungantur. Imò & ſegetes rubigine affici, muſcove hoc, docuit Theophraſtus lib. 4. de cauſis plantarum, c. 7. Eſt ærugo incidentis ſegetibus humoris putrefactio, quo vitio ſpicæ marceſcunt, & in puluerem fœtidum abeunt, confriatileſque ſuperſunt. Significat ærugo & pecuniam ex ære conflatam. Horatius & Iuuenalis docent, & Seneca lib. de breui vita. Metallis ergo ærugo & Tinea hæc accidit, & ſi Tinea aliis multis, quibus non ærugo, veſtibus & aliis dictis. Theſaurus non ſolùm auri ſummam notat, ſed quarumuis rerum pretioſiſſimarum copiam, imò & non ſolum pretioſarum, ſed & rei familiaris multitudinem, & prouentum copioſum, obſeruatum & repoſitum, ſiue veſtium, ſiue communium aliarum rerum. Quo ſignificatu theſaurizare idem eſt, accumulare, & ſeruare rerum copioſam ſupellectilem. Theſaurizantur hoc ſenſu triticum, lana, ſemina, ſegetes, fructus, & alia. Imò &. in malam partem ſumitur non minùs, vt theſaurus ſtupri, & mali theſaurus. Plautus in Amphyt. *Teneo theſaurum ſtupri.* Idem in Mercato. *Quid enim theſaurum hunc apportaſti mali?* Eſt *theſaurus* quaſi Θεὸς, Deus, aurum αὖρος, aurum Dei, quòd fortè fortuna inueniatur Deo elargiente quaſi, docet Quintilianus lib. 2. cap. 7. iis: *Abundabunt autem copia*

verborum

verborum optimorum, & compoſitione, ac figuris iam non quæſitis, ſed ſponte, & ex repoſito velut theſauro ſe offerentibus. Cicero 1. de oratore. *Theſaurus rerum omnium memoria.* Tobias 4. capite. *Quomodò potes, ita eſto miſericors, ſi multum tibi fuerit, abundanter tribue, ſi exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri ſtude, præmium enim bonum tibi theſaurizas in die neceſſitatis*, vbi theſaurus bonorum operum vocatur cumulus. Amos 3. capite. *Et neſcierunt facere rectum, dicit Dominus, theſaurizantes iniquitatem, & rapinas in ædibus ſuis.* Paulus ad Romanos 2. *ſecundùm autem duritiam tuam, & impœnitens cor theſaurizas tibi iram in die iræ.* Theſaurus ergo omnium eſt, idemque cumulare, theſaurizare. Varia ergo Tinea ſignificat ſcriptis ſacris, morbum enim capitis ad modum tinearum, fauorum mellis, de quo ſuprà: dictus *fauus* medicis, & *melicerides*, quòd emanet, tineæ illius laceratis locis, ſuccus quidam mellis inſtar. Signa Eſdræ 4. lib. capite 8. vbi iuſtorum ſtatum depingit iis: *Radix mali ſignata eſt à vobis, infirmitas & tinea à vobis abſconſa eſt, & in infernum fugit corruptio in obliuione.* Radix mali ſignata eſt à iuſtis, vt vltrà non creſcat, nec germinet; hoc eſt, ſignari: de impiis enim Iob 4. *conſumentur velut à tinea*, iis ipſis vitiorum generibus, quæ procrearunt, iis punientur, vt per quæ peccarunt, torqueantur, vt veſtis corrumpitur, & exeditur ſuiſmet progenitis, & exortis, & iis quæ nutriuit, & produxit. Quò capite 13. dixit: *Qui quaſi putredo conſumendus ſum, & quaſi veſtimentum quod comeditur à tinea.* Corruptibilis ab intrinſecis principiis homo, contrariis elementis conflatus, ratione & ſenſu contrarius, potentia potentiæ, lex legi repugnans, iis intrinſecus altis, & nutritis propria ſubſtantia, iis corrumpendus ſum, & quaſi putredo, & caries cõſumendus,

Digitized by Google

mendus, putredo enim conſumitur, & ceſſat morte, quæ viuo contigit animali; morte conſumendus ſum, putredo enim totius, aut partis, morte totius, aut partis, prout fuerit, ceſſat recisione partis putridæ. Filo ergo vitæ præciſo conſumendus ſum, vt putredo, & ſicut veſtis, quæ comeditur à tinea, intrinſecis genitis paſſionibus & contrariis principiis internis paulatim, & inſenſibiliter, aliàs ſi ſenſibiliter fortaſſis corrigeretur vitium, & corruptela. Quò maius malum eſt hoc, à tinea corrumpi, viuendumque cautè & vigilanter.

De Æruginis & Tineæ tropis in ſcriptis ſacris.

Capvt XX.

Eccleſiaſtici 42. *In medio mulierum noli commorari, de veſtimentis enim procedit Tinea, & à muliere iniquitas viri.* De veſtimento, de habitu, de conſuetudine Tinea, & de Eua viri iniquitas, imò commorari noli, nam otium, diſſidium, contrarietas, tineam cauſant, corruptionem, & cariem. De veſtimento procedit tinea. Eſt mulier, & de veſtimento viri, de corpore viri ſumpta, de veſtimento, de carne noſtra Tinea paſſionum, & originalis, actualiſque peccati tinea & teredo. Noli ergo in medio mulierum commorari; veſtes enim quæ in medio illarum ſunt, facilè tineis afficiuntur, quòd ventilentur, & diſſlentur minùs, omni ex parte impedito ſpiritus flatu, & inſpiratione cohibita ſpiritus Dei. Noli commorari in medio mulierum; de veſte viri, de veſtimento enim, de carne noſtra tinea, peccati labes, & infectio procedit; de appetitu, de paſſionibus noſtri habitus, & carnis, & de muliere iniquitas viri, de car-

ne,

ne,de ſenſu,de appetitu;rationis iniquitas,&auerſio, cõuerſioque ad commutabilia bona, mala maiora; è muliere, & earũ occaſione vitium,iniquitates, commercio, & familiaritate. Iſaias 14. c.vbi vaticinium de Iudæorum conſolatione, à Babyloniæ captiuitatis liberatione, punitioneque Pharaonis profert. *Detracta eſt ad inferos ſuperbia tua, concidit cadauer tuum ſubter te, ſternetur tinea, & operimentum tuum*
82 *erunt vermes*. Eſt ſumma corruptio, quando iam tinea deſerit ſubiectum ex quo progenita eſt, quòd ſint abſumptæ omnes partes vtiles; adeò vt non ſit quo paſcatur; ideò deſerunt ſummam corruptionẽ,odoreque grauiſſimo cadauer terrum,deciditque ſumma putredine illa, demolito ſubiecto,vt tinea adhuc cõtineri non poſſit, quo ſubtus volutatur, loca quærens tutiora,& calidiora, minus difflata & perſpirabilia, vt eadem diſpoſitione putredinis,qua eſt ſuborta conſeruetur, quo ſubtus corpus cadauer ſternitur illa,& colligitur magis, reconditur; ſummam notans putredinem & cariem, putremque ſtatum. Cùm enim ſint eroſa interna omnia,& deciderit exeſo toto, cutem erodere vltimò tentat; carioſa enim omnia cutem vltimò,tinea exeſam remittunt, cutiſque vltimò exeditur, quòd frigida ſit & denſa,compactaque magis,afficitur carie ideò minùs, & putrilagine: oſſa tardiùs, quòd frigidiora, putredini reſiſtentia magis,caloriq; putrefacienti denſiora,vt hinc antiquiſſimis cadaueribus oſſa, & cutis reſeruentur. Iob dixit alio:*Operimentum*(ſubdit)*tuum erunt vermes*. quòd ex humidioribus, mollibuſque partibus naſcantur abundantioribus in miſto, quòd vita in calido, & humido conſiſtat, ex ſiccioribus tineæ copia paucioribus: hinc *vermes operient illum, & tinea ſubtus eum ſternentur*. Imò puluis qui è partibus veſtium, earumve

Digitized by Google

earumve rerum quæ tineis ſcatent, partes, inquam, illæ in puluerem verſæ, deciſæ iam, & prolapſæ corpore alterato eodem, puluiſque ille quo eſt illa ſubſtantia referta, & ſubtus illam pondere reſidet, in tineas abiit natura conſimili, quæ ſemel genitæ, & cadauer lacerant, & exedunt, impetuntque ſemel natæ, vermibus conſperſo, mollium partium ſummæ putredinis nota & corruptio ſumma. Hac minatur Pharaonem Iſaias eo loci dictis ſatis iuxta naturam huius animalculi verbis. Vitia vitia corrumpunt maiora minora, tineæ vermes alimento ſublato & conſumpto ſubiecto, Martem deſerunt, vt incumbant Veneri, iram, rixas, ſeditiones, vt laſciuiam, mollitiem, luxuriã ſectentur, pacifici & molles fiunt, fœminei, quieti, vt laſciui, & vt appetitus concupiſcibilem proſequantur partem, iraſcibilem remittunt: Vermes, tinea, corrumpentes, & malo contagioſo, & maiori corruptione, alium vitiantes. Chriſti ſanguinis expenſis ceſſant inimicitiæ Pilati, & Herodis, *in illa die facti ſunt amici*, ceſſant rixæ, & contentiones, ſacrilegio & crimine læſæ maieſtatis, iniuſtitia & malitia, Deicidio & homicidio, tineiſque vermes, & capite 50. Iſaias. *Ecce Dominus Deus auxiliator meus, quis eſt qui condemnet me? ecce omnes quaſi veſtimentum conterentur, tinea comedet eos.* Qui & ſi ad literam ſenſus figuratus de Chriſto eſt, tamen tropologicus extat ibidem contentus. Deus miſeretur, accuſat neminem, vt remittat, accuſat, non vt incuſet, vt abſoluat imò, dimittat, Dæmon vt pœna afficiantur, & ſupplicio puniantur mortales, Deus vt conuertantur. Ioannis 8. mulieri adulteræ; *Vbi ſunt qui te accuſabant? nemo te condemnauit? neque ego te condemnabo.* Vitiis deterſis, & pœnitentia ſalutari detritis, non cõdemnat Deus; vbi vitia

quæ

quæ accuſabant, non adſunt. Sequentibus verbis de patriæ ſtatus ſecuritate verba texens propheta, inquit, *quæ condemnabant me paſſiones carnis*, appetitus leges, dæmonis ſuggeſtiones, mundi occaſiones, *quaſi veſtimentum contærentur*, cum hoc corpore mortis huius, vt Paulus dixit, ceſſabunt & finientur, quaſi veſtimentum hoc, & caro, corpuſque mortale, & cum eo ſiſtent hæc, Tinea comedet eos affectus, vt comedet veſtem cuius erant ij colores, & affectus carnis, vt ſim liber, immortalis, ſecurus patria, quaſi veſtimentum conterentur, ex ſe ipſis, ex carne genitis, ad carniſque cõſumptionẽ deficient, carnẽ, veſtẽ ipſam lacerantes, & conterẽtes, ex qua fuere orti. Tinea, vitiumq; illud quod in paſſionibus ex eadẽ carne fuit natum, hoc & carnem abſumet, vaſtabit. Vitia enim omnia cùm exceſſus ſint moderati & iuſti, in natura adhuc corporea cõſtituta meta & proportione, tẽperiẽ labefactant noſtrã, & mediocritatẽ, pariũt morbos, ægritudines cauſant, affectuſq; quibus natura corrumpatur, & deſit genitis & congenitis ſemel. c. 15. ſic Iſaias; *Sicut enim veſtimẽtum, ſic comedet eos vermis, & ſicut lanam, ſic comedet eos Tinea.* Vbi vermem vocat tineã ipſam viuentẽ, animalculumq; tineã dictum. Tineã verò cariẽ ipſam, rubiginemq; & vermẽ dictum *Lyta*, qui lanam & abſumit (ſuprà retulimus) in ouibus procreari ante tonſurã, Oſeæ 5. c. minatur Dominus Iſraël iis: *Et ego quaſi Tinea Ephraim, & quaſi putredo domui Iuda.* Cùm enim malitia Ephraim eo increſceret, vt vero Deo relicto ad Deos falſos, regis naturalis obliti, ad Reges & tyrãnos cõfugiſſent, inquit Deus; *Et ego quaſi Tinea Ephraim.* de Chriſto intelligo minante Synagogam rebellẽ; ex eadẽ enim veſte de carne noſtra ortus vermiculus abſumet vetera omnia, & erit Iudæorũ tinea Ephraim, quò conterentur

terentur vermiculo hoc, non ſecus ac attrita eſt vermiculo hedera illa vitioſa Ionæ. *Eritque Deus Tinea Ephraim*, caries, putredo, qui aura placidiſſima illis extiterat, qua vindicabantur à putredine, & corruptione vitiorum, erit illis corruptio, & labes permiſſione flagitiorum, tradenturque in reprobum ſenſum, permittente, & puniente Deo malitiam eorum, orieturque nimio luxu & mollitie illorum, vltor & vindicator criminum, non ſecus ac Tinea putreſcentibus veſtibus, laniſque vdioribus & oleoſis magis prouenit multò, ſic adueniet tinea Ephraim populo delicatiori, & molliori, propter humidam eorum, mollem, & delicioſam viuendi rationem, putredo & tinea illis aderunt, Deuſque ipſe, qui aura ſpiritus placida, & ſuaui difflabat, quo minùs putreſcerent ventilati aura ſpiritus Dei; ipſe erit ventus exurens, putrefaciens, & corrumpens omninò, non aura ſpiritus, imò turbo obcæcans & corrumpens, ſubuertenſque omnia. Baruc. 6. c. vbi vaticinatur, Iudæos apud Babylonios captiuos poſt ſeptem generationes liberandos, hortaturque vt ſibi ab idololatria caueant illorum, ex plurimis oſtendens imbecillia eſſe idola, ac vaniſſima, inquit; *Coronas certè aureas habent* ſuper capita ſua Dij illorum, vnde ſubtrahunt ſacerdotes ab eis aurum, & argentũ, & erogant illud in ſemetipſos; Dant autem & ex ipſo proſtitutis, & meretrices ornant, & iterum cùm receperunt ipſum à meretricibus, ornant Deos ſuos. Hi autẽ non liberabãtur ab ærugine & tinea. Opertis autem illis veſte purpurea, extergunt faciem ipſorum, propter puluerem domus, qui eſt plurimus inter eos. Satis ad literam iuxta huius animantis naturã dictum, cùm pulſuis, loci ſquallor, & puluerulentia; quæ ideò puluere

SSſſ plena,

Digitized by Google

plena,quòd non difflentur;ſi enim difflarentur,puluis tenuiſſimus, & facilis excuteretur omninò, qui generat putredinem,vt Ariſt.4.Meteororum edocuit c.2.& Galenus 1.de differentia febrium c.3.& 8.methodi c.2.& 3. & tineas generent calore, aëre non ſubintrante,nec exſuflante contenta eo loci,quo veſtes exponuntur auræ frigidæ,ne tinea atterantur,& quas cupimus carnes ſeruare diutiùs aëri frigido exponimus,lociſque calidis & pulueruIentis in cineres abeunt,& puluerem, & tineis eroduntur illæ.Tinea ergo contèrentur,cùm puluere abundent tales, domuſque eorum puluere ſint refertæ, meretricibus; carne è puluere formata,paſſionibuſque carnis,meretricibus,carne ex puluere eodẽ formata ac vir, ex viro mulier,ex coſta viri obliqua natura,coſta fragili,ſine medulla,à recto deuiás.Puluis eſt mulier,obliquaque coſta, non recta.quo puluere ſcatent ſquallidi,& immundi, & faciem extergunt verecundiæ, cum medio pulueris dormiant fornicantes,& adulterantes,faciem mundam oſtentantes, & veſte purpurea induti,immundi,& ſquallidi omnes,hypocriſi nimia;faciem depurgant toti immundi,quòd eam in propatulo exhibeãt,occultis reliquis puluere plenis,aliàs nec detergerent faciem in hominum commendationem; faciem, non interna, & ſi videat Deus,tineam tamen & æruginem non effugient.Nã cùm tinea veſtes laneas præcipuè atterat, & ſi omnes inuadat, & puriores magis, depuratioreſque lanas priùs,ſi non ſeruentur cura, ſollicitudineque maiori;ſi enim de iis curetur minùs reliquis, tinea afficiuntur citiùs multò,ideo de iis dicitur,veſte purpurea cocco tincta,& puluere coccino obducti,domos habitant pulueruIentas,regali veſte,& inſignia puritatis,

tatis,& perfectionis maioris geſtãtes, medio puluere vitam agẽtes,tinea inficiẽtur, & ærugine,illi qui in exẽplum aliorum cõſtituebãtur,aliorum duces, Eccleſiaſtica bona diſpendẽtes meretricibus & adulteriis. Sacerdotes legis, Magiſtri,Doctores purpura in- 84
duti,Cardinales,alij,tinea afficientur; & ærugine, ſi medio puluere viuant,coronis ſacris, ſacerdotio ſi abutantur,& coronas, Eccleſiaſtica bona erogent ſi meretricibus, veſte purpurea ornati, nil enim æquè ac purpura Tinea eroditur,laceratúrque, quòd lanis putiſſimis conſtet, & quòd puluere coccino ex vermibus cocci gnidij intingatur, qui vermium eſt productiuus facillimè,quaſi naturam redoleat ſuam priſtinam.Dei aurum,& argentum dum diſſipant,& meretricibus condonãt,& recipiunt iterum turpem quæſtum.Matth.6.Lucæ 10.theſaurizare iubet Deus in cœlo, quod ærugo & tinea non poſſit demoliri ibidem repoſita,cùm aura, ſpirituque Deo difflentur omni ex parte, cocta priùs,& omni humiditate ſuperflua, exoluta eodem igneo ſpiritu, qui poſteà temperat,recreat,reficit, conſeruat,depurat,quò ibi difflata, & ſpiritu perpetuo flante flata, æruginem aut tineam contrahere nequeunt: In monte æternitatis difflata,humida lachrymarum, hic ſecus regione hac & valle hac,quò putreſcant,tineaque,& ærugine afficiantur, in valle hac miſeriæ & lachrymarum noſtrarum paſſionum, tot tantiſque impedimentis non ventilata ſpiritus aura,Iacobus 5.c.*Agite nunc diuites, plorate vlulantes in miſeriis veſtris, quæ aduenient vobis,diuitiæ veſtræ putrefactæ ſunt,& veſtimenta veſtra à tineis comeſta ſunt, aurum & argentum veſtrum æruginauit, & ærugo eorum in teſtimonium veſtrũ vobis erit & manducabit carnes veſtras ſicut ignis;Theſauri-*

zaſtis vobis iram in nouiſſimis diebus, vbi theſaurum veſtium, & metallorum congeriem, rerumque aliarum vocat. Diximus tardiùs, citiúſve omnia putreſcere poſſe igne dēpto, niſi hic vi aſtrorum, eminentia calidi putreat, quòd alteretur illis remiſſo in calore, iam impuro elemento aut tenuato, vt partes ſolum ſuperſint craſſiores, corrumpaturque ideo vi cæli, ex Ariſt. 4. Meteor. c. 2. & 3. Eſt putredo calidarum partium miſti exolutio à calore externo ambientis facta, & extrinſeco rei quæ putret, quo miſtum ſoluitur, & miſcella; vt latè Ariſt. 4. Meteor. & Galenus locis ſuprà adductis, partibus tenuibus miſti exolutis, calore alteratis, & tenuefactis, putreſcit, & ſoluitur miſtum, vt vina calore aceſcunt, in àcetumque abeunt, & fugiunt, acuuntque, & quæ putreſcunt, frigida ſuperſunt, iam putrida, & ſi interim dum putreſcunt, caleant amplius; quò ignis cùm à nullo caleſcere poſſit, cùm ſit omnium calidiſſimus, putreſcere nequit vera putredine, præterquàm à cælo iis modis. Eſt hæc paſſio miſtorum coctio, cruditaſque. Ariſt. docuit Meteor. 4. 2. c. omnia verò eo dempto poſſunt modò de facto, vt ſunt in natura, citiùs hæc illis, aurum, argentum, & alia rancida fiunt, & putreſcunt tandem, æruginemque contrahunt; Videre eſt in auro, & argento, quæ mundantur, vt ſplendeant multoties, inſenſiliter rubigine alterata ſubſtantia deterſa, quo tandem deſinunt, & deficiunt, vt margaritæ ſeneſcunt, & temporis tractu marceſcunt rācidæ, æruginem verò, rubiginemque, virtutem excedentem, & cauſticam obtinere, epuloticam Græcis dictam, dixit Galen. 3. Metho. c. 6. 7. ſimplicium. 2. per locos, Dioſco. lib. 5. c. 48. Plin. Paul. Ætius capitibus de ærugine, Ariſt. Quò ſecundùm naturam æruginis

ſatis

ſatis eſt dictum; ærugo theſauri veſtri carnes veſtras exedet, & cauſtica, igneaque, & exurenti virtute comedet carnes veſtras, abſumet, & teret, ſicut ignis. Hac eadem extorſi eritis, vitiumque illud auaritiæ veſtræ, ærugo hæc depopulabitur carnes veſtras igne inextinguibili. Vermis ergò tinea eſt, & ærugo idem quod tinea aliquando. Quandoque tinea, caries, & ærugo ſunt, quæ cum tinea inuenitur, putriſque materiæ. Ærugo rubiginem ſignificat multoties, & tinea puluerem rei laceratæ, vt patet dictis. Vermis verò huius, & animalcula, notabile quod rei illius cuius ſubſtantia alitur, colorem repræſentet, fit viridi viridis, albus albis, ruber rubris, lumbis & reliquo, præterquàm ventre opacus, hic enim omnibus vermibus perlucet, plus minuſve. Aliquibus imò adeò, vt Noctilucæ, & Nitidulæ, Zinzindulæ, Lampyri, Pyrolampidi, vt non ſecus ac animantia plurima luſciola oculorum fulgore victum noctu quæritant; ſic hæc ventre perlucido, & fulgore. Venter idem ac appetitus & ſenſus, corrupti omnes lumen & cognitionem, vt ventri inſeruiant, poſſident, ſenſui & appetitui, quorum Deus venter eſt, obſcuratis & tenebroſis aliis omnibus eo elucent, lumen ventris cauſa obtinentes, cui inſeruiunt & parent, de quo ſuprà libro 1. c. Vermium ſunt ſpecies variæ eruca, Tinea agreſtis, Ouidius: *Quaque ſolent canis frondes intexere filis Agreſtes tineæ, res obſeruata colonis, Ferali mutant cum papilione figuram.* Aureolæ enim volatiles ex erucis corruptis oriuntur; de Bõbice diximus. Acari vermes in ligno naſcuntur, vt diximus, dicti & teredines, & tineæ, & xilopthori, aut ligniperdes iam ſuprà; Coſſes & coſſi, ſunt vermes rubri in ligno prognati, capite maximi, toto corpore maiora capita qui habent,

Digitized by Google

ligna erodunt, & terebrant potentiſſimè. Chriſtus vermiculus eſt ruber, lignum crucis in ſuo ſanguine eroſit, capite maiori reliquo. Caput Chriſti Deus, ſuprà, ex Paulo, apprimè ex his vermiculis eſſe dictum, qui lignum crucis eroſit, ruber ſanguine vermiculus, & capite reliquo toto maiori. Imò mirabile dictu: vermium horum genus eſt, quod ſanguine toto exudat, lignum vt emolliat, vt faciliùs erodat, & terèbret capite, poſteà dentibus, & capitis impulſu facto. Madefecit crucis lignum Chriſtus ſanguine effuſo, eroſit capite diuinitatis, vt facilis, leuis crux ſupereſſet, aſportabilis. De reliquis vermibus iam diximus, cùm nomina eorum ex quibus oriuntur retineant, ſiue ex fructibus, ſiue ex aliis naſcantur, vt iam ſuprà.

LAVS DEO.

VITTORIO EMANUELE BIBLIOTECA IN ROMA

INDEX

Digitized by Google

INDEX LOCORVM SCRIPTVRÆ SACRÆ, QVÆ hiſce libris veniunt deplicanda, iuxta ordinem librorum veteris nouique Teſtamenti.

PRIMVS NVMERVS LIBRVM notat, ſecundus caput, tertius numerum marginibus inſertum.

Geneſeos.

GEneſeos locus enarratur.cap. 1. Producant aquæ reptile & volatile ſuper terram, &c. lib.1.cap.1.num.13.

Geneſeos c.2. Aues cur ex terra formatas, & 1.c. ex aëre aſſeueretur.lib.1.c.1.n.14.

Geneſeos 2.inſpirauit in faciem eius ſpiraculum vitæ.lib.5.c.15.n.53.

Geneſeos 3.In quacumque die comederitis morte moriemini.lib.1.c.2.n.28.

Geneſeos 3.ſuper pectus tuum gradieris.lib.1.c.2.n.40.

Geneſeos 3.ſed & ſerpens erat callidior cunctis animantibus terræ.lib.1.c.3.n.41.& c.4.n.57.

Geneſeos 3.eritis ſicut Dij.lib.1.c.4.n.87.

Geneſeos 3. In quacumque die comederitis, aperientur oculi veſtri.lib.1.c.4.n.94.& c.8.n.154.

Geneſeos 3.c.cur vobis præcepit Deus?lib.1.c.8.n.143.

Geneſeos 3. In quacumque die comederitis morte moriemini.lib.1.c.8.n.151.

Geneſeos 3. Ecce Adamus quaſi unus ex nobis.lib.1.c.9.n.173.

Geneſeos 3. Terram comedes omnibus diebus vitæ tuæ.lib.1.c.10.n.186.

Geneſ.3.Inimicitias ponã inter te & mulierem, ſemen tuum & ſemen illius.lib.1.c.10.

num.189.

Geneſeos 3. *Super pectus tuum gradieris*.lib.1.c.10.n.183.

Geneſeos 3. *Ipſe conteret caput tuum & ipſa conteret*.lib.1.c.12.n.221.

Geneſeos 3. *Calcaneum Eſau*.lib.1.c.12.n.235.

Geneſeos 4. *Iratus eſt Cain vehemēter & cōcidit vultus eius*.lib.1.c.12.n.230.

Geneſeos 6. *nō permanebit ſpiritus meus in homine quia caro eſt*.lib.1.c.2.n.26.

Geneſeos 6. *Videntes filÿ Dei filias hominum quod eſſent pulchræ*.lib.1.c.9.n.170.

Geneſeos 49. *Fiat Dan coluber in via, & Ceraſtes in ſemita mordēs vngulas equi, vt cadat aſcēſor eius retro*.lib.1.c.16.n.292.

Geneſeos 49. *Salutare tuum expectabo Domine*.lib.1.c.17.n.321.

Exodi.

Exodi 4. *Cauda cur apprehendere Moſi Deus iuſſerit*.lib.6.c.14.n.262.

Exodi 5. *Videat Dominus & iudicet, quoniam fœtere feciſtis coram Pharaone odorem noſtrū*.lib.2.c.8.n.64.

Exodi 7. *Proiecerunt virgas ſuas quæ verſæ ſunt in Dracones*.lib.4.c.2.n.11.

Exodi 8. *Abominationes Ægyptiorum immolabimus Deo noſtro*.lib.2.c.1.n.5.

Exodi 23. *non declinabis in iudicium*.lib.1.c.17.n.310.

Leuitici.

Leuitici 3.& 7. *Caudā expetit Deus* lib.1.c.14.n.262.

Leuitici 23. *Sabbathum requietionis eſt, & affligetis animas veſtras die nono menſis*.lib.1.c.20.n.346.

Numerorum.

Numerorum 6. *Vir ſiue mulier cum fecerint votum vt ſanctificētur, à vino & omni quod inebriare poteſt abſtinebunt; acetum ex vino eſt*.lib.2.c.21.n.158.

Deuteronomij.

Deuteronomÿ 1.c. *Aduerſantes imperio Domini, tumētes ſuperbia aſcendiſtis in montem*.lib.1.c.11.n.203.

Deuteronomÿ 8. *Vbi erat Scorpio, & Dypſas & nulla omnino aquæ, eduxi riuos de petra duriſſima*.lib.2.c.10.n.81.lib.6.c.14.n.59.

Deuteronomÿ 14. *Ne coquas hædum in lacte matris*.lib.4.c.3.n.20.

Deu

Digitized by Google

Deuteronomij 16. *Obſerua menſem nouarum frugum. lib.*1.*c.*10.*n.*199.

Deuteronomij 23. *Fel Draconum vinum ipſorum, & venenum Aſpidum inſanabile.lib.*3. *c.*9.*n.* 42. *lib.* 4.*c.*3.*n.*17.

Deuteronomij 23. *Vbinam ſunt? belliſſimè exponitur lib.*6.*c.*6.*n.*52.

Deuteronomij 33. *Tingat in oleo pedem ſuum Aſer, ferrum & æs calceamentum eius.lib.*1.*c.*16.*n.*298.

Deuteronomij 33. *Dan quoque Catulus leonis fluet largiter de Baſan.lib.*1.*c.*17.*n.*304.

Iudicum.

Iudicum 9.*c.Rhamni hiſtoria de iure regio pulcherrima. lib.*1.*c.*11.*n.*208.

Regum.

Regum 4.*c.* 3. *Eliſeus coram pſalte canente prophetabat. lib.*1.*c.*5.*n.*114.

Regũ 1.*c.*5.*Nõ calcãt ſacerdotes Dagõ.lib.*1.*c.*12.*n.*228.

Regum 1.*c.* 8. *Filius tuus qui egredietur de renibus tuis, Reges de lumbis tuis egredientur.lib.*1.*c.*4.*n.*84.

Regum 1,*c.*16. *Saül leuius habebat Dauid citharam pulſante.lib.*1.*c.*5.*n.*111.

Regum 2.*c.* 19. *Erat autem Barzellai Galaaditès ſenex valdè, id eſt, octogenarius. lib.*1.*c.*2.*n.*3.

Regum 2.*c.*32. *Dauid vermiculus tenerrimus ſedens in Cathedra.lib.*6.*c.*18.*n.*76.

*Reg.*3.*c.*1. *Puella qualiter fouet Regẽ. lib.* 3.*c.*17.*n.*91.

Regum 3.*c.*19. *non in turbine Deus, non in commotione Deus, non igne, ſed in ſibilo & ſilentio, ibidẽ multa de ſilentio & rara ſcriptura & gentium.lib.*6.*c.*9.*n.*39.

Regum 4. *Eliſei incuruatus allegoria.lib.c.*14.*n.*272.

Regũ 4.*c.*20. *Petitio Ezechiæ de decem lineis retroceſſus ſolis mira.lib.*6.*c.*10.*n,*45.

Paralip.

*Paralipomenon.*2.*c.*18.

Eſdras.

*Eſdras lib.*4.*c.*6. *& tunc cõſeruaſti duas animas, nomen vni vocaſti Henoch, nomen ſecũdæ Leuiatham, celebris & rara expoſitio. lib.*4.*c.*6.*n.*36.

Eſther.

Eſther 14. *Abominor ſuperbiam velut pannum menſtruatæ.lib.*1.*c.*4.*n.*91.

Iob.

Iob. Ortus, dieſque in quo eſt natus maledicitur, cur.lib. 1.*c*.10.*n*.192.

Iob.3.*frater fui Draconum,ſocius ſtruthionũ,altiſſimè interpretatur. ilib*.4.*c*.3.*n*.18.

Iob. 4. *Mirmecoleo periit eo quod nõ haberet prædã, sũmè exponitur.li*.5.*c*.5.*n*.20

Iob.3.*Non veniet in conſpectu eius omnis hypocrita. lib. lib*.1.*c*.19.*n*.331.

Iob.14. *Attenuetur fame robur eius,& inedia inuadat coſtas illius, conſumat brachia illius primogenia mors.* 1.*c*.10.*n*.193.

Iob.20.*Panis eius in vtero illius vertetur in fel Aſpidum.lib*.1.*c*.10.*n*.196.

Iob.17. *Innocens ſupra hypocritam ſuſcitabitur. ibid.*

Iob.20.*caput Aſpidum ſuget, & occidet eum lingua vipera.* ~~*lib*.~~ 3.*c*.1.*n*.1. *lib*.3.*c*.12.*n*.63.

Iob.20.*Viperã lingua icere.ib.*

Iob.8.*ſicut tela araneorũ fiducia eius, nec ei placebit vecordia ſua.lib*.5.*c*.12.*n*.40.

Iob.20.*Diuitias quas deuorauit euomet,de ventre illius extrahet eas Deus. lib*. 6. *c*.7.*n*.31.

Iob.21.*Viſcera eius plena ſunt adipe, oſſa illius medullis irrigantur. lib*. 1.*c*. 10. *n*. 193.*lib*.1.*c*.24.*n*.164.

Iob. 27. *ædificauit ſicut tinea domum ſuam, & ſicut cuſtos fecit vmbraculum.lib*. 6.*c*.19.*n*.80.

Iob. 34. *Quis eſt vir ſicut eſt Iob qui bibit ſubſannationem quaſi aquam? ibid.*

Iob.38.*Quis dedit gallo intelligentiam? lib*.3.*c*.18.*n*.97.

Iob.39.*Incuruauerunt ad fœtus, pariunt, & rugitus emittunt.l*.6.*c*.7.*n*.30.

Iob. 40. *an extrahere poteris leuiathã hamo? l*.4.*c*.6.*n*.35.

Iob litera c.40.*Leuiathã omnis extricatur à c*. 7.4.*lib. ad c*.11.*vbi abſtruſa & recondita afferũtur rari animãtis natura & tropis. l*.4.

Iob.40.*Nunquid multiplicabit ad te preces Leuiathã, aut loquetur tibi mollia? lib*.4.*c*.8.*n*.44.

Iob.40.*Concident eum amici, diuident illum negociatores: admirabilis interpretatio.lib*.4.*c*.8.*n*.45.

Iob. 41. *Non eſt ſuper terram poteſtas quæ comparetur ei.*

Pſalm.

Digitized by Google

Pſalm.

Pſ.7. Incident in foueã quam fecere, mirifica allegoria exponitur.lib.5.c.12.n.40.

Pſ.14.Sepulchrũ patẽs eſt guttur eorũ,&c. pulcherrima interpretatio. l.3.c.15.n.79.

Pſ.21. Ego ſum vermis,& nõ homo, cur dicitur. lib.6.c. 17.n.73.

Pſ. 32. Fallax equus ad ſalutem.lib.1.c.7.n.322.

Pſ.37.Ego autem ſicut ſurdus non audiebam,& ſicut mutus.lib.3.c.11.n.55.

Pſ.38.& tabeſcere feciſti ſicut araneam animam eius.lib. 5.c.12.n.42.

Pſ.44.Specioſus forma præ filiis hominũ.l.1.c.17.n.312.

Pſ.48. Iniquitas calcanei mei circundabit me. lib.1.c.12. n.235.

Pſ.55.Calcaneum meũ obſeruabant.lib.12.c.1.n.235.

Pſ.57. Alienati ſunt peccatores à vulua, errauerunt ab vtero,&c.de viperina progenie.lib.3.c.4.n.17.

Pſ.57. Furor illis ſecundum ſimilitudinem ſerpentis. l. 3.c.5.n.24.

Pſ.57. Sicut aſpidis ſurdæ & obturantis aures ſuas,vt nõ exaudiat vocem incantantium.lib.3.c.11.n.52.

Pſ.57. Furor illis ſecũdũ ſimilitudinẽ ſerpentis.lib.c.11.

Pſ.58. Cõuertentur ad veſperam, & famẽ patientur vt canes,& circuibunt ciuitatem.lib.2.c.12.n.106.

Pſ. 62. Sitiuis in te anima mea.lib.2.c.10.n.80.

Pſ.65. Holocauſta medullata offerã tibi.lib.1.c.12.n.193.

Pſ.67. Si dormiatis inter medios cleros.lib.1.c.4.n.61.

Pſ.70.Deus docuiſti me à iuuentute mea vſque in ſenectam & ſenium.lib.1.c.14. n.269.

Pſ.63. Prodiit quaſi ex adipe iniquitas. l.1.c.14. n.264.

Pſ.73. Tu confirmaſti in virtute tua mare,contribulaſti capita Draconum in aquis. lib.4.c.2.n.14.

Pſ.76. & meditatus ſum in nocte cũ corde meo,& exercitabar & ſcopebã ſpiritum meum.lib.1.c.11.n.21.

Pſ.89.dies annorum noſtrorũ in ipſis ſeptuaginta anni, ſi autem in potẽtatibus octoginta anni,& amplius labor & dolor.lib.1.c.2.n.22.

Pſ.89.Dies noſtri ſicut aranea

com

Iob.

Iob. Ortus, dieſque in quo eſt natus maledicitur, cur.lib. 1.c.10.n.192.

Iob.3.frater fui Draconum, ſocius ſtruthionũ, altiſſimè interpretatur. ilib.4.c.3.n.18.

Iob. 4. Mirmecoleo periit eo quod nõ haberet prædã, sũmè exponitur.li.5.c.5.n.20

Iob.3.Non veniet in conſpectu eius omnis hypocrita. lib. lib.1.c.19.n.331.

Iob.14. Attenuetur fame robur eius, & inedia inuadat coſtas illius, conſumat brachia illius primogenita mors. 1.c.10.n.193.

Iob.20.Panis eius in vtero illius vertetur in fel Aſpidum.lib.1.c.10.n.196.

Iob.17. Innocens ſupra hypocritam ſuſcitabitur. ibid.

Iob.20.caput Aſpidum ſuget, & occidet eum lingua viperæ.lib.3.c.1.n.1. lib.3.c.12.n.63.

Iob.20.Viperã lingua icere.ib.

Iob.8.ſicut tela araneorũ fiducia eius, nec ei placebit vecordia ſua.lib.5.c.12.n.40.

Iob.20.Diuitias quas deuorauit euomet, de ventre illius extrahet eas Deus. lib. 6. c.7.n.31.

Iob.21. Viſcera eius plena ſunt adipe, oſſa illius medullis irrigantur. lib. 1. c. 10. n. 193.lib.1.c.24.n.164.

Iob. 27. ædificauit ſicut tinea domum ſuam, & ſicut cuſtos fecit vmbraculum.lib. 6.c.19.n.80.

Iob. 34. Quis eſt vir ſicut eſt Iob qui bibit ſubſannationem quaſi aquam? ibid.

Iob.38.Quis dedit gallo intelligentiam? lib.3.c.18.n.97.

Iob.39.Incuruauerunt ad fœtus, pariunt, & rugitus emittunt.l.6.c.7.n.30.

Iob. 40. an extrahere poteris leuiathã hamo? l.4.c.6.n.35.

Iob litera c.40.Leuiathã omnis extricatur à c. 7.4.lib. ad c.11.vbi abſtruſa & recondita afferũtur rari animãtis natura & tropis. l.4.

Iob.40.Nunquid multiplicabit ad te preces Leuiathã, aut loquetur tibi mollia? lib.4.c.8.n.44.

Iob.40.Concident eum amici, diuident illum negociatores: admirabilis interpretatio.lib.4.c.8.n.45.

Iob. 41. Non eſt ſuper terram poteſtas quæ comparetur ei.

Pſalm.

Pſalm.

Pſ.7. Incident in foueã quam fecere, mirifica allegoria exponitur.lib.5.c.12.n.40.

Pſ.14. Sepulchrũ patẽs eſt guttur eorũ, &c. pulcherrima interpretatio. l.3.c.15.n.79.

Pſ.21. Ego ſum vermis, & nõ homo, cur dicitur. lib.6.c.17.n.73.

Pſ.32. Fallax equus ad ſalutem.lib.1.c.7.n.322.

Pſ.37. Ego autem ſicut ſurdus non audiebam, & ſicut mutus.lib.3.c.11.n.55.

Pſ.38. & tabeſcere feciſti ſicut araneam animam eius.lib.5.c.12.n.42.

Pſ.44. Specioſus forma præ filiis hominũ.l.1.c.17.n.312.

Pſ.48. Iniquitas calcanei mei circundabit me. lib.1.c.12.n.235.

Pſ.55. Calcaneum meũ obſeruabant.lib.12.c.1.n.235.

Pſ.57. Alienati ſunt peccatores à vulua, errauerunt ab vtero, &c. de viperina progenie.lib.3.c.4.n.17.

Pſ.57. Furor illis ſecundum ſimilitudinem ſerpentis. l.3.c.5.n.24.

Pſ.57. Sicut aſpidis ſurdæ & obturantis aures ſuas, vt nõ exaudiat vocem incantantium.lib.3.c.11.n.52.

Pſ.57. Furor illis ſecũdũ ſimilitudinẽ ſerpentis.lib.c.11.

Pſ.58. Cõuertentur ad veſperam, & famẽ patientur vt canes, & circuibunt ciuitatem.lib.2.c.12.n.106.

Pſ.62. Sitiuis in te anima mea.lib.2.c.10.n.80.

Pſ.65. Holocauſta medullata offerã tibi.lib.1.c.12.n.193.

Pſ.67. Si dormiatis inter medios cleros.lib.1.c.4.n.61.

Pſ.70. Deus docuiſti me à iuuentute mea vſque in ſenectam & ſenium.lib.1.c.14.n.269.

Pſ.63. Prodiit quaſi ex adipe iniquitas. l.1.c.14.n.264.

Pſ.73. Tu confirmaſti in virtute tua mare, contribulaſti capita Draconum in aquis. lib.4.c.2.n.14.

Pſ.76. & meditatus ſum in nocte cũ corde meo, & exercitabar & ſcopebã ſpiritum meum.lib.1.c.11.n.21.

Pſ.89. dies annorum noſtrorũ in ipſis ſeptuaginta anni, ſi autem in potẽtatibus octoginta anni, & amplius labor & dolor.lib.1.c.2.n.22.

Pſ.89. Dies noſtri ſicut aranea

com

computabuntur, rara expoſitio. lib.5.c.13.n. 45.
Pſal. 90. & conculcabis leonem & Draconem, de leone ſerpente exponitur: lib. 3. c. 18.n.99.
Pſal.90. Non timebis à timore nocturno, à ſagitta volante in die, &c. lib.3. cap. 20.n.112.
Pſal.90. Draco iſte quem formaſti ad illudendum ei. lib. 4. c.5. n,34. & c.7.n.40.
Pſal.93. Vſque quò peccatores gloriabũtur? li.6.c.10.n.45.
Pſalm. 109. Dixit Dominus Domino meo, ſede à dextris meis; Dominus à dextris tuis confregit. lib.1.cap.15. n. 278.
Pſal.118. Increpaſti ſuperbos, maledicti qui declinant à mandatis tuis. lib.1.c.11.n. 200. & 17. n.309.
Pſal.125. Declinantes in obligationes adducet Dominus cum operantibus iniquitatem. lib.1.c.17.n.309.
Pſal. 128. Fiant ſicut fœnum tectorum quod prius quàm euellatur exaruit. lib. 4.c. 13.n.51.
Pſalm.131. Paraui lucernam Chriſto meo, multa.
Pſal.148. Beſtiæ & vniuerſa pecora, ſerpentes & volucres pennata. lib.3.c.3.n.15.
Pſal. 148. Laudate Dominũ de terra Dracones, & omnes abyſſi. lib.4.c.5.n.34.

Prouerb.

Prouerbiorum 2. Tolle veſtimentũm eius qui fideiuſſor extitit alieni. lib.1.c.13. n.259.
Prouerb. 2. Cuſtodiet Dominus rectorum ſalutem, & proteget gradientes ſimpliciter, & infrà lib.1.c.17.n. 309.
Prouerbior. 2. Lucerna Domini ſpiraculũ hominis quæ inueſtigat omnia ſecreta ventris. lib. 6.cap.7.n.32.
Prouerb.3. Longitudo dierum in dextera eius, in ſiniſtrã illius diuitiæ, & gloria. lib. 1.c.15.n.278.
Prouerb.4. Non arctabuntur greſſus tui Domine. lib. 1. c.11.n.215.
Prouerb. 5. Cerua chariſſima & gratiſſimus hinnulus inebriẽt te, benedicta vena tua. lib.1.c.13 n.247
Prouerb. 6. Vade ad formicam ô piger, & conſidera vias illius lib.5.c.3.n.15.

Prouer

Prouerb.7. Via inferi domus eius.lib.1.c.11.n.210.

Prouerb.8.Intelligite paruuli aſtutiam.lib.1.c.4.n.72.

Prouerb. 8. Sapientia clamitat, & prudentia dat vocem ſuam. li.1.c.13.n.253.

Prouerb.11. Vbi fuerit ſuperbia, illic contumelia lib.1. c.4.n.91.

Prouerb.12.Viſcera impiorum crudelia, fatuus ſtatim indicat iram ſuam.lib. 3. c. 20.n.114.

Prouerb.13. Ne intuearis vinum quando flaueſcit, cum ſplenduerit in vitro.lib. 1. c.4. n.69.

Prouerb.13.In facie prudentis lucet ſapientia; oculi ſtultorum in finibus terræ. lib.1. c.13.n.252.

Prouerb.14.Nequam eſt oculus liuidi.lib.1.c.8.n.159.

Prou. 15. Lux oculorum lætificat animam. lib. 1. c. 8. n.159.

Prouerb. 20. Liuor vulneris absterget mala, & plagæ in ſecretioribus ventris.lib. 2.c.18.n.138.

Prou.30.Tria ſunt mihi difficilia, & quartum penitus ignoro.lib.1.c.2.n.7.& 18.

Prouerb. 30. Generatio quæ patri ſuo maledicit, & matri ſuæ non benedicit.lib. 3. c.8. n.38.

Prouerb. 30. Quatuor ſunt minima terræ, & ipſa ſapientiora ſapientibus: formicæ populus infirmus, &c. mira expoſitio huius loci integri lib.5.c.4.n.18.

Prouerb.30. Stellio manibus nititur, & moratur in ædibus regis; rara expoſitio lib. 5.c.6.n.26.

Prouerb.30.Gallus ſuccinctus lumbis.lib.3.c.18. n.97.

Eccleſ.

Eccleſiaſtes 7. Creauit Deus hominem rectum; ipſe autem immiſcuit ſe infinitis quæſtionibus lib. 1. cap. 14.n.275.

Eccleſiaſtes 10. Qui diſſipat ſepem, mordebit eum coluber.lib.1.c.4.n.60.

Eccleſiaſt. 10. ſi mordeat ſerpens in ſilentio, nil minus eo habet qui occultè detrahit.lib.2.c.1. n.7.

Eccleſiaſt. 11. Lætare ergo iuuenis in adoleſcentia tua. lib.1.c.2. n.38.

Cantic.

Canticorum 2.Vbera tua meliora

Digitized by Google

liora ſunt vino. lib. 1. c. 13. num. 248.

Canticorum 2. Laua eius ſub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. lib. 1. c. 15. n. 280.

Cant. 2. ſimilis eſt dilectus meus hinnulo ceruorum. lib. 3. c. 7. n. 35.

Cantic. 2. Capite nobis vulpes paruulas quæ demoliuntur vineas. lib. 4. c. 2. n. 13.

Cantic. 4. dentes tui ſicut greges tonſillarum. lib. 1. c. 15. n. 290.

Cantic. 5. Oculi eius ſicut columbæ ſuper riuulos aquarum quæ lacte ſunt lotæ, &c. mirabilis expoſitio. lib. 5. c. 16. n. 59.

Cantic. 7. Quàm pulchri greſſus tui. lib. 1. c. 11. n. 215.

Cantic. 7. Guttur tuum ſicut vinum optimum. lib. 1. c. 15. num. 290.

Canticorum 8. Sub arbore mala ſuſcitaui te. lib. 1. c. 7. n. 131.

Sapientiæ.

Sapientiæ 4. Faſcinatio nugacitatis obſcurat bona. lib. 2. c. 4. n. 42.

Sapientiæ 9. Corpus quod corrumpitur aggrauat animam, & terrena inhabitatio. lib. 1. c. 5. n. 107.

Sapientiæ 11. Quod quidam errantes, colentes ſerpentes mutos, ſerpentes & beſtias ſuperuacuas. lib. 3. cap. 14. n. 75.

Sapientiæ 11. Per quæ quis peccat, per hæc & torquetur, illuſtris expoſitio ſcripturæ locis. lib. 2. cap. 1. n. 6. & lib. 6. c. 9. n. 42.

Eccleſiaſtici.

Eccleſiaſtici 1. Radix ſapientiæ cui reuelata eſt? & aſtutias illius quis agnouit? lib. 1. c. 4. numero 71. & lib. 2. c. 6. n. 55.

Eccleſiaſt. 5. Sic enim omnis peccator probatur in duplici lingua. lib. 1. cap. 4. n. 73.

Eccleſiaſt. 10. Cùm enim morietur homo, hæreditabit ſerpentes & beſtias. lib. 1. c. 11. n. 204.

Eccleſiaſtici 10. Si mordeat ſerpens in ſilentio, nil eo minus habet qui occultè detrahit; pulchra expoſitio. libr. 3. cap. 11. num. 53.

Eccleſiaſtici 14. Nequam eſt oculus liuidi, & auertens fa-

Digitized by Google

faciem ſuam.lib.2.capite 4. num.38.

Eccleſiaſt. 19. Eſt qui nequiter ſe humiliat.lib. 1. c. 4. n. 67.

Eccleſiaſt. 25. Non eſt caput nequam ſuper caput colubri.lib.1.c.3.n.50.

Eccleſiaſtici 25. ſicut aſcenſus arenoſus in pedibus veterani, ſic mulier linguata homini quieto, pulcherrimè lib.3.c.5.num.26.

Eccleſiaſtici 25. Commorari cum leone & Dracone placebit, quàm cum muliere nequam. lib.4.cap.3. num. 17.

Eccleſiaſtici 26. Mulier nequam ſicut iugum bouum quod mouetur, & qui tenet eam velut qui apprehendit ſcorpionem.lib.6. c. 14.num. 60.

Eccleſiaſtici 28. Suſurro & bilinguis maledictus.lib.1. c.4.n.75.

Eccleſiaſtici 28. Beatus qui tectus eſt à lingua nequam. lib.1.cap.4.num.79.

Eccleſiaſtici 29. Gratiam fideiuſſoris tui ne obliuiſcaris, dedit enim pro te animã ſuam.lib.1.cap.13. n.259.

Eccleſiaſtici 31. Diligentes in vino noli prouocare, multos exterminauit vinum. lib.1. c.15.n.288.

Eccleſiaſtici 33. Præcordia fatui quaſi rota carri, belliſſimè exponitur lib.1.c. 19. n.333.

Eccleſiaſtici 37. Qui ſophiſticè loquitur odibilis eſt Deo. lib.1.cap.8. num.145.

Eccleſiaſtici.42. In medio mulierum noli commorari, de veſtimentis enim procedit tinea, & à muliere iniquitas viri. rara expoſitio. lib. 16.c.20.n.81.

Iſaiæ.

Iſaiæ 1. Ceraſte ſerpente quaſi læſos nuntiat Hebræos. lib.2.c.19.num.334.

Iſaiæ 1. A planta pedes, vſq; ad verticem capitis, &c. lib.2.c.18.n.139.

Iſaiæ 2. Et incuruauit ſe homo, & humiliatus eſt vir, rarè exponitur. lib. 6. c.7. n.28.

Iſaiæ 7. Butyrum & mel comedet.lib.1.c.9. n.176.

Iſaiæ 7. Ecce Virgo cõcipiet & pariet.lib.1.c.14.n.268.

Iſaiæ 8. Propterea quòd abiecit populus iſte aquas Siloë quæ

Digitized by Google

quæ vadunt cum ſilentio. lib.6.c.9.n.39.

Iſaiæ 9. Et diſperdet Dominus ab Iſraël caput & caudam incuruantem. lib. 1.c.4.n.97.

Iſaiæ 11. Et delectabitur infans ab vbere ſuper foramina aſpidis.lib.3.cap.12. num.64.

Iſaiæ 13. Et requieſcent ibi beſtiæ,& domus eorum replebuntur Draconibus,&c. lib.4.c.4.n.26.

Iſaiæ 14. Quomodo cecidiſti de cœlo Lucifer? lib. 1.c. 3. n. 53.

Iſaiæ 14. Ne læteris Philiſtæa omnis tu,de radice colubri egredietur regulus, & ſemen eius abſorbens volucrem , multa ibidem ſcripturæ teſtimonia. lib.3. c.16.n.81.

Iſaiæ 14.locus Baſilici enarratur abditiſſimus.lib. 3. c. 17.n.88.

Iſaiæ 14.Cadauer tuum ſubter te ſternetur tinea , & cooperimētum tuum erunt vermes.lib.6.c.20.n.82.

Iſaiæ 22. Ecce Dominus aſportari te faciet , ſicut aſportatur gallus gallinaceus.lib.3. c.18.n.97.

Iſaiæ 26. Rectus callis iuſti ad ambulandum.lib. 1. c. 17.n.39.

Iſaiæ 27.In die illa viſitabit Dominus ſuper Leuiathā ſerpentem vectem & tortuoſum.lib.4.c.6.n.35.

Iſaiæ 29. Et ſicut ſomniat eſuriens,& comedit,cū autem fuerit expergefactus vacua eſt anima eius , &c. belliſſima expoſitio.lib.2. c. 19.n.146.

Iſaiæ 30. Vipera & Regulus volans lib.3.c.3.n.14. mirificè expoſitus lib.3.cap.9. n. 15.

Iſaiæ 30.Si reuertamini ſalui eritis in ſilentio.lib.6. c.9. num.39.

Iſaiæ 51.Percuſſiſti ſuperbum, vulneraſti Draconem.lib. 4.c.4 n.28.

Iſaiæ 51.Sicut veſtimentum, ſic comedet eos vermis,& ſicut lanam comedet eos tinea.cur hæc.lib. 6.c. 19.n. 78.

Iſaiæ 52. Solue vincula colli tui,ſurge Ieruſalem , &c. lib.3.c.20.n.109.

Iſaiæ 53.Verè lāguores noſtros ipſe tulit.lib.1.c.13.n.258.

Digitized by Google

Iſaiæ 53. *Quaſi agnus coram tondente ſe non aperiet os ſuum.lib.*1.*c.*15.*n.*286.

Iſaiæ 53. *Liuore eius ſanati.lib.* 2.*c.*18.*n.*138.

Iſaiæ 35. *Verè languores ipſe tulit,& dolores noſtros ipſe portauit.lib.* 2.*c.* 19. *num.* 147.

Iſaiæ 54. *Lauda ſterilis quæ non paris, decanta laudem & hinni quæ non pariebas, &c. & alia multa loca Viperinæ naturæ explicita. lib.* 3.*c.* 5.*n.*22.

Iſaiæ 56. *Canes famelici muti non valentes latrare. lib.* 2. *c.*12.*n.*104.

Iſaiæ 57. *Vos autem accedite huc filij auguratriis, ſemen adulterij,&c.l.*3. *c.*4.*num.* 18.

Iſaiæ 59. *Oua Aſpidum ruperunt,telas araneæ texuerũt, qui comederit de ouis eorum,&c. mira eo loci. lib.*3. *c.*14.*n.*71.*&. lib.*5.*c.*13.*n.* 44.

Iſaiæ 65. *Lupus & agnus paſcentur ſimul,Leo & bos comedent paleas,ſerpenti puluis panis.lib.*1.*c.*4.*n.* 64

Ierem.

Ieremiæ 1. *cap Virga euigilans quæ.lib.*1.*c.*14.*n.*263.

Ieremiæ Threnorum 4. *Nazaræi candidiores niue,nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo.lib.*5.*c.*17.*n.* 61.

Ieremiæ 8. *à Dan auditus eſt fremitus.lib.*1.*c.*17.*n.* 313. *& n.*321.

Ieremiæ 8. *Numquid reſina non eſt in Galaath,&c.l.*2. *c.*18.*n.*139.

Ieremiæ 14. *Onagri ſteterunt in rupibus, traxerunt ventum ſicut Dracones. raræ expoſitio.lib.*4.*c.*3.*n.*21.

Ieremiæ 16. *Et reddam duplices iniquitates.lib.*1.*c.*15. *n.*287

Ieremiæ 23. *Vox Domini quaſi malleus conterens petram. lib.*1.*c.*12.*n.*225.

Ieremiæ 32. *In diebus illis non dicent vltra;Patres comederunt vuam acerbam,& dentes filiorum obſtupeſcent.lib.* 1.*c.*4.*n.*94.

Ieremiæ 31. *Vſquequò delitiis diſſolueris filia Sion?*

Ieremiæ 46. *Aſcende in Galaath,& tolle reſinam virgo filia Ægypti, fruſtra multiplicas medicamina. lib.*2.*c.*5.*n.*47.

Ieremiæ 50. Ecce quaſi Leo aſcendet de ſuperbia Iordanis. lib. 1. cap. 17. n. 312.

Ieremiæ 51. Subitò cecidit Babylon, &c. celebris expoſitio. lib. 2. c. 18. n. 139.

Ieremiæ 51. Abſorbuit me quaſi Draco, repleuit ventrẽ ſuũ teneritudine mea, & eiecit me, cur hæc. l. 4. c. 5. c. 33.

Ieremiæ 59. Iniquitates veſtræ diuiſerunt inter me & vos. lib. 2. c. 8. n. 59.

Baruch.

Baruch. 6. Sic corda eorum dicuntur elingere ſerpentes, qui de terra ſunt. lib. 1. c. 4. n. 65.

Baruch. 6. Non liberabuntur ab ærugine & tinea. lib. 6. c. 20. n. 83.

Ezech.

Ezechielis 2. Vultus eorum ne timeas, quia cum Scorpionibus habitas, propriiſſima expoſitio. lib. 6. c. 15. n. 63.

Ezechielis 18. Quod ſi genuerit filium latronem & effundentem ſanguinem. lib. 1. c. 4. n. 76.

Ezechielis 29. Pharao mea ſunt flumina, & ego feci me me. lib. 1. c. 17. n. 312.

Ezechielis 32. Et fuerunt iniquitates eorum in oſſibus eorum. lib. 1. c. 12. n. 130.

Oſeæ.

Oſeæ 1. c. Deuorauit eos mẽſis cum partibus ſuis. l. 1. c. 10. n. 198.

Oſeæ 5. Ego quaſi tinea Ephraim, & quaſi putredo domui Iuda lib. 6. c. 20. n. 83.

Oſeæ 8. Quoniam in araneorũ telis eſt vitulus Samariæ. l. 5. c. 13. n. 46.

Oſeæ abſtruſus locus c. 9. Argentum deſiderabile vrtica hæreditauit, memphis ſepeliet eos. lib. 2. c. 19 n. 150.

Oſeæ 12. Diuiſum eſt cor eorũ, nunc interibunt, &c. 3. Cor ingrediens duas vias. c. 2. væ duplici corde, & labiis ſceleſtis. lib. 1. c. 4. n. 80.

Oſeæ 13. Morſus tuus ero inferne, mors tua ero ô mors. lib. 6. c. 7. n. 28.

Amos.

Amos 4. Vnde & ego dedi vobis obſtuporem dentium. lib. 1. c. 4. n. 94.

Mich.

Michea 1. Vadam ſpoliatus, faciam planctum Draconum, enarratur lib. 4. c. 4. n. 25.

Michea 7. Lingent puluerem

ſicut

Digitized by Google

ſicut ſerpentes.l.1.c.4.n.66.

Habacuc.

Habacuc 3. Denudaſti fundamẽtum vſque ad collum. l.3.c.20.n.110.

Machabæorum.

Machabaeorum 7. de corpore impij vermes.cur.lib.6.c.19. n.77.

Matthæi.

Matthai 3. Omnis arbor quæ non dederit fructum bonum. lib.1.c.11.n.208.

Matt. Lunaticus per incremẽta Lunæ peius habebat, & cur.lib.1.c.5.n.105.&. lib. 2.c.3.n.26. & c.5. n. 50.

Matth.5. Porcos expetiuit Dæmon ingredi, & cur.lib.1.c. n.107.

Matth.5. Vos eſtis ſal terræ.lib. 3.c.8.n.40.

Matth. 10. Sicut oues in medio luporum.l.1.c.15.n.287.

Matth. 12. Maledicta ficulnea, & cur. lib. 1. c. 10.n. 180.& c.13.n.246.

Matth.12. Cum autem immũdus ſpiritus exierit ab homine ambulat per loca arida.lib.1.c.11.n.206.

Matth. 12. Progenies viperarum quomodo poteſtis vera loqui? lib.3.c.4.n.18.

Matth. 24. Qui legit intelligat.lib.1.c.11.n.204.

Marci.

Marci 7. Et adducunt ſurdum & mutum. lib. 3. c. 11.n.55.

Lucæ.

Lucæ 3. Genimina viperarum quis oſtendit vobis fugere à vẽtura ira? Rariſſima huius loci extant lib.3.c.3.n. 17.

Luc. 3. Tempore Tiberij Cæſaris, &c. belliſſima allegoria. lib.3.c.17.n.95.

Lucæ 10. Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſupra ſerpentes.lib.1.c.14.n.274.

Lucæ 10. Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſupra Scorpiones, huius loci multa adſtant argumenta.lib. 6.c. 13.n.53.

Lucæ 11. Quis petet ouum, & porriget ei Scorpionem? cur hæc dicta, habes, lib.6.c.15. n.63.

Lucæ 12. Stulte, hac nocte morieris.lib.5.c.12.n.40.

Luc. 14. Si Aſinus aut Bos in puteum caderet, quis veſtrum non continuò extraheret? expoſitio celebris. lib. 2.c.19.n.145.

Luc. 24. Et aperti ſunt oculi

eorum.lib.1.c.8.n.160.

Ioann.

Ioannis 6. Cùm leuatus fuero à terra omnia trahàm ad me,& loca multa huius ſenſus ibidem.lib.1.c.17.lib.2. c.16.n.132.& 2.c.19.n.147.

Ioannis 13.Cùm dilexiſſet ſuos qui erant in hoc mundo , in finem dilexit eos.lib.2. cap. 18 n.142.

Ioannis 13. Sciens quia omnia ei dedit pater in manus,& quia à Deo exiuit.lib. 5.c. 18.n.66.

Ioannis 19.Stabat autem iuxta crucem Ieſu mater eius. Præclara interpretatio. lib. 5.c.17.n.60.

Actuum.

Actuum Apoſtolorum 8. Eunucho Candaces interpretatur Iſaiam Philippus , & cur.lib.2.c.8.n.58.

Actuum 17. Ara ignoto Deo. lib.2.c.9 n.70.

Actuum 28. Dentibus cohæreant tamen.lib.3.c. 3.n.1.

Paulus.

Paulus ad Romanos 8.de peccato damnauit peccatum in carne,&c.belliſſimè.lib.3.c. 7.n.37.& lib.6.c.14.

Paulus ad Romanos 9. Verbum breuiatum.lib.3.c.15. n.77.

Paulus 1.ad Corinthios 3.Tãquam paruulis in Chriſto lac vobis potum dedi.lib. 1. c.13.n.245.

Paulus 1. ad Corinthios c. 7. Mulier ex viro eſt. lib.1. c.10.n.192.

Paulus 1. ad Corinthios 8. Scientia inflat.lib.1.c.4.n. 89. & lib.3.c.8. n.39.

Paulus 1. ad Corinthios 11. Probet autem ſeipſum homo.l.2.c.22.n.160.

Paulus 1.ad Corinthios 1. Eſt mulier propter virum. lib. 1. c.5.n.107.

Paulus 1.ad Corinth. 13. Ex parte cognoſcimus, & prophetamus ex parte. lib. 1.c. 4.n.90.

Paulus 1.ad Corinth. 15. Nouiſſimè autem viſus mihi abortiuo. lib. 1. c. 11. num. 214.

Paulus ad Galatas 2. Viuo ego,ſed non ego.lib.1.c.13. n.248.

Paulus ad Philippenſes 2.habitu inuentus vt homo. lib. 2.c.8.n.57.

Paulus ad Philippẽſes 3.Quorum finis interitus,quorum

Deus

Digitized by Google

Deus venter eſt. lib.3.c.4. n.18.& lib.5.c.12.n.38.

Paulus 1.ad Timotheum c.4. Ne intenderent fabulis & genealogiis indeterminatis.lib.1.c.4.n.95.

Paulus 1.ad Timotheum 4. Prædica verbum, inſta opportunè, importunè.lib.1.c. 13.n.252.

Paulus ad Hebræos 4. Viuus eſt ſermo Dei & efficax, penetrabilior omni gladio ancipiti. lib. 1.c. 13.n. 256. & c.15.n.284.

Paulus ad Hebræos 5. Etenim cum deberetis magiſtri eſſe propter tempus. lib.1.c.13. n.248.

Paulus ad Hebræos 6. terra proferens ſpinas & tribulos reproba eſt & maledicta, proxima vt comburatur, eſtote prudentes ſicut ſerpentes.lib.1.c.14.n.268.

Petri 1.c.2. Cuius liuore ſanati eſtis.lib.2.c.18.n.138.

Petri 1.c.5. Sobrij eſtote & vigilate, aduerſarius veſter Diabolus tanquam Leo rugiens, &c. mira expoſitio. lib.3.c.30.n.113.

Apocalypſis.

Apocalypſis 1. Reges eos in virga ferrea. lib.1.c.14.n. 264.

Apocalypſis 3. Collyrio inunge oculos tuos vt videant. lib. 1.c.14.n.269.

Apocalyp. Draco, eiuſque anigmatica expoſitio.lib.4.c.3. n.22.

Apocaly. 9. Locuſtarum cruciatus, vt cruciatus Scorpij dum impetit hominem, cur dictũ.lib.6.c.15.n.65.

Apocaly. 9. Data eſt locuſtis poteſtas Scorpionum terræ. cur dictũ. lib.6.c. 16.n.68.

Apacaly. 16. Et vidi de ore Draconis ſpiritus tres immundos in modum ranarum. Belliſſima conſideratio.lib.4.c.5.n.31.

Apocaly. 22. Beati qui lauant ſtolas ſuas in ſanguine agni.lib.2.c.16.n.132.

Ioannes Baptiſta cur lucerna, vox, cur miſit ad Chriſtum diſcipulos, præclaraq́ plurima huius argumenti. lib. 3.c.23.n.70.

Digitized by Google

INDEX
LOCVPLETISSIMVS
RERVM MEMORABILIVM,

quæ hiſce ſex libris Scripturæ ſacræ reptilium animantium continentur, primus numerus librum notat, ſecundus caput, tertius numerum marginibus inſertum.

ABrahā deſpexit dona Baara.lib.5.c.18.n.63.

Aceti natura, vires, ſignificata. lib.2.c.21.n.155.

Aceto, myrrha, vino, & aliis cur vtantur tormenta paſſuri.lib.2.c.21.n.257.

Aculeata animantia intereunt ſi viua iciant, & cur.lib.4.c.7.n.42.

Ad læuam cor magis & supernè.lib.1.c.15.n.276.

Adamantes mares & fœminæ ex quo pariant, mira huius. lib.5.c.15.n.54.

Adamus ſerpente & fœmina monitus non reſipuit.lib.1.c.8.n.154.

Adami coſta ſemen mulieris. lib.1.c.10.n.192.

Adami & Euæ tegumentum curat Deus offenſus adhuc. lib.1.c.13.n.242.

Adonai vice Iehoua cur.lib.2.c.9.n.75.

Ægyptus feraciſſima. lib.2.c.1.n.3.

Ægyptius latifer, adagium.l.2.cap.1.n.4.

Ægyptiis caue miles Romane. lib.2.c 2.n.3.

Ægyptij varij & ſuperſtitioſi cur.lib.2.c.2.n.3.

Ægyptus ſerpentibus ſcatet, cur.lib.2.c.1.n.4.

Ægyptij Deos ſerpentes coluere.lib.2.c.1.n.4.

Ægyptij Deos habuere innumeros.lib.2.c.1.n.4.

Ægypti ver duplex.lib.2.c.1.n.8.

Ægyptus virulentiſſima & ſerpentina.lib.2.c.2.n.11.

Æneus ſerpens Moyſis. lib.2.c.3.n.21.

Ænei

Ænei ſerpentis dubia plurimo. lib.2.c.3.n.21. & n. 24.

Ænea multa in templo. lib.2. c.3.n.26.

Ænei Curetes ſacerdotes dicti, & cur. lib. 2. c.3.num. 27.

Ænei annuli ſalubres geſtati. lib.2.c.3.n.31.

Æneus ſerpens vſque ad tempora Ezechiæ. lib. 2.c. 3.n.33.

Ænei ſerpentis figura vtilis extitit Hebræis læſis. lib.2.c. 4.n.43.

Æneus ſerpens Chriſti icon. lib.2.c.8.n.61.

Ænei metalli cur ſerpens ille tropologia. ibid.

Æneus ſerpens Moſis inter varios ſerpentes quem referebat effigie. lib.3. c.4.n. 20.

Æs æneum metallum. lib.2. c.3.n.25.

Æris multa tum gentibus, tum ſcriptis ſacris. lib.2. c. 3.n.25.

Æris antiquitas. lib.2.c.3.n. 25.

Æris potentia dæmonis opera inualidantur. lib.2.c.3. n.26.

Æs magia vires eneruat. lib. 2.c.3.n.27.

Æris ſonitu apes conuocantur. lib.2.c.3.n.27.

Æris ſonitu dæmones aufugari dixere antiqui. lib.2. c.3.n.28.

Ære ſecta coaleſcunt facilius aliis. lib.2.c.3.n.29.

Ære putredo arcetur, venatorum infixo clauo feris occ ſis. lib.2.c.3.n.29.

Æris ſonitu nubila ceſſant. lib.2.c.3.n.30.

Æris obſtupenda, & rara. lib. 2.c.3.n.30.

Æris campanæ ſacræ benedictionibus & precibus tempeſtatibus ſubueniunt, & natura æris. lib.2.c.3.n. 31.

Æs faſcinationi vtiliſſimum. lib.2.c.3.n.31.

Ætates quot, & quales. lib.1. c.2.n.21.

Ætates ex quo varient. lib.1. c.2.n.24.

Africæ certæ familiæ, quæ laudibus interficiunt. lib. 2.c. 4.n.42.

Allegoria pulcherrima humilium ſuperbientium. lib.2. c.8.n.62.

Alimento ſeruatur ſubſtãtia

lib.1.c.20.n.336.

Ambitionis ſitiſque noſtræ dypſadis forma.lib.2.c.19. n.144.

Ambulatus, & conculcatus multa.lib.3.c.20.n.106.

Angeli quomodo corpora vertant.lib.1.c.5.n.102.

Angeli proportione mobilis egent.lib.1.c.5.n.104.

Angeli diſpoſitione ſubiecti vtuntur, vt cauſæ quas applicant agant. lib. 1. c.5. n. 106.

Angelorũ aliquot opera cauſis naturæ ſolum poſſunt impediri.lib.1.c.5.n.109.

Angeli, dæmones, homines morbis infeſtant.lib.2.c.5. n.42.

Anguis nomine non loquitur ſcriptura ſacra, & cur.lib. 1.c.3.n.45.

Anguis ſerpens frigidus primo gradu, ſecundo ſiccus.lib.1. c.4.n.92.

Anguis ante ſeductionem hominis celſus ibat.lib.1.c. 10.n.84.

Animæ omnes indiuiſibiles ſunt.lib.6.c.5.n.18.

Animantia emuncti Serpentibus ſiti obeunt.lib.1.c.13. n.246.

Animantia munda, immunda ſcripturæ, natura, ſignificatu, ſacrificiis, aliis, rationes, cauſæ. lib.5.c.7.n. 28.

Antichriſti loca adducta depiicantur.lib.1.c.18.n.329.

Antichriſtum ex Tribu Dan naſciturum plurimi rati, & rationes. lib. 1.c. 18.n. 324.

Appetitum exacuunt multa, & mentem abſorbent aut impediunt natura. lib.1.c. 7.n. 135.

Aranea lacertulam irretit miro artificio. lib. 5. c.9.n. 31.

Aranea ore net, non vtero.lib. 5.c.10.n.32.

Araneæ os in ventre eſt.lib. 5. c.9.n.eodem.

Aranea tertianariis vtilis.lib. 5.c.12.n.36.

Aranea ſuperbiæ icon.lib.5.c. 12.n.37.

Araneæ ſpecies quæ. lib.5.c.9. n. 32.

Aranea punitur, iniuſtitiæ moralia ibidem plurima. lib. 5.c.12.n.39.

Aranea Stellio index, vindex; allegoria belliſſima.lib.5.c. 12.n.41.

Aranea

Digitized by Google

Araneæ cruor, crudelitas nimia. lib. 5. *c.* 12. *n.* 38.
Araneæ nomen, forma, partus, fœtus, mores. lib. 5. *c.* 9. *n.* 30.
Araneæ parricidæ, filicidæ. lib. 5. *c.* 9. *n.* 30.
Araneam magni timent ſerpentes. lib. 5. *c.* 12. *n.* 25.
Araneorum multa rara conſideranda. lib. 5. *c.* 12. *num.* 39.
Aranei vires in Aſpidam. lib. 3. *c.* 14. *n.* 72.
Arbor ſcientiæ viſum affectabat natura. lib. 1. *c.* 8. *n.* 157.
Arbor ſcientiæ viſum acueret ad ſpiritum. lib. 1. *c.* 8. *n.* 160.
Arbor vitæ cur eo cōpelletur, ſingularemque fuiſſe. lib. 1. *c.* 7. *n.* 128.
Arbor ſcientiæ ſingularis, & talis cur dicta. lib. 1. *c.* 7. *n.* 129.
Arbor ſcientiæ interdicta, cur. lib. 1. *c.* 7. *n.* 130.
Arbor ſcientiæ qualis. lib. 1. *c.* 7. *n.* 132.
Arboris ſcientiæ virtutes. lib. 1. *c.* 7. *n.* 133.
Arboris ſcientiæ eſu malitia deordinari potuit mens, non paſſione ſtatu innocentia. lib. 1. *c.* 7. *n.* 134.
Arboris vetiti fructus homini vtiles. lib. 1. *c.* 7. *n.* 137.
Arborem ſcientiæ ſolum ad tempus vetari. lib. 1. *c.* 7. *n.* 136.
Arborum ſcientiæ boni & mali & ligni vitæ vſus elegantiſſimi. lib. 1. *c.* 7. *num.* 127.
Ars naturæ opera dæmonis inualidat propria. lib. 2. *c.* 5. *n.* 47.
Aſini fortiſſimi calidis regionibus. lib. 3. *c.* 3. *n.* 16.
Aſpis, Hypnalis, Cherſea, Chelidonia, Ptya. lib. 3. *c.* 9. *n.* 42.
Aſpis Cherſea mira dulcedine illata ſomni medio dulciſſimè enecat. lib. 3. *c.* 9. *n.* 42.
Aſpis ſi ſurda eſt aures obturare vt valet, & cur obturat. lib. 3. *c.* 11. *n.* 52.
Aſpis omnis auditorios meatus habet. lib. 3. *c.* 11. *n.* 55.
Aſpis Cherſea audit ſola. lib. 3. *c.* 11. *n.* 56.
Aſpis cur incantatore præſente aures videtur obſerare. lib. 3. *c.* 11. *n.* 58.
Aſpis quomodo verbis dirumpitur malefici. lib. 3. *c.* 11. *n.* 58.

Digitized by Google

Aſpis cur caput incantatore viſo terræ adaptat.lib.3.n.59.
Aſpis virginis præſentia placatur.lib.3.c.12.n.6;.
Aſpis ſolo verbo ſuperatur, allegoria, & natura. lib.3.c.13.n.66.
Aſpidis forma.lib.3.n.44.
Aſpidis cum oculis inimicitia.lib.3.c.9.n.42.
Aſpidis mira. lib.3.c.9.n.46.
Aſpidis cuius venenum inſanabile.n.47.
Aſpidis ictus ſi ranam voret inſanabilis. lib. 3. c. 10.n.50.
Aſpidis Chelidoniæ virus inſanabile.lib.3.c.10.n.51.
Aſpidis auxilia varia.lib.3.c.10.n.51.
Aſpidis aphori quæ natura. lib.3.c.11.n.54.
Aſpidis multa coram incantatore.lib.3.c.11.n.58.
Aſpidis mira veneficij multa. lib.3.c.11.n.59.
Aſpidis tropologica multa.lib.3.c.12.n.60.
Aſpidis virus impune imbibunt veſpæ dictæ Ichneumontæ.lib.3.c.12.n.62.
Aſpidis multa tropologica.lib.3.c.12.n.66.
Aſpidis & Ichneumontis duellum.lib.3.c.14.n.71.
Aſpida Diis ſacra cur.lib.3.c.9.n.44.
Aſpidas miteſcere & ſodales fieri cicures.lib.3.c.9.num.45.
Aſpidas probos viros non icere cur.ibid.
Aſpidum oua corrupta intelaraneas abire.lib.3.c.14.n.73.
Aſpidum morſus auxilia. lib.3.c.10.n.48.
Aſpidum ordo ſæuitiei veneni.lib.3.c.10.n.49.
Aſpidum nomina & differentiæ.lib 3.c.9.n.42.
Aſpidum quo genere Cleopatra diſceſſerit. lib. 3. c.6.n.43.
Aſpidei veneni potentia.lib.3.c.9.n.46.
Aſpideũ venenũ ſummè delectat morientes, exẽplo Cleopatræ.lib.3.c.1;.n.80.
Aſtronomicæ figuræ an vim habeant cæleſtem.lib.2.c.5.n.53.
Auaritia depingitur. lib.3. c.20.n.108.
Auaritiæ multa. lib.3. c.5.n.21.
Auguſtini de cura maleficorũ
ſen

ſententia. lib. 2. c. 5. n. 49.

B.

BAptiſmatis multa. lib. 3. c. 5. n. 25.

Baſan ſomnus Hebræis. lib. 1. cap. 17. num. 306.

Baſiliſcus & Regulus idem, eiuſque nomina. lib. 3. c. 16. n. 82.

Baſiliſci & Reguli nominis multa. lib. 3. c. 16. nùm. 82.

Baſiliſcus duodecim digitorum magnitudine eſt ſerpens. lib. 3. c. 16. n. 83.

Baſiliſcus celſus graditur, & altus medio corpore. lib. 3. c. 16. n. 83.

Baſiliſcus emortuus expurgat ædes omnium immundorum. lib. 3. c. 16. n. 84.

Baſiliſci forma. lib. 3. c. 16. n. 84.

Baſiliſcus adurit flatu, & viſu enecat. lib. 3. c. 16. n. 84.

Baſiliſci ſanguis Saturnus dictus, & cur. lib. 3. c. 10. n. 85.

Baſiliſcus ſibilo fugat omnia animantia. lib. 3. cap. 16. num. 85.

Baſiliſcus Gallum extimeſcit. lib. 3. c. 16. n. 86.

Baſiliſci potentia mira. lib. 3. c. 16. n. 86.

Baſiliſci obtuitus venenatus & ſonus. lib. 3. c. 16. n. 87

Baſiliſci, & hominis prima inſpectio quid poſſit. lib. 3. c. 16. n. 87.

Baſiliſcus è multis variiſque oritur. lib. 3. c. 16. n. 87.

Baſiliſcus alatus volitans frequenter oritur, ſerpentes multi alati. lib. 3. cap. 17. num. 88.

Baſiliſci anticipati aſpectus noxa & cauſa, huiuſque argumenti multa. lib. 3. c. 17. num. 90.

Baſiliſci & Chriſti intuitus. lib. 3. c. 17. num. 93.

Baſiliſcus Dæmon humanitate Chriſti antiquior Chriſtum impetiit. ibidem.

Baſiliſcus viſu oua fouet, teſtudo, & alia. l. 3. c. 17. n. 94.

Baſiliſcus Petri obſtinationis gallo fugatur. lib. 3. cap. 18. num. 96.

Baſiliſci naturã, mores, ſcripturæ loca ſenſu naturæ & tropologico habes lib. 3. c. 18. n. 98.

Behemoth, & Leuiathan diuerſa nimis animantia. lib. 4. c. 12. n. 49.

Behemoth nomen. lib. 4. c. 12. n. 49.

Behemoth mõſtrũ eſt in genere

reptilium

reptilium. lib. 4. cap.12. n. 50.

Behemoth cauda qualis. lib. 4.c.14.n. 52.

Behemoth compago monſtroſa.lib.4.c.14.n.52.

Behemoth multa naturæ, & ſcripturæ ſacræ morumque. lib.4.c.14.n.53.

Behemoth inſatiabilis ingluuies natura & moribus ſcripturæ locis. lib. 4. c.15. n.54.

Behemoth ſomni multa.lib.4. c.15. n. 56.

Behemoth, Hydra eſt monſtroſa. lib.4.c.16.n.57.

Behemoth Draco Apocalypſis idem.lib.4.c.16. num. 57.

Behemoth Marte aut Bonachioth.lib.4.c.16.n.58.

Behemoth vmbra,& ſono calami delectatur,& cur.lib. 4.c.16.n.59.

Behemoth vmbra qualis,vbi, natura,moribus, ſcriptis ſacris, gentium hiſtoriis. lib.4.c.17.n.60.

Behemoth capitis 40. Iob & 41.omnis redditur. l. 4.c. 17.n.61.

Beſtiæ nomen quæ notet.lib.4. cap.15. n.55.

Bos ſi in puteum caderet,quis veſtrûm non continuo extraheret? expoſitio celebris. lib.2.c.19.num.145,

Bruci plurima, an ederetur ab Hebræis.lib. 5.c.7.n.29.

C.

Calcaneus hominis fortiſſimus inter membra. lib.1.c.12. n. 220.

Calcaneus vniuerſam corporis molem tenet. lib.1. cap. 12.n.220.

Calcaneo victoria notatur hieroglyphico.lib.1. cap.12. n.220.

Calcaneo fæmellæ cur renuntiatur victoria noſtra. lib. 1.c.12.n.222.

Calcaneus fæmellæ ſtantis capit ad iuſtum ſerpentis caput.lib.1.c.12.num.223.

Calcaneos ſutores calci ſubſtituunt, calcaneo innitimur ſedentes, pedis reliquo ſtãtes.lib.1.c.12.n.224.

Calcant fortius virgines puerperium paſſis calcaneos pleniores fæmellis. lib. 1. c. 12.n.124.

Calcem attingere ad finem eſt. lib.1.c.12.n.225.

Calcanei crucis belliſſima allegoria.lib.1.c.12.n.225.

Calcaneus inter membra fortiſſimus.

tiſſimus.lib.1.cap.12.n.226.
Calcaneus munitiſſimus tropis belliſſimis. l.1.c.12.n.227.
Calcaneo inſidiari non iuſſit Deus ſerpenti.lib.1. c.12.n. 228.
Calcaneo vitiato labaſcimus proni,pedis reliquo ſupini, contrà bruta.lib.1. c.12.n. 229.
Calcaneo vitiato proni labimur,tropologicè.lib.1.c.12. n.230.
Calcanei ſtructura moralis. lib.1. c.12.n.230.
Calcaneo nudo refrigeramur magis quàm brachiis, & capite.lib.1.c.12.n.231.
Calcaneus incaleſcit vltimo in febribus horridis. lib. 1.c. 12.n.231.
Calcaneis detectis coire difficile, capite diſcooperto facile. lib.1.c.12.n.131.
Calcaneis frigida inſperſis ceſſat Venus.lib,1.c.12.n.232.
Calcaneo corriguntur affectus cordis.lib.1.c.2.n.232.
Calcaneus ſpongioſus natura, & cur.lib.1.cap.12.n.233.
Calcaneus receptibus facilis. lib.1.c.12.n.233.
Calcaneo venena applicantur veneficis.lib.1.c.12.n.234.
Calcaneo nudo incedebãt Patres.lib.1.c.12.n.234.
Calcaneum lauit Chriſtus Apoſtolorum aqua frigida.lib.1.c.12.n.234.
Calcatus vltimum victoriæ ſignum.lib.1.c.12.n. 220.
Calcanei fœminæ & ſerpentis capitis diſſidium.lib.1.cap. 12.n.218.
Calcaneum venialia notat,& cur.lib.1.c.12.n.234.
Calcaneum Orpheus locum libidinis depellauit, & alij. lib.1.c.12.n.236.
Calcaneo Achilles mortalis ſolum, & tropi, Orlando & alij.lib.1.c.12.n.236.
Calcaneo Eurydices obiit. lib. 1.c.12.n.236.
Calcanei varia ſignificata.lib. 1.c.12.n.237.
Calcaneis alatis Mercurius. lib.1.c.12.n.238.
Calcaneus ſeruitutem. lib. 1.c. 12.n.238.
Calcaneus victoriam. lib. 1. c. 12.n.238.
Calcaneo alto fauſta fortuna ſignificatur.lib. 1.cap. 12. n. 238.
Calcaneo ſiniſtro firmato milites.lib.2.c.12. num. 239.
Calcaneo ſiniſtro firmato

Mars

Mars lineatur.lib.1. c.12. n.239.

Calcaneus finem notat. lib.1. c.12.n.239.

Calcaneo fœmellæ nudo, opreſſo ſerpentis capite, reciſſo, ante ſolis occaſum obiit. lib.1.c.12.n.241.

Calcaneo fæmina ſerpente cuſa citius mare diſperit, & cur. libr. 1. cap. 12. num. 241.

Calcanei tropologica.lib.1.cap. 12.n.241.

Calcant toto pede fraudulenti. lib.1.c.12.n.127.

Calcant diſtinctè ſinceri natura & moribus.lib.1.cap. 12.n.227.

Canentium mores. lib.1.c.52. n.113.

Capilli, & barba abraduntur crimine commiſſo.lib.1.cap. 10.n.194.

Capilli, & barba protenſa plurimis in Eccleſia, cur.lib.1. c.10.n.195.

Capillis piliſque ſerpentes oriri in vniuerſum corruptis. lib.1.c.10.n.195.

Capilli ſacerdotibus à prima tonſura reſcinduntur.lib.1. c.10.n.194.

Capilli Meduſæ in ſerpentes crimine abiere. lib.1. cap. 10.num.194.

Capillis Abſalon Hebræis Patris conſũmatio, ruina. lib. 1.cap.10.n.194.

Capite ſerpentis nil debilius. lib.1.c.12.n.219.

Caput ſolum omnes animi virtutes complectitur. lib. 1.c.12.n.219.

Caput ſuperius inter omnia inſidet. lib.1.cap. 12. num. 221.

Caſtorei natura.lib.1.cap.20. num.344.

Caſtoreus an reſcindat ſibi pudenda. lib.1.cap. 20. n. 344.

Caſtorei vltimis carnibus interdictis vtuntur religiones aliquot. lib. 1.cap.20. num.345.

Caſtoreus cur abſcindat teſtes in fuga. lib.1. cap. 20. num. 345.

Caſtorei multa. lib.1.cap.20. num.345.

Caſtore curatur laſciuia ceraſtis. lib.1. c. 20. n.346.

Caro, cibus, ſanguis, potus, quo modo Chriſti.lib.2.cap.22. num.163.

Ceraſtis ſerpentis nomen. lib. 1.cap.15.num.192.

Ceraſtis

Digitized by Google

Cerastis nominis multa. lib. 1.c.15.n.292.
Cerastis magnitudo. lib.1.c. 16.num.293.
Cerastis forma.lib.1.cap.16. num.293.
Cerastes ſeu cornutus ſerpens. lib.1.c.16.n.293.
Cerastes cum ſtrepitu pumillus & titubans graditur. lib.1.c.16.n.294.
Cerastis vertebra prima ceruicis mirabilis. lib.1.c.16. num.294.
Cerastis cornua tactus acerrimi.lib.1.c.16. num.294.
Cerastes carneis cornibus detectis occulto reliquo inuitat aues & illectat. lib. 1. c.16.n.294.
Cerastes rotarum orbitis occulitur via. lib.1. cap.16. num.294.
Ceraſtes aliorum labore vtitur.lib.1.c.16.n.295.
Cerasta fæmella in marẽ ruit, & inquinat veneno. lib.1. c.16.n.295.
Ceraſtis ictus accidẽtia vana. lib.1.c.16.n.295.
Cerastis morſu penis arrigitur.lib.1.c.16.n.295.
Cerastis morſu crura vacillant.lib.1.c.16.num.295.
Ceraſtibus inimica phalangia aranea, omnique ſerpenti. lib.1.c.16.n.296.
Ceraſtis ictus laſciuire facit. lib.1.c.16.n.297.
Cerastis cum equo inimicitia. lib.1.c.16.num.297.
Cerastis crinitici hirſuti. lib. 1.c.16.n.299.
Cerastes in latera nutat.lib.1. c.17.n.308.
Ceraſtes venenum carnibus ore,& aliis fundit,Chriſtus capite,robur Samſon ceraſtes.lib.1.c.17.n.316.
Ceraſtes equi morſus tropi m[illegible]ales. lib.1.c.19.num. 332.
Ceraſtis libido caſtoreo miteſcit, & tropi. lib.1.c.20. num.344.
Cerã cruribus euerſis aſportant apes.lib.2.c.14.n.116.
Chameleontis nomen vnde. lib.5.cap.14. num.48.
Chameleontis forma. lib.5.c. 14. n.48.
Chameleon colorem album & rubrum nequit æmulari. lib.5.c.14. n.49.
Chameleon,Taranda,polypus, alia in colores abeunt rei ſuppoſitæ & obiectæ. lib.5. cap.14. num.50.

Chame

Digitized by Google

Chameleon aërem illuminatum imbibit. lib. 5.c. 14.n. 51.
Chameleon aëre, & non ſolo alitur. libr. 5. cap. 14. num. 52.
Chameleon vt colores referat, & cur. lib. 5.c. 15. 52.
Chameleon multo tempore ſine cibo tranſigit; ſic aëre ſolo multi vixere. lib. 5. cap. 15. n. 53.
Chameleontis ſanguis nullus fere. lib. 5.c. 15. n. 55.
Chameleontis colores reales & non permanentes. lib. 5. c. 16. n. 56.
Chameleontis & corui diſſidium. lib. 5. c. 16. numero 58.
Chameleontis orientalis natura. lib. 5. c. 17. n. 60.
Chameleon orientalis rubrum & album reddit. lib. 5. cap. 17. n. 60.
Chameleon ſuperbiæ iconiſmus. lib. 5. c. 18. n. 62.
Chriſtus ſpinis capite circumſeptus, & diuinitatem & regale imperium notabat. lib. 1. c. 11. n. 28.
Chriſtus ſolus ipſe idem. lib. 1. c. 12. n. 223.
Chelidros ſerpens venenum ex ignitis. lib. 2. c. 2. n. 13.
Cherſidros ignitus ſerpens. lib. 2. c. 2. n. 13.
Chriſtus in præſepio ortus, vt beſtiis mortalibus occurreret. lib. 2. c. 6. n. 55.
Chriſtus ſerpens, vt ſerpentes alliceret; hominis virtutis & vitij pulchra digreſſio. lib. 2. c. 6. n. 55.
Chriſtus in Iehoua incluſus ſignatur à Chaldæorum camez. lib. 2. c. 9. n. 77.
Chriſtus mortuus eſt, vt ſimilis nobis eſſet, ne pater nos prototypo diſſimiles inueniret. lib. 2. c. 19. n. 134.
Chriſtus amoris Deus, eius ſtemmata, inſignia, arma, ignes, vires, vexilla, diuiſæ, eleganter. lib. 2. c. 18. num. 142.
Chriſti dolores venenum è nobis extraxere. lib. 2. cap. 19. n. 147.
Chriſtus ſitis conqueritur, non famis, locis plurimis ibidem. lib. 2. c. 19. n. 152.
Chriſtus guſtauit, noluit bibere. lib. 2. c. 15. n. 154.
Chriſti mortis & victoriæ illuſtris allegoria. lib. 4. cap. 7. n. 42.
Chriſto qui potus oblati in

cruce.

Digitized by Google

cruce.lib.2.c.19.n.154.
Chriſto varij potus, & qui, & cur exhibiti in cruce, arcana & myſteria huius argumenti.ibidem. lib.2.c.19.n. 154.
Chriſtus in cruce cur brachia expandit.lib.2.c.8.n.52.
Chriſti potus Euangeliſtarum concordia.lib.2.c.21.n.154.
Chriſti potus varia ſcripturæ loca.lib.2.n.21.n.154.
Chriſtus vt potuerit guſtare & non bibere.lib.2.c.21. num. 154.
Chriſtus cur reſpuit acetum myſticè.lib.2. c.21.n.155.
Chriſtum faſſi ſunt Deum oblatione fellis & aceti Iudæi. lib.2.c.21.n.156.
Chriſtus acetum noluit, vt ſerpente acrius iceretur.lib. 2. c.21.n.159.
Chriſtus ſacerdos ſecundum ordinem Michiſedech, cur. lib.2.c.22.n.159.
Chriſtum corpus reliquiſſe nobis cur doceat Eccleſia alijs ſubtacitis.ibid.
Chriſtus nobis quomodo vniatur.lib.2.c.22.n.164.
Chriſtus ſerpens vt homines ſerpentes illum ſequerentur. l. 3.cap.4.n.19.
Chriſti muſica in patibulo crucis armonia mirabilis duo facto.lib.3.c.5.n.24.
Chriſtus Ichneumon paruus ſerpentem aſpidas vicit.lib. 3.c.5.num.76.
Chriſticola loricatus luto ex cinere & aqua die cineris.lib. 3.c.5.n.76.
Chriſtus minimus.lib. 3.c.5.n. 77.
Chriſtus diuinitate prior dæmonem ſuperauit.lib.3.c.17. n.94.
Chriſtus gallus ſuccinctus. lib. 3.c.18.n.56.
Chriſtus piſcator depingitur belliſſimè.l.4.c.7.n.40.
Chriſti reſurrectionis tropus altiſſimus. lib. 2. cap. 7. n. 40.
Chriſti muſica in patibulo crucis admirabilis.lib.5. c. 21. n.34.
Chriſti inſtrumentum publicum Deitatis.l.5.c.16.n.57.
Chriſtus Trochili allegoria depingitur, Ichneumonis, delphini.lib.6.c.7.n.27.
Chriſti vermiculi ſanguine, crucis exceſſio. lib. 6. c. 20.n.85.
Conſiliorum ſemita, præceptorii via eſt.lib.1.c.17.n.309.

Digitized by Google

Conſonantes cur ſolæ non valeant fari contra ac vocales. lib.2.c.9.n.74.
Concionatorum officium.lib.1.c. 13.n.244.
Concionatores Doctores alimẽtum impertiant.lib.1.c.13.n. 244.
Concionatores rariſſimè condimentis vtantur.lib.1. c. 13. n.244.
Concionatores prudenter corrigant ſerpentium inſtar.lib. 1.c.13.n.246.
Cõcionatoribus ſerpẽtibus emũctus Chriſtus ſitis conqueritur.lib.1.c.13.n.243.
Concionatores ſacri quo capite vertantur.l.1.c.13.n.252.
Cõcionatores vt vitia increpare debeant.lib.1.c.13.n.254.
Concionatorum Iconiſmus. lib. 1.c.13.n.254.
Concionatores Chriſto capite & mortis cauda robur. lib. 1.c.13.n.254.
Concionatores facere & docere multa.ibidem lib.1.c. 13. n. 255.
Concionatorum cura.lib. 1. c. 14.n.261.
Concionatorum modeſtia & vnio,multa huius argumenti.lib.1.c.14.n.274.
Concionatoris dentes.lib.1.c.15. n.290.
Concionatorum guttur.l. 1.c.15. n.291.
Concionatorum munera & tropi.lib.2.c.8. n.58.
Concionatorum multa.lib. 2.c. 8.n.60.
Concionatorum munera.ibid.
Corpus quanto citius diſcedit à loco,tanto vehementius ſuccedit aliud.lib. 1. c.1.num. 19.
Cordis ſimplicitas commendatur.lib.1.cap.4.n.81.
Cordis concupiſcentia quibus ſignificatur ſcriptis ſacris. l. 1.cap.4.n.81.
Cor Dei eſt lege. lib. 1.c.7.n. 138.
Creaturæ omnes ſummi Dei opificis ſapientiam admirantur.lib.1.c.14.n.260.
Cor virtutum omnium centrum.lib.2.c.4.num.34.
Cor elargitur omnibus corporeæ molis. lib.2.c.4 n.34.
Cor venenum imbibit alijs magis.lib.2.c.4.n.35.
Cor lachrymis nullis commodius extergitur.l.2.c.4.n.35.
Cordis anatomia ſtructura.l. 5. c.18.n.64.
Cordis multa naturalia, moralia

Digitized by Google

lia ſcriptura. libro 5. capite 18.n.64.

Correctionis fraternæ ordo. lib. 1.c.15.n.290.

Cornu nomine potentiæ & roboris inſignita multa. lib. 1.c. 17.n.317.

Conturnices cur, quãdo, Hebræis conceſſæ.l.2.cap.19.n.126.

Cœlo virtutes miræ miſtis. lib. 2.c.5.n.51.

Curatio omnis tribus perficitur. lib.2.c.8.n.65.

Crocodili nomen vnde.l.6.c.6. n.20.

Crocodili natura. lib. 6.c.6.n. 20.

Crocodilus lingua caret quaſi. lib.6.c.6.n.20.

Crocodilus maxillam mouet ſuperiorem.l.6.c.6.n.21.

Crocodilus emortuus degenerat in Scorpiones. lib. 6. c.6.n. 22.

Crocodilus Ægyptijs ſacer.lib. 6.c.6.n.22.

Crocodilus cadauera quæ ingeſſit triduo retinet, poſt reiicit vomitu. libro 6.cap.6.n. 24.

Crocodilum delphinus ventre diſſecat & Ichneumon. lib. 6.c.6.n.25.

Crocodilus Ibi aue ſopitur. lib. 6.c.7.n.26.

Crocodili Trochilique auis officia mutua.lib. 6.c.7. num. 26.

Crocodili Trochilus dentiſcalpium. libro 6.cap. 7. num. 26.

Crocodilus infernum & dæmonem præfingit.lib.6. c.7. n.27.

Crocodili multa tropologica.lib. 6.c.7.n.29.

Crocodili Dæmonis allegoria belliſſima.lib.6.c.8.n 35.

Crocodilus laſciuiæ ſymbolum. lib.6.c.9.n.36.

Crocodilus fabis abſtinet, & ænigmatici ſenſus lib.6.cap. 9.n.37.

Crocodilus cur Deus indicatus gentibus.lib.6.c.9.n.38.

Crocodilus Deus ſilentij eſt.lib. 6.c.9.n.39.

Crocodili alii ſilentij ſymbolum; huius argumenti rara.lib.6. c.9.n.40.

Crocodilus ictu Scorpionis obit. lib.6.c.9.n.41.

Crocodilus iuſtitiæ hieroglyphicon. lib. 6.cap. 10. numer. 43.

Crocodilus ſuperbus, ſuperbiæ multa.lib.6. cap. 10. num. 43.

Crocodilus quamdiu viuit augetur, & non ſolùm nutritur.lib.6.c.10.n.44.

Crocodilus mictu caret quo reiiciat excrementa.lib.6.c.10.n.44.

Crocodilus vomitu è ventre eiicit.lib.6.c.10.n.44.

Crocodili lachrymæ vnde, allegoriæque belliſſimæ ibidem. lib.6.c.11.n.47.

D.

D*An genealogia.l.1.c.17.n.300.*

Dan Hebræis fauſtum iudicium.lib.1.c.17.n.300.

Dan regio Geneſeos 14 quæ. l.1.c.17.n.300.

Dan ab Adam.lib.1.c.17.n.300.

Daniel iudicium Dei. lib. 1.c.17.n.301.

Dan nominis multa.lib.1.cap.17.n.301.

Dan ad Berſabe quaſi à delicto ad gratiam.lib.1.c.17.n.301.

Dan ciuitas quæ, & vbi. lib.1.c.17.n.301.

Dan iudicio potens, vt ſerpens capite.lib.1.c.17.n.302.

Dan Tribus poſſeſſiones, myſteria, & ſacramenta. lib.1.c.17.n.302.

Dan vt leo & ſerpens in latera diſceſſit.lib.1.c.17.n.303.

Dan vt coluber in Leuitarum oblatione retinuit.lib.1.c.17.303.

Dan cur leonis catulus. lib. 1.c.17.n.304.

Dan tribus poſt Gad cur. lib.1.c.17.n.305.

Dan tribus mira.lib.1.c.17.n.305.

Dan prophetia de Samſone ad literam, de Chriſto in figura enunciatur.l.b.1.cap.17.n.307.

Dan vaticinium de Chriſto interpretatur. lib. 1.c.17.n.313.

Dan vaticinium Geneſeos de Samſone deplicatur.lib.1.c.17.n.318.

Dan vaticinij tropi morales. l.1.c.17.n.319.

Dan vaticinium Geneſeos 49. de Antichriſto interpretantur plurimi Patres. lib. 1.c.18.n.324.

Dan tribus maledicta multi[illegible]. lib.1.c.18.n.325.

Dan tribus benedicitur largè. lib.1.c.18.n.325.

Dan tribus non omittitur Apocalypſi, & quomodo.lib. 1.c.18.n.326.

Dan

Digitized by Google

Dan tribus numeratur incertè, & cur. lib. 1. c. 18. num. 326.
Dan tribus numerata ex computandi ratione ſignatorum. lib. 1. cap. 18. n. 329.
Dagon idolum pronus iacebat. lib. 1. c. 17. n. 320.
Dæmonum inuidia in homines vnde. lib. 1. c. 4. n. 58.
Dæmonum culpa quæ. lib. 1. c. 5. n. 98.
Dæmon cur vetulas in lamias eligat. lib. 1. c. 5. n. 107.
Dæmoniaci præparantur, natura vt vſibus dæmonis minus pareant. lib. 1. c. 5. n. 110.
Dæmon in ſerpente contentus probatur. lib. 1. c. 5. nu. 116.
Dæmonum prima labes ſuperbia cur. lib. 1. c. 9. n. 163.
Dæmones colliſione & ruptione perdunt faciliùs mortales. l. 2. c. 5. n. 48.
Dæmon Saul afflixit non melancholia ſolùm. lib. 2. c. 5. n. 30.
Dæmonum opera quæ impediant. lib. 2. c. 5. n. 52.
Dæmoni facilius eſt corpora vertere quàm alterare, ſcripturæ multa huius argumenti. lib. 3. c. 11. n. 58.
Deus vbique eſſentia, potentia, præſentia, doctrina. lib. 1. c. 19. n. 330.
Deus omnia molitur. lib. 1. c. 1. n. 17.
Deus velle ſolo agit. libro 1. c. 5. n. 101.
Deum peccare nequire pulchrè monſtratur. lib. 1. c. 5. num. 130.
Deus qua ſerie cognoſcat mala. lib. 1. c. 9. n. 173.
Deus medicamentis, igne & ferro morbos extirpat. lib. 2. c. 8. n. 65.
Dei ordinata & abſoluta potentia. lib. 2. c. 5. n. 22.
Deus non ſinit dæmones actiuiora applicare, nec quæ poſſunt efficere. lib. 2. c. 5. num. 49.
Deus punit magis vt excitet mortales quàm vt mala inferat. lib. 2. c. 8. n. 57.
Deus ſerpens ſine nomine. lib. 2. c. 9. n. 70.
Deus rex antiquus. l. 2. c. 9. n. 70.
Deus ineffabilis. l. 2. c. 9. num. 71.
Dei attributa, nomina, rationes, ſignificata, ſcripturæ varia loca quibus continentur arcana abdita & rara deplicantur. libro. 2. c. 6. & 7.

& 7. citatis.

Deus viſcera petit, & cur in ſacrificiis. lib. 3. c. 20. num. 115.

Dei & dæmonis differentia liberalitatis. lib. 6. c. 15. n. 64.

De corpore impij vermes cur. lib. 6. c. 19. n. 77.

Deipara virgo Aaron virga, Amygdali multa. lib. 4. c. 2. n. 13.

Deipara virgo cur hæreſes interimit cunctas. lib. 4. c. 2. n. 13.

Dextra omnia in Deo & dextera. lib. 1. c. 15. num. 280.

Dextra iuſtorum. lib. 1. c. 15. n. 279.

Dextra lancea perforatur. lib. 1. c. 15. n. 281.

Dextra ſanguis & aqua. lib. 1. c. 15. n. 281.

Dextra aqua vt exiuit. lib. 1. c. 15. n. 281.

Dextra aquæ fluxus allegoria & cauſa. lib. 1. c. 15. num. 282.

Die nono læſis ceraſte diſcrimina, & cur. lib. 1. c. 20. n. 346.

Die decima ſaluantur ceraſte cuſi, & cur. l. 1. c. 20. n. 346.

Dipſas ſerpens quæ eius ſignificata. lib. 2. c. 10. n. 78.

Dipſas ſitiens eſt græcis. lib. 2. c. 10. n. 78.

Dipſadis varia nomina. lib. 2. c. 10. n. 79.

Dipſadis dorſo ypſilon inſidet. lib. 2. c. 10. n. 80.

Dipſadis nomine arida intelliguntur. lib. 2. c. 10. num. 80.

Dipſadis venenum extinguitur aqua lapide percolata. lib. 2. c. 10. n. 81.

Dipſades mediis vndis ſitiunt crudeliſſimè. lib. 2. c. 10. n. 81.

Dipſadis lepidiſsima fabella Nicandri. lib. 2. c. 10. num. 82.

Dipſadis varia. lib. 2. c. 10. n. 82.

Dipſade cuſi aut ſiti hiulca, aut aqua pondere dirupto diſcedunt fragmine. lib. 2. c. 10. n. 83.

Dipſas diſſidet à vipera. lib. 2. c. 10. n. 83.

Dipſas ſerpens à vipera diuerſiſſimus. ibid.

Dipſadis virus cordi mortalium aduerſatur. lib. 2. c. 10. n. 84.

Dipſadis forma momento antiquiſ

Digitized by Google

tiquiſſimo Nili.lib.2.c.10. n.84.

Dipſadis virus theriaca corrigitur.lib.2.c.10.n.85.

Dipſadis virus folia lauri contrita ſanat.lib. 2.c.10. n.86.

Dipſadis morſus remedia vana.lib.2.c.10.n.87.

Dipſadis maximum remedium ad literam & mores. lib.2.c.19.n.146.

Dipſade cuſus eſt Chriſtus. lib.1.c.18.n.141.

Dipſadis viru Chriſtum diſceſiſſe, loca plurima ſcripturæ.lib.2.c.18.n.141.

Dipſas cur onis ſtruthionum occultatur. lib.2.c.19.n. 144.

Dipſas imago expreſſa auaritiæ.lib.2.c.19.n.145.

Dij gentium vnde. lib.1.c.9. n.168.

Digitus Dei Ioannes pulchrè. lib.4.c.2.n.12.

Dinus ſerpens ſquamis muſcas creat quibus interimitur.lib.2.c.8.n.64.

Doloris vtilitas. lib.2.c.19.n. 147.

Draconis nomina. lib.4.c.1. num.1.

Draco acutiſſimi viſus. lib.4. c.1.num.1.

Dracones veri qui. lib.4.c.1. n.2.

Draconis lapis mirus. lib.4.c. 1.n.2.

Draconis cum Aquila pugna cur.lib.4.c.1.n.3.

Draconis cum Elephante diſſidium cur.lib.4.c.1.n.3.

Draco ſuſcitat filios Baalin herba.lib.4.c.1.n.4.

Draco armilla & freno moderatur.lib.4.c.1.n.4.

Draconis magnitudo mira. lib.4.c.1.n.5.

Draconis dorſo oriuntur virentia, quæ & quomodo. lib.4.c.1.n.5.

Dracones zelotypi. lib. 4.c.1. n.6.

Dracones Palladi & Æſculapio ſacri. ibid.

Draco ore impotens, cauda potentiſſimus. ibid.

Dracones ſuctu aëris aues cæleſtes alliciũt.lib.4.c.1.n.7.

Dracones virginum amatores. lib.4.c.1.num.7.

Draconis facinus illuſtre. lib. 4.c.1.n.8.

Draco venenis ſe replet vt dimicet.lib.4.c.1.num.9.

Draconis hiſtoria obſtupenda. lib.4.c.1.num.10.

Digitized by Google

Dracones terram & aquas inhabitant.lib.4.c.1.n.10.
Draconum multa rara. lib.4. c.1.toto.
Dracones veri an extiterint maleficorum virga Exodi. lib.4.c.2.n.11.
Draconum tropologia.lib.4.c. 2.n.12.
Draconis & Elephantis tropologia. lib.4.c.2.n.14.
Draconis loca ſcripturæ omnia interpretantur.lib.4.c. 2.toto.
Draco cur Pharao.lib. 4.c.2. n.15.
Draco cur Aman. lib.4.c.13. n.15.
Draco Ezechielis maſſæque natura interneciȷ, & cur. lib.4.c.3.n.16.
Draconis Ezechielis moralia. lib.1.c.3.n.16.
Draco expurgatur lactucis agreſtibus, pomorum ingluuie, tropologia mira. lib.4.c.3.n.18.
Draco vbi occulatur ad ſpiritum.lib.4.c.4.n.24.
Draconis Apocalypſis multa allegorica ad virginem, & filium.lib.4.c.4.n.27.
Draconum tranſnatatio & nexus. lib.4.c.4. n.28.
Draconis cum Aquila tropologia.lib.4.c.4.n.29.
Draconis hiſtoria & tropologos ſequitur. lib. 4. c.4. n. 30.
Draco ſi ranam comederit,veneni atrocis fit. lib. 4.c.5. n.30.
Dracones vt fiãt venenati.lib. 4.c.5.n.31.
Dracones venenati qui, Sapientiæ 16. locus narratur. lib.4.c.5.n.31.
Dracones ignei qui & quomodo.lib.4.c.5.n.32.
Draco vorax mortis hauſtus quaſi eſt.lib.4.c.5.n.33.
Draconis mira combuſtio.lib. 2.c.2.n.19.
Drini muſcarum allegoria. lib.2.c.8.n.64.
Drino cuſi in poſterũ Drinum redolent.lib.2.c.8.n.64.
Drini odoris allegoria. lib.2. c.8.n.65.
Drinus ſerpens igneus.lib.2. c.2.n.14.

E.

ELoim ſignificata & caſus. lib.1.c.9.n.165.
Eloim ſignificata propria & caſus.lib.2.c.9 n.73.
Enidros quod animal. lib.6.c. 7.n.33.

Equus

Equus ignem euomens. lib. 2. c. 2. n. 18.
Equus fortioris calcatus inter alia. lib. 1. c. 16. n. 298.
Equus flectit crura retro, & omnia animantia dempto homine & ſimia. lib. 1. c. 16. n. 298.
Euchariſtiæ effectus nullo æq; ac manna ſignificantur ſcriptis ſacris. lib. 2. c. 22. n. 159.
Euchariſtiæ ſacramẽtum præfigurauit Melchiſedech oblatione illa panis & vini. lib. 2. c. 22. n. 159.
Euchariſtiæ obſtupenda arcana. lib. 2. c. 22. toto.
Euchariſtiæ ſignificata. lib. 2. c. 22. n. 159.
Euchariſtiæ ex manna allegoria. ibid.
Euchariſtiæ aſſumendi modus ex mãna. lib. 2. c. 22. n. 160.
Euchariſtiæ abuſus reos mortis cur nos declaret. lib. 2. c. 22. n. 160.
Euchariſtiæ viuo alimento opus erat emortuis hominibus, vt eos in ſe verteret, cum illi agere nil poſſent. lib. 2. c. 22. n. 161.
Euchariſtiæ panis accidentibus, vt manna ſubſtantia aliud. lib. 2. c. 22. n. 161.
Euchariſtiæ panis ortus, vt manna inenarrabilis. lib. 2. c. 22. n. 162.
Exhalatio, & vapor materia omnium ſublimium miſtorum. lib. 2. c. 14. n. 115.
Expurgatio, & ſanguinis miſſio an conueniant veneno læſis. lib. 1. c. 20. n. 341.

F.

FAcultas ſentiens impeditur repletione capitis. lib. 2. c. 21. n. 158.
Fames & ſitis quibus cauſis veniant. lib. 2. c. 12. n. 99.
Fames canina cur, vnde, quibus. lib. 2. c. 12. n. 101.
Fames pica obſcœnorum. lib. 2. c. 12. n. 101.
Faſcinationis vis & qualiter. lib. 2. c. 4. n. 39.
Faſcinatio non fit actione immanenti, tranſeunti imo reali. lib. 3. c. 17. n. 89.
Faſcinationis multa. lib. 3. c. 17. n. 91.
Fel Diis ſacrum. lib. 2. c. 21. n. 156.
Fœmellæ quo parere potuere gigantes pulchræ ſi erant & formoſæ. lib. 1. c. 9. n. 171.
Fœminæ abortiunt ſi ſuper ſcytalam ſerpentem & am-

*Phiſbenam itent.lib.*1.*c*.10. *n*.189.

Fœmina ſerpente viſo ſubitò exanimantur.lib. 1.*c.* 10. *num.*189.

*Fœmina fugiens ſerpentes calcaneis ſolicitatur.li.*1.*c.*10. *num.*189.

Fœminas ſequitur ſerpens quæſtus cauſa. lib. 1.*c.* 10. *num.*189.

Fœmina exſiccant virentia tactu. lib. 1.*cap.* 10.*numer.* 190.

Fœminarum capillis ſerpentes procreari. lib. 1.*c.* 10. *n*.194.

Fœmina defectus viri, fœminarumque plurima. lib. 3. *c*.4.*n*.19.

Femur robur conſignat.lib. 1. *c*.12.*n*.222.

Femore Iouis fotus Bacchus.li. 1.*c*.12.*n*.222.

Fidei neceſſitas.lib. 3. *cap*.13. *num*.68.

Fidei emortuæ ſine operibus, belliſſima allegoria: lib. 1. *cap*.11.*n*.214.

*Figura continetur ſcriptis ſacris non rarò. lib.*1.*c.* 17. *num.*223.

*Figura quomodo actiua diſertè.lib.*2.*c*.5.*n*.54.

*Fœni multa natura ex ſcriptis ſacris.lib.*4.*c*.13.*n*.51:

*Formica nomen vnde. lib.*5.*c.* 1.*nu*.2.

*Formicæ politia. lib.*5.*c*.1.*n*.1.

*Formicæ natura. lib.*5. *c*.1.*n*.2.

*Formica facilè deſiſtit à motu. lib.*5.*c*.2.*n*.2.

Formica viuipara eſt, & ſi ouipara videatur. lib. 5. *c*.2. *n*.3.

*Formicæ tribus diebus à motu primo quieſcunt. lib.*5.*c*.1. *n*.4.

*Formicæ alæ qualiter, vnde ex quoque erumpant. lib.*5.*c.* 1.*n*.5.

*Formicæ in annum alimoniā reponunt.lib.*5.*c*.1.*n*.6.

Formicæ ſeminum caules erodunt ne germinent ſubterraneis domiciliis. lib. 5. *c*.1. *n*.6.

*Formicæ hiſtoria mirabilia. lib.*5.*c*.1.*n*.7.

*Formicæ ſagacitas.l.*5.*c*.2.*n*.8.

Formicæ ſedulitas.ibid.

*Formicæ aſtrologia, geometria, arithmetica, politia, œconomia, ethica.lib.*5.*c*.2.*n*.8

*Formicæ ſignificata varia Ægyptus.lib.*5.*c*.2.*n*.9.

*Formicæ ſolo cinere arcentur. lib.*5.*c*.2.*n*.8.

Formi

Formicæ Indicæ, luporum magnitudine. lib. 5. c. 2. n. 10.
Fomicarum ſepultura pia. lib. 5. c. 2. n. 11.
Formicæ tropologos. lib. 5. c. 3. n. 12.
Formicæ eleemoſynam commẽdant. lib. 5. c. 3. n. 12.
Formica diem ſeptimum ſeruat, mirabile. lib. 5. c. 3. n. 13.
Formica Icon minorum Dei. lib. 5. cap. 3. n. 14.
Formicæ paruuli Euangelij. lib. 5. c. 3. n. 14.
Formicæ moralia. lib. 5. c. 3. n. 15.
Formicæ magiſterium. lib. 5. c. 4. n. 16.
Formicæ nomine ad Chriſtum mittimur. lib. 5. c. 4. n. 16.
Formicæ nec ducem, nec præceptorem habere quomodo intelligendum veniat. lib. 5. c. 4. n. 17.
Formicaleo animal quod, vnde. lib. 5. c. 5. n. 19.
Formicarum cineris timor moralis. lib. 5. c. n. 20.
Fontium tubi & ſyphones cur capita leonum inſculpta. lib. 2. c. 1. n. 8.

G.

Gallus præcinctus cur fortius canat. ibidem.
Gula & laſciuia cur paſſiones ingentiſſimæ. lib. 2. c. 12. n. 98.
Guſtus, tactus quomodo. lib. 2. c. 12. n. 99.
Guſtus ſenſus protenſus vſq; ad inſtrumenta propagationis. lib. 2. c. 12. n. 99.

H.

Hebræi increpantur. lib. 2. c. 10. n. 81.
Heua an habuerit omnium naturalium notitiam, an impertierit Adamus. lib. 2. c. 6. n. 126.
Heua ne inſcia videretur, Dæmoni adhuc reſpondere tentat. lib. 1. cap. 8. n. 146.
Heuam præmij pollicitatione & pœnæ auerſione ſuadet dæmon. lib. 1. c. 8. n. 150.
Heuam ſerpens cur aggreſſus, lib. 1. cap. 8. n. 152.
Heua admonita ſerpente fallaciæ ſymbolo. lib. 1. cap. 8. num. 153.
Heua addit præcepto, detrahit, mutat, iis capitur. lib. 1. c. 8. n. 155.
Heua & Adamus ſuperbiere primò. lib. 1. c. 9. n. 154.
Heuæ & Adami reatus cum Dæmonum labe cõuenientia. lib. 1. c. 9. n. 154.

Heuam

Digitized by Google

Hæuam & Adamum læſos Dæmon fugit. lib.1.c.10.n. 88.

Hæmorrhous ſerpens qui. lib. c.11.n.88.

Hæmorrhois nomen vnde. lib. 2.c.11.n.88.

Hæmorrhois ſanguinis fluor eſt.lib.2.c.11.n.89.

Hæmorrhois cur trampis dicta.ibid.

Hæmorrhois famem, dipſas vt ſitim inferat.ibid.

Hæmorrhois varia nomina. ibid.

Hæmorrhois diſtortus itat, & celſus.lib.2.c.11.n.90.

Hæmorrhois ventrem occultat nimis.ibid.

Hæmorrhois colli vertebræ mirabiles.ibid.

Hæmorrhois fabella Nicãdri ſalibus plena. lib.2.c.11.n. 91.

Hæmorrhois ictus accidentia varia.ibid.

Hæmorrhois ſe lacerat prius quàm alios iciat.lib.2.c.11. n.92.

Hæmorrhois lucani elegiacum carmen.ibid.

Hæmorrhois ictus liueſcit. lib. 2.c.18.n.138.

Hæmorrhoe cuſus eſt Chriſtus. lib.2.c.18.n.138.

Hemaphrodita quæ animantia.lib.3.c.1.n.4.

Hæmorrhous natura dipſadis eſt.lib.2.c.11.n.93.

Hæmorrhois virus deterius dipſadis.ibid.

Hæmorrhois remedia varia. lib.2.c.11.n.95.

Hæmorrhois forma.lib.2.c.11. n.96.

Hæmorrhois rimulas inhabitat ſiccas.ibid.

Hæmorrhoa Hieroglyphicon ſedulitatis. lib.2.c.11.num. 97.

Hæmorrhois & dipſadis effectus varij. lib.2. c.12.num. 98.

Hilaritas & mæſtitia vnde. lib.2.c.5.n.5.

Hypocriſis propriiſſima effigies. lib.1.c.19.n.331.

Hypocritæ multa. lib.1.c.19.n. 331.

Hypocriſim execrantur patrum hiſtoria & gentium. lib.1.c.19.n.332.

Hominibus os ira amareſcit. lib.3.c.13.n.12.

Homines cur obſcœna iudicãt membra quæ alimento & generationi inſeruiunt.lib. 1.c.8.n.162.

Homo

Digitized by Google

Homo de limo terræ formatus ne ſuperbiret.lib.1.cap.11. n.204.

Homo de limo,non de puluere. lib.1.c.11.n.204.

Homo admonetur rebus naturæ. lib.1.c.11.n.20.

Hominis renouatio. lib.1. cap. 14.n.268.

Hominis veteris depoſitio.lib. 1.cap.14.num.268.

Homo ſigno æquinoctij agni ſe exuat.lib.1.c.14.n.267.

Humiliatis commendatio. lib. 3.c.14.n.71.

Humanitas cur ventre notetur.lib.2.c.18.n.139.

Homo ſe exuat æquinoctio libræ.lib.1.c.14.n.267.

Humorum excrementorumque omnium vſus. lib. 2. c. 12.num.100.

Hydrophobia aquæ timor cane rabido læſis vnde, quibus veniat. lib.2. c.12.n.105.

Hypocriſis Iconiſmus elegans. lib.1.c.4.n.68.

Hyſopi vires,natura, munditíes,ſcripturæ ſenſus, & loca. lib. 2. cap. 19. n. 148.

Hypocriſis altũ iconicon eiuſque mira.lib.3.cap. 5.n.21.

Hypocriſis imago. lib. 3. c.12. n. 66.

Hydræ varia monſtra. lib. 4. cap.16.n.57.

I.

IAcob fætus variegati. lib. 3.c.17.n.91.

Iacob virgæ decorticatæ quid fecerint.lib.2.c.4. n.41.

Ibis auis.lib.6.c.7.n.32.

Ichneumon quid,nomen, mores.ſexus.lib.3. c.14. n.71.

Ichneumon oua aſpidum odit. lib.3.c.14.num.74.

Ichneumon,ordo pugnæ,miraque lib.3.c.14.n.71.

Ichneumones paruuli, qui maximos euicere.lib.3.cap. 15.num.76.

Ichneumonis allegoria in Chriſto.lib.3.c.15.n.77.

Ichneumon Lucinæ ſacer Crocodilos diſcerpit lib.3. cap. 15.n.77.

Iehoua nomen Dei magis ſignificatiuum eſt quod fari non poſſit. l.2.c.9.n.74.

Iehoua vt ſcribi habeat. lib.2. cap.9.n.75.

Iehoua vſq; ad Chriſti aduentum extitit.lib.2.c.9.n.75.

Iehoua & Adonai mira. lib. 2.c.9.n.75.

Iehoua Ieſu nomina eiſdem literis.lib.2.c.9.n.76.

Iehoua admiranda, & ſtupendo.

Digitized by Google

penda.lib.2.c.9.n.76.
Iehoua Trinitas vmbrata.lib. 2.c.6.n.76.
Ieſu nominis multa & mirabilia.lib.1.c.9.n.77.
Ignitis ſerpentibus corruptiores homines vaſtauit, & cur.lib.2.cap.8.n.66.
Igne & ſulphure cur extorqueantur damnati. lib. 2. c.8.n.67.
Igne omnia abſumenda die iudicij cur. libr. 2. cap. 8. n.68.
Igne & ſulphure cur damnati & dæmones affligantur.lib.2.c.8.n.68.
Igne & ſulphure quomodo ſpiritus extorqueantur.lib. 2.c.8.n.69.
Ignei ſerpentes quomodo ignei. lib.2.c.2.n.12.
Ignem varij modi generandi. lib.2.c.2. n.17.
Ignis ſufflatione cur accenditur.lib.2.c.2.n.18.
Igniti ſerpentes vnde aduecti.lib.2 c.2. n.11.
Igniti ſerpentes 35. manſione miſſi lib. 2. cap.2.n.9.
Ignitos ſerpentes veros fuiſſe. lib.2.c.2.n.9.
Ignitis ſerpentibus ab idololatria reuocantur Hebræi. lib.2.cap. 1. numero 6.
Igniti ſerpentes plurimi.lib.2. c.2.n.20.
Igniti ſerpentes qui.lib.2. c.1. num.1.
Igniti ſerpentes apparentes an veri. lib. 2. cap. 1. numero 1.
Imaginationis organi actio tranſiens.lib.2.c.4.numero 43.
Imaginationis opera vnde. lib.2. c.4.n.41.
Imaginationis caſus. lib. 2. c. 4. n.41.
Imaginationis varij caſus.lib. 2.c.4.n.42.
Imaginationis vis in caſus. lib.3.c.17.n.89.
Incantatores cur, eorumque plurima.l.3.c.1.n.63.
Inſidior actiuum inuenitur lib.1.c.12.n.229.
Inſidiaberis non imperatiui, ſed futuri perfecti vox.lib. 1.c.12.n. 229.
Inuentores primi literarum. lib.2.c.1.n.3.
Ioães 23.cum dilexiſſet ſuos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos.lib. 2. cap. 18.n.142.
Iordanis multa, & litera Iob. lib.4.c.17.num.61.

Iordanis mirabilia. lib.1. cap. 17. n. 305.
Iſaiæ maſſa ficorum Ezechiæ ægrotantis apoſtemati. lib. 2.c.3. n.24.
Iuſtitia depingitur. lib. 3.c.15. n.76.
Iuſtitia velat oculos, ne hominum facinora & inæqualitatem videat. lib. 6. cap. 10.n.46.
Iuſtitiæ ſymbolum ſceptrum oculo ſuperne. l. 2. cap. 14. n. 263.
Iuſtitiæ multa. lib. 1.c. 14. numero 263.
Iaculus ſerpens volitans, lib. 3. cap. 3. numero 14.

L.

LAcertus immundus. lib. 6. c. 1. num. 1.
Lacerti conditiones. lib. 6. c. 2. num. 2.
Lacertis oculi renaſcuntur eruti. lib. 6. c. 1. num. 3.
Lacerti ſtructura. lib. 6. cap. 1. num. 4.
Lacerti ſerpentes cur ſint. lib. 6. cap. 1. numero 4.
Lacerti fœtura. lib. 6.c. 3. n. 5.
Lacerti ore quæ animalcula reiectent. lib. 6. cap. 1. n. 6.
Lacerti nullius memoriæ. lib. 6. cap. 1. num. 5.
Lacerti moralia. lib. 6. cap. 5. num. 16.
Lacerti qui ſine capite & corde viuunt. lib. 6. c. 5. n. 6.
Lacertus fit vipora tandem diſſectus, & quomodo. lib. 6. c. 5. num. 17.
Lacerti mollities. lib. 6. cap. 5. num. 14.
Lachrymarum generatio. lib. 1. cap. 20. num. 343.
Lachrymarum vtilitas veneno infectis. l. 1. c. 20. n. 343.
Lachrymæ vnde fluant, vt fiant aquæ & effluant. lib. 2. c. 4. num. 36.
Lachrymantur oculi intentu, inſpectu. lib. 2. cap. 4. n. 37.
Lactucæ agreſtes cur ſimul cum agno manſæ Hebræis. lib. 4. c. 3. num. 19.
Laſciuia è renibus. lib. 1. cap. 4. num. 83.
Lacus triconicus. lib. 1. cap. 20. num. 348.
Leproſus an aquis curatus Naaman. ibidem.
Leo ſerpens qui, qualis, nomina, autores. lib. 3. c. 19. num. 100.
Leonis nominis plurima. lib. 3. cap. 19. num. 101.
Leo cur ſerpens is dictus. lib. 3. cap. 19. num. 101.

Digitized by Google

Leonis ſerpentis forma, nomina varia. lib.3.cap. 19. num.21.

Leonem conculcare cur Pſal. allato.lib.3.c.19.num.105.

Leonis morſus accidentia. lib. 3.c.19.num.103.

Leo ſerpens ſanguinolentus nimis.lib.3.c.19.n.104.

Leonis huius aſtutia mira. lib.3.c.19.n.105.

Leonis huius cur intelligi poſſit pſalmi locus.lib.3. c.20. n.106.

Leo ſerpens collum adoritur ob copiam ſanguinis. lib. 3.c.20.n.109.

Leonis ſerpentis morſus allegorici,rara ſcripturæ loca. ibidem lib.3.c.20.n.113.

Leonis ictus viſcera inquinat. lib.3.c.20.num.114.

Leo vexillis inſculptus imitationis vigilantiæ cauſa maioribus. lib.3. c. 19.n. 111.

Leonis multa allegorica.lib.3. c.19.n.122.

Lauam obſeruamus magis. lib.1.cap.15.n.276.

Lauæ clypeos,peltas aptamus. lib.1.c.15.n.276.

Lauæ multa lib.1.c.15.num. 276.

Lauæ cura ne frigeat.lib.1. c. 15.n.276.

Lauæ brachium aptamus,cuſtodiam.lib.1.c.15. n.277.

Laua vulgo dicta vera dextra eſt.lib.1.cap.15. n.277.

Lauam vulgo dictam tenet Petrus in bullis pontificiis. lib.1.c.15.n.277.

Lauam virgo Deifera antiquitus filij tenet.lib.1.cap. 15.num.277.

Lauæ euangelium renunciatur.lib.1.cap.15.n.277.

Lauam maiores occupant.lib. 1.c.15.n.278.

Laua & dextra multa. lib.1. c.15.n.278.

Laua & dextra dupliciter. lib.1.c.15.n.278.

Lauum & dextrum cordis. lib.1.c.15.n.279.

Lauæ digito annulari virtus inſita.lib.1.c.15.n.279.

Laua motus origo, dextra executor motus.lib.1. c.15. n.280.

Leuiathan nomina vnde. lib. 4.c.6.n.35.

Leuiathan nullus gentium meminit ſub hoc nomine. lib.4.c.6.n.37.

Leuiathan Caballiſtarum, & Talmudiſtarũ ſententia.

Digitized by Google

lib.4.c.6.n.37.

Leuiatham verum eſſe ſerpentem.lib.4.c.6.num.37.

Leuiatham quod animans.lib.4.cap.6.n.38.

Leuiatham rara, & mira. lib.4.c.6.n.38.

Leuiatham cur armilla dicatur Iob 40.lib.4.c.7.n. 39.

Leuiatham virginibus ducitur facilè.lib.4.c.7.n.41.

Leuiatham aculeus extractus Chriſto.lib.4.cap.7.n.41.

Leuiatham conciditur in fruſta ob vſus plurimos. lib. 4.c.8.n.45.

Leuiatham ſtructura cum litera Iob.lib. 4.cap.9.n.46.

Leuiatham tropologia rara & natura.lib.4.c.10.n.47.

Leuiatham reliqua litera Iob natura tropis ſacris lectionibus plena.lib. 4.c.11.num. 48.

Lilij varij natura,proprietates, nomina. lib. 2.cap. 6.num. 56.

Lilium album, rubrum, aureum,liuidum.lib.2.cap. 7.n.36.

Lilij ſignificata varia.lib. 2.c. 7.n.56.

Liliis variis varia ſcripturæ loca interpretantur Chriſti nomina ſignificata & rationes. lib.2.c.6.

Liuidi coloris cur inuidi l. 2.c. 4.n.38.

Liuoris multa & inuidia.lib. 2.cap.4.n.38.

Liuidi oculus acie è directo cur lædit magis.lib.2.c.4.n. 39.

Liuidi lumen oculi miros molitur effectus.lib.2.cap. 4.n. 40.

Locuſtarum pluuia rara. lib. 5.c.7.n.29.

Locuſtis plurimi veſcuntur.lib. 5.c.7.n.29.

Locuſtas an iubeat Deus Hebræos edere & alia.lib.5.c. 7.numero 29.

Lucerna ſemimortua abortire facit.lib. 1.c.11.n.213.

Luminis mira. lib.2.c.4.num. 40.

Luſci lucini myopſi nyctalopi qui.lib.2.cap.4.num.40.

Lunaticus morbus qui.lib. 2.c.5.n.51.

M.

Magiæ partes variæ. lib. 2.c.5.n.46.

Malefici qui & incantatores. lib.3.cap.11.n.57.

Maleficia vnde quibus quomodo abuſus.lib. 3.c.11.n.57.

Digitized by Google

Maleficia variis iuribus eſſe comprobantur.lib. 2.c.5.n. 46.

Maleficia gentium hiſtoriis. l. 2.c.5.n.46.

Mannæ loca ſcripturæ varia.l. 2.c.13.n.107.

Mannæ addubitantur plurima ex locis ſcripturæ ſacræ. lib. 2.c.13.n.107.

*Manna cum ſemine coriandri confertur qualiter cum multis videantur differre.l.*2.c. 13.n.107.

*Manna cum Bdelio collatio. lib.*2.c.13.n.108.

*Mannæ ſaporis ſimila cũ melle.lib.*2.*cap.*13.*num.*108.

Manna pro libitu an ſaperet.l. 2.c.13.n.108.

*Manna admiranda.l.*2.c.13. n.109.

*Man in ſacris ſcriptis ambages.lib.*2.c.13.n.109.

*Mannæ natura forma , cauſa, ortus.lib.*2.c.13.n.110.& c. toto 13.

*Mannæ nomina.lib.*2.c.14.n. 111.

*Man cognouerunt cibum Hebræi addubitantes de cibi ſpecie.l.*2.c.14.n.111.

*Man poſt quot dies ab exitu Ægypti & vbi cecidit.l.*2. c.14.n.112.

Man poſt coturnices venit. lib. 2.c.14.n.112.

Man cecidit excrementis ſame conſumptis prius vitioſi alimenti ægyptiorum & cur.lib. 2.c.14.n.113.

Manna cur locis obſcœnis exoluitur. l. 2.c.14.n.113.

Man quando deſiuit.l. 2.c.14. n.114.

Man generatio & ortus.ibid.

Manna ſaccarum mel ex eadem materia exhalationis.l. 2.c.14.n.116.

Mannæ materia heterogenea eſt.l. 2.c.14.n.117.

*Man in quibus arboribus & herbis concreſcit.l.*2. c. 14. n.118.

*Man non ſemper deſuper venire.lib.*2.c.14.n.119.

*Man quibus regionibus.l.*2.c. 14.n.119.

*Man differentiæ.lib.*2.c.14. n. 120.

*Man ex fronde alto excellentius cur.lib.*2.*cap.*14.*num.* 120.

*Man ex libano & modo affertur.lib.*2.c.14.n.121.

*Man dubia omnia ſcripturæ ſoluuntur.l.*2.c.15.*toto.*

Man coriandro quomodo ſimile

lib.

Digitized by Google

l.2.c.15.n.122.
Man cui Bdelio ſimile.l.2.c.15.n.122.
Man quod ſaporis ſimilæ.l.2.c.15.n.123.
Man ſupernatum multa moliebatur.l.2.c.15.n.12.
Man iuſtis delectamentum maius aliis.lib.2.c.15.num.123.
Man miraculo factum.lib.2.c.15.n.124.
Man teri & ſubigi potuit cæleſte.l.2.c.15 n.124.
Man tropus elegans.l.2.c.15.n.125.
Manna inferius alimentum fructibus ligni vitæ & cur, natura & allegoria.lib.2.c.22.n.160.
Medicina ſpeculatiua erat ſtatu innocentiæ.lib.1.c.20.n.338.
Medicæ artis remediis dæmoniaci plurimi conualuere.l.2.c.5.n.51.
Medicamenti temperies.l.1.c.20.n.339.
Medicamina ſeptica græcis quæ.l.1.c.9.n.70.
Medicinæ partes & inſtrumenta.l.1.c.20.n.340.
Medicinæ vniuerſalia remedia quatuor.l.1.c.20.n.341.
Mel apes euomunt ore linctum prius.l.2.c.14.n.116.
Mellis opificij arcana.l.2.c.14.n.116.
Mel roſcidum.l.2.c.14.num.117.
Mel & acetum à ſacrificiis reiecta.l.2.c.21.n.155.
Melchiſedech quis.l.2.c.22.n.159.
Menſibus integris anniſque ſcriptura numerat.l.1.c.2.n.30.
Menſium & annorum computatione gentes euariant Eccleſia ſecus.l.1.c.2.n.31.
Miraculi ratio in quo.l.2.c.13.n.22.
Miracula quando.l.2.c.13.n.22.
Miraculis multa ſubſternere poteſt natura.lib.2.c.13.n.23.
Miraculis, multa naturæ inuoluuntur.l.2.c.3.n.23.
Miſta ſolum tribus elementis locantur.l.1.c.1.n.1.
Miſta varia ſuperna.lib.2.c.14.n.115.
Miſtionis compago.l.2.c.12.n.102.
Morbis quot cauſis afficiat mortales Deus Deus.lib.2.c.5.n.45.

Digitized by Google

Morbi varij hominibus vltore Deo immiſſi. lib. 2. c. 5. n. 42.
Morbi curari præcauerive, an poſſint diuinitus illati. lib.2. c.5. n.47.
Morbi diuinitus curati belliſſima hiſtoria. lib. 2.c.5. n. 45.
Mortales muti vſque dum datum eſt illis verbum. lib.3.c. 5.n.24.
Mors morbi ex reatu. lib. 1. c. 20.n.338.
Mortis iuſti & impij diſcrimen. lib.3.c.13.n.68.
Mortis multæ deliciarum noxæ. lib.3.c.13.n. 68.
Mortis & apis fur dictæ collatio. lib.4.cap.7.n.42.
Mortis multa. l.4.c.7. n.42.
Mortis digeſtio. l.4.c.7 n.43.
Mors deterſiua veneni. ibid.
Mors in lac verſa Chriſto nutrice. ibidem.
Mors improuiſa. lib. 3.cap.13. num.67.
Mors ſomnolenta veneno. lib. 3.c.13.num.67.
Morte moriemini in quacunque die comederitis, corporali, & animi morte interpretatum. lib.1.c. 8.n. 151.
Mors voluptatibus abdita. lib. 2.cap.21.num.156.
Motus animãtium diuiſio. lib. 1.c.1.num.9.
Munditiei natura, & immunditiei. lib.5.c.6.num.27.
Munditiæ natura abditiſſima in quo ſit, immunditiaque cauſa effectus forma multa huius argumenti ibidem. lib. 2.c.19.num. 151.
Murenæ viperarũ pellices. lib. 3.c.1.num.4.
Murenarum, & viperarũ multa lib.3.c.1.n.4.
Muſicæ mira. lib.1.c.5.n.111.
Muſicæ vis. lib. 1.cap. 5. num. 112.
Muſica labores minuit. lib. 1. cap.5.num.115.
Myrmæcoleo quod quale natura moribus inopis. lib.5.c.5. num.20.
Myrmæcoleonis puluere occultatio ad mores. lib. 5. c. 5. num.20.

N.

N*Aturaliſſimam actionem cur vocauerint generare. lib.2.c.2. n.99.*
Nominum duo genera. lib.2. c. 9.n.72.
Nomen Dei ſubſtantiam nullum exponit. lib.2.c.9.num. 72.

Nomina

Digitized by Google

Nomina Dei qualiter ſignificent.lib.2.c.9.n.72.
Noſcere ſeſe quid maximum. lib.1.c.13.n.242.
Nomina conceptus terminant multoties ſacris ſcriptis. lib. 1.c.17.n.300.
Numerorum ſignificatus myſtici.lib.1.c.20.n.347.

O.

OBedientia melior quam victima. lib.1.c.14.n. 272.
Obedientia multa. lib. 1.c.14. n.272.
Occaſio quæ poſſit & eius multa.lib.6.c.13.n.55.
Oculi inter alia ſpiritibus abundant.li.3.c.17.n.92.
Odor famam notat multa huius argumenti.lib. 2.c. 8.n. 68.
Ophiamacus attacus quæ. lib. 5.c.7.n.29.
Onazarei lacte rubicundiores ebore antiquo.lib.5.c.17.n. 61.
Oſſa fidem notant ſcriptis ſacris. libro 1. cap. 10.num. 193.
Ouis corruptis varia oriri. lib. 3.c.14.n.72.
Ouorum laus, & vituperium. libr.3.cap.14.n.73.

P.

PAcis nominis altiſſima interpretatio, rara allegoria commendatio, expoſitio mirabilis literarum huius nominis.lib.6.c.4.toto.
Pacis nomine tota Trinitas cõtinetur literarum characteribus.lib.6.c.4.n.15.
Paleſtina cur lacte & melle abundans.lib.2.c.14.num. 118.
Palma fœmina ad conſpectum maris fœcundat.lib.2.c.3.n. 32.
Paradiſea auis ſolum aëre inhabitat.lib.1.c.1.n.6.
Paſtorum vigilantia quanta. lib.3.c.20.n.111.
Paulus quorum Deus venter eſt.lib.5.c.12.n.38.
Pax nomine dentibus Lacerti contentum.l.6.c.4.num. 14.
Peccati nihil maius quam nihil natura eſt.lib.1. c. 5 n. 100.
Peccator dæmonis domus iure belli. lib.1.c.11.n.210.
Peccator infernus in fieri. lib. 1.cap.11.n.210.
Pœna ordo culpa ſeriem ſequitur.lib.1.c.11.n.215.
Petra lactatoria galatites. græcis

cis Chriſtus. lib. 1. cap. 13. num. 243.
Petri lachrymæ cur amaræ, lib. 3. c. 18. num. 96.
Pharao hebræis nudans diſcooperiens eſt. lib. 1. cap. 10. num. 192.
Pingues corde ſuffocantur pulſu deſtituti. lib. 1. c. 14. num. 264.
Piſcis Tobiæ qui diſerte monſtratur. lib. 2. c. 3. num. 23.
Polipi multa. lib. 5. cap. 18. num. 65.
Prudentia rationis practicæ virtus. lib. 1. c. 3. num. 42.
Prudentia cur rationalibus ſolum. lib. 1. c. 3. num. 43.
Prudens à quo venit & callidus. lib. 1. c. 15. num. 285.
Prudentia. lib. 1. c. 15. n. 287.
Pſal. ego ſum, vermis & non homo cur dicitur. lib. 6. c. 17. num. 73.
Pſilli & Marſi ſerpentibus non lædi. lib. 1. c. 10. n. 188.
Pſilli & marſi ſerpentibus explorant legitimos partus. lib. 1. c. 14. n. 271.
Pſillorum & marſorum plurima. lib. 1. c. 14. num. 271.
Pſillorum tropi morales. lib. 1. c. 14. num. 271.
Pſilli marſi ophiogeni allegoriæ. lib. 1. c. 14. num. 272.
Pſilli & marſi. lib. 1. cap. 16. num. 295.
Pſillorum multa. lib. 1. cap. 16. num. 299.
Pyrigonia volatilia igne generari. lib. 1. c. 1. n. 4.

Q.

QVadrageſimæ commendatio Machabeorũ 7. lib. 6. c. 19. num. 77.
Quercus honores figurauit. lib. 2. c. 8. n. 63.

R.

RAbies canina vnde quibus oriatur. lib. 2. c. 12. num. 104.
Rabies canina occultatur largo tẽpore. lib. 2. c. 12. n. 104.
Rabinorum confabulatio ficta muſcæ & araneæ. lib. 5. c. 13. n. 47.
Rabies canina accidentia cauſæ. lib. 2. c. 12. n. 104.
Reptilium differentiæ: lib. 1. c. 1. n. 14.
Reptilibus, auibus, communia plurima. lib. 1. cap. 1. numer. 15.
Reptilium omniũ terreſtrium verorum, ſeries exactiſſima ſpecieſque omnes. lib. 4. cap. 18. num. 62.
Reptilium omnium nomina diffe

differentia, & rationes. lib. 4. c. 19. n. 63.
Reptilium omnium tropologia grandis. lib. 4. c. 20. n. 64.
Reſina Paleſtinæ pretioſa. lib. 2. c. 18. n. 140.
Reſinæ vires loca ſcripturæ celebria. ibid.

S.

SAcerdotum ſobrietas modeſtia temperantia. lib. 6. c. 20. n. 83.
Sacerdotium. l. 1. c. 17. n. 317.
Samaritanus cum oleo & vino vulnera medetur. lib. 2. c. 18. n. 139.
Samſon hebræis ſol paruus. lib. 2. c. 18. n. 139.
Sacramenti pœnitentiæ digreſſio celebris ibidem. lib. 6. c. 11. n. 48.
Samſon iudicauit Iſraël. lib. 1. c. 17. n. 307.
Samſon coluber in via & ceraſtes in ſemita quando. lib. 1. c. 17. n. 308.
Samſon declinauit in latus in fæminam. ibid.
Samſon Leonis catulus Chriſtuſque. lib. 1. cap. 17. num. 310.
Samſon fluit largiter de Baſan mel faui de dente ſcilicet. lib. 1. c. 17. n. 311.
Samſon fluit & de maxilla largiter aqua. lib. 1. c. 17. n. 311.
Samſonis multa. lib. 1. c. 17. n. 316.
Sanguinem non educimus medicamentis qualis eſt ille. lib. 2. c. 12. n. 106.
Samguinem educimus quibuſdam corruptum tamen. ibid.
Sanguinem impurum morbis ſudarunt aliqui. lib. 2. c. 16. n. 128.
Sanguis verus ſolum è Chriſto ſudore fluxit, & cur. lib. 2. c. 16. n. 128.
Sanguinem qualiter fluere ſudore potuit. lib. 2. c. 16. n. 129.
Sanguinem verum ſudaſſe ex dictis Euangeliſtæ colligitur. ibid.
Sanguis, & aqua quomodo exierint latere dirupto Chriſti pura. lib. 2. c. 16. n. 130.
Sanguine intincta poſt candidiora multo. l. 2. c. 16. n. 137.
Sãguis quomodo ſuppoſiti pars & cur. lib. 2. c. 17. n. 133.
Sanguis Chriſti valoris immenſi. ibid.
Sanguis non viuit & cur large. lib. 2. c. 17. n. 134.

Digitized by Google

Sanguis Chriſti pretium cur dicatur, & an alij humores itidem. lib. 2.c.17. num.133.
Sanguine, vita, amor, amicitia ſignificantur. lib.2.cap.17. num.135.
Sanguinis eſum pitagorici & multi modo interdicunt.l. 2.c.17.n.136.
Sanguinis ſignificata ceremonia vſus abuſus. lib.2.c.17. num.137.
Sacramentorum ſeries. lib. 2. c.22.num.165.
Salamandra qua.lib.6.cap.2. num.6.
Salamandra vnde dicta.lib.6. c.2.num.6.
Salamandra teiri veneni. lib. 6.c.2.n.7.
Salamandra à Sue comeditur. ibid.
Salamandra ignem extinguit. lib.6.c.2.n.8.
Salamandra non oritur igne. ibid.
Salamandra non igne ſeruatur.ibid.
Salamandra quando generetur.lib.6.c.2.n.9.
Salamandra verſus ſolem concipit.lib.6.c.2.n.10.
Salamandra rara.lib.6.c.2.
Salamandra moralia. lib.6.c. 3.n.11.
Salamandra timoris allegoria.ibid.
Salamandra cur à Sue editur innoxie.lib.6.c.3.n.12.
Salamandra mirabilia. lib.6. c.3.n.13.
Salis mira moralia & naturalia lib.3.c.8.n.39.
Sal terra quis.ibid.
Salis terra effectus & alterius ſalis.ibid.
Salis multa.ibid.
Salis & luminis multa abdita & recondita. lib.3. c. 8.n. 41.
Saliua humana & piſcis callionimi fel, viſum acuunt. lib.2.c.3.n.23.
Salphaad filias ſolum genuiſſe cur referat ſpiritus Deus lib.3.c.4.n.18.
Sapor cur albificet corpora.lib. 2.c.16.n.13.
Salomonem non deſtituit regno quod Dauid filius. lib. 1.c.13.n.242.
Sapientes flatuoſi ſuperbi melancholici vnde.lib.1.c.4.n. 89.
Scelera ſuſtinet Deus ſi alias quid virtutis elucet.lib.1. c.13.n.242.

Scri

Scriptura ſenſuum coordinatio.lib.1.c.4.n.95.

Scriptura ſacra tripliciter ſenſus deprauantur. lib.1. c.8.n.149.

Sedezias filius Chanaam fecit cornua ferrea & ait dominus iis ventilabis ſyriam. lib.1.c.17.n.317.

Semita via, limes, iter vt differant.lib.1.c.17.n.314.

Seminibus corruptis cur monſtroſa magis. lib.3.c.14.n. 73.

Senex caput adoleſcentis. lib. 1.c.2.n.39.

Sepeliēdi mos antiquitus brachio pectori adacto.lib.1.c. 17.n.310.

Seps ſerpens exurens Baſiliſcus alij. lib.2.c. 2. n. 15.

Serpere multis modis. lib.1.c. 1.n.10.

Serpere propriè. lib 1.c.1.num. 11.

Serpentes monſtroſi. libro 1. capite 1.numero 12.

Serpentis nomem varia ſignificat.lib.1.c.3,n.44.

Serpens ſignificatu communi anguem noſtrum ſignificat. lib.1.c.3.n. 46.

Serpentium omne genus callidū & aſtutū. lib.1.c.3.n.47.

Serpentibus & caput deorſum oritur. lib. 1.c.3. n. 48.

Serpentes caput liberius reliquis habent.lib.1.c.3.n. 49.

Serpentium ſtructura mira.lib. 1.c.3.n. 51.

Serpentes auium cœli æmuli. lib.1.c.3.n.52.

Serpentes non mouent maxillam in latera, & infernam mouent ſolum & cur.libro 1.c.3.n. 54.

Serpentes ſuctu aluntur. libro 1.c.3.n. 55.

Serpentium natura nulla exitioſior.lib. 1.c. 3. n. 56.

Serpentis cum homine diſſenſus lib.1.c.4.n. 59.

Serpens reddit colorem terræ cui inſidet.lib. 1.c.4.n.62.

Serpentes omnes & terra veſcuntur.lib.1.c. 4.n. 63.

Serpens callidior eſt cunctis animantibus terræ nā vulpe callidior, & cur.libro 1. c.n.70.

Serpentis lingua duplicata. lib.1.c.4.n. 73.

Serpentis lingua labia. lib. 1. c.4.n.74.

Serpentes linguæ motus. lib. 1. c. 4. n. 77.

Serpentis duplicatum os. lib. 1.c.4.n.78.

*Serpentium cor diuiſum.lib.*1.*c.*4.*n.*79.
*Serpens natura inficit morſu propagationis partes.lib.*1.*c.*4.*n.*85.
*Serpentis temperies. lib.*1.*c.*4.*n.*86.
*Serpens quibus morbis ſubueniat.lib.*1.*c.*4.*n.*95.
*Serpentis natura ſenſus ſpiritus.lib.*1.*c.*4.*n.*94.
*Serpentis virus extremis continetur.lib.*1.*c.*4.*n.*95.
*Serpens duorum capitum. lib.*1.*c.*4.*n.*96.
*Serpente inter animantia cur vſus dæmon.lib.*1.*c.*5.*num.*99.
*Serpentis nomine non dæmon ſolus intelligendus. lib.*1.*c.*6.*n.*117.
*Serpentis nomine anguis vulgaris noſter. lib.*1.*c.*6.*num.*118.
*Serpenti non eſt conceſſus intellectus ad tempus. lib.*1.*c.*6.*n.*119.
*Serpente vſus eſt Dæmon vt angelus Baalam aſina in loquela.lib.*1.*c.*6.*n.*120.
*Serpens non fuit Dracon copedes vultus virginei quæ ſeduxit Hauam. lib.*1.*c.*6.*n.*121.
*Serpentes ſcytalis, & Baſiliſcus vecordis natura. lib.*1.*c.*6.*n.*122.
*Serpens qui ſeduxit Hauam quis lib.*1.*c.*6.*n.*123.
*Serpentium amor erga virgines.lib.*1.*c.*6.*n.*124.
*Serpentem cur non exhorruerit Haua.lib.*1.*c.*6.*n.*125.
*Serpentis ſolius cur meminerit Moſes non dæmonis.lib.*1.*c.*8.*n.*139.
Serpentem dæmonem occulere dixit Ioannes, obticuit Moſes, & cur. lib. 1.*c.*8.*num.*140.
Serpens an Adamum ſeduxerit.ibid.
*Serpens cur Hauam adit. lib.*1.*c.*8.*n.*141.
Serpens commiſerantis forma Hauam aggreſſus condolentiſque.ibid.
*Serpens primo ſuperbire fecit illis, cur vobis præcepit Deus emphaſi. lib.*1.*c.*8.*n.*143.
*Serpentis ſophiſmata. lib.*1.*c.*8.*n.*144.
*Serpentis autoritas Hauam ſeduxit.lib.*1.*c.*8.*n.*149.
*Serpens appenſus ligno Hauam alloquitur. lib.*1.*c.*8.*n.*156.

Ser

Serpens ſtetit Heuæ pollicitis quomodo. lib.1. c.8. num. 161.

Serpens homines dæmonas eſſe pollicetur.lib.1.c.9.167.

Serpens mentitur omnibus tandem.lib.1.c.9.n.175.

Serpens & dæmon laceſſiti.lib. 1.c.10.n.178.

Serpens non percõnatur de delicto.lib.1.c.10.n.182.

Serpentis vt os maledictum adagio irrepſit.ibid.

Serpentes terra veſcuntur. lib. 1.c.10.n.183.

Serpentes plurimi celſi incedunt pectore. lib.1. c.10.n. 184.

Serpentes proniores cadunt quam petit ſtructura. lib.1. c.10.n.185.

Serpentem non amplius recipi terra homine læſo. lib. 1.c. 10.n.187.

Serpens virgineam terram non adit. lib.1.c.10.n.188.

Serpens fæmellis iocularis & inuidus. lib. 1. c. 10. num. 189.

Serpentis oua, ſemen humanum genituram vtero excludunt.lib. 1. c. 10.num. 190.

Serpentis oua ſuffumigata abortire fumigata obortire faciunt.lib.1.c.10.n.190.

Serpẽs deſerit oua ſi à fœmina contrectentur.ibid.

Serpens ex medulla cerebri & ſpina mortalium ſubnaſcitur.lib.1.c.10.n.191.

Serpentis inimicitia cum medullis humanis. lib. 1.c.10. num.192.

Serpens inter fœminas pulchriorem ſequitur. lib. 1.c. 10.num.195.

Serpens corruptas ſequitur fœmellas.lib. 1.c.10.n.196.

Serpens ſeminis ſuctus cauſa corruptas ſollicitat. lib. 1.c. 10.num.196.

Serpens lactis cauſa proſequitur qua concubuere & ſeminis.ibid.

Serpens vterum maxime petit ſubire.ibid.

Serpens ore ſubire tentat ſi vtero nequit.ibid.

Serpens indagatricis naturæ. ibid.

Serpens ore viris ire cupit. ibid.

Serpens tot coſtis inſtruitur ac menſis diebus. lib. 1. c.10. num.197.

Serpens numerat dies noſtros. ibid.

Serpen

Serpentis inimicitia. lib. 1. c. 10. fere toto.

Serpentis liuor. lib. 1. cap. 10. n. 197.

Serpens menſis vocitatur. lib. 1. c. 10. n. 198.

Serpentis caro eſa inflat natura. lib. 1. c. 11. n. 201.

Serpens fugit homine læſo & redit tropologice & naturæ literali. lib. 1. c. 11. n. 207.

Serpentis veneno ſpinæ pullularunt, lib. 1. c. 11. n. 209.

Serpentis reditu vulnera grauari. lib. 1. c. 11. n. 187.

Serpens æmulatur mulieri quod ſit viuipara. lib. 1. c. 11. n. 213.

Serpentis diſſidium non cum fœmina ſolum cum viro imò. lib. 1. c. 11. num. 215.

Serpentis inimicitia cum muliere cur renuncietur. lib. 1. c. 11. num. 216.

Serpentis cum Chriſto pugnãtia mira. lib. 1. c. 11. n. 217.

Serpentis prudentia commendatur Matth. 10. lib. 1. c. 13. n. 242.

Serpentis calliditas reiicitur Geneſeos 3. lib. 1. c. 13. n. 242.

Serpens lactis & vini auidiſſimus. lib. 6. c. 13. n. 243.

Serpens ſolertiſſime emungit animantia. lib. 1. c. 13. n. 243.

Serpẽs propriis fœtibus melius mungit. lib. 1. cap. 13. num. 243.

Serpens cauda illudit fœtus interim dum emungit matres. lib. 1. c. 13. n. 343.

Serpens cupediæ deditus. lib. 1. c. 13. num. 244.

Serpens voraciſſimus. lib. 1. c. 13. num. 244.

Serpens poculentiſſimus. lib. 1. c. 13. num. 244.

Serpens ieiunus præda vtitur. lib. 1. c. 13. num. 244.

Serpens ieiunat vt prædam arripiat. lib. 1. c. 13. n. 244.

Serpens Chriſtus dicitur. lib. 1. c. 13. num. 245.

Serpens caput facillime in omnia vertit, & cur, lib. 1. c. 13. num. 249.

Serpentes capitis verſione prudentia. lib. 1. c. 13. n. 250.

Serpens circulo actus ſymbolũ æternitatis. lib. 1. cap. 13. num. 251.

Serpentibus irretita prudentia cur. lib. 1. c. 13. num. 251.

Serpentis lingua tripartita capillata. lib. 1. c. 13. n. 253.

Serpens dentes exertos habet

ſerratos

ſerratos.lib.1.c.13.n.253.
Serpens dentes cauos,aduncos. lib.1.c.13.n.253.
Serpens lingua non dentibus icit. lib. 1.c.13.n.253.
Serpens ſuis dentibus laceratur.lib.1.c.13.n.253.
Serpentis dentes quales. l. 1.c. 13.num.253.
Serpentis robur capite & cauda. lib.1.c.13.n.254.
Serpentes ſaluberrimi præparati.lib.1.c.13.n.257.
Serpentium medicamina ſalubria.lib.1.c.13.n.258.
Serpentes vocat vt Deo pſallant,vates ſacer. lib.1.c.14. n.260.
Serpens omnia periculo exponit,vt ſeruet caput. lib.1.c. 14.n.260.
Serpens recuſat nimis calcaneo caput ſubmittere.lib.1. c.14.n.261.
Serpens vſque ad ſolis occaſum illæſo capite aliis læſis voluitur.lib.1.c.14.n.261.
Serpẽtibus cauda reſciſſa ſubnaſcitur. ibid.
Serpens iuſtitiæ onus manifeſtat.lib.1.c.14.n.262.
Serpentis adipe virgæ emolleſcunt rigidæ. lib. 1. cap. 14. num.263.
Serpẽs omnis æquinoctiis reddit.lib.1.cap.14.n.264.
Serpentes ſolis acceſſum ſperant.lib.1.c.14.n.265.
Serpentes renouantur ſolis influxu.lib.1.cap. 14. num. 265.
Serpentes à capite exui incipiunt.lib.1.cap. 14.n.266.
Serpentes ab oculis exuuntur. lib.1.c.14.n.266.
Serpentes ad petram renouantur.lib.1.c.14.n.266.
Serpentes cur ſolem ſperant in redenddis exuuijs. lib.1.c. 14.n.266.
Serpentes petræ Chriſti foraminibus exuendi. lib. 1. c. 14.n.267.
Serpens ad radicem fœniculi viſum acuit morales ſenſus lib.1. cap.14.n.267.
Serpentis hiſtoriæ varij tropi morales.lib.1.c. 14.n. 268.
Serpens ieiunus acrius pungit prãſos.lib.1.c.14.n.270.
Serpens non lædit amplius quem ſemel icit. lib.1.c.14. n.273.
Serpentis ſingularis ictus moralis ſenſus. lib. 1. c. 14. n. 273.
Serpens læua manu commiſſæ extrahitur.li.1.c.15.n.276.

Serpentem

Digitized by Google

INDEX.

Serpentem illudunt iuſti dexteritate.lib.1.c.15.n.283.

Serpentes cur potentiores cum ſugerint.lib.2.c.1.n.6.

Serpentes ſurdi & muti teterrimi.lib.2.c.1.num.7.

Serpens in ſilentio nil minus eo habet,qui occultè detrahit.lib.2.c.1.n.7.

Serpens paruus Ariſtotelis. lib.2.c.2.n.16.

Serpens innominatus.lib.2.c.2.n.16.

Serpentis æneí figura qualiter profuit Hebræis. lib.2.c.4. num.44.

Serpentes brachio porrecto quaſſantur. lib.2.c.8.n.62.

Serpens innominatus qui. lib. 2.cap.9.num.70.

Serpentes innominati arcana maxima.lib.2.c.9. n.70.

Serpens Amphisbena cur relictus ſcriptis ſacris, aliorum vero nullus. l.2.c.11.n.88.

Serpentes omnes variant cælo & climate. lib.2. c. 11. n. 89.

Serpens Dipſas an Hæmorrhois Chriſtũ icerit & dubitãdi rationes. l.2.c.16.n.127.

Serpentibus & formicis alæ vnde lib.3.c.3.num.13.

Serpentes auriculis carent. lib.3.c.11.num.53.

Serpentes plurimæ volitantes. lib.3.c.3.n.14.

Scripturæ intelligentia extra venit.lib.2.c.8.n.58.

Scorpij nomen vnde variet ſignificata.lib.6.c.12.n.49.

Scorpij mores. l.6.c.12.n.49.

Scorpiones fœtus viuentis patris, & poſthumi. lib. 6. c. 12. n.49.

Scorpionis hæredes parricidij. lib.6.c.12.num.50.

Scorpionis duplex ſucceſſio. l. 6.cap. 12.n.50.

Scorpiones alati.lib.6.cap.12. n.50.

Scorpiones duplicis aculei. lib. 6.c.12.n.50.

Scorpionum nouem genera. lib.6.c.12.n.50.

Scorpio in Deorum numero ci :lib.6.c.12.n.51.

Scorpius tardiſſime icit. lib.6. cap.12.num.51.

Scorpij altiſſimæ allegoriæ Chriſti. lib.6.cap.2. n.51.

Scorpij clementia. lib.6. c.12. num.51.

Scorpij multa. l.6.c.12.n.52.

Scorpij ſigni cæleſtis multa. lib.6.cap.13.n.53.

Scorpiones, vt rebellium viſceribus creentur cur minatur

tur Eccleſia lib. 6. cap. 13. num.53.
Scorpionum callida ſolertia. lib.6.cap.13.num.54.
Scorpionis ſententia Galenis extricatur.lib.6.c.13.n.56.
Scorpiones virginibus aduerſantur & cur.lib.6.cap.14. n.57.
Scorpio ſanat ictus Scorpij lib. 6.c.14.n.57.
Scorpionis naturalia myſtica allegoria de Chriſto. lib.6. c.14. n.61.
Scorpio & venenata omnia quomodo mala dicantur & ſint.lib.6.c.15.n.62.
Scorpij multa & varia naturalia & miſtica.lib.6.c.15. n.66.
Scorpio non lædit palmas manuum, & cur hæc illa lædit aut non. lib.6.c.15.n.67.
Scorpionis ſignificata antiqua multa, & rara ibidem lib. 6.c.16.num.69.
Scorpio ore & cauda guſtum poſſidet.lib.6.n.16.n.70.
Simplicitas ouibus cur ſignificetur & veritas.lib.6.cap. 15.n.285.
Simplicitas extollitur. lib.1.c. 15.n.28.
Simulationis tropus.lib.3.cap. 20.n.107.
Sitis paſſio fame ingentior, & cur.lib.2.c.12.n.100.
Sitis hiulca cur,vnde, quibus, lib.2.c.12.num.101.
Sitis maior omnium paſſio.lib. 2.cap.19.n.151.
Sodomas cur afflixit igne guttatim.lib.2.c.8.n.66.
Spinæ cur diuitiæ in ſacris.lib. 1.c.11.n.209.
Spinis remedium Pauli.lib.1. c.11.n.209.
Stellionis nomen.lib. 5. cap. 6. n.21.
Stellio quid.lib.5. c.6.n.21.
Stellionis mores. lib. 5.cap. 6. num.22.
Stellio tranſmarinus qui. lib. 5.c.6.n.22.
Stellio tarantula ſalamãqueſa aranea phalangium. lib.5. c.6. n.22.
Stellio faciem maculis refert quouis modo ſumptus. lib. 5.c.6.n.23.
Stellio ſenectam vorat morbo comitiali vtiliſſimam. lib. 5.c.6.num.23.
Stellionis pulchra fabella moralis.lib.5.c.6.num.24.
Stellio immundus & cur natura, & ſignificatu ſacris ſcriptis.lib.5.c.6.n.25.

Superbis

Digitized by Google

*Superbis cor erigitur pulſus alti.lib.*1.*c.*11.*n.* 201.
*Superbi natura melancholici. lib.*1.*c.*11.*n.*202.
Superbi vnde diſponãtur.lib. 1.*c.*4.*n.*88.
*Superbus inflatur natura & malitia.lib.*1.*c.*11.*n.*203.
*Surditas obmuteſcentiæ cauſa.lib.*3.*c.*11.*n.* 59.
*Sycomorus quæ multa de illa paruulorum mira. lib.*3.*c.* 15.*n.*78.

T.

TActus, cur animantibus omnibus primo.lib.* 1.*cap.* 1.*n.*2.
*Tarantula aranei ſpecies, & quæ.lib.*5.*c.*11.*n.*33.
*Tarantula læſi cur trepident. lib.*5.*c.*11.*n.*33.
*Tarantula læſi muſica an leuentur.lib.*5.*c.*11.*num.* 33.
*Tarantula læſi cur muſica ceſſent.lib.*5.*c.*11.*num.*33.
Telaraneæ vanitatis Hieroglyphicon ibi hiſtoria varia.lib. 5 *cap.* 13. *n.*43.
*Telaraneæ quo modo generentur cum araneis & ſine illis lib.*5. *cap.*13.*num.*43.
Telaranearum multa. lib. 5. *cap.* 13. *num.*47.
*Terra gramaton nomini [illegible]ara lib.*6.*c.*9.*num.*39.
Terræ Paleſtinæ ſitus.libro 2. *cap.*2.*num.*10.
*Terra locus omnium mobilium lib.*1.*c.*1.*num.*9.
Tharaſca Tharaſcon, quod animans,lib. 4.*c.*16. *n.*58.
*Tharaſcon Dragon, Tragon. lib.*4.*c.*16.*num.*59.
*Theriaca quo modo venena corrigat, lib.*2.*c.*10.*n.*86.
*Theriaces viperinæ, mira confectio,nomina,modus, antiquitas,inuẽtores,conficiẽdi ordo,doſis examen, ſimplicia multa.lib.*3.*c.*6.*toto.*
Theriaca, id eſt tranquilla dicta & cur. lib. 3. *c.* 6. *num.*27.
*Theriaca, vt venena corrigat omnia.lib.*3. *c.*6.*num.*28.
Theriaca quomodo paratas recipiat viperas. lib. 3. *c.* 6. *num.*29.
Theriaca cur viperas ſolum inter venenata recipiat.lib. 3.*c.*6.*num.*30.
Theriacæ recepta & aliorum. lib. 3.*c.*6.*num.*31.
*Theriacæ Antidotus noſtræ carnis tropologia.l.*3.*c.*7.*n.*32.
*Theriacæ Euchariſtiæ mira. lib.*3.*cap.*7.*num.*33.
Theriaca incarnationis ſacroſancta,

Digitized by Google

ſancta.lib.3.c.7.num.33.
Theriacæ ſpiritus confectio.lib. 3.c.8.n.38.
Theſaurus quid.lib.6.cap.19. num.80.
Tineæ, & æruginis allegoria, & ſymboli. lib.6.cap.20. num.81.
Tinea omnia & ærugine fugacia bona conſumuntur. lib. 6.c.20.n.84.
Tribus maledicta. lib.1.c.18. num.325.
Tribus Ephraim omiſſa etiam Apocalypſis illo.lib.1.c.18. num.327.
Tribus locis ſcripturæ ſacræ numerata ſemper eadē & qualiter belliſſime. lib.1.c. 18.n.328.
Trochilos vnde dictus. lib.6. cap.8.num.34.

V.

VArium vniuerſi complementū.lib.1.c.20.n.336.
Vegetatiui defectu mors.lib.1. c.5.n.108.
Venena ſunt alia aliis in natura.lib.1.c.20.n.336.
Venenum ex quibus naturæ. lib.1.c.20.n.337.
Venenum, medicamentum, alimentum, vt differant. lib.1.c.20.n.337.
Veneno vaſtatur natura.lib. 1.c.20.n.340.
Venena venenis corriguntur. lib.3.c.12.n.63.
Venenū vnde vires, & veneni natura. lib.3.c.9.n.46.
Venenum obtunditur ebibito virulentis cerebro animantis, & cur. lib.1.cap.20. num.342.
Vermis in genere forma.lib.6. cap.17.n.71.
Vermium generationis, modi rari.lib.6.c.17.num.72.
Vermis Tineæ ortus. lib.6.c. 18.num.74.
Vermis Tinea Christus, crucis lignum qui exceſſit.lib.6.c. 18.num.75.
Vermium ſcripturæ loca deplicantur varia.lib.6.cap. 19.n.77.
Vermium ſericinorum multa & rara naturalia, & moralia, ſcripturaq; & Chriſti allegoriæ præclara.lib.6. c.19.num.79.
Verſuties execratur. lib.1.c. 15.n.287.
Via viri in adoleſcentula cur ignoretur prorſus. l.1.c.2. num.37.
Vini noxa & auxilia. lib.1. c.13.n.248.

Vini laus & vituperium. lib. 2.c.15.num.287.
Vini multa.lib.1. c.15. n.289.
Viperæ nomina.lib.3.c.1.n.1.
Viperæ ſtructura.lib.3.cap.1. n.2.
Vipera ſalaciſſimũ animans, lib.3.c.1.n. 3.
Viperæ adulterantes murenis. lib.3.c.1.n.3.
Viperæ temperies varia.lib.3. c.1.n.5.
Viperæ ictus.lib.3.c.1.n.6.
Viperarum partus. lib.3. cap. 1.n.6.
Viperæ conceptus.lib.3. cap.1. num.6.
Vipera parit vtero, & vulua dehiſcentibus. lib.3. cap.2. num.7.
Vipera cur cõfoſſis laterib⁹ in partu multoties.l.3.c.2.n.7.
Viperæ an venenum deponant venientes potatu. lib. 3.c.2.n.8.
Viperæ concubitus an ore. lib. 3.c.2.n.8.
Vipera caput maris multoties quaſſatum. lib. 3. c.2. num.9.
Viperæ ſemen ore fœcundant. lib.3.cap.2.n.10.
Viperei concubitus multa. lib. 3.cap.2.num.10.
Viperas venenum multis effundere.lib.3.c.3.n.11.
Viperis vnde venenum in dẽtes, & quæ.lib.3.c.1.n.12.
Viperæ venenum dulce.lib. 3. c.3.n.13.
Viperæ cruor infeſtus muſcis. lib.3.c.3.n.13.
Viperæ alatæ volantes. lib.3.c. 3.n.14.
Viperarum genimina, cur dicti phariſæi. lib. 3. cap. 4. num.17.
Viperæ Aſelo piſci cor in ventre.lib.3.c.4.n.18.
Viperæ tropologiæ variæ, & moralia.lib.3.c.5.n. 22.
Vipera læſus ſolum vipera læſo mala renuntiat. lib.3.c. 5.num.23.
Viperæ morſus muſica alleuiatur.lib.3.c.5.num. 24.
Vipera excedit omnes ſerpentes potentia capitis.lib.3. c. 7.num.32.
Viperam parauit theriacæ Ezechias qui confregit ſerpentem æneum.lib.3.cap.7. num.34.
Vipera ſuctu educitur ceruorum.lib.3.c.7.n.35.
Viperini capitis dotes. lib.3.c. 7.n.36.
Viperæ multa, & Christi. lib.

Digitized by Google

lib.3.cap.7.num.37.

Viperini morſus curatio. lib. 3.c.8.n.38.

Vipera genimina cur Phariſæi appellati.lib.6.cap.5. num. 17.

Virgo Deipara principis priuilegio libera, vt ille natura.lib.1.c.11.n.212.

Virgo Deipara cur belliſſima. lib.1.c.11.n.217.

Virgini inuidet matri quod vitam pepererit ſerpens. li. 1.c.11.num.213.

Virgo ſacra ſolum eſt fuitque ipſa. lib.1.cap. 12.numero 223.

Virgo Deipara qua natura deficit calcanei, ſerpentem triuit. lib.1. cap.12.num. 224.

Virgo Deipara fœmina, vt Chriſtum vtero geſtaret. lib.3.c.4.num.19.

Vir nomen in ſcriptis ſacris. lib.1.c.2.n.20.

Virginis matris integritas.lib. 6.c.17.num.73.

Vliſſes ſulphuris fumo abegit dæmonas. lib. 2.cap.5. numero 50.

Vitæ noſtræ duratio.lib.1.cap. 2.n. 25.

Vitæ annum milleſimum nullus attigit cur.lib.1.cap. 2.num.27.

Vita mortaliũ terminus centum viginti annorum.lib. 1.c.2.num. 29.

Vitam longiorem anima rationis impertiret, ſi peccato non inquinaremur, at non æternam.lib.1.cap.2.num. 32.

Vita hominibus æterna ex anima noſtra, ex adiuncto corpore ſecus. lib. 1. cap.2. num.33.

Vitæ longioris homo ex multis, breuioris tamen crimine.lib.1.c.2.num. 34.

Vitæ breuitas deploratur multis.lib.1.c.2. num.35.

Vitæ breuioris cauſa, quam pœna delicti eſt impoſita. lib.1.c.2.num.36.

Viuentia duobus ſolummodo elementis gaudent. lib.1.c. 1.num.5.

Viuens nullum vndique obducitur terra.lib.1.cap.1.numero 7.

Voces affectibus impoſuimus ſignificare.lib.3.c. 11. numero 55.

Vocum impoſitio artificioſa narratio. lib.3. cap.11. numero 55.

YYyy 2 *Voluptas*

Voluptas in venere unde. lib. 2.c.12.n.99.

Voluptas & doloris cauſa.lib. 2.c.19. num.153.

Vrticæ natura ſignificata ſcriptis ſacris. lib. 2. c.19. num. 149.

Vulneris virulenti cura peculiaris quæ. lib.1.cap.19. num.335.

Y.

IVmentum omne animans oneri ferendo aptum, primo notat. lib.3.c.3.n.15.

Iumentum aſini proprie eſt. lib.3.c.3.n.16.

Ypſilon tropologia. lib.2. c.19. num.143.

Ypſilon Chriſti in cruce, & mira huius.lib.2.c.19.n.143.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google